

กำหนดการเผยแพร่

- ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม
- ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน
- ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน
- ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม

Publishing Schedule

- Number 1 (January - March)
- Number 2 (April - June)
- Number 3 (July - September)
- Number 4 (October - December)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่งานวิชาการและผลงานวิจัยทาง
ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ จิตวิทยา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์
และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
2. เพื่อให้บริการวิชาการเกี่ยวกับการเสนอทางออกในการแก้ปัญหา
สังคม

Objective

1. To promote and disseminate academic works and research
results in educational science, psychology, political science,
Public Administration and interdisciplinary studies in the
humanities and social sciences.
2. To provide academic services in solving social problems.

ดุษฎีมาฆะ

วารสารวิชาการธรรมศาสตร์
Dhammathas Academic Journal

ปีที่ 22 ฉบับที่ 3 ประจำเดือน กรกฎาคม - กันยายน 2565
Vol. 22 No. 3 (July - September 2022)

การพิจารณาคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความที่ตีพิมพ์จะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการ
กลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) อย่างน้อย 2 ท่าน ที่มีความ
เชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจาก
กองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่
ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความและผู้เขียน
บทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double-blind Peer Review)

Article Consideration

Each article will be published by a panel of two journalists with
expertise in relevant fields. And get the editorial approval before
publishing. The review is in the form of: The article's Double Blind.
To comply with copyright law The author must sign the copy
of the article submission form to the journal. In addition, the author
must confirm that the original article submitted to it. Only one
publication in the Dhammathas academic journal. If the images
or tables of other articles appearing in other publications are used. The
author must ask permission of the copyright owner. Include a book
that has been approved by the editor before the article is published.

ที่ปรึกษา

พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศาสตราจารย์ ดร.
พระโสภณพัฒนบัณฑิต, รองศาสตราจารย์ ดร.
ศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ แสนบุราณ
ศาสตราจารย์ ดร.วัชร งามจิตต์เจริญ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Advisors

Prof. Dr. Phra Thamwacharapundit
Assoc. Prof. Dr. Phra Sophonphathanapundit
Prof. Dr. Prayong Seanburan
Prof. Dr. Watchara Ngamchitcharoen
Asst. Prof. Dr. Pitch Pongsawat

Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Khon Kaen University
Thammasat University
Chulalongkorn University

บรรณาธิการ / Editor

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พรหมกุล / Asst. Prof. Dr. Suraphon Promgun

ผู้ช่วยบรรณาธิการ / Editorial assistant

สาริกา ไสวงาม / Sariga Sa-waingam

กองบรรณาธิการ

พระครูสุธีคัมภีรญาณ วิ., ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ ดร.กนกพร สมปราชญ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.ภาสกร ดอกจันทร์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.กตัญญู แก้วหานาม	มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
รองศาสตราจารย์ ดร.อำพล บุตคาสาร	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรโชติ เกิดแก้ว	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา สะสอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรพรรณ วงศ์พรวัฒน์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาลชัย ฮวดศรี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิทยา ทองดี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร แสงใส	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระพงษ์ มีไธสง	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พุทธิวัฒน์ ถาวรสินศักดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Editorial Board

Asst. Prof. Dr. Phrakhu Sudhikhambhirayan	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Prof. Dr. Kanokorn Somprach	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Assoc. Prof. Dr. Pasakorn Dokchan	Mahamakut Buddhist University
Assoc. Prof. Dr. Sanya Kenaphoom	Rajabhat Mahasarakham University
Assoc. Prof. Dr. Kathanyoo Kaewhanam	Kalasin University
Assoc. Prof. Dr. Aompol Buddasarn	Phranakhon Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr. Teerachoot Kerdkaew	Huachiew Chalermprakit University
Assoc. Prof. Dr. Sanya Sasong	Chiang Mai Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Chakkapan Wongpornpavan	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Asst. Prof. Dr. Chanchai Hudsri	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Asst. Prof. Dr. Vitthaya Thongdee	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Asst. Prof. Dr. Prayoon Saengsai	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Asst. Prof. Dr. Theerapong Meethaisong	Mahasarakham University
Asst. Prof. Dr. Putthiwat Thawonsinsak	Loei Rajabhat University

ผู้จัดการวารสาร / Journal Manager

มาริสสา ไสวงาม / Marisa Sa-waingam

ออกแบบปก : สาริกา ไสวงาม

จำนวนพิมพ์ : 500 เล่ม

เจ้าของ : สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
อาคาร 100 ปี สมเด็จพระพุทธาจารย์ (อาท อาสภมหาเถร)
เลขที่ 30 หมู่ 1 บ้านโคกลี ตำบลโคกลี อำเภอมือเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000
โทรศัพท์ 085-752-1693

พิมพ์ที่ : <http://www.tci-thaijo.org/index.php/dhammathas> E-mail: dhammathas@hotmail.com
ห้างหุ้นส่วนจำกัด ขอนแก่นการพิมพ์ 64-66 ถนนรินรมย์ ตำบลในเมือง อำเภอมือเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000
โทรศัพท์ 0-4322-1938 E-mail: khonkaenprint@gmail.com

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร วารสารวิชาการธรรมศาสตร์ (Peer Review)

ปีที่ 22 ฉบับที่ 3 ประจำปี เดือน กรกฎาคม - กันยายน 2565

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายใน

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย ฮวดศรี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิน ทองปั้น	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จรัส ลีกา	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา คล้ายเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร แสงใส	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
6. พระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
7. อาจารย์ ดร.สุธิพงษ์ สวัสดิ์ทา	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก

1. รองศาสตราจารย์ ดร.อังคณา ตุงคะสมิต	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา อิมเอมธรรม	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
3. รองศาสตราจารย์ ดร.ศิวัช ศรีโกวิท	วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น
4. รองศาสตราจารย์ ดร.อรรถศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์	มหาวิทยาลัยรังสิต
5. รองศาสตราจารย์ ดร.ฐิติรัศยาณัฏ์ แก่นเพชร	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช
6. รองศาสตราจารย์ ดร.เขมณัฏฐ์ มิ่งศิริธรรม	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช
7. รองศาสตราจารย์ ดร.คันสนีย์ สังสรรค์อนันต์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช
8. รองศาสตราจารย์ ดร.เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย	มหาวิทยาลัยนเรศวร
9. รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์	มหาวิทยาลัยบูรพา
10. รองศาสตราจารย์ ดร.สฎายุ ชีระวิชิตระกุล	มหาวิทยาลัยบูรพา
11. รองศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ อินทนนท์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
12. รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงหทัย กาสิวิบูลย์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
13. รองศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน	มหาวิทยาลัยมหิดล
14. รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริ ถิอาสนา	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
15. รองศาสตราจารย์ ดร.อำพล บุตดาสาร	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
16. รองศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์ แสงเงิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
17. รองศาสตราจารย์ ดร.วุฒิชัย เนียมเทศ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
18. รองศาสตราจารย์ ดร.มีชัย เอี่ยมจินดา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
19. รองศาสตราจารย์ ดร.ขมนาด เชื้อสุวรรณทวี	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
20. รองศาสตราจารย์ ดร.ชาวลิต บุญปก	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทรัตน์ เจริญกุล	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปฏิพันธ์ อุทยานกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
23. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัลลภา เฉลิมวงศาเวช	มหาวิทยาลัยรังสิต
24. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยงยุทธ ยะบุญธง	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
25. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุบัน พรเวียง	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร วารสารวิชาการสรรพสน (Peer Review)

ปีที่ 22 ฉบับที่ 3 ประจำเดือน กรกฎาคม - กันยายน 2565

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก

26. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปฐมวดี จงรักษ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
27. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจนสมุทร แสงพันธ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
28. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนต์ภัส มโนการณ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
29. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญดา พิมพ์พวง	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
30. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินิจ ฝาเจริญ	วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภวรรณ สัจจพิบูล	มหาวิทยาลัยศิลปากร
32. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญพณ พ่วงแพ	มหาวิทยาลัยศิลปากร
33. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชลธิป สมบัติโต	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
34. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจน์ เรืองมนตรี	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
35. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไลลักษณ์ อุ่นจิตร	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
36. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ราชันย์ นิลวรรณภา	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
37. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติพร จูตะวิริยา	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
38. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณิดา ดวงวิไล	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
39. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กันยารัตน์ เควียะเสน	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
40. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วงศ์ภินันท์ วัฒนา	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
41. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นัทธีรัตน์ พิระพันธุ์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
42. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งอรุณ ไรจน์รัตนดำรง ไชยศรี	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
43. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรปรุฬห์ วิชาอัครวิทย์	มหาวิทยาลัยพายัพ
44. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ วนิชวัฒนวรชัย	มหาวิทยาลัยศิลปากร
45. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุรัตน์ อนันทนาวรร	มหาวิทยาลัยบูรพา
46. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอื้อมพร ทิพย์เดช	มหาวิทยาลัยพะเยา
47. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบุญ วัฒนะ	วิทยาลัยศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล
48. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิมา ประชากุล	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
49. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรต์มย์ แสงแก้ว	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนีย์ ปัทมสนธิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
51. พระมหาวิรุฬ วิโรจโน, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
52. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมปอง สุวรรณภูมา	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
53. อาจารย์ ดร.อรวี บุญนา	มหาวิทยาลัยมหิดล

บรรณาธิการกล

วารสารวิชาการธรรมธรฉบับนี้ เป็นปีที่ 22 ฉบับที่ 3 ประกอบด้วย **บทความวิจัย** 1) การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ฐานการคิดเชิงออกแบบ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ 2) การศึกษาถ้อยคำสำนวนบริภาษและคำนิยมทางสังคมของตัวละครในบทละครโทรทัศน์ไทยประชาานิยม ปี พ.ศ. 2562 3) แนวทางการพัฒนาการเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4) รูปแบบการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 5) การพัฒนานวัตกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ 6) รูปแบบการดูแลและขยายสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง 7) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำผลงานวิชาการ เพื่อข้อกำหนดตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ประจำ กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 8) รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมตามแนวพุทธจริยศาสตร์ 9) การพัฒนายุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย 10) หลักธรรมในนวกาบทกับการนำไปใช้เป็นแนวทางดำเนินชีวิตในสังคมยุคดิจิทัล 11) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเชิงบูรณาการ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมบนถนนราชดำเนิน จังหวัดนครศรีธรรมราช 12) รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรม กรณีศึกษาไต่ตา บ้านนาป่าหนาด จังหวัดเลย 13) แนวทางการเสริมสร้างนวัตกรรมทางสังคมในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก 14) รูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธบูรณาการในสถานการณ์ การระบาดของโรคโควิด-19 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 15) การวิเคราะห์การเมืองในพุทธปรัชญาเถรวาทกับปรัชญาของเพลโต 16) การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบในหมวดวิทยาศาสตร์ทั่วไป เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะบัณฑิตมหาวิทยาลัยพะเยาที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ 17) บทบาทของพระสงฆ์กับการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนเมืองขอนแก่น 18) การพัฒนาสมรรถนะขั้นสูงของนักศึกษาวิชาชีพครู ด้านการประพันธ์เพลง การแต่งบทกลอนหมอลำและการแต่งบทพญา โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสม 19) การพัฒนาตัวบ่งชี้ Disruptive Leadership สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน 20) ผลการศึกษาคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์ ลักษณะการเรียนรู้ และความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์ของนิสิตครู 21) แนวทางการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการใหม่ของนักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา 22) การพัฒนาชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาไทย เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 23) องค์ประกอบลักษณะบุคลิกภาพและภาพลักษณ์ส่วนบุคคลของนักการเมืองที่มีผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองและการไปออกเสียงเลือกตั้งของกลุ่มคนเจนเนอเรชั่น X, Y และ Z ในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย 24) การพัฒนาสมรรถนะขั้นสูงของนักศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้บทเรียนข้ามสาระเชื่อมโยงทักษะการคิดวิเคราะห์สู่การประเมินค่าชิ้นงานผ่านระบบ Online และ Onsite 25) การพัฒนาชุดการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนสะกดคำด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาการเขียนสะกดคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 26) การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 27) การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียน เรื่อง มาตราตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดธรรมนาว่า อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 28) การนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหมู่บ้านอุดม ตำบลนิคมห้วยผึ้ง อำเภอยางสีสุราช จังหวัดกาฬสินธุ์ 29) การยึดมั่นผูกพันในงานและทุนเสริมขับเคลื่อนหุ้นส่วนทางสังคม เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นควันจังหวัดเชียงใหม่ 30) แนวทางการพัฒนากิจกรรมลูกเสือให้เป็นเลิศของผู้บริหารโรงเรียนวัดนครเนื่องเขต (ศรีโพธิ์ตร) จังหวัดฉะเชิงเทรา 31) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง และ**บทความวิชาการ** ได้แก่ ไม่เดลการแสดงแทนทางคณิตศาสตร์เพื่อออกแบบการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผู้อ่านจะได้รับความรู้จากความรู้จากความรู้และบทความวิชาการ ตามที่ปรากฏและนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา ตลอดถึงการเดินทางชีวิตต่อไป

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พรหมกุล)

ทัศนะและข้อคิดเห็นของบทความในวารสารฉบับนี้
เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน ไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการแถลง

บทความวิจัย : Research Article

- การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ฐานการคิดเชิงออกแบบ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิด
เชิงนวัตกรรมของนักเรียนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่
Development of Design Thinking-Based Learning Innovation to Promote
Innovative Thinking Skills of Students at Chiang Mai Vocational College
เตชินี ทิมเจริญ, เชษฐภูมิ วรรณไพศาล และเพ็ชรี รุปะวิเชตร
Techinee Timcharoen, Chetthapoom Wannapaisan
and Phetcharee Rupavijetran 1
- การศึกษาถ้อยคำสำนวนบริภาษและค่านิยมทางสังคมของตัวละครในบทละครโทรทัศน์ไทย
ประชานิยม ปี พ.ศ. 2562
A Study of Insulting Expressions and Social Values of the Characters in
Popular Thai Soap Opera Scripts in 2019
อรทัย ชันโท, วรารัตน์ ศรียาภัย, วรัญญา ยิ่งยงศักดิ์ และบุญยงค์ เกศเทศ
Oratai Khanto, Warawat Sriyaphai, Warunya Yingyongsak and Boonyong Ketthet 13
- แนวทางการพัฒนาการเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
Leadership Development that Creates Leaders in School Administrators
under the Office of Secondary Education Service Area in the Northeastern
Region
วิเชียร รุ้ยินยง และยุทธศาสตร์ กองเพชร
Wichian Roo-yuenyong and Yuthasart Kongpet 29
- รูปแบบการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1
A Model for Preventing Corruption in Schools of Opportunity Expansion
Schools under Surat Thani Primary Educational Service Area Office 1
ชุติกาญจน์ แม้นเมฆ
Chutikarn Maenmek 41

■	การพัฒนาวัตกรรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียน ประถมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่	
	The Development of an Innovative Care System for Students in Accordance With the Buddhist Principle of Primary Schools in Chiang Mai Province	
	วาสนา จินดาสวัสดิ์, สิน งามประโคน และพีรวัฒน์ ชัยสุข	
	Wassana Jindasawat, Sin Ngamprakhon and Peravat Chaisuk	51
■	รูปแบบการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง	
	Long-Term Care Model for the Elderly with Dependency	
	ยุทธพล เดชารัตนาชาติ และยingsak คชโคตร	
	Yutapon Decharatanachart and Yingsak Kochakote	63
■	ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำผลงานวิชาการ เพื่อขอกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ ของอาจารย์ประจำ กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	
	Factors Affecting the Achievement of Academic Work of Full-time Lecturers in Science and Technology Group, Mahasarakram University	
	พรนิภา วิจารณ์จิต	
	Pronnipa Wijranjit	81
■	รูปแบบการพัฒนามนุษย์ตามแนวพุทธจริยศาสตร์	
	A Model of Human Development with the Buddhist Ethics	
	พระอนุ ภัททจารี (น้อยกลาง), จักรพรรณ วงศ์พรพวัน และพระครูภาวนาโพธิคุณ	
	Phra Anu Phattajari (Noiklang), Chakkapan Wongpornpavan and Phrakhru Bhavanabodhikun	95
■	การพัฒนายุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย	
	Strategy Development to Promote Tourism in a Second Tier City at Chiang khan, Loei Province	
	อินทิรา สุพรหมจักร, ปานฤทัย พุทธทองศรี, พรหมพงษ์ มหพรพงษ์ และวิศิษฐ์สิริ ชูสกุล	
	Intira Supromajakr, Panruethai Putthongsri, Phromphong Mahapornpong and Wisitsiri Chusakul	107
■	หลักธรรมในนวกวาทกับการนำไปใช้เป็นแนวทางดำเนินชีวิตในสังคมยุคดิจิทัล	
	The NAVAKOVADA's Principles As the Means of Living in the Disruption Society	
	กฤษณา วรรณกลาง และภาณุวัฒน์ รักดีวงศ์	
	Kritsana Wannaklang and Panuwat Pakdeewong	117

- รูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเชิงบูรณาการ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมบนถนนราชดำเนิน จังหวัดนครศรีธรรมราช
 Local History Integrated Learning Management Model of Religion and Cultural Area along the Ratchadamnoen Avenue, Nakorn Si Thammarat Province
 ตุลย์ จันทร์อุตม และอัฉรา ศรีพันธ์
 Tun Chan-udom and Atchara Sriphan 129
- รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรม กรณีศึกษาไทดำ บ้านนาป่าหนาด จังหวัดเลย
 Creative Tourism Model Based on Cultural Capital Tai Dam Case Study Ban Na Pa Nard, Loei Province
 ธนกฤต ภัทร์ธราธร และเกรียงศักดิ์ สร้อยสุวรรณ
 Thanakrit Pattarathorn and Kriangsak Soisuwan 141
- แนวทางการเสริมสร้างนวัตกรรมทางสังคมในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก
 Approaches to Enhancing Social Innovation in Small Secondary School
 มัทชรี ตุนชัยภูมิ, เสาวনী สิริสุขศิลป์ และประกฤติยา ทักษิโน
 Matchuree Toonchaiyaphum, Saowanee Sirisooksilp and Prakittiya Tuksino 159
- รูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธบูรณาการในสถานการณ์ การระบาดของโรคโควิด-19 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
 The Model of Educational Administration According to the Buddhist Principles of Integration in the Situation Education Outbreaks of Covid-19 under the Office of the Secondary Educational Service Area
 อีร์ ภวังคนันท์, สิน งามประโคน และสมศักดิ์ บุญปู
 Thira Bhawangkanantha, Sin Ngamprakhon and Somsak Boonpoo 177
- การวิเคราะห์การเมืองในพุทธปรัชญาเถรวาทกับปรัชญาของเพลโต
 An Analysis of Politics in Theravada Buddhist Philosophy and Plato's Philosophy
 พระใบฎีกาอนุพงษ์ สมเื้อ (อาจุมงคฺคุณ), พระครูภาวนาโพธิคุณ และจักรพรรณ วงศ์พรพจน์
 Phrabaidika Anupong Sumedho (Artmungkhun), Phrakhru Bhavanabodhikun and Chakkapan Wongpornpavan 191

- การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบในหมวด
 วิชาศึกษาทั่วไป เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะบัณฑิตมหาวิทยาลัยพะเยาที่พึงประสงค์ตาม
 กรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

Development of Learning Activities Based on Design Thinking Process in
 General Education Courses to Enhance Desirable Characteristics According
 to the National Higher Education Qualifications Framework of University
 of Phayao Student

ชลธิดา เทพหินลัพ, นรินธร นนทมาลย์, นริศรา เสือคล้าย, กัลวรา ภูมิลา,
 สุมิตรา อินทะ, ณัฐพงษ์ พรหมวงษ์ และน้ำเงิน จันทรมณี

ChonthidaThephinlap, Narin Nonthamand, Narissara Suaklay, Kanwara Pumila,
 Sumittra Intha, Nattapong Promwong and Namngern Chantaramanee 205
- บทบาทของพระสงฆ์กับการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนเมืองขอนแก่น

The Role of Monks in Environmental Management of the Community in
 Khon Kaen City

ลำเงิน สุริยวงศ์, พุทธิรักษ์ ปราบนอก และธนพฤกษ์ ชามะรัตน์

Lamngeune Souliyavong, Puttharak Prabnok, Thanapauge Chamaratana 221
- การพัฒนาสมรรถนะขั้นสูงของนักศึกษาวิชาชีพครู ด้านการประพันธ์เพลง การแต่ง
 บทกลอนหมอลำและการแต่งบทพญา โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วม
 กับสื่อประสม

Teacher Profession Students' Advanced Competency Development in
 Composing Songs, Mo Lam Singing, and Phayha Poem Writing Using the
 Cooperative Learning Management with STAD Technique and Multimedia

อัจฉริยะ วงษ์คำขาว และไชยวัฒน์ ชุ่มนาเสียว

Ajchariya Vongkhamsao and Chivat Chumnasiao 235
- การพัฒนาตัวบ่งชี้ Disruptive Leadership สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
 การศึกษาขั้นพื้นฐาน

Development Indicators of Disruptive Leadership for School Administrators
 under Office of the Basic Education Commission

สำเริง นางสีคุณ, เสาวณี สิริสุขศิลป์ และกนกอร สมปราชญ์

Sumrej Nangsekun, Saowanee Sirisooksilp and Kanok-orn Somprach 249

- ผลการศึกษาคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์ ลักษณะการเรียนรู้ และความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์ของนิสิตครู

A Study of Online Instructor ‘Characteristics, Online Learning Engagement and Pre-Service Teachers’ Learning Style

นรินทร์ นนทมาลย์

Narin Nonthamand 261
- แนวทางการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการใหม่ของนักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา

Approaches of New Entrepreneurship Development for Students Vocational Colleges

นริศรา ทองยศ, ดาวรุวรรณ ถวิลการ และกนกอร สมปราชญ์

Narissara Thongyost, Dawruwan Thawinkarn and Kanok-orn Somprach 281
- การพัฒนาชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาไทย เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1

The Development of a Thai Language Skill Practice Activity Series to Promote Critical Reading Ability of Thakhlong 1 Municipality School’s Grade 6 Students

มณฑา วิริยางกูร, ศิวะพัฒน์ โพธิ์ศรี และณัฐธนิชา จำเรียง

Montha Wiriyangkul, Siwaphat Phosri and Natthanicha Jumriang 293
- องค์ประกอบลักษณะบุคลิกภาพและภาพลักษณ์ส่วนบุคคลของนักการเมืองที่มีผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองและการไปออกเสียงเลือกตั้งของกลุ่มคนเจนเนอเรชั่น X, Y และ Z ในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

The Effect of Personality Trait and Brand Personality on Political Trust and Voting of Generation X, Y and Z in Bangkok, Thailand

วีระศักดิ์ จินารัตน์

Veerasak Jinarat 305
- การพัฒนาสมรรถนะขั้นสูงของนักศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้บทเรียนข้ามสาระเชื่อมโยงทักษะการคิดวิเคราะห์สู่การประเมินค่าชิ้นงานผ่านระบบ Online และ Onsite

Students’ Advanced Competency Development on Integrative Learning Management Using Cross-Subject Lessons Continuously Linked with Analytical Thinking towards Performance Evaluation Skills through Online and Onsite Systems

ไชยวัฒน์ ชุมนาสีว และแสงสุรีย์ ดวงคำน้อย

Chaivat Chumnasiao and Sangsuree Duangkamnoi 323

- การพัฒนาชุดการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนสะกดคำด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาการเขียนสะกดคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

Development of Learning Packages to Enhance Spelling Skills with Active Learning Processes to Develop Spelling Skills for Grade 1 Students

สุภัชฌาน์ ศรีเอี่ยม และกันต์ฤทัย คลังพหล

Supatcha Sri-iam and Kanreutai Klangphahol

335

- การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Participatory Administration Affecting the Effectiveness of Sueksa Songkhro School under Special Education Bureau in the Northeast

จุฑามาศ รัตนทิพย์ และนิยดา เปี่ยมพีชนะ

Juthamath Rattanathip and Niyada Piampuechana

349

- การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียน เรื่อง มาตราตัวสะกด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดธรรมนาถ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

The Study of Academic Achievement using Exercise A Spelling Section for Writing Skills of Pattamsuksa 3 Students at Wathumnawa School, Bang Pa in District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

อนันต์ ลากุล, พลวิทย์ ศรีหาขารี่ และณัฐธิดา อีระสาสน์

Anan Lakul, Ponlawit Srihcharee and Natthida Teerasas

365

- การนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหมู่บ้านนาอุดม ตำบลนิคมห้วยผึ้ง อำเภห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์

The Application of the Buddhama Principle and the Sufficiency Economy Philosophy for the People's Cohabitation in Na Udom village, Nikhom Huai Phueng Sub district, Huai Phueng District, Kalasin Province

ประสิทธิ์ ชาระ

Prasit Chara

377

- การยึดมั่นผูกพันในงานและหนุนเสริมขับเคลื่อนหุ้นส่วนทางสังคม เพื่อป้องกันและแก้ไข
ปัญหาฝุ่นควันจังหวัดเชียงใหม่
Work Engagement and Social Partner Support for Smog Problem Solving
and Preventing in Chiang Mai Province
แสงดาว กองใจ, สมคิด แก้วทิพย์, เฉลิมชัย ปัญญาดี, บงกชมาศ เอกเอี่ยม
Saengdao Kongjai, Somkit Keawtip, Chalermchai Panyadee
and Bongkochmas Ekiem 387
- แนวทางการพัฒนากิจกรรมลูกเสือให้เป็นเลิศของผู้บริหารโรงเรียนวัดนครเนื่องเขต
(ศรีไพจิตร) จังหวัดฉะเชิงเทรา
The Guidelines for Developing Excellent Boy Scouting Activities of the
Administrators Wat Nakorn Nuang Ket School (Sriphijit), Chachoengsao Province
วุฒิ อิศระกุล
Wutthi Aisarakul 399
- การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง
Political Participation in Elections of the Lower Northern Region Province
สุกัญญาณัฐ อบสิน, จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ และสุรพล สุยะพรหม
Sukanyanat Opsin, Chamnong Adivadhanasit and Surapon Suyaprom 413

บทความวิชาการ : Academic Article

- โมเดลการแสดงแทนทางคณิตศาสตร์เพื่อออกแบบการเรียนรู้การสอนคณิตศาสตร์
REPRESENTATION Model for Designing Mathematics Instruction
ดวงมณี ยะอัมพันธ์
Duangmanee Ya-Amphan 423

ภาคผนวก

- กระบวนการพิจารณาบทความของวารสารวิชาการธรรมศาสตร์ 437
- คำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์บทความ 440

**การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ฐานการคิดเชิงออกแบบ
เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียน
ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่***

**Development of Design Thinking-Based Learning Innovation
to Promote Innovative Thinking Skills of Students at
Chiang Mai Vocational College**

เทชีนี ทิมเจริญ, เชษฐภูมิ Wannapaian และเพ็ชรี รูปะวิเชตร
Techinee Timcharoen, Chetthapoom Wannapaian and Phetcharee Rupavijetra
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: thetechinee14@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทและสถานการณ์การเรียนรู้ฐานการคิดเชิงออกแบบเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนอาชีวศึกษาเชียงใหม่ และ 2) สร้างและพัฒนา นวัตกรรมการเรียนรู้ฐานการคิดเชิงออกแบบ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม โดยการเก็บข้อมูล จากผู้อำนวยการและครูอาชีวศึกษาเชียงใหม่ จำนวน 5 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความถูกต้อง จำนวน 5 ท่าน เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบวิเคราะห์เอกสาร 2) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 3) คู่มือการเรียนรู้ฐานการคิดเชิงออกแบบเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนอาชีวศึกษาเชียงใหม่ 4) แบบประเมินความเหมาะสมของนวัตกรรมการเรียนรู้ ฐานการคิดเชิงออกแบบเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนอาชีวศึกษาเชียงใหม่ วิเคราะห์ ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา การตีความ และหาค่าเฉลี่ยดัชนีความสอดคล้อง

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพบริบทปัจจุบันโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง สภาพปัญหาโดยรวมมีความ ต้องการพัฒนานักเรียนด้วยวิธีการเรียนรู้ โดยใช้การคิดเชิงออกแบบเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม

*ได้รับบทความ: 24 เมษายน 2565; แก้ไขบทความ: 6 มิถุนายน 2565; ตอรับตีพิมพ์: 5 กันยายน 2565

2. ผลการประเมินความเหมาะสมของนวัตกรรมการเรียนรู้ มีระดับคุณภาพเหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้

คำสำคัญ: นวัตกรรมการเรียนรู้ฐานการคิดเชิงออกแบบ; การคิดเชิงออกแบบ; วิทยาลัยอาชีวศึกษา

Abstract

This research aimed to: 1) study context and situation for design thinking-based learning to promote innovative thinking of students at Chiang Mai Vocational College, 2) create and develop design thinking-based learning innovation to promote innovative thinking skill. The target group includes 5 school staffs (director and teachers) and 5 instrument validation specialists. This study is mixed-method research, using these following instruments: 1) document analysis form, 2) structured interview form, and 3) design thinking-based learning teacher manual to promote innovative thinking of students at Chiang Mai Vocational College, and 4) validation from for design thinking-based learning innovation promote innovative thinking of students at Chiang Mai Vocational College. The information analysis method consists of 1) content analysis, 2) interpretation, and 3) IOC: Index of item objective congruence.

The result of study shows that:

1. The overall current context was averaged at a moderate level. The overall problematic situation demanded to develop students with design thinking learning methods to promote innovative thinking skills.
2. Evaluation results was certified by experts with an appropriate quality level which can be applied.

Keywords: Design Thinking-Based Learning Innovation; design thinking; Vocational College

1. บทนำ

การศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพและศักยภาพของประชากรไทยทุกช่วงวัย ซึ่งคุณภาพของประชากรเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ปัจจุบันประเทศไทยยังคงมีปัญหา

ความเหลื่อมล้ำในหลายมิติ เช่น ระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจ ระบบบริการสาธารณะและโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่ยังไม่สามารถขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับแรงงานไทยยัง

มีปัญหาเรื่องคุณภาพและสมรรถนะที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาประเทศ การเปลี่ยนแปลงจากโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีก่อให้เกิดการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่อย่างก้าวกระโดด เช่น เทคโนโลยีพันธุกรรมสมัยใหม่ เทคโนโลยีทางการเงิน เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ นวัตกรรมเหล่านี้ล้วนเกิดจากความคิดของมนุษย์ทั้งสิ้น การเปลี่ยนแปลงทางนวัตกรรมดังกล่าวจะก่อให้เกิดอาชีพใหม่และการจ้างงานที่แตกต่างไปจากเดิม ลักษณะงานจะเปลี่ยนไปตามความทันสมัยของเทคโนโลยีและนวัตกรรม สังคมจะต้องการแรงงานที่มีสมรรถนะสูงเพิ่มมากขึ้น หลายอาชีพอาจหายไปจากตลาดงานในปัจจุบัน บางอาชีพอาจถูกทดแทนด้วยระบบอัตโนมัติโดยเฉพาะอาชีพที่ต้องการทักษะระดับต่ำ ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อความมั่นคงและคุณภาพชีวิตของประชาชนที่ปรับตัวไม่ทัน ขาดทักษะและความรู้ที่ทันสมัยและเท่าทันสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561, หน้า 1-3) ซึ่งทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนและยกระดับการพัฒนาประเทศในทุกมิติไปสู่เป้าหมายการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วที่ขับเคลื่อนโดยภูมิปัญญาและนวัตกรรมจึงจำเป็นต้องมีการวางรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศอย่างเป็นระบบ ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2553) กล่าวว่า การพัฒนาผู้เรียนควรอยู่บนพื้นฐานสำคัญที่เชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ มีจุดหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถในการ

สื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต ซึ่งเหมาะสมที่จะนำไปปรับใช้กับการดำเนินชีวิตในโลกอนาคต

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2560) ได้เสนอแผนพัฒนาการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2560-2579 เพื่อเป็นแนวทางในการผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพ ระดับฝีมือ ระดับเทคนิคและเทคโนโลยี สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยมีแนวคิดการจัดการอาชีวศึกษาในด้านวิชาชีพเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในระดับฝีมือ (ปวช.) โดยมีค่านิยมที่เป็นเป้าหมายหลัก 4 ประการคือ คุณธรรม คุณภาพ ความร่วมมือและความเป็นมืออาชีพ ซึ่งเป็นค่านิยมที่สอดคล้องกับแนวทางในการพัฒนาประเทศ รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนางานวิจัย สิ่งประดิษฐ์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (2562, หน้า 8-10) กล่าวว่า นวัตกรรมไม่ได้หมายถึงสิ่งประดิษฐ์เท่านั้น แต่ยังหมายถึง การใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อก่อให้เกิดคุณค่าที่สามารถวัดได้ว่านวัตกรรมที่สร้างขึ้นเกิดประโยชน์กับใครบ้าง สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่อมรรตน์ เตชะนอก, รัชนิ จรุงศิริวัฒน์ และพระฮอนด้า วาฬสฤโท (2563, หน้า 1-15) กล่าวว่า สถานศึกษาจะต้องพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้สาระวิชาหลักและทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและอาชีพ ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยีการเรียนรู้โดยใช้การคิดเชิงออกแบบเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการ

เรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียน โดยกระบวนการคิดเชิงออกแบบมีหลายรูปแบบแต่หลักการและกระบวนการมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน The Stanford d.school Bootcamp Bootleg (2009) เสนอกระบวนการคิดเชิงออกแบบไว้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น (Empathize) 2) การกำหนดปัญหา (Define) 3) ระดมสมอง (Ideate) 4) การสร้างต้นแบบ (Prototype) 5) การทดสอบ (Test) การเรียนรู้โดยใช้การคิดเชิงออกแบบเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนคิดและลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม

ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ เนื่องจากกระบวนการคิดเชิงออกแบบเป็นกระบวนการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมอย่างเป็นระบบโดยยึด “คน” เป็นศูนย์กลางในการออกแบบเพื่อแก้ปัญหาโดยเริ่มจากการเข้าใจความต้องการของผู้อื่น จากนั้นทำงานร่วมกันโดยการระดมสมองเพื่อสร้างแนวคิดอย่างหลากหลายนำไปสู่การลงมือปฏิบัติจริงด้วยการสร้างต้นแบบและการทดสอบ การเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงออกแบบเป็นกระบวนการหนึ่งที่สามารถใช้ในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนอาชีวศึกษาเพื่อให้เป็นผู้มีทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพในโลกอนาคตเพราะการคิดเชิงนวัตกรรมเป็นพื้นฐานของการสร้างนวัตกรรมที่นำไปสู่การสร้างสรรค์สังคม สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้เรียนและนำไปสู่การยกระดับสังคมได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทและสถานการณ์การเรียนรู้ฐานการคิดเชิงออกแบบ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่

2. เพื่อสร้างและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ฐานการคิดเชิงออกแบบ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methods research) (เชษฐภูมิ วรรณไพศาล, 2563, หน้า 55) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 (Research 1) ศึกษาบริบทและสถานการณ์การเรียนรู้ฐานการคิดเชิงออกแบบที่ส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนอาชีวศึกษาเชียงใหม่ มี 2 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี หลักการ แนวคิด วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ฐานการคิดเชิงออกแบบเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนอาชีวศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ จากเอกสาร หนังสือ ตำรา บทความ วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศ และต่างประเทศ รวมทั้งแหล่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเพื่อหาสาระสำคัญและสรุปผลการวิเคราะห์นำไปสู่การสร้างกรอบแนวคิดและ

ทฤษฎีการวิจัย จากนั้นร่างรูปแบบนวัตกรรมการเรียนรู้ และ 2) ศึกษาบริบทและสถานการณ์การจัดการเรียนรู้ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ในปัจจุบัน โดยการเก็บข้อมูลจาก ผู้อำนวยการและครูอาชีวศึกษาเชียงใหม่ จำนวน 5 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจำนวน 8 ข้อ

ระยะที่ 2 (Development 1) การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ฐานการคิดเชิงออกแบบเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนอาชีวศึกษาจังหวัดเชียงใหม่มี 2 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ผู้วิจัยประมวลผล วิเคราะห์และสังเคราะห์ประเด็นสำคัญ ตามกรอบแนวคิดและทฤษฎีในการวิจัย รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ นำมาประกอบกับผลการศึกษาจากระยะที่ 1 สรุปผล แล้วนำมาয়กร่างองค์ประกอบของนวัตกรรมการเรียนรู้ฐานการคิดเชิงออกแบบเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนอาชีวศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย ส่วนนำเป็นส่วนที่ชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับการใช้คู่มือ ทฤษฎี วิธีการ กระบวนการ เนื้อหา และข้อมูลที่ใช้ในกระบวนการจัดกิจกรรมของคู่มือครู รวมทั้งปัญหาของการจัดทำคู่มือ เป้าหมาย คุณลักษณะ และทักษะที่คาดหวังเมื่อจบกระบวนการจัดการเรียนรู้ ส่วนกลาง เป็นส่วนของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย (1) คำแนะนำเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีดำเนินการจัดการเรียนรู้ (2) คำแนะนำและตัวอย่างกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ (3) คำถาม ตัวอย่างสถานการณ์เหตุการณ์ ใบงาน แบบทดสอบ แบบฝึกหัดและสื่อ

ที่ใช้ประกอบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ และ (4) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสิ่งที่ควรทำ และไม่ควรทำ หรือข้อจำกัดของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มาจากการประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมของผู้จัดทำ และส่วนท้าย เป็นบทสรุปและแหล่งที่มาของข้อมูล แหล่งอ้างอิง บรรณานุกรม และ 2) ตรวจสอบและประเมินความเหมาะสมของนวัตกรรมจัดการเรียนรู้โดย ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ทำการแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะก่อนนำคู่มือนวัตกรรมการเรียนรู้ไปนำเสนอผลการพัฒนานวัตกรรมต่อโรงเรียนที่มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 5 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือการพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้ฐานการคิดเชิงออกแบบเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา หาค่าเฉลี่ย และค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป จึงยอมรับว่านวัตกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม

ขั้นตอนที่ 3 (Research 2) ระยะนำเสนอผลการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ฐานการคิดเชิงออกแบบเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนอาชีวศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ นำคู่มือนวัตกรรมเรียนรู้ที่พัฒนาได้จากขั้นตอนที่ 2 ไปนำเสนอต่อโรงเรียนที่มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 5 โรงเรียน และประเมินผลการนำเสนอวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบประเมินผลการนำเสนอวัตกรรมการเรียนรู้ฐานการคิดเชิงออกแบบเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนอาชีวศึกษาจังหวัดเชียงใหม่

4. สรุปผลการวิจัย

1. ผลการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัย โดยใช้การทบทวนวรรณกรรม แบบวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ พบว่า

1.1 ผลการสังเคราะห์กระบวนการคิดเชิงออกแบบที่สามารถพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนอาชีวศึกษาเชียงใหม่ มี 6 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ขั้นทำความเข้าใจเป้าหมายอย่างลึกซึ้ง (Empathy) เป็นขั้นแรกของกระบวนการคิดเชิงออกแบบ ในขั้นนี้ผู้เรียนควรได้เลือกศึกษาหัวข้อที่ตนเองสนใจ เพื่อเป็นการกระตุ้นความสนใจและสร้างแรงบันดาลใจของผู้เรียน ผู้เรียนจะต้องทำความเข้าใจเป้าหมายโดยแบ่งเป็น (1) การทำความเข้าใจเป้าหมายในเบื้องต้น และ (2) การทำความเข้าใจเป้าหมายในเชิงลึก นักเรียนจะต้องมีการวางแผนในการทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมายก่อนการลงพื้นที่เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและชัดเจน ในการทำความเข้าใจเป้าหมาย สามารถทำได้หลายวิธี เช่น ใช้วิธีการสังเกต สัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก ทำให้ผู้เรียนทราบถึงความต้องการที่แท้จริงของเป้าหมายเพื่อที่จะนำไปพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมในการตอบสนองความต้องการของเป้าหมายได้

2) ขั้นความต้องการ เป็นขั้นที่นักเรียนต้องตีความความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างสรรค์ความคิดใหม่ที่หลากหลาย โดยใช้ข้อมูลจากขั้น Empathy เพื่อให้เข้าใจความต้องการของเป้าหมายในเชิงลึก ซึ่งความต้องการของเป้าหมาย

อาจมีหลายความต้องการ โดยการตีความที่ดีควรเปิดกว้างและไม่ยึดติดกับกรอบแนวคิดเดิมแต่ก็ไม่ควรมองข้ามแนวความคิดเดิมที่มีอยู่ การเปิดกว้างทางความคิดจะทำให้ได้ความต้องการที่ตรงประเด็นและมีแนวโน้มที่จะตอบโจทย์ความต้องการของเป้าหมายมากยิ่งขึ้น

3) ขั้นกรอบความคิด (Ideation) กรอบความคิดคือเป้าหมายและวิธีการดำเนินงานเป็นขั้นกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจนโดยใช้การคิดเชิงระบบ ให้ทีมสามารถตั้งเป้าหมายที่เป็นไปได้จากการคิดแบบองค์รวม โดยสร้างภาพความเป็นไปได้ของงานจากความต้องการที่ตั้งไว้ในขั้นที่ 2 และเลือกให้เหลือเพียงความต้องการเดียว เป็นการกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจนและหาวิธีการที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ นำไปสู่การปฏิบัติเพื่อสร้างความคิดเชิงนามธรรมให้เป็นรูปธรรม โดยใช้แบบฟอร์มบรรยายเป้าหมายเพื่อให้ความคิดเชิงนามธรรมสามารถจับต้องได้มากที่สุด เป็นการสร้างความเข้าใจที่ตรงกันของทีมเพื่อลดความเสี่ยงในการเข้าใจที่คลาดเคลื่อน ทำให้ทีมงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น กรอบความคิดที่ดีที่ทีมเลือกควรเป็นกรอบคิดที่ช่วยวางขอบข่ายการทำงานที่เป็นไปได้ในเวลาจำกัด เป็นแนวทางที่สามารถสร้างนวัตกรรมที่เป็นจริงได้ และเป็นแนวคิดที่มีความเป็นไปได้อย่างสร้างสรรค์

4) ขั้นสร้างต้นแบบ (Prototype) เป็นขั้นตอนที่สร้างแนวคิดจากนามธรรมให้เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน ด้วยการจำลองแบบหรือสร้างต้นแบบอย่างรวดเร็ว เช่น การเขียนสตอรี่บอร์ดการเขียนผังความคิด การแสดงบทบาทสมมติ การสร้าง

โมเดลลงบนแผ่นกระดาษ หรือการสร้างโมเดลจำลองสามมิติ เป็นต้น การสร้างต้นแบบจะช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถสื่อสารกันได้อย่างตรงประเด็นชัดเจน อีกทั้งยังช่วยให้นักเรียนเข้าถึงจิตภาพของตอนที่คิดไว้ในขั้นที่ 3 มากยิ่งขึ้น ทำให้มองเห็นบริบทและความสัมพันธ์ของปัญหาหรือประเด็นอย่างรอบด้าน

5) ขั้นการทดลอง (Test) เป็นขั้นที่น่าต้นแบบอย่างง่ายที่สร้างขึ้นไปทดลองกับเป้าหมาย หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นการทดสอบกับบริบทจริง หรืออาจทำการทดสอบในบริบทที่เสมือนจริงก็ได้เพื่อให้ทราบประสิทธิภาพของต้นแบบในการแก้ปัญหาหรือตอบสนองต่อประเด็นที่ตั้งไว้ รวมทั้งเป็นการหาแนวทางการพัฒนาต้นแบบให้ดีขึ้น

6) ขั้นสะท้อนการออกแบบ (Reflect-design) ขั้นสะท้อนการออกแบบเป็นขั้นที่นักเรียนจะได้สะท้อนกระบวนการทำงานของตนและทีม รวมทั้งสะท้อนต้นแบบที่ได้ทำการทดลองว่าสามารถนำไปใช้ได้จริงหรือจะต้องนำไปปรับปรุงและพัฒนา นักเรียนสามารถทำซ้ำกระบวนการเมื่อพบว่าต้นแบบที่สร้างขึ้นยังไม่ตอบสนองต่อความต้องการของเป้าหมาย อย่างไรก็ตามหากนักเรียนพบข้อบกพร่องก่อนขึ้นสร้างต้นแบบก็สามารถทำซ้ำในขั้นตอนที่พบได้เช่น

1.2 ผลการสังเคราะห์ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมที่เหมาะสมต่อนักเรียนอาชีวศึกษาเชิงใหม่ มี 5 ทักษะ คือ ทักษะการตีความ ทักษะการสร้างจินตภาพ ทักษะการคิดเชิงระบบ ทักษะ

การทำงานร่วมกัน และทักษะการประเมินผลโดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ทักษะการตีความ หมายถึง การระบุความต้องการของปัญหา การตีความความต้องการหรือโอกาสที่จะเป็นไปได้ของปัญหานั้นอย่างครอบคลุม โดยแบ่งเป็น การตีความบริบทและการตีความความต้องการของปัจเจกชนการตีความบริบทหมายถึง ความสามารถในการสังเกตอย่างเอาใจใส่และตั้งคำถามต่อบริบทหรือสถานการณ์ที่ต้องการศึกษา เป็นการมองสถานการณ์อย่างลึกซึ้ง ไม่เร่งรีบ โดยการใช้สติในการสังเกตและพิจารณาอย่างถี่ถ้วน เพื่อให้ได้รายละเอียดที่ถูกลมองข้ามหรือได้มุมมองใหม่ๆ ในสถานการณ์ที่ไม่มีใครสังเกตเห็น ส่วนการตีความความต้องการของปัจเจกชน หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจคุณค่าและประสบการณ์เชิงลึกของเป้าหมาย หรือลูกค้าโดยการเข้าถึงเป็นรายบุคคล เป็นการแสวงหาข้อมูลเชิงลึกจากประสบการณ์และความทรงจำของมนุษย์ การเข้าถึงความรู้และประสบการณ์ของแต่ละคน จะช่วยให้เข้าใจความต้องการของเป้าหมายอย่างลึกซึ้ง นำไปสู่การสร้างแนวคิดในการขับเคลื่อนนวัตกรรม ทักษะการตีความสามารถพัฒนาได้ด้วยการส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองโดยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การตั้งคำถาม การสัมภาษณ์ การสำรวจ การฟัง การสังเกต การวิจัยและการวิเคราะห์

2) ทักษะการสร้างจินตภาพ หมายถึง ความสามารถในการสร้างภาพเชิงอนาคต โดยการใช้ทักษะการคิดสร้างสรรค์ในการจินตนาการ ใช้ทักษะการวิเคราะห์เพื่อวิเคราะห์

ปัญหา เชื่อมโยงแนวคิด คาดการณ์เหตุการณ์ที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นในอนาคตอย่างเป็นระบบและมีเหตุผล โดยการประมวลผลข้อมูลเป็นภาพ เรื่องราว เป็นการสร้างต้นแบบอย่างรวดเร็ว เพื่ออธิบายสถานการณ์ และทำให้แนวคิดที่สร้างขึ้นเป็นรูปธรรมชัดเจนขึ้น โดยการตั้งคำถามว่า “จะเกิดอะไรขึ้นถ้า...” การคิดเป็นภาพเพื่ออนาคตเป็นการหาแนวโน้มที่เป็นไปได้หรืออาจจะเป็นไปไม่ได้ของแนวคิดที่หลากหลายหรือสถานการณ์ต่างๆ เพื่อนำไปสู่นวัตกรรมที่เป็นจริงได้ เป็นการนำแนวคิดที่สร้างขึ้นหลากหลายแนวคิดมาวิเคราะห์ ให้เห็นภาพ ช่วยให้ตัดแนวคิดที่ไม่น่าจะเป็น เป็นการประหยัดเวลาในการคิดและช่วยให้ได้แนวคิดที่มีโอกาสจะเป็นจริงได้มากที่สุด ส่งเสริมทักษะการสร้างจินตภาพได้ด้วยการส่งเสริมการคิดขั้นสูง เช่น การคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ และการคิดเปรียบเทียบอย่างหลากหลายและซับซ้อน

3) ทักษะการคิดเชิงระบบ หมายถึง การคิดเชื่อมโยงองค์ความรู้แบบองค์รวมที่เป็นนามธรรมนำไปสู่การปฏิบัติจริง ความสามารถในการคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล คิดเชื่อมโยงประเด็น แนวคิด หรือปัญหาที่มากกว่าสองแนวคิดขึ้นไป เป็นการคิดแบบองค์รวมเพื่อมองภาพรวมของปัญหานำไปสู่การคิดหาวิธีแก้ไข ปัญหา ความสามารถในการใช้เหตุผลในการคิดและรับฟังผู้อื่น สามารถกำหนดประเด็นของปัญหา อธิบายที่มา แนวทางและผลลัพธ์ของวิธีการแก้ปัญหา ความสามารถในการเลือกประเด็นสำคัญมาใช้ในการสร้างนวัตกรรม สามารถวางแผนงานโดยการกำหนดแผนงานระยะสั้นที่นำไปสู่แผนงาน

ระยะยาวได้ ทักษะการคิดเชิงระบบช่วยทำให้มองเห็นองค์ประกอบของนวัตกรรม ทำให้การสร้างนวัตกรรมเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

4) ทักษะการทำงานร่วมกัน หมายถึง ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นทีม เป็นการสำรวจความร่วมมือ โดยใช้กระบวนการสนทนาอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพกับผู้ที่เกี่ยวข้องในสถานการณ์และผู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถวางแผนและแบ่งหน้าที่ตามความเหมาะสมเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรม สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและนำเสนอแนวคิด สามารถสะท้อนความคิด โดยการสังเคราะห์ความคิดของตนเองและความคิดของผู้อื่น เพื่อให้ข้อเสนอแนะย้อนกลับอย่างมีเหตุผล และการนำเสนอแนวคิดของกลุ่ม ผ่านวิธีการที่หลากหลาย เช่น การวาดภาพ การเขียนรายงาน การสร้างแบบจำลองสองมิติ การสร้างแบบจำลองสามมิติและการสร้างแบบนำเสนอโดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทักษะการทำงานร่วมกันเป็นการลงมือปฏิบัติเพื่อค้นหาคำตอบและการแก้ปัญหาที่เป็นจริง

5) ทักษะการประเมิน หมายถึง การประเมินตนเองระหว่างขั้นตอนของการทำงาน โดยนักเรียนเป็นผู้ประเมินและให้ผู้อื่นประเมิน โดยการสังเกตพัฒนาการ รวมถึงการประเมินแนวคิด หรือนวัตกรรมที่สร้างขึ้นเพื่อปรับปรุงและพัฒนา เป็นการตรวจสอบแนวคิดหรือนวัตกรรมเพื่อให้แน่ใจว่าแนวคิดหรือนวัตกรรมที่สร้างขึ้นตรงกับความต้องการแก้ไขปัญหาหรือประเด็น ความต้องการที่กำหนดขึ้น สามารถใช้ได้จริง โดยการประเมินตนเองและให้ผู้เชี่ยวชาญประเมิน

2. ผลการประเมินความเหมาะสมของการสร้างและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ฐานการคิดเชิงออกแบบในการส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมของนวัตกรรมการเรียนรู้ฐานการคิดเชิงออกแบบเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ โดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในระดับเหมาะสม

5. อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาบริบทและสถานการณ์การเรียนรู้ฐานการคิดเชิงออกแบบเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนอาชีวศึกษาเชียงใหม่ ผู้วิจัยอภิปรายผลได้ ดังนี้

1.1 บริบทปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ฐานการคิดเชิงออกแบบเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง สภาพปัญหาโดยรวมมีความต้องการพัฒนานักเรียนด้วยวิธีการเรียนรู้โดยใช้การคิดเชิงออกแบบเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากพื้นฐานของนักเรียนไม่เท่ากัน นักเรียนส่วนใหญ่มาจากชนบทห่างไกลซึ่งขาดโอกาสในเรื่องของทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมและการใช้เทคโนโลยี นอกจากนี้ยังพบว่าการทำโครงการซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนไม่สามารถทำได้อย่างเต็มประสิทธิภาพเนื่องจากข้อจำกัดในด้านของงบประมาณ อีกทั้งขาดครูที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนด้วยกระบวนการคิดเชิง

ออกแบบเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของอมรรัตน์ ศรีพอ (2561) ที่ศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนตามแนวคิดทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมพบว่า อยู่ในระดับปานกลางด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของชาญณรงค์ วิเศษสัตย์ (2562) ที่ศึกษาความต้องการในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูพบว่า ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมเป็นทักษะสำคัญที่ควรส่งเสริมซึ่งนักศึกษาวิชาชีพครูมีทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมอยู่ในระดับต่ำ สภาพการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมมีการส่งเสริมในระดับน้อยมาก

2. ผลการสร้างและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ฐานการคิดเชิงออกแบบเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนอาชีวศึกษาเชียงใหม่ ผู้วิจัยอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 องค์ประกอบของนวัตกรรมการเรียนรู้มี 3 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ส่วนนำเป็นส่วนที่ชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับการใช้คู่มือ ทฤษฎี วิธีการกระบวนการ เนื้อหาและข้อมูลที่ใช้ในกระบวนการจัดกิจกรรมของคู่มือครู รวมทั้งปัญหาของการจัดทำคู่มือ เป้าหมาย คุณลักษณะและทักษะที่คาดหวังเมื่อจบกระบวนการจัดการเรียนรู้ 2) ส่วนกลางเป็นส่วนของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย (1) คำแนะนำเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีดำเนินการจัดการเรียนรู้ (2) คำแนะนำและตัวอย่างกิจกรรม

การจัดการเรียนรู้ (3) คำถาม ตัวอย่างสถานการณ์ เหตุการณ์ ใบงาน แบบทดสอบ แบบฝึกหัดและสื่อที่ใช้ประกอบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ และ (4) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสิ่งที่ควรทำ และไม่ควรทำ หรือข้อจำกัดของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มาจากระบบการดำเนินการจัดกิจกรรมของผู้จัดทำ 3) ส่วนท้าย เป็นบทสรุปและแหล่งที่มาของข้อมูล แหล่งอ้างอิง บรรณานุกรม สอดคล้องกับงานวิจัยของอภัยชนม์ สัจจะพัฒนกุล (2559) ที่ได้เสนอองค์ประกอบของคู่มือจัดกิจกรรมประวัติศาสตร์เพื่อชุมชนไว้ 3 องค์ประกอบ คือ ภาควิชาปฏิบัติ และภาคสรุป

2.2 ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมี 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นทำความเข้าใจเป้าหมายอย่างลึกซึ้ง 2) ขั้นความต้องการ 3) ขั้นกรอบความคิด 4) ขั้นสร้างต้นแบบ 5) ขั้นการทดลอง และ 6) ขั้นสะท้อนการออกแบบ และผลการประเมินรับรองนวัตกรรมโดยผู้เชี่ยวชาญ มีระดับคุณภาพเหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐวรรณ เกลิมสุข (2563) ที่ได้เสนอขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน ศิลปศึกษาแบบผสมผสานการคิดเชิงออกแบบไว้ 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การสร้างแรงบันดาลใจ และแสวงหาความรู้ ขั้นที่ 2 การรวบรวมและเข้าถึงความรู้ ขั้นที่ 3 การกระตุ้นความคิดขยายความรู้ ขั้นที่ 4 การริเริ่มสร้างสรรค์ผลงาน ขั้นที่ 5 พัฒนาประยุกต์ผลงาน ขั้นที่ 6 วิพากษ์วิจารณ์ประเมินผล และผลการประเมินรับรองรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

มีระดับคุณภาพเหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 รัฐควรส่งเสริมด้านงบประมาณในการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยอาชีวศึกษาอย่างต่อเนื่อง และเป็นรูปธรรม

1.2 รัฐและสถานศึกษาทุกภาคส่วนควรทำงานเป็นระบบโดยมีการสื่อสารที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดความเข้าใจแนวทางของการจัดการศึกษาที่ตรงกัน มีการสร้างเครือข่ายทางการศึกษาเพื่อเชื่อมโยงและพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ

1.3 สถานศึกษาควรส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียนโดยจัดให้มีกิจกรรมการเรียนรู้นอกสถานที่

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งเน้นไปที่นักเรียนอาชีวศึกษา ผู้วิจัยจึงขอเสนอว่าหากมีการวิจัยครั้งต่อไปผู้ทำหน้าที่สอนสามารถนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้กับผู้เรียนในกลุ่มอื่นๆ เช่น นักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

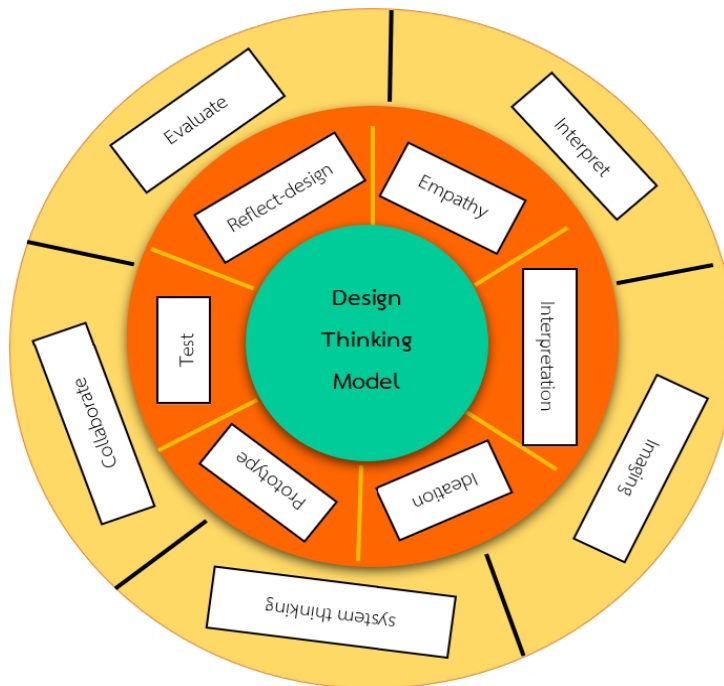
2.2 นวัตกรรมการเรียนรู้ฐานการคิดเชิงออกแบบที่พัฒนาขึ้น มีขั้นตอนและรูปแบบการเรียนการสอนที่เฉพาะในการส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนอาชีวศึกษาเชียงใหม่ ดังนั้น ผู้ที่สนใจอาจนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทและสถานการณ์ของผู้วิจัย

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการวิจัย การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ฐานการคิดเชิงออกแบบ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักเรียนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ในครั้งนี้ ทำให้ได้นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ฐานการคิดเชิงออกแบบเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดของนักเรียนอาชีวศึกษาเชียงใหม่ โดยกระบวนการคิดเชิงออกแบบที่ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ได้มี 6 ขั้นตอน ขั้นทำความเข้าใจเป้าหมายอย่างลึกซึ้ง (Empathy) ขั้นความต้องการ

(Interpretation) ขั้นกรอบความคิด (Ideation) ขั้นสร้างต้นแบบ (Prototype) ขั้นการทดลอง (Test) ขั้นสะท้อนการออกแบบ (Reflect design) ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมที่เหมาะสมต่อนักเรียนอาชีวศึกษาเชียงใหม่ มี 5 ทักษะ คือ ทักษะการตีความ (Interpret) ทักษะการสร้างจินตภาพ (Imaging) ทักษะการคิดเชิงระบบ (system thinking) ทักษะการทำงานร่วมกัน (Collaborate) ทักษะการประเมินผล (Evaluate) สามารถสรุปได้ดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2562). *นวัตกรรมเพื่ออนาคต*. กรุงเทพฯ: สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ.
- ชาญณรงค์ วิเศษสัตย์. (2562). *การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เชษฐภูมิ วรรณไพศาล. (2563). *การวิจัยทางสังคมศึกษา: หลักการและการประยุกต์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: แดเน็กซ์ อินเทอร์เน็ตปอเรนซ์.
- ณัฐวรรณ เฉลิมสุข. (2563). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน วิชาศิลปศึกษาตามแนวทางการคิดเชิงออกแบบร่วมกับการเรียนศิลปะปฏิบัติ ที่บูรณาการเครื่องมือทางปัญญาเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างผลงานศิลปะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2560). *แผนพัฒนาการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- อภัยชนม์ สัจจะพัฒนกุล. (2559). *นักสืบกาลเวลา: คู่มือจัดกิจกรรมประวัติศาสตร์เพื่อชุมชน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มนุษยวิทยาสรินธร (องค์การมหาชน).
- อมรรัตน์ เตชะนอก, รัชนี้ จรุงศิริวัฒน์ และพระฮอนต้า วาตสโท. (2563). *การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21*. *วารสารมหาจุฬานาครธรรม*, 7(9), 1-15.
- อมรรัตน์ ศรีพอ. (2561). *กลยุทธ์การบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนตามแนวคิดทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- The Standford d.school Bootcamp Bootleg. (2009). *An Introduction to Design Thinking PROCESS GUIDE*. Retrieved from <https://dschool-old.stanford.edu/sandbox/groups/designresources/wiki/36873/attachments/74b3d/ModeGuideBOOTCAM P2010L.pdf>

การศึกษาถ้อยคำสำนวนบริภาษและค่านิยมทางสังคมของตัวละคร ในบทละครโทรทัศน์ไทยประชาานิยม ปี พ.ศ. 2562^{*}

A Study of Insulting Expressions and Social Values of the Characters in Popular Thai Soap Opera Scripts in 2019

อรัทัย ขันโถ, วรวัสส์ ศรียาภัย, วรญา Yingyongsak และบุญยงค์ เกศเทศ²

Oratai Khanto, Warawat Sriyaphai, Warunya Yingyongsak and Boonyong Ketthet

มหาวิทยาลัยพะเยา¹

มหาวิทยาลัยขอนแก่น²

University of Phayao, Thailand

Khon Kaen University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: orataikhanto@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะถ้อยคำสำนวนในบทบริภาษของตัวละครในบทละครโทรทัศน์ไทย 2) ศึกษาค่านิยมทางสังคมที่ปรากฏจากบทบริภาษของตัวละครในบทละครโทรทัศน์ไทย โดยมีขอบเขตในการศึกษาจากถ้อยคำสำนวนบริภาษ และค่านิยมทางสังคมของตัวละครในบทละครโทรทัศน์ไทยประชาานิยม พ.ศ. 2562 จำนวน 3 เรื่อง คือ ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์, สารวัตรใหญ่ และกรงกรรม วิธีการวิจัยคือ คัดเลือกข้อมูลจากบทสนทนาจากตัวละครทุกตัวเป็นตัวแทนของข้อมูล แล้วนำข้อมูลเนื้อหาที่ได้มาพรรณนาวิเคราะห์ (descriptive analysis) เนื้อหาแล้วสรุปผล

ผลการวิจัยพบว่า

1. ถ้อยคำบริภาษจากบทละครไทยโทรทัศน์ที่ได้รับความนิยมในการชม พบ 3 ลักษณะ คือ 1) การใช้รูปภาษาบริภาษที่แสดงนามธรรมเชิงลบ 2) การใช้รูปภาษาบริภาษแสดงความอับลักษณ์ทางกายภาพ และ 3) การใช้รูปภาษาบริภาษแสดงความด้อยคุณค่า ส่วนลักษณะสำนวนในบทบริภาษ พบ 5 ประการ คือ 1) สำนวนบริภาษเกี่ยวกับความประพฤติหรือ การกระทำ 2) สำนวนบริภาษเกี่ยวกับการพูดไม่ดี 3) สำนวนบริภาษเกี่ยวกับความอกตัญญู การคบหามิตรและศัตรู 4) สำนวนบริภาษเกี่ยวกับความโกรธแค้น และ 5) สำนวนบริภาษเกี่ยวกับการดูหมิ่นหรือสั่งสอนผู้ที่มีความประพฤติไม่ดี

^{*}ได้รับบทความ: 8 พฤศจิกายน 2564; แก้ไขบทความ: 5 กันยายน 2565; ตอรับตีพิมพ์: 16 กันยายน 2565

Received: November 8, 2021; Revised: September 5, 2022; Accepted: September 16, 2022

2. คำนียมทางสังคมที่ปรากฏจากบทบริภาษปรากฏค่านิยมที่เห็นเด่นชัด 3 ประการ คือ
- 1) ค่านิยมเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกที่สังคมไทยต้องการ
 - 2) ค่านิยมเกี่ยวกับการเล็งเห็นผลปฏิบัติงานและ
 - 3) ค่านิยมเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำในสังคม

คำสำคัญ: ถ้อยคำสำนวนบริภาษ; ค่านิยมทางสังคม; บทละครไทยโทรทัศน์ประชาชนนิยม

Abstract

The purposes of this study were: 1) to study the expressions from insulting expressions of the characters in Thai soap opera scripts, and 2) to study the social values from insulting expressions of the characters in Thai soap opera scripts. The scope of the study were 3TV soap operas, namely: Pu Bao Indy Yayee Inter (Mister Indy Honey Hipster), Sarawat Yai (The Chief Inspector), and Krongkam (The Karma Cage). The study method was selecting the data from the dialogues of every character, then analyzing the data into the descriptive analysis and drawing the conclusion.

The results were as follow:

1. The insulting words from popular Thai soap opera scripts can be categorized into 3 types. There were the use of the insulting language 1) to express a negative abstraction, 2) to express physical ugliness, and 3) to devalue the others. The characteristics of the insulting idioms found in 5 types. There were insulting idioms about 1) behavior and action, 2) abusive speaking manner, 3) ingratitude and sociality with friends and foes, 4) anger, and 5) insult and chastening others about their bad behavior.
2. The social values found in 3 characteristics. The values were about 1) being membership in Thai society's expectation, 2) foreseeing performance, and 3) the inequality in society.

Keywords: insulting expressions; social values; popular Thai soap opera scripts

1. บทนำ

ถ้อยคำภาษาเป็นเครื่องมือที่มนุษย์ใช้สื่อความรู้สึกนึกคิดก่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันในสังคม ความเชื่อประเพณี ค่านิยมและวิถีชีวิตต่างๆ ของผู้คนจึงสะท้อนให้เห็นผ่านถ้อยคำภาษาที่ผู้คน

สร้างขึ้น โดยถ้อยคำภาษาที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวันมีหลากหลายรูปแบบและหน้าที่ตามจุดประสงค์ที่ใช้ในการสื่อสาร ทั้งการสื่อสารแบบเผชิญหน้าและการสื่อสารผ่านทางสื่อเทคโนโลยี เช่น วิทยุโทรทัศน์

รายการโทรทัศน์จัดเป็นการสื่อสารรูปแบบหนึ่งที่มีความนิยมในการรับชม โดยเฉพาะรายการละครโทรทัศน์ไทยที่ได้รับความนิยมหรือเรตติ้ง (Rating) สูงสุดเมื่อเทียบกับรายการโทรทัศน์ประเภทอื่น เพราะสามารถตอบสนองการรับรู้ของมนุษย์ในด้านอารมณ์ ความรู้สึกได้เป็นอย่างดี (อัญมณี ภักดีมวชน, 2562, หน้า 68-97) โดยนำเสนอเนื้อเรื่องในด้านต่างๆ ความนิยมในการรับชมละครไทยโทรทัศน์แต่ละเรื่องขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่ง คือบทละครโทรทัศน์ที่ดีสามารถถ่ายทอดเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคมผ่านการใช้ถ้อยคำภาษาอย่างมีวรรณศิลป์ที่สร้างอารมณ์สให้ผู้รับชมเกิดความรู้สึกคล้อยตาม และนำไปสู่อารมณ์ต่างๆ ได้ ถ้อยคำภาษาที่ใช้สื่อสารในบทละครโทรทัศน์จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สะท้อนความคิด ความรู้สึก ค่านิยมและวัฒนธรรมของผู้ใช้ภาษาได้เป็นอย่างดี ทั้งถ้อยคำภาษาที่สุภาพและถ้อยคำภาษาไม่สุภาพ อาทิ คำบริภาษ เป็นต้น

คำบริภาษเป็นถ้อยคำภาษารูปแบบหนึ่งที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์ที่สร้างขึ้นเพื่อสร้างสีสันให้ตัวละครมีอารมณ์ความรู้สึกที่หลากหลายนำไปสู่การดำเนินเรื่องที่น่าสนใจ ชวนติดตามโดยทางวรรณคดีไทยเรียกถ้อยคำบริภาษว่า พิโรธวาทัง คือ การกล่าวแสดงความโกรธ ตัดพ้อต่อว่ากระแทกกระเทียบเปรียบเปรย (สมเกียรติ รัชมณี, 2551, หน้า 112) หรือเป็นการใช้ถ้อยคำว่าคนอื่นด้วยคำหยาบช้าเลวทราม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 654) ซึ่งเป็นลักษณะการใช้ถ้อยคำภาษาอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดความหมายกระแทกอารมณ์ความรู้สึก สะท้อนให้เห็นถึงระบบความคิด การรับรู้

ที่สัมพันธ์กับค่านิยมทางสังคมด้วย นอกจากนี้ กุหลาบ มลลิกะมาส (2524, หน้า 43) ได้กล่าวว่าการบริภาษมีจุดมุ่งหมายที่แฝงอยู่คือ เพื่อเปิดเผยจุดอ่อน ความเขลา ความหลงผิด ตลอดจนความชั่วร้ายมหันต์ของคนไม่ว่าจะด้านสังคม ด้านการเมืองหรือด้านจริยธรรม

ทั้งนี้การศึกษาวเคราะห์ถ้อยคำบริภาษที่พบเห็นในละครจึงมีส่วนทำให้ผู้รับชมเข้าใจทัศนคติ ระบบความคิด ค่านิยมทางสังคม ดังที่ อรทัย ชินอักรพงศ์ (2557, หน้า 120) ได้ศึกษาคำด่าในภาษาไทยตามแนววรรณศาสตร์พันธุ์และวาทปฏิบัติศาสตร์ พบการใช้คำด่าสะท้อนให้เห็นค่านิยม 5 ประเภท ได้แก่ ความประพฤติและการปฏิบัติตน การให้ความสำคัญกับเรื่องหน้าตา การพูดการรักพวกพ้อง การยกย่องอำนาจ ดังที่สมบูรณ์ ศรีระสันต์ (2542, หน้า 48-56) ได้ศึกษาคำบริภาษจากบทละครนอกพระราชนิพนธ์ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย พบว่า ค่านิยมทางสังคมและการใช้ภาษาจากคำบริภาษเกิดจากมีสิ่งไปกระทบกระเทือนจิตใจของตัวละคร ให้แสดงอารมณ์ต่างๆ ออกมาโดยเฉพาะอารมณ์โกรธ หึงหวง อาฆาต พยาบาท อิจฉาริษยา การใช้ภาษาหรือคำในการบริภาษก็จะปรากฏออกมา ในขณะที่มีการบริภาษระหว่างนั้นก็จะมีคำนิยมออกมาโดยที่ผู้บริภาษไม่รู้ตัว

จากทัศนะของนักวิชาการดังกล่าว ถ้อยคำบริภาษในบทละครโทรทัศน์จึงเป็นบทที่เร้าอารมณ์ ความสนใจของผู้รับชมได้มาก เพราะถ้อยคำที่ตัวละครบริภาษจะแสดงถึงบุคลิกภาพและบทบาทของตัวละครในการดำเนินเรื่อง ดังนั้น ถ้อยคำ

บริภาษจึงมิได้มีความน่าสนใจเพียงการใช้ถ้อยคำสำนวนโวหารเท่านั้น ยังสะท้อนให้เห็นค่านิยมทางสังคมที่แฝงอยู่อีกด้วย ซึ่งหากมีการศึกษาอย่างอมทำให้ผู้อ่านบทละครหรือผู้รับชมเข้าใจถึงค่านิยมที่พึงประสงค์ ตลอดจนสามารถปรับเจตคติที่ดีในการอยู่ร่วมกันในสังคมได้

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาถ้อยคำสำนวนบริภาษและค่านิยมทางสังคมของตัวละครในบทละครโทรทัศน์ไทยประจําปี พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจ เพื่อให้เห็นถึงลักษณะการใช้ถ้อยคำบริภาษที่ใช้ในบทละครโทรทัศน์ไทยที่ได้ความนิยมในการรับชมมากที่สุด

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะถ้อยคำสำนวนในบทบริภาษของตัวละครในบทละครโทรทัศน์ไทย
2. เพื่อศึกษาค่านิยมทางสังคมที่ปรากฏจากบทบริภาษของตัวละครในบทละครโทรทัศน์ไทย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

คัดเลือกข้อมูลบทสนทนาจากตัวละครทุกตัวเป็นตัวแทนของข้อมูล โดยใช้วิธีการดาวน์โหลดบทละครแต่ละเรื่องมาจากเว็บไซต์ (<https://mgonline.com/drama/detail>) นำมาวางในโปรแกรม Microsoft Word และทำการนำข้อมูลออกมาเพื่อใช้ในการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ 1) นำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่

ลงในตารางแบบบันทึกข้อมูล และ 2) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้กรอบแนวคิด ลักษณะของถ้อยคำบริภาษของวรรณศรียาภัย (2552) ค่านิยมในสังคมไทยของหม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2517)

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลถ้อยคำบริภาษและค่านิยมทางสังคมของตัวละครในบทละครไทยโทรทัศน์ประจําปี พ.ศ. 2562 ด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (descriptive analysis) แล้วจึงสรุปอภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะ

4. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษา ถ้อยคำสำนวนบริภาษและค่านิยมทางสังคมของตัวละครใน บทละครโทรทัศน์ไทยประจําปี พ.ศ. 2562 จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์, สารวัตรใหญ่ และกรรมกร พบลักษณะถ้อยคำสำนวนและค่านิยมทางสังคมใน บทบริภาษ ดังนี้

1. ลักษณะถ้อยคำสำนวนในบทบริภาษของบทละครโทรทัศน์ไทยเรื่องผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์, สารวัตรใหญ่ และกรรมกร

1.1 ลักษณะการใช้ถ้อยคำบริภาษของบทละครโทรทัศน์ไทยเรื่องผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์, สารวัตรใหญ่ และกรรมกร กลวิธีการใช้ถ้อยคำประการหนึ่งที่สำคัญที่ทำให้ละครมีอรรถรส คือ การใช้ถ้อยคำภาษาบริภาษ (วรรณศรียาภัย, 2552, หน้า 234) เมื่อนำแนวคิดคำบริภาษดังกล่าวมาศึกษาบทละครโทรทัศน์ในลักษณะการใช้ถ้อยคำพบลักษณะการใช้ถ้อยคำบริภาษ 3 ลักษณะคือ

การใช้รูปภาษาที่แสดงนามธรรมเชิงลบ การใช้รูปภาษาแสดงความอับลักษณ์ทางกายภาพ และการใช้รูปภาษาแสดงความด้อยคุณค่า รายละเอียดดังนี้

1.1.1 การใช้รูปภาษาบริภาษที่แสดงนามธรรมเชิงลบ รูปภาษาบริภาษที่แสดงนามธรรมเชิงลบของตัวละครในบทละครไทยโทรทัศน์ เป็นการกล่าวให้คู่สนทนาเกิดความรู้สึกในด้านลบ ทำให้คู่สนทนารู้สึกเจ็บช้ำน้ำใจ อับอายเสียหาย โดยพบลักษณะของถ้อยคำบริภาษส่วนใหญ่ใช้ถ้อยคำบริภาษแสดงความเสียสติมากที่สุด คือ ไอ้บ้า, ไอ้หมอบ้า, บักผีบ้า รองลงมาคือถ้อยคำแสดงความเลว ชั่วช้า เช่น ไอ้สารเลว, นังเลว, นังสารเลว และใช้ถ้อยคำบริภาษแสดงพฤติกรรมกิริยาอาการที่ไม่เหมาะสมทั้งตัวละครผู้ชายและผู้หญิง เช่น ตอแหล, หน้าด้าน, ทุเรศ, โครจิต, ไร้ยางอาย, ซื่อป้อ, เห็นแก่ตัว, ตัณหากลับ, ชี้เก็ก, ลำส่อน, ปอดแตก นอกจากนี้ยังพบมีการใช้ถ้อยคำแสดงความไม่รู้ ไม่ฉลาด เช่น โง่ ดังตอนชิโลโกรธและกล่าวบริภาษนลินี ดังนี้

...“พี่ไม่ต้องอธิบายอะไรทั้งนั้น เห็นแค่นี้ชิโลก็รู้แล้วว่าพี่ไม่มีค่าอะไรกับชิโลอีแล้ว หลบไปให้พ้นๆ หน้า แล้วให้ชิโลจัดการกับนั่งตอแหลนี้”... (สลา คุณวุฒิ, 2562)

จากตัวอย่างบทสนทนาตามที่กล่าวไปในข้างต้น เห็นได้ชัดว่าปรากฏถ้อยคำบริภาษที่แสดงนามธรรมเชิงลบ โดยใช้ถ้อยคำ “นั่งตอแหล” กล่าวบริภาษคู่สนทนาด้วยอารมณ์โกรธเจ็บใจที่ถูกหลอก

1.1.2 การใช้รูปภาษาบริภาษแสดงความอับลักษณ์ทางกายภาพ รูปภาษาบริภาษที่แสดงความอับลักษณ์ทางกายภาพในบทละคร

ไทยโทรทัศน์ เป็นการกล่าวถึงลักษณะทางกายภาพรูปลักษณ์หรือบุคลิกภาพภายนอกของบุคคลที่มีความบกพร่องหรือผิดปกติ โดยพบเป็นการกล่าวถึงลักษณะทางกายภาพของร่างกายที่ชราภาพ ได้แก่ ไอ้แก่, อี้แก่, อี้แก่หนึ่งเหนียว และลักษณะความบกพร่องของร่างกาย ผิวดำพรหม ความ ขี้เหร่ และสีหน้าที่ไม่ดี ได้แก่ ยัยโล้น, นังหน้าจืด, อีไอโซ หน้าหน้าเทียม ดังตอนหมวดพิทยาธรรู้สึกหงุดหงิดที่มัทนียืนฟังทำให้ไม่เห็นค่าแพง จึงกล่าวบริภาษมัทนีว่

...สองหนุ่มจับตามองภรรยาของสารวัตรมัทนีเดินมายืนบังโดยไม่รู้ตัว พิทยาธรหงุดหงิดบ่นเบาๆ “ยัยโล้นนี่มันขัดจิงหะจริงๆ” ... (วสิษฐ เดชกุญชร, 2562)

จากตัวอย่างบทสนทนา เห็นได้ชัดเจนเกี่ยวกับถ้อยคำบริภาษแสดงความอับลักษณ์ทางกายภาพโดยใช้ถ้อยคำ “ยัยโล้น” ซึ่งในเนื้อเรื่องมัทนีเพิ่งจะลาสิกขาจากการบวชชี ทำให้เธอหัวโล้นจึงถูกบริภาษแสดงความอับลักษณ์ทางร่างกายที่ศรัทธาไม่มีผม

1.1.3 การใช้รูปภาษาบริภาษแสดงความด้อยคุณค่า รูปภาษาบริภาษที่แสดงความด้อยคุณค่าของตัวละครในบทละครไทยโทรทัศน์ เป็นการว่ากล่าวคู่สนทนาของตัวละครให้เกิดความรู้สึกไร้คุณค่า ต่ำต้อย โดยการใช้โวหารเอาคนไปเปรียบเทียบกับสิ่งต่างๆ พบลักษณะการใช้ถ้อยคำดังกล่าวในบทละครไทยโทรทัศน์สองเรื่อง คือเรื่อง ผู้บ่าวอินดี้ ยาหยิอินเตอร์ และเรื่องกรรมกรกรรม โดยลักษณะถ้อยคำบริภาษเป็นการเอาคนไปเปรียบเทียบกับผู้ที่นำความโชคร้ายมา ได้แก่

ไอ้ตัวช่วย การนำเอาคนไปเปรียบเป็นผู้ที่ประกอบอาชีพค้าประเวณีหรือคนที่มีพฤติกรรมเชิงลบ ได้แก่ นังโสเภณีชั้นต่ำ, กะหรี, อีผู้หญิงใจง่าย และใช้รูปภาษาเปรียบเทียบเป็นคนที่อยู่ในเขตชนบท เป็นการดูถูก ดูแคลนคนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลความเจริญ ได้แก่ นังพวกบ้านนอก นอกจากนี้ยังเปรียบเทียบกับสัตว์ ได้แก่ ไอ้ควาย, ลูกเขยหมาวัด เพื่อแสดงถึงลักษณะความไม่ฉลาดและคนที่ไม่ดีที่อยู่เป็นหลักแหล่งมีแต่คนรังเกียจ ดังเช่น ตอนที่ดื่มพบกับพิโลจึงเกิดโต้เถียงบริภาษกันว่า

...“อีเวร อีฉิบหาย อีกะหรี”

“มึงด่ากูไปเถอะ กูไม่เจ็บหรอก” ต้มเช็ดหน้าขึ้น นางย้อยเห็นดังนั้นจึงจะปรี๋เข้าไปตบเพื่อระบายความคับแค้นใจ แต่ว่ากมลกับประสงครีบั้งไว้”... (นิพนธ์ เทียงธรรม, 2562)

จากตัวอย่างบทละครตอนที่ตัวละครทะเลาะกัน ฝ่ายพิโลโกรธแค้นดื่มที่เป็นต้นเหตุให้ตนไม่ได้แต่งงานกับพิโลเมื่อทราบความจริง จึงใช้ถ้อยคำบริภาษ “อีกะหรี”

ตามที่กล่าวมาถ้อยคำบริภาษจากบทละครไทยโทรทัศน์ที่ได้รับความนิยมในการชมเรื่องผู้บ่าวอินดี้ ยาหยิอินเตอร์ เรื่องสารวัตรใหญ่ และเรื่องกรรมกรรมพบลักษณะถ้อยคำบริภาษที่แสดงนามธรรมเชิงลบ และถ้อยคำบริภาษแสดงความอัปยศทางกายภาพ โดยลักษณะของถ้อยคำที่ตัวละครใช้บริภาษ เป็นคำด่าทอ ด่าหนี เหยียดหยาม ประชดหรือเยาะเย้ยถากถางคู่สนทนาให้เกิดความรู้สึกเจ็บปวด แค้น เสียใจ สะเทือนใจ อารมณ์เสีย หรือทำให้คู่สนทนาเกิดความรู้สึกต่ำต้อยในใจเพื่อเป็นการระบายอารมณ์โกรธของผู้พูดซึ่งถ้อยคำ

บริภาษมีทั้งใช้ภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่นอีสาน ทั้งนี้ลักษณะการใช้รูปภาษาในการบริภาษจะประกอบด้วย 2 หน่วยคือ หน่วยแรกเป็นหน่วยคำนำหน้า และหน่วยที่สองเป็นคำบริภาษซึ่งเป็นคำนามวลีหรือกริยาวลีที่มีความหมายนามธรรมเชิงลบ หรือคำแสดงความอัปยศทางกายภาพหรือคำแสดงความด้อยคุณค่า

1.2 ลักษณะสำนวนในการบริภาษของบทละครไทยโทรทัศน์เรื่องผู้บ่าวอินดี้ ยาหยิอินเตอร์, สารวัตรใหญ่ และกรรมกรรม สำนวนเป็นถ้อยคำที่มีความหมายไม่ตรงตัว หรือมีความหมายอื่นแฝงอยู่ มักเป็นสำนวนที่แฝงข้อคิดคติเตือนใจ (วิไล ธรรมวาจา, 2549, หน้า 48-56) เมื่อพิจารณาถ้อยคำสำนวนในการสื่อสารของตัวละครไทยโทรทัศน์ประชานิยม ทำให้เห็นถึงสภาพความเป็นอยู่ ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของตัวละครที่ใช้ภาษาในการสื่อสารกัน โดยส่วนใหญ่เป็นภาษาปาก และมีภาษาไทยถิ่นอีสาน พบลักษณะสำนวนในการบริภาษที่เห็นได้เด่นชัด 5 ประการ กล่าวรายละเอียดดังนี้

1.2.1 สำนวนบริภาษเกี่ยวกับความประพฤติ การกระทำ สำนวนเกี่ยวกับความประพฤติ การกระทำหรือกริยาอาการที่ตัวละครใช้บริภาษระหว่างกันในบทละครไทยโทรทัศน์ทั้งสามเรื่อง พบจำนวน 14 คำ คือ ลอยหน้าลอยตา, บักลามกจกเปรต, นรจกเปรต, ด่านได้อายอด, จับใส่ตะกร้าล้างน้ำ, ไม่ซึกโปงดไม่ซุง, เค็มเหมือนเกลือ, สาวใส่ให้กากิน, หมาหัวเนา, ขวางหูขวางตา, ล้วงคองเห่า, ได้ทีซี้แพะไล่, ทำดีที่เหลว และหมาหวงก้าง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

บทละครไทยโทรทัศน์เรื่องผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์ในตอนแรกที่ทศพลถูกพ่อใหญ่คุมพยายามตามฆ่า เนื่องจากเป็นคู่แข่งในการลงสมัครผู้ใหญ่บ้านไค้ก็เก้ง ทศพลเอาตัวรอดมาได้ แต่ก็ทำให้ผู้ใหญ่ปั่นผู้เป็นพ่อเกิดความเจ็บแค้นใจที่พ่อใหญ่คุมทำร้ายลูกของตน ครั้นเมื่อผู้ใหญ่ปั่นพบหน้าพ่อใหญ่คุมในขณะหาเสียงเลือกตั้งจึงได้บริภาษ ดังนี้

“มันพยายามฆ่าลูกกู กูบ่ป้าให้มันลอยหน้าลอยตาตอนตื่นจั่งซี้ดอก”

ปั่นพูดพร้อมล้วงปืนพกสั้นไทยประดิษฐ์จากย่ำมโยนให้แสงกับเขียนแล้วส่ง (สลา คุณวุฒิ, 2562)

จากตัวอย่างดังกล่าว สำนวน “ลอยหน้าลอยตา” ราชบัณฑิตยสถาน (2556, หน้า 1043) ได้อธิบายไว้ว่า เป็นพฤติกรรมทำหน้าเซิดไปมาหรือทำผิดแล้วแสร้งทำเป็นไม่รู้ไม่ชี้ ในที่นี้ผู้ใหญ่เปรียบเทียบพฤติกรรมของพ่อใหญ่คุมที่ทำเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น ไม่รู้ไม่เห็นเรื่องที่ทศพลถูกตนทำร้ายหวังฆ่าให้ตาย ในขณะที่เดินหาเสียงกับกลุ่มชาวบ้าน

1.2.2 สำนวนบริภาษเกี่ยวกับคำพูด สำนวนเกี่ยวกับคำพูด เป็นสำนวนเปรียบเทียบถ้อยคำพูดในลักษณะที่พูดไปในทางที่ไม่ดี เช่น การขบพูดดูว่าร้ายหยาบคาย ปากเสียหรือพูดไม่น่าฟัง พูดจาสับปลั๊กกลับกลอก โอ้อวด และพูดพรั่เพรื่อ โดยพบถ้อยคำสำนวนจำนวน 10 คำ ปากร้าย ใจดี, ปากหมา, ปากปลาร้า, เลี้ยงหมาไว้ในปาก, เงียบเป็นเป่าซาก, ลั่นสองแฉก, หมาเห่าไล่, ฝีเจาะปากมาพูด, ชักศึกเข้าบ้าน และตีฝีปาก

ดังตัวอย่างเรื่องกรรมกรรม

ในตอนงานแต่งงานของเพิงเพิงกับกมล ซึ่งในวันนั้นเพิงเพิงมีอาการแพ้ท้อง ไม่สบาย สิ้นหน้ำไม่สู้ตื่นัก เมื่อบังอรเห็นจึงได้พูดกับคนที่มาร่วมงานว่าเจ้าสาวหน้าตาไม่สบาย แต่ก็ยังดีที่ไม่ถึงกับนอนรดน้ำสังข์ จึงถูกบริภาษที่ปากเสียพูดไม่เป็นมงคล ดังนี้

“เจ้าสาวหน้าไม่สบายเหมือนคนไม่ถ่ายท้องมาสามสั้ววัน แต่ย้งตื่นะที่ยังนั่งบนตั่งให้คนรดน้ำสังข์ได้ ถ้าต้องถึงกับนอนละก็...”ว่าแล้วบังอรก็ไหวไหล่

“อึบังอร อีบ้า อีปากหมา” (นิพนธ์ เทียงธรรม, 2562)

จากตัวอย่างปรากฏสำนวน อีปากหมา เป็นสำนวนบริภาษ ราชบัณฑิตยสถาน (2556, หน้า 739) ได้อธิบายความหมายของสำนวนนี้ว่า ขบพูดจาวว่าร้ายคนอื่น ในที่นี้ ชาวบ้านได้บริภาษที่บังอรพูดจาวว่าร้ายให้เพิงเพิงซึ่งกำลังไม่สบายอยู่ให้เสียหาย

1.2.3 สำนวนบริภาษเกี่ยวกับความอกตัญญู การคบหามิตรและศัตรู สำนวนเกี่ยวกับการคบหาระหว่างมิตรและศัตรู เป็นการบริภาษเกี่ยวกับการคบคนที่ลอบทำร้ายหรือให้ร้าย แม้แต่ผู้มีพระคุณในภายหลัง พบจำนวน 3 คำ คือนังงูเห่า, นังอสรพิษ, หมองตายเป็นระงู ดังตัวอย่างบทละครไทยโทรทัศน์เรื่องผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์ในตอนที่ยามณิทะเลาะกับธนภพเนื่องจากจับได้ว่าธนพลทุจริตยักยอกเงินบริษัทเข้ากระเป๋าดตนเองและมีเมียน้อย ทั้งสองระเบิดอารมณ์ด่าทอด้วยความรู้สึกว่าได้เลือกคบคนผิด นิสัย

ใจคอไม่ดี ดังตัวอย่าง

“แกมันก็นั่งเมื่อยสรรพิษ1เหมือนกันนั่นแหละ กัดซี่ข่มเหง เก่งแต่ซ้ำเติม ฉันททำอะไรไม่เคยได้ดีสักอย่าง ฉันทถึงต้องทิ้งแกไปหาเด็กสาวๆ กว่าไฉ อี้แก”

“ไอ้ธรรพ”

“นั่งสรรพิษ” (สลา คุณวุฒิ, 2562)

จากสำนวน “สรรพิษ” ราชบัณฑิตยสถาน (2556, หน้า 1382) ได้อธิบายไว้ว่า คนที่ลอบทำร้ายหรือให้ร้ายผู้มีคุณ หรือผู้อื่นด้วยความอิจฉาริษยา ในที่นี้ธรรพได้บรรยายว่ากล่าวให้ฉวยมณีซึ่งเป็นภรรยาที่อยู่ด้วยกันมานาน แต่กลับมาจับผิดและให้ร้ายตนในภายหลัง

1.2.4 สำนวนบรรยายเกี่ยวกับความโกรธแค้น สำนวนที่แสดงอารมณ์โกรธแค้นในบทละครโทรทัศน์ไทยพบจำนวน 3 คำคือ แค้น ผึงหุ่น, ตาต่อตา ฟันต่อฟัน, เกลียดเธอเข้ากระดูกดำ ดังตัวอย่าง

บทละครโทรทัศน์ไทยเรื่องผู้บ่าวอินดี้ ยายฮีโร่ในตอนที่ต้นลิ้นเตรียมตัวจะเดินทางไปสนามบินเพื่อหลบหนีไปต่างประเทศ แต่ถูกแสงจับได้ระหว่างทางในขณะที่ รถเสีย แสงจับต้นลิ้นไปคาดคั้นความจริงเรื่องการหายตัวไปของซิลลี่ที่บ้านป่าวนวล ซึ่งต้นลิ้นได้พูดจากบรรยายว่ากล่าวแสงและพรรคพวก จนทำให้แสงทนไม่ได้จึงบรรยายต้นลิ้นด้วย ดังนี้

“อย่าว่าพวกผมโหดเลยนะครั้นคุณโม ในเมื่อพวกคุณกำลังคิดจะเอาชีวิตเมียผม ผมก็ต้องตาต่อตา ฟันต่อฟันเหมือนกัน” (สลา คุณวุฒิ, 2562)

จากตัวอย่างสำนวน ตาต่อตา ฟันต่อฟัน

เหมือนกัน อริยานุวัตน์ สมารถกุล (2564, หน้า 101) ได้อธิบายไว้ว่า ตอบแทนกันอย่างสาสมเป็นการบรรยายด้วยความโกรธที่เป็นฝ่ายถูกกระทำก่อน เมื่อมีโอกาสจึงคิดจะแก้แค้นให้เกิดอันตรายแก่บุคคลนั้นเช่นเดียวกัน

ในที่นี้ภรรยาของทศพลถูกจับตัวไปยังไม่รู้ความเป็นตาย เมื่อทศพลและแสงกับตัววนลิ้นได้จึงคาดคั้นเอาความจริงจากปากวนลิ้น

1.2.5 สำนวนบรรยายเกี่ยวกับการดูหมิ่นหรือสั่งสอนผู้ที่มีความประพฤติไม่ดี สำนวนเกี่ยวกับการบรรยายดูหมิ่นหรือสั่งสอนผู้ที่มีความประพฤติไม่ดีใน บทละครโทรทัศน์ไทยเป็นการบรรยายในลักษณะว่ากล่าวผู้ที่มีวุฒิภาวะน้อยกว่า และมีความสามารถน้อยกว่า พบจำนวน 4 คำ คือ นั่งเด็กเมื่อวานซิน, ไอ้โจรกระจอก, ไอ้โจรห่าร้อย, ปากไม่ลั่นกลืนน้ำนม ดังตัวอย่าง

บทละครโทรทัศน์ไทยเรื่องสารวัตรใหญ่ ในตอนที่ตำรวจได้รับแจ้งจากชาวบ้านพบศพชายไม่ทราบชื่อนอนตายเสียชีวิตอยู่กลางถนนริมบึงน้ำเสี้ยว เมื่อไปถึงที่เกิดเหตุสารวัตรใหญ่รีบหานักข่าวไม่ให้เข้าไปบริเวณที่พบศพ และได้ให้ปรากการกับประณตชนกรวยยางทำที่กั้นพื้นที่ไว้ ทำให้ทั้งคู่หน้าหงิกไม่พอใจ และได้บรรยายดังนี้

...พิทยาธรพูดจบก็เดินเข้าไปหาสารวัตรใหญ่กับผู้กองก้องภพ ทำความเคารพแล้วคุยกัน หมู่ปรากการกับจำประณตยืนมองตาขวาง...

“ปากยังไม่ลั่นกลืนน้ำนม” ปรากการเค้นเสียงด่าพิทยาธรด้วยความหมั่นไส้ (วสิษฐ เดชกุญชร, 2562)

จากตัวอย่างสำนวน ปากไม่ลั่นกลืนน้ำนม

ราชบัณฑิตยสถาน (2556, หน้า 738) ได้อธิบายไว้ว่า ยังเป็นเด็ก จากบทละครเรื่องสารวัตรใหญ่ หมู่ปรากการได้บริภาษพิพาทซึ่งเป็นร่นน้องที่มาทีหลัง แต่กลับมาสอนให้เขารู้จักทำความดี หมู่ปรากการจึงแสดงความไม่พอใจและได้บริภาษตามสำนวนดังกล่าว

กล่าวได้ว่าลักษณะสำนวนในการบริภาษของบทละครไทยโทรทัศน์เรื่องผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์, สารวัตรใหญ่ และกรงกรรม ที่เห็นได้เด่นชัดเป็นสำนวนบริภาษเกี่ยวกับความประพฤติกการกระทำ ซึ่งลักษณะสำนวนบริภาษจะมีความหมายกล่าวถึงลักษณะที่ไม่ดี ทั้งในด้านความคิด สติ ปัญญา การกระทำและพฤติกรรมของผู้ถูกบริภาษ เพื่อให้ผู้ถูกบริภาษสูญเสียเกียรติ ความรู้สีก

2. ค่านิยมทางสังคมที่ปรากฏจากบทบริภาษในบทละครไทยโทรทัศน์ ประชานิยม พ.ศ. 2562 ค่านิยมในสังคมไทยเป็นความนิยมที่ซ่อนเร้นอยู่ในใจ อันทำให้คนประพฤติกไปต่างๆ และคคคคที่กล่าวออกมาเป็นถ้อยคำ แสดงความยกย่อง รังเกียจ อาย ภูมิใจ (หม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ, 2517, หน้า 36) จากการศึกษาพบค่านิยมทางสังคมจากการบริภาษของตัวละครในบทละครไทยโทรทัศน์ประชานิยม 3 ประการ รายละเอียดดังนี้

2.1 ค่านิยมเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกที่สังคมไทยต้องการ สมาชิกเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของสังคม เพราะสมาชิกเป็นผู้กำหนดแบบแผนแนวทางการปฏิบัติตัวในการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างราบรื่น ดังนั้นสังคมจึงมีความคาดหวังให้สมาชิกมีคุณสมบัติหรือปฏิบัติตัว

ให้ดี (วิสันต์ สุวสิทธิ, 2547, หน้า 118) เมื่อสมาชิกปฏิบัติตัวไม่เป็นไปตามที่สังคมคาดหวังจึงมีการบริภาษเกิดขึ้น จะเห็นได้ว่าค่านิยมทางสังคมเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกที่สังคมไทยต้องการ สามารถจำแนกได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

2.1.1 ค่านิยมเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกที่มีพฤติกรรมอันพึงประสงค์ เป็นคุณสมบัติที่สมาชิกในสังคมต้องการประการหนึ่ง ทั้งนี้เพราะสังคมไทยมีการปลูกฝังค่านิยมในสังคมในเรื่อง การมีกิริยา มารยาทที่ดี การทำบุญ ความซื่อสัตย์ ความสามัคคี การเคารพผู้อาวุโส (เต็มสิริ บุญยสิงห์, 2562, หน้า 52) เมื่อสมาชิกในสังคมไม่ปฏิบัติตามค่านิยมอันพึงประสงค์ จึงปรากฏถ้อยคำบริภาษให้เห็น ได้แก่ นังสำสอน, นังสารเลว, ไอ้สารเลว, ไอ้เลว, อิหน้าด้าน, อิผู้หญิงใจง่าย, ไร่ยางอาย, สำออย, ไอ้หลงตัวเอง, ยัยคุณหนูจอมเยอะ, ตัวชวย, ไอ้เจ้าเลห์, บักเจ้าเลห์, คนสันดานบ่ดี, ไอ้คนเห็นแก่ตัว, ไอ้แก่ด้นหากลับ, ไอ้หมอซื้อบื้อ, ไอ้ผิวเฮงชวย, นังอสรพิษ ดังตัวอย่างบทละครไทยโทรทัศน์เรื่องผู้บ่าวอินดี้ ยาหยีอินเตอร์ตอนทีนลินี ขับรถอีแต็กชนต้นไม้ใหญ่ข้างทาง เพราะขับรถอีแต็กไม่เป็นแต่ก็แสดงพฤติกรรมอวดเก่งอยากขับทำให้เสียหลักจนได้รับบาดเจ็บ สักพักชาวบ้านและทิพย์เข้ามาช่วย เมื่อทิพย์เห็นดั่งนี้ก็ได้บริภาษนลินีได้ดังนี้

“บ่มีหยังดอกค้ะ ก็แค่เวรกรรมตามทันคนสันดานบ่ดีซ่านัน บ่ฮอดตายดอก” (สลา คุณวุฒิ, 2562)

จากตัวอย่างบทสนทนาข้างต้น ถ้อยคำบริภาษ คนสันดานบ่ดี ราชบัณฑิตยสถาน (2556,

หน้า 1206) อธิบาย สันดาน หมายถึง อุปนิสัยที่มีมาแต่กำเนิด ความหมายโดยรวม สันดานไม่ดีจึงเป็นอุปนิสัยที่ไปในทางไม่สุ่จะดี

จากถ้อยคำบริภาษนี้ สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมทางสังคมด้านการลงโทษว่า สังคมนิยมลงโทษผู้ที่มีพฤติกรรมหรือมีอุปนิสัยไม่ดี ไม่พึงประสงค์ โดยการดูว่ากล่าวเพื่อให้กระทบกระเทือนใจผู้ถูกริภาษ

2.1.2 ค่านิยมเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกที่มีความคิดอันพึงประสงค์สมาชิกที่มีความคิดอันพึงประสงค์ หมายถึง สมาชิกที่มีลักษณะความคิดที่ถูกต้องดีงามและศักยภาพทางความคิดเป็นไปตามที่สังคมต้องการ (วิสันต์ สุขวิสิทธิ์, 2547, หน้า 120) เมื่อพิจารณาบทละครไทยโทรทัศน์ประชา นิยม พบถ้อยคำบริภาษที่แสดงถึงความคิดที่ไม่พึงประสงค์ คือ ความคิดที่ไม่เฉลียวฉลาด, ความคิดที่พินเพื่อน ได้แก่ อีบ้า, ไอ้บ้า, บักผีบ้า, ซื่อป้อ, อีโง่ ดังตอนเสียน้อยได้บริภาษกบเกียรติที่ไม่ยอมให้ความช่วยเหลือเมื่อกระทำผิด ดังบทสนทนาดังว่า
...“มอตัวเถอะครับเสีย เรื่องนี้ผมช่วยเสียไม่ได้จริงๆ”

“ไอ้บ้านี้แกพูดอะไร แกจะเนรคุณฉันหรือใจ...” (วสิษฐ เดชกุญชร, 2562)

จากบทสนทนาดังกล่าวถ้อยคำบริภาษ ไอ้บ้า ราชบัณฑิตยสถาน (2556, หน้า 666) ได้อธิบายว่า เป็นความคิดที่เสียสติ, วิกลจริต, สติพินเพื่อน, หลงใหลหรือมัวเมาในสิ่งนั้นๆ จนผิดปรกติ จากถ้อยคำบริภาษนี้ แสดงให้เห็นค่านิยมประการหนึ่งของสังคมที่ต้องการสมาชิกที่มีสติในการคิด คิครอบคอบ ดังนั้นสังคมไทยจึงต้องการ

สมาชิกที่มีสติ รู้จักคิดก่อนพูด หากไม่รู้รู้จักคิดก่อนกระทำหรือสื่อสารจึงปรากฏถ้อยคำบริภาษ

2.1.3 ค่านิยมเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกที่มีวาจาอันพึงประสงค์ การเจรจาหรือการพูดเป็นอีกด้านหนึ่งที่สังคมไทยใส่ใจ และปรารถนาให้สมาชิกมีคุณสมบัติเกี่ยวกับการมีวาจาที่ไพเราะดีงามตามสังคมไทยมุ่งหวัง พบถ้อยคำบริภาษที่มีความหมายถึงวาจาอันไม่เป็นที่พึงประสงค์ คือ การว่าร้ายผู้อื่น, การกล่าวเท็จ, การกล่าวหยาบคาย ได้แก่ อีปากหมา, อีปากปลาร้า, ต่อแหล ดังตัวอย่างบทละครไทยโทรทัศน์เรื่องสารวัตรใหญ่ในตอนที่เกี่ยวข้องกับชโลธรทะเลาะกัน โดยแกวกล่าววให้ชโลธรเป็นคนโกหกหลอกลวงไม่ทำตามสัญญาที่จะไม่ยุ่งเกี่ยวกับทศพล แต่กลับมายุ่งเกี่ยวกับทศพลอยู่ ตามบทสนทนาดังนี้

“ฉันไม่ได้ตั้งใจ”

“ต่อแหล ชาติแท้ไฮโซมันก็จิ้งจี้ละ เห็นแกโตบได้หวังดีกับเฮาอีหลีดอก เบ็ดประโยชน์มือได้ก็เห็นอ้ายพลเป็นแค่หมาหัวเน่าโตเนิงเถอะนั่น” แก้วตาปรามาสชโลธรเอาไว้อย่างเจ็บแสบแล้วเดินออกไป (สลา คุณวุฒิ, 2562)

จากบทสนทนาดังกล่าว ถ้อยคำบริภาษ ต่อแหล ราชบัณฑิตยสถาน (2556, หน้า 470) ได้อธิบายไว้ว่า เป็นการกล่าวเท็จ พูดป้อนน้ำจากถ้อยคำบริภาษนี้แสดงให้เห็นถึงค่านิยมของคนไทยที่ไม่นิยมชมชอบคนที่พูดจาเป็นเท็จ ซึ่งถือว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของสังคมประการหนึ่ง ทั้งนี้เพราะการกล่าวเท็จนั้นอาจทำให้บุคคลอื่นเข้าใจผิดอาจเกิดผลเสียตามมาได้ เมื่อตัวละครในเรื่องกล่าวเท็จจึงได้ถูกริภาษด้วยถ้อยคำดังกล่าว

2.2 ค่านิยมเกี่ยวกับการเล็งเห็นผลปฏิบัติงาน ค่านิยมการเล็งเห็นผลปฏิบัติงานเป็นลักษณะเฉพาะของสังคมไทยลักษณะหนึ่งที่แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่มุ่งสนองต่อความต้องการของตนเองเป็นสำคัญ ไม่ค่อยเคารพระเบียบกฎเกณฑ์ กฎหมายเท่าที่ควร (ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์, 2561, หน้า 205) จากการศึกษาถ้อยคำบริภาษพบลักษณะเด่นชัดในการเล็งเห็นผลปฏิบัติงานจากบทละครไทยโทรทัศน์คือ การไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย, การมุ่งเอาแต่ผลประโยชน์ส่วนตัว ซึ่งเมื่อสมาชิกมีค่านิยมดังกล่าว จึงไม่มีเห็นยอมรับของผู้อื่น ดังปรากฏให้เห็นจากถ้อยคำบริภาษ เช่น เนรคุณ, เห็นแก่ตัว

2.3 ค่านิยมเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำในสังคม ราชบัณฑิตยสถาน (2556, หน้า 1351) ได้อธิบาย ความเหลื่อมล้ำไว้ว่า ความเหลื่อมล้ำหมายถึง เลยไป ล้าไป ล้ากัน ไม่เสมอกัน ไม่เท่าเทียมกัน กล่าวได้ว่าค่านิยมเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำทางสังคม เป็นค่านิยมที่สมาชิกในสังคมเห็นว่าบุคคลย่อมมีความแตกต่างกันทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเงิน ฐานะความเป็นอยู่ การศึกษา อาชีพการงาน อำนาจ เมื่อบุคคลในสังคมปฏิบัติตัวไม่เหมาะสมตามฐานะ อาจถูกบุคคลในสังคมบริภาษ จากการพิจารณาบทละครไทยโทรทัศน์ ประชานิยมพบถ้อยคำบริภาษค่านิยมเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำคือ การดูถูกผู้ที่มีฐานะทางการเงินต่ำต้อยกว่า, การดูถูกผู้ที่มีอาชีพที่มีรายได้น้อยกว่าหรือการบริภาษผู้ที่มีตำแหน่งต่ำกว่า

กล่าวโดยสรุปค่านิยมทางสังคมที่ปรากฏจากบทบริภาษในบทละครโทรทัศน์ไทยประจำ

นิยม พ.ศ. 2562 ปรากฏค่านิยมที่เห็นเด่นชัด 3 ประการ คือ 1) ค่านิยมเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกที่สังคมไทยต้องการ 2) ค่านิยมเกี่ยวกับการเล็งเห็นผลปฏิบัติงานและ 3) ค่านิยมเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำในสังคม เป็นค่านิยมที่สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมของบุคคลในสังคมในด้านต่างๆ ที่เห็นเด่นชัด ที่ยึดถือปฏิบัติถ่ายทอดกันมานาน ซึ่งหากบุคคลใดปฏิบัติตัวที่ผิดแผกหรือทำผิดจึงมีถ้อยคำสำนวนบริภาษ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงความไม่พอใจ หรือต้องการให้ผู้ถูกบริภาษมีการรับรู้ถึงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

5. อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาถ้อยคำบริภาษและค่านิยมทางสังคมของตัวละครในบทละครโทรทัศน์ไทยข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ถ้อยคำบริภาษเป็นองค์ประกอบทางภาษา (Diction) สำคัญประการหนึ่งของบทละครโทรทัศน์ที่สร้างสีสันให้ตัวละครน่าสนใจ มีอารมณ์ที่หลากหลาย อาทิ รัก โลภ โกรธ หลง เกเลียดชัง สอดคล้องกับแนวคิดของสมบูรณศรีระสันต์ (2542, หน้า 3) ที่กล่าวว่า บทบริภาษนับเป็นบทเร้าอารมณ์ผู้อ่านได้มากประเภทหนึ่ง เพราะถ้อยคำที่ตัวละครบริภาษจะแสดงถึงบุคลิกภาพและบทบาทในด้านลบของตัวละครให้ปรากฏทั้งฝ่ายที่ถูกบริภาษ และฝ่ายผู้บริภาษเอง บทบริภาษจึงมิได้มีความน่าสนใจเพียงการใช้ถ้อยคำสำนวนอันยอกย้อน คมคาย เฉียบแหลม แต่ยังมีความน่าสนใจในประเด็นอื่นๆ แฝงอยู่ด้วย ดังที่ กุหลาบ มลลิกะมาส (2524, หน้า 43) ได้แสดงความเห็นว่าการบริภาษได้มีจุดมุ่งหมายที่แฝงอยู่คือ

“เพื่อเปิดเผยจุดอ่อน ความเขลา ความหลงผิด ตลอดจนความชั่วร้ายมหันต์ของคนไม่ว่าจะไปด้านสังคม ด้านการเมือง หรือด้านจริยธรรม”

ถ้อยคำบริภาษจึงต้องมีลักษณะการใช้รูปภาษาที่หลากหลายเพื่อเป็นข้อมูลในการแต่งบทสนทนาโต้ตอบระหว่างตัวละครให้มีอารมณ์สมจริงที่สอดคล้องกับโครงเรื่องและสภาพสังคม วัฒนธรรม และยุคสมัย เมื่อพิจารณาเนื้อความของบทละครไทยโทรทัศน์ประชาชนิยมจำนวน 3 เรื่อง อย่างละเอียดจะพบว่าลักษณะการใช้ถ้อยคำบริภาษมี 3 ลักษณะ คือ การใช้รูปภาษาที่แสดงนามธรรมเชิงลบ การใช้รูปภาษาแสดงความอัปลักขณ์ทางกายภาพ และการใช้รูปภาษาแสดงความด้อยคุณค่า ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวรวรรณศรีวิทย (2552, หน้า 244) ที่พบว่า การศึกษาการใช้หน่วยชื่อยานามเชิงบริภาษมี 4 ลักษณะ แต่มีความแตกต่างเพียงไม่พบลักษณะการใช้รูปภาษาเรียกชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ในการบริภาษในบทละครโทรทัศน์ประชาชนิยมทั้งนี้อาจเนื่องจากลักษณะโครงเรื่องในบทละครโทรทัศน์เป็นเรื่องราวของคนที่มีเชื้อชาติเดียวกัน หากพิจารณาการถ้อยคำบริภาษในบทละครโทรทัศน์ไทยประชาชนิยมปีพุทธศักราช 2562 ลักษณะถ้อยคำบริภาษส่วนใหญ่เป็นถ้อยคำบริภาษที่แสดงนามธรรมเชิงลบ โดยรูปภาษาที่ใช้บริภาษเป็นคำคำทอ ตำหนิ คู้สนทนให้ เกิดความรู้สึกเจ็บใจ สะเทือนใจสอดคล้องกับแนวคิดของวิสันต์ สุขวิสิทธิ์ (2547, หน้า 2) ที่พบว่า การบริภาษเป็นวัจนกรรมประเภทหนึ่งที่ผู้พูดตั้งใจกล่าวเพื่อให้ผู้ฟังรู้สึกเจ็บปวด ดังนั้นถ้อยคำจำนวนบริภาษที่ปรากฏในบทละครไทยโทรทัศน์

จึงเป็น กลวิธีการใช้ภาษารูปแบบหนึ่งเพื่อให้เนื้อเรื่องมีความน่าสนใจสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในสังคม

การนำเสนอเนื้อหาบทละครไทยโทรทัศน์ผ่านการใช้ถ้อยคำทั้งในด้านบวกและด้านลบ โดยเฉพาะการนำเสนอถ้อยคำสำนวนบริภาษจึงถือว่ามีความหมายต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยด้วยเนื้อเรื่องมักถ่ายทอดกรอบแนวคิด ค่านิยมของคนในสังคมไว้ทั้งลักษณะที่พึงประสงค์และลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ เป็นไปตามแนวคิดของรัชุนีย์ ศรีสมาน (2552, หน้า 8-21) ที่พบว่าเนื้อหาบทบริภาษสามารถสะท้อนค่านิยมบางประการ ความคิด ความเชื่อและเจตคติของคนในสังคมไทยที่สอดคล้องและนำเสนอออกมา แสดงให้เห็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจของบุคคลกลุ่มต่างๆ ในสังคม เช่นเดียวกับการศึกษาถ้อยคำบริภาษของตัวละครในบทละครไทยโทรทัศน์ประชาชนิยมนี้เมื่อพิจารณาตัวละครที่กล่าวบริภาษจะเห็นได้ว่าเป็นการบริภาษระหว่างตัวละครที่มีอำนาจทางหน้าที่การทำงานหรือมีสถานภาพทางสังคมที่อยู่ในระดับเดียวกันหรือสถานภาพทางสังคมที่เหนือกว่าผู้ถูกบริภาษ โดยมีการใช้คำนำหน้านามว่า ไ้, บัก, อี, นัง, ยัย และตามด้วยถ้อยคำบริภาษ ดังนั้นการกล่าวบริภาษจึงกล่าวได้ว่ามีความสัมพันธ์กับระดับความอาวุโสระหว่างผู้บริภาษด้วย ผู้ถูกบริภาษไม่ปฏิบัติตามกรอบแนวคิดค่านิยมของสังคมที่พึงประสงค์ โดยเฉพาะค่านิยมด้านการเป็นสมาชิกที่สังคมไทยต้องการ เมื่อตัวละครในบทละครฝ่าฝืนค่านิยมทั้งด้านพฤติกรรม ความคิด ความเชื่อและการปฏิบัติตนเมื่ออยู่ในสังคม การกล่าวบริภาษจึงเป็นเครื่องมือ

ในการแสดงออกถึงความไม่พอใจหรือแฝงไปด้วยความหมายเพื่อให้ผู้ถูกบริหารทราบถึงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การศึกษาถ้อยคำสำนวนบริภาษในบทละครโทรทัศน์ทำให้ทราบค่านิยมทางสังคมที่พึงประสงค์ในแต่ละด้านสามารถใช้เป็นสื่อประกอบในการเรียนการสอนรายวิชาภาษาไทยได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

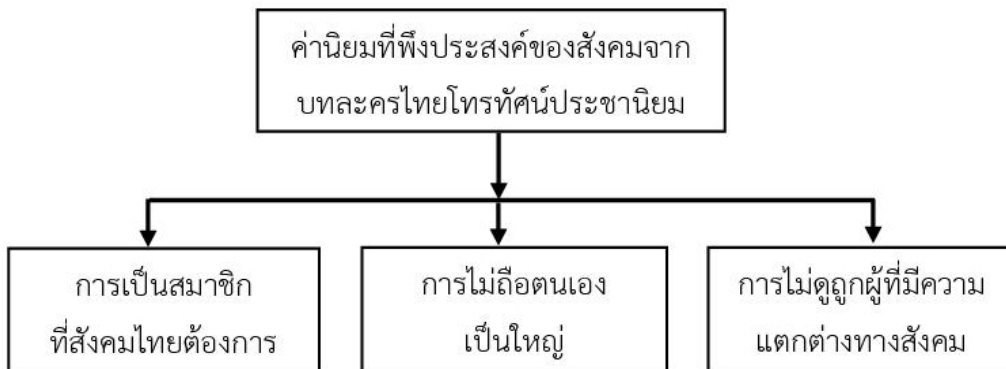
2.1 ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยพบว่าการนำเสนอเนื้อหาของบทละครโทรทัศน์ในแนวที่แตกต่างกันส่งผลต่อลักษณะถ้อยคำบริภาษแต่ละประเภท ดังนั้นจึงเป็นที่น่าสนใจศึกษาว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการกล่าวถ้อยคำสำนวนบริภาษมีลักษณะอย่างไรบ้าง ซึ่งอาจจะช่วยเติมเต็มความรู้เกี่ยวกับ

การใช้ถ้อยคำภาษาในบทละครโทรทัศน์ได้

2.2 ควรศึกษาวัฒนธรรมในมิติอื่นๆ จากถ้อยคำสำนวนบริภาษเพื่อให้เห็นระบบมุมมองความคิดของผู้คน และโลกทัศน์ของสังคมไทยมากยิ่งขึ้น

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การศึกษาค้นคว้าถ้อยคำสำนวนบริภาษและค่านิยมทางสังคมของตัวละครในบทละครไทยโทรทัศน์ประชาชน ปี พ.ศ. 2562 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้คือ กรอบแนวคิดด้านค่านิยมทางสังคมที่สะท้อนจากถ้อยคำสำนวนในการบริภาษ 3 ด้าน คือ ค่านิยมเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกที่สังคมไทยต้องการ 2) ค่านิยมเกี่ยวกับการเล็งเห็นผลปฏิบัติงานและ 3) ค่านิยมเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำในสังคม ทั้ง 3 แนวคิดนี้นำไปสู่การปรับตัวและประพฤติอยู่ในสังคมได้ ซึ่งสามารถเขียนเป็นรูปแบบได้ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กุลลาบ มัลลิกะมาส. (2524). *วรรณคดีวิจารณ์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เต็มสิริ บุญยสิงห์. (2562). *แนวคิดไทยในเอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 1-6*. (พิมพ์ครั้งที่ 18). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นิพนธ์ เทียงธรรม. (2562). *กรรมกรรม*. เข้าถึงได้จาก <https://mgronline.com/drama/detail/9620000015257>
- บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, หม่อมหลวง. (2517). *วิเคราะห์วรรณคดีไทย*. กรุงเทพฯ: โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์. (2561). *แนวคิดไทย ในเอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 7-15*. (พิมพ์ครั้งที่ 18). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- รัฐชนีย์ ศรีสมาน. (2552). บทปริภาษในบทละครนอก: ภาพสะท้อนค่านิยมไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์*, 16(2), 8-21.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: นามมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- วรวรรณ ศรียาภัย. (2552). *รูปภาพที่ใช้อ้างอิงตัวแสดงบทบาทในวรรณคดีร้อยกรองไทย*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วชิษฐ เดชกุญชร. (2562). *สารวัตรใหญ่*. เข้าถึงได้จาก <https://mgronline.com/drama/detail/9620000002798>
- วิไล ธรรมวาจา. (2549). บทปริภาษ: ถ้อยคำสำนวนที่สะท้อนค่านิยมในสังคมไทย. *วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์*, 1(2), 48-56.
- วิสันต์ สุขวิสิทธิ์. (2547). *วัจนกรรมการปริภาษในภาษาไทย*. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมเกียรติ รัชมณี. (2551). *ภาษาวรรณศิลป์*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สายน้ำใจ
- สมบูรณ์ ศรีระสันต์. (2542). บทปริภาษ ถ้อยคำสำนวนที่สะท้อนค่านิยมในสังคมไทย. *วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์*, 1(2), 48-56.
- สลา คุณวุฒิ. (2562). *ผู้บ่าวอินดี้ ยายฮียินเตอร์*. เข้าถึงได้จาก <https://mgronline.com/drama/detail/9620000057118>
- อรทัย ชินอัครพงศ์. (2557). *การศึกษาคำด่าในภาษาไทยตามแนววรรณคดีพันธุ์และวัจนปฏิบัติศาสตร์*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

อริยานุวัตน์ สมารถกุล. (2564). *พจนานุกรมสำนวนไทย*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
อัญมณี ภัคดีมวชน. (2562). การกำหนดกรอบเพื่อให้ความหมายของความเป็นแม่ในละครโทรทัศน์เรื่อง
“กรงกรรม”. *วารสารการสื่อสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*, 2(2), 68-97.

แนวทางการพัฒนาการเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*

Leadership Development that Creates Leaders in School
Administrators under the Office of Secondary Education
Service Area in the Northeastern Region

วิเชียร รุ้ยยืนยง และยุทธศาสตร์ กองเพชร

Wichian Roo-yuenyong and Yuthasart Kongpet

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Northeastern University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: wichian2011@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของ
ผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์การเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของ
ผู้บริหารสถานศึกษา และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของ
ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบ
และตัวชี้วัด วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และร้อยละ ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพ
พึงประสงค์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐานและค่าดัชนีความต้องการจำเป็น PNI และระยะที่ 3 ศึกษาแนวทางการพัฒนาการเป็นผู้นำที่
สร้างผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบการเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ
ศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมี 5 องค์ประกอบ 61 ตัวชี้วัด

*ได้รับบทความ: 3 มิถุนายน 2565; แก้ไขบทความ: 7 กันยายน 2565; ตอรับตีพิมพ์: 16 กันยายน 2565

Received: June 3, 2022; Revised: September 7, 2022; Accepted: September 16, 2022

2. สภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์การเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า สภาพปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สภาพพึงประสงค์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

3. แนวทางการพัฒนาการเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีแนวทางการพัฒนา 5 แนวทาง 26 ตัวชี้วัด

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา; การเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำ; ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to: 1) study the components and indicators of leadership that create leaders of school administrators. 2) Study the current condition and 3) to study leadership development guidelines that create leaders of school administrators under the Secondary Education Service Area Office in the Northeastern region. The research was divided into 3 phases. Phase 1 Examines the components and indicators Analyze the data by Content Analysis and Percentage. Phase 2 Study the current condition. Desirable conditions. The statistics used in the data analysis were frequency distribution, percentage, mean standard deviation and Priority needs Index and. Phase 3 studied leadership development guidelines that create leaders of school administrators under the Office of Secondary Education Service Area in the Northeastern Region.

The research results were found that:

1. Leadership components that create leaders of school administrators Under the Office of Secondary Education Service Area in the Northeastern region consisted of 5 components, 61 indicators.

2. The current condition the desirable condition of being a leader that creates a leader of school administrators under the Office of Secondary Education Service Area in the Northeastern Region as a whole, found that the present condition was at a high average level. The overall desirable condition was averaged at the highest level.

3. Guidelines for leadership development that create leaders of school administrators under the Office of Secondary Education Service Area in the Northeastern Region consist of 5 approaches, 26 indicators.

Keywords: Leadership development; creates leaders; school administrators

1. บทนำ

การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ทำให้ความเป็นอนาคตมาถึงชีวิตประจำวันของมนุษย์เร็วขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับในอดีตและนับวันจะเร็วขึ้นอย่างบ้าคลั่งขึ้นเรื่อยๆ การศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนามนุษย์ เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการปฏิบัติ และการสร้างแรงบันดาลใจที่ไม่เป็นเพียงผู้รับ (Passive Learning) อีกต่อไป การศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 จะต้องทำให้ผู้เรียนฝึกการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติและการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (Active Learning) และครูในศตวรรษที่ 21 จะไม่ตั้งตนเป็น “ผู้รู้” แต่ต้องแสวงหาความรู้ไปพร้อมๆ กันกับผู้เรียน โดยครูจะเป็น “โค้ช” ที่คอยออกแบบการเรียนรู้เพื่อช่วยผู้เรียนให้บรรลุผล ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ อย่างรวดเร็ว สถานศึกษาหรือโรงเรียนเป็นองค์กรหนึ่งที่ได้รับผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงในระดับสูงเพราะโรงเรียนเป็นสถานที่ที่มีบทบาทในการทำหน้าที่อบรมถ่ายทอดวิชาการแก่มนุษย์ที่จะเป็นส่วนประกอบในระบบการทำงานที่สำคัญให้กับสังคมและประเทศชาติในระบบหรือกระบวนการทำงานที่มีมนุษย์เป็นองค์ประกอบ จะกลายเป็นระบบที่ซับซ้อนและต้องมีการปรับเปลี่ยน การเปลี่ยนแปลงกลายเป็นเรื่องปกติที่จะทำให้มนุษย์ต้องหาวิธีฟันฝ่าความซับซ้อนซึ่งท้าทายมากในโลกยุคนี้ (สำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

นโยบายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองของกระทรวงศึกษาธิการภายใต้วิสัยทัศน์ที่ต้องการให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมี

คุณภาพ โดยเป้าหมายการปฏิรูปการศึกษา ทั้งการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทยจะเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารและจัดการศึกษา ทั้งนี้ได้กำหนดกรอบแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบไว้ 4 ประการ คือ 1) พัฒนาคุณภาพของผู้เรียนยุคใหม่ให้มีลักษณะเก่งดี มีสุข คงเอกลักษณ์ความเป็นไทยและเท่าทันความเป็นสากล 2) พัฒนาครูยุคใหม่ให้มีความรู้ความสามารถและทักษะทางวิชาชีพที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง 3) พัฒนาสถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และ 4) พัฒนาการบริหารจัดการใหม่ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2555) การที่จะพัฒนาการศึกษาและพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าตามที่กล่าวจะต้องอาศัยการบริหารสถานศึกษาที่ดีและมีคุณภาพ ซึ่งการจะบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ ความสามารถ คุณธรรม และมีหัวใจรักและศรัทธาในอาชีพการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทและสภาพปัญหาของประเทศอย่างแท้จริงโดยยึดหลักการว่า หัวใจแห่งการบริหารสถานศึกษา คือ การที่ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสร้างผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ เพื่อตอบสนองความจำเป็นของสังคมได้อย่างเหมาะสม (ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และคณะ, 2560)

ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้มีความสำคัญสูงสุด ที่ต้องมีคุณลักษณะของภาวะผู้นำ (Leadership)

มิใช่เพียงแต่ว่าตนเองมีภาวะผู้นำเท่านั้น ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้กระตุ้นผู้ตามให้เป็นผู้นำเป็นผู้ส่งผ่านหรือสร้างผู้ตามให้เป็นผู้นำตามแบบฉบับแห่งผู้นำด้วยการสร้างภาวะผู้นำของผู้ตามที่สามารถเป็นผู้นำให้ผู้อื่นตามแบบอย่าง ผู้นำที่เป็นคนนำให้คนอื่นมีความเป็นผู้นำด้วยตนเอง และสิ่งสำคัญจะต้องมีภาวะผู้นำในตนเอง ที่เรียกอีกนัยหนึ่งว่า

การฝึกกลุ่มน้องให้เก่งภารกิจต่างๆ ของสถานศึกษาจะสัมฤทธิ์ผลได้ตมกนน้อยเพียงใดนั้นผู้บริหารสถานศึกษาคือผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในการบริหารจัดการในฐานะผู้บังคับบัญชาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา ซึ่งต้องอาศัยการสนับสนุนส่งเสริมด้วยระบบบริหารจัดการที่เน้นความสำเร็จของการสร้างงานสร้างคน ให้ผู้ร่วมงานมีโอกาสใช้ความสามารถของตนเอง ใช้วิธีการที่หลากหลายที่ตอบสนองต่อความสามารถและข้อจำกัดของผู้ร่วมงานอย่างแท้จริง รวมทั้งกำกับดูแลให้มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง (Hoy & Miskel, 2001) “ผู้นำที่ดีต้องสร้างผู้ตาม ผู้นำที่ยิ่งใหญ่ต้องสร้างผู้นำ” ในหลายกรณีระบบบริหารและกระบวนการต่างๆ มักเป็นเส้นตรงโดยถือว่าถ้าป้อนสิ่งที่เหมือนกันเข้าไปก็จะได้ผลออกมาเหมือนๆ กัน แต่ภาวะผู้นำต้องมองโลกอย่างละเอียดอ่อนเพราะการมีมนุษย์เข้ามาเกี่ยวข้องกับระบบและกระบวนการ จะต้องใช้แรงจูงใจอย่างไร แต่ละคนสนใจอะไร และมีความรู้สึกร่วมแค่ไหน เป็นเหตุให้ระบบหรือกระบวนการที่มีมนุษย์เป็นองค์ประกอบของปัจจัยจะกลายเป็นระบบที่ซับซ้อนและมีการปรับเปลี่ยน ผู้นำจะต้องทำมากกว่าการประคองตัวและเอาตัวรอดในสภาพ

แวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง ผู้นำต้องอ่านสถานการณ์จะต้องเปลี่ยนแปลงอีก และต้องเปลี่ยนแปลงเรื่อยๆ การเรียนรู้ในการยกระดับภาวะผู้นำให้ได้อย่างต่อเนื่อง มีความสามารถและความเต็มใจที่จะเปลี่ยนแปลงภาวะผู้นำ เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าด้านดีขององค์กร สามารถจูงใจ สามารถทำงานในวัฒนธรรมที่หลากหลายและสามารถเอื้ออำนวยให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (John C. Maxwell, 2019)

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการเป็นผู้สร้างผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อพัฒนาการผู้บริหารสถานศึกษา ที่จะส่งผลต่อความสามารถในการบริหารงานในหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลเป็นผู้บริหารการศึกษามีความรอบรู้ มีทักษะและสมรรถนะ มีความเชื่อในศาสตร์การบริหาร ที่จะนำองค์กรทางการศึกษาให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงให้สามารถเป็นผู้นำบุคลากร ผู้นำสถานศึกษาและชุมชนมีความเหมาะสมที่จะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อนำศักยภาพของบุคลากรทางการศึกษา มาใช้อย่างเต็มที่ให้สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับพันธกิจและแผนปฏิบัติการของสถานศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการเป็นผู้สร้างผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ การเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. ศึกษาแนวทางการพัฒนาการเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัย ได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับ ขั้นตอน ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัด การเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้องค์ประกอบและตัวชี้วัดการเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย 2) ศึกษาแบบปฏิบัติการการเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้อำนวยการสถานศึกษาที่มีผลการปฏิบัติการที่เป็นเลิศสร้างผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโดยมีเกณฑ์การเลือกแบบเจาะจง

(Purposive Selection) จำนวน 5 คน โดยเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ต่อไปนี้ 1) เป็นผู้อำนวยการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีวิทยฐานะเชี่ยวชาญ 2) สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา 3) มีผลงานดีเด่นเชิงประจักษ์เกี่ยวกับภาวะผู้นำ เช่น เคยได้รับรางวัลหรือมีผลงานวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) โดยผู้วิจัยกำหนดประเด็นคำถามหลักไว้ส่วนหนึ่ง และผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้สัมภาษณ์ด้วยตนเองสามารถตั้งคำถามขึ้นในระหว่างการดำเนินการสัมภาษณ์ ซึ่งมีประเด็นเนื้อหาในการสัมภาษณ์ ดังนี้ 1) การเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเป็นผู้บริหารที่เลี้ยง ด้านการสร้างทีมด้วยวัฒนธรรมเติมเต็ม ด้านการเข้าใจ เข้าถึง ผู้ใต้บังคับบัญชา ด้านการสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาให้เก่งขึ้น และด้านการช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชา 2) นำประเด็นที่ได้จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษานำมาเป็นข้อมูลในการสร้างเป็นแบบสอบถามในระยะที่ 2 ต่อไป

ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์การเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียง

เฉียงเหนือ ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 45,110 คน ครู จำนวน 45,110 คน รวมทั้งสิ้น 46,873 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรทาโรยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 15 คน ครูผู้สอน จำนวน 365 คน รวมเป็น 380 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) โดยใช้สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตฯ เป็นชั้นภูมิ และทำการสุ่มอย่างง่าย โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ การเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) ศึกษาความต้องการจำเป็นของการเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการนำผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น PNI จัดลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา

ระยะที่ 3 ศึกษาแนวทางการพัฒนาการเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ร่างแนวทางการพัฒนาการเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการพิจารณาจากลำดับความต้องการ

จำเป็นมาจัดลำดับเพื่อให้ได้ร่างแนวทางในการพัฒนาพัฒนาการเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา และในการพิจารณารายด้านได้ทำการเลือกข้อที่มีความต้องการจำเป็นที่มีระดับสูงกว่าค่าเฉลี่ยของแต่ละด้านมาเป็นประเด็นในการพัฒนา และกำหนดตัวชี้วัด

2. ตรวจสอบเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 9 คนที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิมีโอกาสนอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเสนอแนะต่างๆ ระหว่างกัน เพื่อเป็นการนำผลการสนทนากลุ่ม และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้ทรงคุณวุฒิไปปรับปรุง แก้ไขให้ร่างแนวทางการพัฒนาการเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเหมาะสมยิ่งขึ้น

3. การประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาการเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้นำร่างแนวทางการพัฒนาการเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาไปประเมินกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของร่างแนวทางการ

พัฒนาการเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โดยจัดทำรูปแบบประเมิน และรายการข้อคำถามที่ครอบคลุมแนวทางการพัฒนาการเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูล จำนวน 30 คน ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 15 คน กลุ่มที่ 2 ครูผู้สอน จำนวน 15 คน วิเคราะห์ความเหมาะสมความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาการเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. นำเสนอแนวทางการพัฒนาการเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือฉบับสมบูรณ์

4. สรุปผลการวิจัย

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดการเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมี 5 องค์ประกอบ 61 ตัวชี้วัด ดังนี้ 1) ด้านการเป็นผู้บริหารที่เลี้ยงของผู้บริหารสถานศึกษา 13 ตัวชี้วัด 2) ด้านการสร้างทีมด้วยวัฒนธรรมเต็มเต็มของผู้บริหารสถานศึกษา 12 ตัวชี้วัด 3) ด้านการเข้าใจ เข้าถึงผู้ใต้บังคับบัญชาของผู้บริหารสถานศึกษา 11 ตัวชี้วัด 4) ด้านการสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาให้เก่งขึ้นของผู้บริหารสถานศึกษา 13 ตัวชี้วัด 5) ด้านการช่วยเหลือผู้ใต้

บังคับบัญชาของผู้บริหารสถานศึกษา 11 ตัวชี้วัด

2. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.1 สภาพปัจจุบัน การเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยภาพรวม พบว่า สภาพปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า สภาพปัจจุบันเรียงจากมากไปหาน้อยคือ 1) ด้านการสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาให้เก่งขึ้น 2) ด้านการช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชาของผู้บริหารสถานศึกษา 3) ด้านการสร้างทีมด้วยวัฒนธรรมเต็มเต็ม 4) ด้านการเป็นผู้บริหารที่เลี้ยง และ 5) ด้านการเข้าใจเข้าถึงผู้ใต้บังคับบัญชา

2.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมพบว่า สภาพที่พึงประสงค์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า สภาพที่พึงประสงค์เรียงจากมากไปหาน้อยคือ 1) ด้านการเป็นผู้บริหารที่เลี้ยง 2) ด้านการสร้างทีมด้วยวัฒนธรรมเต็มเต็ม 3) ด้านการสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาให้เก่งขึ้น 4) ด้านการช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชา และ 5) ด้านการเข้าใจ เข้าถึงผู้ใต้บังคับบัญชา

3. แนวทางการพัฒนาการเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 5 แนวทาง 26 ตัวชี้วัด ดังนี้ 1) แนวทางการพัฒนาการเป็นผู้บริหารที่เลี้ยง

4 ตัวชี้วัด 2) แนวทางการพัฒนาการเข้าใจ เข้าถึง ผู้ได้บังคับบัญชา 6 ตัวชี้วัด 3) แนวทางการพัฒนา การสร้างทีมด้วยวัฒนธรรมเติมเต็ม 3 ตัวชี้วัด 4) แนวทางการพัฒนาการช่วยเหลือผู้ได้บังคับบัญชา 6 ตัวชี้วัด 5) แนวทางการพัฒนาการสนับสนุนให้ ผู้ได้บังคับบัญชาให้เก่งขึ้น 7 ตัวชี้วัด

5. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญที่ค้นพบ แนวทางการพัฒนาการเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและ สามารถนำมาอภิปราย เพื่อให้เกิดความชัดเจนต่อ การนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของ การวิจัย ได้ดังนี้

1. องค์ประกอบการเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มี 5 องค์ประกอบ 61 ตัวชี้วัด ดังนี้ 1) องค์ประกอบ การด้านการเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของผู้บริหารสถาน ศึกษา 13 ตัวชี้วัด 2) องค์ประกอบด้านการ สร้างทีมด้วยวัฒนธรรมเติมเต็มของผู้บริหารสถาน ศึกษา 12 ตัวชี้วัด 3) องค์ประกอบด้านการเข้าใจ เข้าถึงผู้ได้บังคับบัญชาของผู้บริหารสถานศึกษา 12 ตัวชี้วัด 4) องค์ประกอบด้านการสนับสนุนให้ ผู้ได้บังคับบัญชาให้เก่งขึ้นของผู้บริหารสถานศึกษา 13 ตัวชี้วัด 5) องค์ประกอบด้านการช่วยเหลือ ผู้ได้บังคับบัญชาของผู้บริหารสถานศึกษา 11 ตัวชี้วัด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการที่บริหารจะสามารถนำ องค์การทางการศึกษาสู่ความสำเร็จได้นั้นจะต้องมี

วิธีการค้นหาความต้องการในการพัฒนาขีดความ สามารถของบุคลากรเพื่อให้สามารถนำศักยภาพ ของบุคลากรมาใช้ในการดำเนินงานอย่างเต็มที่ เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญใน การกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ รวมถึงการ มอบหมายงานให้ผู้ได้บังคับบัญชา กำกับ ติดตาม ส่งเสริม และสนับสนุนงานทุกอย่างภายในสถานศึกษา สถานศึกษาแต่ละแห่งจะพัฒนาหรือไม่ ขึ้นอยู่กับ ความสามารถและความมีภาวะผู้นำของผู้บริหาร สถานศึกษา เพื่อที่จะสร้างสภาพแวดล้อมการทำงาน และเพิ่มศักยภาพของผู้ได้บังคับบัญชาสอดคล้อง สำนักรับรองงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) กำหนดไว้ในเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่ง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (OBECQA) ของโรงเรียนมาตรฐานสากล ปี 2559- 2560 หมวด 5 การมุ่งเน้นบุคลากร เป็นการประเมิน ความสามารถของบุคลากร การสร้างสภาพ แวดล้อมการทำงานที่นำไปสู่ผลการดำเนินงานที่ดี มีการสร้างความผูกพัน จัดการ และพัฒนาบุคลากร เพื่อนำศักยภาพของพวกเขามาใช้อย่างเต็มที่ โดยสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับพันธกิจและ แผนปฏิบัติการของสถานศึกษา โดยมีการประเมิน วิธีการในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้บุคลากร ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และมีการประเมินผล การสร้างความผูกพันของบุคลากรเพื่อสร้างสภาพ แวดล้อมการทำงานที่มีผลการดำเนินการที่ดี

2. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของการเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของผู้บริหารสถาน ศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.1 สภาพปัจจุบัน การเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยภาพรวม พบว่าสภาพปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งอาจเป็นเพราะการเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีพฤติกรรมสนับสนุน ช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชา ความเข้าใจเข้าถึงและความเป็นพี่เลี้ยงส่งเสริมสนับสนุน และพัฒนาบุคลากรให้สามารถเป็นผู้นำตนเองได้โดยใช้ศิลปะการเป็นผู้นำในการกระจายอำนาจการปฏิบัติงานเพื่อให้บุคลากรปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จสอดคล้องกับพิชัย ล้มเลิศม (2560, หน้า 30) ที่กล่าวว่าสิ่งที่สำคัญเด่นชัดของผู้นำหรือผู้บริหาร จะต้องเป็นผู้กระตุ้น สนับสนุน แนะนำส่งเสริมและให้กำลังใจแก่บุคลากรทุกชั้นตอน สิ่งต่างๆ ที่กล่าวนั้นถือว่าการเน้นข้อมูลที่เป็นพฤติกรรมภายนอกที่สามารถรับรู้ได้จากประสาทสัมผัส ทำให้บุคลากรสามารถเป็นผู้นำตนเองโดยเปลี่ยนพฤติกรรมของตนจากการตั้งเป้าหมายด้วยบุคคลอื่น ทำให้เกิดแนวคิดเป็นเอกลักษณ์ของตนเองที่จะช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับองค์กรมากขึ้น มุ่งที่การมอบอำนาจแก่ผู้ตาม เพื่อกระตุ้นส่งเสริมให้ผู้ตามได้พัฒนาสู่การเป็นผู้นำตนเอง ผู้ตามในฐานะผู้นำตนเองจึงมีอิสระในการปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จได้ด้วยตนเองมากกว่าที่จะเป็นบุคคลที่คอยรับคำสั่งการจากผู้นำ

2.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมพบว่า สภาพที่พึงประสงค์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ

มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเป็น ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้มีความเข้าใจ ให้โอกาสและ การกระตุ้น ส่งเสริมบุคลากรหรือในฐานะผู้ตามมีการปฏิบัติงานอย่างอิสระและปฏิบัติงานให้เกิดความสำเร็จด้วยตนเองสอดคล้องกับวิจารณ์ สารัตนะ (2557, หน้า 42-43) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำหรือภาวะผู้นำสร้างผู้นำ (Super-Leadership) ว่าเป็นการนำที่เน้นการนำคนอื่น เพื่อให้คนอื่นนั้นนำตนเองได้เป็นภาวะผู้นำแบบใหม่สำหรับองค์กรยุคความรู้ที่คำนึงถึงโครงสร้างองค์กรและเน้นการเสริมพลังอำนาจให้กับการทำงานเกี่ยวกับการนำคนอื่นให้นำตนเองได้ โดยออกแบบระบบและให้มีการปฏิบัติตามระบบ เพื่อสอนและเพื่อยอมให้เป็นผู้นำตนเองให้มีประสิทธิภาพผู้นำจะต้องมีอิทธิพลในแนวทางที่ทำให้คนอื่นมีอิทธิพลต่อตนเอง หน้าที่ของผู้นำคือสร้างผู้นำให้มากขึ้นไม่ใช่สร้างผู้ตามให้มากขึ้น

3. แนวทางการพัฒนาการเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 5 แนวทางคือ 1) แนวทางการพัฒนาการเป็นผู้นำที่พี่เลี้ยง 2) แนวทางการพัฒนาการเข้าใจ เข้าถึงผู้ใต้บังคับบัญชา 3) แนวทางการพัฒนาการสร้างทีมด้วยวัฒนธรรมเติมเต็ม 4) แนวทางการพัฒนาการช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชา 5) แนวทางการพัฒนาการสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาให้เก่งขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องจากการเป็นผู้นำที่จะสร้างผู้นำได้นั้น ผู้บริหารจะต้องให้คำแนะนำชี้แนะแนวทางมีความเป็นพี่เลี้ยง เป็นแบบอย่างที่ดี มีความเข้าใจ ให้โอกาส สนับสนุนช่วย

เหลือผู้ใต้บังคับบัญชาในการทำงานสู่ความสำเร็จร่วมกันเป็นทีม สอดคล้องกับ John C. Maxwell (2019) ที่กล่าวว่าผู้นำจะต้องทำมากกว่าการประกอบตัวและเอาตัวรอดในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง ผู้นำต้องอ่านสถานการณ์ จะต้องเปลี่ยนแปลงอีก และต้องเปลี่ยนแปลงเรื่อยๆ การเรียนรู้ในการยกระดับภาวะผู้นำให้ได้อย่างต่อเนื่อง มีความสามารถและความเต็มใจที่จะเปลี่ยนแปลงภาวะผู้นำ เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าด้านดีขององค์กร สามารถจูงใจ สามารถทำงานในวัฒนธรรมที่หลากหลายและสามารถเอื้ออำนวยให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ผู้นำที่จะยกระดับภาวะผู้นำต้องเป็นเหมือนน้ำ ต้องลื่นไหล ต้องหาที่ไปและสร้างทางไปของตัวเอง เริ่มเปลี่ยนแปลงตามสภาวะแวดล้อม สิ่งแวดล้อมเป็นตัวกำหนดการเปลี่ยนแปลง พลัของน้ำเริ่มจากไหลอ้อมวัตถุ แล้วเริ่มขยับวัตถุเมื่อเวลาผ่านไป ความก้าวหน้าที่ทำในฐานะผู้นำจะต้องอาศัยการยกระดับภาวะผู้นำซึ่งจะเปลี่ยนวิธีคิด ทำและนำ ถ้าอยากเป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพ ถ้าอยากประสบความสำเร็จในโลกที่ไม่เหมือนเดิม สอดคล้องกับเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2561, หน้า 1) ที่กล่าวว่า สุดยอดภาวะผู้นำ หรือ Super Leadership ว่าภาวะผู้นำเกิดจากเราไม่ได้ขาดแต่แคลนคนที่นั่งอยู่ในตำแหน่งผู้นำ แต่ขาดแคลนคนที่มีภาวะผู้นำในตำแหน่งที่ต้องนำมากกว่า หน้าที่ของผู้นำคือการสร้างคน ไม่เพียงแต่สร้างงานที่ทำต้องสร้างคนด้วย ต้องทำให้เขาเติบโตอย่างมีศักยภาพ เพื่อให้องค์กรก้าวหน้า แข่งขันได้อย่างมั่นคงในอนาคต

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากผลการวิจัยพบว่าด้านการเป็นผู้บริหารที่เลี้ยงมีสภาพพึงประสงค์ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอันดับแรก ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรพัฒนาด้านการเป็นผู้บริหารที่เลี้ยง โดยเฉพาะเรื่องภาพลักษณ์ที่เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งของบุคลากรในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา มีระบบการติดตามตรวจการดำเนินงาน และมีการเสนอแนะที่ก่อให้เกิดการไว้วางใจให้เกียรติซึ่งกันและกัน การมอบหมายงานที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา และการสร้างแรงบันดาลใจ จูงใจและอำนวยความสะดวกในการทำงานให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา

1.2 จากผลการวิจัยพบว่าด้านการพัฒนาการเข้าใจ เข้าถึงผู้ใต้บังคับบัญชามีสภาพปัจจุบันที่มีค่าเฉลี่ยลำดับต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรได้การพัฒนาการสร้างความรู้ความเข้าใจ เข้าถึงผู้ใต้บังคับบัญชาโดยเฉพาะเรื่อง การเข้าใจ เข้าถึงความต้องการของผู้ใต้บังคับบัญชา การใช้อำนาจสั่งการ ผู้ใต้บังคับบัญชาคำนึงถึงภาวะความรู้สึก การค้นหาสาเหตุและแนวทางแก้ปัญหาโดยการรับฟังความคิดเห็นและมุมมองของผู้ใต้บังคับบัญชา การเสนอแนะที่ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชารู้สึกถึงสิ่งที่ดี หรือไม่ดี และควรปรับปรุงแก้ไข สามารถยอมรับได้ การเปิดโอกาส หรือส่งเสริมผู้ใต้บังคับบัญชาแสดงความ

สามารถโดยไม่นำข้อบกพร่องบางอย่างที่เขาอาจมีมาเป็นข้ออ้าง และการให้ความสำคัญกับความปรารถนา ความสามารถ ความเสียสละทุ่มเทในการทำงานของผู้ได้บังคับบัญชา

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

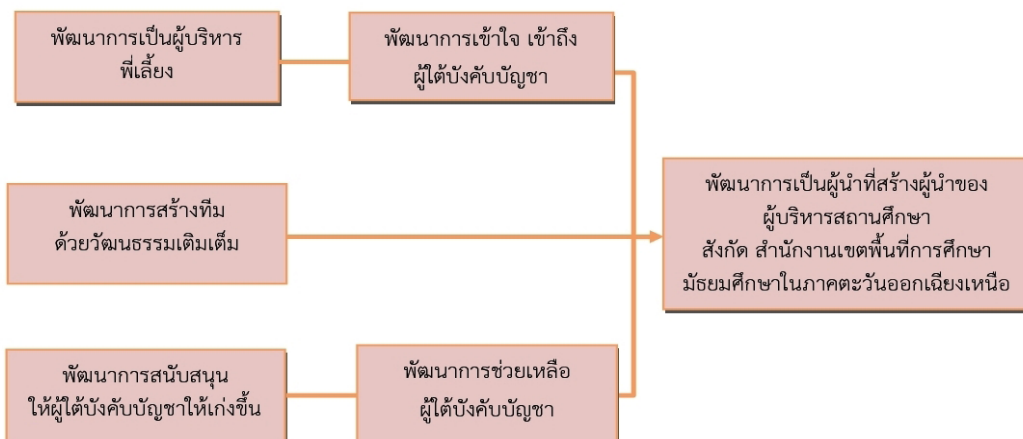
2.1 ควรวิจัยแบบปฏิบัติการที่เป็นเลิศ (Best Practice) การเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.2 ควรพัฒนาตัวแบบองค์ประกอบสาระหลักการวัดและตัวชี้วัดพัฒนาการเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาที่จะส่งผลต่อความสามารถในการบริหารงานในหน้าที่ให้มี

ประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล เป็นผู้บริหารการศึกษาที่มีความรอบรู้ มีทักษะและสมรรถนะที่จะนำองค์กรทางการศึกษาให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงให้สามารถเป็นผู้นำบุคลากร ผู้นำสถานศึกษาและชุมชน สามารถนำศักยภาพของบุคลากรทางการศึกษามาใช้อย่างเต็มที่ให้สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับพันธกิจและแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา จะต้องใช้ แนวทางการพัฒนาการเป็นผู้นำที่สร้างผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งประกอบด้วย 5 แนวทางคือ 1) แนวทางการพัฒนาการเป็นผู้บริหารที่เลี้ยง 2) แนวทางการพัฒนาการเข้าใจ เข้าถึงผู้ได้บังคับบัญชา 3) แนวทางการพัฒนาการสร้างทีมด้วยวัฒนธรรมเดิมเดิม 4) แนวทางการพัฒนาการช่วยเหลือผู้ได้บังคับบัญชา 5) แนวทางการพัฒนาการสนับสนุนให้ผู้ได้บังคับบัญชาให้เก่งขึ้น

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2561). *สุดยอดภาวะผู้นำ: Super Leadership*. เข้าถึงได้จาก <https://management2008.wordpress.com/2008/10/02/management-tips-leadership>
- พิชัย ลิ้มเฉลิม. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำเหนือผู้นำกับพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดของครูโรงเรียนในสหวิทยาเขตราชนครินทร์*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). สมุทรปราการ: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และคณะ. (2560). *ครุศึกษาและพัฒนาวิชาชีพครู*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2557). *ภาวะผู้นำ: ทฤษฎีและนันทักษะร่วมสมัยปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2555). *ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). *เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (OBECQA) ของโรงเรียนมาตรฐานสากล ปี 2559-2560*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *คู่มือประกอบการอบรมการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC (Professional Learning Community) “ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” สู่สถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2001). *Educational Administration: Theory, Research, and Practice*. (6th ed). Singapore: McGraw-Hill.
- John C. M. (2019). *Leader shift ยกระดับภาวะผู้นำ*. แปลโดย ศิริลักษณ์ มานะวงศ์เจริญ. กรุงเทพฯ: เนชั่นบุ๊คส์.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd Ed). New York: Harper and Row.

**รูปแบบการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษาของ
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1***

**A Model for Preventing Corruption in Schools of Opportunity
Expansion Schools under Surat Thani Primary Educational
Service Area Office 1**

ชุติกานจน์ แม้นเมฆ

Chutikarn Maenmek

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Surat Thani Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: Kru_chutikarn2@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา 2) พัฒนารูปแบบการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และ 3) ประเมินรูปแบบการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เป็นการวิจัยและพัฒนาเชิงคุณภาพ มี 3 ขั้นตอน 1) ศึกษาสภาพการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มงานบริหาร จำนวน 50 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น .95 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) การพัฒนารูปแบบการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยการสังเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บจากกลุ่มตัวอย่างมาช่วยร่างรูปแบบแล้วตรวจสอบความเหมาะสมโดยการสนทนากลุ่มจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 คน 3) การประเมินรูปแบบการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มงานบริหาร จำนวน 50 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

*ได้รับบทความ: 19 ธันวาคม 2564; แก้ไขบทความ: 15 กันยายน 2565; ตอรับตีพิมพ์: 16 กันยายน 2565

Received: December 19, 2021; Revised: September 15, 2022; Accepted: September 16, 2022

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริต ด้านการเสริมสร้างจิตสำนึก ค่านิยม ด้านทุจริต และด้านกระบวนการบริหารในการป้องกันการทุจริต
2. ผลการพัฒนารูปแบบการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ได้รูปแบบประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1) ส่วนนำ ประกอบด้วย แนวคิด หลักการและวัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2) เนื้อหาประกอบด้วย องค์ประกอบหลักของรูปแบบการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษา และแนวทางดำเนินการในสถานศึกษา 3) เงื่อนไขความสำเร็จ
3. ผลการประเมินรูปแบบการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา; การป้องกันทุจริตในองค์กร; รูปแบบการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this research was: 1) to study the condition of preventing corruption in educational opportunity expansion schools 2) to develop a model for preventing corruption in schools of opportunity expansion schools 3) to assess a model for preventing corruption in schools of opportunity expansion schools. This study had three steps: Step 1 to explore the prevention of the subject: a model for preventing corruption in schools of opportunity expansion schools by sample arrow. The sample group consisted of 50 administrators and teachers acting as group leaders. The questionnaire was used as a tool which a confidence value was 0.95. The data were analyzed using basic statistics such as mean and standard deviation. Step 2 to develop a model for preventing corruption in schools of opportunity expansion schools by synthesizing content. Analyze the data collected from the sample, draft a model and then check suitability through a group discussion of six experts. Step 3 to assess a model for preventing corruption in educational opportunity expansion schools. The sample consisted of 50 administrators and teachers acting as heads of the administration group. Data were analyzed by using basic statistics such as mean and standard deviation.

The research result finds that:

1. The state of preventing corruption in in educational opportunity expansion schools. The overall educational opportunities were at a high level. Participate in fraud prevention, raising awareness, anti-corruption values, and administrative processes in preventing corruption accordingly.

2. Developing a model for preventing corruption in schools of opportunity expansion schools consists of three parts. 1) Introduction consisting of ideas, principles, and purposes. 2) Consisting of the main components of the corruption prevention model in educational opportunity expansion schools and operational guidelines in educational institutions. 3) Conditions for success.

3. The results of the assessment of a model for preventing corruption in schools of opportunity expansion schools, found that the model was appropriate, possibility and usefulness at the highest level.

Keywords: Educational Institution Administration; Corruption Prevention in Organizations; A Model for Preventing Corruption

1. บทนำ

การทุจริตในแวดวงการศึกษาเป็นประเด็นปัญหาที่สังคมกำลังจับตามอง จากข่าวการทุจริตในระบบการศึกษาชั้นพื้นฐานของไทยที่มีอยู่อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งปรากฏให้เห็นตั้งแต่ก้าวแรกของการเข้าสู่สถานศึกษา โดยพบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการจ่ายเบี้ยเจียระของผู้ปกครองเพื่อให้ลูกหลานได้เข้าเรียนในสถานศึกษาที่มีการแข่งขันสูง ดังที่สื่อมวลชนได้เผยแพร่คลิปวิดีโอในลักษณะกล่าวหาผู้อำนวยการโรงเรียนแห่งหนึ่งกับพวกว่ามีพฤติกรรมเรียกรับเงินแลกกับการรับเด็กเข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1

อย่างไรก็ตามมิใช่แค่เพียงสถานศึกษาขนาดใหญ่ แต่ปัญหาการทุจริตยังคงเกิดขึ้นแม้กระทั่งในโรงอาหารของสถานศึกษาขนาดเล็ก ดังที่ปรากฏตามข้อเท็จจริงในสื่อออนไลน์ว่าในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้มีการทุจริตอาหารกลางวันย่อมเป็นการตอกย้ำถึงความล้มเหลวของการป้องกันการทุจริตในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทยที่ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างโปร่งใส

สืบเนื่องจากแนวโน้มของปัญหาการทุจริตที่เกิดขึ้นในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่กำลังทวีความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประเทศไทยได้มีความพยายามในการปฏิรูปการศึกษาเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาอย่างโปร่งใสและเป็นธรรมในสังคม ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการ ได้รองรับการดำเนินการ

ของหน่วยงานให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560-พ.ศ. 2564) ซึ่งเป็นกรอบทิศทางการดำเนินการของทุกภาคส่วนในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและนโยบายปราบปรามการทุจริตของรัฐบาลที่มุ่งเสริมปลูกจิตสำนึกให้สังคมไทยมีวินัยและยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กับการพัฒนาเครือข่ายป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างบูรณาการโดยให้ประชาชนมีบทบาทสำคัญในกระบวนการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วม โปร่งใสเสมอภาคและเป็นธรรมสร้างระบบและกลไกที่มีอย่างแท้จริงรวมทั้งพัฒนาและเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างมีจรรยาบรรณและต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

อีกทั้ง สำนักงานคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้กำหนดแนวทางการจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบเพื่อให้ส่วนราชการและหน่วยงานภาครัฐแปลงแนวทางและมาตรการตามยุทธศาสตร์ชาติฯ ไปสู่การปฏิบัติ ส่งผลให้หลายหน่วยงานดำเนินการวางระบบการป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ ดังนั้น สถานศึกษาจะสามารถบริหารจัดการเป็นไปตามหลักบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) (กัชย จงจักรพันธ์, 2550) มีความโปร่งใสเป็นธรรมและตรวจสอบได้ก็ต่อเมื่อมีรูปแบบในการป้องกันที่ชัดเจนควบคู่กันไป เพราะการป้องกันเป็นการระงับยับยั้งก่อนที่จะเกิดความเสียหาย อาจกล่าวได้ว่า

การป้องกันเป็นปัจจัยสำคัญที่ควบคุมมิให้เกิดการกระทำความผิดขึ้นใหม่และลดจำนวนการทุจริตลงอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งยังส่งเสริมให้การปราบปรามมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ (กิตติ สัตย์ถาวร และคณะ, 2562)

ฉะนั้น จากประเด็นปัญหาที่กล่าวมาแล้วข้างต้น การทุจริตเป็นสิ่งที่อยู่ในสังคมไทย หากจะเทียบเคียงกับสิ่งใดแล้วคงจะเปรียบได้กับเชื้อโรคร้ายที่แฝงกายอยู่ในตัวมนุษย์ ทว่านับวันความน่ากลัวจะยิ่งทวีความรุนแรงเมื่อการทุจริตได้เข้าสู่รั้วของสถานศึกษา อันเป็นแหล่งที่อบรมบ่มเพาะผู้ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้ถึงพร้อมไปด้วยสรรพวิชาความรู้ ควบคู่ไปกับศีลธรรม จรรยา ดังนั้นเพื่อเป็นการป้องกันมิให้เกิดการทุจริตที่จะส่งผลเสียแก่สถานศึกษา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

3. เพื่อประเมินรูปแบบการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส

ทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เชิงคุณภาพ ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ แบบเจาะจง จำนวน 50 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบบบันทึกการวิเคราะห์เนื้อหา งานวิจัย แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ การสอบถามข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มงานบริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 เกี่ยวกับการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษา และนำข้อมูลมาสังเคราะห์เพื่อนำมาเป็นการร่างรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ดังนี้ 1) ร่างรูปแบบการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ประกอบด้วย

3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ประกอบด้วย แนวคิด หลักการและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 ส่วนเนื้อหา ประกอบด้วย องค์ประกอบหลักของรูปแบบการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษา และแนวทางดำเนินการในสถานศึกษา ส่วนที่ 3 เจาะใจความสำเร็จ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำ 2) นำร่างรูปแบบการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 มาตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในการบริหารการศึกษาและการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษาจำนวน 6 ท่านพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะวิพากษ์เพื่อปรับปรุงรูปแบบให้มีความเหมาะสม 3) ปรับปรุงรูปแบบตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ องค์ประกอบป้องกันการทุจริตในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ โดยสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มงานบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ผู้วิจัยสามารถสรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. สภาพการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่าองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเสริมสร้างจิตสำนึก ค่านิยมในการป้องกันการทุจริต 2) ด้านกระบวนการบริหารในการป้องกันการทุจริต 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริต ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก

2. รูปแบบการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ แนวคิด หลักการและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 ส่วนเนื้อหา องค์ประกอบหลักของรูปแบบการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษา และแนวทางดำเนินการในสถานศึกษา ส่วนที่ 3 เจาะใจความสำเร็จ

3. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มงานบริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นว่าการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

5. อภิปรายผลการวิจัย

1. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มงานบริหารต่อสภาพการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเรียงลำดับดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริต ด้านการเสริมสร้างจิตสำนึก ค่านิยมในการป้องกันการทุจริต ด้านกระบวนการบริหารในการป้องกันการทุจริต ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากสถานการณ์การทุจริตที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาปัจจุบันส่งผลเสียมากมายต่อระบบการศึกษา และนักเรียนโดยตรง แต่ละสถานศึกษาจึงตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น จึงเริ่มมีการปลูกฝังค่านิยม คุณธรรมจริยธรรมและจิตสำนึกในการรักษาศักดิ์ศรีของความเป็นข้าราชการและความซื่อสัตย์สุจริตควบคู่กับการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันการทุจริตอย่างเคร่งครัด อีกทั้งมีการเพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (2560) ซึ่งวางกรอบทิศทางการดำเนินการของทุกภาคส่วนในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและนโยบายปราบปรามการทุจริตของรัฐบาลที่มุ่งเสริมปลูกจิตสำนึกให้สังคมไทยมีวินัย

และยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กับการพัฒนาเครือข่ายป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างบูรณาการโดยให้ประชาชนมีบทบาทสำคัญในกระบวนการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมโปร่งใสเสมอภาคและเป็นธรรมสร้างระบบและกลไกที่มีอย่างแท้จริงในการตรวจสอบควบคุมกระจายถ่วงดุลอำนาจควบคู่กับการพัฒนากฎหมายกฎระเบียบตลอดจนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระบบข้อมูลสารสนเทศรวมทั้งพัฒนาและเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างมีจรรยาบรรณและต่อเนื่อง

2. การพัฒนารูปแบบการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า องค์ประกอบในรูปแบบประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1) ส่วนนำแนวคิด หลักการและวัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2) เนื้อหา องค์ประกอบหลักของรูปแบบการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษา และแนวทางดำเนินการในสถานศึกษา 3) เงื่อนไขความสำเร็จ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในการสร้างรูปแบบในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำหลักการแนวคิดทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานการศึกษาและด้านการป้องกันการทุจริตและปรึกษาณาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อนำมาทำการวิเคราะห์หองค์ประกอบรูปแบบการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 และได้นำองค์ประกอบที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญคณาจารย์และอาจารย์ที่ปรึกษาช่วยให้เกิดรูปแบบการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษาที่มีความเหมาะสมซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวาโรเพ็งสวัสดิ์ (2552, หน้า 1-15) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบอย่างทำได้ด้วยวิธีการตามขั้นตอนดังนี้ 1) การสร้างหรือพัฒนารูปแบบโดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำสารสนเทศที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นร่างกรอบความคิดการวิจัยและการศึกษาจากบริบทจริงโดยการศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งนี้อาจใช้การสัมภาษณ์การสนทนากลุ่มและนำกำหนดเป็นกรอบความคิดการวิจัยเพื่อจัดทำรูปแบบ 2) การทดสอบรูปแบบด้วยการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

3. การประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า รูปแบบการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าได้ทำการพัฒนารูปแบบการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยผ่านกระบวนการต่างๆ มาอย่างเป็นขั้นตอนและเหมาะสม โดยเฉพาะการสนทนากลุ่ม

(Focus Group Discussion) พร้อมบันทึกการประชุม ซึ่งผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลงานในเชิงประจักษ์ และผู้ปฏิบัติการเกี่ยวกับการป้องกันการทุจริตในระดับจังหวัด การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 รวมทั้งในการสร้างรูปแบบมีกรอบแนวคิดหลักการทฤษฎีของนักวิชาการต่างๆ ตลอดจนได้ผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบได้ รับข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญที่ปรึกษาทำให้รูปแบบการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความ เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของรมย์ พะโยม (2552) พบว่า การประเมินรูปแบบการบริหารการปฏิบัติงานของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน จำนวน 15 คน พิจารณาความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์เช่นเดียวกัน

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การนำรูปแบบการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ไปใช้ผู้ที่เกี่ยวข้อง

ควรศึกษารายละเอียดของรูปแบบฯ จากคู่มือการใช้รูปแบบฯ

1.2 ควรปรับใช้รูปแบบการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ให้เหมาะสมกับสถานศึกษาของตนเองโดยผู้เกี่ยวข้องต้องทำความเข้าใจร่วมกัน

1.3 การนำรูปแบบการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ไปใช้ ควรดำเนินการให้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารสถานศึกษาปกติไม่ควรเป็นการเพิ่มภาระงานให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา

1.4 ควรพัฒนางานวิจัยให้นำไปสู่การปฏิบัติจริงในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยประเมินผลการใช้รูปแบบการป้องกันการทุจริตในสถานศึกษา

2.2 ควรมีการวิจัยประเมินผลโครงการที่มีการดำเนินการเกี่ยวเนื่องกับป้องกันการทุจริตในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

2.3 ควรมีการวิจัยและพัฒนาแบบการจัดการเรียนการสอนสำหรับการจัดการเรียนรู้ด้านการต้านทุจริตในสถานศึกษา

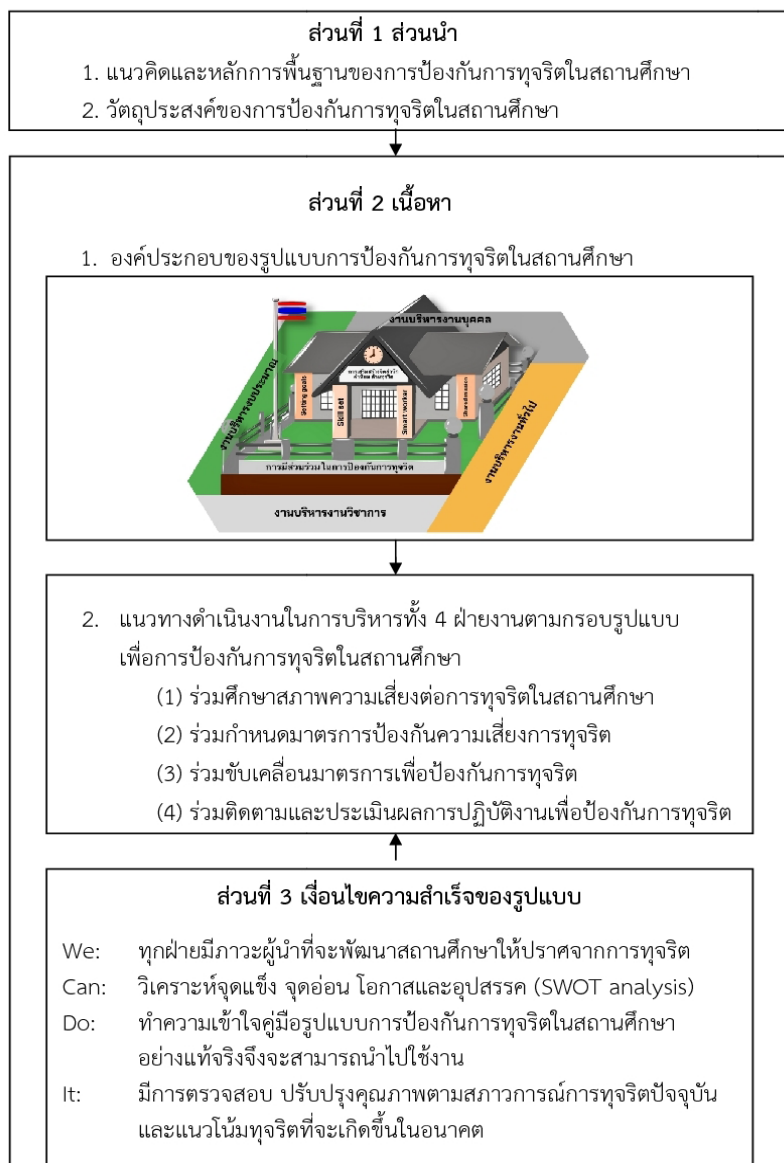
2.4 ควรมีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรของผู้บริหารและครูในการสร้างความตระหนักด้านการต้านทุจริตในสถานศึกษา

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการวิจัยรูปแบบการป้องกันการทุจริต
ในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการ
ศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

สุราษฎร์ธานี เขต 1 ผู้วิจัยได้สรุปเป็นองค์ความรู้เพื่อ
สามารถนำไปใช้ขับเคลื่อนกระบวนการอย่างเป็น
ระบบ เป็นกรอบทิศทางการดำเนินการของสถาน
ศึกษาในการป้องกันการทุจริตได้ตามภาพดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงศึกษาธิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กำชัย จงจักรพันธ์. (2550). มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- กิตติ สัตย์รัตน์ และคณะ. (2562). รูปแบบการทุจริตคอร์รัปชันและปัจจัยที่ส่งผลต่อการทุจริตคอร์รัปชัน ในองค์กรภาครัฐ. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2560). ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560-2564). นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.
- รมย์ พะโยม. (2552). รูปแบบการบริหารการปฏิบัติงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2552). การวิจัยพัฒนารูปแบบ. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2(4), 1-15.

**การพัฒนานวัตกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่***
**The Development of an Innovative Care System for Students
in Accordance With the Buddhist Principle of Primary
Schools in Chiang Mai Province**

วาสนา จินดาสวัสดิ์, สิน งามประโคน และพัชรวัฒน์ ชัยสุข
Wassana Jindasawat, Sin Ngamprakhon and Peravat Chaisuk
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: wassanajin26@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันการปฏิบัติงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ 2) พัฒนานวัตกรรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหารธรรม และ 3) เสนอนวัตกรรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหารธรรม โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 302 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติคือ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พัฒนานวัตกรรมโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 10 คน และจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 10 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันการปฏิบัติงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียน และด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก่นักเรียน
2. การพัฒนานวัตกรรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้ง 5 ด้าน คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันช่วยเหลือและแก่นักเรียน การส่งต่อนักเรียน ด้วยหลักพรหมวิหารธรรม คือ กรุณา เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ต่อนักเรียนด้วย

*ได้รับบทความ: 4 มีนาคม 2565; แก้ไขบทความ: 1 มิถุนายน 2565; ตอรับตีพิมพ์: 11 มิถุนายน 2565

Received: March 4, 2022; Revised: June 1, 2022; Accepted: June 11, 2022

กิจกรรมการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล กิจกรรมการคัดกรองนักเรียน กิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนา
นักเรียน กิจกรรมการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขนักเรียนด้วยระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีคุณภาพ
เพิ่มมากขึ้น

3. นวัตกรรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรม เมตตา กรุณา
มุทิตา อุเบกขา เชื่อมโยงกับ ICARE Model ได้แก่ I (Innovation) C (Care) A (Action) R (Report)
E (Evaluation) ประกอบด้วยกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยครู
ที่ปรึกษาของโรงเรียนสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การพัฒนานวัตกรรม; ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน; พรหมวิหารธรรม

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the current condition of student care and assistance in primary schools in Chiang Mai Province, 2) to develop an innovative system to support students according to Buddhist principles, and 3) to propose an innovative system to support students according to Buddhist principles, using mixed method research. A questionnaire was used, a sample of 302 people, data were analyzed by statistical means, percentage, and standard deviation. An innovation was developed by interviewing 10 key informants and conducting a group discussion of 10 experts, data were analyzed by content analysis.

The results of the research found that:

1. The present condition of working to take care of students in primary schools in Chiang Mai in all 5 aspects, overall were at a high level, sorted in descending order is knowing the students individually, student promotion and development, student screening, student referral, preventing helping and correcting students.

2. The development of innovative student support system based on Buddhist principles for primary schools in Chiang Mai Province in all 5 aspects is knowing the students individually, student screening student promotion and development, preventing helping and correcting students, student referral Based on the four Brahma Vihara principles, teachers are compassionate, compassionate, Mutita, and Upekkha to students with individual student acquaintance activities, student screening activities, activities to promote and develop students, and preventive and remedial activities for students with a more quality

student support system.

3. Innovation of student care system by integrating the Brahma Vihara principles, Metta, Karuna, Mutita, Upekkha, linked to the ICARE Model, i.e. I (Innovation), C (Care), A (Action), R (Report), E (Evaluation), consists of activities to promote the development of innovative student care systems. The school's advisors were able to solve problems effectively.

Keywords: The Development of an Innovative; Care System for Students; Brahma Vihara Principles

1. บทนำ

พื้นฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศคือคุณภาพของบุคคลหรือประชาชน การพัฒนาคุณภาพของประชาชนสามารถทำได้โดยให้การศึกษามีคุณภาพเหมาะสมตามช่วงวัย การจัดการศึกษาและการดูแลนักเรียนในแต่ละระดับชั้นย่อมมีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะนักเรียนระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 4-6 เป็นวัยที่กำลังจะก้าวเข้าสู่วัยรุ่น มีความต้องการหลายประการ หากความต้องการไม่ได้รับการตอบสนอง จะทำให้มีอารมณ์ตึงเครียดและเกิดความคับข้องใจ และเกิดทัศนคติที่ไม่ดี ความต้องการที่จำเป็นของนักเรียนทางด้านร่างกาย เช่น การพักผ่อนอย่างพอเพียง อาหารที่มีคุณค่า และการเล่นกีฬาเพื่อพัฒนาทักษะและจิตใจ ส่วนความต้องการทางจิตใจ เช่น ความรัก ความอบอุ่น และการยอมรับเป็นสมาชิกกลุ่ม ความอิสระเป็นตัวของตัวเอง ความปลอดภัย ความเข้าใจ ความเห็นใจ ไม่ชอบการลงโทษทางกายและการวิพากษ์วิจารณ์ในแง่ลบ คำแนะนำและความช่วยเหลือ การแสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เด็กวัยนี้จึงต้องปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสังคมที่ตนเองอยู่ให้ได้ นักเรียนที่อยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 เป็น

วัยรุ่นช่วงต้น เป็นวัยที่มีภาวะอารมณ์แปรปรวนสูง ภาวะทางอารมณ์ไม่สมบูรณ์มีความสับสนในการวางบทบาทของตนเองในสังคมที่ทักษะและประสบการณ์ในการเผชิญกับปัญหาเกิดความวิตกกังวลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย และเกิดความสับสนในการปฏิบัติตนต่อเพื่อน จึงมีพฤติกรรมและการแสดงออกที่ไม่เหมาะสม เป็นต้นว่าแต่งกายผิดระเบียบ กระด้างกระเดื่องไม่มีสัมมาคารวะ เหม่อลอย เก็บตัว เชื่องซึม พูดจាក้าวร้าว ไม่สุภาพ โต๊ะเถียง เสียงดังเอะอะ (กรมสุขภาพจิต, 2560) พฤติกรรมที่ขัดต่อสังคมของเด็กไทยโดยทั่วไปคือ การลักเล็กขโมยน้อยการพูดเท็จ การหนีโรงเรียนการดื้อรั้นการขัดขืนระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน เช่น ดื่มสุราสูบบุหรี่ การยกพวกเข้าตีหรือนัดกันไปชกต่อย การทะเลาะวิวาทเด็กเล็กหรือเด็กผู้หญิง การขโมยเงินของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ปัญหาเหล่านี้ถ้าไม่ได้รับการป้องกันและแก้ไขอย่างเหมาะสมอาจก่อให้เกิดปัญหาที่รุนแรงในอนาคตได้ (สุชา จันทน์เอม, 2544) ปัญหาที่พบในโรงเรียนร้อยละ 30 ของนักเรียนมีความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาสุขภาพจิตที่แสดงออกมาในลักษณะต่างๆ เช่น ปัญหาทางอารมณ์มีอาการซึมเศร้าท้อแท้และ

หาทางออกด้วยการฆ่าตัวตาย (กรมสุขภาพจิต, 2552) มีเพียง 1 ใน 10 เท่านั้นที่ได้รับการช่วยเหลือให้เข้าใจปัญหาของตนเองและสามารถใช้ศักยภาพของตนในการแก้ปัญหา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556) สถานศึกษามีนักเรียนจำนวนมากที่ได้รับผลกระทบโดยตรงและทางอ้อมจากปัญหาดังกล่าว ในการสำรวจข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับนักเรียน พบปัญหาหลายประการเช่นปัญหาครอบครัวบิดามารดาหย่าร้างแยกกันอยู่ ปัญหาด้านเศรษฐกิจบิดามารดาอยู่ต่างจังหวัด นักเรียนต้องอาศัยอยู่กับญาติพี่น้องหรืออยู่กันตามลำพังสภาพเช่นนี้ทำให้นักเรียนมีจิตใจว่าเขามีความรู้สึกขาดความอบอุ่น มีผลกระทบต่อด้านการเรียนมาโรงเรียนอย่างมีความสุข ไม่มีสมาธิในการเรียน บางครั้งตื่นสายมาโรงเรียนไม่ทัน บางคนขาดเรียนหนีเรียน ผลการเรียนตกต่ำ นักเรียนเหล่านี้ถ้าถูกชักจูงไปในทางที่ไม่ดีเช่น การใช้สารเสพติด หรือไปเที่ยวเตร่มั่วสุมอาจคล้อยตามได้ง่าย จากปัญหาดังกล่าว โรงเรียนจึงต้องพยายามหาวิธีที่จะช่วยเหลือและป้องกันปัญหาต่างๆ เพื่อให้นักเรียน เรียนอย่างมีความสุข ประสบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานโดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาอันได้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคน มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพ และมีหลักการทำงานที่ตรวจสอบได้

นวัตกรรม หมายถึง การกระทำหรือสิ่งที่ทำขึ้นใหม่หรือแตกต่างจากเดิม อาจจะเป็นความคิด วิธีการ หรืออุปกรณ์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) ในวงการศึกษานำคำนี้มาใช้ในความหมายของ “การทำขึ้นใหม่” หรือ “สิ่งที่ทำขึ้นใหม่” ได้แก่ แนวคิด แนวทาง ระบบ รูปแบบ วิธีการ กระบวนการ สื่อและเทคโนโลยีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้รับการคิดค้นและจัดทำขึ้นใหม่เพื่อช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ทางการศึกษา นวัตกรรมเป็นสิ่งใหม่ที่ทำขึ้นอาจจะอยู่ในรูปของความคิด การกระทำหรือสิ่งประดิษฐ์ต่างๆ ด้านการเรียนการสอนจึงอาจมีลักษณะเป็นแนวคิดหรือวิธีการ สิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

กระบวนการพัฒนาการศึกษาสู่ศตวรรษที่ 21 ถือเป็นจุดเริ่มต้นยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในการขับเคลื่อนไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง พอเพียงและยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรม การขับเคลื่อนเชิงปฏิบัติการที่มีการผลักดันการปฏิรูปโครงสร้างการวิจัย และการพัฒนาการศึกษา การผนึกกำลังภายใต้แนวคิดประชารัฐ การวิจัยพัฒนาบุคลากรการศึกษา และผู้เรียนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากการรู้จักเดิมเต็มพอเพียง แบ่งปัน รับผิดชอบและให้คุณค่า การหาความรู้อย่างต่อเนื่อง การมีคุณธรรม วัฒนธรรมภิบาลเพื่อเป็นเกราะคุ้มกัน และการเรียนรู้ในทักษะศตวรรษที่ 21 (พรชัย เจตมานัน และคณะ, 2560, หน้า 199-206)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนานวัตกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยนำหลักพรหมวิหารธรรม ได้แก่ 1) เมตตา ความรักใคร่

ปรารถนาดีมีไม่ตรีต่อนักเรียนกล่าวคือ ปรารถนาให้นักเรียนมีความสุข 2) กรุณาความสงสารปรารถนาที่จะช่วยเหลือให้นักเรียนผ่านพ้นจากปัญหาและอุปสรรค 3) มุทิตา ความเบิกบานพลอยยินดี เมื่อนักเรียนประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานก็รู้สึกยินดีกับความสำเร็จเหล่านั้น 4) อุเบกขา ความวางใจเป็นกลางคือ อันที่จะทำให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา กล่าวคือ มีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตราขึง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง ไม่ซ้ำเติมเมื่อนักเรียนประสบความทุกข์นำไปบูรณาการเข้ากับระบบการดูแลช่วยเหลือให้นักเรียนให้เกิดภูมิคุ้มกัน มีทักษะการเรียนรู้ ทักษะการใช้ชีวิตอย่างถูกต้อง เหมาะสมในสังคมแห่งศตวรรษที่ 21

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันการปฏิบัติงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่
2. พัฒนานวัตกรรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหารธรรม
3. เสนอนวัตกรรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหารธรรม

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed-Method Research Design) โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันการ

ปฏิบัติงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน มี 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาเอกสารจากหนังสือ บทความ ตำรา งานวิจัย Website ใช้เครื่องมือคือ แบบศึกษาเอกสาร ทำการวิเคราะห์เนื้อหา Content Analysis และ 2) ส่งแบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 302 คน เป็นผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ ใช้วิธีของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 607-610) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนานวัตกรรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มี 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) สัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ จำนวน 10 คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือคือแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการการวิเคราะห์เนื้อหา 2) นำผลจากการสัมภาษณ์มากร่างพัฒนานวัตกรรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (ฉบับร่างที่ 1) เครื่องมือคือแบบศึกษาเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และ 3) จัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (ฉบับร่างที่ 2)

ขั้นตอนที่ 3 เสนอนวัตกรรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหารธรรมสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ โดยนำฉบับที่ร่าง 2 ทำการปรับปรุงแก้ไข มีเครื่องมือเป็นแบบศึกษาเอกสาร และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาวัตกรรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ มีรายละเอียดดังนี้

1. สภาพปัจจุบันการปฏิบัติงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ใน

ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.04 เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า การปฏิบัติงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลอยู่ในระดับสูงสุด มีค่าเฉลี่ย 4.12 รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน มีค่าเฉลี่ย 4.06 ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขนักเรียน มีค่าเฉลี่ย 3.99 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นที่มีต่อสภาพปัจจุบันการปฏิบัติงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวม (n = 302)

ตัวแปรที่ศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.12	0.74	มาก
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.03	0.83	มาก
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน	4.06	0.67	มาก
4. ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขนักเรียน	3.99	0.71	มาก
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	4.02	0.76	มาก
รวม	4.04	0.74	มาก

2. ผลการพัฒนาวัตกรรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหารธรรม

2.1 จากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารและครูต้องมีหลักพรหมวิหารธรรมในการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนโดยมีเมตตา คือ อยากเห็นนักเรียนมีความสุข กรุณา คือ อยากเห็นนักเรียนผ่านพ้นจากปัญหา และอุปสรรค โดยให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ มุทิตา คือ ยินดีที่เห็นนักเรียนได้ดี อุเบกขา คือ เข้าใจในธรรมชาติของนักเรียน รู้จักข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูที่ปรึกษา มีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำ

ข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียนเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมการป้องกันและแก้ไข ปัญหาของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง สรุปเป็นรายด้านได้ดังนี้ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย ระเบียนสะสม แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) วิธีการและเครื่องมืออื่นๆ เช่น การสัมภาษณ์นักเรียน การศึกษาจากแฟ้มสะสมผลงาน การเยี่ยมบ้าน การศึกษาข้อมูลจากแบบบันทึกการตรวจสุขภาพด้วยตนเอง ซึ่งจัดทำโดยกรมอนามัย 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน ควรจัดการประชุมครูเพื่อการพิจารณา

เกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกัน ให้มีมาตรฐานที่เหมือนกัน เป็นที่ยอมรับของครูในโรงเรียน รวมทั้งให้มีการกำหนดเกณฑ์ว่าความรุนแรงหรือความถี่ของพฤติกรรมเท่าใดจึงจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา เก็บผลการคัดกรองนักเรียนเป็นความลับ มีการประสานงานกับผู้ปกครองเพื่อการช่วยเหลือนักเรียน รมั้ดระวังการสื่อสารที่ทำให้ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกว่าบุตรหลานของตนถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่ผิดปกติความสามารถ 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน ควรสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนได้พัฒนาคุณภาพอย่างเต็มศักยภาพในด้านต่างๆ มีการจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting) และการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต 4) ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก่นักเรียน ควรจัดให้มีการปรึกษาเบื้องต้น จัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคน เท่าเทียมกัน 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน หากครูที่ปรึกษาไม่สามารถช่วยเหลือปัญหาของนักเรียนได้ หรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นควรส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป

2.2 ยกร่างการพัฒนานวัตกรรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (ฉบับร่างที่ 1) พบว่าการปฏิบัติงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน มี 5 ด้าน คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน 4) การป้องกันช่วยเหลือและแก่นักเรียน 5) การส่งต่อนักเรียน โดยนำหลักพรหมวิหารธรรม คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา โดยบูรณาการเข้ากับกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมการรู้จักนักเรียนเป็นราย

บุคคล กิจกรรมการคัดกรองนักเรียน กิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน กิจกรรมการป้องกันช่วยเหลือและแก่นักเรียน และการส่งต่อนักเรียน

2.3 การพัฒนานวัตกรรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ (ฉบับร่างที่ 2) โดยจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ แนะนำว่าควรเพิ่มเติมขอบเขตด้านเนื้อหาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับนวัตกรรมและระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรม เข้ากับกิจกรรมให้ชัดเจนขึ้น

3. เสนอนวัตกรรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหารธรรม พบว่านวัตกรรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรม ได้แก่ เมตตา คือ อยากเห็นนักเรียนมีความสุข กรุณา คือ อยากเห็นนักเรียนผ่านพ้นปัญหาและอุปสรรคโดยให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ มุทิตา คือ ยินดีที่เห็นนักเรียนได้ดี อุเบกขา คือ เข้าใจในธรรมชาติของนักเรียน เชื่อมโยงกับ ICARE Model ได้แก่ I (Innovation) C (Care) A (Action) R (Report) E (Evaluation) ผ่านกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล กิจกรรมการคัดกรองนักเรียน กิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน กิจกรรมการป้องกันช่วยเหลือและแก่นักเรียน และการส่งต่อนักเรียน ซึ่งในทุกกิจกรรมได้นำหลักพรหมวิหารธรรม มาเป็นแนวทางในการดำเนินการ ดังนั้น กิจกรรมการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ได้แก่ ครูต้องทราบข้อมูลด้านความสามารถ ด้านการเรียนรู้ ด้านสุขภาพร่างกาย จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม ด้านครอบครัว ด้านเศรษฐกิจ ด้านความปลอดภัย

และด้านอื่นๆ ของนักเรียน มีการเยี่ยมบ้านเพื่อได้ทราบข้อมูลที่แท้จริง กิจกรรมการคัดกรองนักเรียน ได้แก่ การจัดประชุมเพื่อพิจารณาเกณฑ์การจัดกลุ่ม เข้าถึงปัญหาอย่างรวดเร็ว เอาใจใส่ และมีวิธีการดูแลช่วยเหลือถูกต้อง สื่อสารให้ผู้ปกครองทราบด้วยความระมัดระวัง เก็บรักษาผลการคัดกรองเป็นความลับ ติดตามและประเมินผลการคัดกรองนักเรียน กิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน ได้แก่ ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนเต็มศักยภาพตามความรู้ ความสามารถ เสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต จัดกิจกรรมโฮมรูม (Home room) สำหรับผู้เรียน จัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting) และกิจกรรมการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขนักเรียน ได้แก่ ให้การศึกษาแก่นักเรียนเบื้องต้น เอาใจใส่ ปฏิบัติกับนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน หาวิธีการป้องกัน สร้างภูมิคุ้มกัน และแก้ไขปัญหาของนักเรียน เมื่อครูที่ปรึกษาพบนักเรียนที่มีปัญหาจะพิจารณาส่งต่อนักเรียนให้กับผู้เชี่ยวชาญภายในหรือนอกเพื่อหาทางแก้ไขป้องกันมิให้ลุกลามและเพื่อให้ปัญหาถูกแก้ไขได้อย่างถูกต้อง

5. อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลดังนี้

1. สภาพปัจจุบันการปฏิบัติงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งเสริม

และพัฒนาการเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียน และด้านการป้องกันช่วยเหลือ และแก้ไขนักเรียนตามลำดับ สอดคล้องงานวิจัยของอร่าม เสือเดช (2549) พบว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การป้องกันและการแก้ไขปัญหา 4) การส่งเสริมพัฒนานักเรียน 5) การส่งต่อ 6) การประเมินทบทวน และสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชราภรณ์ เดชสุภา (2551) พบว่า ปัญหาการดำเนินงานจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมมีปัญหาในระดับปานกลาง ในรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับปัญหาจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน และด้านการป้องกันแก้ไขปัญหา นักเรียน ทั้งนี้ปัญหาการดำเนินงานจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำแนกตามระดับช่วงชั้นในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผู้บริหารและครูต้องมีหลักพรหมวิหารธรรมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีเมตตา คือ อยากเห็นนักเรียนมีความสุข กรุณา คือ อยากเห็นนักเรียนผ่านพ้นปัญหาและอุปสรรค โดยให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ มุทิตา คือ ยินดีที่เห็นนักเรียนได้ดี อุเบกขา คือ เข้าใจในธรรมชาติของนักเรียน การปฏิบัติงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน มี 5 ด้าน คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขนักเรียน

และการส่งต่อนักเรียน มีการใช้วิธีและเครื่องมือที่หลากหลาย เช่น ระเบียบวินัยแบบประเมิณพฤติกรรมเด็ก (SDQ) การสัมภาษณ์นักเรียน การศึกษาจากแฟ้มสะสมผลงาน การเยี่ยมบ้านการศึกษาข้อมูลจากแบบบันทึกการตรวจสุขภาพตัวตนเองซึ่งจัดทำโดยกรมอนามัย ทำให้รู้จักข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูที่ปรึกษามีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียน เป็นประโยชน์ในการส่งเสริม การป้องกัน และแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง มีการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนได้พัฒนาคุณภาพอย่างเต็มศักยภาพในด้านต่างๆ มีการจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) จัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting) และการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต สอดคล้องกับงานวิจัยของสุมาลี ทองงาม (2555) พบว่า 1) การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมจากคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบกิจกรรม/โครงการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการรายงานผลการบริหารจัดการที่ชัดเจน สามารถตรวจสอบได้ 2) แนวทางการพัฒนามี 5 ขั้นตอน คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียน โดยได้ใช้แบบประเมินพฤติกรรม (SDQ) ได้เยี่ยมบ้าน

วางแผนการคัดกรอง จัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ให้ความรู้แก่ครูในการให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียน ให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือนักเรียน และเชิญผู้ปกครองมารับทราบถึงความจำเป็นในการส่งต่อนักเรียน

3. นวัตกรรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพุทธธรรมสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ ได้บูรณาการหลักพรหมวิหารธรรม เป็นธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ ธรรมประจำใจอันประเสริฐ หลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์ เป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้ใหญ่หรือผู้ปกครองที่จำเป็นจะต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้ 1) เมตตา ความรักใคร่ปรารถนาดีมีไมตรีต่อนักเรียน กล่าวคือ ปรารถนาให้นักเรียนมีความสุข 2) กรุณา ความสงสาร ปรารถนาที่จะช่วยเหลือให้นักเรียนผ่านพ้นจากปัญหาและอุปสรรค 3) มุทิตา ความเบิกบานพลอยยินดี เมื่อนักเรียนประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานก็รู้สึกยินดีกับความสำเร็จเหล่านั้น 4) อุเบกขา ความวางใจเป็นกลางคือ อันที่จะทำให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา กล่าวคือ มีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตราขึง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง ไม่ซ้ำเติมเมื่อนักเรียนประสบความสำเร็จทุกข์ เชื่อมโยงกับ ICARE Model ได้แก่ I (Innovation) C (Care) A (Action) R (Report) E (Evaluation) ประกอบด้วย กิจกรรมส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วย ได้แก่ กิจกรรมการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลทำให้ครูทราบข้อมูลของนักเรียนด้านต่างๆ เข้าใจถึงปัญหา กิจกรรมการคัดกรองนักเรียนทำให้เข้าถึงปัญหาอย่างรวดเร็ว

เอาใจใส่ และดูแลช่วยเหลืออย่างถูกวิธี กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ส่งเสริมและพัฒนา นักเรียนเต็มศักยภาพตามความรู้ ความสามารถ จัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) สำหรับผู้เรียน จัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting) กิจกรรมการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขนักเรียน ให้คำปรึกษานักเรียน ปฏิบัติกับนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน และเมื่อพบปัญหาครูที่ปรึกษาจะทำการแบบบันทึกการส่งต่อนักเรียนให้ผู้เชี่ยวชาญ ดำเนินการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของมานพ บุญสมพงษ์ (2550) พบว่า ปัญหาการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกตามระดับช่วงชั้นของครูที่ปรึกษา ประสิทธิภาพการทำงาน ขนาดโรงเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเสนอแนวทางการพัฒนาว่าโรงเรียนควรหาวิธีประสานกันระหว่างครูปรึกษากับผู้ปกครองนักเรียนเช่น การประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting) ควรจัดเวลาและความสะดวกให้ครูในการเยี่ยมบ้าน ในระเบียบงานสะสมควรมีข้อมูลนักเรียนครบทุกด้าน การจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ครูที่ปรึกษาควรให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมก่อนเรียน (Home Room) และครูที่ปรึกษาควรแสวงหาวิธีการร่วมมือจากนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน

6. ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยเสนอข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรส่งเสริมให้ครูจัดทำแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ)

1.2 ควรส่งเสริมครูให้มีการคัดกรองนักเรียน พิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มนักเรียน

1.3 ควรส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่โรงเรียนคาดหวัง

1.4 ควรส่งเสริมให้ครูประเมินผลการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขนักเรียน

1.5 ควรส่งเสริมให้ครูสรุปรายงานและเผยแพร่ผลการช่วยเหลือนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษารูปแบบการพัฒนากระบวนดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพุทธธรรมสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา

2.2 ควรศึกษากระบวนการพัฒนานวัตกรรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพุทธธรรมสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา

2.3 ควรศึกษานวัตกรรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพุทธธรรมสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การพัฒนานวัตกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยสรุปได้เป็น “ICARE Model” ดังนี้

I หมายถึง Innovation นำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการรู้จักนักเรียนเป็น

รายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข นักเรียน การส่งต่อนักเรียน

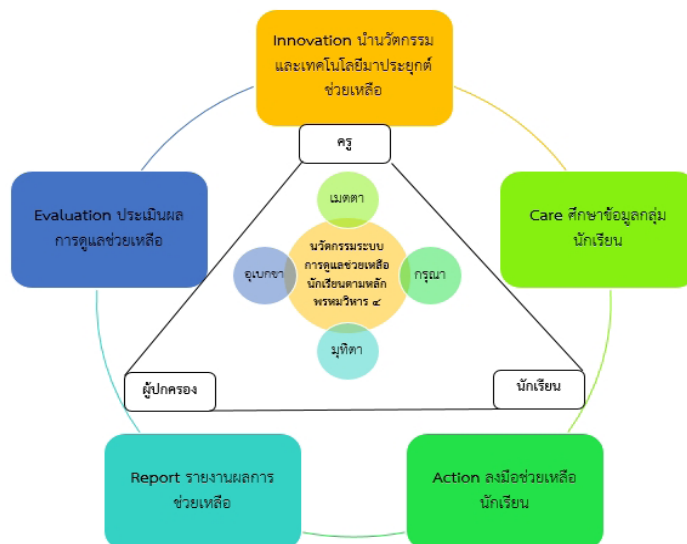
C หมายถึง Care ศึกษาข้อมูลนักเรียนในแต่ละกลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหาให้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น ด้วยความรวดเร็วและถูกต้อง ในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

A หมายถึง Action ลงมือช่วยเหลือนักเรียนโดยยึดหลักพรหมวิหารธรรม ได้แก่ 1) เมตตา ความรักใคร่ปรารถนาดี มีไมตรีต่อนักเรียน กล่าวคือ ปรารถนาให้นักเรียนมีความสุข 2) กรุณา ความสงสาร คือช่วยเหลือให้นักเรียนพ้นจากทุกข์ ใฝ่ใจในอันจะปลดปล่อยบำบัดความเดือดร้อนของนักเรียน 3) มุทิตา ความเบิกบานพลอยยินดีเมื่อนักเรียนประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ก็รู้สึกยินดีกับความสำเร็จเหล่านั้น 4) อุเบกขา ความวางใจเป็นกลางคือ อันที่จะทำให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา กล่าวคือ มีจิต

เรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตราขึง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง ไม่ซ้ำเติมเมื่อนักเรียนประสบความทุกข์ พิจารณาเห็นการกระทำเหล่านั้น ตามหลักแห่งกรรมอย่างเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาตามกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

R หมายถึง Report จัดทำรายงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีการประสานงานกันอย่างเป็นระบบติดตามผลการดำเนินงานอย่างใกล้ชิด มีการประชุมหารือร่วมกันและสรุปผลหาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานและการแก้ไขปัญหาร่วมกัน ให้บรรลุเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง

E หมายถึง Evaluation ประเมินผลการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและจัดให้มีศูนย์ประสานงานเพื่อเผยแพร่ข้อมูลและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แก่ครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2552). *คู่มือครูที่ปรึกษาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. กรุงเทพฯ: ยูเรนัสอิมเมจกรุ๊ป.
- _____. (2560). *คู่มือครูที่ปรึกษาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. กรุงเทพฯ: ยูเรนัสอิมเมจกรุ๊ป.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: ศุภสภาลาดพร้าว.
- พรชัย เจดามาน และคณะ. (2560). การพัฒนาการศึกษาภายใต้กรอบประเทศไทย 4.0 สู่ศตวรรษที่ 21. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*, 16(2), 199-206.
- พัชราภรณ์ เดชสุภา. (2551). ปัญหาการดำเนินงานจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอคลองหาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1. (วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มานพ บุญสมพงษ์. (2550). *ปัญหาและแนวทางแก้ไขการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่จังหวัดตราด*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. เข้าถึงได้จาก <https://dictionary.orst.go.th/index.php>
- สุชา จันทรเฒ. (2544). *วัยรุ่น*. กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต.
- สุมาลี ทองงาม. (2555). *การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนวัดโคกนอ สำนักงานเขต ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อร่าม เสือเดช. (2549). *คู่มือการดำเนินงานตามกระบวนการในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียน วัดช้างเผือก*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

รูปแบบการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง*

Long-Term Care Model for the Elderly with Dependency

ยุทธสว เดชารัตนชาติ และยingsak คชโคตส

Yutapon Decharatanachart and Yingsak Kochakote

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Loei Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: Ponpon254291@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง 2) พัฒนารูปแบบการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงและ 3) ประเมินรูปแบบการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง เป็นการดูแลผู้สูงอายุที่บ้านโดยสมาชิกในครอบครัวเป็นหลัก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการบริหารจัดการกองทุนดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในระดับท้องถิ่น สำหรับปัญหาการดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านที่มีปัญหาสูงสุดคือด้านบุคลากรในการปฏิบัติงาน รองลงมาคือ ด้านนโยบายและกำกับติดตาม ด้านที่มีปัญหาน้อยที่สุด คือด้านการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน

2. รูปแบบการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงที่เหมาะสม ประกอบด้วย 1) การกำหนดนโยบายในการดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในระดับจังหวัด อำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) การบริหารจัดการโดยใช้ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเป็นฐาน ภายใต้การสนับสนุนด้านวิชาการจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โรงพยาบาลชุมชนหรือหน่วยบริการ 3) การวิเคราะห์และสังเคราะห์ในการวางแผนการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงโดยบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนเพื่อการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงอย่างยั่งยืน

*ได้รับบทความ: 6 มีนาคม 2565; แก้ไขบทความ: 29 พฤษภาคม 2565; ตอรับตีพิมพ์: 5 กันยายน 2565

3. ผลการประเมินรูปแบบการดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมมากที่สุด โดยด้านที่มีความเหมาะสมมากที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วม รองลงมาคือ ด้านการกำหนดนโยบาย และด้านการบูรณาการมีความเหมาะสมน้อยที่สุด

คำสำคัญ: การดูแลผู้สูงอายุ; ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง; การดูแลระยะยาว

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the conditions and problems of a long-term care model for the dependent elderly; 2) to develop a long-term care model for the dependent elderly; and 3) to assess a long-term care model for the dependent elderly. Using mixed research methods and Quantitative data was analyzed using frequency, percentage, mean and standard deviation. Qualitative data was analyzed by content analysis.

The results of the study found that:

1. The conditions of a long-term care model for the dependent elderly were primarily met by family members. Local Administrative Organization had a role to play in administering the long-term care fund for the dependent elderly at the local level. The long-term care problems for the dependent elderly were totally at a moderate level. When considering each aspect, the most problematic aspect was the personnel in operations, followed by the policy and monitoring while the least problematic aspect was the family and community participation.

2. The long-term care model for the dependent elderly was appropriate and consisted of 1) formulating long-term care policies for the dependent elderly at the provincial level, district level and local administrative. 2) The administration using the center for the Improvement of quality of Life for the elderly as a base under the academic support of health promoting hospital, community hospital or service unit. 3) There was analysis, synthesis, and care planning for the dependent elderly by integrating relevant and authorized agencies. 4) Encourage participation in families, communities, for sustainable care for the dependent elderly.

3. The results of the evaluation of long-term care model for the elderly with dependency found that the model was appropriate. Overall, it was at the highest level.

The most appropriate was the participation followed by the policy formulation, while the least appropriate aspect was the integration.

Keywords: care for the elderly; dependent elderly; long-term care

1. บทนำ

สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) เป็นปรากฏการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นในทุกภูมิภาคของสังคมโลก ซึ่งประเทศที่พัฒนาแล้วมีแนวโน้มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุได้เร็วกว่าประเทศกำลังพัฒนา โดยประเทศในแถบยุโรปส่วนใหญ่ได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้วรวมทั้งในภูมิภาคเอเชีย เช่น ประเทศญี่ปุ่น เกาหลีใต้ สิงคโปร์ ประเทศไทยได้เข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ซึ่งนับว่ารวดเร็วมากเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคเดียวกัน และจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ใน พ.ศ. 2566 และสังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอด ใน พ.ศ. 2576 สังคมผู้สูงอายุในแต่ละประเทศถือเป็นความท้าทายใหม่สำหรับศตวรรษที่ 21

จากการศึกษาบริบทของการพัฒนาประเทศ พบว่า รัฐบาลได้มีนโยบาย กฎหมาย แผนพัฒนายุทธศาสตร์ในการพัฒนาผู้สูงอายุหลายประการ เนื่องจากผู้สูงอายุต้องประสบกับปัญหาด้านสุขภาพในทุกมิติของสุขภาพ ด้วยเหตุที่ความชรา เซลล์ เนื้อเยื่อ อวัยวะต่างๆ ต้องเสื่อมลงตามธรรมชาติ และเป็นกลุ่มเสี่ยงทางสุขภาพสูง จำเป็นต้องมีมาตรการในการดูแลมากขึ้นเพื่อส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุให้เป็นผู้ที่มีความพร้อมทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และปัญญา เป็นการเปลี่ยน “ภาระ” ให้เป็น “พลัง” เพราะหากผู้สูงอายุมีสุขภาพที่ดีมีคุณภาพชีวิตที่ดี จะสามารถดำรงชีวิตอยู่

ในสังคมได้อย่างปกติสุข ลดภาระค่าใช้จ่ายภาครัฐ และเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ และในอดีตการดูแลสุขภาพของประชาชนในท้องถิ่นมักเป็นภารกิจหลักของหน่วยงานสาธารณสุข แต่นับตั้งแต่ พ.ศ. 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กำหนดให้รัฐต้องกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภายหลังมีการตรากฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวกับการกระจายอำนาจ โดยเฉพาะตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพโดยตรง เช่น แผนภารกิจด้านการสาธารณสุข แผนภารกิจด้านสาธารณสุขโรคและสาธณูปการ แผนภารกิจด้านสวัสดิการสังคม แผนภารกิจด้านการคุ้มครองผู้บริโภค เป็นต้น (สำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2562, หน้า 1)

การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างประชากรสูงอายุและความเป็นพลวัตของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มีผลทำให้วิถีชีวิตของผู้สูงอายุเปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับความเสื่อมของร่างกายตามธรรมชาติของผู้สูงอายุ จนนำไปสู่สภาวะที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ จึงต้องพึ่งพิงบุคคลอื่นในการประกอบกิจวัตรประจำวันและ

ดำรงชีพระบบการดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ในประเทศไทยจึงได้ถูกกำหนดขึ้นมา โดยมีเป้าหมายสำคัญให้ผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้านและติดเตียง สามารถเข้าถึงระบบการดูแลระยะยาวอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงของสัมฤทธิ์ ศรีธำรงสวัสดิ์ และคณะ (2561); ทศนา บุญทอง และคณะ (2562); วิชัย โชควิวัฒน์ (2562); ศิริพันธุ์ สาสัตย์ และถาวร สกุลพานิชย์ (2563); ชัยยา ปานันท์ และบุญมา สุนทรวีรัตน์ (2564, หน้า 87-101); สำนักงานวิจัยและพัฒนากำลังคนด้านสุขภาพ (2563) พบว่า การดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงยังมีข้อจำกัดที่ทำให้การดำเนินงานไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรในด้านความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์ความรู้และทักษะ (Skill) ของบุคลากร การบูรณาการและเชื่อมโยงของการจัดบริการของหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง การจัดทำแผนการดูแล (Care Plan) จำนวนผู้จัดการระบบการดูแลระยะยาว (Care Manager) จำนวนผู้ช่วยผู้ดูแล (Care Giver) ไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในปัจจุบัน กรณีจึงยังจำเป็นที่จะต้องค้นหาและพัฒนาารูปแบบการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงที่เหมาะสมต่อไป

ในการนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาวิจัยรูปแบบการ

ดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงและกำหนดจังหวัดเลย เป็นพื้นที่ศึกษาวิจัยอยู่ในพื้นที่บริการเขตสุขภาพที่ 8 ร่วมกับจังหวัดอุดรธานี สกลนคร นครพนม หนองคาย หนองบัวลำภู และจังหวัดบึงกาฬ ทั้งนี้ จากการเปรียบเทียบสัดส่วนจำนวนผู้สูงอายุกับจำนวนประชากรทั้งหมด พบว่า จังหวัดเลยมีสัดส่วนของจำนวนผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปมากที่สุดในพื้นที่บริการเขตสุขภาพที่ 8 โดยมีจำนวนผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 116,546 คน คิดเป็นร้อยละ 18.25 ของจำนวนประชากรทั้งหมด มีผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงจำนวน 2,567 คน มีการดำเนินงานของกองทุนผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในจังหวัดจำนวนทั้งสิ้น 95 กองทุน จากจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 100 แห่ง

นอกจากนี้ จากข้อมูลการวิเคราะห์สถานการณ์และสภาพปัญหาของผู้สูงอายุประกอบการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ 5 ปี ผู้สูงอายุ สำนักงานเขตสุขภาพที่ 8 ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 พบว่าจังหวัดเลยมีสัดส่วนร้อยละของตำบลที่มีระบบการส่งเสริมสุขภาพในการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวในชุมชนไม่ผ่านเกณฑ์มากที่สุด

ดังนั้น ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญในการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงดังกล่าว เพื่อค้นหาแนวทางในการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ โดยผลสำเร็จที่ได้จากการศึกษาวิจัยจะเป็นประโยชน์และเป็นแบบแผนที่ดีในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงได้อย่างครอบคลุม

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพและปัญหาการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง
3. เพื่อประเมินรูปแบบการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานทั้งวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพประกอบด้วย

ระยะที่ 1 การวิเคราะห์สภาพและปัญหาการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง มีขั้นตอนดังนี้ 1) การศึกษาเอกสาร นโยบาย แผนยุทธศาสตร์ กฎหมาย รายงานการวิจัย บทความวิจัย ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ การดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงของหน่วยงานตามกฎหมายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ การสร้างจิตสำนึกในการบริการสาธารณะ ตลอดจนแนวทางในการพัฒนาและบูรณาการความร่วมมือต่างๆ โดยมีมุ่งศึกษาเอกสารที่จัดทำขึ้นในระหว่างปี พ.ศ. 2558-2564 เป็นสำคัญ 2) สรุปผลจากการวิเคราะห์เอกสารเพื่อนำไปสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง และเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงปริมาณจากแบบสอบถามที่สร้างขึ้นกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 250 คน ได้แก่ นายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ปลัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรอง

ปลัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานด้านผู้สูงอายุขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนอาสาสมัครบริบาลท้องถิ่น ผู้แทนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โดยกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยคำนวณโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ $\pm 5\%$ ได้ขนาดตัวอย่าง 245 คน จากจำนวนประชากรทั้งสิ้น 635 คน โดยผู้วิจัยได้เพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างอีกให้ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 250 คน 3) นำผลสรุปข้อมูลที่ได้จากการการวิเคราะห์สภาพและปัญหาในการดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง เป็นแนวทางในการกำหนดประเด็นคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มเป้าหมาย ดำเนินการเลือกเฉพาะเจาะจง ประกอบด้วย 1) กลุ่มครอบครัวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง 2) กลุ่มผู้แทนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 3) กลุ่มองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น 4) กลุ่มอาสาสมัครผู้ดูแลผู้สูงอายุ 5) ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 50 คน

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง มีขั้นตอนดังนี้ 1) นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเอกสารและผลที่ได้จากการศึกษาในระยะที่ 1 มาสังเคราะห์สภาพและปัญหาการดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง 2) ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้แทนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลต้นแบบ รวมจำนวน 15 คน เพื่อทราบปัจจัยแห่งความสำเร็จของการดำเนินงานและแนวทางในการแก้ปัญหาการดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงที่สังเคราะห์ได้ และกำหนด

โครงสร้างของรูปแบบการดูแลระยะยาวผู้สูงอายุ

3) ดำเนินการร่างรูปแบบการดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง และปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ความคิดเห็นและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ ก่อนนำไปสู่ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบต่อไป 4) ในการพัฒนารูปแบบการดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้วิจัยดำเนินการโดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 12 คน ได้แก่ 1) พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด 2) ท้องถิ่นจังหวัด 3) พยาบาลวิชาชีพ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด 4) พยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 5) นักวิชาการสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ 6) นักวิชาการสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด 7) ผู้อำนวยการกลุ่มงานมาตรฐานการบริหารงานบุคคล สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด 8) นายกเทศมนตรี 9) ปลัดเทศบาล 10) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล 11) ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น 12) นักวิชาการสาธารณสุข องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ระยะที่ 3 การประเมินรูปแบบการดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง มีขั้นตอนนำรูปแบบการดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ที่พัฒนาขึ้นในระยะที่ 2 ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์ในงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงทำการประเมินและยืนยันความเหมาะสมของรูปแบบการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ได้แก่

1) รองอธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย 2) รองผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับมอบหมายให้กำกับดูแลงานด้านสาธารณสุข 3) นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด 4) ผู้แทนสำนักงานหลักประกันสุขภาพเขต 8 อุดรธานี 5) สาธารณสุขอำเภอ 6) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลชุมชน 7) พยาบาลวิชาชีพ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด 8) อาจารย์สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ 9) ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย

4. การพิทักษ์สิทธิกลุ่มเป้าหมายผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียดการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มเป้าหมายไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ก่อนเริ่มกระบวนการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ ได้อธิบายถึงวัตถุประสงค์ ขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล รายละเอียดการเข้าร่วมวิจัยให้ไปด้วยความสมัครใจ ประสงค์ออกจากการศึกษาได้ข้อมูลที่ได้อธิบายไว้เป็นความลับ ไม่แบ่งปันข้อมูล และจะนำไปใช้ประโยชน์ทางวิชาการเท่านั้น โดยเป็นการนำเสนอในภาพรวม

4. สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง

1.1 ผู้สูงอายุในจังหวัดเลยจากจำนวนประชากรทั้งหมด 638,736 คน จังหวัดเลยมีจำนวนผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป รวม 116,546 คน แยกเป็นชาย 55,979 คน หญิง 60,567 คน คิดเป็นร้อยละ 18.25 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงมีจำนวนทั้งสิ้น 2,567 คน

โดยที่อำเภอเมืองเลย มีผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงมากที่สุด จำนวน 484 คน รองลงมาอำเภอท่าลี่ จำนวน 311 คน อำเภอด่านซ้ายจำนวน 264 คนอำเภอหนองหิน จำนวน 255 คน ตามลำดับ และอำเภอนาแห้วมีจำนวนผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงน้อยที่สุดจำนวน 51 คน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย ได้สมัครเข้าร่วมกองทุน จำนวน 95 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 95 คงเหลือจำนวน 5 แห่ง มีกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมในโครงสร้างการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเฉพาะเทศบาลที่รับผิดชอบงานด้านการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง จำนวน 18 แห่ง

1.2 การดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงตาม (Care Plan) ประกอบด้วย 1) การดูแลพยาบาลทั่วไป ได้แก่ การทำความสะอาดร่างกายและสิ่งแวดล้อมทั่วไป การโภชนาการ การอาบน้ำ การเคลื่อนย้าย การช่วยระบบขับถ่าย ปัสสาวะ อุจจาระ การให้ยา และการตรวจสุขภาพ 2) การดูแลพยาบาลเฉพาะช่องปาก (Oral) 3) การดูแลช่วยเหลือด้านสังคม ได้แก่ การบริการด้านอุปกรณ์ สวัสดิการสังคม การส่งเสริมรายได้และความมั่นคงในครอบครัว กิจกรรมทางสังคม การส่งเสริมความรู้โดยเฉพาะด้านสุขภาพ 4) การจัดสภาพแวดล้อมและการปรับสภาพบ้านให้ปลอดภัยและมีเป้าหมายการดูแลระยะยาว ได้แก่ ครอบครัวสามารถดูแลได้อย่างถูกต้อง ลดการพึ่งพิงของผู้สูงอายุ เช่น สามารถเดินได้โดยไม่ใช้อุปกรณ์ ไม่มีภาวะซึมเศร้า ไม่เกิดภาวะแทรกซ้อนจากการนอนนานๆ ไม่เกิดแผลกดทับ รับประทานอาหารได้เอง ขับถ่ายได้เอง มีที่อยู่อาศัยอย่างเหมาะสม

จากไปอย่างสงบในวาระสุดท้ายของชีวิต

1.3 ลักษณะการดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงส่วนใหญ่เป็นการดูแลโดยครอบครัว สำหรับชุมชนมีส่วนร่วมเป็นบางครั้ง เช่น การมีกิจกรรมร่วมในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในบางโอกาสเฉพาะกิจ ทั้งนี้ การดูแลในครอบครัว พบว่า เป็นการดูแลโดยบุตร คู่สมรสญาติ และโดยเพื่อนบ้าน ตามลำดับ

1.4 งบประมาณในการดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ส่วนใหญ่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับงบประมาณจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งงบประมาณเพิ่มเติมบางส่วนนอกเหนือจากการดูแลด้านสวัสดิการสังคม เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ที่เป็นการกิจตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามปกติ เช่น การจัดหาบ้านพักอาศัยสำหรับครอบครัวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงที่ยากจน การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงตามสถานะทางคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.5 การบูรณาการในการดำเนินงานสำหรับการดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงจากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่เป็นการบูรณาการในการทำงานร่วมกันระหว่าง 1) หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข 2) สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ 3) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด 4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น 5) กระทรวงมหาดไทย

1.6 การดำเนินงานในการดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่เป็นการดำเนินงานโดยเบิกจ่ายเงินให้หน่วยบริการ คือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล มากกว่าการดำเนินงานโดยศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือศูนย์อื่นที่มีลักษณะการดำเนินงานอย่างเดียวกัน

2. ปัญหาในการดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง

2.1 ปัญหาด้านนโยบายและการกำกับติดตาม พบว่า 1) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยส่วนใหญ่เห็นว่าการดำเนินงานในการดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงเป็นภารกิจของหน่วยงานสาธารณสุข หน่วยบริการ โดยเฉพาะโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล หน่วยบริการต้องเป็นเจ้าภาพหลัก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพียงแต่เข้าไปร่วมทำหน้าที่เท่านั้น 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่มีนโยบายและแผนงานในการดำเนินงานด้านดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงเท่าที่ควรโดยมุ่งเน้นในเรื่องการดูแลในด้านสังคม ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตามอำนาจหน้าที่ที่ถือปฏิบัติตามปกติเป็นส่วนใหญ่ 3) การไม่เข้าใจในการเป้าหมายของระบบบริการดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงอย่างครบถ้วนในทุกมิติ รวมทั้งการรับรู้และความชัดเจนในภารกิจถ่ายโอนและบทบาทในการปฏิบัติตามภารกิจยังเป็นข้อจำกัดทำให้เกิดความไม่มั่นใจและวิตกกังวลในการปฏิบัติหน้าที่ มีผลต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างสำคัญ 4) การประชาสัมพันธ์ที่ไม่ดีมีผลทำให้ประชาชนในพื้นที่ไม่รู้และเข้าใจในระบบการดูแล

มีผลทำให้การเข้าถึงระบบการดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงไม่ดีเท่าที่ควร รวมทั้งไม่ทราบถึงสิทธิที่พึงมีของผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงเอง 5) ปัญหาในด้านการกำกับติดตาม ทำให้ไม่ทราบถึงความก้าวหน้าและข้อบกพร่องของนโยบาย ตลอดจนปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

2.2 ปัญหาด้านบุคลากรในการปฏิบัติงาน พบว่า 1) มีปัญหาด้านโครงสร้างการบริหารงานด้านสาธารณสุขเกี่ยวกับการจัดตั้งกองสาธารณสุขที่มีผลโดยตรงกับภารกิจที่ต้องปฏิบัติ 2) ปัญหาความเหมาะสมและความต้องการกำลังคนด้านสุขภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนภารกิจในการดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง โดยเฉพาะบุคลากรที่มีลักษณะงานและความรับผิดชอบตรงตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งสำหรับงานสาธารณสุขและที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3) ปัญหาด้านองค์ความรู้และทักษะในการดำเนินงานด้านการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4) ปัญหาการจัดอบรมและพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ผู้ช่วยผู้ดูแล ผู้จัดการระบบการดูแล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง

2.3 ปัญหาด้านการบริหารจัดการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงพบว่า 1) มีปัญหาในการบูรณาการในการจัดทำแผนการดูแลรายบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยบริการยังไม่ครอบคลุมทุกมิติภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ 2) จำนวนและศักยภาพของผู้จัดการระบบการดูแล

ระยะยาวด้านสาธารณสุข (CM) ผู้ช่วยเหลื่อมล้ำ ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง (CG) และอาสาสมัคร บริบาลท้องถิ่น ยังเป็นปัญหา องค์การปกครองส่วน ท้องถิ่นไม่มีผู้จัดการระบบการดูแลระยะยาวด้าน สาธารณสุข (CM) ยังคงต้องได้รับการสนับสนุนจาก โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในพื้นที่ 3) ปัญหาข้อจำกัดในการตั้งงบประมาณเพื่อการดูแล ระยะยาวของผู้สูงอายุขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีข้อจำกัดในด้านงบประมาณที่ไม่เพียงพอ ทำให้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไม่อาจดำเนินการให้ สอดคล้องกับเจตนารมณ์และหลักการของระบบ การดูแลที่ประสงคืให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จัดสรรทรัพยากรต่างสู่ระบบการดูแลเพิ่มขึ้นมี ความสัมพันธ์โดยตรงกับการกำหนดแผนงาน โครงการที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะ พึ่งพิงไว้ในแผนพัฒนาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งขั้นตอนการเบิกจ่ายเงินของหน่วยบริการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมีความยุ่งยาก หลายขั้นตอน 4) ปัญหาวัสดุและอุปกรณ์ในการ ดูแลไม่เพียงพอ 5) ปัญหาความเชื่อมโยงและ บูรณาการในการทำงานกับหน่วยงานอื่นในด้าน การดูแลระยะยาวผู้สูงอายุ ยังไม่ประสานสอดคล้อง เป็นไปในแนวทางเดียวกัน หน่วยงานยังคงดำเนิน งานตามหน้าที่และอำนาจของตนเองตามที่กฎหมาย กำหนดไว้เป็นการเฉพาะ ขาดความเชื่อมโยงและ บูรณาการงานด้านการดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มี ภาวะพึ่งพิง มีผลกระทบต่อคุณภาพและประโยชน์ ในการดูแลโดยตรง

2.4 ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของ ครอบครัวและชุมชนพบว่า 1) การดูแลระยะยาว

ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงส่วนใหญ่เป็นการดูแลผู้สูง อายุที่มีภาวะพึ่งพิงที่บ้าน ครอบครัวและผู้ดูแลเป็น ผู้มีบทบาทสำคัญในการดูแล 2) การพัฒนาทักษะ เพิ่มขีดความสามารถในการดูแลของหน่วยงานรัฐ ให้กับครอบครัวและผู้ดูแล รวมทั้ง การส่งเสริมการ มีส่วนร่วมของชุมชนภาคีเครือข่ายยังมีน้อยมาก รวมทั้งปัญหาการส่งเสริมจิตสำนึกและจิตอาสาใน การดูแลผู้สูงอายุผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในชุมชน 3) ปัญหาการส่งเสริมกิจกรรมการดูแลระยะยาว สำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในชุมชนของหน่วย งานที่มีหน้าที่ในการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุ ที่มีภาวะพึ่งพิง 4) ปัญหาการจัดการทุนทางสังคม เพื่อการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่ง พึ่งในชุมชน 5) ปัญหาการจัดเวทีแลกเปลี่ยน เรียนรู้เพื่อกำหนดเป้าหมายในการดูแลระยะยาว ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงร่วมกันในชุมชน

3. รูปแบบการดูแลระยะยาวผู้สูงอายุ มีภาวะพึ่งพิง

3.1 ด้านนโยบาย (Care Policy) นโยบายด้านการดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะ พึ่งพิง (Long Term Care) องค์การปกครองส่วน ท้องถิ่น ถือเป็นกลไกหลักในการพัฒนาระบบการ ดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ภายใต้ แนวคิดต้ององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถบริหาร จัดการและประสานทรัพยากรเพิ่มเข้ามาในระบบ การดูแลได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีแนวทางใน การดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่ 1) ผู้บริหารองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องให้ความสำคัญ มีนโยบาย ชัดเจน ให้การสนับสนุนและเข้าใจในเป้าหมายและ เจตนารมณ์ของระบบการดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่

มีภาวะพึ่งพิงอย่างถ่วงแท้ มีวิสัยทัศน์ สร้างแรง
จูงใจในการทำงานเป็นทีม 2) องค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นต้องกำหนดเป็นนโยบายและแปลงนโยบาย
ไปสู่การปฏิบัติ โดยกำหนดแผนงาน โครงการไว้ใน
แผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ชัดเจน
เพื่อเป็นกรอบในการจัดทำงบประมาณรายจ่าย
ประจำปีหรืองบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมในการ
สนับสนุนระบบอย่างต่อเนื่องภายใต้การส่งเสริม
และสนับสนุนขององค์กรหรือหน่วยงานหลัก เช่น
สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กระทรวง
สาธารณสุข กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคง
ของมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน
และกระทรวงมหาดไทย 3) จัดให้มีศูนย์ประสาน
งานด้านการดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง
ในระดับจังหวัด เป็นศูนย์เฉพาะกิจในลักษณะของ
Care Center ทำหน้าที่อำนวยความสะดวก ประสานงาน
และปฏิบัติการร่วมในการดำเนินงานตามภารกิจที่
เกี่ยวข้องในพื้นที่ 4) จัดให้มีกลไกในการกำกับและ
ติดตามผลการดำเนินงาน ในระดับจังหวัด อำเภอ
และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อติดตามผลการ
ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อรับทราบปัญหาและ
อุปสรรค ค้นหาแนวทางในการปรับปรุง แก้ไขและ
พัฒนางาน

3.2 ด้านการบริหารจัดการ (Care
Management) ในการจัดการดูแลระยะยาวผู้สูง
อายุที่มีภาวะพึ่งพิง จำเป็นต้องมีแนวทางในการ
ดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่ 1) องค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่น ต้องบริหารจัดการดูแลระยะยาวผู้สูงอายุ
ที่มีภาวะพึ่งพิง โดยใช้ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูง
อายุเป็นฐาน ภายใต้การสนับสนุนด้านวิชาการจาก

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โรงพยาบาล
ชุมชนหรือหน่วยบริการขับเคลื่อนงานระบบการ
จัดการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง โดยใช้กลไก
ของศูนย์พัฒนาและฟื้นฟูคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดตั้งได้ตาม
ประกาศสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ
เรื่อง หลักเกณฑ์การสนับสนุนและส่งเสริมศูนย์
พัฒนาและฟื้นฟูคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและคนพิการ
พ.ศ. 2560 ลงวันที่ 2 มีนาคม 2560 หรือศูนย์อื่น
ที่มีลักษณะการดำเนินงานเช่นเดียวกัน 3) จัดตั้ง
กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมในองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น เป็นโครงสร้างการบริหารงานและมี
เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะ
พึ่งพิงอย่างชัดเจนและตรงตามสายงาน 4) พัฒนา
ศักยภาพด้านองค์ความรู้และทักษะให้บุคลากร
ในสังกัดที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ ให้มีทักษะใน
การประสานความร่วมมือและบูรณาการในการ
ทำงานร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล
โรงพยาบาลชุมชน ครอบครัว ผู้ดูแล หน่วยงาน
องค์กรที่เกี่ยวข้อง มีบุคลากรในการปฏิบัติงานที่
เพียงพอและเหมาะสม โดยเฉพาะบุคลากรใน
ตำแหน่งที่มีลักษณะงานทั่วไปและความรับผิดชอบ
ตรงตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งสำหรับงานการ
สาธารณสุข 5) พัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นเอง โดยการอบรมตามหลักสูตร
ผู้จัดการการดูแลผู้สูงอายุ (Care Manager: CM)
เพื่อลดปัญหาการขาดแคลน Care Manager และ
เพื่อประโยชน์ในการจัดทำแผนการดูแลรายบุคคล
(Care Plan) และลดขั้นตอนการปฏิบัติงานดำเนิน
การรวบรวมระเบียบ กฎหมาย จัดทำคู่มือเพื่อเป็น

แนวทางในการปฏิบัติงานอย่างครบถ้วน โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจให้ความช่วยเหลือตามหน้าที่และอำนาจ 6) จัดทำแผนการดูแลรายบุคคล (Care Plan) ให้ครอบคลุมตามสภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงอย่างรอบด้าน 7) บริหารจัดการงบประมาณองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีงบประมาณเพื่อการบริหารงานอย่างเพียงพอและสนับสนุนงบประมาณเพื่อการดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง นอกเหนือจากเงินที่ได้รับจากกองทุนหลักประกันสุขภาพ รวมทั้งจัดให้มีวัสดุและอุปกรณ์ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องใช้ที่จำเป็นให้เพียงพอและเหมาะสม

3.3 ด้านการบูรณาการ (Care Integration) การดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง จำเป็นต้องร่วมกันสนับสนุนการช่วยเหลือตามภารกิจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ วางแผนการช่วยเหลือและดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง โดยหลอมรวมเชื่อมโยงกันอย่างบูรณาการ บนพื้นฐานของความร่วมมือที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจ โดยมีแนวทางในการดำเนินงาน ได้แก่ 1) ต้องบูรณาการและประสานความร่วมมือระหว่างกันในระบบการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในการดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางและแนวทางเดียวกัน ร่วมกันกำหนดนโยบาย ร่วมคิด ร่วมวางแผนและแปลงนโยบายนำไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ตามแนวคิดการบริหารแบบร่วมมือกัน (Collaborative Governance) ให้สามารถอำนวยความสะดวกสาธารณะในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ 2) การจัดทำแผนการดูแลรายบุคคลต้องเชื่อมโยงและบูรณาการการทำงานร่วมกันของภาคีเครือข่ายต่างๆ ความหลากหลายในการทำงานร่วมกันของสหวิชาชีพ จะทำให้การจัดบริการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงเป็นระบบและรอบด้านมากขึ้นตอบสนองและเข้าถึงระดับภาวะการพึ่งพิงของผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสม

3.4 ด้านการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน (Care Participation) การพัฒนาระบบการดูแลระยะยาวมีหลักการสำคัญประการหนึ่งคือให้ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงสามารถเข้าถึงระบบการดูแลระยะยาวที่ได้รับได้อย่างเหมาะสมต่อเนื่อง โดยมีการเชื่อมโยงของระบบการดูแลอย่างต่อเนื่องตั้งแต่สถานพยาบาล ชุมชน และครอบครัว การให้กลไกเหล่านี้ อาทิ สมาชิกในครอบครัว บุตรหลาน คู่สมรส ญาติ เพื่อนบ้าน (ในฐานะผู้ดูแล) สมาชิกในชุมชน กลุ่มทางและองค์กรในชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น-ท้องที่ อาสาสมัคร จิตอาสา องค์กรศาสนา วัด โรงเรียน สถานศึกษา โรงเรียนผู้สูงอายุ กลุ่มอาชีพ กองทุนต่างๆ ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง โดยมีแนวทางในการดำเนินงาน ได้แก่ 1) การส่งเสริมให้ครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุให้สามารถดำรงชีวิตได้ตามภาวะสุขภาพ การพัฒนาองค์ความรู้และทักษะขีดความสามารถในแนวทางการและวิธี

การดูแลผู้ป่วย ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงที่เหมาะสม การกระตุ้นจิตสำนึกให้คนในท้องถิ่นมีจิตอาสาในการเป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุในชุมชนผู้ดูแลในครอบครัว ติดตามและรายงานผลภาวะสุขภาพเบื้องต้นของผู้สูงอายุ ตามคำแนะนำของผู้ช่วยผู้ดูแลผู้สูงอายุ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ 2) สนับสนุนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน การจัดการทุนทางสังคม คน สถาบัน วัฒนธรรม องค์ความรู้ และภูมิปัญญาในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงโดยสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนตนเอง ให้เป็นความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานของรัฐบาลบนพื้นฐานของความสัมพันธ์ที่เหมาะสม 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ต้องสนับสนุนและส่งเสริมครอบครัวและชุมชนในการดูแลผู้สูงอายุตามขอบอำนาจที่กฎหมายกำหนดการจัดระบบการดูแลระยะยาวในพื้นที่หรือชุมชน การสร้างองค์ความรู้เพื่อการขับเคลื่อนนโยบาย และบูรณาการการทำงานร่วมกับในพื้นที่ การสร้างความร่วมมือของภาคีเครือข่ายนำไปสู่การพัฒนากระบวนการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวในชุมชนเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุได้ในอนาคต

5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการดูแลระยะยาวของผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง มีประเด็นสำคัญนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในการบูรณาการในการดำเนินงานร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและโรงพยาบาล

ส่งเสริมสุขภาพตำบล ซึ่งการดูแลจำเป็นต้องอาศัยความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านการสาธารณสุข เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่มีความพร้อม โดยที่การดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงเป็นการดูแลที่บ้าน ตามวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคม เพื่อให้ผู้สูงอายุอยู่ในสภาพแวดล้อมของครอบครัวและชุมชนในท้องถิ่นตนเอง ตามแนวคิดและแนวทางการดำเนินงานในการจัดบริการดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงที่มีความจำเป็นส่วนหนึ่งในการลดภาระค่าใช้จ่ายภาครัฐซึ่งมีแนวโน้มสูงขึ้นตามลำดับ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการดูแลส่งเสริมในการพัฒนาระบบชุมชนให้มีการช่วยเหลือกันในการดูแลผู้สูงอายุ การจัดการดูแลโดยใช้ทุนทางสังคม กลุ่มและองค์กรในชุมชนอาสาสมัคร หน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะจัดระบบการดูแลควบคู่กับรูปแบบการดูแลที่มีอยู่เดิมดำเนินงานโดยใช้กลไกของอาสาสมัครบริบาลท้องถิ่น สอดคล้องกับวรรณชาญด้วยวิทย์ และยศ วัชรคุปต์ (2560) ว่าการดูแลระยะยาวของประเทศไทยส่วนใหญ่ยังอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของครอบครัว ตามรากฐานของวัฒนธรรมประเพณีตะวันออก นอกจากการดูแลของคนในครอบครัวแล้ว ผู้สูงอายุยังได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากภาคส่วนอื่นๆ ตามความสามารถและทุนทางสังคมของแต่ละพื้นที่

ทั้งนี้ การบริการและการสนับสนุนที่จัดสรรให้แก่ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงจะมีหลากหลายรูปแบบ ครอบคลุมตั้งแต่บริการทางด้านการดูแลรักษาในโรงพยาบาลเชื่อมโยงจนถึงการรับบริการที่บ้าน โรงพยาบาลและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ

ตำบลทำงานเชื่อมโยงประสานงานการดูแลทางด้านสาธารณสุข องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนองค์กรต่างๆ และการบริการด้านสังคม โดยเฉพาะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กลยุทธ์ในการดำเนินนโยบายด้านการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสนับสนุนบทบาทขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น คาดหวังให้เป็นภาพในระยะยาวภายใต้ทิศทางการกระจายอำนาจรัฐให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ดังนั้น การดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง จึงเป็นภารกิจสำคัญที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจักต้องหาแนวทางการดำเนินงานเพื่อการบริการสาธารณะตามบทบาทหน้าที่อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยปิยวัฒน์ เกตุวงศา และคณะ (2561) พบว่า จากสถานการณ์ด้านการเปลี่ยนผ่านทางประชากรของประเทศไทยที่เป็นสังคมสูงวัย สิ่งที่ต้องครปครองส่วนท้องถิ่นกำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน คือ การเพิ่มขึ้นของผู้ป่วยโรคเรื้อรังและผู้ป่วยที่มีภาวะติดเตียง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะปรากฏเด่นชัดในกลุ่มผู้สูงอายุมากที่สุด โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวหรืออยู่ด้วยกันเพียงลำพัง เมื่อผู้สูงอายุเหล่านี้อยู่ในภาวะที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องมีกระบวนการรองรับเพื่อช่วยให้ผู้สูงอายุเหล่านี้ สามารถดำรงชีวิตอยู่ต่อไปได้อย่างมีคุณภาพ นับเป็นบทบาทใหม่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเข้ามาดำเนินการ เพราะในอดีตกิจกรรมการดูแลต่างๆ เหล่านี้จะเป็นหน้าที่หลักของสถานบริการทางด้านสาธารณสุขระดับต่างๆ

2. ปัญหาด้านบุคลากร การขาดแคลนผู้ช่วยผู้ดูแลผู้สูงอายุ ที่มีภาวะพึ่งพิง มีจำนวนไม่เพียงพอ เป็นปัญหาในการดำเนินงานของระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณ ชาญด้วยวิทย์ และยศ วัชรคุปต์ (2560) ที่พบว่า การดูแลผู้สูงอายุไทยมีปัญหาที่สำคัญคือ การขาดแคลนผู้ดูแล ทำให้สถานการณ์ความต้องการผู้ดูแลผู้สูงอายุไทย น่าเป็นห่วงอย่างมาก และการดูแลจากลูกหลาน ไม่เพียงพอ เพราะขนาดครัวเรือนที่เล็กลง อีกทั้ง สถานดูแลผู้สูงอายุของรัฐที่มีอยู่จำนวนจำกัดทำให้ ไม่สามารถรองรับความต้องการได้ทั้งหมดและ ปัญหาการกระจุกตัวของสถานดูแลผู้สูงอายุของ เอกชนที่อยู่ในเมืองใหญ่และมีค่าใช้จ่ายที่สูงได้นำ ไปสู่ปัญหาการเข้าถึงบริการของผู้สูงอายุที่ต้องการ ดูแล จากการงานวิจัยของวิราภรณ์ โพธิศิริ และ คณะ (2559) ได้ศึกษาต้นแบบของการบูรณาการ ระบบการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวในกลุ่มผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง และนำเสนอผลการศึกษาให้เห็นว่า จุดเด่นด้านประเพณีและวัฒนธรรมและสัมพันธ์ภาพ ที่ใกล้ชิดและวิถีชีวิตที่เกื้อกูลกันของสังคมไทย ทำให้ระบบอาสาสมัครทำงานได้ผล รวมทั้งก่อให้เกิดระบบการทำงานอย่างไม่เป็นทางการในกลุ่ม องค์กรหลักในพื้นที่ แต่สภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน พบว่า ผู้ดูแลผู้สูงอายุ ที่มีภาวะพึ่งพิง (Care Giver) ที่มีลักษณะเป็นอาสาสมัครการดูแล ในพื้นที่กลับมีจำนวนน้อยมากและกำลังจะหายไปจากระบบ รวมทั้งอาสาสมัครบริบาลท้องถิ่น อาจมีเหตุผลด้านข้อจำกัดด้านงบประมาณค่าใช้จ่ายภาครัฐ การได้รับค่าตอบแทนต่ำไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพประการหนึ่ง จึงเป็นความจำเป็นที่

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยบริการ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ต้องรักษาบุคลากรเหล่านี้ให้อยู่ในระบบการดูแลผู้สูงอายุต่อไป การสร้างจิตสำนึกที่ดี การนำแนวคิดจิตอาสา มาใช้ในการจัดการ การสร้างจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นในสังคม นับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งและส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของสมาชิกในสังคม เพราะสมาชิกจะสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างเข้าใจกัน มีความสุข ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ต่างมีความปรารถนาดีต่อกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน การเป็นจิตอาสาในการดูแล การแสดงบทบาทด้วยจิตสำนึกที่ดีและด้วยความเสียสละของบุคคล โดยมีเป้าหมายเพื่อประโยชน์สาธารณะ เช่น จิตอาสาพระราชทานในด้านจิตอาสาพัฒนาที่เกี่ยวข้องสังคมและการสาธารณสุข เป็นต้น ในขณะที่ปัญหาผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องในการดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดองค์ความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานโดยเฉพาะเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่มีเจ้าหน้าที่ตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งงานการสาธารณสุขปฏิบัติหน้าที่โดยตรง ประกอบกับบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงาน ผู้ดูแลผู้สูงอายุ ผู้ช่วยผู้ดูแลผู้สูงอายุ หากยังขาดการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีองค์ความรู้และทักษะการดูแลอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ยังเป็นปัญหาส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงที่ต้องการการดูแลอย่างสม่ำเสมอ การรักษาให้ผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุอยู่

ในระบบอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องมีมาตรการในการสนับสนุนและส่งเสริมความก้าวหน้าของผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุ การจัดให้มีการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้ช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมศักยภาพของผู้ช่วยเหลือในการจัดบริการเชิงรุกของทีมงานวิชาชีพ และการส่งเสริมบุคคลในครอบครัวของผู้สูงอายุที่มีความพร้อมให้สามารถช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุได้ด้วยวิธีการที่เหมาะสม จะช่วยให้ทำงานได้อย่างยั่งยืน

3. การบูรณาการในการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับหน่วยบริการสาธารณสุข โรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเป็นประเด็นสำคัญในการจัดการระบบ จำเป็นต้องมีแนวทางที่ดีในการทำงานร่วมกัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการจัดการทรัพยากรและงบประมาณอย่างเหมาะสมและเพียงพอ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องให้ความสำคัญและสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่หน่วยบริการก็ทำหน้าที่หลักในการสนับสนุนองค์ความรู้ด้านวิชาการ แนวทางปฏิบัติการดำเนินงานตามแผนการดูแล ตามหลักของวิชาชีพ ภายใต้ความสัมพันธ์ที่เหมาะสมตามหน้าที่และอำนาจที่เกี่ยวข้องของหน่วยงาน แนวคิดการบริหารงานแบบร่วมมือกัน สมควรที่จะนำมาใช้เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานร่วมกัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยบริการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการทำงานจากการอาศัยกลไกการควบคุมสั่งการ มาสู่การแสวงหาเทคนิคและเครื่องมือทางการบริหาร

รูปแบบใหม่ เป็นการเปิดกว้างให้ภาคส่วนต่างๆ ในสังคมเข้ามามีบทบาทในการขับเคลื่อนภารกิจ และจัดการแก้ไขปัญหาาร่วมกันโดยผ่านการ ประสานความร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมสาธารณะ ที่หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งไม่สามารถแก้ไข ปัญหาได้

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรวางแผนกำลังคนด้านสุขภาพ ให้มีความพร้อม โดยการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ที่มีอยู่เดิมหรือสรรหาอัตรากำลังวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง ให้เพียงพอ พัฒนาระบบการบริหารจัดการกำลัง คนที่สามารถสร้างแรงจูงใจในการดูแลได้อย่างต่อ เนื่อง เพื่อรองรับการดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มี ภาวะพึ่งพิงในอนาคต

1.2 ควรส่งเสริมและสนับสนุนการนำ ทุนทางสังคมที่มีอยู่ในพื้นที่เข้ามามีบทบาทและมี ส่วนร่วมในการดูแลระยะยาวผู้สูงอายุให้เกิดประโยชน์ มากที่สุด การจัดทีมดูแลเชิงรุกดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน อย่างสม่ำเสมอ การส่งเสริมการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยและนวัตกรรมในการดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มี ภาวะพึ่งพิงมาใช้ในทุกขั้นตอนการดูแล

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาวิจัยรูปแบบการดูแลระยะ ยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ในสถานการณ์โรคติด เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของประเทศไทย

2.2 ศึกษาวิจัยรูปแบบการดูแลระยะ ยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ศึกษาเปรียบเทียบกับ การดูแลในต่างประเทศ

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการวิเคราะห์ผลการวิจัยนี้ ได้ข้อ ค้นพบที่เป็นองค์ความรู้สำคัญ ดังนี้

1. ในการดูแลระยะยาวในผู้สูงอายุที่มี ภาวะพึ่งพิง (Long Term Care: LTC) การจัดทำ แผนการดูแลรายบุคคลสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะ พึ่งพิง (Care Plan) ถือเป็นเรื่องที่สำคัญเนื่องจาก แผนการดูแลรายบุคคลสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะ พึ่งพิง (Care Plan) เป็นเครื่องมือในการดูแลระยะ ยาวในผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงเพื่อการวางแผนการ ดูแลที่ถูกต้องเหมาะสมกับภาวะสุขภาพ โดยมี กิจกรรมการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงหลาย ประการที่กำหนดไว้ในแผน อาทิ การคัดกรอง จำแนกผู้ป่วยโดยการประเมินความสามารถในการ ประกอบกิจวัตรประจำวัน การประเมินความ ต้องการได้รับการดูแล การวางแผนรับกับผู้ดูแล ในครอบครัว ญาติและผู้ช่วยผู้ดูแล จากผลการวิจัย พบว่า ปัญหาและอุปสรรคสำคัญที่ทำให้การดูแล ระยะยาวในผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงไม่มีความต่อ เนื่อง เป็นผลการจากข้อจำกัดในเรื่องจำนวนของ ผู้จัดการการดูแลผู้สูงอายุ (Care Manager: CM) ที่ไม่เพียงพอและขาดแคลน เพราะแผนการดูแล รายบุคคลสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง (Care Plan) ต้องดำเนินการโดยผู้จัดการการดูแลผู้สูงอายุ (Care Manager: CM) รวมทั้งภารกิจงานของ ผู้จัดการการดูแลผู้สูงอายุ (Care Manager: CM) ที่มีอยู่แล้ว จึงมีผลต่อการจัดทำแผนการดูแลราย บุคคลสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง (Care Plan) ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถพัฒนาบุคลากรให้เป็น

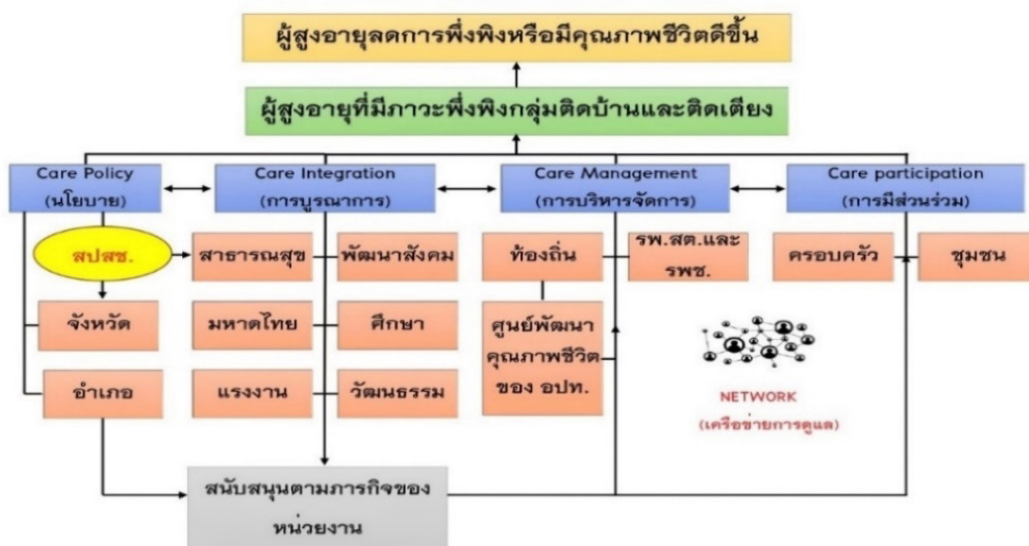

ผู้จัดการการดูแลผู้สูงอายุ (Care Manager: CM) ได้เอง เป็นการลดการพึ่งพาผู้จัดการการดูแลผู้สูงอายุ (Care Manager: CM) ของหน่วยบริการเพื่อประสิทธิผลของการดูแลได้

2. การให้ความสำคัญในระดับนโยบายและการวางแผนด้านการดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง (Long Term Care) ในทัศนะของหน่วยบริการ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกลไกในการพัฒนาระบบการดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงที่สำคัญ โดยมีความคาดหวังว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะสามารถบริหารจัดการ ประสานทรัพยากรเพิ่มเข้ามาในระบบการดูแลมากขึ้น บรูณาการจัดบริการด้านสังคมและสุขภาพของประชาชนที่มีภาวะพึ่งพิงอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบุคลากร มีงบประมาณเป็นของตนเอง และมีหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีส่วนร่วมในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของในคณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพและคณะกรรมการสนับสนุนการจัดบริการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะ

พึ่งพิง ตามประกาศคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ แต่อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่เห็นว่า การดำเนินงานในการดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง เป็นภารกิจของหน่วยงานสาธารณสุข หน่วยบริการ โดยเฉพาะโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ต้องเป็นเจ้าภาพหลัก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพียงแค่เข้าไปร่วมทำหน้าที่เท่านั้น ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่มีบทบาทมากนักและไม่มีความนโยบายและแผนงานในการดำเนินงานด้านดูแลระยะยาวผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงที่ชัดเจนกรณีจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดสร้างความเข้าใจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและบูรณาการความร่วมมือให้เกิดประโยชน์ในภารกิจอย่างแท้จริง

3. รูปแบบการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงผลจากการศึกษาวิจัยได้รูปแบบที่เหมาะสมในดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ได้แก่ 1) Care Policy (นโยบาย) 2) Care Management (การบริหารจัดการ) 3) Care Integration (การบูรณาการ) และ 4) Care Participation (การมีส่วนร่วม)

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- ชัยยา ปานันท์ และบุญมา สุนทรารัตน์. (2564). ระบบการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง: มุมมองผู้ให้บริการ. *วารสารวิชาการสาธารณสุขกระทรวงสาธารณสุข*, 30(ฉบับเพิ่มเติม), 87-101.
- ทัศนาศา บุญทอง และคณะ. (2562). รูปแบบการพัฒนากระบวนการดูแลระยะยาว. นนทบุรี: สภาการพยาบาล.
- ปิยวัฒน์ เกตุวงศา และคณะ. (2561). กลไกของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลครัวเรือน เปราะบาง: กรณีศึกษาครัวเรือนข้ามรุ่น และครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียว. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิชัย โชควิวัฒน์. (2562). เรียนรู้จากญี่ปุ่น ระบบการดูแลผู้สูงอายุติดบ้านติดเตียง. กรุงเทพฯ: สามดีพรีนติ้งอิมปริเมนท์.
- วรวรรณ ชาญด้วยวิทย์ และยศ วัชรคุปต์. (2560). ระบบประกันการดูแลระยะยาว: ระบบที่เหมาะสมกับประเทศไทย. กรุงเทพฯ: วิฑูรย์การปก.
- จิราภรณ์ โพธิศิริ และคณะ. (2559). การศึกษาต้นแบบของการบูรณาการระบบการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวในกลุ่มผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ศิริพันธุ์ สาสัตย์ และถาวร สกุลพานิชย์. (2563). *การสังเคราะห์สถานการณ์และข้อเสนอในการพัฒนาและขับเคลื่อนนโยบายของประเด็นสำคัญทางยุทธศาสตร์ประเด็นสุขภาวะกับสังคมสูงวัย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.).
- สัมฤทธิ์ ศรีธำรงสวัสดิ์ และคณะ. (2561). *โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการดูแลระยะยาว (Long term care) สำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: ดีเอ็มเบอร์.
- สำนักงานวิจัยและพัฒนากำลังคนด้านสุขภาพ. (2563). *การดูแลระยะยาวเพื่อภาวะพึ่งพิงอย่างมีคุณภาพในสังคมไทย*. นนทบุรี: ภาพพิมพ์.
- สำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข. (2562). *แนวทางการปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขในระดับพื้นที่*. นนทบุรี: ม.ป.พ.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd Ed.) New York: Harper and Row Publications.

**ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำผลงานวิชาการ
เพื่อขอกำหนดตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ประจำ
กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม***
**Factors Affecting the Achievement of Academic Work of
Full-time Lecturers in Science and Technology Group,
Mahasarakham University**

พสนิกา วิจารย์จิต
Pronnipa Wijranjit
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
Mahasarakham University, Thailand
E-mail: pronnipa_msu@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น และ 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำผลงานวิชาการ โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำผลงานวิชาการ กลุ่มตัวอย่าง คือ อาจารย์ประจำ จำนวน 126 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำผลงานวิชาการ โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำผลงานวิชาการ พบว่า ปัจจัยภายใน มีสภาพปัจจุบันของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำผลงานวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

*ได้รับบทความ: 19 ธันวาคม 2564; แก้ไขบทความ: 17 สิงหาคม 2565; ตอรับตีพิมพ์: 5 กันยายน 2565
Received: December 19, 2021; Revised: August 17, 2022; Accepted: September 5, 2022

ส่วนปัจจัยภายนอก มีสภาพปัจจุบันของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำผลงานวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และความต้องการจำเป็นของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำผลงานวิชาการ พบว่า ปัจจัยภายใน ด้านความรับผิดชอบ มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ส่วนปัจจัยภายนอก ด้านการดูแลและค่าตอบแทน มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด

2. ผลการประเมินปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำผลงานวิชาการ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ปัจจัยภายในเกี่ยวกับการให้ค่าตอบแทนในรูปแบบตัวเงินที่เหมาะสม และการได้รับการยอมรับและยกย่องจากกลุ่มวิชาชีพ มีความเหมาะสมมากที่สุด ในส่วนปัจจัยภายนอก ควรมีการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบในงานของคณะอย่างเหมาะสม มีความเหมาะสมมากที่สุด

คำสำคัญ: ปัจจัย; ผลงานวิชาการ; อาจารย์ประจำ

Abstract

The objectives of this research were to: 1) study the current and desirable conditions, needs, and 2) factors affecting the achievement of academic work of full-time instructors in the Science and Technology Group, Mahasarakham University. The study was divided into 2 phases: The first phase studied the current and desirable conditions, including the necessities that affect the success of academic work. The sample group consisted of 126 full-time instructors. The instrument used for data collection was a questionnaire. The data was analyzed by using frequency, percentage, mean, and standard deviation. The second phase examined the factors affecting the success of academic work. The data was collected from 7 experts. The research instrument was an assessment form. The statistics used for data analysis were mean and standard deviation.

The result found that:

1. The results of the study of the current and desirable condition, and the necessity of the factors affecting the achievement of academic work found that internal factors are the current condition of the factors affecting the success of academic work. The overall effect was at a moderate level and the overall desirable condition was at a high level. As for external factors, the present condition of the factors affecting the achievement of academic work was at a moderate level and the overall desirable condition was at a high level. In addition, the need for necessary factors affecting the success of academic work revealed that the internal factor of responsibility was the most needed, while the

external factor for care and compensation showed the greatest need.

2. The experts' evaluation on the factors affecting the success of academic work found that the most suitable internal factors were the appropriate monetary compensation and the recognition and praise by professional groups. As for the most appropriate external factors, the duties and responsibilities of the faculty should be appropriately defined.

Keywords: Factors, Achievement of academic work, Full-time lecturers

1. บทนำ

สถาบันอุดมศึกษาเป็นชุมทรัพย์ทางปัญญาของประเทศและเป็นองค์การหลักสำคัญในการทำหน้าที่ให้บริการทางการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพ ด้วยเหตุนี้สถาบันอุดมศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งมหาวิทยาลัย จึงมีภารกิจหลักสำคัญ 4 ประการที่มหาวิทยาลัยทุกแห่งต้องยึดถือปฏิบัติคือ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ การผลิตทรัพยากรมนุษย์หรือผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพนั้น ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการกิจหลัก กล่าวคือ อาจารย์ที่เป็นปัจจัยนำเข้าสำคัญในการผลิตบัณฑิต ทำให้ผู้บริหารองค์กรต้องออกแบบระบบประกันการบริหารและพัฒนาอาจารย์ให้มีคุณภาพเหมาะสมตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาในระดับอุดมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2560) ดังเช่นประเด็นคุณภาพอาจารย์มหาวิทยาลัยที่โครงการเครือข่ายเชิงกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาบุคลากรอาจารย์สถาบันอุดมศึกษาสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศได้ระบุปัญหาที่มหาวิทยาลัยเผชิญอยู่คือ อาจารย์ผู้สอนขาดการพัฒนาทางวิชาการ (จุฑามาศ สนทนก, 2553)

คุณภาพของอาจารย์จึงเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพตรงตามพันธกิจและเป้าหมาย คุณภาพของอาจารย์ ได้แก่ คุณวุฒิ ประสิทธิภาพ จรรยาบรรณ ความรับผิดชอบหน้าที่ การอุทิศตนต่อภารกิจที่ได้กำหนด การปลูกฝังจริยธรรม แบบแผนพฤติกรรมอันงดงามเพื่อสร้างความเป็นคนที่สมบูรณ์ และมีบทบาทสำคัญในการวิจัยสร้างสรรค์ความรู้ใหม่เพื่อพัฒนาสู่สังคม แวดวงวิชาการ และแก่ประเทศอย่างต่อเนื่อง การทำผลงานทางวิชาการเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการนับเป็นการพัฒนาวิชาชีพของอาจารย์อย่างเป็นรูปธรรมแนวทางหนึ่ง ซึ่งสะท้อนให้เห็นความเชี่ยวชาญ ความรู้ลึกทางวิชาการ วิสัยทัศน์ ความพากเพียรอีกทั้งความอดทน เนื่องจากต้องใช้ระยะเวลาในการผลิตผลงานทางวิชาการยาวนาน และขั้นตอนการขอตำแหน่งทางวิชาการที่มีระเบียบกฎเกณฑ์ที่ซับซ้อนใช้เวลานาน ผลงานทางวิชาการ อันได้แก่ การวิจัย เอกสารคำสอน เอกสารประกอบการสอน บทความทางวิชาการ ตำราเรียน หนังสือ นวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ จะต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกสถาบัน โดยละเอียด ผ่านขั้นตอนตามแนวทางการเข้าสู่

ตำแหน่งทางวิชาการ แล้วจึงจะได้รับการกำหนดตำแหน่งการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ จึงเป็นเสมือนหนึ่งรางวัลแห่งความก้าวหน้า และความสำเร็จในวิชาชีพ ผู้ที่ได้รับการกำหนดตำแหน่ง และระดับตำแหน่งทางวิชาการที่สูงขึ้นย่อมได้รับความคาดหวังว่าจะต้องทำการศึกษา และผลิตผลงานทางวิชาการที่มีคุณภาพ และยังเป็นสิ่งบ่งชี้วิสัยทัศน์ขององค์กร ที่มีขอบข่ายพันธกิจในการนำพามหาวิทยาลัยสู่ความเป็นเลิศ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นหนึ่งในมหาวิทยาลัยที่มีภารกิจหลักที่จะผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพเพื่อพัฒนาประเทศ ตั้งแต่ปี 2537 โดยแบ่งเป็นกลุ่มคณะในสายวิชา จนถึงปัจจุบันแยกหน่วยการเรียนการสอนออกเป็น 4 หน่วยคือ กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ และหน่วยการจัดการเรียนการสอนขั้นพื้นฐาน (มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2561) โดยในกลุ่มสายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประกอบด้วย คณะวิทยาศาสตร์ คณะเทคโนโลยี คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์-ผังเมือง-นฤมิตรศิลป์ คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ คณะวิทยาการสารสนเทศ สถาบันวิจัยลัทธิรุกขเวช คณะในกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ถือเป็นหน่วยงาน ที่มีการจัดการเรียนการสอนรายวิชาพื้นฐานให้กับนิสิตทุกคนในมหาวิทยาลัย เน้นการจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี มีความหลากหลายในความเชี่ยวชาญ จึงทำให้ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำผลงานวิชาการ จึงมีความแตกต่างกันไปตามบริบทของหน่วยงาน แต่ละหน่วยงานมี

อาจารย์ประจำที่มีตำแหน่งทางวิชาการ ทำหน้าที่สอนและวิจัย หรือทำหน้าที่วิจัยโดยเฉพาะ ตั้งแต่อาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ ตามประกาศคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2563) ซึ่งตำแหน่งทางวิชาการนี้ ตามประกาศคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (2563) ได้กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการพิจารณาแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ พ.ศ. 2563 มีผลบังคับใช้ 24 มิถุนายน 2563 ตามประกาศราชกิจจานุเบกษา กำหนดประเภทของผลงานวิชาการ 4 กลุ่ม คือ งานวิจัย ผลงานทางวิชาการในลักษณะอื่น ผลงานวิชาการรับใช้สังคม และตำรา หนังสือบทความ วิชาการ โดยผู้ขอตำแหน่งทางวิชาการ จัดทำผลงานทางวิชาการ และเอกสารประกอบการสอนหรือเอกสารคำสอน เพื่อให้คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิประเมินผลงานทางวิชาการ ผลการประเมินสมควรให้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการ จึงแจ้งผลให้สภามหาวิทยาลัยพิจารณาตำแหน่งทางวิชาการ แล้วจึงให้อธิการบดีพิจารณาแต่งตั้ง โดยความก้าวหน้าทางวิชาการถือเป็นตัวชี้วัดหนึ่งใน กพร. และประกันคุณภาพการศึกษา ที่มีความสำคัญ ถือเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของหน่วยงานนั้นๆ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำผลงานวิชาการของอาจารย์ประจำกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ในครั้งนี้ จะทำให้ทราบปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการ

ทำผลงานวิชาการ ปัญหา และอุปสรรค ที่สามารถเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาอาจารย์ให้จัดทำผลงานวิชาการที่สามารถแก้ปัญหาได้ตรงประเด็นเมื่อเปรียบเทียบกับแต่ละคณะในกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำผลงานวิชาการเพื่อขอกำหนดตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ประจำกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำผลงานวิชาการเพื่อขอกำหนดตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ประจำกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำผลงานวิชาการเพื่อขอกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ ของอาจารย์ประจำกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ดำเนินการเป็น 2 ระยะดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำผลงานวิชาการเพื่อขอกำหนดตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ประจำกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบและตัวชี้วัดของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำผลงานวิชาการเพื่อขอกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ ของอาจารย์ประจำกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม แล้วนำมาสร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำผลงานวิชาการ เพื่อขอกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ อาจารย์ประจำ กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีจำนวน 126 คน ได้มาจากการใช้สุตรยามาเน่ (Yamane, 1973) และการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณ (Rating Scale) 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าตั้งแต่ 0.80-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการใช้เทคนิคการวิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำผลงานวิชาการเพื่อขอกำหนดตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ประจำกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ และผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำผลงานวิชาการเพื่อขอกำหนด

ตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ประจำ มาใช้ในการกำหนดปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำผลงานวิชาการเพื่อขอกำหนดตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ประจำกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม แล้วประเมินปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำผลงานวิชาการ พร้อมให้ข้อเสนอแนะ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน เป็นผู้ดำรงตำแหน่งคณบดีกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีประสบการณ์การทำผลงานวิชาการเพื่อขอกำหนดตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ประจำ และเป็นกรรมการบริหารมหาวิทยาลัย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณ (Rating Scale) 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าตั้งแต่ 0.80-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำผลงานวิชาการเพื่อขอกำหนดตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ประจำกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า สภาพปัจจุบันของปัจจัยภายในโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ของปัจจัยภายในของการทำผล

งานวิชาการ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.37$) เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนปัจจัยภายนอก โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.46$) เมื่อพิจารณารายด้าน อยู่ในระดับปานกลางและระดับมากอย่างละ 2 รายการ และสภาพที่พึงประสงค์ของปัจจัยภายนอกของการทำผลงานวิชาการ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.36$) และเมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน และความต้องการจำเป็นของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำผลงานวิชาการ พบว่า ปัจจัยภายในด้านความรับผิดชอบ มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความสำเร็จและการได้รับการยอมรับ และด้านความก้าวหน้าและโอกาสในการเติบโต ตามลำดับ ส่วนปัจจัยภายนอกด้านการดูแลและค่าตอบแทน มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านส่วนตัวและสภาพการทำงาน และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลตามลำดับเมื่อพิจารณาข้อเสนอแนะกับการทำผลงานวิชาการ พบว่า ควรมีการกำหนดภาระงาน (TOR) ที่ชัดเจน สอดคล้องกับการปฏิบัติงานจริง ใช้การกระจายและลดภาระงานที่ไม่จำเป็น ลดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน มีการมอบโล่เชิดชูเกียรติให้กำลังใจ ส่งเสริมการให้ทุนวิจัย การช่วยเหลือด้านการวิจัย มีการพัฒนานักวิจัยอย่างต่อเนื่อง เกณฑ์การทำผลงานวิชาการมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยส่งผลต่อการวางแผนการวิจัย

2. ผลการประเมินปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำผลงานวิชาการเพื่อขอกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ ของอาจารย์ประจำกลุ่ม

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ปัจจัยภายในเกี่ยวกับการให้ค่าตอบแทนในรูปแบบตัวเงินที่เหมาะสม เมื่อบุคลากรสามารถผลิตผลงานทางวิชาการหรือตีพิมพ์หรือนำเสนอผลงานวิชาการในระดับชาติ/นานาชาติ และการได้รับการยอมรับและยกย่องจากกลุ่มวิชาชีพหรือหน่วยงานภายนอกเกี่ยวกับความสามารถในการผลิตผลงานทางวิชาการของหน่วยงาน มีความเหมาะสมมากที่สุดในส่วนปัจจัยภายนอก ควรมีการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบในงานของคณะ สามารถนำท่านไปสู่การผลิตผลงานทางวิชาการได้อย่างเหมาะสม การรับฟังความคิดเห็นและเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือตัดสินใจในการทำงาน กำหนดชั่วโมงในการทำงานแต่ละวันมีความเหมาะสมกับการผลิตผลงานวิชาการ และจำนวนเครื่องมือและอุปกรณ์ทดลองต่างๆ มีเพียงพอมีความเหมาะสมมากที่สุด นอกจากนี้ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนะให้มีการพัฒนาบุคลากรสายวิชาการในการจัดทำผลงานทางวิชาการ คือ การสนับสนุนเพื่อจัดหาครุภัณฑ์ และวัสดุในการวิจัยที่เพียงพอ โดยเฉพาะครุภัณฑ์ ผู้บริหารมีความยืดหยุ่นและใช้หลักธรรมาภิบาลในการประคับประคองให้งานวิจัยของบุคลากรประสบความสำเร็จ มีการมอบหมายภาระงานสอนที่ต่ำไม่สูงจนเกินไป เพื่อให้บุคลากรมีเวลาในการทำวิจัย และควรมีนิสิตระดับบัณฑิตศึกษามาช่วยทำวิจัย สามารถทำให้เกิดผลผลิตในงานวิจัยได้ง่ายและมากขึ้น ส่วนมากมีเฉพาะนิสิตปริญญาตรี จำเป็นต้องให้เวลาที่มากขึ้นในการกำกับดูแล

5. อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำผลงานวิชาการ เพื่อขอกำหนดตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ประจำกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า สภาพปัจจุบันของปัจจัยภายใน โดยรวมอยู่ในระดับมากและสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนปัจจัยภายนอก โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.36$) และความต้องการจำเป็นของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำผลงานวิชาการพบว่า ปัจจัยภายในด้านความรับผิดชอบ มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความสำเร็จและการได้รับการยอมรับ และด้านความก้าวหน้าและโอกาสในการเติบโต ตามลำดับ ส่วนปัจจัยภายนอก ด้านการดูแลและค่าตอบแทน มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านส่วนตัวและสภาพการทำงาน และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลตามลำดับ เมื่อพิจารณาข้อเสนอแนะกับการทำผลงานวิชาการ พบว่า ควรมีการกำหนดภาระงาน (TOR) ที่ชัดเจน สอดคล้องกับการปฏิบัติงานจริง ใช้การกระจายและลดภาระงานที่ไม่จำเป็น ลดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน มีการมอบโล่เชิดชูเกียรติให้กำลังใจ ส่งเสริมการให้ทุนวิจัย การช่วยเหลือด้านการวิจัย มีการพัฒนานักวิจัยอย่างต่อเนื่อง เกณฑ์การทำผลงานวิชาการมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยส่งผลต่อการวางแผนการวิจัย เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะ มหาวิทยาลัย

มหาสารคาม ได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการพัฒนาบุคลากร ที่เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนความสำเร็จของมหาวิทยาลัยให้มีมาตรฐานและได้คุณภาพพระดับสากล โดยมีนโยบายในการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการพัฒนาในด้านการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ฝึกอบรมดูงานหรือปฏิบัติการวิจัย จึงได้มีประกาศคณะกรรมการบริหารงานบุคคลมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เรื่อง การให้พนักงานลาไปศึกษา ฝึกอบรม ดูงาน หรือปฏิบัติการวิจัย พ.ศ. 2555 (มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2563) เพื่อให้บุคลากรสายวิชาการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการที่เป็นเอกสารที่ใช้ประกอบการประเมินผลการสอนวิชาใดวิชาหนึ่งตามหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาที่สะท้อนให้เห็นเนื้อหาวิชาและวิธีการสอนอย่างเป็นระบบจัดเป็นเครื่องมือสำคัญของผู้สอนในการใช้ประกอบการสอนรวมทั้งเป็นเครื่องมือสำคัญของผู้เรียนที่นำไปศึกษาด้วยตนเอง หรือเพิ่มเติมขึ้นจากการเรียนในวิชานั้นๆ (ประกาศคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา, 2563) สอดคล้องกับผลการวิจัยของศรุตา ชัยสุวรรณ (2550, หน้า 85-98) ได้ศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเอกชนพบว่า ระดับมหาวิทยาลัยมีนโยบายในการส่งเสริมและสนับสนุนตลอดจนให้ความสำคัญต่อเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ระดับคณะได้มีการกระตุ้นและให้กำลังใจอาจารย์ในคณะวิชาระดับสาขาวิชา มีการจัดและลดภาระงานสอนให้กับอาจารย์ ส่วนระดับอาจารย์ที่ผ่านมาต้องใช้เวลาช้านานในขั้นตอนการยื่นขอตำแหน่งทาง

วิชาการ และอาจารย์ขาดความรู้และความชัดเจนในระเบียบและกฎเกณฑ์ ปัจจัยที่เอื้อต่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเอกชน คือ ปัจจัยด้านองค์การ ได้แก่ วัฒนธรรมองค์การ ค่านิยมในการทำงานของผู้บริหาร การส่งเสริมสนับสนุนจากมหาวิทยาลัย และปัจจัยด้านอาจารย์ ได้แก่ แรงจูงใจ เจตคติต่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการและการพัฒนาตนเองด้านวิชาการ สอดคล้องกับผลการวิจัยของพรทิพย์ พุ่มศิริ (2554) ได้ศึกษาการศึกษาสภาพปัญหาในการทำผลงานทางวิชาการเพื่อขอกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ ตามความคิดเห็นของคณาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือพบว่า คณาจารย์ประจำ ตำแหน่งอาจารย์ โดยรวมมีความคิดเห็นสอดคล้องกับปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีความคิดเห็นสอดคล้องกับปัญหาอยู่ในระดับมาก คือ ด้านเวลาว่างเพื่อทำผลงานทางวิชาการ และมีความคิดเห็นสอดคล้องกับปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านหลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำผลงานทางวิชาการ ด้านการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ด้านการนำเสนอผลงานทางวิชาการ ด้านแหล่งเงินทุน ด้านความรู้เกี่ยวกับการจัดทำผลงานทางวิชาการ ด้านการเตรียมการและวางแผนการจัดทำผลงานทางวิชาการ ด้านที่ปรึกษาในการทำผลงานทางวิชาการ

2. ผลการประเมินปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำผลงานวิชาการเพื่อขอกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ ของอาจารย์ประจำกลุ่ม

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ปัจจัยภายในเกี่ยวกับการให้ค่าตอบแทนในรูปแบบตัวเงินที่เหมาะสม เมื่อบุคลากรสามารถผลิตผลงานทางวิชาการ หรือ ตีพิมพ์หรือนำเสนอผลงานวิชาการในระดับชาติ/นานาชาติ และการได้รับการยอมรับและยกย่องจากกลุ่มวิชาชีพหรือหน่วยงานภายนอกเกี่ยวกับความสามารถในการผลิตผลงานทางวิชาการของหน่วยงาน มีความเหมาะสมมากที่สุด ในส่วนปัจจัยภายนอก ควรมีการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบในงานของคณะสามารถนำท่านไปสู่การผลิตผลงานทางวิชาการได้อย่างเหมาะสม การรับฟังความคิดเห็นและเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือตัดสินใจในการทำงาน กำหนดชั่วโมงในการทำงานแต่ละวันมีความเหมาะสมกับการผลิตผลงานวิชาการ และจำนวนเครื่องมือและอุปกรณ์ทดลองต่างๆ มีเพียงพอ มีความเหมาะสมมากที่สุด นอกจากนี้ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้เสนอแนะให้มีการพัฒนาบุคลากรสายวิชาการในการจัดทำผลงานทางวิชาการ คือ การสนับสนุนเพื่อจัดหาครุภัณฑ์และวัสดุในการวิจัยที่เพียงพอโดยเฉพาะครุภัณฑ์ผู้บริหารมีความยืดหยุ่นและใช้หลักธรรมาภิบาลในการประคับประคองให้งานวิจัยของบุคลากรประสบความสำเร็จ มีการมอบหมายภาระงานสอนที่ต่ำไม่สูงจนเกินไป เพื่อให้บุคลากรมีเวลาในการทำวิจัย และควรมีนิสิตระดับบัณฑิตศึกษามาช่วยทำวิจัย สามารถทำให้เกิดผลผลิตในงานวิจัยได้ง่ายและมากขึ้น ส่วนมากมีเฉพาะนิสิตปริญญาตรีจำเป็นต้องให้เวลาที่มากขึ้นในการกำกับดูแล

เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะ มนุษย์มีความต้องการในการจะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้สำเร็จ หากมีเจตคติที่ดีต่องานหรือเพื่อนร่วมงานก็เป็นแรงผลักดันให้บุคคลปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมาย แต่หากมีเจตคติไม่ดีก็ย่อมทำงานประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้ยาก

นอกจากนี้ หากเกิดความวิตกกังวลในการทำงาน อาจก่อให้เกิดอุปสรรคและเกิดแรงผลักดันให้สามารถดำเนินการอย่างละเอียดรอบคอบได้ ในที่บุคคลนั้นมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงที่อาจจะสามารถประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน และสิ่งแวดล้อมภายนอกที่อาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (สัมมา ธรณิธย์, 2560) เพื่อให้การปฏิบัติงานของผู้ดำรงตำแหน่งวิชาการ เป็นไปตามพันธกิจและเป้าหมายของแต่ละสถาบันอุดมศึกษารวมทั้งส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งวิชาการได้เพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ จากการไปปฏิบัติงานร่วมกับภาคอุตสาหกรรม อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากร และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ตลอดจนใช้ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่ได้รับนำมาถ่ายทอดให้แก่นิสิตนักศึกษา เพื่อผลิตนิสิตนักศึกษาที่มีคุณภาพในการรองรับต่อการพัฒนาประเทศต่อไป (ประกาศคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา, 2558) สอดคล้องกับผลการวิจัยของศรุดา ชัยสุวรรณ (2550, หน้า 85-98) ได้ศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเอกชน พบว่า ผลจากการตรวจสอบและยืนยันปัจจัยที่เอื้อต่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเอกชน โดยการจัดสนทนากลุ่ม

อาจารย์ประจำและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นกรรมการพิจารณาตำแหน่งทางวิชาการ พบว่า ปัจจัยที่เอื้อต่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ ของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเอกชน คือ ปัจจัยด้าน องค์การ ได้แก่ วัฒนธรรมองค์การ ค่านิยมในการทำงานของผู้บริหาร การส่งเสริมสนับสนุนจาก มหาวิทยาลัย และปัจจัยด้านตัวอาจารย์ ได้แก่ แรงจูงใจ เจตคติต่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ การพัฒนาตนเองด้านวิชาการ พบว่า การพิจารณา ผลงานทางวิชาการของผู้ทรงคุณวุฒิระหว่างกลุ่ม สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับกลุ่มสาขา วิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์อยู่ภายใต้ ระเบียบและวิธีการเดียวกันคือจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) การพิจารณาผลงานทางวิชาการของกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะพิจารณาจากบทความซึ่งเป็นการ สรุปผลสุดท้ายของการศึกษาวิจัย ลักษณะตาม ธรรมชาติของวิชาเป็นกายภาพ ผลงานทางวิชาการ เป็นรูปธรรม ส่วนการพิจารณาผลงานทางวิชาการ ของกลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ จะพิจารณาจากรายงานการศึกษาวิจัยที่เต็ม รูปแบบซึ่งเป็นรูปเล่ม ผลงานทางวิชาการส่วนใหญ่ จะมีลักษณะเป็นนามธรรม สอดคล้องกับผลการ วิจัยของจันทน์ จารุโณปถัมภ์ และสัญญา เคนาภูมิ (2558, หน้า 208-231) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพล ต่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการของบุคลากร สายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากร สายวิชาการเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการในระดับ ที่สูงขึ้นมี 2 ปัจจัยหลัก ได้แก่ 1) ด้านผู้ขอตำแหน่ง

ทางวิชาการ มูลเหตุที่สำคัญที่จะผลักดันบุคลากร เข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ ได้แก่ แรงบันดาลใจของ บุคลากร ความเข้าใจถึงกลไกการเข้าสู่ตำแหน่งทาง วิชาการ ความกล้าที่จะยื่นขอตำแหน่งทางวิชาการ ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานวิชาการ และการวางกลยุทธ์การก้าวเดินเข้าสู่ตำแหน่งทาง วิชาการของตนเอง 2) ด้านหน่วยงานสนับสนุน ควรดำเนินการโดยการกำหนดกลยุทธ์การส่งเสริม และสนับสนุนที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ และพัฒนาระบบ กลไกสนับสนุน เช่น ระบบพี่เลี้ยง ระบบการเสริมแรง เป็นต้น รวมทั้งการกำหนดมาตรการการกีดกัน เช่น การสร้างแรงกดดันทางการบริหารหรือทางสังคม เป็นต้นว่ากำหนดระยะเวลาของการเข้าสู่ตำแหน่ง ทางวิชาการ ซึ่งอาจจัดทำในรูปแบบเส้นทางความ ก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ โดยการบูรณาการ เข้ากับการประเมินศักยภาพการปฏิบัติงานของ บุคลากร สอดคล้องกับผลการวิจัยของกฤษฎา วัฒนศักดิ์ (2561, หน้า 150-165) ได้ศึกษาปัจจัย ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการขอตำแหน่งทาง วิชาการของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชน พบว่า 1) ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการขอ ตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ มหาวิทยาลัย เอกชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ตัวแปรระดับองค์การด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านวัฒนธรรมองค์การ รองลงมาคือ ด้านค่านิยม ในการทำงานของผู้บริหาร และด้านที่มีค่าเฉลี่ย น้อยที่สุดคือ ด้านบรรยากาศองค์การ ส่วนตัวแปร ระดับบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มี ค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการพัฒนาตนเองด้าน วิชาการ รองลงมาคือ ด้านความมุ่งมั่นในการขอ

ตำแหน่งทางวิชาการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความผูกพันต่อองค์กร 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการขอตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ปัจจัยด้านเจตคติต่อการขอตำแหน่งทางวิชาการ และปัจจัยด้านการพัฒนาตนเองด้านวิชาการ สอดคล้องกับผลการวิจัยของชาลวิทย์ ปราบพยัคฆ์ และธนาพร บุญชู (2562) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการทำวิจัยของบุคลากรสายวิชาการ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร พบว่า จุดแข็งที่สำคัญ คือ ความก้าวหน้าในอาชีพอาจารย์ การพัฒนาศักยภาพด้านความรู้ของตนเองเพิ่มขึ้น และความมีชื่อเสียง จุดอ่อนที่สำคัญ คือ ไม่เข้าใจวิธีการเขียนเอกสารประกอบการสอน ไม่มีเวลา และไม่มีหัวข้อวิจัยที่น่าสนใจ โอกาสที่สำคัญ คือ เกณฑ์บังคับของมหาวิทยาลัย คณะมีเงินประจำตำแหน่งทางวิชาการตอบแทน และสิทธิอื่น ๆ จากตำแหน่งทางวิชาการ อุปสรรคที่สำคัญ คือ ขาดงบประมาณในการทำวิจัย คณะไม่มีเจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษาเฉพาะด้าน และคณะปรับเปลี่ยนเกณฑ์การประเมินบ่อยครั้ง

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำผลงานวิชาการเพื่อขอตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ประจำกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยรวม

อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าอาจารย์ประจำกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีความต้องการที่อยากประสบผลสำเร็จในการขอตำแหน่งทางวิชาการ ดังนั้น ผู้บริหารของคณะแต่ละคณะควรมีการสร้างขวัญกำลังใจให้กับอาจารย์ เชิดชูเกียรติอาจารย์ที่มีผลงานดีเด่น และประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำผลงานวิชาการเพื่อขอตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ประจำกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าอาจารย์ประจำกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีความเห็นว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการขอตำแหน่งทางวิชาการ ดังนั้น ผู้บริหารมหาวิทยาลัยควรมีการกำหนดภาระงาน (TOR) ที่ชัดเจนและสอดคล้องกับการปฏิบัติงานจริง ลดภาระงานและขั้นตอนที่ไม่จำเป็นเพื่อให้การปฏิบัติงานมีความรวดเร็วและกระชับขึ้น จัดสรรทุนและให้การช่วยเหลือด้านการวิจัยอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาผลงานวิชาการ เพื่อขอตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ประจำกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำผลงานวิชาการ เพื่อขอตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ประจำกลุ่มอื่นๆ

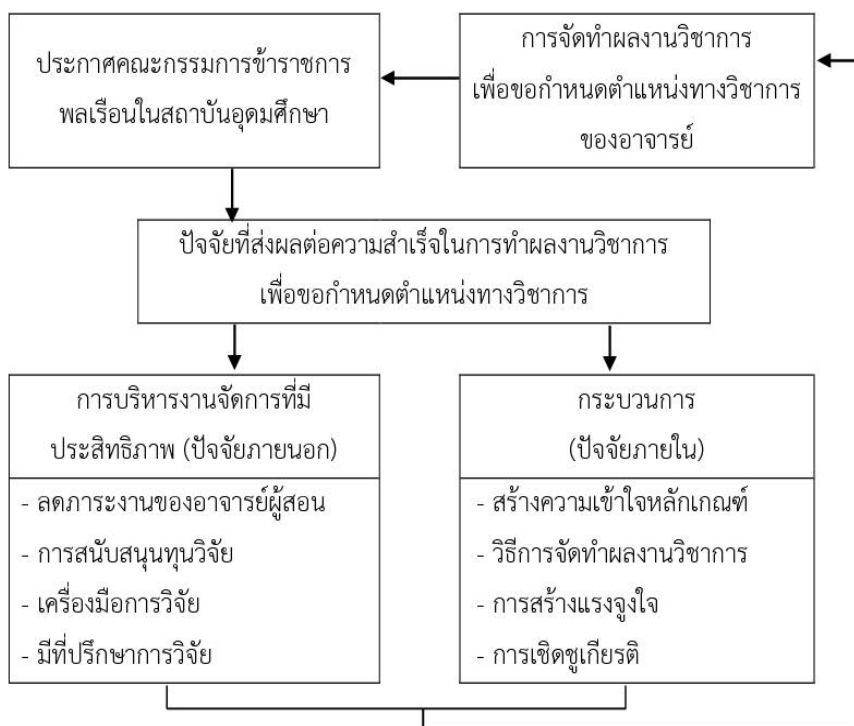

ของมหาวิทยาลัยมหาสารคามที่ครอบคลุมทุกคณะ
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งเน้นให้เห็นว่าการจัดทำ
ผลงานวิชาการ เพื่อขอกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ
ของอาจารย์ เป็นการปฏิบัติตามประกาศคณะ
กรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา
ซึ่งมีรายละเอียดที่เป็นมาตรฐานเดียวกันทุก
มหาวิทยาลัย ดังนั้นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จใน

การทำผลงานวิชาการ เพื่อขอกำหนดตำแหน่งทาง
วิชาการ จึงมีใช้การเปลี่ยนแปลงประกาศดังกล่าว
หากแต่เป็นกระบวนการ รวมถึงวิธีการที่จะทำให้
อาจารย์ผู้สอนเข้าใจหลักเกณฑ์ วิธีการจัดทำผล
งานวิชาการ การสร้างแรงจูงใจ การเชิดชูเกียรติ
รวมไปถึงกระบวนการบริหารจัดการที่มี
ประสิทธิภาพ ลดภาระงานของอาจารย์ผู้สอน
การสนับสนุนทุนวิจัย เครื่องมือการวิจัย ที่ปรึกษา
การวิจัย เพื่อให้มีเวลา งบประมาณที่สนับสนุนใน
การจัดทำผลงานวิชาการ ดังแผนภาพ

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎา วัฒนศักดิ์. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการขอตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชน. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา*, 12(3), 150-165.
- จันทน์ จารุณปัทม และสัญญา เคนาภูมิ. (2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการของบุคลากรสายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. *วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์*, 4(2), 208-231.
- จุฑามาศ สนทนก. (2553). ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการของอาจารย์สถาบันอุดมศึกษาเอกชน. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาญวิทย์ ปรามพยัคฆ์ และธนาพร บุญชู. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการทำวิจัยของบุคลากรสายวิชาการ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- ประกาศคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา. (2558, 20 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 132 ตอนที่ 82 ง. หน้า 65-67.
- _____. (2563, 24 มิถุนายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 137 ตอนพิเศษ 147 ง. หน้า 20-37.
- พรทิพย์ พุ่มศิริ. (2554). การศึกษาสภาพปัญหาในการทำผลงานทางวิชาการเพื่อขอตำแหน่งทางวิชาการ ตามความคิดเห็นของคณาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2561). *รายงานข้อมูลพื้นฐาน*. มหาสารคาม: กองแผนงาน สำนักงานอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- _____. (2563). *คู่มือพนักงานมหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. มหาสารคาม: กองการเจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศรุดา ชัยสุวรรณ. (2550). ปัจจัยที่เอื้อต่อการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเอกชน. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 18(2), 85-98.
- สัมมา ธนินัย. (2560). *หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2560). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York: Harper and Row Publications.

รูปแบบการพัฒนามนุษย์ตามแนวพุทธจริยศาสตร์*

A Model of Human Development with the Buddhist Ethics

พระอนุ ฤกษ์จาร์ (น้อยกลาง), จักรพรรณ วงศ์พรสวรรค์ และพระครูภาวนาโพธิคุณ
Phra Anu Phattajari (Noiklang), Chakkapan Wongpornpavan and Phrakhru Bhavanabodhikun
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand
Corresponding Author, E-mail: anunoi-klang@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการพัฒนามนุษย์ 2) ศึกษาการพัฒนามนุษย์ตามแนวพุทธจริยศาสตร์ และ 3) วิเคราะห์รูปแบบการพัฒนามนุษย์ตามแนวพุทธจริยศาสตร์ เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร โดยการเก็บข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิและทุติยภูมิ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาตามหลักอุปนัยวิธี

ผลการวิจัยพบว่า

1. การพัฒนามนุษย์ เป็นการพัฒนามนุษย์ให้ดำเนินชีวิตไปในวิถีชีวิตที่ถูกต้อง มนุษย์มีธรรมชาติของความเป็นสัตว์ที่สามารถฝึกฝนพัฒนาตนเองได้ พระพุทธศาสนาให้มนุษย์เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา เพื่อให้มนุษย์สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในกรอบของคุณธรรมจริยธรรม ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาในทุกๆ ด้าน
2. พุทธจริยศาสตร์ในการพัฒนามนุษย์ เป็นมาตรฐานความประพฤติของมนุษย์ ตั้งแต่พื้นฐานเบื้องต้น ท่ามกลาง และระดับสูง เพื่อให้มนุษย์ได้ดำเนินชีวิตอันดีงามตามอุดมคติเท่าที่มนุษย์จะสามารถทำได้ เพื่อให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์
3. วิเคราะห์รูปแบบการพัฒนามนุษย์ตามหลักไตรสิกขา เป็นขั้นตอนของการพัฒนามนุษย์อย่างเต็มระบบ เพื่อพัฒนามนุษย์ให้ก้าวสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง 3 ด้าน กล่าวคือ 1) การพัฒนามนุษย์ด้านพฤติกรรม (อธิศีลสิกขา) ตามองค์แห่งมรรคคือ สัมมาวาจา สัมมากรรมันตะและสัมมาอาชีวะ เป็นเครื่องสนับสนุนทำให้บุคคลมีความพร้อมในการสร้างเสริมฐานแห่งจิตให้มีความผ่องใสยิ่งขึ้น 2) การพัฒนามนุษย์ด้านจิตใจ (อธิจิตตสิกขา) ตามองค์มรรคเกิดขึ้นอีก คือ สัมมาวายามะ สัมมาสติ และสัมมา

*ได้รับบทความ: 28 กุมภาพันธ์ 2565; แก้ไขบทความ: 27 กันยายน 2565; ตอรับตีพิมพ์: 28 กันยายน 2565

สมาธิ เพื่อให้จิตผู้ปฏิบัติมีความพร้อมด้วยคุณธรรม เป็นฐานของการพัฒนาปัญญา และ 3) การพัฒนามนุษย์ด้านปัญญา (อธิปัญญาสิกขา) ตามองค์มรรคที่สำคัญคือ สัมมาทิฐิ และสัมมาสังกัปปะ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติมีความพร้อมในด้านปัญญาที่สามารถดำเนินชีวิตอยู่ด้วยปัญญาที่มั่นคงอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนามนุษย์; พุทธจริยศาสตร์; หลักไตรสิกขา

Abstract

The objectives of this research articles were: 1) to study human development; 2) to study human development according to Buddhist ethics; 3) to analyze human development model according to Buddhist ethics. This study was carried out by means of documentary research by collecting data from primary and secondary sources before the obtained data were interpreted by Descriptive Analysis according to the inductive method.

The research results were as follows:

1. Human development is to make human beings to live in the right way of life. Human beings have an animal nature that can be trained to develop themselves. Buddhism puts human beings as the center of development to enable human beings to live within the framework of moral ethics in every aspect.

2. Buddhist ethics in human development is the standard of human behavior from the basic to the middle level, and to the high level, so that human beings can lead a virtuous life according to the ideals that human beings can achieve for perfect humanity.

3. Human development model according to the Tisikkhā principles is the stage of full human development to develop human beings to become a complete human being in 3 areas. 1) Behavioral development (Adhisīlasikkhā) according to the Magga including Sammāvācā, Sammākammanta and Sammāājīva. This is a support that makes the person ready to build the foundation of the mind to have better quality. 2) Mental human development. (Adhicittasikkhā) according to the Magga that arises again: Sammāvāyāma, Sammāsati and Sammāsamādhi to make the practitioner's mind complete with virtue as the base of intellectual development; 3) Intellectual human development (Adhipaññāsikkhā) according to the Magga: Sammādiṭṭhi and Sammāsankappa to make practitioners ready in wisdom that can live with stable and sustainable wisdom.

Keywords: human development model; Buddhist ethics; Tisikkhā principles

1. บทนำ

ในปัจจุบันโลกและสังคมแห่งยุคโลกาภิวัตน์ได้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนารวดเร็วไปอย่างไม่หยุดยั้งส่งผลให้ผู้คนในสังคมต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ รวมทั้งได้ก่อให้เกิดปัญหาสำคัญ ได้แก่ การเอารัดเอาเปรียบผู้อื่นและเห็นแก่ตัวจนขาดคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินชีวิต การเบียดเบียนกัน การทำร้ายกันและกัน การทุจริตคอร์รัปชัน การแบ่งแยกฝ่ายและการขาดความสามัคคีกลมเกลียวของคนในชาตินับวันจะกลายเป็นปัญหาที่ยากจะแก้ไข ยิ่งหากปล่อยไว้เนิ่นนานออกไปก็จะยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ จึงจำเป็นต้องสร้างสังคมให้เข้มแข็งด้วยการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เปี่ยมด้วยคุณธรรมจริยธรรม เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกและนำไปสู่การแก้ปัญหาและการป้องกันปัญหาในอนาคต (พระวิद्या ญาณสาโร, 2554, หน้า 3) ปัญหาของสังคมที่กล่าวมานั้น ในทางพุทธจริยศาสตร์ถือว่า สังคมในยุคปัจจุบันขาดการพัฒนาปัญญาในทางที่ถูกต้องดีงาม นั่นคือเห็นผิดเป็นชอบ เน้นแต่พัฒนาทางวัตถุ แต่ขาดการพัฒนาทางจิตใจ ไม่ได้ส่งเสริมการพัฒนาปัญญาตามหลักพุทธจริยธรรมเพื่อเสริมสร้างภูมิปัญญาป้องกันให้กับตนเองและสังคมอย่างจริงจัง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหันมาพิจารณาหาทางแก้ปัญหาโดยการเติมปัญญาที่ถูกต้องให้กับสังคม โดยการนำหลักพุทธจริยศาสตร์มาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาจิตใจของคนในสังคม (จักรพรรณ วงศ์พรวัฒน์, 2560, หน้า 2)

มนุษย์เป็นกลไกสำคัญต่อความสำเร็จในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ การพัฒนา

ศักยภาพของมนุษย์ให้มีความพร้อมต่อการดำเนินชีวิตและการเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมจึงเป็นเรื่องสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ปัญหาเรื่องจริยศาสตร์หรือเรื่องเกี่ยวกับหลักความประพฤตินี้ นับว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากเรื่องหนึ่ง สภาพสังคมในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงและแตกต่างไปจากอดีตเป็นอย่างมากไม่ว่าจะด้วยความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ การศึกษา เศรษฐกิจ การเมืองหรือเพราะสาเหตุอื่นใดก็ตาม เหตุที่สังคมปัจจุบันยังคงมีปัญหาอยู่มากมายอาจจะเป็นเพราะว่า การพัฒนาที่ผ่านมาหรือการพัฒนาในความหมายเดิมนั้น ตั้งอยู่บนแนวคิดหรือทฤษฎะพื้นฐานในการมองโลกและชีวิตที่ผิดพลาด จึงส่งผลให้ความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่มีต่อตนเอง สังคม และธรรมชาติผิดเพี้ยนไปด้วย จึงก่อให้เกิดปัญหาในมิติต่างๆ ตามมาเมื่อแนวคิดในการมองโลกและชีวิต เป็นสาเหตุพื้นฐานของปัญหาต่างๆ ดังนั้น การแก้ไขปัญหาที่ตรงจุดจึงจำเป็นต้องแก้ที่แนวคิดพื้นฐาน กล่าวคือ จะต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดพื้นฐานเสียใหม่ จากแนวคิดกระแสหลัก (Conventional paradigm) ซึ่งกำลังมีอิทธิพลอย่างยิ่งในปัจจุบัน ไปสู่แนวคิดใหม่ที่มีมาในพระพุทธศาสนา โดยเรียกว่า แนวคิดการพัฒนา มนุษย์ตามหลักพุทธธรรม (ไกรวุฒิ มะโนรัตน์ และ สุเทพ พรหมเลิศ, 2559, หน้า 3)

พระพุทธศาสนายอมรับความสามารถของมนุษย์ ซึ่งสามารถพัฒนาไปสู่เป้าหมายในการแก้ไข ปัญหาของมนุษย์ และสังคมที่มีอยู่ได้ด้วยการศึกษาให้เข้าใจในชีวิตจิตใจของตนเองและธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมอย่างเข้าใจ และเป็นขั้นเป็นตอนซึ่งจะทำให้การจัดการกับปัญหาจากภายในสู่ภายนอกที่

เน้นการมีปัญญาเท่าทันในการแก้ปัญหา เป็นการพัฒนาตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม ด้วยความสมดุล พระพุทธศาสนาเชื่อในศักยภาพความเป็นมนุษย์ พระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญในหมู่มนุษย์มีศักยภาพที่สามารถพัฒนาฝึกฝนตนเองได้ ดังที่ตรัสว่า “ช่างศรย่อมดัดศรให้ตรงได้ ช่างถากย่อมถากไม้ได้ ฉันทใด บัณฑิตทั้งหลายย่อมฝึกตนได้ฉันทนั้น คนบางพวก ย่อมฝึกสัตว์ ด้วยอาชญาบ้าง ด้วยขอบ้าง ด้วยแสบ้าง เราเป็นผู้ที่พระผู้มีพระภาคผู้คงที่ ผู้ไม่มีอาชญา ไม่มีศีลตรา ฝึกแล้ว” (ม.ม. (ไทย) 13/352/429-433) การพัฒนามนุษย์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาคนในประเทศให้เป็นคนที่มีคุณภาพก่อน โดยการให้การศึกษาบ่มเพาะเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ คือการให้การศึกษที่พัฒนาคนเพื่อการประกอบอาชีพ เป็นการพัฒนาคนในเรื่องภายนอก ส่วนการพัฒนาคนในเรื่องภายใน อันได้แก่การพัฒนาจิตใจ ด้วยการส่งเสริมและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในตัวบุคคล ให้สามารถดำรงตน และดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสันติและมีอิสรภาพ โดยใช้หลักไตรสิกขา ในทางพระพุทธศาสนา ประกอบไปด้วยศีล สมาธิ ปัญญา ที่เป็นกระบวนการศึกษาที่พัฒนาศักยภาพมนุษย์ทั้งทางกาย วาจา ใจ ความคิด จิตใจ อารมณ์และสติปัญญา มนุษย์ที่ได้รับการพัฒนาทางศักยภาพดีแล้วจึงเป็นกำลังสำคัญที่สามารถทำให้สังคมรวมถึงประเทศประสบความสำเร็จได้ (ภาวิณี ภาพันธ์, 2561, หน้า 3-4)

ดังนั้น การพัฒนาศักยภาพมนุษย์จึงเป็นสิ่งที่สำคัญต่อการเสริมสร้างคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะหลักไตรสิกขา เป็นหลักธรรมที่เหมาะสมสำหรับนำ

มาใช้เป็นฐานการพัฒนาของปัจเจกชน ในการพัฒนามนุษย์อันจะก่อประโยชน์ต่อตนเอง ต่อครอบครัว ต่อชุมชน ต่อสังคม ต่อสถาบันชาติ ได้เป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนามนุษย์ตามแนวพุทธจริยศาสตร์ เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจในการนำหลักไตรสิกขา มาปรับใช้ในการพัฒนาชีวิตมนุษย์ให้มีความสุขความเจริญ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนามนุษย์
2. เพื่อศึกษาการพัฒนามนุษย์ตามแนวพุทธจริยศาสตร์
3. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนามนุษย์ตามแนวพุทธจริยศาสตร์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษารวบรวมข้อมูลหลักฐานจากเอกสารระดับปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2539 เป็นหลัก
2. ศึกษารวบรวมข้อมูลหลักฐานจากเอกสารระดับทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ คัมภีร์อรรถกถาภาษาไทย ตำราวิชาการด้านพระพุทธศาสนา พร้อมทั้งหนังสือ บทความวิทยานิพนธ์ เอกสารต่างๆ และงานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. การวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อมูลปฐมภูมิ และทุติยภูมิ เพื่อให้ได้ข้อมูลเรียบเรียง สอดคล้อง กับวัตถุประสงค์และตอบปัญหาที่ต้องทราบ

4. การสังเคราะห์ข้อมูลและเรียบเรียง เนื้อหาของแต่ละบทฯ ให้สอดคล้องกัน

5. สรุปผลการศึกษาโดยวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการพรรณนาตามหลักอุปนัยวิธีนำเสนอผลการ ศึกษาและข้อเสนอแนะ

4. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนา มนุษย์ตามแนวพุทธจริยศาสตร์ ผู้วิจัยได้สรุปผล การวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. การพัฒนามนุษย์ เป็นการทำมนุษย์ ให้ดำเนินชีวิตไปในวิถีชีวิตที่ถูกต้องหรือการดำเนิน ชีวิตที่ดี พระพุทธศาสนามองมนุษย์มีธรรมชาติคือ ความเป็นสัตว์ที่สามารถฝึกฝนพัฒนาตนเองได้ การ พัฒนามนุษย์นั้น พระพุทธศาสนาให้มนุษย์เป็น ศูนย์กลางในการพัฒนามนุษย์ในอุดมคติทางพุทธ ศาสนาเป็นการที่ทำให้มนุษย์สามารถดำเนินชีวิต อยู่ในกรอบของคุณธรรมจริยธรรม ศีลธรรมจรรยา ฝึกฝนอบรมตนให้สามารถครองตน ครองคน ครองงาน และครองธรรม อยู่ในสังคมได้อย่างมี คุณค่าการพัฒนามนุษย์นั้นองค์ประกอบของอันดับ แรกที่สำคัญคือ การพัฒนาตนเองก่อน เพื่อก่อให้ เกิดการพัฒนาในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านร่างกายอารมณ์ สังคม และสติปัญญา การมีกัลยาณมิตร มีวินัยใน การจัดระเบียบชีวิตและระเบียบการอยู่ร่วมกันกับ ผู้อื่น มีแรงจูงใจใฝ่รู้ใฝ่สร้างสรรค์ มีความมุ่งมั่น พัฒนาตนให้เต็มศักยภาพ กล่าวคือ มนุษย์ต้องเป็น

ผู้กระทำด้วยการฝึกฝนอบรมให้เกิดคุณสมบัติ ภายในตน ได้แก่ คุณสมบัติทางกาย ทางศีล ทางจิต และทางปัญญาที่ส่งผลไปสู่ภายนอกตน แสดงออก ผ่านพฤติกรรมทางกายวาจาและเมื่อมีปฏิบัติในทุก ด้านครบถ้วนแล้ว จะให้ความสำคัญต่อเรื่องจิต เพราะจิตเป็นผู้บ่งการให้บุคคลมีพฤติกรรมต่างๆ ได้ในการพัฒนาจิตของบุคคลนี้เป็นการฝึกให้บุคคล มีจิตใจสงบถือว่าการทำให้บุคคลได้พัฒนา คุณธรรมและจริยธรรมตามที่สังคมต้องการ ผู้ที่ได้ รับการอบรมทางจิตให้ถูกวิธีจะสามารถพัฒนาจิต ได้เพราะเมื่อบุคคลมีจิตใจสงบและคิดแต่ในสิ่งที่ดีแล้วก็จะมีผลทำให้ร่างกาย พฤติกรรมหรือการ ประพฤติปฏิบัติเป็นไปแต่ในสิ่งที่ดีงาม

2. การพัฒนามนุษย์ ตามแนวพุทธ จริยศาสตร์ เป็นการพัฒนามนุษย์และนำมาบูรณาการ ในการดำเนินชีวิตประจำวันของคนในสังคม โดยสามารถนำผู้ปฏิบัติให้บรรลุประโยชน์ทั้ง ประโยชน์ปัจจุบัน ประโยชน์โลกหน้า และประโยชน์ สูงสุดได้ พุทธจริยศาสตร์ในการพัฒนามนุษย์เป็น หลักการพัฒนาชีวิตเพื่อให้ประสบความสำเร็จเป็น มนุษย์ที่สมบูรณ์ สามารถแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1) พุทธจริยศาสตร์ระดับต้น เป็นหลัก ศีลธรรมหรือหลักความประพฤติที่ดีงาม อันเป็นแม่ แบบของจริยธรรมพื้นฐาน ได้แก่ หลักเบญจศีล เบญจธรรม เป็นข้อบังคับสำหรับควบคุมประพฤติ ทางกายของคนในสังคมให้เรียบร้อยดีงามเป็น แบบแผนอันหนึ่งอันเดียวกัน จะได้อยู่ร่วมกัน ด้วยความสงบสุข 2) พุทธจริยศาสตร์ระดับกลาง เป็นหลักความประพฤติที่มุ่งขัดเกลาตนเองให้มี คุณธรรมสูงขึ้นไป โดยการเว้นจากอกุศลกรรมบถ

10 และทำกุศลกรรมบถให้สมบูรณ์ ซึ่งหลักกุศลกรรมบถนี้ถือได้ว่าเป็นหลักธรรมสำคัญในการพัฒนามนุษย์ของพระพุทธศาสนาที่สามารถพัฒนามนุษย์ได้ครบทั้งกาย วาจา และใจ เพราะการพัฒนาคนในทางพระพุทธศาสนานั้น มุ่งเน้นไปในการพัฒนาที่จิตใจเป็นสำคัญ และ 3) พุทธจริยศาสตร์ระดับสูง เป็นหลักความประพฤติที่มุ่งพัฒนาตนเองสู่ความเป็นอริยชนอันเป็นเป้าหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา ได้แก่ อริยมรรคมีองค์ 8 ประการ หรือที่เรียกว่า ไตรสิกขามี 3 ประการ คือ อธิศีลสิกขา เป็นความประพฤติชอบทางกาย วาจา ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น อธิจิตสิกขา เป็นการฝึกจิตใจให้มีสุขภาพจิตดี มีคุณธรรม มีความเมตตาต่อผู้อื่น เป็นต้นและอภิปญญาสิกขา เป็นการรู้แจ้ง เข้าใจชีวิตและโลกตามความเป็นจริง ดังนั้น การพัฒนาตามแนวพุทธจริยศาสตร์เพื่อพัฒนาการศึกษาด้านความจริง ความรู้ และความดีทั้ง 3 ด้าน ต่างต้องอิงอาศัยซึ่งกันและกันเพื่อจะนำไปสู่ประโยชน์ในด้านการจัดการศึกษา และทำให้มีความรู้เกี่ยวกับความจริงของชีวิตเมื่อมีความรู้ความเข้าใจถูกต้องแล้วก็จะทำให้เห็นคุณค่าของสิ่งดีงาม แยกแยะสิ่งดีหรือชั่วได้ และนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้องต่อไป

3. วิเคราะห์รูปแบบการพัฒนามนุษย์ตามแนวพุทธจริยศาสตร์ เป็นการพัฒนามนุษย์ตามหลักไตรสิกขา หรือการฝึกตนตามแนวทางขององค์มรรค 8 ประการ ซึ่งในแต่ละข้อของไตรสิกขามีองค์มรรครวมอยู่ด้วยไปตามลำดับขั้นของไตรสิกขาทั้ง 3 ซึ่งเป็นเครื่องมือฝึกฝนตนที่ต้องปฏิบัติ ควบคู่กันไปเป็นปัจจัยองค์ประกอบที่ส่งเสริมซึ่งกันและกันให้

เกิดความสมดุล เพื่อให้บุคคลฝึกหัดตามวิธีการแห่งหลักไตรสิกขา ที่เป็นรูปแบบการพัฒนามนุษย์อย่างเต็มระบบ เพื่อพัฒนาฝึกฝนอบรมมนุษย์ให้ก้าวสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนามนุษย์ด้านพฤติกรรม (อธิศีลสิกขา) เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์ขั้นพื้นฐานให้เจริญยิ่งขึ้น โดยการพัฒนาตามองค์แห่งมรรคให้เกิดขึ้น 3 ประการ คือ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ และสัมมาอาชีวะ หลักองค์แห่งมรรคทั้ง 3 ประการนี้ จะเจริญงอกงามขึ้นได้ ต้องอาศัยศีลเป็นเครื่องสนับสนุน ทำให้บุคคลมีความพร้อมในด้านการมีวินัยและเป็นการสร้างเสริมฐานแห่งจิตให้มีคุณภาพได้ดียิ่งขึ้น 2) การพัฒนามนุษย์ด้านจิตใจ (อธิจิตสิกขา) เป็นการฝึกอบรมพัฒนาทางจิตใจของมนุษย์ การปลูกฝังคุณธรรม สร้างเสริมสุขภาพจิตและการพัฒนาคุณภาพจิตที่ดี ซึ่งเป็นการพัฒนาในขั้นกลางที่ฝึกฝนตนเอง เพื่อให้องค์มรรคเกิดขึ้นอีก 3 ประการคือ สัมมาวายามะ สัมมาสติ และสัมมาสมาธิ หลักองค์แห่งมรรคทั้ง 3 ประการนี้ ย่อมเจริญงอกงามขึ้น และทำให้จิตผู้ปฏิบัติมีความพร้อมด้วยคุณธรรม คือ มีจิตที่คุณสมบัติดี จิตมีความสามารถที่ดีและสภาพของจิตสุขภาพที่ดี เป็นพื้นฐานของการพัฒนาไปสู่ปัญญาด้วย และ 3) การพัฒนามนุษย์ด้านปัญญา (อภิปญญาสิกขา) เป็นการฝึกอบรมพัฒนาทางปัญญาของมนุษย์ ทำให้เกิดความรู้แจ้งที่สามารถชำระจิตให้บริสุทธิ์หลุดพ้นเป็นอิสระโดยสมบูรณ์ สามารถมองดูรู้เท่าทันและเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความจริง เป็นการพัฒนาขั้นสูงสุดที่ฝึกฝนตนเอง เพื่อให้องค์มรรคเกิดขึ้นอีก 2 ประการคือ สัมมาทิฐิ และสัมมาสังกัปปะ ย่อมเจริญ

งอกงามขึ้นทำให้ผู้ปฏิบัติมีความพร้อมในด้าน ปัญญาที่สามารถดำเนินชีวิตอยู่ด้วยปัญญาที่เรียกว่า จิตใจผ่องใสไร้ทุกข์ เป็นการหลุดพ้นจากการยึดติดในกิเลสทั้งหลายได้อย่างแท้จริง จิตเป็นอิสระที่ประกอบไปด้วยปัญญาที่มั่นคง

เมื่อมนุษย์ที่พัฒนาตนเองตามหลัก ไตรสิกขาตามลำดับขั้นคือ ศีล สมาธิ ปัญญา จนครบถ้วน ย่อมเป็นผู้ที่สมบูรณ์ด้วยความประเสริฐ มีจิตใจที่ตั้งมั่น มีปัญญารู้แจ้งเข้าใจชีวิตและโลกตามความเป็นจริง บรรลุเป็นพระอรหันต์ ในพระพุทธศาสนาตามลำดับคือ พระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี และพระอรหันต์ สิ้นอาสวะกิเลสในที่สุด เป็นมนุษย์ในอุดมคติสูงสุดในพระพุทธศาสนาหรือเป็นเป้าหมายสูงสุดในการบรรลุพระนิพพาน เป็นผู้บรรลุประโยชน์ของตนแล้ว และผู้มีกิจที่จะต้องทำอันได้กระทำแล้ว เมื่อพัฒนาจนบรรลุประโยชน์ตนโดยสมบูรณ์แล้ว ยังพร้อมที่จะบำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้อื่นอย่างได้ผลดีด้วยหรือเมื่อพึ่งตนเองได้ดีแล้วก็สามารถที่จะเป็นที่พึ่งแก่ผู้อื่นได้ด้วยการบรรลุนิพพานทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในตัวมนุษย์ถึงขั้นพื้นฐานเปลี่ยนใจเปลี่ยนลักษณะความคิด เปลี่ยนบุคลิกภาพ มีโลกทัศน์ และชีวิตทัศน์อย่างใหม่ มีระบบพฤติกรรมมั่นคง เป็นอิสระจากความเครื่องร้อยรัดของความทุกข์ทั้งปวงอย่างแท้จริง

5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาคนุชย์ตามแนวพุทธจริยศาสตร์ ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่น่าสนใจหลายประเด็น จึงได้นำประเด็นเหล่านั้นมา

เพื่อการอภิปรายผล ดังนี้

1. การพัฒนามนุชย์โดยมองว่ามนุษย์มีธรรมชาติคือความเป็นสัตว์ที่สามารถฝึกฝนพัฒนาตนเองได้ พระพุทธศาสนาให้มนุษย์เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาเพื่อให้เกิดการพัฒนาคนุชย์ที่ดี เป็นการที่ทำให้มนุษย์สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในกรอบของคุณธรรมจริยธรรม ศีลธรรมจรรยา ฝึกฝนอบรมตนให้สามารถครองตน ครองคน ครองงาน และครองธรรม อยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่า ซึ่งสอดคล้องกับพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2552, หน้า 82) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ การศึกษาทั่วไปเพื่อพัฒนามนุชย์ สรุปความได้ว่า ในการพัฒนาคนนั้น เราจะต้องมีความชัดเจนจะต้องมีการแยกว่าจะพัฒนาคนในฐานะที่เป็นมนุษย์หรือเป็นคน เราต้องพัฒนาคนในฐานะที่เป็นคนเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ความเป็นคนที่สมบูรณ์หมายความว่า คนสามารถมีความสมบูรณ์ในตัวของเขาเอง การพัฒนาคนคือการทำให้เขามีชีวิตที่ดีงาม ประณีต มีอิสรภาพ มีความสุข ความเป็นคนเต็มคนในด้านการพัฒนาคน ความหมายอย่างนี้น่าจะทำให้เกิดความชัดเจน คือ รู้ว่าพัฒนาคนในฐานะที่เป็นการพัฒนาคนุชย์คือ พัฒนาตัวมนุษย์ให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีชีวิตที่ดีงาม มีความสุข มีอิสรภาพคนจะต้องมีความดีพิเศษยิ่งกว่านั้น ต้องมีคุณภาพสูงกว่านั้น ต้องมีสติปัญญาความรู้คิดมากกว่านั้น เช่น จะต้องรู้เท่าทันสังคม รู้กระทั่งว่าสังคมเดินทางผิดหรือเดินทางถูกแล้วจะแก้ไขอย่างไร จะทำได้ก็ด้วยการพัฒนาตัวคนให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งเขาจะต้องเก่งกว่าการที่จะเป็นเพียงทรัพยากร และนี่ก็คือการ

พัฒนาตัวมนุษย์แท้ๆ และยังสอดคล้องกับ พระไพศาล วิสาโล (2542, หน้า 8) ได้กล่าวไว้ใน หนังสือ การศึกษาเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ว่า มนุษย์เป็นเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาสังคม สังคมที่เกื้อกูลต่อความเป็นที่ติงามนั้น จักต้องเป็น สังคมที่สงบสุข มั่นคงและราบรื่น มีโภคทรัพย์ ปราศจากความยากจน และสามารถพึ่งพาตนเอง ได้ในทางเศรษฐกิจ มีการจัดระเบียบหรือองค์กร ทางสังคมที่เอื้อให้ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก ด้วยเหตุนี้การพัฒนาสังคมเพื่อการพัฒนาบุคคล จักต้องสร้างเงื่อนไขแวดล้อมดังกล่าวให้เกิดมีขึ้นใน สังคม พุทธธรรมนั้นมองโลกและชีวิตอย่างเชื่อมโยง สัมพันธ์กัน ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนเป็นปัจจัยอาศัยกัน การพัฒนาชีวิตหรือการพัฒนาบุคคลจึงแยกไม่ออก กับการพัฒนาสังคม

2. พุทธจริยศาสตร์ เป็นจริยศาสตร์ทาง พุทธศาสนาที่เกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติเป็น มาตรฐานความประพฤติของมนุษย์ ตั้งแต่พื้นฐาน เบื้องต้น ท่ามกลางและระดับสูง เพื่อให้มนุษย์ได้ ดำเนินชีวิตอันดีงาม เพื่อให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ถือว่ามีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่ง ช่วยให้บุคคล สามารถดำรงชีวิตส่วนตัวของเขาอยู่ได้อย่างเป็นสุข และสังคมส่วนรวมก็ดำรงอยู่อย่างปกติสุขด้วย เพราะเชื่อว่า ความสงบของสังคมอิงอาศัยอยู่กับ จริยธรรมของแต่ละคนในสังคมเมื่อปัจเจกบุคคล มีคุณธรรม สังคมส่วนรวมย่อมพลอยสงบสุขไปด้วย สอดคล้องกับวคิน อินทสระ (2549, หน้า 35) ที่ได้ กล่าวไว้ในหนังสือพุทธจริยศาสตร์ สรุปความได้ว่า พุทธจริยศาสตร์มีคุณประโยชน์ต่อมนุษยชาติ มหาศาล การเข้าถึงความดีงามอันสูงสุดนั้น จะต้อง

มีปฏิบัติสำหรับดำเนินชีวิต คือ เป็นการสร้างเหตุ เพื่อบรรลุผล ถ้าต้องการผลอันสูงสุดก็ต้องสร้างเหตุ ให้สมควรกันพุทธศาสนาเป็นกัมมวาทะ กิริยวาทะ วิริยวาทะ คือ กล่าวการกระทำและความเพียรว่า เป็นเบื้องต้นแห่งความสำเร็จผลทั้งปวง ไม่ประสงค์ ให้ใครได้ดีหรือประสบความสำเร็จลอยๆ หรือด้วยการ อ่อนน้อม แต่ให้สำเร็จด้วยการกระทำเอง ตรงกับศรีนวล ศุภานุสนธิ์ (2546, หน้า 1-2) ได้ทำ วิจัยเรื่องชีวิตที่ดีตามทฤษฎีของพุทธจริยศาสตร์ พบว่า ชีวิตที่ดีในทางพุทธจริยศาสตร์เป็นชีวิต ที่เป็นพรหมจรรย์ สามารถเข้าถึงได้ด้วยปัญญา ด้วยการปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ปัญหานี้จะสามารถทำให้เข้าถึงหลักการ ดำเนินชีวิตที่ดี มีชีวิตอยู่อย่างรู้เท่าทันเหตุและผล ของสิ่งที่เกิดขึ้น เป็นอิสระไม่ยึดติดกับสิ่งต่างๆ สามารถนำมาใช้เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต และแก้ปัญหาที่เกิดในการดำเนินชีวิตของแต่ละ บุคคลในสังคมปัจจุบัน หลักการดำเนินชีวิตตาม หลักพุทธจริยศาสตร์ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ อย่างสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของบุคคลใน ปัจจุบัน ถ้าบุคคลในสังคมสนใจและศึกษาแนวทาง การดำเนินชีวิตอย่างมีเหตุและผล ไม่ยึดมั่นถือมั่น มองเห็นธรรมชาติของสิ่งต่างๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลง อย่างอิสระ จะทำให้บุคคลนั้นลดปัญหาในการ ดำเนินชีวิตได้

3. รูปแบบการพัฒนาคนตามหลัก ไตรสิกขา เป็นการพัฒนาที่สมบูรณ์ครบถ้วน ทุกอย่างสำหรับการฝึกอบรมกาย วาจา จิตใจและ ปัญญาให้เจริญงอกงาม ยิ่งขึ้นไปจนถึงบรรลุจุด มุ่งหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา เพื่อความเป็น

อารยชนหรืออริยบุคคล อันเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในอุดมคติที่พึงหวังได้โดยเฉพาะการมีกัลยาณมิตรที่ดี เพราะเป็นผู้ที่คอยแนะนำสั่งสอนให้ดำเนินชีวิตในทางที่ถูกต้อง ที่จัดเป็นสัมมาทิฐิ องค์กรแรกที่สำคัญต่อความเจริญก้าวหน้าในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้นต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2549, หน้า 6-9) ได้กล่าวถึงการพัฒนามนุษย์ไว้ในหนังสือ การพัฒนาที่ยั่งยืน สรุปความได้ว่า การพัฒนาที่จะสามารถยั่งยืนได้นั้นต้องเริ่มที่พัฒนามนุษย์ให้มีจริยธรรมให้ได้เสียก่อน เพราะว่าถ้าคนมีจริยธรรมก็จะสามารถปฏิบัติตามวิธีการต่างๆ ได้สำเร็จ และเมื่อพัฒนาคนได้ถูกต้องแล้วคนก็จะมีจริยธรรมได้ จริยธรรมนั้นต้องมีทั้งระดับบุคคลระดับสังคม และระดับชาติ การพัฒนาให้มีจริยธรรม จะให้สำเร็จได้ก็ด้วยการศึกษา พระพุทธศาสนามองว่ากิเลสเป็นธรรมชาติของมนุษย์ แต่เป็นธรรมชาติที่แก้ไขได้ เพราะธรรมชาติของคนเป็นสัตว์ที่ฝึกฝนพัฒนาได้แก้ไขปรับปรุงได้ เมื่อพัฒนาคนขึ้นไปก็เปลี่ยนจากกิเลสไปเป็นคุณธรรมและปัญญาได้ จริยธรรมจึงไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องที่จำฝืนใจ แต่จริยธรรมที่แท้ต้องเป็นจริยธรรมแห่งความพอใจและความสุข ถ้าฝึกพัฒนาถูกต้อง มนุษย์จะเอาชนะธรรมชาติภายในตัวเองได้ดีเป็นจริงยิ่งกว่าการเอาชนะธรรมชาติภายนอกเหมือนอย่างที่เราเห็นได้พยายามมาจนเป็นปัญหาแก่ตัวมนุษย์เองดังที่เป็นกันอยู่ และยังสอดคล้องกับพระบุญชู กัลยา (2551, หน้า 19) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์การศึกษาตามหลักไตรสิกขาในพระพุทธศาสนา เถรวาท พบว่า เป้าหมายของชีวิตตามหลักพุทธ

ศาสนาคือความดับทุกข์ได้ เพราะฉะนั้น เป้าหมายของการศึกษาคือ การมีชีวิตอยู่โดยไม่ทุกข์ พร้อมทั้งมีชีวิตเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยการช่วยเหลือเกื้อกูลแก่สรรพสัตว์และสรรพสิ่ง อีกทั้งเป้าหมายการศึกษาในพระพุทธศาสนายังเป็นสิ่งเดียวกันกับเป้าหมายของชีวิต ดังนั้น การศึกษาตามความหมายของพระพุทธศาสนาจึงหมายถึงรวมถึงการทำกิจกรรมทุกสิ่งทุกอย่าง ครอบคลุมวิถีชีวิตทั้งหมด พระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงการศึกษาไตรสิกขาว่าเป็นการศึกษาที่ประเสริฐ การที่จะเข้าใจการศึกษาไตรสิกขาให้ครบกระบวนการนั้น พระพุทธศาสนาได้อธิบายกิจที่พึงทำต่อความจริงอันประเสริฐที่เรียกว่าอริยสัจ 4 ให้ถูกต้องเป็นเบื้องต้น ในอริยสัจนั้น มรรคเป็นหลักการที่ชี้แนะให้ปฏิบัติเพื่อไปสู่จุดหมาย (นิโรธ) และมรรค เป็นหลักธรรมอันประเสริฐที่นำไปสู่ความพ้นทุกข์ได้ โดยอาศัยศีล สมาธิและปัญญาแต่เนื่องจากคนโดยส่วนใหญ่มักมีวิชา มากกว่าปัญญา ฉะนั้น พระพุทธศาสนาจึงได้ยกย่องวิธีการหรือได้ปรับมรรคอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้มองเห็นและง่ายต่อการปฏิบัติที่ชัดเจนขึ้น เรียกว่าไตรสิกขาอาศัยการศึกษาจากหายาไปหาละเอียด โดยเริ่มจากศีลไปสมาธิและปัญญา มีเป้าหมายของการศึกษาคือความพ้นทุกข์ หรือนิพพาน

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การมีสัมมาทิฐิเป็นแกนนำ เมื่อบุคคลมีความเห็นถูกต้องและคิดถูกต้อง จึงพัฒนาออกมาเป็นพฤติกรรมแสดงออกภายใต้การควบคุมของการเห็นถูกต้องและคิดถูกต้องและ

ก้าวพัฒนาต่อไปในองค์แห่งมรรคได้ สัมมาทิฐิ
จึงเป็นความเห็นความเข้าใจ หรือทัศนคติที่มีความ
สำคัญอย่างมาก เพราะเป็นพฤติกรรมทุกอย่าง

1.2 การสร้างสัมมาทิฐิความเข้าใจ
อย่างถูกต้อง มีปัจจัย 2 ประการที่ช่วยให้คนมี
สัมมาทิฐิ คือ เสี่ยงจากภายนอก และรู้จักคิด
พิจารณา นับเป็นปัจจัยสำคัญที่เป็นองค์ประกอบ
เริ่มแรกของมรรค และเป็นจุดเริ่มของการพัฒนาที่
ถูกต้องให้กับมรรคข้ออื่นๆ ต่อไป

1.3 การพัฒนามนุษย์ที่เกิดจากศีล
สมาธิ ปัญญา เป็นการพัฒนาที่สามารถทำให้เข้าใจ
ความสัมพันธ์ของโลกและชีวิตได้ โดยเริ่มจากการ
พัฒนาตนเองในด้านความประพฤติ เพื่อให้ตนเอง
มีระเบียบวินัย มีความประพฤติที่ดีทางกาย วาจา
จากนั้น จึงพัฒนาตนเอง ด้วยการปลูกฝังคุณธรรม
ทางด้านจิตใจให้มีความมั่นคง และเพื่อเป็นฐานใน
การพัฒนาตนเองให้เกิดปัญญาความรู้ความเข้าใจ
ต่อสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง ทำให้รู้เท่าทันโลก
ที่เป็นไปตามเหตุปัจจัย และแก้ปัญหาชีวิตไปตาม
แนวทางแห่งเหตุผล จนสามารถทำให้จิตใจหลุดพ้น
จากกิเลส มีจิตใจอิสระบริสุทธิ์ดับทุกข์ได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

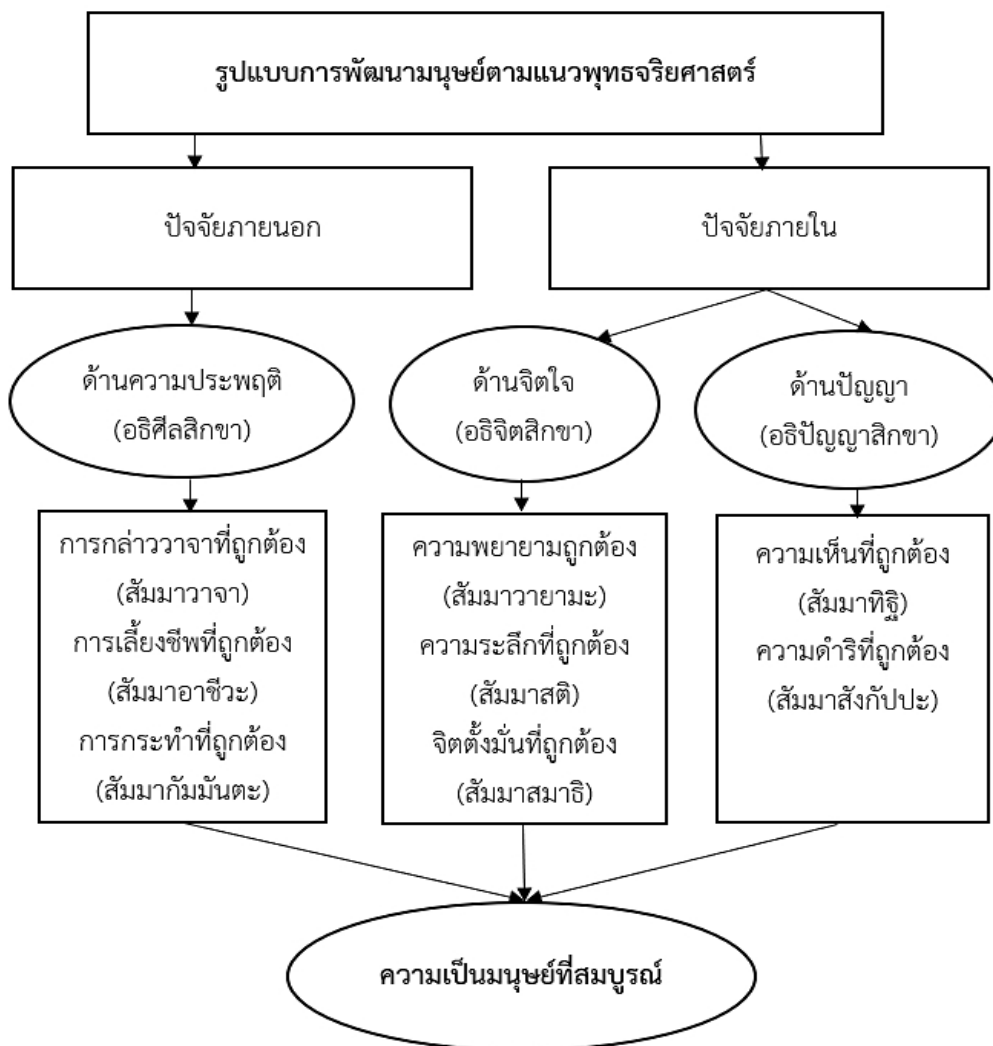
2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบเรื่อง
รูปแบบการพัฒนามนุษย์ตามแนวพุทธจริยศาสตร์
และรูปแบบกระบวนการพัฒนามนุษย์ของ
นักจิตวิทยาตะวันตก

2.2 ควรศึกษากระบวนการพัฒนา
มนุษย์ตามหลักพุทธจริยศาสตร์กับการมีปฏิสัมพันธ์
ของมนุษย์ในสังคม

2.3 ควรศึกษาวิเคราะห์กระบวนการ
พัฒนาตนเองตามหลักไตรสิกขากับหลักภาวา 4
ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาของมนุษย์

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

รูปแบบการพัฒนามนุษย์ตามแนวพุทธ
จริยศาสตร์ เป็นหลักการที่มุ่งเน้นการพัฒนามนุษย์
ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีงามและเกิดสันติสุขในสังคม
ผู้ปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา ได้อย่างสมบูรณ์ เชื่อว่า
เป็นผู้ที่ได้รับการพัฒนาอย่างแท้จริง เพราะเป็นข้อ
ปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับการพัฒนาด้านความ
ประพฤติ จิตใจ และปัญญา แต่การพัฒนามนุษย์
ทั้ง 3 นั้น จะต้องอาศัยทั้งปัจจัยภายนอกกับปัจจัย
ภายใน หากด้านปัจจัยภายในของคน มีจิตใจไม่สบาย
มีความทุกข์ หรือมีกิเลสครอบงำ ก็ย่อมส่งผลให้การ
พัฒนาปัจจัยภายนอก เป็นไปโดยไม่บริสุทธิ์หรือก่อให้เกิด
ปัญหาตามมาด้วย และถ้าพัฒนาปัจจัย
ภายนอกไว้ไม่ดี เช่น มีความขาดแคลนปัจจัย 4
ย่อมส่งผลกระทบถึงการพัฒนาปัจจัยภายใน ทำให้
ไม่สามารถจะทำการพัฒนาจิตใจของคนได้เต็มที่
เพราะฉะนั้น การพัฒนาทั้งปัจจัยภายนอกและ
ปัจจัยภายในจึงมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน
สามารถสรุปเป็นแผนภาพองค์ความรู้ที่ได้รับดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- ไกรวุฒิ มะโนรัตน์ และสุเทพ พรหมเลิศ. (2559). *วิเคราะห์การพัฒนามนุษย์ตามหลักพุทธธรรม*. (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- จักรพรรณ วงศ์พรพวัน. (2560). *ศึกษาวิเคราะห์การพัฒนาปัญญาตามแนวพุทธจริยศาสตร์ของสำนักปฏิบัติธรรมในจังหวัดขอนแก่น*. (รายงานการวิจัย). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2549). *การพัฒนาที่ยั่งยืน*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- พระบุญชู กัลยา. (2551). *การวิเคราะห์การศึกษาตามหลักไตรลักษณ์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2552). *การศึกษาทั่วไปเพื่อพัฒนามนุษย์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระไพศาล วิสาโล. (2542). *การศึกษาเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*. (รายงานการวิจัย). เชียงราย: สถาบันราชภัฏเชียงราย.
- พระวิทยา ญาณสาโร. (2554). *การศึกษาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภาวิณี ภาพันธ์. (2561). *การพัฒนาศักยภาพมนุษย์ตามหลักจักร 4*. (สารนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วศิน อินทสระ. (2549). *พุทธจริยศาสตร์*. กรุงเทพฯ: เม็ดทราย.
- ศรีนวล ศุภานุสนธิ์. (2546). *ชีวิตที่ดีตามพระคัมภีร์ของพุทธจริยศาสตร์*. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.

การพัฒนายุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย*

Strategy Development to Promote Tourism in a Second Tier City at Chiangkhan, Loei Province

อินทิรา สุพรหมจักร, ปานฤทัย พุทธทองศรี, พรหมพงษ์ มหาพรพงษ์ และวิศิษฐ์ศิริ ชูสกุล
Intira Supromajakr, Panruethai Putthongsri, Phromphong Mahapornpong and Wisitsiri Chusakul
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Loei Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: nokyoong7@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพปัญหา และความต้องการของการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย 2) พัฒนายุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และ 3) นำยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ไปสู่การปฏิบัติและประเมินผลการใช้ยุทธศาสตร์ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ตัวแทนผู้ประกอบการ ตัวแทนหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวในอำเภอเชียงคาน เป็นการวิจัยแบบผสมผสานของการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสนทนากลุ่ม การประชุมระดมความคิดเห็น และการลงมือปฏิบัติร่วมกัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบัน แบ่งตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยว 4 ประการ (4As) ได้แก่ 1) สิ่งดึงดูดใจ 2) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 3) สิ่งอำนวยความสะดวก และ 4) การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว สภาพปัญหามีปัญหาด้านการจัดการสิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ และการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวไม่ได้มาตรฐาน โดยต้องการพัฒนาบุคลากรและกิจกรรมการท่องเที่ยว การจัดการด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวก ยกกระดับการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน

*ได้รับบทความ: 1 มีนาคม 2565; แก้ไขบทความ: 22 เมษายน 2565; ตอรับตีพิมพ์: 5 กันยายน 2565

Received: March 1, 2022; Revised: April 22, 2022; Accepted: September 5, 2022

2. ผลการพัฒนายุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย วิสัยทัศน์ คือ “เชียงคานเมืองท่องเที่ยวยั่งยืนโลก เมืองแห่งสุขภาพและการพักผ่อน อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเกษตรก้าวหน้า ล้ำค่าวัฒนธรรม นวัตกรรมชุมชน” ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ 5 พันธกิจ 5 เป้าประสงค์ 14 กลยุทธ์ 101 โครงการ และ 105 ตัวชี้วัด

3. ผลการนำยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย สู่การปฏิบัติ และประเมินผลการใช้ยุทธศาสตร์ รวม 7 โครงการ ผู้ร่วมกิจกรรมพึงพอใจในวิทยากร สถานที่และระยะเวลาในการจัดกิจกรรม ด้านความรู้ความเข้าใจ การนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการทำงานและการนำความรู้ไปถ่ายทอดให้ผู้อื่น ผลการประเมินความพึงพอใจอยู่ที่ระดับมากที่สุดทุกด้าน

คำสำคัญ: ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยว; การท่องเที่ยว; เมืองรอง

Abstract

This research is intended to 1) study current conditions, problems, and the wishes and need for the promotion of tourism in a second tier city at Chiangkhan, Loei Province. 2) develop strategies to promote tourism in a second tier city at Chiangkhan, Loei Province, and 3) implement the strategy for promoting tourism in a second tier city at Chiangkhan, Loei Province and evaluate the results of the implementation of the strategy. Participants of this research included entrepreneurial representatives, representatives of tourism agencies and tourists in Chiangkhan District. The research method was a mixed research, of quantitative research and qualitative research which utilized the Participatory Action Research method (PAR). The research instruments used include in-depth interviews, group discussions, brainstorming meetings, and collaborative action.

The results revealed that:

1. Current conditions in Chiangkhan divide tourism into 4 elements (4As): 1) Attractions, 2) Accessibility, 3) Amenities and 4) Ancillary Service. However, the city is currently facing difficulties with attracting tourists; making tourist attractions accessible, supplying the necessary amount of amenities, and keeping the service of tourist attractions up to standard. To combat this, I wish to improve the quality of the personnels and tourist activities, the management of accessibility to tourist attractions and amenities, and enhance the service of tourist attractions to be up to standard.

2. Results of the development of the strategy to promote tourism in a second tier city at Chiangkhan, Loei Province consist of the vision "Chiang khan, a world-class sustainable tourist city, an environmentally friendly city of good health and leisure with advanced agriculture and a priceless local culture", 5 strategies, 5 missions, 5 goals, 14 strategies, 101 projects and 105 indicators.

3. Results of the implementation of the strategic development to promote tourism in a second tier city at Chiangkhan, Loei Province and the evaluation of the implementation of the strategy, which includes 7 projects, were satisfactory to the participants. The satisfaction assessment results for the event venue and duration of the event, the participants' understanding of the contents discussed, the practical application of the knowledge gained during the event, and the participants' ability to pass on the knowledge that they gained to others were all ranked at the highest level.

Keywords: Tourism Promotion Strategy; Tourism; A second tier city

1. บทนำ

ยุทธศาสตร์เป็นเครื่องมือที่ใช้กำหนดทิศทาง นโยบาย และการดำเนินการขององค์กรที่สมาชิกในองค์กรได้ร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นยุทธศาสตร์ แนวทางในการพัฒนา และโครงการ ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมขององค์กร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยยุทธศาสตร์ ประกอบด้วยองค์ประกอบพื้นฐาน 5 ส่วน คือ 1) การกำหนดทิศทาง (Direction Setting) 2) การประเมินองค์การและสภาพแวดล้อม (Environment Scanning) 3) การกำหนดยุทธศาสตร์ (Strategy Formulation) 4) การดำเนินยุทธศาสตร์ (Strategy Implementation) และ 5) การประเมินผลและการควบคุม (Evaluation and Control) (นพดล อยู่เจริญ, 2561) สำหรับยุทธศาสตร์ที่

สำคัญอีกหนึ่งยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558-2560 ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2558) ซึ่งมีวิสัยทัศน์ คือ วางรากฐานการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การส่งเสริมตลาดท่องเที่ยว โดยแนวทางการพัฒนาคือการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวจากเมืองท่องเที่ยวหลักสู่เมืองรองนับว่ามีความสำคัญมากในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติของประเทศไทย ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564) ซึ่งเน้นในด้านการสร้างแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ การอนุรักษ์รักษาแหล่งท่องเที่ยวเปราะบาง การให้ประชาชนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลนักท่องเที่ยว แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในตลาดโลกได้สร้างโอกาส

ทางการตลาดให้กับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย และการเพิ่มขึ้นของการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน เป็นโอกาสให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสามารถเข้าถึง นักท่องเที่ยวโดยตรงได้มากขึ้น (กระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬา, 2562) และที่สำคัญรัฐบาลยังมีนโยบาย ชัดเจนให้ความสำคัญด้านการท่องเที่ยวเพื่อสร้าง รายได้ และกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นและชุมชนด้วย การผลักดันให้นักท่องเที่ยวเดินทางเชื่อมโยงจาก “เมืองหลัก” สู่ “เมืองรอง” มากขึ้นเพื่อให้มีเงิน รายได้มาสู่เมืองรองและกระจายลงสู่ท้องถิ่น หนุนให้เกิดการกระจายรายได้อย่างรวดเร็วและ ทั่วถึงเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาสังคมและ เศรษฐกิจไทย (พรพรณี ตั้งใจสถาปัตย์, 2561)

จังหวัดเลย เป็นหนึ่งในจำนวน 55 จังหวัด ของประเทศไทยที่ถูกกำหนดโดยรัฐบาล เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เป็นเมืองรอง โดยมี เกณฑ์การพิจารณาความเป็นเมืองรองจากจำนวน นักท่องเที่ยวที่เข้าไปเที่ยวในเมืองนั้นไม่ถึง 6 ล้าน คนต่อปี (วนบุษย์ ยุพเกษตร, 2562) จากข้อมูล สถิติจำนวนนักท่องเที่ยวในจังหวัดเลย พ.ศ. 2558- 2562 พบว่า จำนวนนักท่องเที่ยวโดยเฉลี่ยมากกว่า ร้อยละ 50 ที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดเลยเป็น นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอำเภอ เชียงคาน ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาวิจัยการพัฒนา ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองใน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

เชียงคานเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดเลย ที่ได้รับการกำหนดให้เป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการ ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยองค์การบริหารการพัฒนา พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.)

อำเภอเชียงคานมีจุดขายคือเรื่องของวิถีชีวิตและ วัฒนธรรมอันเรียบง่ายของชุมชน รวมถึงความ เป็นอดีตที่ยังคงกลิ่นอายของเมืองเก่าที่ตั้งอยู่ริม แม่น้ำโขงมานานกว่า 100 ปี ถือได้ว่าการแสวงหา ท่องเที่ยวเชียงคานได้รับความนิยมสูงสุดมีจำนวน นักท่องเที่ยวจำนวนมาก ซึ่งมีผลกระทบในด้านบวก คือมีการขยายตัวด้านการลงทุน และด้านเศรษฐกิจ (สุพิชญา บุญคำ, 2560)

แม้ว่าการท่องเที่ยวจะส่งผลดีต่อชุมชน ในด้านเศรษฐกิจและการลงทุน แต่เมื่อมีนัก ท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในเมืองเชียงคานเป็น จำนวนมากโดยขาดการบริหารจัดการที่ดี จึงก่อ ให้เกิดปัญหาอย่างต่อเนื่อง อำเภอเชียงคานไม่มี ยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยว มีเพียงแผนพัฒนา ท้องถิ่นที่ดำเนินการสืบทอดกันมาไม่มีจุดเน้นเรื่อง การท่องเที่ยวเป็นการเฉพาะอย่างจริงจังขาดการ บูรณาการ ทำให้เกิดปัญหาการท่องเที่ยวเติบโตขึ้น อย่างรวดเร็วไร้ทิศทางผู้วิจัยจึงร่วมกับภาคี ที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย ข้าราชการ ภาคเอกชน ผู้นำชุมชนและกลุ่มผู้ประกอบการด้านการ ท่องเที่ยว ได้ผนึกกำลังกันเพื่อพัฒนายุทธศาสตร์ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย สำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไข ปัญหาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง อำเภอ เชียงคาน จังหวัดเลยต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพปัญหา และความต้องการของการส่งเสริมการท่องเที่ยว เมืองรอง อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

2. เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

3. เพื่อนำยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเมืองรอง อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย สู่การปฏิบัติ และประเมินผลการใช้ยุทธศาสตร์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานของการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยประชากรและกลุ่มตัวอย่าง มี 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วย ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ตัวแทนผู้ประกอบการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวใน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ผู้นำชุมชน และนักท่องเที่ยว เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหา และความต้องการในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย จำนวน 31 คน 2) กลุ่มสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน และตัวแทนผู้ประกอบการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและสภาพความต้องการในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย จำนวน 9 คน 3) กลุ่มประชุมระดมความคิดเห็น (เวทีประชาคม) ประกอบด้วย ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และตัวแทนผู้ประกอบการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย เพื่อระดมความคิดเห็นในการพัฒนายุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย จำนวน 31 คน 4) กลุ่มเป้าหมายในการนำยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติเพื่อนำโครงการ

และกิจกรรมไปปฏิบัติจริงเป็นระยะเวลา 1 ไตรมาส ประกอบด้วย ตัวแทนผู้ประกอบการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในพื้นที่บ้านเชียงคาน หมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 2 ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย จำนวน 30 คน และ 5) กลุ่มเป้าหมายวิพากษ์และประเมินยุทธศาสตร์เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของยุทธศาสตร์ ได้แก่ ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสนทนากลุ่ม การประชุมระดมความคิดเห็น (เวทีประชาคม) และแบบวิพากษ์ประเมินยุทธศาสตร์ การดำเนินการวิจัยดำเนินการอย่างต่อเนื่อง แบ่งเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพปัญหา และความต้องการในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนายุทธศาสตร์โดยจัดการประชุมระดมความคิดเห็นแบบมีส่วนร่วม ทำการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ด้วยเทคนิค SWOT โดยวิเคราะห์ปัจจัยภายในภายใต้กรอบ 4Ms (Man, Money, Material, Management) และวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกภายใต้กรอบ STEP (Social, Technology, Economic, Political) 2) จากนั้นนำมากำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) และการกำหนดพันธกิจ (Mission) 3) กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด กลยุทธ์และโครงการแล้วจัดทำยุทธศาสตร์ฉบับร่างเพื่อนำไป

ตรวจสอบยุทธศาสตร์และโดยการจัดเวทีวิพากษ์ยุทธศาสตร์

ขั้นตอนที่ 3 นำยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ โดยแต่งตั้งคณะกรรมการในการนำยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย สู่การปฏิบัติ มีการจัดทำแผนปฏิบัติการ และคัดเลือกโครงการนำไปปฏิบัติจริงหลังจากดำเนินโครงการที่ผ่านการคัดเลือกของคณะกรรมการในแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ เป็นเวลารวม 1 ไตรมาส ทำการประเมินผลการใช้ยุทธศาสตร์ และจัดทำยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ฉบับสมบูรณ์ เพื่อเผยแพร่ยุทธศาสตร์ต่อไป

ตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคสามเส้า (Triangulation) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) อธิบาย ตีความ สร้างข้อสรุปจากการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึก และจากการประชุมระดมความคิดเห็นแบบมีส่วนร่วม สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติ ความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพปัญหา และความต้องการของการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ตามองค์ประกอบที่สำคัญของการท่องเที่ยว 4 ประการ (4As) ได้แก่ 1) สิ่งดึงดูดใจ ซึ่งสามารถแบ่ง

ออกได้ตามรูปแบบของการท่องเที่ยวเป็น 3 รูปแบบ ดังนี้ 1) การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ 2) การท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรม 3) การท่องเที่ยวในเชิงันทนาการ 2) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 3) สิ่งอำนวยความสะดวก และ 4) การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว การส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย มีปัญหาด้านการจัดการสิ่งดึงดูดใจ ขาดการจัดการด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ และการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวยังไม่ได้มาตรฐาน ซึ่งมีความต้องการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว การบริหารจัดการการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวก และต้องการยกระดับการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน จำเป็นต้องใช้ยุทธศาสตร์ในการจัดการ

2. ผลการพัฒนายุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย จากการทำประชาคมและผ่านการวิพากษ์ได้ ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ประกอบด้วย 4 พันธกิจ 5 ประเด็นยุทธศาสตร์ 5 เป้าประสงค์ 14 กลยุทธ์ 101 โครงการ และ 105 ตัวชี้วัด วิสัยทัศน์ (Vision) คือ เชียงคานเมืองท่องเที่ยวยั่งยืนโลก เมืองแห่งสุขภาพและการพักผ่อน อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเกษตรก้าวหน้า ล้ำค่าวัฒนธรรม นำวิถีชุมชน พันธกิจ (Mission) เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ จึงได้กำหนดพันธกิจ ดังนี้ 1) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบุคลากรการท่องเที่ยว 2) ส่งเสริมสุขภาพ

และนันทนาการ 3) อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) อนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น 5) พัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน เป้าประสงค์ (Goal) มีดังนี้ 1) เมืองเชียงคานมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบุคลากรการท่องเที่ยว 2) เมืองเชียงคานมีการส่งเสริมสุขภาพและนันทนาการ 3) เมืองเชียงคานมีการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) เมืองเชียงคานมีการอนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น 5) เมืองเชียงคานมีการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืนประกอบด้วย 5 ประเด็นยุทธศาสตร์ ดังนี้ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเมืองเชียงคานสู่การเป็นเมืองท่องเที่ยวยั่งยืนโลก มี 4 กลยุทธ์ 29 โครงการ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 สร้างเสริมให้เชียงคานเป็นเมืองแห่งสุขภาพและการพักผ่อน มี 3 กลยุทธ์ 19 โครงการ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมี 2 กลยุทธ์ 12 โครงการ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมสนับสนุน การอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีและวิถีชุมชนมี 3 กลยุทธ์ 20 โครงการและประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืนมี 2 กลยุทธ์ 20 โครงการ

3. ผลการนำยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย สู่การปฏิบัติ จากประเด็นยุทธศาสตร์ ทั้ง 5 ประเด็นยุทธศาสตร์จำนวน 7 โครงการ ได้แก่ 1) โครงการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 2) โครงการอบรมผู้ประกอบการในสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยว

ด้านการปฏิบัติงานให้ได้ตามมาตรฐานสากล 3) โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน 4) โครงการส่งเสริมการนวดผ่อนคลายแผนไทยเชียงคานเพื่อการท่องเที่ยว 5) โครงการกำหนดแนวปฏิบัติสำหรับผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 6) โครงการนั่งสามล้อเครื่องเล่าเรื่องเมืองเชียงคาน และ 7) โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีประมงลุ่มแม่น้ำโขง โครงการนี้มี 2 กิจกรรมคือ กิจกรรมที่ 1 การอบรมเชิงปฏิบัติการโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีประมงลุ่มแม่น้ำโขงและ กิจกรรมที่ 2 การถ่ายทำรายการเพื่อประชาสัมพันธ์ในสื่อโทรทัศน์ช่อง 7HD และ เพจเฟซบุ๊กผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจในด้านวิทยากร ด้านสถานที่จัดกิจกรรมและระยะเวลาในการจัดกิจกรรม ด้านความรู้ความเข้าใจที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รับ ด้านการนำความรู้ที่ได้รับจากกิจกรรมไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน และด้านความสามารถในการนำความรู้ที่ได้รับไปเผยแพร่ถ่ายทอดให้ผู้อื่นต่อได้ มีผลการประเมินความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดในทุกด้าน

5. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ในครั้งนี้ได้ศึกษาตามองค์ประกอบที่สำคัญของการท่องเที่ยว 4 ประการ (4As) ได้แก่ 1) สิ่งดึงดูดใจ (Attractions) 2) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) 3) สิ่งอำนวยความสะดวก

(Amenities) และ 4) การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary Service) สอดคล้องกับ Cooper & Boniface (1998) ที่กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวเป็นสถานที่สำคัญ จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4As และสอดคล้องกับ Collier & Harraway (1997) ที่สรุปว่าแหล่งท่องเที่ยวที่ดีมีศักยภาพจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 3 ประการ หรือ 3As

สำหรับปัญหาของการส่งเสริมการท่องเที่ยว เมืองรอง อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย มีความหลากหลาย จำเป็นต้องมีการป้องกันและแก้ไขปัญหารวมถึง ดำเนินการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวให้ยั่งยืน ซึ่งผลการศึกษาความต้องการของภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องมีความคิดเห็นตรงกันว่า ต้องมียุทธศาสตร์ ซึ่งจะเป็นเครื่องมือที่สำคัญเพื่อใช้กำหนดทิศทาง นโยบาย การดำเนินการของชุมชน สอดคล้องกับ ผลการศึกษายุทธศาสตร์ของณกมล ปุณชเขตต์ทิกุล (2561) ได้สรุปไว้ว่า ยุทธศาสตร์คือ ทิศทาง นโยบาย และกระบวนการที่องค์การตัดสินใจเลือกเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของเสรี พงศ์พิศ (2548) ที่ได้กล่าวว่า ยุทธศาสตร์ คือ แผนการดำเนินงานที่สร้างขึ้นมาอย่างเป็นระบบ เป็นแผนที่มีความยืดหยุ่น มีวัตถุประสงค์ที่มาจากความคิดของทุกฝ่าย

ส่วนผลการวิจัย การพัฒนายุทธศาสตร์ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองอำเภอเชียงคานที่มีวิสัยทัศน์ (Vision) คือ “เชียงคานเมืองท่องเที่ยวที่ยั่งยืนโลก เมืองแห่งสุขภาพและการพักผ่อน

อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเกษตรก้าวหน้า ล้ำค่าวัฒนธรรมนำวิถีชุมชน” สอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดเลย พ.ศ. 2561-2565 (สำนักงานจังหวัดเลย, 2561) ซึ่งมีวิสัยทัศน์ว่า เมืองน่าอยู่ เมืองแห่งการท่องเที่ยว การค้า และการลงทุนภายใต้การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นแนวทางการพัฒนาเดียวกันกับ ประเด็นการพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 (จังหวัดอุดรธานี, หนองคาย, หนองบัวลำภู, เลย และบึงกาฬ) ซึ่งมีวิสัยทัศน์ว่า เกษตรอุตสาหกรรมชั้นนำ การค้าและการท่องเที่ยวสากล ชุมชนน่าอยู่อย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558-2560 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2558) ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การส่งเสริมตลาดท่องเที่ยว โดยแนวทางการพัฒนาคือการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวจากเมืองท่องเที่ยวหลักสู่เมืองรอง

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

ควรนำยุทธศาสตร์ใช้กำหนดเป็นนโยบาย แนวทางการปฏิบัติในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองในจังหวัดอื่นๆ ด้วย

2. ข้อเสนอแนะด้านวิชาการ

ควรส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง อำเภอเชียงคาน และการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองในจังหวัดอื่นๆ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้อยุทธศาสตร์เป็นเครื่องมือในการกำหนด

ทิศทาง นโยบาย มีการดำเนินการภายใต้ยุทธศาสตร์อย่างจริงจัง

3. ข้อเสนอแนะด้านการปฏิบัติ

สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในเมืองท่องเที่ยวที่เป็นเมืองรองในจังหวัดอื่นๆ ได้ ในการพัฒนายุทธศาสตร์นั้นต้องบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน

4. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

ไปพัฒนาต่อยอดเพื่อใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองในจังหวัดอื่นๆ ด้วย

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

ได้โมเดลกระบวนการพัฒนายุทธศาสตร์ที่สามารถขับเคลื่อนได้อย่างแท้จริงมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้นจะต้องพัฒนาขึ้นโดยบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน และต้องมาจากความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ดังภาพประกอบ

ภาพที่ 1 โมเดลการพัฒนายุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2558). *ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558-2560*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- _____. (2562). *ความสำคัญของการท่องเที่ยว*. เข้าถึงได้จาก http://news.sanook.com/education/education_296632.php

- นพดล อยู่เจริญ. (2561). กองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร. เข้าถึงได้จาก <http://km.oae.go.th/index.php/strategic1-m/2561-stra1/399-2018-08-23-10-02-54>
- ณกมล ปุณขเขตต์ทิกุล. (2561). ความหมายของยุทธศาสตร์. เข้าถึงได้จาก <http://km.oae.go.th>
- พรรณี ตั้งใจสถาปต์. (2561). นโยบายผลักดันนักท่องเที่ยวเดินทางจากเมืองหลักสู่เมืองรอง. เข้าถึงได้จาก <https://thainews.prd.go.th>
- วนบุษย์ ยุพเกษตร. (2562). ลองเปิดใจให้เมืองรอง. เข้าถึงได้จาก <https://procurement.tcdc.or.th>
- สุพิชญา บุญคำ. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- เสรี พงศ์พิศ. (2548). เครือข่ายยุทธวิธีเพื่อประชาคมเข้มแข็งชุมชนเข้มแข็ง. กรุงเทพฯ: โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน.
- สำนักงานจังหวัดเลย. (2561). แผนพัฒนาจังหวัดเลย พ.ศ. 2561-2565. เลย: สำนักงานจังหวัดเลย.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2559). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). (2561). แผนขับเคลื่อนองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2562-2565). กรุงเทพฯ: องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)
- Collier A., & Harraway S. (1997). *Principle of Tourism*. Auckland: Longman.
- Cooper, C., & Boniface, B. G. (1998). *Geography of travel and tourism*. UK: Butterworth Heinemann.

หลักธรรมในนวโกวาทกับการนำไปใช้เป็นแนวทางดำเนินชีวิต ในสังคมยุคดิสรัปชัน*

The NAVAKOVADA's Principles As the Means of Living in the Disruption Society

กฤษณา วรณกลาง และภาณุวัฒน์ ปักด้วงค์
Kritsana Wannaklang and Panuwat Pakdeewong
มหาวิทยาลัยนเรศวร
Naresuan University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: kritsanaw@nu.ac.th

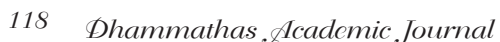
บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหาจากหลักธรรมนวโกวาท 2) เสนอแนวทางการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่จากหลักธรรมนวโกวาท โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเอกสาร ในลักษณะการสำรวจวิเคราะห์เนื้อหาของหลักธรรมจากหนังสือนวโกวาทที่นิพนธ์โดยสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส ได้มาโดยความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน เพื่อนำไปสู่การออกแบบแนวทางในการนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคมยุคดิสรัปชันหรือสังคมยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างผกผันและไม่หวนกลับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ใช้เทคนิคการตรวจสอบสามเส้าในการตรวจสอบข้อมูล นำเสนอในลักษณะการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลักธรรมของนวโกวาทมีอยู่ด้วยกัน 10 ธรรมบท แต่ละบทมีอรรถของความหมายที่ชี้ให้เห็นถึงพฤติกรรมและหลักในการดำรงชีวิตและการดำเนินชีวิต มองว่า หัวใจสำคัญของหลักในการดำรงและดำเนินชีวิตจากนวโกวาทอยู่ที่คำว่า “สติ”
2. แนวทางการดำรงชีวิตอยู่ที่หลัก “โพชฌงค์” หรือการดำเนินชีวิตอย่างรู้เท่าทันตัวเอง นั่นคือ “การรู้สภาพแห่งตน-รู้จักของตน-รู้ธรรมในการรักษาตน-รู้การกระทำให้ตน” โดยมีแนวทางการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่จากหลักธรรมนวโกวาทอยู่ที่การดำเนินชีวิตที่ “มีและใช้” สติ สัมผัสปัญญากับหิริ โอตตัปปะ เป็นกลไกทุกกิจกรรมของการใช้ชีวิตประจำวัน ในลักษณะของการตระหนักรู้เท่าทันเหตุปัจจัยใช้ปัญญา

*ได้รับบทความ: 13 มีนาคม 2565; แก้ไขบทความ: 12 กันยายน 2565; ตอรับตีพิมพ์: 30 กันยายน 2565
Received: March 13, 2022; Revised: September 12, 2022; Accepted: September 30, 2022

Abstract

The research results find that:

1. 10 groups of the principle were found and all of them led to talk about the daily life' behaviors, So the center of them was "Sa-ti".
2. "Bojjhaṅga"; by mean of the meaning in "Bojjhaṅga" principle; was shown as the mainly principle of these means because persons must have been aware of the fact sin these society and it will shown that: to be aware of their self, to be aware of their mind, to be aware of principle of their life and to be aware of their action. So; having and maneuvering; of "Sati - Sumpachunya" and "Hiri- Oottuppa"with Bojjhaṅga; were as mechanism of these Means in order to be aware of live or learn to live as; learn to know - learn to live- learn to flexible- learn to endurance; and ready or have ability to changes their life -with "Sati". So; Their manipulation have based on the education which led by principle of Dhamma.

Keywords: The NAVA KOVADA's Principles; the Means of Living; Disruption Society

1. บทนำ

การดำเนินชีวิตของคนในยุคสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างผกผันและไม่หวนกลับ (Disruption Society) มีความสับสนวุ่นวายอันเนื่องมาจาก สภาพของสังคมที่มีความเร็วมากในการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากปัจจัยสำคัญคือ การพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีทางการสื่อสาร และผลจากการเปลี่ยนแปลงนั้นก็ไม่สามารถหวนคืนสภาพของสังคมให้กลับคืนมาดังเดิมได้โดยง่าย หรือไม่กลับมาเลย เพราะการเปลี่ยนแปลงอย่างผกผันและไม่หวนกลับ (Disrupt) คือ การไม่หยุดนิ่งของการพัฒนา ซึ่งการพัฒนานี้ เกิดจาก “มนุษย์” เพื่อตอบสนองความต้องการของ “มนุษย์” สิ่งที่ได้จากการพัฒนา คือ นวัตกรรมใหม่ๆ ที่สร้างประโยชน์ให้คนกลุ่มหนึ่ง และอาจจะทำให้คนอีกกลุ่มหนึ่งเสียประโยชน์ไป (Coraline Team, 2019)

กรณีนี้ ทำให้เห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงอย่างผกผันและไม่หวนกลับหรือ Disrupt ที่เกิดจากเทคโนโลยี อันเป็นเครื่องมือที่มีศักยภาพทำให้โลกก้าวไปข้างหน้าด้วย “ความเร็ว” และ “ความแรง” และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสิ่งที่มีอยู่เดิม ไปสู่สภาพใหม่อย่างรวดเร็ว และไม่มีทางเปลี่ยนแปลงกลับมาสู่สภาพเดิมได้อีก

ดังนั้น ในวิถีการดำรงชีวิตและการดำเนินชีวิตของคนในอนาคต ย่อมหนีไม่พ้นกระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างผกผันและไม่หวนกลับ หรือ Disrupt จากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีไปได้ดังที่ ภาณุวัฒน์ ภักดิ์วงศ์ และกฤษฎา วรณกลาง (2563, หน้า 91-112) กล่าวไว้ในบทความชื่อ

นโนโวกากับการเป็นเครื่องมือในการใช้ชีวิตของคนในยุคสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างผกผันและไม่หวนกลับ (Disruptive Society) ไว้ว่า ผลกระทบจากการการเปลี่ยนแปลงอย่างผกผันและไม่หวนกลับ (Disrupt) ก่อให้เกิดภาวะที่ทำให้คนในสังคมปราศจากสติและความยั้งคิดในการดำรงชีพและดำเนินชีวิต เนื่องมาจากการเสพข้อมูลข่าวสารจำนวนมาก ปราศจากกระบวนการคิดและตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลเพียงด้านเดียว และอาจเป็นการตัดสินใจที่เรียกว่า “มโน” ไปเองของบุคคลผู้นั้น และส่งผลต่อการเกิดระบบค่านิยมที่ไม่ถูกต้องกับการดำเนินวิถีและวิถีในการดำรงชีพและดำเนินชีวิตของคนยุคใหม่หรือคนในยุคการเปลี่ยนแปลงอย่างผกผันและไม่หวนกลับ (Disrupt) อีกประการหนึ่งด้วย

สิ่งเหล่านี้ทำให้เห็นได้ว่า คนในยุคใหม่หรือคนรุ่นใหม่ขาดหลักยึดเหนี่ยวจิตใจในการดำรงชีพและดำเนินชีวิต หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่า ขาดหลักธรรมที่ถูกต้องในการดำรงชีพดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม นั่นเอง

ผลกระทบจากการใช้ชีวิตในสภาพดังกล่าว “คน” จึงต้องการเครื่องมือที่เหมาะสมในการควบคุมพฤติกรรมแห่งตน ซึ่งสังคมไทยมีเครื่องมืออื่นๆ อยู่แล้ว แต่มิได้มีการนำมาใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม หากแต่ละเลยและลืมนึกอย่างจงใจจนเห็นได้ชัด ซึ่งนั่นคือ การบวชเรียนของเพศชายหรือแม้แต่การศึกษาในหลักสูตรธรรมศึกษาของเพศหญิงเพื่อศึกษาหลักธรรมในพระไตรปิฎกและนำมาใช้อย่างจริงจังในสังคมหลังจากได้ลาสิกขาบทหรือสำเร็จการศึกษาแล้ว

การบวชเพื่อเรียนดังกล่าว จัดได้ว่าเป็น
อุปายในการพัฒนามนุษย์ของสังคมไทย
ให้มีสมรรถนะในการรู้เท่าทันพฤติกรรมของตน
พฤติกรรมของคน และวิธีการในการรับมือกับ
พฤติกรรมของมนุษย์เหล่าต่างๆ ในสังคมที่ตนเอง
จะต้องไปเผชิญหน้าอยู่ ซึ่งเดิมที่จะเป็นการศึกษา
พระไตรปิฎก ภาษาบาลีหรือภาษาบาลี หรือภาษา
สันสกฤตหรือวิชาต่างๆ ตามที่ท่านพระครูอุปัชฌาย์
หรือพระอาจารย์ผู้บวชให้ จะเป็นผู้ประสิทธิ์
ประสาทวิชาเหล่านั้นให้แก่พระบวชใหม่เพื่อ
ประโยชน์ของศิษย์ในอนาคต

ต่อมาสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา
วชิรญาณวโรรส วัดบวรนิเวศวิหาร ทรงประมวล
หัวข้อธรรมจากพระไตรปิฎกสำหรับสั่งสอนอบรม
และศึกษาเล่าเรียนของพระบวชใหม่หรือพระนวกะ
โดยเฉพาะ เพื่อให้เรียนรู้และเข้าใจได้ง่าย เรียกว่า
หนังสือ “นวโกวาท” มีองค์ประกอบ 3 ส่วน
โดยส่วนต้นเป็น วินัยบัญญัติ หรือศีลของภิกษุ
ส่วนกลางเป็น ธรรมวิภาค คือธรรมที่ต้องแยก
คัดจัดไว้เป็นหมวดหมู่ เช่น ธรรมที่มี 2 ข้อย่อย
รวมไว้หมวดหนึ่ง มี 3 ข้อย่อยรวมไว้หมวดหนึ่ง
เป็นต้น และส่วนหลังเป็น คิปปิปฏิบัติ คือหลักปฏิบัติ
และหลักควรเว้นสำหรับคฤหัสถ์หรือชาวบ้านทั่วไป
เช่น อบายมุข เป็นต้น หนังสือดังกล่าวจึงจัดเป็น
เครื่องมือสำคัญในการชี้แนะทางการดำรงชีวิตใน
สังคมผ่านกระบวนการ การศึกษาเรียนรู้ตามหลัก
พระพุทธศาสนา

ปัจจุบัน นอกจากจะมีการรจนาเป็นฉบับ
ของสงฆ์หรือนักบวชแล้ว ยังมีฉบับที่จัดพิมพ์เป็น
ของประชาชนโดยเป็นการจัดหมวดหมู่ข้อธรรม

และแยกย่อยแปลความของคำในหลักธรรม
ข้อต่างๆ เข้าไว้เพื่อการศึกษาเรียนรู้และแปรไปสู่
การปฏิบัติในวิถีชีวิตต่อไป

กรณีดังกล่าวนี้ เมื่อพิจารณาถ้อยคำใน
หนังสือฉบับดังกล่าวแล้ว กล่าวได้ว่า เป็นข้อธรรม
หรือหลักธรรมที่กล่าวถึงพฤติกรรมของคนในสังคม
หลักในการใช้ชีวิตของคนในสังคมและเป็น
เครื่องมือที่ควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคม
ตลอดจนชี้ให้เห็นถึงผลและเหตุของพฤติกรรม
คนในสังคม และการกล่าวถึงพฤติกรรมดังกล่าว
ข้างต้น มิได้เป็นเพียงเฉพาะบุคคลเท่านั้น หากแต่
ยังกล่าวรวมถึงพฤติกรรมของกลุ่มคนในสังคม
ซึ่งในหนังสือใช้คำว่า “บริษัท” ที่ในความหมาย
โดยธรรมแปลว่า กลุ่มคน (แต่ในความหมายทาง
โลกแปลว่า องค์กรทางธุรกิจ) ทำให้นวโกวาท
ฉบับประชาชน มิได้เป็นเพียงหนังสือที่ใช้สอน
พระบวชใหม่หรือพระใหม่ แต่หมายรวมถึงสามารถ
สอนคนในสังคมให้นำหลักธรรมไปใช้ในการชีวิต
ประจำวันได้ด้วย

หากได้มีการกระตุกคิดและย้อนคิดกับมี
ความเป็นไปได้ที่จะนำ “สิ่ง” นั้นกลับคืนมาสู่สังคม
ไทยได้ ก็จะมีคุณูปการแก่คนในสังคมได้เป็นอย่างดี
ยิ่ง เพราะ “นวโกวาท” เป็นเครื่องมือทางสังคมที่
เคยส่งผลให้กุลบุตรไทยได้เป็นผู้นำในสังคมใน
ฐานะ “บัณฑิต” ของสังคมมาแล้ว หากนำมาคลี่
ให้เห็นภาพความจริงที่ถูกต้อง และดึงมาใช้อย่าง
เหมาะสม สิ่งปรากฏในหนังสือดังกล่าวก็จะช่วย
ปลุกความคิด ปลุกสติให้คนยุคใหม่รู้เท่าทันกระแส
เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างผกผันและไม่หวน
กลับหรือ Disrupt เราอยู่ ซึ่งหากคนในสังคมไทย

ยุคนี้ได้ื่อนนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำรงและดำเนินชีวิต ก็น่าจะทำให้สังคมไทยย้อนกลับมาสู่เส้นทางที่ดีได้เช่นกัน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหาจากหลักธรรมนวกวาท
2. เสนอแนวทางการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่จากหลักธรรมนวกวาท

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นเทคนิคหลักและใช้หลักธรรมจากเอกสารนวกวาทใน (ฉบับประชาชน) (ม.ป.ป.) เป็นเอกสารหลักในการวิเคราะห์เนื้อหาผ่านเกณฑ์การคัดเลือกเอกสารที่นำมาวิเคราะห์ ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน กับนำหลักธรรมข้างต้นมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นหลักในการวิเคราะห์โดยมีนัยสำคัญของคำหรือ Thematic Unit เป็นหน่วยในการวิเคราะห์ และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยใช้เทคนิคการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ทั้งจากแหล่งข้อมูลเชิงเอกสารและบุคคล จากนั้นจึงนำเสนอโดยใช้เทคนิคการพรรณนาวิเคราะห์

4. สรุปผลการวิจัย

นวกวาทเป็นองค์ความรู้ของความเป็นจริงของชีวิต เริ่มตั้งแต่หลักธรรมทำให้ชี้ให้เห็นได้

ว่า “ธรรม” เป็นเครื่องมือสำคัญในการควบคุมและกำกับพฤติกรรมของตนเอง ในการดำเนินชีวิต

นวกวาทประกอบด้วยข้อธรรม 10 หมวดที่ชี้ให้เห็นถึงพฤติกรรมและหลักในการนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน โดยหัวใจสำคัญอยู่ที่คำว่า สติและสัมปชัญญะ ในกระบวนการนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน ผู้วิจัยพบว่า หลัก “โพชฌงค์” หรือการดำเนินชีวิตอย่างรู้เท่าทันตัวเอง นั่นคือ “การรู้สภาพแห่งตน-รู้จิตของตน-รู้ธรรมในการรักษาตน-รู้การกระทำให้ตน” โดยหลักโพชฌงค์ หรือธรรมที่เป็นองค์แห่งการตรัสรู้หรือองค์ของผู้ตรัสรู้ ประกอบด้วย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2559) 1) สติ (สติสัมโพชฌงค์) ความระลึกได้ สำนึกพร้อมอยู่ใจอยู่กับกิจ จิตอยู่กับเรื่อง 2) ธัมมวิจยะ (ธัมมวิจยสัมโพชฌงค์) ความเพียรธรรม ความสอดส่องสืบค้นธรรม 3) วิริยะ (วิริยสัมโพชฌงค์) ความเพียร 4) ปีติ (ปีติสัมโพชฌงค์) ความอิ่มใจ 5) ปัสสัทธิ (ปัสสัทธิสัมโพชฌงค์) ความสงบกายใจ 6) สมาธิ (สมาธิสัมโพชฌงค์) ความมีใจตั้งมั่น จิตแน่วในอารมณ์ 7) อุเบกขา (อุเบกขาสัมโพชฌงค์) ความมีใจเป็นกลาง เพราะเห็นตามเป็นจริง

การนำไปใช้สามารถนำไปใช้ในการฝึกสติฝึกจิต และฝึกพฤติกรรม ผ่านกระบวนการทางการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียนและตามอัยาศัย สำหรับเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่หรือสังคมยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างผกผันและไม่หวนกลับหรือ Disruptive Society บนฐานการใช้หลักธรรมจากนวกวาท อยู่ที่ว่าทำความเข้าใจในเจตนาที่แท้จริงของหลักธรรม และการมีวิถีการดำเนินชีวิตที่

“มีและใช้” สติ สัมปชัญญะ กับ หิริ โอตตัปปะ เป็นกลไกการดำเนินชีวิตของทุกกิจกรรมในการใช้ชีวิตประจำวัน ในลักษณะของการตระหนักรู้เท่าทันเหตุปัจจัย ใช้ปัญญาในการจัดการชีวิต และดำเนินชีวิตแบบ “เรียนให้รู้-ดูให้ทัน-ผันให้เป็น-เย็นให้ได้” ด้วยหลักโพชฌงค์ อันเป็นการดำเนินชีวิตที่พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงใดๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรู้และมีสติ

5. อภิปรายผลการวิจัย

ในการอภิปรายผล ผู้วิจัยนำเสนอความคิดจากการศึกษาข้อธรรมและความหมายในข้อธรรมในระดับโลกียธรรมเพื่อนำไปใช้ในการสร้างแนวทางการปฏิบัติสำหรับบุคคลทั่วไปในสังคม โดยจำแนกออกเป็น 4 ประเด็นดังนี้ (สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส, ม.ป.ป.)

1. หลักธรรมของนวโกวาทมีอยู่ด้วยกัน 10 ธรรมบท แต่ละบทเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงพฤติกรรมของการดำรงชีวิตและการดำเนินชีวิตเป็นหลักในการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมในการดำรงชีวิตของบุคคลและดำเนินชีวิตในสังคมของบุคคล หัวใจสำคัญของหลักธรรมนวโกวาทอยู่ที่คำว่า “สติ” และแนวทางการดำรงชีวิตอยู่ที่หลัก “โพชฌงค์” ซึ่งเป็นเรื่องเดียวกันกับการดำเนินชีวิตอย่างรู้ตัวเท่าทันตัวเอง นั่นคือ “การรู้สภาพแห่งตน-รู้จิตของตน-รู้ธรรมในการรักษาตน-รู้การกระทำของตน” ผลจากการศึกษาถึงองค์ความรู้เมื่อนำมาอธิบายในเชิงการนำไปใช้ในเชิงโลกียธรรมพบว่าองค์ความรู้ที่เป็นข้อธรรมสามารถนำไปใช้ในระบโลกียธรรมหรือในระดับปุถุชนได้ โดยใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมกำกับพฤติกรรมทั้งทาง

ความคิดและการกระทำของคน

นอกจากนี้ ยังมีข้อธรรมที่เป็นเครื่องกำกับพฤติกรรมของตน บุคคลและองค์กรบุคคลในลักษณะที่มีความละเอียดอ่อนต่อการดำเนินชีวิต และเป็นเครื่องมือในการศึกษาเรียนรู้พฤติกรรมของบุคคลหรือองค์กรบุคคล

ดังนั้น การทำให้ “ธรรม” เป็น หนึ่งเดียวกับ “การดำเนินชีวิต” จึงเป็นเรื่องสำคัญที่มาเติมเต็มและสร้างสมดุลให้กับการดำเนินชีวิต (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2559)

จึงกล่าวในที่สุดได้ว่า นวโกวาทเป็นการสรุปหรือประมวลข้อธรรม ที่เป็น “ธรรม” กับ “การใช้ชีวิต” กับ “การกระทำทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิตประจำวัน” หรือทำให้เห็นว่า ธรรมกับการใช้ชีวิตเป็นเรื่องเดียวกัน นั่นคือต้องมีความเข้าใจในชีวิตหรือเข้าใจในความเป็นมนุษย์ที่ถูกต้องเป็นพื้นฐาน เมื่อบุคคลหรือองค์กรบุคคลตระหนักรู้ว่าชีวิตหรือความเป็นมนุษย์เป็นสิ่งที่มีความค่าที่สุด และปัจจัยภายนอกเป็นเพียงสิ่งที่มาอำนวยความสะดวกสบายในการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมกับคุณค่าความเป็นมนุษย์เท่านั้น การกระทำของบุคคลหรือองค์กรบุคคลในสังคมก็จะนำไปสู่สังคมที่สงบสุขนั่นเอง

2. การนำหลักธรรมของนวโกวาทไปใช้ในการดำเนินชีวิต เพราะ “นวโกวาท” มิได้เป็นเพียงหนังสือที่ใช้สอนพระบวชใหม่หรือพระใหม่ แต่หมายรวมถึงหนังสือประมวลข้อธรรมที่สามารถนำไปสอนคนในสังคมให้นำหลักธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ด้วย ตัวอย่างเช่น เพราะการดำเนินชีวิตในสังคมยุคใหม่ที่เต็มไปด้วยเทคโนโลยีนั้น

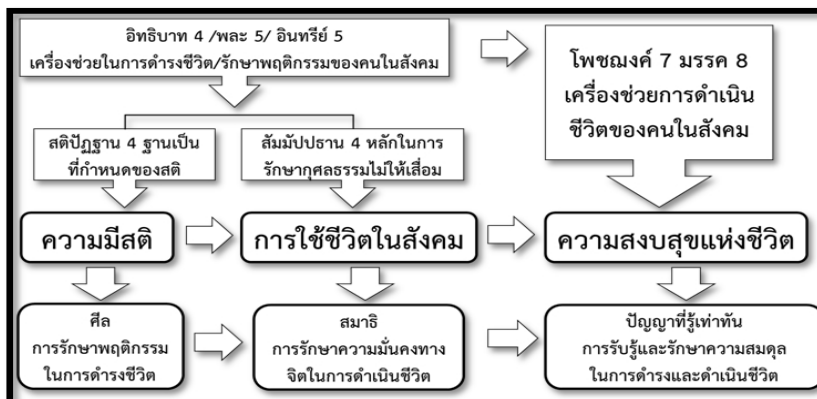

บุคคลจึงต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจในเหตุผลของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมตลอดเวลา หรือหมั่นพิจารณาความจริงของโลกอยู่เนืองๆ ทุกวัน อันเป็นการดำเนินชีวิตคล้อยตามหลักธรรมที่เรียกว่า “อภินิพิจจเวกขณ 5” ได้แก่ 1) การพิจารณาทุกวันๆ ว่า เรามีความแก่เป็นธรรมดา ไม่สามารถล่วงพ้นความแก่ไปได้ 2) การพิจารณาทุกวันๆ ว่า เรามีความเจ็บป่วยเป็นธรรมดา ไม่สามารถล่วงพ้นความเจ็บป่วยไปได้ 3) พิจารณาทุกวันๆ ว่า เรามีความตายเป็นธรรมดา ไม่สามารถล่วงพ้นความตายไปได้ 4) การพิจารณาทุกวันๆ ว่า เราจะต้องพลัดพรากจากของรักของชอบใจทั้งสิ้น 5) การพิจารณาทุกวันๆ ว่า เรามีกรรมเป็นของตัว เราทำดีจักได้ดี ทำชั่วจักได้ชั่วซึ่งการฝึกคิดอย่างนี้ทุกวัน จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของเราให้ไม่ประมาท และเมื่อทุกคนทำได้อย่างนี้ก็จะทำให้กลายเป็นวิถีของพฤติกรรมทางบวกของคนในสังคมได้ในที่สุด หรือ การสร้างวิถีชีวิตของคนในสังคมให้เป็นพฤติกรรมทางบวกที่ย่อมไม่ใช่เรื่องง่าย จึงจำเป็นต้องอาศัยหลักธรรมอื่นๆ มาช่วยไม่ให้ท้อถอยหรือหวั่นไหวจนยอมแพ้เลิกทำเป็นต้น ทำให้เห็นถึงการใช้หลักธรรมวิจยหรือ

วิจยสัมโพชฌงค์ ในหลักธรรมโพชฌงค์ เข้ามาเป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิต และทำให้เห็นการดำเนินชีวิตด้วยหลักเหตุผล ตามหลักสติและสัมปชัญญะตามไปด้วยเช่นกัน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2559)

สิ่งที่น่าสนใจในประเด็นนี้คือ การแปลความหมายทางภาษาระหว่างภาษาโลกกับภาษาธรรม และความเชื่อมโยงความหมายในข้อธรรมกับพฤติกรรมของคนในสังคม และการดึงความสัมพันธ์เชิงปฏิบัติระหว่างข้อธรรมกับการกระทำของคนนั่นเอง

3. การนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน อย่างไรก็ตาม เมื่อย้อนกลับมาที่การนำหลักธรรมในนวโกวาทไปสู่การปฏิบัติในสังคมยุคใหม่ สังคมที่มีความสับสนทั้งในความคิดและในทางปฏิบัติ สังคมที่ต้องการการมีสติสัมปชัญญะในการดำรงชีพ และการดำเนินชีวิตเป็นอย่างยิ่ง การนำหลักธรรมทั้ง 10 หมวดที่มีความเป็นระบบและมีการจัดระเบียบเชิงพฤติกรรมเข้าไว้แล้วมาแปรสภาพและนำไปสู่การกระพริตปฏิบัติในวิถีชีวิต จะนำไปสู่การสร้างความสุขในชีวิตตามอัตภาพได้ดังกรอบภาพความคิดข้างล่างนี้

ภาพที่ 1 แสดงกรอบคิดการนำหลักธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิต

ในภาพอาจอธิบายได้ว่า เมื่อคนมีสติสัมปชัญญะในการดำรงชีพและดำเนินชีวิตในสังคม โดยอาศัยหลักธรรมในข้อที่ว่าด้วยเรื่องสติปัฏฐาน 4 ซึ่งมีความหมายถึงการสำรวจตัวตนของเราให้มีความสุภาพเรียบร้อยทั้งทางกาย อารมณ์หรือเวทนา ความรู้สึกหรือจิต และความระลึกถึงตนได้ในเวลานั้นๆ หรือธรรม (หรือที่เรียกว่า สติสัมปชัญญะในเวลานั้น) ก็จะทำให้การกระทำของเราอยู่ในสถานะที่เป็นปกติ สถานะที่ไม่คล้อยตามคำเชิญชวนหรือทำลายจากภายนอก และก่อให้เกิดการกระทำต่างๆ ในชีวิตของตน และสัมพันธ์กับคนหรือดำเนินชีวิตในสังคมกับบุคคลอื่นๆ หรือกลุ่มบุคคลอื่นๆ ได้อย่างเป็นสุข

หากแต่เมื่อขาดสติสัมปชัญญะ การกระทำของเราก็จะคล้อยตามคำทำลายหรือเชิญชวนจากผู้อื่นให้กระทำในทิศทางหรือวัตถุประสงค์ตามที่เขานั้นต้องการไม่ว่าจะเป็นทางบวกหรือทางลบก็ได้ และนั่นหมายถึงทุกขเวทนาที่จะเกิดขึ้นกับเราไม่ว่าจะเป็นความเจ็บปวดทั้งทางกายหรือทางใจ หรืออาจเกิดการสูญเสียทรัพย์สินเงินทองในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นหนี้สินหรือการสูญเสียทรัพย์สินโดยพลัน เป็นต้น

การกระทำดังกล่าว จะใช้หลักธรรมในข้อที่ว่าอิทธิบาท 4 (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) หรือข้อธรรมที่ว่าด้วยอินทรีย์ 5 การก่อให้เกิดความเชื่อ (ศรัทธา) การก่อให้เกิดความเพียร (วิริยะ) การก่อให้เกิดความระลึกได้ (สติ) การก่อให้เกิดความตั้งมั่น (สมาธิ) และการก่อให้เกิดความรอบรู้ (ปัญญา) หรือพละ 5 (สิ่งที่ก่อให้เกิดพลังในการดำเนินชีวิต ได้แก่ ความเชื่อ (ศรัทธา) ความเพียร (วิริยะ) ความ

ระลึกได้ (สติ) ความตั้งมั่น (สมาธิ) ความรอบรู้ (ปัญญา) มาเป็นเครื่องก่อให้เกิดแรงบันดาลใจหรือกำลังใจในการกระทำของบุคคลหรือกลุ่มคน ซึ่งในทางโลกจะเรียกศัพท์กลุ่มนี้ ในชื่อต่างๆ กัน อาทิ engagement, empowerment, incentive หรือ motivation เป็นต้น

เมื่อนำข้อธรรมหรือหลักธรรมทั้งหมดมาประมวลเข้าด้วยกัน โดยหัวใจสำคัญอยู่ที่คำว่า สติ และสัมปชัญญะ โดยในกระบวนการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้วิจัยพบว่า หลัก “โพชฌงค์” หรือการดำเนินชีวิตอย่างรู้เท่าทันตัวเอง นั่นคือ “การรู้สภาพแห่งตน-รู้จิตของตน-รู้ธรรมในการรักษาดตน-รู้การกระทำให้ตน” โดยหลักโพชฌงค์ หรือ ธรรมที่เป็นองค์แห่งการตรัสรู้ หรือองค์ของผู้ตรัสรู้ ประกอบด้วย 1) สติ (สติสัมโพชฌงค์) ความระลึกได้ สำนึกพร้อมอยู่ ใจอยู่กับกิจ จิตอยู่กับเรื่อง 2) ธัมมวิจยะ (ธัมมวิจยสัมโพชฌงค์) ความเพียรธรรม ความสอดส่องสืบค้นธรรม 3) วิริยะ (วิริยสัมโพชฌงค์) ความเพียร 4) ปีติ (ปีติสัมโพชฌงค์) ความอิ่มใจ 5) ปัสสัทธิ (ปัสสัทธิสัมโพชฌงค์) ความสงบกายใจ 6) สมาธิ (สมาธิสัมโพชฌงค์) ความมีใจตั้งมั่น จิตแน่วในอารมณ์ และ 7) อุเบกขา (อุเบกขาสัมโพชฌงค์) ความมีใจเป็นกลาง เพราะเห็นตามเป็นจริง

ในท้ายที่สุดของการดำรงชีพและดำเนินชีวิตของคนคือ การต้องการความสงบสุขในชีวิตของตนนั่นเอง และการนี้ในทางธรรม จะใช้หลักธรรมหรือข้อธรรมที่ว่าด้วย โพชฌงค์ 7 องค์แห่งการตรัสรู้ หรือความรู้ 7 ประการ ได้แก่ ความระลึกได้ (สติ) ความพิจารณาในธรรม (ธัมมวิจยะ) ความเพียร (วิริยะ) ความอิ่มใจ (ปีติ) ความสงบสบายใจ (ปัสสัทธิ)

ความตั้งมั่น (สมาธิ) และความวางเฉย (อุเบกขา) ซึ่งหมายถึง การรู้เท่าทันในการกระทำของผู้อื่น หรือสิ่งที่เข้ามากระทบความรู้สึกนึกคิดของเรา การที่เราใช้ความรู้ในการวิเคราะห์แยกแยะและสร้างความรู้ในการจัดกระทำกับสิ่งที่เข้ามากระทบ หรือปัญหาของชีวิต ความพยายามในการกระทำที่จะต่อสู้กับปัญหาต่างๆ เหล่านั้นโดยใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่ การสร้างกำลังใจเมื่อพบกับอุปสรรคและมีใจสู้กับอุปสรรคหรือปัญหาต่างๆ เหล่านั้น ความสุขความสงบ (โดยอาศัยสติสัมปชัญญะและความมุ่งมั่นในการกระทำ) ในขณะที่เผชิญหน้ากับความยากลำบากในสิ่งที่จะต้องตัดสินใจหรือต้องต่อสู้กับความไม่ยอมได้ไม่ยอมแพ้ หรือความอยากได้ความอยากมี หรือความรู้สึกรู้สึกว่า “ของมันต้องมี” เป็นต้น การกระทำดังกล่าวเมื่อขยายวงออกไปสู่การใช้ชีวิตในสังคมของบุคคล ก็จะใช้หลักธรรมในข้อที่ว่าด้วยความรู้ที่เป็นความจริงของการใช้ชีวิตในทางโลก 4 ประการอันได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค หรือที่เรารู้จักในนามของอริยสัจ 4 เข้ามาเป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิต และอาศัยข้อธรรมทั้ง 8 ของมรรค เข้ามาเป็นแนวทางในการใช้ชีวิต เพื่อให้นำไปสู่ความสงบสุขของชีวิตในท้ายที่สุด

4. หลักธรรมในนวโกวาทกับการนำไปใช้เป็นแนวทางดำเนินชีวิตในสังคมยุคดิจิทัล จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า การที่สังคมวิกฤติในทุกวันนี้มีสาเหตุหลักมาจากหลักการคิดแบบแยกส่วน และสุดโต่งไปทางใดทางหนึ่ง ไม่ได้คิดแบบองค์รวม ยิ่งไปกว่านั้น การพัฒนาความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ที่เป็นกลไกในปัจจุบันหรือเป็นกระแส

หลักขับเคลื่อนสังคมในปัจจุบัน ผ่านกระบวนการทางการศึกษาที่อิงแอบกรอบคิดตะวันตกยิ่งทำให้สังคมหลุดขาดจากสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจมากขึ้น

ดังนั้น สถาบันการศึกษาจึงเปรียบเสมือนวิศวกรของสังคมที่ต้องมีหลักการในการออกแบบการพัฒนาคนในสังคม และใช้หลักธรรมในนวโกวาทเป็นเนื้อหาหลักหรือกิจกรรมหลักในการพัฒนาคนผ่านการศึกษาในระบบโรงเรียน และ/หรือนอกระบบโรงเรียน และ/หรือตามอัธยาศัย โดยออกแบบกระบวนการศึกษาเรียนรู้ด้วยการทำให้ “ธรรม” เป็นหนึ่งเดียวกับ “การดำเนินชีวิต” และเป็นเรื่องสำคัญที่มาเติมเต็มและสร้างสมดุลให้กับการดำเนินชีวิต

หลักการทำให้ธรรม เป็นหนึ่งเดียวกับการดำเนินชีวิต เป็นเรื่องที่ไม่ได้มีหลักการมากมาย โดยยึดหลักการเข้าใจในเจตนาของหลักธรรม ดำรงชีวิตด้วยความไม่ประมาท รู้เท่าทันความจริงของชีวิตในฐานะ “มนุษย์” ซึ่งคือ การเรียนรู้ให้เข้าใจความเป็นจริงของธรรมชาติในโลกตามหลักการธรรมนิยาม และยอมรับความจริงตามหลักการนั้น ไม่ปฏิเสธความจริงของโลกที่เราได้รับ มนุษย์สามารถกำกับควบคุมพฤติกรรมการกระทำของตนต่อคนอื่นในฐานะสมาชิกในสังคม ตามบทบาทหน้าที่ โดยการจัดการศึกษาหรือการฝึกจิตมนุษย์ในแต่ละระดับ ย่อมมีความแตกต่างกันตามศักยภาพของมนุษย์ในแต่ละวัย หากแต่เมื่อเกินกว่าจะเติบโตเต็มที่แล้ว การฝึกมนุษย์ผ่านหลักธรรมย่อมก่อให้เกิดความเป็นมนุษย์ในสังคมได้อย่างสูงสุด อันกล่าวได้ว่าเป็นการดำเนินชีวิตตามหลักโพชฌงค์บนฐานของสติและสัมปชัญญะ นั่นเอง

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานทางการศึกษา ควรศึกษาและเรียนรู้หลักนวกวาท และแปรลงสู่กระบวนปฏิบัติผ่านกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ระบบการศึกษาทั้งสามเป็นเครื่องมือ

1.2 กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงอุดมศึกษาฯ ควรพัฒนาหลักสูตรหรือออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนร่วมกับมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่งในการนำข้อธรรมในนวกวาทมาเป็นเครื่องมือหรือแนวทางในการดำเนินชีวิตของผู้เรียน

1.3 นักวิจัยทางการศึกษาควรศึกษาแก่นทางพุทธศาสตร์ และนำอรรถาธิบายมาเผยแพร่ให้กับคนในสังคมยุคใหม่ได้ทราบอย่างเป็นเหตุเป็นผล ไม่ใช่อธิบายในมิติมหัศจรรย์ที่เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ (ความเป็นจริง) ไม่สามารถอธิบายได้ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือในหลักการทางศาสนา โดยเฉพาะการนำหลักโพชฌงค์มาใช้ในการดำเนินชีวิตบนฐานสติสัมปชัญญะ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาหลักธรรมในหลักมงคล 38 ประการ ในฐานะหลักการพัฒนาตนจากโลกียะชนสู่การเป็นอริยชน

2.2 ควรมีการวิจัยความหมายของข้อธรรมในพระไตรปิฎก และแปลความหมายออกมาในระดับโลกียชน เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและนำไปใช้ในสังคมปัจจุบัน

2.3 ควรศึกษาหลักการทางพุทธศาสน์ และแปลออกมาเป็นภาษาทางโลกที่โลกียชน

สามารถสดับได้และนำไปใช้ประโยชน์ได้ พร้อมกับนำไปเผยแพร่ให้สามารถนำไปใช้ได้จริง

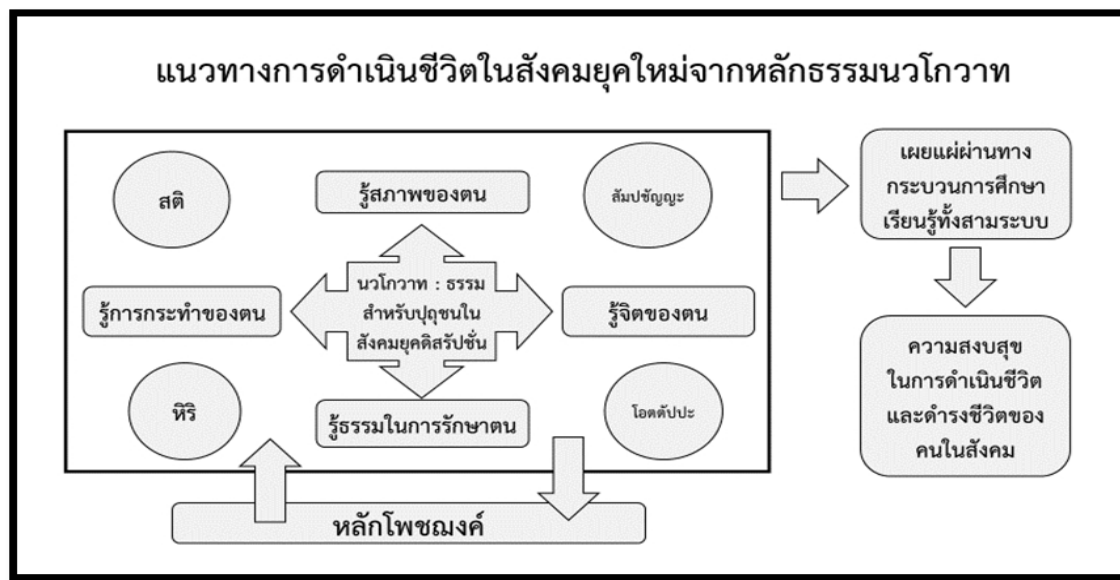
7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการวิจัยหลักธรรมในนวกวาทกับการนำไปใช้เป็นแนวทางดำเนินชีวิตในสังคมยุคดิสรพ์ชน ทำให้ผู้วิจัยได้้องค์ความรู้ ดังนี้ 1) ้องค์ความรู้ของนวกวาททำให้เกิดความรู้เท่าทันความจริงของชีวิตในฐานะ “มนุษย์” อย่างมีเหตุผล กล่าวคือ เป็นการเรียนรู้ให้เข้าใจความเป็นจริงของธรรมชาติในโลกตามหลักการธรรมนิยาม และยอมรับความจริงตามหลักการนั้น ไม่ปฏิเสธความจริงของโลกที่เราได้รับ มนุษย์สามารถกำกับควบคุมพฤติกรรมกระทำของตนต่อคนอื่น ในฐานะสมาชิกในสังคม ตามบทบาทหน้าที่และเลือกใช้สิ่งที่ดีมาพัฒนาตนเอง ละเว้นการทำในสิ่งที่ไม่ดี และรักษาใจของตนเองให้ปกติ 2) สังคมไทยยังมีความรู้ค่อนข้างน้อย และหรือขาดความเข้าใจในหลักธรรม ทำให้ไม่สามารถนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม แม้ว่าจะมีการจัดการศึกษารายวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษาก็ตาม ควรจะมีการจัดการศึกษาหรือออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละระดับตั้งแต่ปฐมวัยจนถึงวัยผู้ใหญ่ โดยการทำจัดการศึกษาในลักษณะให้ความรู้ความเข้าใจในเจตนาที่แท้จริงของหลักธรรม และทำให้ “ธรรม” เป็น หนึ่งเดียวกับ “การดำเนินชีวิต” อันเป็นเรื่องสำคัญที่มาเติมเต็มและสร้างสมดุลให้กับการดำเนินชีวิต หลักการทำให้ธรรมเป็นหนึ่งในเดียวกับการดำเนินชีวิต เป็นเรื่องที่ไม่ได้มีหลักการยุ่งยากมากมายกล่าวคือ

มีหลักอยู่ที่การเรียนรู้หลักธรรมอย่างเข้าใจและดำรงชีวิตด้วยความไม่ประมาท ซึ่งหมายถึงการไม่

ประมาทในการประกอบอาชีพในการศึกษาในการทำความดี หรือกิจกรรมอื่นๆ ในชีวิตประจำวัน

ภาพที่ 2 แสดงกรอบคิดการนำหลักธรรมในนวโกวาทไปใช้ในการดำเนินชีวิต

เอกสารอ้างอิง

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2559). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. เข้าถึงได้จาก https://www.watnyanaves.net/uploads/File/books/pdf/dictionary_of_buddhism_pra-muan-dhaama.pdf
- _____. (2559). *โพชฌงค์: พุทธวิธีเสริมสุขภาพ*. กรุงเทพฯ: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- ภาณุวัฒน์ ภักดีวงศ์ และกฤษณา วรรณกลาง. (2563). นวโกวาทกับการเป็นเครื่องมือในการใช้ชีวิตของคนในยุคสังคมพลิกผัน (Disrupt Society). *การบริหารและนวัตกรรมการศึกษา*, 3(1), 91-112.
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. (ม.ป.ป.). *นวโกวาท (ฉบับประชาชน)*. เข้าถึงได้จาก http://www.doisaengdham.org/images/column_1388754756/Nawakovat.pdf
- Coraline Team. (2019). *Disruption คืออะไรกันแน่?*. เข้าถึงได้จาก <https://www.coraline.co.th/single-post/2019/08/19/What-is-Disruption>

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเชิงบูรณาการ
กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมบนถนนราชดำเนิน
จังหวัดนครศรีธรรมราช*

Local History Integrated Learning Management Model of
Religion and Cultural Area along the Ratchadamnoen
Avenue, Nakorn Si Thammarat Province

ตุลย์ จันทรอุดม และอัจฉรา ศรีพันธ์

Tun Chan-udom and Atchara Sriphan

มหาวิทยาลัยบสว

Naresuan University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: Tun4168@mail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ บนถนนราชดำเนินจังหวัดนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน 2) สร้างแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเชิงบูรณาการกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมบนถนนราชดำเนินจังหวัดนครศรีธรรมราชที่เหมาะสมเป็นวิจัยเชิงคุณภาพที่มีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นนักเรียนอายุ 16-18 ปี และครูที่มีประสบการณ์การสอนในวิชาประวัติศาสตร์ อย่างน้อย 2 ปี โดยมีขอบเขตการวิจัย คือ ถนนราชดำเนิน อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งแต่สี่แยกศาลาไม้ชัย (หัวถนน) ถึงกองทัพภาคที่ 4 (ค่ายวชิราวุธ) ระยะทาง 10 กิโลเมตร โดยผู้วิจัยได้ใช้แนวคำถามในการสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการวิจัย เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการเก็บข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า

1. การจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราชในปัจจุบันไม่ได้มีการกำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพียงแต่มีการกำหนดให้บูรณาการเนื้อหาประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราชลงในรายวิชาพื้นฐาน โดยผู้สอนเลือกใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย เช่น การบรรยาย

*ได้รับบทความ: 26 ธันวาคม 2564; แก้ไขบทความ: 25 กันยายน 2565; ตอรับตีพิมพ์: 25 กันยายน 2565

Received: December 26, 2021; Revised: September 25, 2022; Accepted: September 25, 2022

การลงพื้นที่จริง การแจกใบความรู้ การใช้สื่อต่างๆ รวมทั้งมีการให้ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเองและจัดทำรายงานสรุปเสนอผู้สอน

2. รูปแบบการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเชิงบูรณาการกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมบนถนนราชดำเนินจังหวัดนครศรีธรรมราชที่เหมาะสม คือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ มอง สืบ ยืน (Mong Seup Yeun Learning Model) ซึ่งแบ่งการเรียนรู้ออกเป็น 3 ขั้นตอนด้วยกันคือ ขั้นมอง A (Autonomous Teacher) เป็นการจัดการเรียนรู้ภายในห้องเรียนและการลงพื้นที่จริง ผ่านวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ขั้นสืบ C (Cultural Transmission) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ใช้กระบวนการอภิปรายกลุ่มย่อย แบบโต้เถียง ร่วมกับการตั้งคำถามเชิงวิพากษ์ ขั้นยืน C (Conservative Innovation) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ใช้กระบวนการสร้างนวัตกรรมเพื่อการอนุรักษ์ โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ มอง สืบ ยืน (Mong Seup Yeun Learning Model) จะต้องผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ACC (ACC Learning Management)

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการเรียนรู้; ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น; กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม; เชิงบูรณาการ

Abstract

The objectives of this research were, 1) to study the present historical learning management model of Rachadamnoen Avenue in Nakhon Si Thammarat province, 2) to create local historical learning management model of Rachadamnoen Avenue, Nakhon Si Thammarat province that integrate with religion and culture subject. This research is qualitative research. The informants are 16-18 years old students and teachers who have experience in teaching history for more than two years. Scope of this research in term of space is 10 kilometer long of Rachadamnoen Avenue in Mueng district of Nakhon Si Thammarat, from Sala Meechai intersection (the beginning of the avenue) to the Forth Army Base (Wachirawut camp). To analyze qualitative data, series of questions for the interviews were used as a research tool.

Research results are as follows:

1. At present, learning management on the history of Nakhon Si Thammarat is not in the curriculum of school and subject areas. The only advise is that history of Nakhon Si Thammarat should be integrated into basic subjects and teachers should use various teaching methods such as lecture, area observation, instruction sheets and

variety of media, and let students practice self-study and write a report back to their teachers.

2. The right local historical learning management model that could integrate with religion and culture subject of the Rachadamnoen Avenue in Nakon Sri Thammarat is Mong Seup Yeun learning model. This model can be separated into 3 steps: Mong (to look) step by applying A: Autonomous Teacher process - the learning management inside and outside the classroom (real environment) through historical methods; Suep (to extend) step by applying C: conservative innovation - the learning management through round table focus group with the use of critical questions and Yuen (to sustain) step by applying C: Conservative innovation - the learning management through innovative process of conservation. The research results confirmed at the end that the Mong Seup Yeun learning model above should go through the ACC learning management process.

Keywords: learning management; Local history; religion and cultural area along; integrated

1. บทนำ

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นประวัติศาสตร์ประเภทหนึ่งที่มีลักษณะร่วมที่เป็นสากลไม่แตกต่างกับความหมายของประวัติศาสตร์ในวงกว้างที่ว่าด้วยเรื่องชุมชนท้องถิ่น ชาติ นานาชาติ ในลักษณะที่มีประวัติของบุคคลซ้อนอยู่ ซึ่งบุคคลเหล่านั้นล้วนแล้วแต่มีความสำคัญกับเหตุการณ์ต่างๆ ในประวัติศาสตร์ทั้งสิ้น ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นนั้นเป็นสิ่งที่สะท้อนความเป็นมาของท้องถิ่นนั้นๆ ไม่ต่างกับประวัติศาสตร์ชาติ (วศิน ปัญญาวุธตระกูล, 2562, หน้า 1-5)

การศึกษาเรื่องราวของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นนั้นผู้ที่ศึกษาแบ่งออกได้หลายสถานะด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นผู้สร้าง และนำเสนอประวัติศาสตร์ที่เรียกว่านักประวัติศาสตร์ ผู้เผยแพร่ประวัติศาสตร์ที่ไม่ว่าจะเป็นตัวนักประวัติศาสตร์เอง หน่วยงานของรัฐ และเอกชนที่เป็นเจ้าของพิพิธภัณฑ์ เว็บไซต์

หรือสื่อต่างๆ รวมไปถึงอาชีพที่สำคัญอาชีพหนึ่งที่มีหน้าที่สร้างแสงสว่าง และทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญของโลกนั่นก็คือ ครู ซึ่งมีหน้าที่หลักที่จะต้องเผยแพร่เรื่องราวในประวัติศาสตร์ ผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยมีหลักสูตรเป็นกรอบในการจัดและเรียบเรียงเนื้อหา เพื่อนำเสนอเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ในทุกรูปแบบแก่ผู้เรียน ถือได้ว่าผู้เรียนมีสถานะเป็นผู้ศึกษาและรับรู้เรื่องราวในทางประวัติศาสตร์ขั้นสุดท้าย

แต่ในทางกลับกันด้วยเทคโนโลยีในโลกปัจจุบันผู้เรียนอาจมีสถานะเป็นผู้เผยแพร่ประวัติศาสตร์ก็ได้ แต่อย่างไรก็ตามในปัจจุบันในการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น ผู้เรียนมีสถานะเป็นผู้ศึกษาประวัติศาสตร์จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูที่มีหน้าที่เผยแพร่เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ โดยมีหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 เป็นกรอบในการจัดกิจกรรมการ

เรียนการสอน ซึ่งมีวิสัยทัศน์ หลักการ จุดมุ่งหมาย ของหลักสูตร มีการกำหนดสมรรถนะของผู้เรียน ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลางไว้อย่าง ชัดเจน โดยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 นั้นได้แบ่งมาตรฐานการเรียนรู้เพื่อให้เกิด ความสมดุล โดยคำนึงถึงหลักการพัฒนาการทางสมอง และพหุปัญญาซึ่งกำหนดให้สาระประวัติศาสตร์ แบ่งออกเป็น 3 มาตรฐาน ทำให้เนื้อหาในการเรียนรู้ สาระประวัติศาสตร์ผู้เรียนจะต้องทราบถึงเวลา และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติจาก อดีตจนถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์ และการ เปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ผลกระทบที่เกิด จากเหตุการณ์สำคัญในอดีต บุคคลสำคัญที่มี อิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในอดีต ความ เป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย แหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก (สำนักงาน วิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551, หน้า 1-3)

จากมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และ สาระการเรียนรู้แกนกลางทำให้เห็นได้ว่าหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 นั้นเน้นให้ ศึกษาประวัติศาสตร์ทั้ง 3 ระดับ คือ ประวัติศาสตร์ ระดับท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ระดับชาติ และ ประวัติศาสตร์ระดับโลก ผ่านกระบวนการทาง ประวัติศาสตร์ทั้ง 5 ขั้นตอน โดยเน้นการวิเคราะห์ สังเคราะห์และสร้างองค์ความรู้ใหม่จากพื้นฐาน จนถึงระดับที่สามารถเชื่อมโยงเหตุการณ์ทาง ประวัติศาสตร์ได้(สำนักงานวิชาการและมาตรฐาน การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน, 2551, หน้า 1-3)

ทั้งนี้ในปัจจุบันการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในรายวิชาประวัติศาสตร์จะเน้นไปที่เนื้อหาทาง ประวัติศาสตร์เพียงอย่างเดียว ซึ่งไม่มีการบูรณาการ เพื่อเชื่อมโยงเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ กับ เนื้อหาอื่น การเชื่อมโยงเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ กับเนื้อหาอื่นนั้นถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ เนื้อหาทางประวัติศาสตร์มีคุณค่ายิ่งขึ้น โดยเฉพาะ การบูรณาการเนื้อหาในสาระประวัติศาสตร์กับ สาระการเรียนรู้อื่นในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้แก่ สาระ ศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม สาระ เศรษฐศาสตร์และสาระภูมิศาสตร์

ด้วยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นประวัติศาสตร์ ที่มีความสำคัญในการธำรงไว้ซึ่งความเป็นชาติ และ หากไม่มีการศึกษา เรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น อาจทำให้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นถูกลบเลือนไปจาก ความทรงจำของคนในท้องถิ่นได้ (ธิดา สารยา, 2539, หน้า 24-31) เหตุนี้ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เชิงบูรณาการ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรมบนถนนราชดำเนินจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ นครศรีธรรมราชในปัจจุบัน และเพื่อสร้างรูปแบบ การจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเชิงบูรณาการ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม บนถนนราชดำเนิน จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่เหมาะสม ด้วยเพราะจังหวัดนครศรีธรรมราช มีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน ตั้งแต่ประมาณ พุทธศตวรรษที่ 9 และเจริญรุ่งเรืองสูงสุดในพุทธ

ศตวรรษที่ 18 โดยมีราชวงศ์ปทุมวงศ์เป็นผู้ปกครอง ในชื่อศรีธรรมโศกราช ทั้งนครศรีธรรมราช ยังมี ความสัมพันธ์อันดีกับสุโขทัย อโยธยา ธนบุรี และ รัตนโกสินทร์ สืบมา กระทั่งในสมัยรัชกาลที่ 7 จึงถูกยกฐานะขึ้นเป็นจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้วยประวัติศาสตร์ความเป็นมาอันยาวนาน จังหวัด นครศรีธรรมราชจึงมีสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ จำนวนมาก ซึ่งเป็นเหตุให้ผู้วิจัยเลือกถนนราชดำเนิน จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นพื้นที่ในการดำเนินการ วิจัย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ประวัติศาสตร์บนถนนราชดำเนิน จังหวัด นครศรีธรรมราชในปัจจุบัน

2. เพื่อสร้างรูปแบบการเรียนรู้ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเชิงบูรณาการกลุ่มสาระ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม บนถนน ราชดำเนิน จังหวัดนครศรีธรรมราชที่เหมาะสม

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ผู้วิจัยแบ่งผู้ให้ข้อมูลหลักออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 นักเรียนอายุ 16-18 ปี ที่ศึกษาอยู่ใน โรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ ที่ตั้งอยู่บนถนน ราชดำเนิน ตำบลคลัง อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช จำนวน 30 คน และกลุ่มที่ 2 ครูกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่มีประสบการณ์การสอนในวิชาประวัติศาสตร์ อย่างน้อย 2 ปี ในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ ที่ตั้ง

อยู่บนถนนราชดำเนิน ตำบลคลัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 7 คน

โดยผู้วิจัยได้เลือกใช้เครื่องมือต่างๆ เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย ทั้ง 2 กลุ่ม ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ใน การเก็บข้อมูล แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ได้แก่ 1) หลักสูตรที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช 2) รูปแบบการ จัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์บนถนนราชดำเนิน จังหวัดนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน 3) เนื้อหาที่ เกี่ยวกับสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์บนถนน ราชดำเนินจังหวัดนครศรีธรรมราช 4) การวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดย ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นคำถามที่ศึกษาสร้างขึ้น จากกรอบแนวคิดในการวิจัย ที่ได้จากทฤษฎี และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 1 กลุ่มที่ 2 และการวิเคราะห์ เอกสาร (Documentary method) โดยผู้วิจัย ได้แบ่งการศึกษาเอกสารต่างๆ ออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 คือ หลักสูตรโรงเรียนกัลยาณีศรีธรรมราช พุทธศักราช 2563 ส่วนที่ 2 คือหลักสูตรกลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนกัลยาณีศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2563

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล หลักแสดงความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการวิเคราะห์เอกสาร

(Documentary method)

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Learning Management Model) 2) แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 1) นำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Learning Management Model) โดยผู้วิจัยได้นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเชิงบูรณาการกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมบนถนนราชดำเนิน จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ได้สร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ไปนำเสนอให้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 1 และ 2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นคำถามที่ศึกษาสร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดในการวิจัย ที่ได้จากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 1 เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Learning Management Model)

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่ได้จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจากการนำเสนอรูปแบบการเรียนรู้ (Learning Model Form) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อนำมาประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามทฤษฎีในบทที่ 2

การตรวจสอบข้อมูลผู้วิจัยได้ใช้วิธีการแบบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล ในการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของ

ผู้วิจัยจากผู้ให้ข้อมูลในกลุ่มต่างๆ ซึ่งแบ่งออกตามวัตถุประสงค์ทั้ง 2 ข้อ

4. สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเชิงบูรณาการกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมบนถนนราชดำเนินจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์บนถนนราชดำเนิน จังหวัดนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน พบว่า การจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราชนั้น ไม่ได้มีการกำหนดไว้ในหลักสูตรของสถานศึกษาและหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม แต่จะมีการบูรณาการเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของนครศรีธรรมราชลงไปเป็นรายวิชาพื้นฐานโดยเฉพาะในวิชาประวัติศาสตร์ ถึงแม้ว่าสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครศรีธรรมราชได้มีการจัดทำหลักสูตรนครศรีธรรมราชศึกษา และได้ขอความร่วมมือจากสถานศึกษาในสังกัดให้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรดังกล่าว แต่จากการเก็บข้อมูลพบว่าสถานศึกษาได้เลือกใช้วิธีการบูรณาการเนื้อหาเช่นเดิม

การสอนประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราชในปัจจุบันนั้นนอกจากจะมีการบูรณาการในรายวิชาพื้นฐานแล้วยังมีครูบางท่านที่มีความสนใจในการเผยแพร่เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของนครศรีธรรมราช เลือกที่จะเผยแพร่เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของนครศรีธรรมราชผ่านกิจกรรมชุมนุมและชั่วโมงลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้

โดยวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในปัจจุบันนั้น ผู้สอนเลือกใช้วิธีการที่หลากหลายเช่นการบรรยาย การลงพื้นที่จริง การแจกใบความรู้ การใช้สื่อ รวมทั้งมีการให้ผู้เรียนศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองและจัดทำรายงานสรุปเสนอผู้สอน

ทั้งนี้ในการบูรณาการเนื้อหาในวิชาต่างๆ ผู้สอนเลือกเนื้อหาที่เกี่ยวกับสถานที่สำคัญบนถนนราชดำเนินเพียงบางแห่งเท่านั้น เช่น วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ศาลหลักเมือง สระล้างดาบศรีปราชญ์ เป็นต้น โดยไม่ได้มีการสอดแทรกประวัติศาสตร์ของสถานที่สำคัญบนถนนราชดำเนินทุกแห่ง ทั้งการบูรณาการเนื้อหาเป็นเพียงการบูรณาการในสาระประวัติศาสตร์เท่านั้น ยังไม่พบว่ามีบูรณาการกับสาระการเรียนรู้อื่นในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และในส่วนของ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้พบว่ามีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551

ด้วยเหตุผลข้างต้น จึงทำให้เห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในปัจจุบันนั้น ไม่ได้มีการบูรณาการสาระประวัติศาสตร์เข้ากับสาระการเรียนรู้อื่นในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ทำให้ผู้วิจัยมีความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเชิงบูรณาการกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมขึ้น

2. ผลการสร้างรูปแบบการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเชิงบูรณาการกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม บนถนนราชดำเนิน จังหวัดนครราชสีมาที่เหมาะสม

จากการศึกษาเอกสาร ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม ผู้วิจัยจึงได้สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเชิงบูรณาการกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม บนถนนราชดำเนินจังหวัดนครราชสีมาที่เหมาะสมภายใต้ชื่อ “รูปแบบการจัดการเรียนรู้ มอง สืบ ยืน (Mong Seup Yeun Learning Model)” รูปแบบการจัดการเรียนรู้ มอง สืบ ยืน (Mong Seup Yeun Learning Model) จะไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามคำจำกัดความ มอง สืบ ยืน ได้ หากขาดกระบวนการจัดการเรียนรู้ ACC (ACC Learning Management) ประกอบด้วยมอง จัดกระบวนการเรียนรู้ผ่านผ่านขั้น A (Autonomous Teacher) หรือ ครูผู้มีอิสระ ขั้น C (Cultural Transmission) การส่งผ่านวัฒนธรรม และขั้น C (Conservative Innovation) หรือ นวัตกรรมเพื่อการอนุรักษ์ ผู้วิจัยได้ให้คำจำกัดความมอง สืบยืน ไว้แต่ต้นว่า มอง มองไม่ผ่านจากปัจจุบัน สู่อดีต สืบ สืบอดีต สานสัมพันธ์สาระ ยืน ยืนยิ่งยงคงคู่คู่อนาคต”

มองไม่ผ่านจากปัจจุบันสู่อดีต ผู้วิจัยได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า “ในชีวิตประจำวันของคนเรานั้นจะมองเห็นสิ่งแวดล้อมต่างๆ ความเป็นมาของเหล่านั้นถือได้ว่าเป็นเรื่องราวในอดีตที่มีผลต่อสิ่งที่มองเห็นในปัจจุบัน หากมีการเรียนรู้เรื่องราวของสถานที่สำคัญต่างๆ ที่สามารถมองเห็นได้ในปัจจุบัน ผ่านกระบวนการเรียนรู้ จะทำให้คนเรากลับมามองเห็นความสำคัญของสิ่งเหล่านั้น”

สืบอดีตสานสัมพันธ์สาระ ผู้วิจัยได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า “ การเชื่อมโยงเรื่องราวของสถานที่

ที่สามารถมองเห็นได้ในปัจจุบันกับสิ่งอื่นที่มีความ
เกี่ยวพันกัน”

ยืนยันยังคงคู่สู่ออนาคตผู้วิจัยได้ให้คำจำกัด

ความไว้ว่า “การตระหนักถึงการอนุรักษ์ และบอก
ต่อเรื่องราวของสถานที่สำคัญต่างๆ แก่บุคคลอื่น
ผ่านความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ อย่างมีคุณค่า”

ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ มอง สืบ ยืน (Mong Seup Yeun Learning Model)

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ มอง สืบ ยืน (Mong Seup Yeun Learning Model) แบ่งการจัดการเรียนรู้ออกเป็น 3 ขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกัน ดังนี้

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ขั้น มอง เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ในขั้น A (Autonomous Teacher) ประกอบด้วย ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ 1) กำหนดปัญหา ในขั้นนี้ผู้สอนจะต้องมีการนำเข้าสู่บทเรียน ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านวิธีการที่หลากหลาย รวมทั้งการกระตุ้นให้ผู้เรียนเลือกสถานที่ที่จะศึกษาตามความสนใจ 2) รวบรวมหลักฐาน ในขั้นนี้ผู้สอนจะต้องจัดให้ผู้เรียนได้ลงพื้นที่จริง มีโอกาสสัมภาษณ์ปราชญ์ท้องถิ่น วิทยากร หรือผู้รู้ รวมทั้งได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งต่างๆ 3) วิเคราะห์และประเมินค่าในขั้นนี้ ผู้เรียนจะต้องพิจารณาความน่าเชื่อถือของหลักฐานตามกระบวนการและวิธีการทางประวัติศาสตร์ 4) ตีความและสังเคราะห์เนื้อหา ในขั้นนี้ผู้เรียนจะต้อง

นำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงอย่างเป็นระบบ 5) นำเสนอข้อมูล ในขั้นนี้ผู้เรียนจะต้องนำข้อมูลที่ได้เรียบเรียงอย่างเป็นระบบแล้ว มาจัดทำผลงานเพื่อนำเสนอในรูปแบบที่ผู้สอนกำหนด หรือรูปแบบที่ผู้เรียนสนใจ

2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ขั้น สืบ เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ในขั้น C (Cultural Transmission) หรือ การส่งผ่านวัฒนธรรม ประกอบด้วยขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ 1) ครูจัดเตรียมหนังสือ/เอกสาร/ใบความรู้/เครื่องมือที่นักเรียนสามารถใช้หาข้อมูลได้ตลอดเวลา ในขั้นนี้ผู้สอนจะต้องเตรียมหนังสือ เอกสาร ใบความรู้ที่มีเนื้อหาที่ผู้สอนต้องการบูรณาการเนื้อหาสถานที่สำคัญกับเนื้อหาในสาระการเรียนรู้อื่น 2) แบ่งกลุ่มกลุ่มละ 4-6 คน ในขั้นนี้ผู้สอนแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4-6 คนเพื่อจัดการเรียนรู้โดยใช้การอภิปรายกลุ่มย่อย แบบโตะกลม 3) ครูเป็นผู้นำ

สนทนาแบบโต้เถียงกัน ในขั้นนี้ผู้สอนจะต้องเป็นผู้นำ การสนทนาแบบโต้เถียงกัน โดยใช้คำถามเชิงวิพากษ์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ 4) สรุปเนื้อหาที่ได้จากการสนทนา ในขั้นนี้ผู้สอนจะต้องสรุปเนื้อหาที่ได้จากการสนทนาออกเป็นประเด็นโดยยึดคำถามต่างๆ ที่ผู้สอนได้ใช้ในการสนทนา เพื่อให้ผู้เรียนได้สรุปความคิดรวบยอดและเข้าใจเนื้อหาจากการทำกิจกรรมที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ขั้นนี้เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ในขั้น C (Conservative Innovation) หรือนวัตกรรมเพื่อการอนุรักษ์ ประกอบด้วย ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ 1) ครูกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแนวคิดนวัตกรรม จากขั้นการอภิปรายกลุ่มย่อยตามความสนใจ ในขั้นนี้ผู้สอนใช้วิธีการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแนวคิดการสร้างนวัตกรรมจากการอภิปรายกลุ่มย่อย 2) นักเรียนเลือกหัวข้อที่จะจัดทำนวัตกรรม ผู้เรียนเลือกหัวข้อที่จะจัดทำนวัตกรรมจากขั้นการอภิปรายกลุ่มย่อย 3) ครูให้คำปรึกษาเกี่ยวกับแนวคิดนวัตกรรมของนักเรียน (ความคิดสร้างสรรค์+สิ่งใหม่+มีคุณค่า) 4) นักเรียนออกแบบนวัตกรรมอย่างง่าย และนำเสนอแนวคิดนวัตกรรม โดยผู้สอนให้ผู้เรียนนำเสนอแนวคิดนวัตกรรมของตัวเองตามความเหมาะสม

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษารูปแบบการเรียนรู้ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเชิงบูรณาการกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม บนถนนราชดำเนินจังหวัดนครศรีธรรมราชที่เหมาะสม

จนเกิดรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ มอง สืบ ยืน (Mong Seup Yeun Learning Model) ที่มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ ACC (ACC Learning Management)

รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ มอง สืบ ยืน (Mong Seup Yeun Learning Model) ทั้ง 3 ส่วนสอดคล้องกับทฤษฎีต่างๆ ดังต่อไปนี้

มอง สอดคล้องกับสุคนธ์ สิ้นธพานนท์และคณะที่ได้เสนอรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ ในการจัดการศึกษาเพื่ออธิบายเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในอดีตได้อย่างเป็นระบบ และสามารถพิสูจน์ได้ โดยผู้สอนสามารถใช้วิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องราวต่างๆ ทางประวัติศาสตร์ได้อย่างมีระบบและมีเจตคติที่ดีต่อประวัติศาสตร์ (สุคนธ์ สิ้นธพานนท์และคณะ, 2562, หน้า 171-176) ทั้งนี้ในขั้นนี้ยังเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสบการณ์โดยการลงมือทำซึ่งสอดคล้องกับจอห์น ดิวอี้ (อ้างถึงใน บุญเลี้ยงทุมทอง, 2559, หน้า 27-31) ประกอบกับทฤษฎีเกสตัลท์ ทฤษฎีการเรียนรู้ของรอร์เจอร์ส ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ รูปแบบการเรียนรู้จากประสบการณ์ รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้แหล่งชุมชน

สืบ สอดคล้องกับสุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2546, หน้า 184-191) ในรูปแบบการบูรณาการภายในกลุ่มสาระ โดยการบูรณาการเนื้อหาในสาระประวัติศาสตร์กับสาระอื่นในกลุ่มสาระ

สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ผ่านกระบวนการอภิปรายกลุ่มย่อยตามที่ศึกษา แคมมณี (2548, หน้า 347-352) ที่ได้เสนอว่า รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การอภิปรายกลุ่มย่อย เป็นกระบวนการที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด เพื่อให้ผู้เรียนพูดคุยกแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นที่กำหนด สรุปผลการอภิปรายออกมาเป็นข้อสรุปโดยลักษณะที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเชื่อมโยงความคิด ทักษะ และความคิดรวบยอดประกอบกับทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ ทฤษฎีการเรียนรู้ของรอกเจอร์ส ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ รูปแบบการเรียนรู้จากประสบการณ์ รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ รูปแบบการเรียนรู้แบบบูรณาการ (การบูรณาการภายในกลุ่มสาระ) รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การอภิปรายกลุ่มย่อย (แบบโต๊ะกลม)

ยีน สอดคล้องกับ David Kolb (อ้างถึงในชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2558, หน้า 311-312) ในทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning Theory) โดยการเรียนรู้ของผู้เรียนนั้นจะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติการคิดไตร่ตรอง ประสบการณ์ที่ได้พบเจอมาและใช้ทักษะในการวิเคราะห์เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมแล้วจึงปฏิบัติซ้ำเพื่อวิเคราะห์และต่อยอด ประกอบกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ รูปแบบการเรียนรู้จากประสบการณ์

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรปรับลดความเข้มข้นของเนื้อหาให้เหมาะกับกลุ่มของผู้เรียน

1.2 ครูเป็นประยุกต์รูปแบบการเรียนรู้แบบมอง สืบ ยืน ในวิชาประวัติศาสตร์ กิจกรรมชุมนุม หรือกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเรื่องราวของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ผ่านกระบวนการเรียนรู้ ACC

1.3 สามารถนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ มอง สืบ ยืน ไปใช้ในรูปแบบการบูรณาการในรายวิชา กิจกรรมชุมนุม ชั่วโมงลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ค่ายวิชาการ ค่ายประวัติศาสตร์ กิจกรรมวอล์คแรลลี่ (Walk Rally) เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาความแตกต่างในบริบทของแต่ละพื้นที่

2.2 การวิเคราะห์ปัจจัยของสถานที่ศึกษาที่ส่งผลกับการทำวิจัย

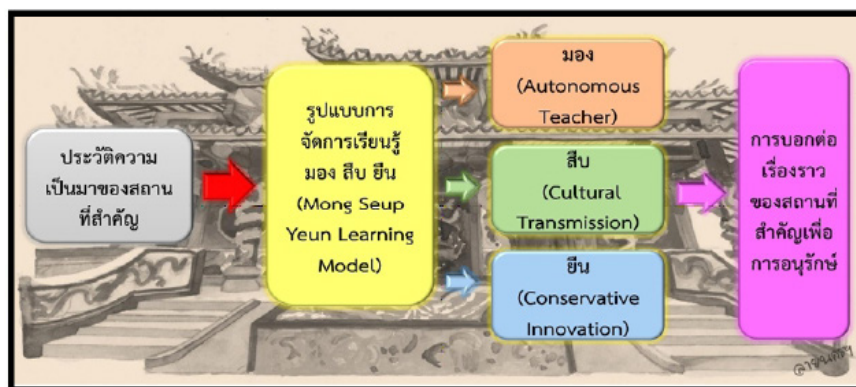
7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

รูปแบบการจัดการเรียนรู้มอง สืบ ยืน (Mong Seup Yeun Learning Model) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการนำประวัติความเป็นมาของสถานที่สำคัญภายในท้องถิ่น โดยเนื้อมาเป็นเนื้อหาในสาระประวัติศาสตร์มาบูรณาการกับสาระอื่นๆ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้

สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมผ่านกระบวนการเรียนรู้ทั้ง 3 ขั้นคือ ACC (ACC Learning Management) อันประกอบด้วย มอง ซึ่งจัดกระบวนการเรียนรู้ผ่านขั้น A (Autonomous Teacher) หรือครูผู้มีอิสระ ขั้น C (Cultural Transmission) หรือ

การส่งผ่านวัฒนธรรม และขั้น C (Conservative Innovation) หรือนวัตกรรมเพื่อการอนุรักษ์ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และบอกต่อเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของสถานที่สำคัญภายในท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ ดังปรากฏในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2558). 80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. (พิมพ์ครั้งที่ 6). นนทบุรี: ฟิ บาลานซ์ไชด์แอนปรินติ้ง.
- ทศนา แคมมณี. (2548). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- ธิดา สารยา. (2539). ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ที่สัมพันธ์กับสังคมมนุษย์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- บุญเลี้ยง หุมทอง. (2559). ทฤษฎีและการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ทริบเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น.
- วศิน ปัญญาบุตรกุล. (2562). ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วิธีการศึกษาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์ 3.

- สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). *ตัวชี้วัดและการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุนทร สันธพานนท์ และคณะ. (2562). *หลากหลายวิธีสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพเยาวชนไทย*. กรุงเทพฯ: เทคนิคพรินต์.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2546). *19 วิธีจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรม กรณีศึกษาไทดำ บ้านนาป่าหนาด จังหวัดเลย*

Creative Tourism Model Based on Cultural Capital Tai Dam Case Study Ban Na Pa Nard, Loei Province

สุนกฤต ปัทมธรรส และเกรียงศักดิ์ สร้อยสุวรรณ

Thanakrit Pattarathorn and Kriangsak Soisuwan

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Loei Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: mapoon@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทชุมชนและทุนทางวัฒนธรรมเชิงพื้นที่ การพัฒนาและประเมินรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนวัฒนธรรม กรณีศึกษาไทดำ บ้านนาป่าหนาด จังหวัดเลย เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้ประเด็นสนทนากับการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มย่อย เก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามเพื่อประเมินความเหมาะสมวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจงมีความเกี่ยวข้องกับชุมชนไทดำ คือ ประชาชนที่อาศัยในบ้านนาป่าหนาดมีเชื้อสายไทดำ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวบ้านนาป่าหนาด ที่สามารถถ่ายทอดด้านวัฒนธรรม การดำรงชีวิตของคนไทดำ เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากชาวบ้าน และผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ผลการวิจัยพบว่า

1. บริบทชุมชนบ้านนาป่าหนาดเป็นชาวไทดำ มีการรักษาวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่นของตน มีความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษและยังคงมีวิถีชีวิตดั้งเดิม แต่ก็มีมีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสังคมในปัจจุบัน ทุนทางวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่น ได้แก่ ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ เอกลักษณ์ และวิถีชีวิตของคนไทดำ
2. รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ได้จากการพัฒนา ประกอบด้วย การพิจารณาทุนทางวัฒนธรรมด้วยหลักเกณฑ์พื้นฐานที่กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จำเป็นต้องมีการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยใช้หลักเกณฑ์ 10 ประการ การนำกิจกรรมที่ได้รับการเป็นกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวได้ลงมือทำกิจกรรม การประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเพื่อนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุง

*ได้รับบทความ: 4 มีนาคม 2565; แก้ไขบทความ: 5 กันยายน 2565; ตอรับตีพิมพ์: 10 กันยายน 2565

3. การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน พบว่า มีความเหมาะสมโดยรวมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.53$) การนำกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ได้รับการออกแบบให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือทำ / การประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.67$) การพิจารณาทุนทางวัฒนธรรมด้วยหลักเกณฑ์พื้นฐานที่จำเป็นต้องมี / การออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนพื้นฐานของทุนทางวัฒนธรรม มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.60$) และความเหมาะสมด้านการค้นหาทุนทางวัฒนธรรม มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.22$) ตามลำดับ

คำสำคัญ: รูปแบบ; ทุนทางวัฒนธรรม; การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

Abstract

This research was aimed to study the community context and spatial cultural capital to develop and evaluate the creative tourism model based on cultural capital toward a case study of Tai Dam of Ban Na Pa Nard, Loei Province. Mixed-method research methodology was implemented and the qualitative data was collected using focus group discussions through interviews and small group discussions. The quantitative data was collected with questionnaires to evaluate the appropriateness, and the data was analyzed by Content Analysis, Mean, and Standard deviation.

The results revealed that:

1. For the context of Ban Na Pa Nard community, the villagers are Tai Dam people who maintain their distinctive, hold on the belief about ancestors, and still have the same way of life which has been modified to fit well with today's society. Their outstanding cultural capital included the traditions, rituals, beliefs, identity, and the way of life of Tai Dam people. The target group which are related to the Tai Dam community: (1) people living in Ban Na Pa Nad and are of Tai Dam descent and is related to tourism in Ban Na Pa Nad with a body of knowledge that can be transmitted in culture The life of the Tai Dam people Recognized by the villagers of paddy fields and experts involved in creative tourism.
2. The creative tourism model was developed by beginning with considering the cultural capital according to the basic criteria that creative tourism activities need creative design based on 10 Criteria for developing creative tourism activities, applying the activities selected for tourists to try doing, and assessing the tourists' satisfaction in order to take suggestions for the improvement.

3. According to the appropriateness of the model evaluated by 9 qualified specialists, the overall appropriateness was at the highest level ($\bar{x} = 4.53$). The implementation of creative tourism activities designed for tourists to do / tourist satisfaction was evaluated the highest, and at the most appropriate ($\bar{x} = 4.67$), followed by consideration of cultural capital based on prerequisite criteria / design of cultural capital-based creative tourism activities, as the second highest, which was the most appropriate ($\bar{x} = 4.60$), and the appropriateness of cultural capital search, the third highest, which was the most appropriate ($\bar{x} = 4.22$).

Keywords: Model; Cultural Capital; Creative Tourism

1. บทนำ

สถานการณ์เศรษฐกิจโลกในปัจจุบัน มีสถานการณ์ชะลอตัว เป็นผลจากการเกิดสถานการณ์โรคโควิด-19 ขยายตัวไปทั่วโลก ส่งผลกระทบต่อการเติบโตเศรษฐกิจโลกและประเทศไทย อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จากมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 การปิดสถานที่ต่างๆ ทำให้เกิดการหยุดชะงักในกิจกรรมทางเศรษฐกิจภาคอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง ได้แก่ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นห่วงโซ่ธุรกิจที่มีหลายธุรกิจ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องในวงกว้าง รายได้หลักมาจากนักท่องเที่ยว เมื่อการเดินทางถูกควบคุม ส่งผลให้รายได้ของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต้องหยุดชะงัก ที่ผ่านมาระบบเศรษฐกิจไทยมีอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวช่วยพยุงระบบเศรษฐกิจ โดยรายได้จากการท่องเที่ยวของชาวไทยและต่างชาติในช่วงครึ่งแรกของปี 2562 มีบทบาทสำคัญถึง 17% ของ GDP (World bank, 2019) การทำให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยจะขับเคลื่อนต่อไปได้หนึ่งนั้น คือ การส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้กลับมา

มีบทบาทสำคัญเช่นเดิม พบว่า จุดหมายของการท่องเที่ยวของคนหนุ่มสาวรุ่นใหม่วัย 18-30 ปี ต้องการเรียนรู้ความดั้งเดิม (Indigenouseess) หรือความเป็นของแท้ (Authenticity) ของชุมชนท้องถิ่น โดยมีเป้าหมายของการเดินทางคือ ประเทศไทย (Topdeck Travel, 2016)

จังหวัดเลย เป็นพื้นที่ที่มีความโดดเด่นทางธรรมชาติโอบล้อมด้วยภูเขาสลับซับซ้อน ภูมิประเทศ สดสวยงดงาม มีศิลปวัฒนธรรมประเพณี ความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ ความหลากหลายทางด้านภาษา จากความโดดเด่นด้านธรรมชาติ และวัฒนธรรมของจังหวัดเลย ทำให้ กรม. มีมติเห็นชอบประกาศให้จังหวัดเลยเป็นพื้นที่พิเศษเลย เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2554 จากการผสมผสานของกลุ่มคนต่างๆ ที่อพยพมาอาศัยในจังหวัดเลย ทำให้ จังหวัดเลยมีความหลากหลายทางกลุ่มชาติพันธุ์ ประกอบด้วย 2 กลุ่มใหญ่ คือ 1) ชนเผ่าไทยดั้งเดิม หรือไทยน้อย และ 2) ชนเชื้อสายไท มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชนพื้นเมืองเลย โดยตั้งถิ่นฐานปะปนกัน มี 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มไทดำ 2) ไทพวน และ 3)

ชาวไทยได้ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของ จังหวัดเลยที่มีความแตกต่างกันเป็นสิ่งที่ล้ำค่า แต่ด้วยการเวลาที่เปลี่ยนไป ความรู้ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม ที่ถือเป็นอัตลักษณ์บ่งบอกความเป็น ตัวตนของจังหวัดเลยยังไม่มีมีการถ่ายทอดอย่าง จริงจังให้กับชนรุ่นหลังในปัจจุบันให้ดำรงไว้ซึ่ง ความยั่งยืนแห่งวัฒนธรรมตัวตน ด้วยจังหวัดเลย เป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวเป็น จำนวนมากในแต่ละปี การท่องเที่ยวจึงมีส่วนใน การพัฒนาจังหวัดเลยเป็นเครื่องมือในการพัฒนา คุณภาพชีวิต เกิดการกระจายรายได้ คงสภาพ แหล่งท่องเที่ยวให้มีความงดงาม และวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงาม การท่องเที่ยวจึงเป็นกลไกหนึ่ง ที่สามารถถ่ายทอด รักษาวัฒนธรรมของจังหวัดเลย ได้เป็นอย่างดี แต่ด้วยผลกระทบจากสถานการณ์ โควิด-19 ทำให้การท่องเที่ยวของจังหวัดเลย หยุดชะงักลง ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของคน ในชุมชน เพื่อเป็นการเตรียมตัวของการท่องเที่ยว รอบใหม่ของจังหวัดเลย จึงจำเป็นที่จะต้องมีการ จัดการรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสม กับสถานการณ์โรคโควิด-19 มีการจัดระเบียบ นักท่องเที่ยวให้มีการเว้นระยะห่างเป็นการ ท่องเที่ยวที่ไม่มีเน้นนักท่องเที่ยวจำนวนมากรวมตัว กันในที่เดียวกัน การท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสม กับสถานการณ์ในปัจจุบันคือ “การท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์” เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีฐาน ของทุนทางวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวมีการ กำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้อย่าง ลึกซึ้ง และสอดคล้องกับมาตรการการป้องกันการ ระบาดของโรคโควิด-19

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยรูปแบบ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทาง วัฒนธรรม โดยใช้พื้นที่ไทดำ บ้านนาป่าหนาด เป็นพื้นที่ศึกษาเนื่องจากชนชาติพันธุ์ไทดำ บ้านนา ป่าหนาด มีวัฒนธรรมที่โดดเด่นและมีเอกลักษณ์ เฉพาะตัว มีการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี มีภาษาเป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่น คือ ภาษาไทดำ มีเอกลักษณ์การแต่งกายของตนเอง มีประเพณี พิธีกรรมต่างๆ การดำรงชีวิตประจำวันยังคงผูกพัน กับประเพณี พิธีกรรมและความเชื่อดั้งเดิมยังคง ปฏิบัติสืบทอดกันมายาวนาน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทชุมชนและทุนทาง วัฒนธรรมเชิงพื้นที่ที่บ้านนาป่าหนาด จังหวัดเลย
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนวัฒนธรรมกรณีศึกษา ไทดำ บ้านนาป่าหนาด จังหวัดเลย
3. เพื่อประเมินรูปแบบการท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนวัฒนธรรมกรณีศึกษา ไทดำ บ้านนาป่าหนาด จังหวัดเลย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ระหว่างวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) วิเคราะห์ปรากฏการณ์ ทางสังคม เพื่อวิเคราะห์บริบทชุมชนและทุนทาง วัฒนธรรมของกลุ่มไทดำบ้านนาป่าหนาด เพื่อนำไปสู่การพัฒนาพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิง สร้างสรรค์บนฐานทุนวัฒนธรรม กรณีศึกษาไทดำ

บ้านนาป่าหนาด จังหวัดเลย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อประเมินรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนวัฒนธรรม กรณีศึกษาไทดำ บ้านนาป่าหนาด จังหวัดเลย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์

ขอบเขตด้านเนื้อหาการวิจัยมุ่งพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรม ศึกษาบริบทชุมชนและทุนทางวัฒนธรรม ในประเด็นบริบทชุมชนวิถีชีวิตประจำวันที่มีความเหมาะสม เพื่อให้ได้รูปแบบการพัฒนาเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนวัฒนธรรม กรณีศึกษา ไทดำ บ้านนาป่าหนาด จังหวัดเลย

ขอบเขตด้านพื้นที่ ทำการศึกษาในพื้นที่บ้านนาป่าหนาด หมู่ 4 และบ้านนาป่าหนาดหมู่ 12 ตำบลเขาแก้ว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

ขอบเขตของกลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับชุมชนไทดำ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยในบ้านนาป่าหนาด และมีเชื้อสายไทดำ และมีความเกี่ยวกับการท่องเที่ยวบ้านนาป่าหนาด โดยมีองค์ความรู้ที่สามารถถ่ายทอดด้านวัฒนธรรม การดำรงชีวิตของคนไทดำ เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากชาวบ้านนาป่าหนาด จำนวน 24 คน และผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 9 คน รวมทั้งสิ้น 33 คน โดยใช้ระยะเวลาวิจัยระหว่างปี 2562-2564

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลบริบทชุมชนและทุนทางวัฒนธรรมเชิงพื้นที่บ้านนาป่าหนาด โดยใช้ประเด็นการ

สนทนากลุ่ม (Focus Group) และแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) ที่มีคำสำคัญ (Key words) ประกอบด้วย ประเด็นวิถีชีวิตชุมชนในปัจจุบัน การท่องเที่ยวของไทดำ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กระบวนการจัดการการท่องเที่ยวของไทดำในปัจจุบันปัญหาในการจัดการท่องเที่ยวของไทดำ

ประเมินรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนวัฒนธรรม กรณีศึกษาไทดำ บ้านนาป่าหนาด จังหวัดเลย ด้วยแบบสอบถามที่มุ่งประเมินระดับความเหมาะสมของรูปแบบ ประเด็นการค้นหาทูทางวัฒนธรรมในพื้นที่ที่ศึกษา ด้านการนำทุนทางวัฒนธรรมที่ได้จากการค้นหา มาพิจารณาด้วยหลักเกณฑ์พื้นฐานที่กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จำเป็นต้องมี 4 ประการ ด้านออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนพื้นฐานของทุนทางด้านการนำกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ได้รับการออกแบบ เป็นกิจกรรมสำหรับต้อนรับนักท่องเที่ยวและลงมือทำกิจกรรม (Activities Operate) ตามลำดับขั้นตอนที่ออกแบบไว้ละด้านการประเมินความพึงพอใจนักท่องเที่ยว (Activities Evaluate) ที่ผ่านการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item-objective congruence: IOC) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.0 ตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้สูตรหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient method) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach, 1951, pp. 297-334) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ .995 วิเคราะห์ข้อมูลจากความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) กำหนด

ระดับคะแนนและการแปลความหมายคะแนนจาก
คะแนนเฉลี่ย โดยใช้สูตรคำนวณความกว้างของ

อันตรภาคชั้น (Interval Scale) (ศิริวรรณ เสรีรัตน์
และคณะ, 2549) ได้ค่าความกว้างที่ 0.80

ตารางที่ 1 การแปลความหมายการประเมินรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนวัฒนธรรมกรณี
ศึกษาไทดำ บ้านนาป่าหนาด จังหวัดเลย

ระดับคะแนน	ระดับความเหมาะสม	ระดับคะแนนเฉลี่ย	ระดับความเหมาะสม
5	มากที่สุด	4.21-5.00	มากที่สุด
4	มาก	3.41-4.20	มาก
3	ปานกลาง	2.61-3.40	ปานกลาง
2	น้อย	1.81-2.60	น้อย
1	น้อยที่สุด	1.00-1.80	น้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล มี 3 ขั้นตอน ดังนี้
1) วิเคราะห์บริบทชุมชนและทุนทางวัฒนธรรม
เชิงพื้นที่ 2) พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิง
สร้างสรรค์บนฐานทุนวัฒนธรรมกรณีศึกษาไทดำ
บ้านนาป่าหนาด จังหวัดเลย 3) ประเมินรูปแบบ
การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนวัฒนธรรม
กรณีศึกษาไทดำ บ้านนาป่าหนาด จังหวัดเลย

การวิเคราะห์และการตรวจสอบข้อมูล
ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลแนวคิดที่ได้จากการ
ทบทวนงานวิจัย หนังสือ เอกสาร ข้อมูลจากการ
สัมภาษณ์และบันทึกจากการสนทนากลุ่มนำข้อมูล
ที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
โดยการจัดกลุ่มข้อมูล (Categories) เนื้อหาที่ได้รับ
จากการสัมภาษณ์ ทำการเชื่อมโยงเนื้อหาแต่ละ
ส่วนเข้าด้วยกันเพื่อหาข้อสรุป (proposition)
ทั้งในภาพรวมและส่วนย่อยของข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น
โดยสรุปประเด็นสำคัญหลังจากได้ข้อสรุปแล้ว
นำข้อมูลสรุปนั้นกลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญอ่าน

เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญยืนยันความถูกต้องหรือ
ปรับข้อมูลให้ถูกต้องตรงตามสภาพการณ์จริง
ก่อนสร้างข้อสรุปในครั้งสุดท้าย และวิเคราะห์
ข้อมูลจากค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
บนฐานทุนทางวัฒนธรรม กรณีศึกษาไทดำ บ้านนา
ป่าหนาด จังหวัดเลย มีผลการศึกษาดังนี้

1. บริบทชุมชน บ้านนาป่าหนาด ตำบล
เขาแก้ว อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย ถือเป็น
หมู่บ้านที่มีประชากรเป็นเชื้อสาย “ไทดำ” หมู่บ้าน
เดียวในจังหวัดเลยเป็นชาวไทดำกลุ่มหนึ่งที่ได้
อพยพเข้ามาสู่ประเทศไทย และมาตั้งถิ่นฐานอาศัย
อยู่ที่บ้านนาป่าหนาด จังหวัดเลย เมื่อปี พ.ศ. 2460
เนื่องจากพื้นที่มีป่าไม้ ที่อุดมสมบูรณ์ตอนแรก
เรียกว่า บ้านนาป่าดิว ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อใหม่ว่า
“บ้านนาป่าหนาด” เพราะบริเวณนี้มีต้นหนาดมากมาย

มีการแบ่งการปกครองเป็นสองหมู่บ้านคือ หมู่ที่ 4 (คุ่มไต้) และหมู่ที่ 12 (คุ่มเหนือ) (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2562)

สภาพทั่วไปของบ้านนาป่าหนาดพื้นที่โดยรอบเป็นพื้นที่ราบลุ่มขนาดกว้าง มีภูเขากวและภูวดเรียงรายล้อมพื้นที่ทางทิศเหนือและทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของบ้านนาป่าหนาด ทำเลที่ตั้งของหมู่บ้านตั้งอยู่บนที่สูง การตั้งของหมู่บ้านไทดำจะตั้งเรียงกันเป็นแถวยาวไปตามถนนภายในหมู่บ้าน ขนาดถนนในชุมชนมีขนาดความกว้าง 6 เมตร ไม่มีทางเดินเท้า หรือการวางแผนทอระบายน้ำ มีการให้บริการไฟฟ้าและประปาครอบคลุมพื้นที่บ้านนาป่าหนาด การประกอบอาชีพของชาวไทดำส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมตามฤดูกาล เช่น การทำนา การปลูกข้าวโพด การทำสวนกาแฟ การทำสวนโกโก้ การทำสวนยางพารา การปลูกมันสำปะหลัง การปลูกสมุนไพร และมีการนำผลผลิตทางการเกษตรบางส่วนมาแปรรูป บางส่วนประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ เช่น หมู ไก่ กบ กุ้ง หอย ปู ปลา เป็นต้น บางส่วนยังมีการประกอบอาชีพด้านหัตถกรรมภูมิปัญญา เช่น การจักสาน การทอผ้าสำหรับลายผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ของไทดำบ้านนาป่าหนาด ได้แก่ ผ้าทอลายนางหาญ และบางส่วนประกอบอาชีพรับจ้าง รับราชการ ชาวบ้านนาป่าหนาดบางกลุ่มที่มีการประกอบอาชีพเสริม ได้แก่ การทำการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาป่าหนาด ชาวไทดำมีความเชื่อเรื่อง “แกน” และผีบรรพบุรุษจะปกป้องคุ้มครองให้ตนและสมาชิกในครอบครัวอยู่ด้วยความสุขสวัสดิ์ เจริญรุ่งเรือง

แคล้วคลาดจากภัยอันตรายต่างๆ จำเป็นต้องมีการเซ่นไหว้ บวงสรวงด้วยเครื่องบูชาต่างๆ ผีบรรพบุรุษของชาวไทดำมีหอเจ้าบ้าน 4 หลัง ได้แก่ 1) เจ้าอนุเวียงจันทร์ 2) เจ้าไทดำ 3) เจ้าภูแก้ว และ 4) เจ้าภูวด ชาวไทดำบ้านนาป่าหนาดยังคงรักษาเอกลักษณ์ด้านภาษา ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ อาหาร และเครื่องแต่งกายไว้ได้ สถานภาพทางสังคมของชาวไทดำบ้านนาป่าหนาด มีการสืบทอดเชื้อสายตามตระกูลฝ่ายชาย หรือที่เรียกว่า “สิ่ง” มี 5 ตระกูล ได้แก่ 1) สิ่งล่อคำ 2) สิ่งล่อ 3) สิ่งวี 4) สิ่งก้า และ 5) สิ่งกว้าง (เพชรตะบอง ไพศุณย์, 2563) วิถีชีวิตของชาวไทดำในปัจจุบัน ยังคงดำเนินไปด้วยความเรียบง่าย ในตอนเช้าผู้หญิงไทดำจะทำอาหารโดยการหุงข้าวและทำกับข้าว ส่วนผู้ชายจะออกจากบ้านไปทำงาน การประกอบอาชีพหลักของผู้ชายไทดำ ได้แก่ การทำเกษตรกรรม ส่วนผู้หญิงไทดำจะดูแลงานบ้าน หาอาหารเพื่อเตรียมอาหารมื้อเย็น อาหารของชาวไทดำส่วนมากเป็นประเภทผักต่างๆ ที่ทำได้ทั่วไปในหมู่บ้าน ความเป็นเอกลักษณ์ของคนไทดำ เอกลักษณ์ของไทดำ บ้านนาป่าหนาด ที่แสดงความเป็นไทดำคือ ภาษาไทดำ ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว และการแต่งกายในชีวิตประจำวัน ชาวไทดำแต่งกายด้วยผ้าฝ้ายทอสีดำหรือสีกรมท่า การละเล่นของชาวไทดำยังคงมีการละเล่นในงานเลี้ยงผีบ้าน ได้แก่ 1) การโยนมะกอนลอดบ่วง 2) การเล่นแซปาง 3) การเล่นขี่แจ้งแจ๊ะ หรือไม้ถอกถอก 4) การเล่นขี่กาโป๊ะ หรือเดินกะลา 5) การเล่นยู้สาว คล้ายการชักคะเย่อ 6) การเล่นละหวาย คือ การชักคะเย่อ และ 7) การเล่นมะแล่แป้น (เพชรตะบอง ไพศุณย์,

การสัมภาษณ์, พฤษภาคม 2564)

บริบทการท่องเที่ยวบ้านนาป่าหนาด มีการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงวัฒนธรรม ผ่านการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมคนไทตำบลนาป่าหนาด เมื่อปี พ.ศ. 2539 ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 บ้านนาป่าหนาดมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์กลางของชาวไทดำ และอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมไทดำบ้านนาป่าหนาดให้ยังคงอยู่สืบไป (โสภา คุ่มคำ, การสัมภาษณ์, พฤษภาคม 2564) จากสถิติพบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาในปี พ.ศ. 2560-2562 มีจำนวนเฉลี่ยประมาณวันละ 400-500 คน และในปี พ.ศ. 2563 ศูนย์วัฒนธรรมคนไทตำบลนาป่าหนาดปิดการท่องเที่ยวเนื่องจากสถานการณ์โควิด-19 แต่ยังมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมเยือนประมาณ 1,000 คน และปี พ.ศ. 2564 มีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวประมาณ 3,000 คน (ละออง ขาวนา, การสัมภาษณ์, พฤษภาคม 2564) มีการทำการท่องเที่ยวเป็นการนำวัฒนธรรมของไทดำมาเป็นกิจกรรมท่องเที่ยว มีการต้อนรับด้วยการแสดงการเต้นแซปาง นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการเต้น มีการจัดเตรียมอุปกรณ์การเล่นของชาวไทดำสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น มะกอนสำหรับโยน เป็นต้น มีการเตรียมชุดไทดำสำหรับนักท่องเที่ยวได้ใส่เพื่อถ่ายรูปเป็นที่ระลึก การเดินชมบ้านที่จำลองรูปแบบสถาปัตยกรรมบ้านไทดำในอดีตให้นักท่องเที่ยวได้เยี่ยมชม มีกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือทำ เช่น การทำดอกไม้ไทดำ

จากการเก็บข้อมูลพบปัญหาด้านการจัดการที่ของไทดำบ้านนาป่าหนาดในเรื่องของ

กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่ได้แคล้งมือทำ นักท่องเที่ยวไม่สามารถเข้าถึงวิถีชีวิตไทดำอย่างลึกซึ้ง การทำท่องเที่ยวบ้านนาป่าหนาดยังมีการแยกทำการท่องเที่ยวเป็นกลุ่มชุมชนยังไม่เข้าใจการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงยังไม่มีส่วนร่วมกันทำท่องเที่ยว จากสถานการณ์โควิด-19 มาตรการของรัฐทำให้บ้านนาป่าหนาดต้องปิดการท่องเที่ยว ทำให้ชุมชนต้องขาดรายได้จากการทำการท่องเที่ยวและกลุ่มนักท่องเที่ยวยังเป็นนักท่องเที่ยวแบบกลุ่มซึ่งต้องมีการจัดการตามมาตรการ DMHTT ผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางรายให้ความเห็นว่า

“แม้ว่าการจัดการการท่องเที่ยวจะมีชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม แต่เป็นการแบ่งกลุ่มจัดการการท่องเที่ยวที่แยกกัน ทำให้ภาพรวมของการท่องเที่ยวยังไม่เป็นเอกภาพเดียวกัน” (สนทนากลุ่มย่อย, การสัมภาษณ์, พฤษภาคม, 2564)

“การท่องเที่ยวในปัจจุบัน เป็นการทำการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นรายได้มากกว่าการสร้างความรู้ภูมิใจในวัฒนธรรมไทดำ” (สนทนากลุ่มย่อย, การสัมภาษณ์, พฤษภาคม, 2564)

ปัจจัยสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนไทดำบ้านนาป่าหนาดมี 4 ประเด็น คือ 1) สภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในชุมชน มีการสร้างบ้านเรือนไปตามแนวถนนสายหลักของหมู่บ้าน มีการวางแผนผังของหมู่บ้านเป็นรูปตารางสี่เหลี่ยมทำให้โครงสร้างการคมนาคมและการขนส่งภายในชุมชนมีความสะดวก เข้าถึงได้ง่าย 2) สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวในพื้นที่มีที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวในรูปแบบของโฮมสเตย์ มีร้านอาหารท้องถิ่นรองรับคนในชุมชน เป็นอาหาร

ตามสิ่งหรือประเภทเส้น ถนนไปยังบ้านนาป่าหนาด มีทางเข้าหลักได้ 3 เส้นทาง มีความกว้าง 6 เมตร 2 ช่องทางจราจร รถยนต์สามารถสวนกันได้ มีป้ายบอกทางเข้าบ้านนาป่าหนาด แต่มีขนาดเล็ก ไม่เป็นที่สะดุดตา มีศูนย์วัฒนธรรมคนไทดำบ้านนาป่าหนาด เป็นแหล่งที่เผยแพร่ข้อมูลด้านวัฒนธรรม การแสดงทางวัฒนธรรมของไทดำ มีสินค้าที่ระลึกที่มีเอกลักษณ์ของความเป็นไทดำ สถานที่จอดรถมีไม่พอเพียง นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจะต้องจอดรถยนต์ไว้ที่ริมถนน 3) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมีการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมงานสังคม งานบุญประเพณีหรืองานจิตอาสา และ 4) การสนับสนุนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเลย เทศบาลตำบลเขาแก้วสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเลย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานเลยและสำนักงานพื้นที่พิเศษเลย

2. การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนวัฒนธรรม จากการวิเคราะห์ข้อมูลบริบทชุมชนทางวัฒนธรรมไทดำ ที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์สำหรับการสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมกรณีศึกษาไทดำ บ้านนาป่าหนาด จังหวัดเลย ได้แก่ ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ ความเป็นเอกลักษณ์ของคนไทดำ และ วิถีชีวิตของชาวไทดำในปัจจุบัน ได้แก่ ประเพณี การเกิดการอยู่กำหรือการอยู่ไฟ พิธีแต่งงาน ประเพณีการตาย พิธีเสนเรือน การเลี้ยงดูบุตร ความเชื่อของคนไทดำ ความเป็นเอกลักษณ์ การละเล่นของชาวไทดำ ลักษณะบ้านเรือนแบบดั้งเดิม วิถีชีวิตของชาวไทดำ

ในปัจจุบัน ได้นำมาวิเคราะห์เพื่อพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนวัฒนธรรมกรณีศึกษาไทดำ บ้านนาป่าหนาด จังหวัดเลย ดังนี้

2.1 การค้นหาทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่ที่ศึกษา (Cultural Capital) เป็นวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ได้แก่ ความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรม พิธีกรรม ทักษะ ภูมิปัญญา ศิลปะ หัตถกรรม การแต่งกาย อาหาร การประกอบอาชีพ วิถีชีวิตที่ยังยึดถือปฏิบัติในปัจจุบัน โดยการศึกษาจากเอกสาร ลงพื้นที่สัมภาษณ์ และการสำรวจ ทุนทางวัฒนธรรมของพื้นที่

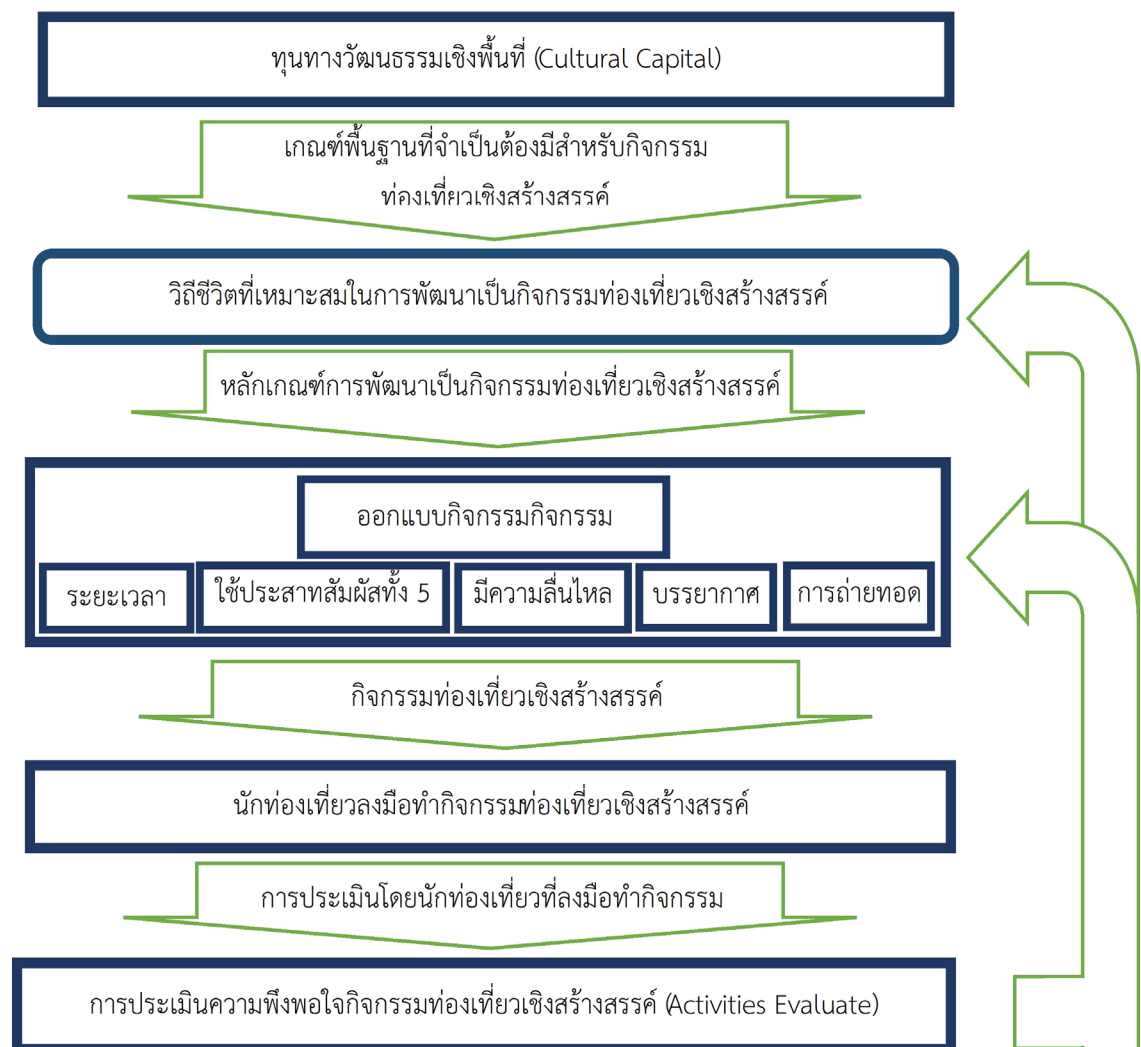
2.2 นำทุนทางวัฒนธรรมที่ได้จากการค้นหา มาพิจารณาด้วยหลักเกณฑ์พื้นฐานที่กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จำเป็นต้องมี 4 ประการ ได้แก่ เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ชุมชนมีส่วนร่วมสร้างผลประโยชน์ให้ชุมชน คำนึงถึงสุขภาพ ความปลอดภัย และไม่ทารุณสัตว์

2.3 ออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนพื้นฐานของทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่ (Activities Design) โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยนำหลักเกณฑ์ 10 ประการในการพัฒนา กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มาใช้ในการพิจารณาวิถีชีวิตไทดำ ได้แก่ กิจกรรมมีฐานของทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น มีปราชญ์เล่าเรื่อง นักท่องเที่ยวได้มีการลงมือทำ สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 มีการจัดสถานที่ที่เหมาะสม กิจกรรมมีความลื่นไหลต่อเนื่อง นักท่องเที่ยวสามารถพัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์ผลงานตัวเอง กิจกรรมมีศักยภาพในการสร้างความแตกต่าง และมีการสื่อสารกิจกรรมได้อย่างสร้างสรรค์

นำกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ได้รับการออกแบบ เป็นกิจกรรมสำหรับต้อนรับนักท่องเที่ยวและลงมือทำกิจกรรม (Activities Operate) ตามลำดับขั้นตอนที่ออกแบบไว้ และการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (Activities

Evaluate) ในเรื่องรูปแบบกิจกรรมที่ได้ลงมือทำมีความน่าสนใจ สร้างต้นตอระหว่างการลงมือทำการต้อนรับ สถานที่จัด เรื่องราวที่น่าสนใจ ระยะเวลาขั้นตอนกิจกรรม เพื่อนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นนักท่องเที่ยวต่อไป

ภาพที่ 1 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนวัฒนธรรม กรณีศึกษาไทดำ บ้านนาป่าหนาด จังหวัดเลย

3. การประเมินรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนวัฒนธรรม กรณีศึกษาไทดำ บ้านนาป่าหนาด จังหวัดเลย หลังจากได้รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนวัฒนธรรม กรณีศึกษาไทดำ บ้านนาป่าหนาด จังหวัดเลยแล้ว เพื่อเป็นการยืนยันรูปแบบ ผู้วิจัยนำรูปแบบให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณายืนยันความเหมาะสมจำนวน 9 ท่าน ประกอบด้วย 1) นายโสภณ สุวรรณรัตน์ รองผู้ว่าราชการจังหวัดเลย 2) ดร.ชูวิทย์ มิตรชอบ รองผู้อำนวยการองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 3) ดร.ชุมพล มุสิกานนท์ รองผู้อำนวยการองค์การบริหารการ

พัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 4) นางสาววรรณวิภา ภาณุมาต ผู้อำนวยการสำนักท่องเที่ยวโดยชุมชนองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 5) นางสาวธนวัน กาสีผู้อำนวยการสำนักงาน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานเลย 6) นางสาวจุฑามาส กุลรัตน์ ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเลย 7) นายสัญญา ไมตรีสวัสดิ์ นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเลย 8) นายณัฐพล เหลืองวงศ์ไพศาล ประธานหอการค้าจังหวัดเลย 9) ว่าที่ ร.ต.กฤษณ์ชาญ ภูริรักษ์หิรัญ นายกสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดเลย

ตารางที่ 2 การประเมินรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนวัฒนธรรมกรณีศึกษาไทดำ บ้านนาป่าหนาด จังหวัดเลย

ประเด็นความเหมาะสม	ระดับความเหมาะสม		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. การค้นหาทุนทางวัฒนธรรม	4.22	.441	เหมาะสมมากที่สุด
2. การพิจารณาทุนทางวัฒนธรรมด้วยหลักเกณฑ์พื้นฐานที่จำเป็นต้องมี	4.56	.527	เหมาะสมมากที่สุด
3. การออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนพื้นฐานของทุนทางวัฒนธรรม	4.56	.527	เหมาะสมมากที่สุด
4. การนำกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ได้รับการออกแบบให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือทำ	4.67	.500	เหมาะสมมากที่สุด
5. การประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	4.67	.500	เหมาะสมมากที่สุด
ความเหมาะสมโดยรวม	4.53	.505	เหมาะสมมากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 ท่าน เห็นว่ารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

บนฐานทุนวัฒนธรรมกรณีศึกษาไทดำ บ้านนาป่าหนาด จังหวัดเลย มีความเหมาะสมโดยรวมมาก

ที่สุด ($\bar{x} = 4.53$) โดยเห็นว่าการนำกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ได้รับการออกแบบให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือทำ / การประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.67$) ความการพิจารณาทุนทางวัฒนธรรมด้วยหลักเกณฑ์พื้นฐานที่จำเป็นต้องมี / การออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนพื้นฐานของทุนทางวัฒนธรรมมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.60$) และความเหมาะสมด้านการค้นหาทุนทางวัฒนธรรมมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.22$) ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้ 1) นายโสภณ สุวรรณรัตน์ รองผู้ว่าราชการจังหวัดเลย เสนอแนะเพิ่มเติมว่า ในกรณีระหว่างการทำกิจกรรมหากมีฝนตก ควรมีการเตรียมการป้องกันการเปียกฝนให้นักท่องเที่ยวและมีรายละเอียดอธิบายความหมายของแต่ละกิจกรรม 2) ดร.ชุมพล มุสิกานนท์ รองผู้อำนวยการองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เสนอแนะเพิ่มเติมว่าควรมีการสื่อสารกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้เป็นที่รู้จัก และนักท่องเที่ยวเกิดความสนใจอยากมาลงมือทำกิจกรรม 3) นายสัญญา ไมตรีสวัสดิ์ นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเลย เสนอแนะเพิ่มเติมว่าควรจัดทำ “คู่มือการทำกิจกรรม” และ 4) นายณัฐพล เหลืองวงศ์ไพศาล ประธานหอการค้าจังหวัดเลย เสนอแนะเพิ่มเติมว่า ควรเพิ่มความหลากหลายในการกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวลงมือทำ

5. อภิปรายผลการวิจัย

หมู่บ้านที่มีประชากรเป็นเชื้อสาย “ไทดำ” หมู่บ้านเดียวในจังหวัดเลย มาตั้งถิ่นฐาน เมื่อปี พ.ศ.2460 มีการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมคนไทดำ บ้านนาป่าหนาดเมื่อปี พ.ศ.2539 มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์กลางของชาวไทดำ และอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมไทดำบ้านนาป่าหนาดให้ยังคงอยู่สืบไป มีการทำการท่องเที่ยวเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยมีการบ้านจำลองที่สร้างขึ้นตามรูปแบบของชาวไทดำในอดีต มีการสาธิตวิธีการทอผ้าทอมือแบบโบราณที่สืบทอดกันมา มีการการเล่นพื้นเมือง เช่น โยนมะกอน เป็นต้น สภาพทั่วไปของบ้านนาป่าหนาดพื้นที่โดยรอบเป็นพื้นที่ราบลุ่มขนาดใหญ่ การตั้งบ้านเรือนของหมู่บ้านไทดำจะตั้งเรียงกันเป็นแถวยาวไปตามถนนภายในหมู่บ้าน มีการให้บริการไฟฟ้าและประปาครอบคลุมพื้นที่บ้านนาป่าหนาด การประกอบอาชีพของชาวไทดำส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมตามฤดูกาล บางกลุ่มที่มีการประกอบอาชีพเสริม ได้แก่ การทำการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านนาป่าหนาด ชาวไทดำมีความเชื่อเรื่อง “แถน” และผีบรรพบุรุษ สถานภาพทางสังคมของชาวไทดำบ้านนาป่าหนาด มีการสืบทอดเชื้อสายตามตระกูลฝ่ายชาย หรือที่เรียกว่า “สิง” มี 5 ตระกูล ได้แก่ สิงล่อคำ สิงล่อสิงวี สิงก้า และสิงกว้าง (เพชรตะบอง ไพศุณย์, 2563) วิถีชีวิตของชาวไทดำในปัจจุบัน ยังคงดำเนินไปด้วยความเรียบง่าย ในตอนเช้าผู้หญิงไทดำจะดูแลหาอาหาร ส่วนผู้ชายจะออกจากบ้านไปทำงาน โดยอาหารของชาวไทดำส่วนมากเป็น

ประเภทผักต่างๆ ที่หาได้ทั่วไปในหมู่บ้านความเป็นเอกลักษณ์ของคนไทดำคือ ภาษาไทดำ และการแต่งกาย การละเล่นของชาวไทดำยังคงมีการละเล่นในงานเลี้ยงผีบ้าน ได้แก่ การโยนมะกอน ลอดบ่วง การเล่นแซปาง การเล่นขี่แจ้งแจ๊ะ หรือไม้ โถกเถก การเล่นขี่กาโป๊ะ หรือ เติ่นกะลา การเล่น ยู๊สาว คล้ายการชักกะเย่อ การเล่นละหวายคือ การชักกะเย่อ และการเล่นมะแล้แป้น

ทุนทางวัฒนธรรมไทดำที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์สำหรับการสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมของไทดำ ได้แก่ ประเพณีพิธีกรรมความเชื่อ ความเป็นเอกลักษณ์ของคนไทดำ และวิถีชีวิตของชาวไทดำ ในปัจจุบัน ได้แก่ ประเพณีการเกิด การอยู่กำหรือ การอยู่ไฟ พิธีแต่งงาน ประเพณีการตาย พิธี เสนเรื่อน การเลี้ยงดูบุตร ความเชื่อของคนไทดำ ความเป็นเอกลักษณ์การละเล่นของชาวไทดำ ลักษณะบ้านเรือนแบบดั้งเดิมวิถีชีวิตของชาวไทดำ ในปัจจุบัน

ปัจจัยสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนไทดำบ้านนาป่าหนาดมี 4 ประเด็น คือ 1) สภาพแวดล้อมทางกายภาพภายใน ชุมชน 2) สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ในพื้นที่ 3) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมีการทำ กิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ไม่ว่าจะเป็น กิจกรรมงานสังคัม งานบุญประเพณี หรืองานจิตอาสา 4) การสนับสนุนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนา รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนวัฒนธรรมกรณีศึกษา ไทดำ บ้านนาป่าหนาด จังหวัดเลย จากการวิเคราะห์

ข้อมูลบริบทชุมชน ทุนทางวัฒนธรรม และบริบท การท่องเที่ยว บ้านนาป่าหนาด ดังนี้ 1) การค้นหา ทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่ที่ศึกษา (Cultural Capital) 2) นำทุนทางวัฒนธรรมที่ได้จากการ ค้นหา มาพิจารณาด้วยหลักเกณฑ์พื้นฐานที่ กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จำเป็นต้องมี 4 ประการ 3) ออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์บนพื้นฐานของทุนทางวัฒนธรรม ในพื้นที่ (Activities Design) โดยการมีส่วนร่วม ของคนในชุมชน โดยนำหลักเกณฑ์ 10 ประการใน การพัฒนา กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มาใช้ ในการพิจารณาวิถีชีวิตไทดำ 4) นำกิจกรรม ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ได้รับการออกแบบ เป็นกิจกรรมสำหรับต้อนรับนักท่องเที่ยวและลงมือ ทำกิจกรรม (Activities Operate) 5) การประเมิน ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (Activities Evaluate) เพื่อนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงให้ ดี ถูกใจนักท่องเที่ยวต่อไป

วิถีชีวิตไทดำบ้านนาป่าหนาดในปัจจุบัน มีการปรับตัวตามสภาพสังคมในปัจจุบัน คนหันไป สนใจวัฒนธรรมนอกชุมชนมากขึ้นเพราะมีความน่า สนใจมากกว่าวิถีชีวิตประจำวันที่คุ้นเคย ทำให้ไม่ เห็นคุณค่าของวิถีชีวิตประจำวัน ดังนั้นการนำวิถี ชีวิตไทดำมาออกแบบเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์ของชุมชนเป็นเครื่องมือหนึ่งในการ พัฒนาชุมชนให้คนในเห็นคุณค่าวิถีชีวิตไทดำ มากขึ้น เพราะคนในชุมชนได้มีโอกาสนำเสนอ วิถีชีวิตประจำวันให้กับนักท่องเที่ยว มีการลงมือทำ กิจกรรมร่วมกัน และได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ระหว่างกันสร้างความสนุกสนาน ความประทับใจ

กับนักท่องเที่ยวได้รู้ถึงวิถีชีวิตไทดำ ทำให้ชุมชนมองเห็นคุณค่าวิถีชีวิตไทดำ เกิดความหวงแหนร่วมกันฟื้นฟู และรักษาความเป็นชาติพันธุ์ไทดำ สอดคล้องกับสุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ (2556) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเน้นความผูกพันของนักท่องเที่ยวกับชุมชน มีความสนใจที่จะเรียนรู้และมีส่วนร่วมอย่างจริงจังในพื้นที่ท่องเที่ยว ทำให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และจะทำให้เกิดการจดจำ และมีความประทับใจในพื้นที่ของการท่องเที่ยว รวมทั้งสอดคล้องกับ Ohridska-Olson & Ivanov (2010) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มุ่งเน้นนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเฉพาะให้มีความสำคัญกับประสบการณ์การท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมและการเรียนรู้เป็นการท่องเที่ยวเน้นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมกับการกิจกรรม การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จึงเป็นการท่องเที่ยวทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงวิถีชีวิตชุมชนได้อย่างแท้จริง และคนในชุมชนสามารถรับผลประโยชน์ร่วมกันจากการท่องเที่ยว สอดคล้องกับประพิพัฒน์ เกษโกศล (2557) กล่าวว่า การท่องเที่ยวในชุมชนเกาะศาลเจ้าทำให้คนในชุมชนมีความตื่นตัวและภาคภูมิใจในวัฒนธรรม วิถีชุมชน และมีรายได้จากการจัดการการท่องเที่ยว สามารถลดความขัดแย้งของการทำท่องเที่ยวระหว่างกลุ่มต่างๆ ผ่านเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนที่เชื่อมโยงทุกกลุ่มที่ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวบ้านนาป่าหนาดเข้าด้วยกัน

การเชื่อมโยงกลุ่มท่องเที่ยวต่างๆ ในชุมชนด้วยการออกแบบเส้นทางที่นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสกับวิถีชีวิตไทดำได้อย่างแท้จริง ด้วยการนำนักท่องเที่ยวเยี่ยมชมหมู่บ้านรวมทั้งชมวิถีชีวิตและบรรยากาศของบ้านนาป่าหนาด มีการกำหนดจุดทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เช่น การทอผ้าเป็นต้น มีจุดชมการแสดงวัฒนธรรมร่วมกิจกรรมการเล่น โดยเส้นทางการท่องเที่ยวได้มีการออกแบบให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสประสบการณ์ 4 จุด ดังนี้

จุดที่ 1 ศูนย์วัฒนธรรมคนไทดำ บ้านนาป่าหนาด เป็นจุดต้อนรับนักท่องเที่ยว และทำกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การเขียนหนังสือไทดำ

จุดที่ 2 เอือนอ้ายเอ้ม (กลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมืองบ้านไทดำ(ฟื้นฟู)) เป็นจุดที่นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีชีวิตการทอผ้า และชมผ้าลายนางหาญ รวมทั้งทำได้ทดลองกิจกรรมทำมะกอน (ขนาดย่อส่วน) เพื่อเป็นของที่ระลึกเอือนอ้ายเอ้ม

จุดที่ 3 กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านนาป่าหนาด หมู่ 12 เป็นจุดที่นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีชีวิตการทอผ้าฝ้าย และทำกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์การทำอาหารไทดำ “ไก่อบจื๊บผักไทดำ”

จุดที่ 4 บ้านพิพิธภัณฑ์ไทดำ เป็นจุดที่นักท่องเที่ยวได้ชมการแสดงการเล่นของไทดำ และร่วมเล่นกับคนไทดำ เช่น การเต้นแซปาง รวมทั้งการเยี่ยมชมบ้านทรงไทดำ รวมทั้งเสื้อผ้าและของใช้ต่างๆ ในอดีต

ภาพที่ 2 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ บ้านนาป่าหนาด

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานภาครัฐส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์วิถีชีวิต ให้เป็นการท่องเที่ยวที่โดดเด่นของจังหวัดเลย

1.2 หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนการประชาสัมพันธ์กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้เป็นที่รู้จักผ่านสื่อต่างๆ รวมทั้งการจัดทำป้ายบอกเส้นทางให้มีความชัดเจน รวมทั้งออกแบบและปรับปรุงภูมิทัศน์ของหมู่บ้านให้มีความเป็นอัตลักษณ์

1.3 หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนการให้ความรู้แก่ชุมชน ในเรื่องคุณค่าการบริหารจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวระดับชุมชน ข้อมูลทางด้านวิชาการ วิธีการนำเสนอข้อมูลให้นักท่องเที่ยวในรูปแบบที่น่าสนใจ รวมถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

1.4 หน่วยงานรัฐส่งเสริมให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสืบสานวัฒนธรรมและวิถีชีวิต ให้มีความยั่งยืน เช่น จัดทำหลักสูตรท้องถิ่น จัดกิจกรรมให้มีการสร้างสรรค์บนฐานของวัฒนธรรมและวิถีชีวิต เพื่อเยาวชนได้มีการสืบค้นวิถีชีวิตของตน และได้มีพูดคุยการแลกเปลี่ยนฟังเรื่องเล่าจากผู้แก่ผู้เฒ่าในชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

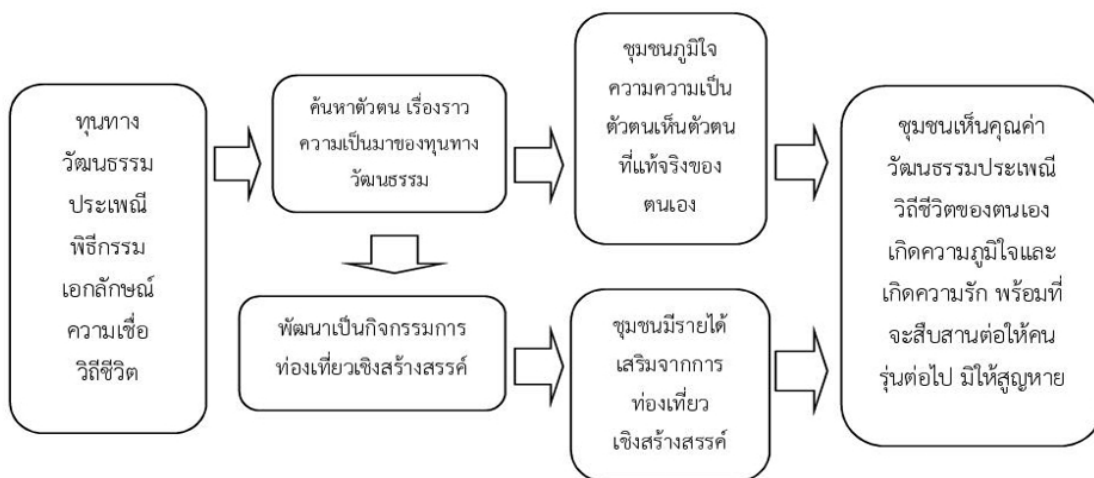
ควรมีการศึกษาวิจัยรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดเลย โดยศึกษาบนวิถีชีวิตชุมชนในพื้นที่จังหวัดเลย เพื่อให้จังหวัดเลยเป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นด้านวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละชุมชนในจังหวัดเลย

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นเครื่องมือหนึ่งที่สามารถทำให้คนในชุมชนเห็นคุณค่า ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชนเป็นการสร้างความตระหนักรู้ของคนในชุมชนให้เห็นคุณค่าในสิ่งที่ตนเองเคยชินทุกวัน เป็นการนำสิ่งที่ชุมชนคุ้นเคยมาพัฒนาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิง

สร้างสรรค์เพื่อนำเสนอให้กับนักท่องเที่ยว เป็นสิ่งที่ทำให้คนในชุมชนเห็นความเป็นตัวตนเกิดความภูมิใจในสิ่งที่ตนเองมีและมีการถ่ายทอดคุณค่าสู่คนรุ่นต่อไปยังเป็นการรักษาวิถีชีวิตชุมชนไม่ให้สูญหาย และในอีกด้านหนึ่งเป็นการทำให้ชุมชนเกิดรายได้จากการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการเสริมความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของชุมชนอีกทาง

ภาพที่ 3 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- เพชรตะบอง ไพศุณย์. (2563). *ประวัติไทดำ บ้านนาป่าหนาด ตำบลเขาแก้ว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย*. เลย: ม.ป.พ.
- ระพีพัฒน์ เกษโกศล. (2557). *การจัดการท่องเที่ยววิถีถิ่น ชุมชนเกาะศาลเจ้าและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2549). *การวิจัยการตลาด*. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเลย. (2556). *องค์ความรู้ทางวัฒนธรรม*. เข้าถึงได้จาก https://www.mculture.go.th/loei/ewt_news.php?nid=110&filename=index

สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ. (2556). *การท่องเที่ยว (Tourism) และนักท่องเที่ยว (Tourist): ความหมายและความสำคัญในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.

_____. (2556). *การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism)*. กรุงเทพฯ: องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน).

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2562). *คู่มือกระบวนการพัฒนาและยกระดับกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: บัณฑิต ปัทมขิง.

Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16(3), 297-334.

Ohridska-Olson, R., & Ivanov, S. (2010). *Creative Tourism Business Model and its Application in Bulgaria*. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/228257477_Creative_Tourism_Business_Model_and_its_Application_in_Bulgaria

Topdeck Travel. (2016). *Are Millennial Travel Trends Shifting in 2016?*. Retrieved from <https://www.forbes.com/sites/lealane/2016/01/15/are-millennial-travel-trends-shifting-in-2016-youll-be-surprised/?sh=6cd5736536a8>

World Bank. (2019). *Annual Report, The World Bank Annual Report 2019: Ending Poverty, Investing in Opportunity*. Retrieved from <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/32333>

แนวทางการเสริมสร้างนวัตกรรมทางสังคม ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก*

Approaches to Enhancing Social Innovation in Small Secondary School

มักชรี ตุนชัยภูมิ, เสาวณี สิริสุขศิลป์ และประกฤติยา ทักชโน
Matchuree Toonchaiyaphum, Saowanee Sirisooksilp and Prakittiya Tuksino
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Khon Kaen University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: toonchaiyaphum.m@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของนวัตกรรมทางสังคมในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก 2) ศึกษาแนวทางการเสริมสร้างนวัตกรรมทางสังคมในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก เป็นวิธีวิทยาการวิจัยแบบผสมผสาน เริ่มจากการวิจัยเชิงปริมาณใช้กลุ่มตัวอย่าง 20 แห่ง จากโมเดลสมมติฐาน ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก 240 แห่ง ผู้ให้ข้อมูลแต่ละโรงเรียนคือผู้บริหาร และครู รวมทั้งสิ้น 480 คน โดยการสุ่มหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 หาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.96 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ Mplus ใช้สถิติพรรณนาและสถิติอ้างอิง ต่อด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีนวัตกรรมทางสังคมที่โดดเด่น จำนวน 3 แห่ง โดยการเลือกแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล เครื่องมือการเก็บข้อมูลคือ แบบศึกษาเอกสาร แบบบันทึก แบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบนวัตกรรมทางสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก พบว่า มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ตาม

*ได้รับบทความ: 9 กุมภาพันธ์ 2565; แก้ไขบทความ: 24 พฤษภาคม 2565; ตอรับตีพิมพ์: 5 กันยายน 2565
Received: February 9, 2022; Revised: May 24, 2022; Accepted: September 5, 2022

เกณฑ์ ดังนี้ $\chi^2 = 112.852$, Df = 91, P-Value = 0.0601, RMSEA = 0.014, SRMR = 0.014, CFI = 0.999, TLI = 0.998

2. แนวทางเสริมสร้างนวัตกรรมทางสังคมในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กคือ การส่งเสริมสถานศึกษาให้มีผลิตผลเชิงรูปธรรมที่มีความแปลกใหม่ ส่งเสริมให้มีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคม ใช้สถานศึกษาเป็นฐานในการขับเคลื่อนนวัตกรรมสู่สังคม ส่งเสริมสถานศึกษาใช้พื้นที่ชุมชนเป็นฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียน โดยแนวทางดังกล่าวมีผลการประเมินความถูกต้องความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: นวัตกรรมทางสังคม; โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก; การวิเคราะห์องค์ประกอบยืนยัน

Abstract

The objectives of this research were: 1) study the factors affecting social innovation in small secondary schools, 2) examine the consistency of A Structure Equation Model of Factors Affecting Social Innovation in Small Secondary Schools. Direct, indirect, and total influence, 3) study the approaches to enhancing Social Innovation in Small Secondary Schools. The research has been mixed method approach. Research methodology starting from Quantitative research 20 as much as the sample from the hypothetical model was used. Therefore, the sample was 240 small secondary schools. The informants for each school were administrators and teachers. A total of 480 respondents were included by multistage randomization. The instrument used was a questionnaire with Index of Consistency (IOC) is between 0.67-1.00 reliability value of 0.96 (Cronbach's Alpha Coefficient), a semi-structured interview. And an in-depth interview Data were analyzed using the Mplus statistical program, descriptive statistics, and reference statistics. Followed by qualitative research using a sample of 3 small secondary schools with outstanding social innovations by selective selection. Key informants consisted of administrators, teachers, and school committees. Data were collected by studying school information and interviewing informants. Data collection tools are document study form Record form and in-depth interview form Analyze the data by content analysis.

The results showed that:

1. The Confirmatory Factors of Social Innovation in Small Secondary Schools by the research showed a goodness-of-fit with statistical data as follows: $\chi^2 = 112.852$, Df =

91, P-Value = 0.0601, RMSEA = 0.014, SRMR = 0.014, CFI = 0.999, TLI = 0.998.

2. Approaches to enhancing Social Innovation in Small Secondary Schools found that: Promotion of educational institutions to have concrete products that are innovative. Promote operations in accordance with the needs of society Use the school as a base to drive innovation to society. And promoting educational institutions to use community areas as a base to improve the quality of education of students. The results of the assessment of accuracy, suitability, feasibility, and usefulness. Overall, it's at the highest level.

Keywords: Social Innovation; Small Secondary School; confirmatory factor analysis

1. บทนำ

การศึกษาประเทศไทยยุค 4.0 มุ่งเน้นให้ประชาชนได้รับโอกาสในการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ สามารถพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถให้เต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล อันจะนำไปสู่การสร้างความสำเร็จร่วมกันในสังคมของชนในชาติและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมให้มีความเสมอภาคและเท่าเทียมกันมากขึ้นรวมทั้งพัฒนาประเทศให้สามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วในอีก 20 ปีข้างหน้า (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) การศึกษา 4.0 จึงเป็นการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาผู้เรียนตามความสนใจรายบุคคลและเป็นทีมด้วยทักษะการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติ โดยนำองค์ความรู้ความสามารถในการคิดและเทคโนโลยีมาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ สร้างนวัตกรรมเพื่อให้ออกแบบ ผลิต พัฒนา และต่อยอดผลผลิตหรือนวัตกรรมที่มีคุณค่าและใช้ประโยชน์ได้จริง (ธนภัทร จันทรเจริญ, 2562, หน้า 216-229) นวัตกรรม คือ สิ่งใหม่ที่สร้างขึ้นมาจากองค์ความรู้หรือความคิดสร้างสรรค์และสามารถเกิดขึ้นได้จริง

พร้อมกับสร้างประโยชน์ให้กับเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งนวัตกรรมเองนั้นจะเป็นเหมือนฟันเฟืองที่ช่วยขับเคลื่อนอุตสาหกรรมเดิมที่มีอยู่ให้พัฒนายิ่งขึ้นและยังช่วยสนับสนุนให้เกิดธุรกิจใหม่เพื่อสร้างมูลค่าให้กับห่วงโซ่คุณค่าของประเทศ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2563)

นอกจากมุมมองทางด้านเศรษฐกิจแล้ว การจะพัฒนาประเทศให้ยั่งยืนนั้น ยังต้องพัฒนารากฐานที่สำคัญทางสังคมให้แข็งแรงอีกด้วย เพราะทั้งสองปัจจัยนั้นต้องถูกพัฒนาควบคู่กันให้เกิดความสมดุล การพัฒนาสังคมเองก็จำเป็นต้องใช้กระบวนการและวิธีการใหม่เพื่อให้ตอบโจทย์ปัญหาทางสังคมให้ดียิ่งขึ้น กลไกที่ทำให้เกิดกระบวนการการแก้ปัญหาดังกล่าวคือการสร้างสรรค์นวัตกรรมขึ้นมาเพื่อตอบโจทย์ทางสังคม นวัตกรรมทางสังคมจึงเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นมาจากความคิดสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะเป็น กระบวนการ ผลิตภัณฑ์ หรือรูปแบบการพัฒนาที่เป็นที่ยอมรับเพื่อแก้ไขและตอบสนองต่อปัญหาทางสังคม นอกจากนี้ยังต้องสามารถที่จะแพร่กระจายไปยังสังคมอื่นๆ นวัตกรรมทางสังคมนั้นจะต้องมีองค์

ประกอบที่สำคัญอยู่ 3 ประการคือ มีความใหม่และตรงตามความต้องการของสังคม เกิดขึ้นได้จริงและสามารถแพร่กระจายไปสู่สังคมได้และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในสังคม (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, 2562)

จะเห็นว่าการพัฒนารากฐานทางสังคมให้เข้มแข็งนั้นการพัฒนาเยาวชนโดยระบบการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศให้บรรลุเป้าหมายสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น (ประเวศ วะสี, 2556) แต่ในระบบการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบันสภาพบริบทด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วประกอบกับประเทศไทยกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงวัยและมีจำนวนประชากรวัยเรียนลดลงส่งผลให้โรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีแนวโน้มปรับเปลี่ยนขนาดจากโรงเรียนขนาดใหญ่หรือขนาดกลางเป็นโรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรของรัฐเป็นไปอย่างไม่คุ้มค่าจากการที่รัฐต้องรับผิดชอบการจัดการศึกษาด้วยทรัพยากรที่มีอย่างจำกัด ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาส่วนใหญ่เป็นงบบุคลากร ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายประจำ ทำให้งบประมาณสำหรับการพัฒนาคุณภาพการศึกษามีน้อยและจำนวนสถานศึกษาที่มีมาก โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็ก ส่งผลให้คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาระหว่างสถานศึกษาในเขตเมืองและชนบท ทั้งสถานศึกษาของรัฐและเอกชนมีความแตกต่างกันมากขึ้น นอกจากนี้ การใช้ความได้เปรียบทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มครัวเรือนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจในการเข้าถึงการศึกษาที่ดี

และมีคุณภาพ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่ ตั้งอยู่ในเขตเมืองและเป็นสถานศึกษาของรัฐ ยิ่งทำให้โอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาของประชาชนมีความเหลื่อมล้ำกันมากขึ้น แม้ว่าผลการดำเนินงานจะชี้ให้เห็นว่าประชาชนเข้าถึงโอกาสทางการศึกษามากขึ้นแต่ก็เป็นโอกาสที่ได้บนฐานของคุณภาพที่แตกต่างกัน และนำไปสู่การสร้าง ความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ที่เพิ่มมากขึ้น (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562)

ดังนั้น ยุทธศาสตร์ชาติด้านการศึกษานั้นการสร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพที่เป็นมาตรฐานเสมอกัน โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดารและยากจนและกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการการดูแลเป็นพิเศษ การจัดให้มีมาตรการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาการสนับสนุนกลไกความร่วมมือของภาคส่วนต่างๆ เพื่อพัฒนาการศึกษาในระดับจังหวัด การใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารความรู้และนวัตกรรมของคนทุกกลุ่มรวมถึงระบบการติดตามสนับสนุนและประเมินผลเพื่อสร้างหลักประกันสิทธิการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของประชาชน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) เพื่อให้การบริหารจัดการศึกษาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ สามารถนำนวัตกรรมทางสังคมเข้ามาเพื่อช่วยในการแก้ปัญหา ดังกล่าวได้ เช่นเดียวกับโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนหนึ่งที่ใช้นวัตกรรมทางสังคมพยายามคิดค้นพัฒนานวัตกรรมรูปแบบการบริหารและจัดการศึกษาที่

แปลกใหม่แตกต่างและเหมาะสมกับความต้องการสภาพบริบทของชุมชนท้องถิ่นสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคมเพื่อให้เกิดคุณภาพได้มาตรฐานสร้างความแตกต่างโดดเด่นจนประสบผลสำเร็จในการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กให้มีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลเป็นที่ยอมรับและเป็นแบบอย่างที่ดีของโรงเรียนชุมชนและสังคมอื่น (ธนากร ศรีวิพัฒน์, 2561)

จากการสังเคราะห์เอกสารรายงานวิจัยของ European Commission (2013); TEPSIE (2014); Frank Moulaert (2017) และสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (2562) อีกทั้งจากการวิเคราะห์สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ พบว่า นวัตกรรมทางสังคมมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความแปลกใหม่ของผลิตภัณฑ์หรือรูปแบบ 2) ตรงตามความต้องการของสังคม 3) แพร่กระจาย นวัตกรรมสู่สังคม และ 4) การเปลี่ยนแปลงที่ดีในสังคม

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังที่ได้กล่าวมาแล้ว การดำเนินงานของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาจนนำไปสู่การเสริมสร้างให้เกิดนวัตกรรมทางสังคมเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและทำวิจัยเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของนวัตกรรมทางสังคมในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กเพื่อให้โรงเรียนใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างนวัตกรรมทางสังคมโดยใช้แนวคิดการปฏิบัติงานในระบบ Objectives and key results (OKRs) ซึ่งเป็นการตั้งเป้าหมายที่มีความสอดคล้องกันทั้งองค์กร โดยมีวัตถุประสงค์หลัก (objectives)

ซึ่งเป็นการบอกจุดมุ่งหมายขององค์กรในระดับต่างๆ และมีผลลัพธ์หลัก (Key results) คือ วิธีการทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งเป้าหมายไว้ โดยการกำหนดค่าความสำเร็จที่ทำให้เป้าหมายบรรลุผล บุคลากรทุกคนจะได้ทราบวิธีการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรในทิศทางเดียวกันซึ่งจะทำให้องค์กรก้าวไปข้างหน้าอย่างรวดเร็วและมีคุณภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของนวัตกรรมทางสังคมในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก
2. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริม นวัตกรรมทางสังคมในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยรูปแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยเริ่มจากการวิจัยเชิงปริมาณ ต่อด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของนวัตกรรมทางสังคมในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก กำหนดให้โรงเรียนเป็นหน่วยเป็นหน่วยวิเคราะห์ข้อมูล ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2564 รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,175 โรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน กำหนดอัตราส่วนของขนาดกลุ่มตัวอย่างกับ

พารามิเตอร์หรือตัวแปรในการวิเคราะห์โดยสถิติขั้นสูงเพื่อใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) โดยใช้อัตราส่วนระหว่างจำนวนกลุ่มตัวอย่างกับจำนวนพารามิเตอร์คือ 20 : 1 (Hair et al., 2010) มีจำนวนพารามิเตอร์ 12 พารามิเตอร์ได้กลุ่มตัวอย่าง 240 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลคือผู้บริหารและครู โรงเรียนละ 1 คน รวมเป็นโรงเรียนละ 2 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 480 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามนวัตกรรมการสังคมในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (rating scales) 5 ระดับ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือมีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 ท่าน ได้ข้อคำถามที่มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 นำไปทดลองใช้ (try out) กับผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามตามวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Hair et al., 2010) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.96

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนโดยใช้ Google form โดยการส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างให้ทำหนังสือไปยังโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในสังกัดดำเนินการตอบแบบสอบถามออนไลน์ภายในระยะเวลา 2 สัปดาห์

หลังจากที่ได้รับหนังสือแจ้ง โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 480 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามที่ส่ง

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ Mplus ใช้สถิติพรรณนาและสถิติอ้างอิง ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS 16.0 สำหรับการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์สถิติอ้างอิง เพื่อหาค่า Bartlett's Test of Sphericity ซึ่งควรจะมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\text{sig} < .05$) และค่าดัชนี KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) ต้องมีค่ามากกว่า 0.5 จึงจะเหมาะสมในการนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบ (สุวิมล ติรภานันท์, 2553) และใช้โปรแกรม Mplus 7.0 สำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง (second order confirmatory factor analysis) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างโมเดลสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จากค่าสถิติวัดระดับความสอดคล้องกลมกลืน (ประภฤติยา ทักษิโณ, 2559) ได้แก่ ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square Statistics: χ^2) ต้องไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ค่าไคสแควร์สัมพัทธ์ (Relative Chi-Square: χ^2/d) ต้องมีค่าน้อยกว่า 2 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (Comparative of Fit Index: CF1) ต้องมีค่ามากกว่า 0.95 ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องเปรียบเทียบ (Tucker-Lewis Index: TL) ต้องมีค่ามากกว่า 0.95 ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือมาตรฐาน (Standardized

Root Mean Square-Residual: SRMR) ต้องมีค่าน้อยกว่า 0.08 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของการประมาณค่าความคลาดเคลื่อน (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA) ต้องมีค่าน้อยกว่า 0.07 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) ขององค์ประกอบย่อยต้องมีค่าน้ำหนักตั้งแต่ 0.30 ขึ้นไป ส่วนค่าน้ำหนักองค์ประกอบหลักต้องมีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป

การวิจัยระยะที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมวัฒนธรรมทางสังคมในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 3 แห่ง โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจงใช้เกณฑ์ในการเลือกคือ 1) เป็นโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) เปิดการเรียนการสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาและมีวัฒนธรรมทางสังคมที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ได้รับรางวัลเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางสังคมในระดับชาติ และ 3) เป็นที่ยอมรับของชุมชนในท้องถิ่นนั้นๆ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วยผู้บริหาร ครูและคณะกรรมการสถานศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเครื่องมือในการเก็บข้อมูลคือ แบบศึกษาเอกสาร แบบบันทึกและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) จัดทำเป็นแนวทางการส่งเสริมวัฒนธรรมทางสังคมในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กตามแนวคิดแบบ OKRs (Objectives and Key Results) ของ John Doer

(2018) ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์หลัก วัตถุประสงค์ย่อย ผลลัพธ์หลัก วิธีการปฏิบัติและการประเมินผลหรือหลักฐานร่องรอย จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญ 7 คน ประเมินคุณภาพของแนวทาง 4 ด้าน คือ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้และด้านความเป็นประโยชน์ โดยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลคือ แบบประเมินคุณภาพแนวทาง

4. สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยแนวทางการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางสังคมในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็น 2 ระยะ และนำเสนอผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

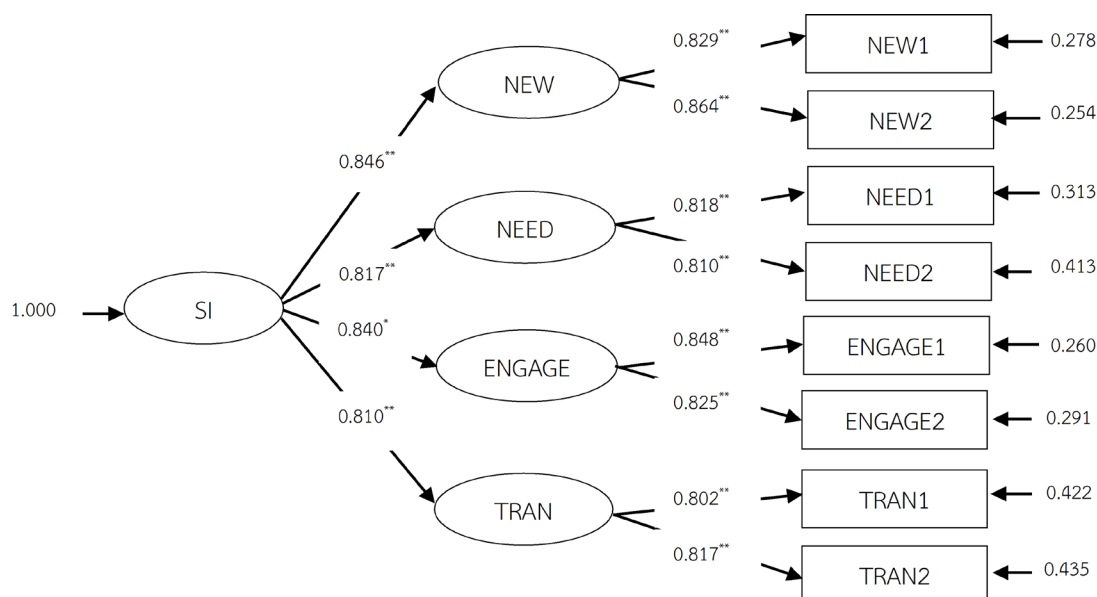
1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของวัฒนธรรมทางสังคมในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ก่อนที่จะทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันผู้วิจัยได้ตรวจสอบเมตริกซ์สหสัมพันธ์ของข้อมูล โดยพิจารณาจากค่า Bartlett's Test of Sphericity ซึ่งมีค่าเท่ากับ 21893.938 ($P < 0.00$) แสดงว่าเมตริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแตกต่างจากเมตริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีค่าดัชนี KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) เท่ากับ 0.966 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่า ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันดังแสดงผลการวิเคราะห์โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยในตารางที่ 1 และภาพที่ 1 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของ
นวัตกรรมทางสังคมในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก

องค์ประกอบ	น้ำหนักองค์ประกอบ	SE	สัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบ	R ²
ความแปลกใหม่ของผลิตผลเชิงรูปธรรม (NEW)	0.846**	0.012	-	0.784
การสร้างสิ่งใหม่ (NEW1)	0.829**	0.011	0.112	0.798
การนำสิ่งใหม่ไปใช้ประโยชน์(NEW2)	0.864**	0.013	0.214	0.782
ตอบสนองความต้องการของสังคม (NEED)	0.817**	0.011	-	0.691
การสอดคล้องกับบริบทของสังคม (NEED1)	0.818**	0.011	0.275	0.691
การเป็นไปตามความต้องการของสังคม (NEED2)	0.810**	0.011	0.187	0.773
การแพร่กระจายนวัตกรรม (ENGAGE)	0.840**	0.011	-	0.702
การถ่ายทอดนวัตกรรม (ENGAGE1)	0.848**	0.011	0.082	0.687
การยอมรับนวัตกรรมเพื่อนำไปใช้ (ENGAGE2)	0.825**	0.011	0.066	0.779
การเปลี่ยนแปลงที่ดีในสังคม (TRAN)	0.810**	0.009	-	0.725
การที่สังคมแตกต่างจากเดิมในทางที่ดี (TRAN1)	0.802**	0.010	0.236	0.786
การเป็นประโยชน์ต่อสังคม (TRAN2)	0.817**	0.009	0.275	0.770
(X ²) = 112.852, df = 91, P-Value = 0.060, TLI = 0.998, CFI = 0.999, RMSEA = 0.014, SRMR = 0.014				

** p < 0.01

ภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของนวัตกรรมทางสังคมในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก

จากนั้นสามารถลำดับองค์ประกอบของนวัตกรรมทางสังคมในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปหาน้อยตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของนวัตกรรมทางสังคมในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก

องค์ประกอบ	คะแนนมาตรฐาน (Factor Loading)
ความแปลกใหม่ของผลิตภัณฑ์เชิงรูปธรรม (NEW)	0.846**
การแพร่กระจายนวัตกรรม (ENGAGE)	0.840**
ตอบสนองความต้องการของสังคม (NEED)	0.817**
การเปลี่ยนแปลงที่ดีในสังคม (TRAN)	0.810**

จากตารางที่ 1, 2 และแผนภูมิที่ 1 พบว่านวัตกรรมทางสังคมในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มี 4 องค์ประกอบหลัก 8 องค์ประกอบย่อยมีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบย่อยสูงกว่า 0.30 ทุกค่าโดยมีค่าตั้งแต่ 0.810-0.864 และมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .01 ทุกค่าซึ่งองค์ประกอบย่อยเหล่านี้เป็นองค์ประกอบขององค์ประกอบหลักนวัตกรรมทางสังคมในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กเมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่ 1-2 เป็นองค์

ประกอบย่อยขององค์ประกอบความแปลกใหม่ของ
ผลิตผลเชิงรูปธรรม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่
ระหว่าง 0.829-0.864 องค์ประกอบที่ 3-4 เป็น
องค์ประกอบย่อยขององค์ประกอบตอบสนอง
ความต้องการของสังคมมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ
อยู่ระหว่าง 0.810-0.818 องค์ประกอบที่ 5-6 เป็น
องค์ประกอบย่อยขององค์ประกอบการแพร่
กระจายนวัตกรรม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่
ระหว่าง 0.825-0.848 องค์ประกอบที่ 7-8 เป็น
องค์ประกอบย่อยขององค์ประกอบการ
เปลี่ยนแปลงที่ดีในสังคมมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ
อยู่ระหว่าง 0.802-0.817

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน
อันดับสองของนวัตกรรมทางสังคมในโรงเรียน
มัธยมศึกษาขนาดเล็ก เพื่อทดสอบความสอดคล้อง
ของโมเดลการวัด ปรากฏว่า โมเดลนวัตกรรมทาง
สังคมในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กมีความ
สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เนื่องจากมีค่า
ไค-สแควร์ (X^2) เท่ากับ 112.852 ที่องศาอิสระ
(df) เท่ากับ 91 มีค่า P-Value เท่ากับ 0.060
ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดัชนีวัดระดับ
ความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 0.999
มีค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ
(TLI) เท่ากับ 0.998 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ย
กำลังสองของส่วนที่เหลือมาตรฐาน (SRMR)
เท่ากับ 0.014 และมีค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลัง
ของการประมาณค่าความคลาดเคลื่อน (RMSEA)
เท่ากับ 0.014 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนด (ประภคยา
ทักษิณ, 2559) โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบทั้ง 4
องค์ประกอบมีค่าเป็นบวก ตั้งแต่ 0.810-0.846

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า เรียง
ลำดับค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปน้อย ดังนี้
องค์ประกอบความแปลกใหม่ของผลิตผลเชิง
รูปธรรม การแพร่กระจายนวัตกรรมตอบสนอง
ความต้องการของสังคมและการเปลี่ยนแปลงที่ดีใน
สังคม ซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.846,
0.840, 0.817 และ 0.810 ตามลำดับ ซึ่งแต่ละ
องค์ประกอบมีความแปรผันร่วมกับองค์ประกอบ
รวมนวัตกรรมทางสังคมในโรงเรียนมัธยมศึกษา
ขนาดเล็ก คิดเป็นร้อยละ 78.40, 70.20, 69.10
และ 72.50 ตามลำดับ นั่นคือองค์ประกอบความ
แปลกใหม่ของผลิตผลเชิงรูปธรรม มีน้ำหนักของ
ความสำคัญมากที่สุดในการอธิบายนวัตกรรมทาง
สังคมในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ในขณะที่
องค์ประกอบการเปลี่ยนแปลงที่ดีในสังคมมีน้ำหนัก
ของความสำคัญน้อยที่สุดในการอธิบายนวัตกรรม
ทางสังคมในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก

2. ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริม
นวัตกรรมทางสังคมในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาด
เล็ก จากผลการวิจัยในระยะที่ 1 พบว่า โมเดลการ
วิจัยมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิง
ประจักษ์ โดยเรียงลำดับค่าน้ำหนักองค์ประกอบ
จากมากไปน้อย คือ ความแปลกใหม่ของผลิตผล
เชิงรูปธรรม การแพร่กระจายนวัตกรรมตอบสนอง
ความต้องการของสังคมและการเปลี่ยนแปลงที่ดีใน
สังคม ผู้วิจัยจึงนำตัวแปรดังกล่าวมาเป็นประเด็น
ในการศึกษาการปฏิบัติที่เป็นเลิศในโรงเรียน
มัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีนวัตกรรมทางสังคมที่
โดดเด่นเป็นที่ยอมรับของชุมชนในท้องถิ่นนั้นๆ
จำนวน 3 แห่ง เพื่อร่างแนวทาง โดยการสัมภาษณ์

เชิงลึกผู้บริหาร ครู บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ศึกษาเอกสารแผนพัฒนาการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี รายงานการประเมินตนเองของโรงเรียน และการสังเกตบริบททั่วไปที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมทางสังคม แล้วทำการสังเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) จัดทำร่างแนวทางเสริมสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อนวัตกรรมทางสังคมในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก โดยผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้ระบบการบริหารผลงานยุคใหม่ด้วยแนวคิดแบบ “Objectives & Key Results: OKRs” (Doer, 2018) ซึ่งเป็นกรอบการคิดเชิงระบบและความมุ่งมั่นอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บุคลากรได้ทำงานร่วมกัน ในการดำเนินงานที่สามารถวัดได้ เพื่อพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กไปข้างหน้า โดยต้องกำหนดทิศทางของโรงเรียนที่จะมุ่งไปอย่างถูกต้อง ประกอบด้วย หลักการ 1 วัตถุประสงค์หลัก 4 วัตถุประสงค์ย่อย 8 ผลลัพธ์ที่สำคัญ 9 วิธีการปฏิบัติ และ 7 การประเมินผล/หลักฐานร่องรอย จากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพแนวทางในด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางโดยผู้เชี่ยวชาญ 7 คน ผลการประเมินคุณภาพของแนวทางในด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

5. อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบเชิงยืนยันของนวัตกรรมทางสังคมในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กพบว่ามีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาค่า

$\chi^2 = 112.852$, $Df = 91$, $P\text{-Value} = 0.0601$, $RMSEA = 0.014$, $SRMR = 0.014$, $CFI = 0.999$, $TLI = 0.998$ ซึ่งค่าสถิติเหล่านี้ผ่านตามเกณฑ์แสดงว่าโมเดลการวิจัยสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ตามเงื่อนไขระดับการยอมรับจะเห็นว่า โมเดลการวิจัยสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบพบว่าองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐานสูงที่สุด ได้แก่ ความแปลกใหม่ของผลิตภัณฑ์ เนื่องจากว่าหัวใจสำคัญของนวัตกรรมทางสังคมอยู่ที่ผลลัพธ์ของนวัตกรรมทางสังคมซึ่งในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม นวัตกรรมความแปลกใหม่ของผลิตภัณฑ์นวัตกรรมจึงมีความเกี่ยวเนื่องกับชีวิตที่ดีขึ้น ผ่านกระบวนการความร่วมมือของคนในสังคมนั้นๆ เองและผ่านปฏิบัติการทางสังคมที่ต้องมีความยืดหยุ่น เปิดกว้าง มีพลวัตในกระบวนการปฏิบัติที่สามารถเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทและปฏิบัติซ้ำ กระทั่งกลายเป็นกิจวัตรของคนในสังคม ก่อเกิดเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (social change) ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่านวัตกรรมทางสังคม คือ สังคมที่ดำรงด้วยวิถีใหม่ เป็นสังคมที่ตอบสนองความต้องการของผู้คนและแก้ปัญหาในสังคมได้ดีกว่าวิธีการเดิมๆ ที่สำคัญคือเป็นนวัตกรรมที่มีผู้คนในสังคมเป็นพันธมิตรและเป็นองค์ประกอบหลัก อาจมีนวัตกรรมทางเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างความเปลี่ยนแปลงหรืออาจไม่มีก็ได้ เช่น นวัตกรรมแบบเปิด (open innovation) โดย Henry Chesbrough (2019) ซึ่งเป็นแนวคิดที่อธิบายถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์แบบใหม่ที่มีพื้นฐานอยู่บนการไหลเวียนของข้อมูล

และแนวคิด (ideas) แบบเปิดและไม่จำกัดผ่านแผนกและองค์กร ซึ่งด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลทำให้การ “เปิด” นี้กว้างขึ้น การสื่อสารแบบดิจิทัลจึงเป็นนวัตกรรมทางเทคโนโลยีที่อำนวยความสะดวกให้การส่งต่อข้อมูลอย่างไม่จำกัดเป็นไปอย่างง่ายดายและราบรื่น แต่การที่ผู้คนให้ความร่วมมือในการแบ่งปันข้อมูลและแนวคิดซึ่งกันเป็นส่วนหนึ่งของการเกิดนวัตกรรมทางสังคมที่อาจช่วยแก้ปัญหาด้านองค์ความรู้ที่จำกัดได้ในองค์การ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่านวัตกรรมทางสังคมเป็นสิ่งที่ถูกนิยามไปในแง่มุมของวิธีการใหม่ที่จะช่วยให้ผู้คนในสังคมมีชีวิตที่ดีขึ้น (BEPA, 2020) ได้ให้ความหมายในแง่ของคุณค่าที่ว่าคุณค่าที่คาดว่าจะได้รับจากนวัตกรรมทางสังคมนั้นคือคุณค่าที่ไม่เกี่ยวกับผลกำไรและอธิบายเกี่ยวเนื่องกับคุณภาพชีวิต ความสามัคคีและความเป็นอยู่ที่ดีนอกจากด้านคุณค่ายังมีการกำหนด สังคม ในแง่ของผลกระทบของสังคมซึ่งเน้นในด้านความใหม่ (Gillwald, 2019) อธิบายถึงนวัตกรรมทางสังคมว่าเป็นความสำเร็จทางสังคมที่เมื่อเทียบกับวิธีการเดิมที่มีอยู่ กับ วิธีการใหม่เป็นการแก้ปัญหาที่ดีกว่าและสร้างผลกระทบที่แปลกใหม่ (Cajaiba, 2017, pp. 42-51) กล่าวว่านวัตกรรมทางสังคมนั้นเป็นปฏิบัติการทางที่เกิดขึ้นใหม่ แต่ไม่จำเป็นต้องใหม่แบบที่ไม่เคยมีที่ไหนในโลก หากแต่เป็นวิธีการที่คนในกลุ่มสังคมนั้นไม่เคยนำมาใช้ (European Commission, 2013) หรือเช่นที่ Howaldt & Schwarz (2010) ยกย่องสิ่งนี้เป็นความแตกต่างระหว่างนวัตกรรมทางสังคมกับนวัตกรรมทางเทคโนโลยี คือ นวัตกรรมทางสังคม

คือการกำหนดรูปแบบใหม่ๆ ของการปฏิบัติทางสังคมในบางพื้นที่ของการดำเนินการหรือตามแต่บริบทสังคมที่เพื่อตอบสนองความต้องการได้ดีขึ้น สอดคล้องกับศิริศิน คำหนองไผ่ (2560, หน้า 1-9) ที่ศึกษา นวัตกรรมสร้างสรรค์ทางสังคมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า การเปลี่ยนแปลงโดยสังคมเกิดจากครูในโรงเรียนที่เป็นนวัตกรรมสร้างสรรค์ทางสังคม โดยเป็นผู้ริเริ่มคิดค้นนวัตกรรมที่ช่วยเชื่อมโยงภาคส่วนต่างๆ ของสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วมเปลี่ยนแปลงโรงเรียนจนเกิดผลสำเร็จ มีการพัฒนาจากจุดมุ่งหมายของพื้นที่ที่ประสบปัญหาและขาดแคลนหลายๆ ด้าน มีการลงมือปฏิบัติทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เรียกว่าปรากฏการณ์ผีเสื้อกระพือปีกที่ส่งผลให้สังคมดีขึ้น เกิดเป็นสิ่งที่ประติษฐ์ คิดค้นที่เรียกว่า “เครือข่ายจิตอาสาออนไลน์เพื่อพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก” โดยมี face book เป็นสื่อกลางในการสื่อสารนวัตกรรมไปยังผู้ใช้ เพื่อจัดหาสิ่งใหม่ๆ ให้กับโรงเรียน สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดกระบวนการใหม่ที่ทำให้คนในสังคมมีปฏิสัมพันธ์และเกิดความร่วมมือจนกระทั่ง เปลี่ยนโรงเรียนขนาดเล็กให้มีประสิทธิภาพและศักยภาพในการบริหารจัดการมากยิ่งขึ้น

2. ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริม นวัตกรรมทางสังคมในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก พบว่าแนวทางการส่งเสริม นวัตกรรมทางสังคมในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ประกอบด้วย หลักการ 1 วัตถุประสงค์หลัก 4 วัตถุประสงค์ย่อย 8 ผลลัพธ์ที่สำคัญ 9 วิธีการปฏิบัติ และ 7 การประเมินผล/หลักฐานร่องรอยจากนั้นดำเนินการ

ประเมินคุณภาพแนวทางในด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของแนวทางโดยผู้เชี่ยวชาญ 7 คน ผลการประเมินคุณภาพของแนวทางในด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากผู้วิจัยนำแนวทางการบริหารจัดการผลงานยุคใหม่ที่เรียกว่า “Objective and Key Results (OKRs)” ของ John Doer (2018) ซึ่งเป็นเป็นการบริหารที่ถ่ายเทอำนาจการบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วมจากบุคลากรทุกระดับในองค์กร กล่าวคือมีผู้บริหารและบุคลากรเป็นผู้ร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์อันเป็นเป้าหมายหลัก ผู้ใต้บังคับบัญชามีหน้าที่ในการกำหนดเป้าหมายตามหน้าที่ของตน เพื่อให้ได้มาซึ่งผลลัพธ์ที่ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ที่เป็นเป้าหมายหลักนั้นต่อไป (Dunkerley & Erturk, 2018) ปัจจุบัน OKRs เป็นระบบคิดที่เป็นกรอบในการขับเคลื่อนองค์กรที่นำไปสู่การสร้างกฎหรือกติกาที่ยืนยันได้ว่าบุคลากรในทุกภาคส่วนขององค์กรจะสามารถปฏิบัติงานร่วมกันและมุ่งมั่นสู่การบรรลุในผลลัพธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการหลอมรวมความสัมพันธ์ของบุคลากรให้มีความมุ่งมั่นในการทำงาน ซึ่งตอบสนองต่อวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กร

อีกทั้ง ยังได้รับการตรวจสอบคุณภาพโดยใช้การประเมินคุณภาพแนวทางในด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของแนวทาง โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน ที่มีคุณสมบัติเป็นผู้เชี่ยวชาญกลุ่มผู้ปฏิบัติที่มีผลงานโดดเด่นด้านทางนวัตกรรมทางสังคมได้ให้

ข้อเสนอแนะว่าในวิธีปฏิบัติ ควรนำขั้นตอนในวงจรบริหารงานคุณภาพ (PDCA) มาปรับใช้ ซึ่งสอดคล้องกับการนำหลักการบริหารแบบ OKRs มาประยุกต์ใช้ในองค์การมีกระบวนการที่สำคัญ 4 ขั้นตอน คือ มีการตั้งเป้าหมายผ่านการกำหนดวัตถุประสงค์ที่เป็นตัวชี้วัดในเชิงคุณภาพในทุกระยะขององค์การ มีการกำหนดผลลัพธ์ในแต่ละเป้าหมายมีการกำหนดวิธีการปฏิบัติตามแผนการดำเนินงานที่วางเอาไว้ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ และมีการประเมินผล โดยการให้ข้อมูลป้อนกลับไปยังระดับผู้บริหารเพื่อสะท้อนศักยภาพและความเป็นไปได้ในการบรรลุในผลลัพธ์ อันจะเป็นการช่วยกันวิเคราะห์พิจารณาในการกำหนดทิศทางหรือแก้ไขในรายละเอียดของวัตถุประสงค์เพื่อการตั้งเป้าหมายใหม่ และให้ได้มาซึ่งผลลัพธ์ในระดับที่น่าพอใจของบุคลากรในทุกระดับขององค์กรต่อไป (Zhou & He, 2018) การนำหลักการบริหารด้วยวิธี OKRs มาใช้ในองค์กรนั้น มีข้อดีอยู่หลายประการด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นการวัดในสิ่งที่เป็ นรูปธรรมทั้งในกระบวนการวิเคราะห์ การวัดและประเมินผล การให้ความสำคัญกับทุกหน่วยบุคลากรขององค์กรที่เชื่อมั่นว่าบุคลากรทุกคนมีศักยภาพ สามารถใช้ความสามารถของตนในการทำให้องค์การบรรลุในผลลัพธ์ตามที่มีการกำหนดเป้าหมาย ในวัตถุประสงค์ขององค์การ การช่วยสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคลากรทุกระดับในองค์กร เนื่องจากระบบการทำงานของ OKRs เน้นรูปแบบการสื่อสารแบบสองทิศทางทั้งบนสู่ล่าง (Downward Communication) และล่างสู่บน (Upward Communication) เป็นการเพิ่ม

ขอบเขตของช่วงเวลาในการสื่อสารและตัดสินใจร่วมกันของบุคลากรทุกระดับเพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางในการดำเนินงานที่สามารถนำไปสู่ผลลัพธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การช่วยเพิ่มพลังและความสามัคคีของการทำงานร่วมกันทั้งในทีมและระหว่างส่วนงาน กระตุ้นให้เกิดความทะเยอทะยานที่จะก้าวข้ามผ่านอุปสรรค ยอมรับในความแตกต่างของบุคคล รับรู้ในความยุติธรรมของผลลัพธ์ที่ได้รับจากการปฏิบัติงานร่วมกัน (เสาวณี สิริสุขศิลป์, 2564) ซึ่งแนวทางการเสริมสร้างนวัตกรรมทางสังคมในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กนี้สอดคล้องกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กแนวใหม่ ผู้นำต้องกล้าคิดนอกกรอบเปลี่ยนแนวคิดใหม่ มีวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ มีความมุ่งมั่นในการทำงาน มีการทำงานเป็นทีม มีเครือข่ายในการทำงาน จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการร่วมกับชุมชนหรือภูมิปัญญาในท้องถิ่น อาจต้องใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้เพราะมีครูไม่ครบชั้น หรืออาจจัดการการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย สามารถประสานสืบทิศร่วมกับ บ้าน วัด โรงเรียน จัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการขับเคลื่อนในการจัดการศึกษา เพื่อสร้างทางเลือกในการบริหารจัดการศึกษาแนวใหม่ กล่าวโดยสรุปคือ 1) สร้างจุดเด่น 2) เน้นเครือข่าย 3) ใช้ ICT 4) มีแหล่งเรียนรู้ 5) บูรณาการ 6) ประสานสืบทิศ 7) คิดนอกกรอบ และในฐานะผู้เขียนเป็นคนใกล้ชิดกับโรงเรียนขนาดเล็ก (สุวิทย์ ยอดสละ, 2556)

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการศึกษา “นวัตกรรมทางสังคม” พบว่า ความแปลกใหม่ของผลิตผลเชิงรูปธรรม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด ดังนั้นผู้บริหารจึงควรให้ความสำคัญในการร่วมกันคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ในเชิงสร้างสรรค์ตลอดเวลาเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีทั้งในโรงเรียนและชุมชน นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืนต่อไป

1.2 จากการวิจัยพบว่า การประเมินคุณภาพแนวทางโดยภาพรวมมีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด ทำให้ได้แนวทางการเสริมสร้างนวัตกรรมทางสังคมในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสถานศึกษา หรือผู้บริหารสถานศึกษา ที่จะนำแนวทางการแนวทางเสริมสร้างนวัตกรรมทางสังคมในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กไปใช้ได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาในบริบทของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีการศึกษาในบริบทของโรงเรียนขนาดอื่นๆ และในสังกัดอื่นๆ ด้วยเพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กให้มีประสิทธิภาพนำไปสู่การสร้างนวัตกรรม

ทางสังคมพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพทัดเทียมกัน

2.2 ควรมีการศึกษาในรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อนำแนวทางการเสริมสร้างนวัตกรรมทางสังคมในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ไปสู่การปฏิบัติให้เกิดนวัตกรรมทางสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กรวมทั้งชุมชนรอบข้างได้จริง ซึ่งเป็นการต่อยอดและพัฒนาผลการวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการวิจัยแนวทางการเสริมสร้างนวัตกรรมทางสังคมในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก โดยการสังเคราะห์เอกสารต่างๆ อย่างลุ่มลึก ทำให้ได้องค์ประกอบของนวัตกรรมทางสังคมที่มีความน่าเชื่อถือนำไปสู่การสร้างแนวทางที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2563). *พัฒนาศักยภาพบุคลากรคนรุ่นใหม่ พร้อมนำนวัตกรรมทางสังคมยกระดับคุณภาพชีวิตกลุ่มเป้าหมาย*. เข้าถึงได้จาก <https://gnews.apps.go.th/news?news=66092>
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ.
- ศิระจิน คำหนองไผ่. (2560). นวัตกรรมสร้างสรรค์ทางสังคมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5: กรณีศึกษา. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 28(2), 1-9.
- ธนภัทร จันทรเจริญ. (2562). การจัดการเรียนรู้สู่การศึกษาไทย 4.0. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์*, 13(3), 216-229.
- ชนากร ศรีวิวัฒน์. (2561). *นวัตกรรมสร้างสรรค์สังคมสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก: การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประภคิตยา ทักษิณ. (2559). *เอกสารประกอบการอบรมเรื่อง การวิเคราะห์ข้อมูลด้วย LISREL และ MPLUS: ความรู้พื้นฐานก่อนการวิเคราะห์*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ประเวศ วะสี. (2556). *นวัตกรรมทางสังคมสร้างอนาคต*. เข้าถึงได้จาก <http://www.thaihealth.or.th/Content/16424-นวัตกรรมทางสังคมสร้างอนาคต.html>
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2562). *Social Innovation*. เข้าถึงได้จาก <https://social.nia.or.th/index.php/2019/03/19/event066/>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุวิทย์ ยอดสละ. (2556). *การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุวิมล ตีรภานันท์. (2553). *การวิเคราะห์ตัวแปรพหุในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวณี สิริสุขศิลป์. (2564). *ภาวะผู้นำทางการนิเทศการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- BEPA. (2020). *Empowering people, driving change Social innovation in the European Union Bureau of European Policy Advisers, European Commission*. Retrieved from http://ec.europa.eu/bepa/pdf/publications_pdf/social_innovation.pdf
- Cajaiba. (2017). Social innovation: Moving the field forward. A conceptual framework. *Tech-nological Forecasting and Social Change*, 82(1), 42-51.
- Chesbrough, H. (2019). *Open Innovation: Striving for Innovation Success in the 21st Century*. Berkeley, CA: University of California at Berkeley.
- Doer, J. (2018). *Measure What Matters*. New York: Penguin Random House.
- Dunkerley, S., & Erturk, E. (2018). Understanding Gamification and Its Benefits. *Journal of Applied Computing and Information Technology*, 22(1).
- European Commission. (2013). *Guide to social. Regional and Urban Policy*. Paris: European Commission.
- Frank Moulaert. (2017). *The International Handbook on Social Innovation*. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing Limited.
- Gillwald. (2019). *Understanding Digital Access and Use in the Global South*. South Africa: Re-search ICT Africa.
- Hair et al. (2010). *Multivariate data analysis*. (7th ed.). New Jersey: Prentice-Hall.
- Howaldt & Schwarz. (2010). *Social Innovation: Concepts, Research Fields and International Trends*. Retrieved from www.internationalmonitoring.com/fileadmin/Downloads/Trendstudien/IMO%20Trendstudie_Howaldt_englisch_Final%20ds.pdf
- TEPSIE. (2014). *Social innovation theory and research A Guide for researchers*. Europe: Soap.
- Zhou & He. (2018). *Mitigation Pathways Compatible with 1.5°C in the Context of Sustainable Development*. Retrieved from https://publications.pikpotsdam.de/pubman/faces/ViewItemFullPage.jsp?itemId=item_22900

**รูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธบูรณาการในสถานการณ์
การระบาดของโรคโควิด-19 ของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา***

**The Model of Educational Administration According to the
Buddhist Principles of Integration in the Situation Education
Outbreaks of Covid-19 under the Office of the Secondary
Educational Service Area**

ธีร ภวังคนันท์, สิน งามประโคน และสมศักดิ์ บุญปู

Thira Bhawangkanantha, Sin Ngamprakhon and Somsak Boonpoo

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: 6201102026@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารการศึกษาในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 2) พัฒนารูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธบูรณาการ 3) เสนอรูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธบูรณาการในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 361 คน ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน และสนทนากลุ่ม จำนวน 10 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นว่า สภาพปัจจุบันการบริหารการศึกษาในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ด้านความปลอดภัยจากการลดการแพร่เชื้อโรคอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการบริหารการเงิน ด้านนโยบาย ด้านการครอบคลุมถึงเด็กด้อยโอกาส ด้านการเรียนรู้ และด้านสวัสดิภาพ และการคุ้มครอง ตามลำดับ

*ได้รับบทความ: 4 มีนาคม 2565; แก้ไขบทความ: 1 มิถุนายน 2565; ตอรับตีพิมพ์: 11 มิถุนายน 2565

Received: March 4, 2022; Revised: June 1, 2022; Accepted: June 11, 2022

2. พัฒนารูปแบบจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู และการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ได้รูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธบูรณาการในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19

3. เสนอรูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธบูรณาการในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ คือ สภาพแวดล้อม หลักการ และวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 ตัวแบบ คือ ระบบการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 6 ด้าน คือ 1) ด้านความปลอดภัยจากการลดการแพร่เชื้อโรค 2) ด้านการเรียนรู้ 3) ด้านการครอบคลุมถึงเด็กด้อยโอกาส 4) ด้านสวัสดิภาพและการคุ้มครอง 5) ด้านนโยบาย 6) ด้านการบริหารการเงิน โดยบูรณาการเข้ากับสัมมปปธาน 4 ส่วนที่ 3 การนำไปใช้ 1) โครงสร้างคือ ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ งานบุคคล และการบริหารทั่วไป 2) การตัดสินใจปฏิบัติงานในสถานการณ์โควิด-19 3) แนวทางการประเมิน และส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จขึ้นอยู่กับบริบทของสถานศึกษา

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหารการศึกษา; หลักพุทธบูรณาการ; สถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the condition of education administration in the situation of the COVID-19 outbreak, 2) to develop a model of educational administration according to Buddhist integrated principles, and 3) to propose a model of educational administration according to Buddhist integrated principles in the situation of the COVID-19 outbreak. It was a mixed-method research, comprising a quantitative research using a sample of 361 people, statistics using percentage, mean, standard deviation. As for the qualitative research, interviews were conducted with 10 qualified persons and group discussions of 10 persons were used, analyze data by content analysis.

The results of the research found that:

1. Administrators and teachers are of the opinion that the current state of education administration in the situation of the COVID-19 outbreak In terms of safety from reducing the spread of germs at the highest level, followed by financial management, policy, coverage of disadvantaged children, learning, and welfare and protection, respectively.

2. Develop a model from interviews with administrators and teachers, and a group discussion of experts has a model of education administration according to Buddhist integrated principles in the situation of the Covid-19 outbreak.

3. Propose a model of education administration based on Buddhist integrated principles in the situation of the COVID-19 outbreak. It consists of 4 parts: part 1, the leading part, which is environment, principles, and objectives; part 2, the model is the prevention of the spread of COVID-19 in 6 aspects: 1) safety from reducing the spread of disease, 2) aspects Learning, 3) Coverage for disadvantaged children, 4) Welfare and protection 5) Policy 6) Financial management integrated with Dharma Principles 4; part 3, Application 1) The structure is the scope of academic administration, budget, human resources and general administration, 2) Decision to act in the situation of COVID-19, 3) Assessment guidelines; and part 4, conditions of success depending on the context of the school.

Keywords: The Model of Educational Administration, Buddhist Principles, Situation of Covid-19 Outbreaks

1. บทนำ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด-19 (Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) มีการระบาดในวงกว้างองค์การอนามัยโลก (WHO) ได้ประกาศให้โรคโควิด-19 เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ (Public Health Emergency of International Concern) โดยแนะนำให้ทุกประเทศเร่งรัดการเฝ้าระวังและป้องกันความเสี่ยงจากโรคโควิด-19 สำหรับประเทศไทยพบผู้ป่วยและผู้เสียชีวิตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และมีโอกาสขยายวงกว้างขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวโน้มที่จะเกิดการแพร่ระบาดในสถานศึกษา ดังนั้น การสร้างความตระหนัก รู้เท่าทัน และเตรียมความพร้อมในการรับมือกับการระบาดของโรคอย่างมีประสิทธิภาพมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อลดความเสี่ยงและป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพนักเรียน ครูผู้สอนบุคลากรทางการศึกษา อันเป็นทรัพยากรที่สำคัญ

ในการขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศในอนาคต เพื่อให้แนวปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เกิดประโยชน์และมีผลกระทบในทางที่ดีต่อบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร เจ้าของสถานศึกษา ครู ผู้ดูแลนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน แม่ครัว ผู้จำหน่ายอาหาร ผู้ปฏิบัติงานทำความสะอาด ดังนั้น สถานศึกษาทุกแห่งจึงกำหนดให้มีแนวปฏิบัติสำหรับบุคลากรของสถานศึกษาสำหรับใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติตัวอย่างเคร่งครัด เช่น ประกาศนโยบายและแนวปฏิบัติในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในสถานศึกษา จัดตั้งคณะทำงานดำเนินการควบคุมดูแลและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ประกอบด้วย ครู นักเรียน ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ท้องถิ่น ชุมชน และผู้เกี่ยวข้อง พร้อมบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน ทบทวน ปรับปรุง ซ่อมปฏิบัติตามแผนฉุกเฉินของสถานศึกษาในภาวะที่มีการระบาดของ

โรคติดเชื้อ (Emergency operation for infectious disease outbreaks) เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นมาตรการในการบริหารจัดการสถานศึกษาในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2563) ซึ่งผู้บริหารหรือผู้นำหรือผู้จัดการองค์การหรือหัวหน้างาน ไม่ว่าหน่วยงานเล็กหรือหน่วยงานใหญ่ หน่วยงานราชการหรือหน่วยงานเอกชนก็ตาม ย่อมต้องมีบทบาทที่เป็นผลต่อความสำเร็จหรือประสิทธิภาพของงานเป็นอย่างยิ่งหากผู้บริหารมีคุณลักษณะที่ดี แต่ถ้าคุณลักษณะหรือพฤติกรรมของผู้บริหารไม่ดีแม้องค์การจะถูกต้องและดีเพียงใดก็ตามผลงานที่เกิดขึ้นของหน่วยงานนั้นๆ ย่อมจะสมบูรณ์ได้ยาก ดังนั้นจึงถือว่าผู้บริหารหรือผู้นำจะต้องมีคุณสมบัติที่เหมาะสมมีพฤติกรรมในการนำที่ถูกต้องและเหมาะสม เพราะความสำเร็จของงานทุกด้านขององค์การขึ้นอยู่กับผู้นำหรือผู้บริหาร ซึ่งจะเป็นผู้วินิจฉัยสั่งการหรือตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆ เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพ (สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2562)

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลกระทบอย่างมากต่อทุกภาคส่วน เมื่อสถานการณ์เป็นไปในทางที่ดีขึ้น การเปิดสถานศึกษาหลังจากสถานการณ์โควิด-19 มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา การปฏิบัติตนของนักเรียนและบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อลดโอกาสการติดเชื้อและป้องกันไม่ให้เกิดการติดเชื้อโรคโควิด-19 ให้เกิดความปลอดภัยแก่ทุกคน สถานศึกษาจึงควรมีการประเมินความ

พร้อมการเปิดภาคเรียนของสถานศึกษา ซึ่งองค์การเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติและองค์การภาคีได้เสนอกรอบแนวทาง 6 มิติ ได้แก่ การดำเนินงานเพื่อความปลอดภัย การเรียนรู้ การครอบคลุมถึงเด็กด้วยโอกาส สวัสดิภาพและการคุ้มครอง นโยบายและการบริหารการเงิน จึงมีแนวคิดในการสร้างความเชื่อมโยงกับมาตรการป้องกันโรคเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 ของศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 (โควิด-19) (ศบค.) อันจะเป็นการวางแผนที่จะช่วยสร้างเสริมความเข้มแข็งด้านการคุ้มครองสุขภาพและความปลอดภัยของนักเรียน โดยมีมาตรการควบคุมหลักในมิติการดำเนินงานเพื่อความปลอดภัยจากการลดการแพร่เชื้อโรค 6 ข้อปฏิบัติในสถานศึกษา ได้แก่ 1) คัดกรองวัดไข้ 2) สวมหน้ากาก 3) ล้างมือ 4) เว้นระยะห่าง 5) ทำความสะอาด 6) ลดแออัด โดยแนวทางปฏิบัติดังกล่าวนำมาบูรณาการกับหลัก สัมมปปธาน 4 เป็นหลักพุทธธรรมที่ส่งเสริม ความเพียรที่ถูกต้องที่ควรตั้งไว้ในเบื้องต้นในกิจการทั้งปวง 4 หลักใหญ่ ได้แก่ 1) สังวรปธาน หลักการป้องกัน คือ การสำรวม ระมัดระวัง ปิดกั้น ขวางกั้น กีดกัน ปิดป้อง ห้ามไม่ให้ความชั่ว ความเสื่อมที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น 2) ปหานปธาน หลักการปราบปราม คือ การลด ละ เลิก กำจัด ฆ่าให้ตาย ประหารทำให้หมดไป หลีกไปให้พ้น ซึ่งปัญหาความชั่วความเสื่อมที่ล่วงละเมิดเกิดขึ้นแล้ว 3) ภวานาปธาน หลักการพัฒนา คือ การทำให้มี ทำให้เกิด ความดีใดที่ยังไม่มี ทำให้มีความดีที่ยังไม่เป็น ทำให้เป็น ความดีใดที่ยังไม่เกิดทำให้เกิด 4) อนูรักขนาปธาน หลักการอนุรักษ์ คือ

การตามดูแลรักษา การทำนุบำรุง การส่งเสริมและสนับสนุน ซึ่งความดี สิ่งที่ดีที่เกิดขึ้น ทำให้ให้เจริญรุ่งเรือง เติบโตก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น จะทำให้ผู้บริหารสามารถนำพาสถานศึกษาผ่านพ้นวิกฤตการระบาดของโควิด-19 ไปได้

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธบูรณาการในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมนำหลักพุทธธรรมทางพุทธศาสนาไปบูรณาการในการบริหารสถานศึกษาแก่ผู้บริหารได้ปฏิบัติอย่างถูกต้องตามการปฏิบัติเพื่อผ่านพ้นวิกฤตการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 อย่างมีประสิทธิภาพปลอดภัย และเป็นมาตรฐานสำหรับสถานศึกษาทุกแห่งได้นำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารการศึกษาในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธบูรณาการในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

3. เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธบูรณาการในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ของสถานศึกษา สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed-Method Research Design) โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารการศึกษาในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มี 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 จากเอกสารที่เป็นหนังสือ บทความ ตำรา งานวิจัย website เครื่องมือคือแบบศึกษาเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) 2) ใช้แบบสอบถามความคิดเห็น กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 361 คน จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ใช้เครื่องมือคือแบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐานคือ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธบูรณาการในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มี 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) สัมภาษณ์ผู้บริหารและครู จำนวน 10 คน ด้วยวิธีการเจาะจงโดยกำหนดคุณสมบัติ คือ (1) เป็นผู้บริหารโรงเรียนมาแล้วไม่น้อยกว่า 4 ปี (2) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป เครื่อง

มือคือแบบสัมภาษณ์และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา 2) การจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 รูป/คน คัดเลือกด้วยวิธีเจาะจง ได้แก่ (1) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา (2) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษา เครื่องมือคือเครื่องบันทึกเสียง ภาพเคลื่อนไหว และภาพนิ่ง ใช้วิธีการถอดเทปและวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 เสนอรูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธบูรณาการในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ของสถานศึกษา สังกัด

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสภาพปัจจุบันการบริหารการศึกษาในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โดยภาพรวมและเป็นรายด้าน (n = 361)

ตัวแปรที่ศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านความปลอดภัยจากการลดการแพร่เชื้อโรค	4.09	0.74	มาก
2. ด้านการเรียนรู้	3.95	0.79	มาก
3. ด้านการครอบคลุมถึงเด็กด้อยโอกาส	4.00	0.72	มาก
4. ด้านสวัสดิภาพและการคุ้มครอง	3.89	0.88	มาก
5. ด้านนโยบาย	4.04	0.62	มาก
6. ด้านการบริหารการเงิน	4.06	0.71	มาก
รวม	4.00	0.74	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้บริหารและครู มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันการบริหารการศึกษาในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยภาพรวมและเป็นรายด้านทั้ง 6 ด้าน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เครื่องมือคือแบบศึกษาเอกสาร และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

4. สรุปผลการวิจัย

1. ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันการบริหารการศึกษาในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยภาพรวมและเป็นรายด้านทั้ง 6 ด้านอยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 1

อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความปลอดภัยจากการลดการแพร่เชื้อโรค ด้านการบริหารการเงิน ด้านนโยบาย ด้านการครอบคลุมถึงเด็กด้อยโอกาส ด้านการเรียนรู้และด้านสวัสดิภาพและการคุ้มครอง ตามลำดับ

2. ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู จำนวน 10 คน เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธบูรณาการในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ปรากฏผลรายด้าน ดังนี้

- 1) ด้านความปลอดภัยจากการลดการแพร่เชื้อโรค โรงเรียนทำความสะอาดพื้นที่ที่นักเรียนใช้ร่วมกัน ก่อนและหลังใช้งานทุกครั้ง เว้นระยะห่างระหว่างบุคคล อย่างน้อย 1-2 เมตร ให้นักเรียนใช้ของใช้ส่วนตัว โดยภาพรวมมีการรณรงค์ให้ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครองร่วมกันป้องกัน จัดส่งเสริม และมีนโยบายเสริมความปลอดภัยจากการลดการแพร่เชื้อโรคด้วยการเรียนออนไลน์ ผ่านโปรแกรมการเรียนการสอนออนไลน์ต่างๆ จัดโปรแกรมเสริมให้กับผู้สอนและผู้เรียน
- 2) ด้านการเรียนรู้ โรงเรียนเพิ่มความยืดหยุ่นของโครงสร้างเวลาเรียนและความหลากหลายของรูปแบบการเรียนรู้ กำหนดจำนวนชั่วโมงการเรียนรู้รูปแบบต่างๆ และยกระดับการประเมินเพื่อการพัฒนา (formative assessment) เพื่อไม่ให้เด็กเสียโอกาสพัฒนาความรู้และทักษะให้ครูทราบถึงกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก โดยจะสามารถให้ feedback กับเด็กและปรับแผนการเรียนรู้ได้ตรงตามสถานการณ์ และการประเมินซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ (assessment as learning) ของเด็ก โดยครูเปิดโอกาสให้เด็กย้อนคิดถึงกระบวนการเรียนของตนเอง
- 3) ด้านการครอบคลุมถึงเด็กด้วยโอกาส โรงเรียนให้ความสำคัญของการเรียนรู้และความพร้อมจากสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้บริหารและครูต้องร่วมกันวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาให้ครอบคลุมความต้องการของผู้เรียนและผู้ปกครอง ส่วนการเรียนออนไลน์ที่พบว่า

มีความเหลื่อมล้ำ ไม่ว่าจะเป็นการขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนการสอน อุปกรณ์ด้านการสื่อสาร ผู้บริหารต้องร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งแก้ไข ปัญหาอย่างเร่งด่วน

- 4) ด้านสวัสดิภาพและการคุ้มครอง โรงเรียนทำความเข้าใจกับบุคคลทุกฝ่ายในเรื่องมาตรการป้องกัน และศึกษาเกี่ยวกับความต้องการเฉพาะของเด็กพิการ เด็กที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ เด็กในครอบครัวชายขอบ เด็กต่างชาติและเด็กที่อยู่ในระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนในโรงเรียนว่าได้รับผลกระทบข้างเคียงจากโรคโควิด-19 เรื่องใดบ้าง
- 5) ด้านนโยบาย จัดให้สถานศึกษาปฏิบัติตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ On-site เรียนที่โรงเรียน On-air เรียนผ่านมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์ หรือ DLTV On-demand เรียนผ่านแอปพลิเคชันต่างๆ On-line เรียนผ่านอินเทอร์เน็ต และ On-hand เรียนที่บ้านด้วยเอกสาร เช่น หนังสือ แบบฝึกหัดใบงาน ในรูปแบบผสมผสาน หรืออาจใช้วิธีอื่นๆ รวมทั้งมีนโยบายและแนวปฏิบัติให้ครูออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และสอนอย่างมีแผนที่เหมาะสม และ
- 6) ด้านการบริหารการเงิน ผู้บริหารสถานศึกษาได้จัดการประสานงานและแสวงหาแหล่งทุนและการสนับสนุนจากหน่วยงาน องค์กร หรือภาคเอกชน ตลอดถึงแสวงหาสื่อ อุปกรณ์การจัดการเรียนการสอนสำหรับการเรียนการสอนในระบบออนไลน์ และพิจารณาสรรหาบุคลากรเพิ่มเติมในการดูแลนักเรียนและการจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา พร้อมทั้งจัดตั้งคณะทำงานดำเนินการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ควบคุม กำกับ ติดตาม

และตรวจสอบการดำเนินงาน ผู้วิจัยพัฒนาเป็นรูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธบูรณาการในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ 1) ส่วนนำ 2) ตัวแบบ บูรณาการด้วยหลักธรรมสัมมปปธาน 4 3) ขั้นตอนการนำไปใช้ และ 4) เงื่อนไขความสำเร็จ

3. เสนอรูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธบูรณาการในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา รูปแบบประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ได้แก่ 1) สภาพแวดล้อมคือ สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนในยุคโควิด-19 เช่น ความพร้อมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในการจัดการเรียนการสอน และความพร้อมของการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ 2) หลักการแนวคิดพื้นฐาน เป็นปัจจัยในการบริหารคือ คน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ความรู้ด้านการจัดการ และการติดต่อสื่อสาร 3) วัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนการสอนยุคโควิด-19

ส่วนที่ 2 ตัวแบบ ได้แก่ 1) ระบบงาน คือ การป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ใน 6 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านความปลอดภัยจากการลดการแพร่เชื้อโรค เช่น มีมาตรการคัดกรองวัดไข้ และอาการเสี่ยงก่อนเข้าสถานศึกษา พร้อมสังเกตอาการ สวมหน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัยตลอดเวลาเมื่ออยู่ในสถานศึกษา จัดให้มีจุดบริการล้างมือ

ด้วยสบู่และน้ำหรือเจลแอลกอฮอล์ เว้นระยะห่างระหว่างบุคคล (2) ด้านการเรียนรู้ เช่น เตรียมความพร้อมด้านการเรียนรู้ เพิ่มความยืดหยุ่นของโครงสร้างเวลาเรียน และยกระดับการประเมินผล การเรียน (3) ด้านการครอบคลุมถึงเด็กด้อยโอกาส เช่น มีมาตรการส่งเสริมให้นักเรียนได้รับบริการสุขภาพขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง ให้ความสำคัญของการเรียนรู้และความพร้อมจากสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้บริหารและครูต้องร่วมกันวางแผน เพื่อแก้ไขปัญหาให้ครอบคลุมความต้องการของผู้เรียนและผู้ปกครอง (4) ด้านสวัสดิภาพและการคุ้มครอง เช่น จัดเตรียมแผนรองรับด้านการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนป่วยกักตัวหรือกรณีปิดสถานศึกษาชั่วคราว (5) ด้านนโยบาย เช่น การสื่อสารประชาสัมพันธ์ความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับโรคโควิด-19 มีแผนงาน โครงการ กิจกรรมรองรับนโยบายและกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจน มีนโยบายออกแบบหน่วยการเรียนรู้และจัดการสอนอย่างเหมาะสม (6) ด้านการบริหารการเงิน เช่น ใช้งบประมาณจัดหาวัสดุอุปกรณ์ป้องกันโรคโควิด-19 ตามความจำเป็นและเหมาะสม ประสานงานแสวงหาแหล่งทุนและการสนับสนุน โดยบูรณาการเข้ากับหลักธรรมสัมมปปธาน 4 คือ (1) สังวรปธาน หลักการป้องกันโควิด-19 คือ การสำรวม ระมัดระวัง ปิดกั้น ขวางกั้น กีดกัน ปิดป้องเชื้อโรคโควิด-19 ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น ล้างมือบ่อยๆ โดยใช้สบู่และน้ำ หรือเจลล้างมือ รักษาระยะห่าง สวมหน้ากากอนามัย (2) ปหานปธาน หลักการปราบปรามลดความเสี่ยงรวมถึงการรักษา คือ หลีกไปให้พ้นจากสถานที่เสี่ยง เช่น สถานที่ที่มีผู้คนแออัด ลด ละ เลิก

การดำเนินชีวิตที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อ (3) ภาวนาปธาน หลักการพัฒนาคุณแลักรักร่างกายให้มีภูมิคุ้มกัน คือ การทำให้มี ทำให้เกิด ด้วยการดูแลรักษาร่างกาย ให้แข็งแรง มีภูมิคุ้มกันของร่างกายที่แข็งแรง เช่น ทานอาหารที่มีประโยชน์ มีการฉีดวัคซีนป้องกัน โควิด-19 เพื่อเสริมภูมิคุ้มกัน (4) อนุรักษนาปธาน หลักการอนุรักษ์ดูแลตัวเองปฏิบัติตามวิธีป้องกัน โควิด-19 คือ การตามดูแลรักษา การทำนุบำรุง การส่งเสริมและสนับสนุนให้เจริญรุ่งเรืองเติบโต ก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น ด้วยการดูแลตัวเองให้พร้อม และปฏิบัติตามวิธีป้องกันการแพร่ระบาดของ โควิด-19 และ 2) กระบวนการจัดการคือ วิธีการ ดำเนินงาน กิจกรรมและอื่นๆ มี 6 ขั้นตอน คือ (1) การวางแผน (2) การจัดการองค์การ (3) การนำ (4) การจัดคนเข้าทำงาน (5) การควบคุม (6) การ ประสานงาน

ส่วนที่ 3 ขั้นตอนการนำไปใช้ ได้แก่ 1) โครงสร้างคือ ขอบข่ายของการบริหารการศึกษา 4 กลุ่ม คือ (1) การบริหารงานวิชาการ (2) การ บริหารงบประมาณ (3) การบริหารงานบุคคล (4) การบริหารทั่วไป 2) การตัดสินใจ โดยการบริหาร จัดหน่วยงานหรือองค์กรในสถานศึกษาต้องเป็นไป ตามข้อปฏิบัติในสถานการณ์โควิด-19 3) แนวทาง การประเมินตามการเรียนรู้ใหม่ในวิถี New Normal

ส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ ขึ้นอยู่กับบริบทของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษามัธยมศึกษา ได้แก่ วิสัยทัศน์ พันธกิจและ นโยบายของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ตลอดจนปกป้องตนเอง และครอบครัวโดยการหาข้อมูลและปฏิบัติตามข้อ

ควรระวังที่เหมาะสม รวมถึงปฏิบัติตามคำแนะนำ จากหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่

5. อภิปรายผลการวิจัย

1. การบริหารการศึกษาในสถานการณ์ การระบาดของโรคโควิด-19 ของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีองค์ ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความปลอดภัยจาก การลดการแพร่เชื้อโรค 2) ด้านการเรียนรู้ 3) ด้าน การครอบคลุมถึงเด็กด้อยโอกาส 4) ด้านสวัสดิภาพ และการคุ้มครอง 5) ด้านนโยบาย 6) ด้านการ บริหารการเงิน ซึ่งสอดคล้องกับคู่มือการปฏิบัติ สำหรับสถานศึกษาของกรมอนามัย กระทรวง สาธารณสุข (2563) ที่ได้กล่าวถึงความเชื่อมโยง ตามกรอบแนวทาง 6 มิติ กับมาตรการการป้องกัน โรคเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในการเตรียมความพร้อมก่อนเปิดภาคเรียน ได้แก่ มิติที่ 1 ความปลอดภัยจากการลดการแพร่เชื้อโรค มิติที่ 2 การเรียนรู้ มิติที่ 3 การครอบคลุมถึงเด็ก ด้อยโอกาส มิติที่ 4 สวัสดิภาพและการคุ้มครอง มิติที่ 5 นโยบาย มิติที่ 6 การบริหารการเงิน โดย ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นด้านความปลอดภัย จากการลดการแพร่เชื้อโรคอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการบริหารการเงิน ด้านนโยบาย ด้านการ ครอบคลุมถึงเด็กด้อยโอกาส ด้านการเรียนรู้และ ด้านสวัสดิภาพและการคุ้มครอง ตามลำดับ ที่เป็น เช่นนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการคำนึงถึง ความปลอดภัยโดยใช้มาตรการป้องกันโรคต่างๆ เช่น การคัดกรองวัดไข้ การจัดสภาพแวดล้อม ภายในสถานศึกษาให้ถูกสุขลักษณะ มีการรณรงค์

ให้ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครองร่วมกัน ป้องกัน และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Hanna Melnick และ Linda Darling-Hammond (2020) ที่ได้ศึกษาถึงมาตรการในการเปิดภาคเรียนของ สถานศึกษาภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของ โรคโควิด-19 โดยการรวบรวมมาตรการแต่ละ ประเทศที่ประสบผลสำเร็จ ได้แก่ ประเทศจีน เดนมาร์ก นอร์เวย์ สิงคโปร์ และได้หวัน ซึ่งมีแนว ปฏิบัติในเรื่องของสุขภาพและความปลอดภัยคือ การคัดกรองสุขภาพ นโยบายการกักตัวและการปิด สถานศึกษา การกำหนดจำนวนของนักเรียนและครู การจัดพื้นที่ของห้องเรียนและการทำความสะอาด และสอดคล้องกับงานวิจัยของวิทศน์ ฝักเจริญผล และคณะ (2563, หน้า 44-61) ที่ผลการวิจัยพบว่า ครูบางส่วนไม่พร้อมในการจัดการเรียนการสอน ออนไลน์และประเมินว่านักเรียนจำนวนมากที่ไม่ สามารถเข้าถึงระบบการเรียนการสอนออนไลน์ได้ พร้อมเรียกร้องความช่วยเหลือจากโรงเรียนและ รัฐบาลในการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการจัดการ เรียนการสอนออนไลน์อย่างเร่งด่วน รวมถึงการจัดหาอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและอุปกรณ์สื่อสาร สำหรับนักเรียนทุกคนหากจำเป็นต้องจัดการเรียน การสอนออนไลน์ และสอดคล้องกับการศึกษาของ ดำรงค์ ตุ่มทอง และคณะ (2557, หน้า 123-141) ที่ผลการศึกษาพบว่า ปริมาณเด็กด้อยโอกาส ทางการศึกษาในประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สาเหตุของความด้อยโอกาสเนื่องจากขาดแคลน ปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตและขาดโอกาสใน การเข้าถึงบริการพื้นฐานของรัฐ สำหรับปัจจัยเบื้องต้นที่สัมพันธ์กับเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา

ได้แก่ เพศ ภูมิฐานะ และระดับชั้นเรียน ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ประกอบด้วยปรับปรุงแบบ การจัดการศึกษาให้มีความเหมาะสมกับเด็กทุกกลุ่ม ส่งเสริมทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมในการจัดการ ศึกษาที่ตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของกลุ่ม เป้าหมาย และส่งเสริมให้มีการจัดสวัสดิการสำหรับ เด็กในรูปแบบต่างๆ เช่น กองทุนการศึกษา บริการ รถเดินทางสำหรับเด็กที่มีภูมิฐานะห่างไกลจาก โรงเรียน

2. รูปแบบการบริหารการศึกษาตาม หลักพุทธบูรณาการในสถานการณ์การระบาดของ โรคโควิด-19 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ สภาพแวดล้อมภายในและ ภายนอกต้องเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนในยุค โควิด-19 หลักการเป็นปัจจัยในการบริหาร ได้แก่ คน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ความรู้ด้านการ จัดการ และการติดต่อสื่อสาร วัตถุประสงค์ในการ จัดการเรียนการสอนยุคโควิด-19 ส่วนที่ 2 ตัวแบบ ประกอบด้วยระบบงานการป้องกันการแพร่ระบาด ของโรคโควิด-19 ใน 6 ด้าน บูรณาการร่วมกับหลัก สัมมปปธาน 4 คือ 1) สังวรปธานเป็นหลักการ ป้องกันโควิด 2) ปหานปธานเป็นหลักการปราบปรามลดความเสี่ยงรวมถึงการรักษา 3) ภาวนา ปธานเป็นหลักการพัฒนาดูแลรักษาร่างกายให้มี ภูมิคุ้มกัน 4) ออนุรักษนาปธานเป็นหลักการอนุรักษ์ ดูแลตัวเองปฏิบัติตามวิธีป้องกันโควิดกระบวนการ จัดการ หน้าที่การบริหาร 6 ขั้นตอน ส่วนที่ 3 ขั้นตอน การนำไปใช้ คือ โครงสร้าง ขอบข่ายของการบริหาร งาน 4 กลุ่ม การตัดสินใจ และแนวทางการประเมิน

ตามการเรียนรู้ใหม่ ส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จขึ้นอยู่กับบริบทของสถานศึกษาในการป้องกันโควิด-19 ตามข้อบังคับของกระทรวงสาธารณสุขอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของเพียงเพ็ญ จิรัชัย (2550) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบประกอบด้วย 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แนวคิดหลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบ ส่วนที่ 3 การจัดโครงสร้างและส่วนที่ 4 การนำรูปแบบไปใช้ประกอบด้วยเงื่อนไขสำหรับการนำรูปแบบไปใช้และข้อเสนอแนะสำหรับการนำรูปแบบไปใช้

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ผู้บริหารและครูในสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจ และปฏิบัติตามมาตรการจัดการสถานการณ์โควิด-19

1.2 ควรวิเคราะห์หาข้อมูลโดยการสำรวจความต้องการจัดทำโครงการและกิจกรรมรองรับการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธบูรณาการในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษากระบวนการบริหารการศึกษาในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2.2 ควรศึกษารูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธบูรณาการในสถานการณ์หลังการระบาดของโรคโควิด-19 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

รูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธบูรณาการในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผู้วิจัยสรุปได้เป็น “SAVE Model” ดังนี้

S หมายถึง System มีระบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพตามการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ใน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความปลอดภัยจากการลดการแพร่เชื้อโรค 2) ด้านการเรียนรู้ 3) ด้านการครอบคลุมถึงเด็กด้อยโอกาส 4) ด้านสวัสดิภาพและการคุ้มครอง 5) ด้านนโยบาย 6) ด้านการบริหารการเงิน

A หมายถึง Aspiration มีศักยภาพพร้อมที่จะใช้และพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนการสอนออนไลน์ตามกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ On-site เรียนที่โรงเรียน On-air เรียนผ่านมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์ หรือ DLTV On-demand เรียนผ่านแอปพลิเคชันต่างๆ On-line เรียนผ่านอินเทอร์เน็ต และ On-hand เรียนที่บ้านด้วยเอกสาร เช่น หนังสือ แบบฝึกหัดใบงาน ในรูปแบบผสมผสานหรืออาจใช้วิธีอื่นๆ เช่น วิทยู เป็นต้น

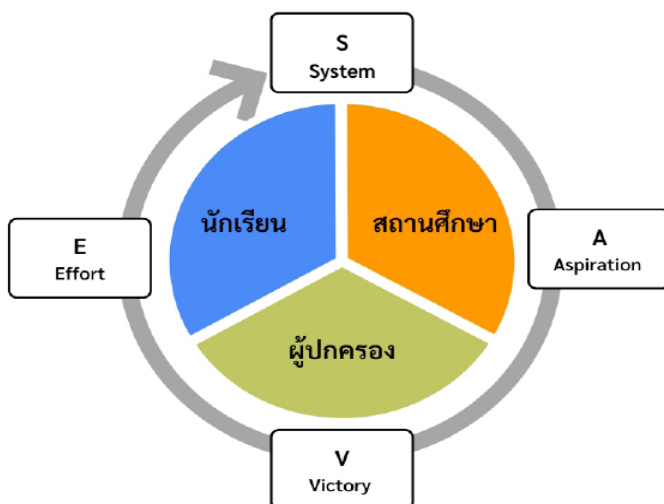
V หมายถึง Victory ชัยชนะที่มีเหนือการระบาดของโรคโควิด-19 ตามวัตถุประสงค์ของการ

จัดการเรียนการสอนออนไลน์ ได้แก่ 1) เพื่อความปลอดภัยของนักเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา จากโรคโควิด 2) เพื่อดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปด้วยดี ไม่เกิดเหตุขัดข้องในยุคโควิด 3) เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้ปกครองในการจัดการเรียนการสอนยุคโควิด 4) เพื่อให้นักเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษาได้เรียนรู้การจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ ด้วยความร่วมมือของ

สถานศึกษา นักเรียนและผู้ปกครอง

E หมายถึง Effort ความเพียรอันชอบ ปฏิบัติตามหลักสัมมัตตปธาน 4 คือ 1) สังวรปธาน เป็นหลักการป้องกันโควิด 2) ปหานปธานเป็นหลักการปราบปรามลดความเสี่ยงรวมถึงการรักษา 3) ภวานาปธานเป็นหลักการพัฒนาดูแลรักษาร่างกายให้มีภูมิคุ้มกัน 4) อнуรักขนาปธานเป็นหลักการอนุรักษ์ดูแลตัวเองปฏิบัติตามวิธีป้องกันโควิด

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2563). *คู่มือการปฏิบัติสำหรับสถานศึกษา ในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19*. นนทบุรี: คิว แอดเวอร์ไทซิง.
- ดำรง ตุ่มทอง และคณะ. (2557). ปัญหาเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา: สถานการณ์ความไม่เสมอภาคในสังคมไทย. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*, 10(1), 123-141.

เพียงเพ็ญ จิรชัย. (2550). *การพัฒนารูปแบบการจัดโครงสร้างองค์กรตามแนวการกระจายอำนาจของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิทัศน์ ฝักเจริญผล และคณะ. (2563). ความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ภายใต้สถานการณ์ระบาดไวรัส Covid-19. *วารสารศาสตร์การศึกษาและการพัฒนามนุษย์*, 4(1), 44-61.

สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2562). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: พรินทวนกราฟฟิค.

Melnick, H. & Darling-Hammond, L. (2020). *Reopening Schools in the Context of COVID-19: Health and Safety Guidelines From Other Countries*. Policy Brief. Learning policy institute.

การวิเคราะห์การเมืองในพุทธปรัชญาเถรวาทกับปรัชญาของเพลโต*

An Analysis of Politics in Theravada Buddhist Philosophy and Plato's Philosophy

พระใบฎีกาอนุพงศ์ สมเฒ่า (อาจบุณฺหฺม), พระครูภาวนาโพธิคุณ และจักรวรรณ วงศ์พวงวัน
Phrabaidika Anupong Sumedho (Artmungkhun), Phrakhru Bhavanabodhikun
and Chakkapan Wongpornpavan
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand
Corresponding Author, E-mail: aphichat1517@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการเมืองในพุทธปรัชญาเถรวาท 2) ศึกษาการเมืองในปรัชญาของเพลโต และ 3) วิเคราะห์การเมืองในพุทธปรัชญาเถรวาทกับปรัชญาของเพลโต เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร ศึกษาข้อมูลจากพระไตรปิฎก เอกสารวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. การเมืองในพุทธปรัชญาเถรวาท เป็นการจัดการกิจการบ้านเมือง โดยอาศัยอำนาจหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งที่มีอยู่ดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายคือ ผลประโยชน์ของประชาชน เป็นการดูแลจัดการให้มนุษย์อยู่กันอย่างเป็นธรรมและเป็นระเบียบ ไม่ว่าบ้านเมืองจะดีหรือไม่ดี ก็ขึ้นอยู่กับมนุษย์ที่มีคุณธรรมและให้ความสำคัญในฐานะเป็นปัจเจกบุคคลในสังคมมากกว่าระบบการปกครองหรือรัฐ
2. การเมืองในปรัชญาของเพลโต เป็นการอำนวยการความยุติธรรมแก่คนทั้งปวง และให้ความสำคัญกับระบบหรือสังคม เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคมมนุษย์จึงไม่สามารถอยู่ตามลำพังคนเดียวได้ เพลโต ถือว่ารัฐที่ดีที่สุดจะต้องมีความยุติธรรมเป็นหลัก และต้องปกครองโดยราชาปราชญ์ โดยได้เสนอแนวคิดอุดมรัฐซึ่งเป็นสังคมอุดมคติที่พึงปรารถนา มีลักษณะเป็นรัฐหรือชุมชนที่มีการดำเนินชีวิตพึงพิงและอาศัยกันของคนในสังคม
3. การเมืองในพุทธปรัชญาเถรวาทกับปรัชญาของเพลโตนั้น ต่างก็เน้นการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพของมนุษย์ด้วยกันที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการทำหน้าที่ผู้ปกครองความต้องการที่จะมี

*ได้รับบทความ: 28 พฤษภาคม 2565; แก้ไขบทความ: 30 พฤษภาคม 2565; ตอรับตีพิมพ์: 27 กันยายน 2565

Received: May 28, 2022; Revised: May 30, 2022; Accepted: September 27, 2022

นักปกครองที่ดีที่ทำหน้าที่ในการสร้างประโยชน์ และความสงบสุขให้แก่ประชาชนคือ นักปกครองจะต้องมีธรรมหรือมีคุณธรรม โดยพุทธปรัชญาเถรวาทเน้นที่ตัวบุคคลที่ใช้หลักธรรมในการปกครองตนเองและสังคม ส่วนปรัชญาของเพลโตเน้นที่ระบบการศึกษาที่จะทำให้สามารถเลือกและผลิตคนที่มีคุณสมบัติเหมาะสมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา และคุณธรรม

คำสำคัญ: การวิเคราะห์การเมือง; พุทธปรัชญาเถรวาท; ปรัชญาของเพลโต

Abstract

The objectives of this research article were: 1) to study politics in Theravada Buddhist philosophy; 2) to study politics in Plato's philosophy; 3) to analyze politics in Theravada Buddhist philosophy and Plato's philosophy. This study was carried out by means of the documentary research through studying Tipitaka, academic documents and relevant research. The obtained data were interpreted by Descriptive Analysis.

The research results were as follows:

1. Politics in Theravada Buddhist philosophy is the organization of country affairs by any authority to achieve the goal, namely the interests of the people. It is to take care of human beings to live together in a fair and orderly manner whether the country is good and calm or not. It depends on human beings who are virtuous and give importance as an individual in society rather than a system of government or a state.

2. Politics in Plato's Philosophy is to bring justice to all and give importance to the system or society because man is a social animal, so that human beings cannot live alone. Plato predominantly considered the best state on its justice and to be governed by a sage king by introducing the concept of the republic, which is a desirable ideal society, characterized as a state or community that has a life of dependence on people in society.

3. Politics in Theravada Buddhist Philosophy and Plato's philosophy both emphasize on the development of human potential and qualities that show the importance of parenting. The need to have good rulers who are responsible for creating benefits and peace of the people is that the rulers must have Dhammas or morals. The Theravada Buddhist philosophy focuses on the individual who uses the Dhamma principles in self-government and society. Plato's philosophy, on the other hand, focuses on an educational system that enables the selection and production of people who are physically, intellectually, and morally qualified.

Keywords: An analysis of politics; Theravada Buddhist Philosophy; Plato's Philosophy

1. บทนำ

ในปัจจุบันปรัชญาการเมืองหรือแนวคิดทางการเมือง ให้พิจารณาศึกษาสัจจะและคุณค่าทางการเมือง โดยให้วิเคราะห์และอธิบายสัจจะและคุณค่าสากลในระบบการเมืองต่างๆ การศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดทางการเมืองของลัทธิต่างๆ ยังต้องสร้างแนวคิดขึ้นมาใหม่เป็นกลไกแบบฉบับมาตรฐาน มาตรการ คุณค่า อุดมการณ์ และแนวปฏิบัติในกิจกรรมทางการเมือง เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ปฏิรูปหรือปฏิวัติขึ้นในชีวิตของมนุษย์ต่อไปในอนาคตด้วย (สิทธิ บุตรอินทร์ และภูมินทร์ บุตรอินทร์, 2554, หน้า 17) ปรัชญาการเมืองเป็นสาขาของปรัชญาประยุกต์ที่ศึกษาถึงชีวิตและกิจกรรมทางสังคมหรือทางการเมืองของมนุษย์ ปัญหาที่เป็นปรัชญาการเมืองจึงเป็นเรื่องของสังคม (Society) และรัฐ (The State) ในแง่ของธรรมชาติ (Essence) บ่อเกิด (Origin) และคุณค่า (Value) ของทางสังคมหรือทางการเมืองอาจกล่าวได้ว่า นักปรัชญาการเมืองเป็นกลุ่มนักคิดที่จะต้องการเสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์กรที่เหมาะสมสำหรับมนุษย์ (ปานทิพย์ ศุภนคร, 2554, หน้า 253) ความคาดหวังที่จะมีสังคมที่ดีกว่าทำให้มนุษย์มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพัฒนาสังคมในส่วนต่างๆ อยู่ตลอดเวลา กระบวนการขบคิดเพื่อแสวงหาผู้ปกครองที่พึงประสงค์ได้มีการกล่าวถึงและโต้แย้งกันตลอดมาทั้งในโลกตะวันออกและตะวันตก (ปานทิพย์ แซ่ไคว้, 2542, หน้า 9)

การเมือง เป็นกิจการของรัฐหรืองานของแผ่นดินเป็นงานที่มีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมสอดคล้องกับธรรมชาติว่า

ด้วยการเกิดขึ้นของรัฐและอำนาจของพระพุทธศาสนาในอัครคัมภีร์ (ที. ปา. (ไทย) 11/11-140/83-102) พุทธปรัชญาเถรวาทในฐานะธรรมาธิปไตยเกี่ยวกับการจัดระเบียบของชนในสังคมและการก้าวไปสู่อุดมคติของสังคมนั้น ที่จะนำประชาชนไปสู่จุดหมายปลายทางนั้น อำนาจหรืออธิปไตยถือว่าเป็นสิ่งสูงสุด หรือกล่าวอีกในหนึ่งก็คือ อำนาจนอกจากจะมีความสัมฤทธิ์ผลในตัวของมันเองแล้ว อำนาจยังเป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย เมื่อถือว่าอำนาจคือเครื่องมือและสิ่งปรารถนาสูงสุดของการปกครองแล้ว ปัญหาการได้มาซึ่งอำนาจและปัญหาการใช้อำนาจก็ตามมา ลัทธิทางการเมืองสำนักต่างๆ ตั้งแต่อดีตอันยาวนานมาจนกระทั่งปัจจุบันนี้ต่างพยายามสอนว่า ทฤษฎีของตนเท่านั้นถูกต้อง สามารถนำประชาชนไปสู่จุดหมายสูงสุดของสังคมได้ ซึ่งก่อให้เกิดความขัดแย้งกันอย่างรุนแรงตลอดมา ลัทธิเหล่านั้น เช่น ราชาธิปไตย อภิชนาธิปไตย เสรีนิยม สังคมนิยม ประชาธิปไตย คอมมิวนิสต์ ฯลฯ (เดือน คำดี, 2534, หน้า 11)

แนวความคิดทางการเมืองของเพลโต นอกจากจะมีอิทธิพลอย่างมหาศาลต่อทฤษฎีการเมือง สังคม การศึกษา และอื่นๆ แล้ว ระบบการเมืองทั้งหลายทั้งปวงในปัจจุบัน รวมทั้งลัทธิคอมมิวนิสต์ล้วนแต่ได้รับอิทธิพลมาจากปราชญ์ผู้นี้แทบทั้งสิ้น เพลโตมีความใฝ่ฝันทางการเมือง (Political Ambition) สูงมากมีแนวคิดที่ว่า “ช่องว่างระหว่างมโนภาพนิยมกับสัจธรรมนิยม จะต้องมีการเชื่อมต่อกัน โดยเอาสติปัญญาเกี่ยวกับอำนาจอยู่ในบุคคลคนเดียวกัน ฉะนั้น นักปรัชญาจึงสมควรเป็น

ผู้ปกครอง ซึ่งจะประสบความสำเร็จได้ ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย คือทั้งตัวผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง คือประชาชน” (Archie J. Bahm, 1969, p. 92) “นักปกครองก็เหมือนนายแพทย์ที่รักษาคนไข้ นายแพทย์จะรักษาคนไข้ตามหลักวิชาแพทย์ที่ได้พบโรคแล้วอย่างละเอียดรอบคอบ ลงมือรักษาคคนไข้ โดยไม่ต้องปรึกษาคนไข้ นายแพทย์จะไม่รักษาคคนไข้แบบตามใจคนไข้ ฉะนั้นคคนั้นนักปกครองจะต้องปฏิบัติไปตามกฎหมาย คำสั่งระเบียบ ข้อบังคับ กติกา (Order) วิจารณ์ญาณ (Judgement) จิตสำนึกหรือความรู้สึกในใจว่าผิด (Conscience) และประสบการณ์ (Experience) ทางความรู้ความชำนาญที่ได้ศึกษามาในการปกครองรัฐ” (ประยงค์ สุวรรณบุบผา, 2541, หน้า 41) นอกจากนี้ เพลโตยังอธิบายพื้นฐานถึงจิตหรือวิญญาณของมนุษย์ไว้ว่า มีอยู่ 3 ระดับ ที่มีการผสมกลมกลืนอย่างเหมาะสมกับการดำเนินชีวิตด้วยวิญญาณที่แตกต่างกัน เป็นตัวผลักดันให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมออกมาไม่เหมือนกัน เพลโตจึงใช้เป็นตัวกำหนดหน้าที่บทบาทของชนชั้นในรูปแบบการปกครองในอุดมคติ (เพลโต, 2523, หน้า 8)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์การเมืองในพุทธปรัชญาเถรวาทกับปรัชญาเพลโต โดยการศึกษาวิเคราะห์แนวคิดทางการเมืองของทั้งสองฝ่ายเป็นการสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์และยังเป็นแนวทางการเลือกในสังคมทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นแนวคิดแบบตะวันออก หรือแนวคิดแบบตะวันตก จะทำให้เข้าใจถึงแนวทางการแก้ปัญหาสังคมทางการเมืองของทั้งสองฝ่ายได้ดียิ่งขึ้นทั้งยัง

สามารถมองเห็นถึงจุดเด่นและจุดด้อยของแนวความคิดดังกล่าวได้อีกด้วย ซึ่งชวนให้ศึกษาในส่วนที่เป็นรายละเอียดปลีกย่อยในเชิงวิเคราะห์และเปรียบเทียบทางการเมือง เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาแนวทางในการพัฒนาการเมืองในรูปแบบอุดมคติ ซึ่งจะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อประชาชนและประเทศชาติต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเมืองในพุทธปรัชญาเถรวาท
2. เพื่อศึกษาการเมืองในปรัชญาของเพลโต
3. เพื่อวิเคราะห์การเมืองในพุทธปรัชญาเถรวาทกับปรัชญาของเพลโต

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาจากเอกสารต่างๆ การวิจัยจะเป็นการค้นคว้าหาข้อมูลจากพระไตรปิฎก ฉบับภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539 เป็นหลักและเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์การเมืองในพุทธปรัชญาเถรวาทกับปรัชญาเพลโต โดยมีลำดับขั้นตอนของการเก็บข้อมูล จัดลำดับข้อมูลวิเคราะห์ตีความ และการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ คือ ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการเมืองการปกครองของเพลโตและพุทธปรัชญาเถรวาทจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับของมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539 และหนังสืออุตม

รัฐของเพลโต เป็นหลัก

2. ศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้น ทุติภูมิ ได้แก่ หนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์และงาน วิจัยที่เกี่ยวข้อง บทความวิชาการ และเอกสารอื่นๆ ที่พิมพ์เผยแพร่และยังไม่ได้พิมพ์เผยแพร่เกี่ยวกับการเมืองการปกครองที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์การเมืองในพุทธปรัชญา เถรวาทกับปรัชญาการเมืองของเพลโต

3. นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากข้อมูล ปฐมภูมิและข้อมูลทุติภูมิ มาจัดลำดับข้อมูลและนำ มาวิเคราะห์สังเคราะห์และใช้ศาสตร์แห่งการตีความ เพื่อให้สอดคล้องตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

4. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและ ข้อเสนอแนะ เพื่อนำเสนอเผยแพร่เป็นลำดับต่อไป

4. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง วิเคราะห์การเมืองใน พุทธปรัชญาเถรวาทกับปรัชญาของเพลโต ผู้วิจัย จะได้สรุปผลการวิจัยตามกรอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

1. การเมืองในพุทธปรัชญาเถรวาท แนวความคิดการเมืองในพุทธปรัชญาเถรวาท มีรากฐาน มาจากศาสนา โดยลักษณะมุ่งใช้หลักธรรมเข้าไป ผสมผสานชี้นำวิถีชีวิตการเป็นอยู่ของคนในรัฐ โดย ไม่เปลี่ยนแปลงระบบการปกครองหรือโครงสร้าง ทางสังคมที่เป็นอยู่ แต่มุ่งแก้ไขที่ตัวบุคคลยึดมนุษย์ เป็นศูนย์กลางในการแก้ไขปัญหา เมื่อมนุษย์ที่ได้รับการแก้ไขดีแล้วย่อมจะสร้างระบบที่ดีและเหมาะสม กับสังคมของคนขึ้นมา การเมืองของพุทธปรัชญา เถรวาท เป็นการจัดการกิจการบ้านเมือง โดยอาศัย

อำนาจหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งที่มีอยู่ดำเนินการให้ บรรลุเป้าหมายคือ ผลประโยชน์ของประชาชน เป็นการดูแลจัดการให้มนุษย์อยู่กันอย่างเป็นธรรม และเป็นระเบียบ ในด้านการปกครองได้แสดง ธรรมชาติการปฏิบัติอันเป็นหลักการที่ประกอบด้วย ธรรมทางการเมืองการปกครองไว้ โดยกำหนดจุดมุ่งหมายไว้ เพื่อความสุขของมหาชน แนวคิดทางการเมืองใน พุทธปรัชญาเถรวาท มีสาเหตุมาจากการที่สังคม มนุษย์เกิดปัญหาขึ้น หากมองในแง่พุทธปรัชญา เถรวาท ถือว่าการเมืองเกิดขึ้นจากสังคมมนุษย์ที่ อยู่ร่วมกันมากๆ พุทธปรัชญาเถรวาทจะมีบทบาท หนึ่งทางรัฐศาสตร์ตามพระพุทเจ้าได้ทรงแสดง หลักของพระราชาไว้ดี เช่น ทศพิธราชธรรม จักรวรรดิวัตรราช สังคหวัตถุ แต่ในขณะเดียวกัน ก็ทรงแสดงระบบนิติบัญญัติ ระบบรัฐสภาไว้เหมือนกัน โดยกล่าวถึงสภาพที่ต้องมีสัตบุรุษคือ ที่ประชุมของ คนดี พุดเป็นธรรมลดราคะ โทสะ โมหะ ในภาคตุลาการ ก็มีหลักวินัยธร มีคณะบุคคลเข้ามาทำงานด้านวินิจฉัย อรรถคดีของหลักสัมมุขาวินัย หลักอภิรณสมถะ

การปกครองแบบพุทธปรัชญาเถรวาท มีลักษณะการปกครองการบริหารเป็นแบบพลวัต กล่าวคือ ไม่ได้เสนอรูปแบบหรือระบบที่ตายตัวแต่ ใช้หลักธรรมเข้าแก้ไขระบบการปกครองที่เป็นอยู่ ตามความเหมาะสมของแต่ละรัฐ ภายใต้การยึด หลักธรรมาธิปไตยเป็นอุดมการณ์ เช่น พระพุทธ องค์ทรงใช้หลักอภิปธานิยธรรม เพื่อชี้ว่าจะ เป็น หลักธรรมที่แว่นแคว้นเล็กๆ ควรจะรวมกลุ่ม สามีคึกกันและจะไม่ถูกรุกราน ทรรณะผู้นำที่ ถือว่าดีที่สุดแบบพุทธปรัชญาเถรวาทคือ ผู้นำที่เป็น ธรรมราชาเพราะมีวัตถุประสงค์เดียวคือปารณนาให้

ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ตลอดทั้งเป็นผู้ทรงศีล ธรรมเท่านั้นสมควรเป็นผู้นำ เป็นนักปกครอง เพราะจะถือธรรมเป็นอำนาจ หรือถือธรรมเป็นใหญ่ การปกครองจะดีหรือเลว ส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่ที่รูปแบบ แต่อยู่ที่การใช้อำนาจของผู้ปกครองจะไปในลักษณะใด ส่วนจุดเด่นและจุดด้อยของ แนวคิดทางการเมืองในพุทธปรัชญาเถรวาทนั้น ในส่วนของระบบราชาธิปไตย อำนาจและความยิ่งใหญ่ที่ได้มา เป็นความสงบสุขของประเทศชาติ ส่วนระบบประชาธิปไตยหรือระบบสามัคคีธรรม ถือเป็นระบบการปกครองที่มีความสมบูรณ์แบบมากที่สุด ถ้าในสังคมนำเอาหลักธรรมมาใช้อย่างจริงจัง ย่อมทำให้มีความเจริญก้าวหน้าไปด้วย ดังนั้น คนในสังคมจึงมีสิทธิเสรีภาพภายใต้ขอบเขต แห่งกฎหมายที่ขอบธรรมเสมอกัน ทุกคนมีหลัก ธรรมและหน้าที่เป็นเครื่องปฏิบัติต่อกันในสังคม เป็นเครื่องยึดถือ ไม่ก้าวก่ายสิทธิอันชอบธรรมของ กันและกัน เคารพกันตามสถานภาพของสังคมนั้นๆ โดยยึดหลักธรรมเป็นเครื่องประสานประโยชน์ของ กันในรัฐ เพราะเมื่อคนในรัฐ มีความคิด ข้อปฏิบัติ ตรงกันก็เป็นอันหวังได้ว่าสันติภาพก็จะเกิดขึ้นใน สังคมมนุษย์

2. การเมืองในปรัชญาของเพลโตแนว ความคิดการเมืองของเพลโต มีรากฐานมาจาก ปรัชญาที่ใช้ตรรกศาสตร์เป็นเครื่องมือในการ แสวงหาเหตุผล การปกครองแบบอูทมรัฐจึงมุ่ง เปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมใหม่ แล้วสถาปนา ระบบการปกครองที่ถือว่าดีที่สุดขึ้น และใช้ระบบ นั้นแก้ไขปัญหามนุษย์และสังคมต่อไป ปรัชญา การเมืองของเพลโตเป็นการอำนวยการความยุติธรรม

แก่คนทั้งปวงคือคนในนครรัฐเอเธนส์ในสมัยนั้น แนวคิดทางการเมืองของเพลโตนั้น จากสิ่งแวดล้อม ประสพการณ์ เหตุการณ์ทางการเมือง เป็นปัจจัยที่ สำคัญในการก่อรูปความคิดทางการเมืองของเพลโต โดยทฤษฎีการเมืองของเพลโตเป็นส่วนหนึ่งของ ระบบปรัชญาที่กว้างและอยู่บนพื้นฐานแนวคิดทาง ปรัชญาของโสกราตีส แต่เป็นไปในอีกรูปแบบหนึ่ง คือต้องการเปลี่ยนแปลงสถานะที่เป็นอยู่ทั้งหมด ไม่ใช่การยึดติดในเรื่องนามธรรม และเป็นการนำ เอาแนวคิดทางปรัชญา แนวคิดการเมืองของเพลโต เป็นแนวคิดอูทมรัฐซึ่งเป็นสังคมอุดมคติที่พึง ประารถและดีที่สุด มีลักษณะเป็นรัฐหรือชุมชน ที่มีขนาดกำลังพอดีไม่ใหญ่หรือเล็กจนเกินไป คือ ความยุติธรรมของคนในสังคม มีการดำเนินชีวิต ที่พึงพิงและสอดคล้องกันของคนในสังคม มีการ แบ่งงานกันทำตามหน้าที่ตามความถนัด เน้นผล ประโยชน์ของรัฐและสังคมส่วนรวมมากกว่า ประโยชน์ส่วนตัว มีความสงบสุขและสันติ

การปกครองที่ดีตามแนวคิดของเพลโต ตามหลักอูทมรัฐ ก็คือระบอบอภิชนธิปไตย ที่มอบ อำนาจการเมืองการปกครองอยู่ในชนชั้นสูงเพียง ชนชั้นเดียว โดยการถูกคัดเลือกขึ้นมาจากการ ศึกษา ไม่ใช่กลุ่มบุคคลผู้มาจากตระกูลมั่งมีหรือ ร่ำรวย ซึ่งชนชั้นนี้จะผลัดเวียนเปลี่ยนวาระกันขึ้น ทำหน้าที่เป็นราชาปราชญ์ หรือกษัตริย์เมธีที่มี อำนาจเด็ดขาดในการสั่งการเพราะเป็นเรื่องการ บริหารจัดการหรือการปกครอง อันเป็นกิจการ สาธารณะเพื่อประโยชน์สุข สันติ สงบของผู้ได้ ปกครอง ผู้ปกครองมีใจเป็นธรรม มีความยุติธรรม เพราะความสุจริตอันเนื่องมาจากการปกครองโดย

ราชาผู้เป็นปราชญ์เพลโต กล่าวว่า รูปแบบการปกครองใดก็ตามถ้าผู้ปกครองใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ของประชาชน รูปแบบนั้นถือว่าเป็นสิ่งที่ดีโดยเฉพาะราชาธิปไตย อภิชนาธิปไตย สังคมอุดมคติ หรือ รัฐที่ดีสมบูรณ์แบบต้องมีราชาปราชญ์ผู้ปกครองรัฐที่ดีจะต้องมีร่างกายแข็งแรงและจิตใจที่สมบูรณ์ และจะต้องเป็นบุคคลที่ได้รับคัดเลือกมาแล้วเป็นอย่างดี ประกอบด้วย คุณธรรมสำคัญ 4 ประการ คือ ความฉลาด ความยุติธรรม ความรู้จักประมาณ และความกล้าหาญ คุณธรรมเหล่านี้เป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดที่ทำให้สังคมมีความสงบสุขและเจริญก้าวหน้าได้อย่างแท้จริง ชนชั้นปกครองในสังคมของเพลโตมีแนวคิดมาจากการศึกษา เป็นเครื่องมือสร้างความเที่ยงธรรมในการแบ่งชนชั้นและสร้างราชาปราชญ์มาปกครองสังคมโดยจัดระบบการศึกษาออกเป็น 3 ชั้น ได้แก่ 1) ชั้นต้นเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ชั้นกลาง เป็นการศึกษาเพื่อผลิตคนสู่อาชีพชั้นสูง เป็นการศึกษาเพื่อมุ่งผลิตคนสู่ข้าราชการทหาร 3) ชั้นสูง เป็นการศึกษาเพื่อเป็นปราชญ์ผู้ปกครองในสังคมอุดมคติของเพลโตราชาปราชญ์ของเพลโตจึงเป็นสังคมนิยม แต่เป็นสังคมนิยมที่เป็นไปเพื่อการเมืองศีลธรรม และการศึกษาส่วนสังคมนิยมทางเศรษฐกิจนั้น ถูกนำมาใช้กับชนชั้นปกครองและชนชั้นผู้พิทักษ์ สังคมอุดมคติของเพลโตเป็นสังคมปลายปิดคือมีรูปแบบจำกัดตายตัวและแน่นอนไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้อีก ดังนั้น แนวคิดเรื่องราชาปราชญ์ของเพลโต จึงเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับระบบหรือสังคม เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคม มนุษย์จึงไม่สามารถอยู่ตามลำพังเพียงคนเดียวได้ รัฐจึงเป็นสถาบันอันจำเป็น

ต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์

แนวคิดทางการเมืองของเพลตอนั้น มีจุดเด่นคือการแบ่งกลุ่มของพลเมืองโดยใช้พื้นฐานของจิตวิญญาณของพลเมือง แบ่งหน้าที่และสมรรถภาพตามความถนัดในการทำงานของพลเมือง เพื่อการสร้างระบบการเมืองและสังคมที่ดี ส่วนจุดด้อยก็คืออุดมรัฐเป็นระบบการปกครองที่ถูกสร้างขึ้นจากความคิดที่ไม่มีพื้นฐานของความจริง มีลักษณะเป็นนามธรรม อำนาจการปกครองจะถูกผูกขาดอยู่กับชนชั้นปกครองชนชั้นเดียว ในระบบการปกครองของเพลโต ได้ส่งเสริมให้แบ่งแยกมนุษย์ออกเป็นกลุ่มตามความสามารถที่ตนถนัดที่สุดแล้วกำหนดให้ทำหน้าที่เพียงประการเดียว และให้ถือว่าการแบ่งหน้าที่เช่นนี้ ถือเป็นหน้าที่ตามธรรมชาติมนุษย์ที่ทุกคนต้องรับ โดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องวัดระดับของชนชั้นในสังคม

3. วิเคราะห์การเมืองในพุทธปรัชญา
เถรวาทกับปรัชญาของเพลโต แนวคิดทางการเมืองในพุทธปรัชญาเถรวาทกับปรัชญาการเมืองของเพลโต เป็นแนวคิดที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการเป็นผู้ปกครอง ไม่ว่าบริบททางสังคมและการเมืองจะเป็นอย่างไร ความต้องการที่จะมีนักปกครองที่ดีที่ทำหน้าที่ในการสร้างประโยชน์และความสงบสุขให้แก่ประชาชน ทั้งพุทธปรัชญาเถรวาทและปรัชญาเพลโตย่อมต้องมีเหมือนกันคือนักปกครองจะต้องมีธรรม ตามหลักธรรมในการปกครองนั้น สิ่งสำคัญที่จะต้องตระหนักให้มากที่สุดก็คือ เมื่อเราได้รับการกำหนดถึงการมอบหมายให้ทำหน้าที่ในการปกครองบุคคล ผู้นั้นจะต้องทำการปกครองเพื่อผลประโยชน์ของผู้ใต้ปกครอง

เช่น การปกครองตนเองก็เพื่อให้ตนเองเป็นคนดี และถ้าปกครองสังคมก็เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคมส่วนรวมมากกว่าเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว แนวคิดการเมืองในพุทธปรัชญาเถรวาทกับปรัชญาเพลโต มีลักษณะที่เหมือนกันในหลายแง่มุม คือ มีลักษณะสังคมอุดมคติ มีเป้าหมายทางการเมืองยึดหลักของประโยชน์สุขให้กับสังคม คนหนุ่มมากสังคมที่ดั่งงามต้องใช้คุณธรรม ศีลธรรมเป็นรากฐาน ในการกำหนดคุณค่าและใช้ชีวิตที่สอดคล้องสมดุล สร้างความสัมพันธ์ของคนในสังคม อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ตามธรรมชาติ โดยมีผู้ปกครองที่ดีมีคุณธรรม กำหนดการดำเนินชีวิตของคนในสังคม อุทิศตัว และทำทุกอย่างเพื่อประโยชน์ของสังคม มีอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดในการตัดสินใจและต้องมีความสุขภาพที่แข็งแกร่งและจิตใจแจ่มใสเบิกบาน

พุทธปรัชญาเถรวาทมีความเห็นตรงกับเพลโตว่า รัฐเกิดขึ้นโดยสภาวะตามธรรมชาติของมนุษย์ ซึ่งสภาวะตามธรรมชาตินี้เป็นสภาพที่มนุษย์ทนไม่ได้เพราะทุกคนมีกฎของตนเองชีวิตหาความสงบไม่ได้คาดการณ์อะไรล่วงหน้าไม่ได้ ผู้ที่อ่อนแอไม่มีทางที่จะต่อสู้กับผู้ที่ยึดมั่นได้ ดังนั้น จึงต้องมีผู้ตัดสินที่ยุติธรรม มีกฎหมายและอำนาจการบริหารที่จะตัดสินเรื่องต่างๆ ให้ดำเนินไปอย่างถูกต้อง การปกครองที่ดี เป็นการปกครองโดยธรรมเพื่อประโยชน์และความสุขของประชาชนในทรรศนะพุทธปรัชญาเถรวาท อำนาจของผู้ปกครองมาจากการยินยอมสละอำนาจของประชาชนให้ผู้ปกครอง โดยผู้ปกครองมีความชอบธรรมที่จะใช้อำนาจในการปกครองได้เต็มที่ แต่ก็ยังอยู่ในการควบคุมดูแลของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจ ส่วนทรรศนะ

ของเพลโต อำนาจของผู้ปกครองจะมีความสัมพันธ์กับพื้นฐานแห่งปัญญา ความยุติธรรมคือความรู้ของผู้ปกครอง ที่จะทำให้การปกครองสมบูรณ์แบบและปราศจากเงื่อนไข

พุทธปรัชญาเถรวาท ปรัชญาของเพลโต ยังมีความเห็นที่แตกต่างกันในเรื่องวิธีการที่ได้มาซึ่งอำนาจของผู้ปกครอง กล่าวคือ พุทธปรัชญาเถรวาทใช้วิธีการคัดเลือกธมมิกราชาโดยอาศัยขบวนการทางสังคม ซึ่งมีประชาชนเป็นผู้คัดเลือกบุคคลที่มีความเหมาะสมกับตำแหน่งผู้ปกครอง โดยพิจารณาจากการมีธรรมคือ ธรรมอันเป็นคุณสมบัติของผู้ปกครองที่ดี ธรรมที่ใช้เป็นหลักในการปฏิบัติหน้าที่ และธรรมที่ใช้เป็นหลักในการปกครอง การที่พุทธปรัชญาเถรวาทใช้วิธีการนี้ในการคัดเลือกผู้ปกครอง เนื่องจากพุทธปรัชญาเถรวาทเห็นว่า การเป็นผู้ปกครองมิใช่เป็นเพราะชาติกำเนิดที่เกิดมาในวรรณะกษัตริย์ ที่การเป็นผู้ปกครองใครก็ได้ หากผู้ที่จะเข้ามาเป็นผู้ปกครองเป็นผู้มีคุณธรรม ได้รับการยอมรับไว้วางใจจากประชาชน ส่วนเพลโตใช้วิธีการคัดเลือกราชาปราชญ์ โดยระบบการศึกษา เพราะเพลโตเชื่อว่าการศึกษาเป็นเครื่องมือในการสร้างคนให้เป็นนักปกครอง แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นเครื่องกลั่นกรองที่ประกันว่า คนที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเท่านั้นที่จะได้เป็นผู้ปกครอง แม้เพลโตจะให้ความสำคัญกับการศึกษา แต่เพลโตก็ยังเชื่อในความแตกต่างของมนุษย์โดยธรรมชาติ

จุดเด่นแนวคิดการเมืองของพุทธปรัชญาเถรวาทและปรัชญาเพลโต คือ มีแนวคิดทางการเมืองที่มองสังคมและแก้ไขปัญหาของสังคมแบบ

พัฒนาการ คือสังคมต้องประกอบอยู่ด้วยธรรมและเป็นมิติใหม่ที่เป็นระบบจริยธรรมทางสังคมคือสังคมที่มีรากฐานทางศาสนาและสังคมแบบ “อุตมรัฐ” ของเพลโต และ “ธรรมาธิปไตย” ของพุทธปรัชญาเถรวาท ต่างให้ความสำคัญต่อปัจเจกชนบุคคลไปจนถึงสังคมหรือชุมชนเช่นกัน และเน้นการเสียสละส่วนตัวบางประการเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวมเพื่อให้มนุษย์ลดความเห็นแก่ตัว ส่วนจุดด้อยในแนวคิดนี้คือทฤษฎีการเมืองของเพลโต เกิดขึ้นโดยการใช้ความคิดเอาเองมิได้มีรากฐานมาจากโลกแห่งความเป็นจริง รัฐในอุดมคติของเขาจึงคิดขึ้นมาจากการใช้ความพยายามในการเข้าถึงภาพลักษณ์ของความเห็นในอุดมคติโดยการใช้การศึกษาแบบอุปมาน หรือลงความเห็นแบบตรรกะและวิชาวิธีหรือการโต้แย้งด้วยเหตุผล ซึ่งความรู้จะถ่ายทอดกันได้ นำมาใช้เพื่อสนับสนุนความเชื่อหรือนำมาวิเคราะห์แนวโน้มต่างๆ และสร้างระบบการเมืองกับเป้าหมายทางการเมืองใหม่ๆ ส่วนพุทธปรัชญาเถรวาทมีหลักการที่มีความเป็นอุดมคติเรื่องคุณธรรมอันเป็นนามธรรม ซึ่งในทางปฏิบัติอันเป็นจริยธรรมแล้วสามารถปฏิบัติได้จริงในโลกแห่งความจริงตามสติปัญญาความสามารถของมนุษย์

ดังนั้น แนวคิดการเมืองในพุทธปรัชญาเถรวาทกับปรัชญาการเมืองของเพลโต ในเรื่องรัฐผู้ปกครอง ผู้อยู่ใต้ปกครอง ผู้มีส่วนร่วมในการปกครอง ไม่ว่าจะเป็นระบบอิตาธิปไตยเผด็จการต่างก็มีส่วนดีซึ่งยึดตนเป็นที่ตั้งหนักแน่นไม่ไขว่เขวไปตามกระแสที่ไม่ดีกระทำในแนวทางที่ถูกต้องระบบโลกาธิปไตยก็มีส่วนดียึดคนส่วนใหญ่ในการลงความเห็นในการตัดสินใจเพื่อความรอบคอบ

ถึงอย่างไรทุกระบบนั้นดีอยู่แล้วแต่คนที่นำไปใช้นั้นอาจเป็นคนไม่ดี ถ้าอยากให้บ้านเมืองสงบทุกคนจะต้องดำเนินตามหลักธรรม ดังนั้น พุทธปรัชญาเถรวาทในฐานะที่เป็นธรรมาธิปไตยมีอุดมคติเพื่อการส่งเสริมการปกครองสังคมและการแก้ไขปัญหาอย่างสงบโดยใช้ปัญญาประกอบด้วยหลักธรรมที่ส่งเสริมแนวคิดทางการเมืองการปกครองในการบริหารประเทศโดยไม่ใช้อคติ แม้จะปกครองประเทศรูปแบบต่างๆ

5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์การเมืองในพุทธปรัชญาเถรวาทกับปรัชญาเพลโต ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่น่าสนใจหลายประเด็น เพื่ออภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. การเมืองในพุทธปรัชญาเถรวาทนั้นจะเน้นความเป็นปัจเจกบุคคล และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคลโดยตรง เป็นความสัมพันธ์ที่คนกับคน ไม่ใช่คนกับกฎเกณฑ์ ดังนั้น ปัจเจกบุคคลเป็นคนดี มีคุณธรรม มีความสามารถ มีคุณภาพ ก็ย่อมทำให้สังคมเป็นสังคมที่ดี ตรงกันข้ามหากปัจเจกบุคคลไม่ดี ไม่มีคุณธรรม ไม่มีความสามารถ ไม่มีคุณภาพ ระบบการปกครองจะดีมาเพียงใดก็มีอาจทำให้เกิดความสงบสุขให้แก่รัฐและประชาชนได้ ทั้งนี้เพราะระบบการปกครองเป็นสิ่งที่มนุษย์กำหนดขึ้นมา ระบบการปกครองจึงจะเป็นสิ่งที่ดีกว่าบุคคลย่อมเป็นไปได้ และระบบการปกครองจะดีมาน้อยเพียงใดก็ย่อมขึ้นอยู่กับปัจเจกบุคคลทุกคนที่อยู่ในสังคมนั้นว่าเป็นคนดีมาน้อยเพียงใด ดังนั้น ถ้าปัจเจกบุคคลดีมีคุณภาพ

มีความสามารถ สังคมก็ย่อมจะเป็นสังคมที่ดีเป็นสังคมที่สงบสุขสอดคล้องกับสมบูรณ สุขสำราญ (2527) ได้กล่าวถึง การเมือง ในนิยาม ความหมายตามพระชนะของพระพุทธศาสนาว่า การเมือง คือ ความคิดกิจกรรม และการกระทำต่างๆ ที่เกี่ยวกับการใช้อำนาจเพื่อบริหารรัฐกิจ การจัดระเบียบสังคมของรัฐ รวมถึงการได้มาซึ่งอำนาจ การใช้ อำนาจหรือการได้มาซึ่งอิทธิพล ใช้อิทธิพลเพื่อให้เกิดการจัดสรรคุณค่าในสังคม ไม่ว่าจะเป็นอำนาจ ที่ถูกต้องตามกฎหมาย และกฎเกณฑ์ทางศีลธรรม เศรษฐทรัพย์ คุณค่าที่เป็นนามธรรม นอกจากนี้ ศาสนาเป็นพื้นฐานของอุดมการณ์ทางการเมือง ที่ยึดคุณค่าของมนุษย์ ความชอบธรรมของ ผู้ปกครองพระพุทธศาสนาเป็นเสมือนรากเหง้าแห่ง ความเป็นชาติ และเอกลักษณ์ดั้งเดิมของชาติไทย ทั้งทางสังคม วัฒนธรรม

2. การเมืองในปรัชญาเพลโตจะเป็นพื้นฐานทางความคิดของการแก้ปัญหามนุษย์ในโลกตะวันตก ซึ่งวิธีการที่ใช้ในแก้ปัญหาของมนุษย์ส่วนใหญ่จึงเป็น เรื่องการคิดค้นเรื่องระบบทั้งสิ้น ทำให้คนในสังคม ตะวันตกนั้นแต่ละคนมีความเป็นตัวของตัวเองที่มีความสัมพันธ์กับผู้อื่นผ่านระบบหรือข้อกำหนดทาง สังคม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล จึงเป็นความสัมพันธ์โดยกฎเกณฑ์ที่ถูกกำหนดขึ้นเป็นระบบ ภายในสังคม เพราะเหตุนี้ ชาวตะวันตกเห็นว่า รัฐและระบบการปกครองจึงมีความสำคัญกว่าปัจเจกชน ปัจเจกชนที่ดีก็เพราะรัฐ รัฐจึงมีหน้าที่ ส่งเสริมให้เกิดความดีงามแก่ประชาชน และนำ ประชาชนไปสู่ความดี ดังนั้นถ้าไม่มีรัฐ มนุษย์จะไม่สามารถบรรลุจุดหมายในชีวิตได้ สอดคล้องกับ

ปรีชา ช้างขวัญยืน (2523) ได้แปลหนังสือเรื่อง อุดมรัฐ มีสาระสำคัญเกี่ยวกับมโนทัศน์ทางด้าน แนวคิดการศึกษาของเพลโตความว่าสาระสำคัญที่ปรากฏอยู่ในหนังสือชื่ออุดมรัฐนี้ได้รับการยกย่องว่าเป็นหนังสือสำคัญเล่มหนึ่ง ทั้งนี้เพราะครอบคลุมแนวคิดทั้งทางด้านปรัชญา การศึกษา กฎหมาย รัฐศาสตร์ และวรรณคดี ในด้านการศึกษาเน้น หนังสือเล่มนี้ได้อธิบายแนวคิดเป้าหมายและวิธีการ ให้ความรู้แก่บุคคลไว้เป็นระบบและครบถ้วน เพลโตเห็นว่าการศึกษามีคุณค่าสำหรับ สังคมการศึกษาเป็นกลไกสำคัญของรัฐถือเป็น กระบวนการของการอบรมหล่อหลอมกล่อมเกล าให้คนใน สังคมมีค่านิยมที่พึงประสงค์หากต้องการ ให้คนมีคุณธรรมจริยธรรมกระบวนการในการ ศึกษาก็ควรจะมุ่งเน้นให้คนเห็นคุณค่าของสองสิ่งนี้

3. แนวคิดการเมืองในพุทธปรัชญา เถรวาทกับเพลโต ทั้งสองระบบความคิดนี้ จะเน้น ให้เห็นถึงความสำคัญของการทำหน้าที่ในฐานะ ผู้ปกครอง แต่ว่าก็ยังมีความแตกต่างในสาระสำคัญ ที่พระพุทธศาสนาเชื่อว่านักปกครองจะปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุผลตามเป้าหมายได้ ต้องเกิดจาก จิตสำนึกภายใน ในขณะที่เพลโตเชื่อว่านักปกครอง จะปฏิบัติหน้าที่ให้ได้ดี ต้องมีกรอบแห่งกฎระเบียบ ที่ดีไว้กำกับ แสดงให้เห็นว่าทั้งแนวคิดแบบ พระพุทธศาสนาและเพลโต มีความใกล้เคียงกัน ในแง่เป้าหมายว่า ต้องการให้มีผู้ปกครองที่ต้องทำ หน้าที่ให้บรรลุผล คือ สันติสุขของประชาชน แต่พระพุทธศาสนาเน้นที่การปฏิบัติหน้าที่ธรรม โดยการสร้างจิตสำนึก ขณะที่เพลโตเน้นการปฏิบัติ หน้าที่ตามกฎหมายข้อบังคับของสังคมซึ่ง

สอดคล้องกับปานทิพย์ แซ่ไคว้ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบเชิงปรัชญาเรื่องธัมมิกราชา และราชาปราชญ์ พบว่า รากฐานทางความคิดของ พระพุทธศาสนาและเพลโต มีความแตกต่างกัน อย่างชัดเจน กล่าวคือ พระพุทธศาสนา มีแนวคิด ที่ให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคล โดยเน้นความ เท่าเทียมกันในความเป็นมนุษย์คือ มนุษย์จะดีหรือ ชั่วมิใช่เพราะชาติกำเนิดแต่เพราะการกระทำหรือ ความประพฤติ พระพุทธศาสนาจึงให้ความสำคัญ กับมนุษย์และเน้นให้แก้ปัญหที่ตัวมนุษย์ เพราะ ปัญหาทุกอย่างสืบเนื่องอยู่กับมนุษย์ ส่วนเพลโต มีแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับระบบหรือสังคม เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคม มนุษย์จึงต้องมาอยู่ รวมกันภายในรัฐ เพื่อมนุษย์จะได้บรรลุจุดหมาย ขั้นสูงสุดของชีวิตได้ จากการที่เพลโตให้ความสำคัญกับระบบ เพลโตจึงเสนอรูปแบบการปกครอง ที่ดี ซึ่งจะเป็นรูปแบบใดก็ได้ระหว่างปกครอง แบบภิกษานิปไตย การปกครองแบบราชาธิปไตย

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 แนวคิดทางการเมืองและสามารถ นำไปปรับใช้กับการบริหารบ้านเมืองได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะแนวคิดแบบธรรมาธิปไตยในพุทธ ปรัชญาเถรวาทที่ส่งเสริมการเมืองการปกครอง ซึ่งเป็นหลักแห่งความสงบสันติสุขทำให้ผู้ถูก ปกครองรู้สึกเป็นมิตรที่ดีกับผู้ปกครอง

1.2 ทำให้สอดคล้องกับสถานการณ์ แห่งการเปลี่ยนแปลงทางสังคมใช้ธรรมคู่กับ การเมืองการปกครองเพื่อทำให้ผู้มีอำนาจไม่

หลงใหลในยศ ตำแหน่งไม่เอาเปรียบสังคมมากเกินไปและนักปราชญ์นักปกครองที่ดี

1.3 เพื่อส่งเสริมให้เกิดราชาปราชญ์ ผู้ปกครองที่มีคุณธรรม ควรนโยบายส่งเสริมให้ ผู้นำทุกระดับขึ้นเน้นหนักด้านคุณธรรมประกอบ ภูมิรู้ ด้วยการปลูกฝังตามกระบวนการเรียนการ สอนในทุก ระดับชั้นของการศึกษาภายในประเทศ

1.4 ควรทำให้สังคมมีการพัฒนา อย่างมีทิศทางและเป้าหมายโดยเฉพาะทำที่ด้าน การเมืองการปกครอง ซึ่งต้องเริ่มต้นตั้งแต่แนวคิด การปกครองที่ต้องประกอบด้วยคุณธรรมต่างๆ

1.5 ผู้นำทุกระดับในสังคมไทยควร ตระหนักถึงความสำคัญของการปกครองตามหลัก ธรรมาธิปไตย และปลูกฝังให้คนในชาติได้ยึดเป็น แนวทางในการปกครอง ตลอดผู้บริหารทั้งหน่วย งานภาครัฐ องค์กรเอกชนทุกระดับ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาวิเคราะห์เรื่องปรัชญาการ ศึกษาของพุทธปรัชญาเถรวาทกับเพลโต

2.2 ศึกษาวิเคราะห์การปกครอง แบบภิกษานิปไตยของเพลโตกับธรรมาธิปไตยของ พุทธปรัชญาเถรวาท

2.3 ศึกษาแนวคิดการเมืองการ ปกครองของพุทธปรัชญาเถรวาทกับนักปรัชญา ตะวันตกคนอื่นๆ

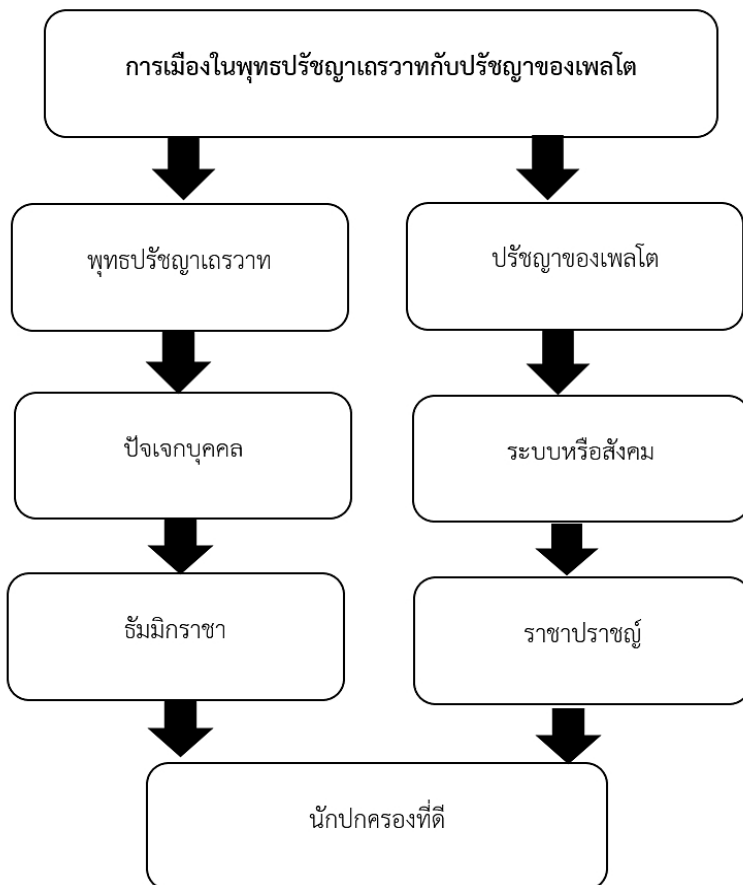
7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

ในการทำวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์การเมือง ในพุทธปรัชญาเถรวาทกับปรัชญาของเพลโต ทำให้

ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยว่า การเมืองของพุทธปรัชญาเถรวาทให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคลและเน้นที่ตัวบุคคล การเมืองในปรัชญาของเพลโตให้ความสำคัญกับระบบหรือ

สังคม ทั้งการเมืองทั้งพุทธปรัชญาเถรวาทกับปรัชญาของเพลโต ต่างให้เห็นความสำคัญของการทำหน้าที่ผู้ปกครอง และนักปกครองที่ดีจะต้องมีธรรม สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

เดือน คำดี. (2534). *พุทธปรัชญา*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ประยงค์ สุวรรณบุบผา. (2541). *รัฐปรัชญาแนวคิดตะวันออก-ตะวันตก*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรีนติ้งเฮ้าส์.

ปานทิพย์ แซ่ไคว้. (2542). *การศึกษาเชิงเปรียบเทียบเชิงปรัชญาเรื่อง ธัมมิกราชาและราชาปราชญ์*.

(วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ปานทิพย์ ศุภนคร. (2545). *ปรัชญาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เปลโต้. (2523). *อุทมรัฐ (The Republic)* / เปลโต้ (ปรีชา ช้างขวัญยืน, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สมบูรณ์ สุขสำราญ. (2527). *พุทธศาสนากับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมือง*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สิทธิ์ บุตรอินทร์ และภูมินทร์ บุตรอินทร์. (2554). *ปรัชญาการเมืองเปรียบเทียบศึกษาการเมืองแนวบูรณาการด้านอภิปรัชญา จริยศาสตร์ ตรรกศาสตร์ และคุณวิทยา*. กรุงเทพฯ: ศยาม.

Archie J. Bahm. (1969). *The Heart of Confucius*. New York: John Weatherhill.

**การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการคิด
เชิงออกแบบในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะบัณฑิต
มหาวิทยาลัยพะเยาที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ
ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ***

**Development of Learning Activities Based on Design Thinking
Process in General Education Courses to Enhance Desirable
Characteristics According to the National Higher Education
Qualifications Framework of University of Phayao Student**

ชลธิดา เทพหินลัว, นริศนุ์ นนทมาลย์, นริศรา เสือคล้าย, ก้าวรา ภูมิลา, สุมิตรา อินทะ,
ณัฐพงษ์ พรมวงษ์ และน้ำเงิน จันทรเมณี

Chonthida Thephinlap, Narin Nonthamand, Narissara Suaklay, Kanwara Pumila,
Sumittra Intha, Nattapong Promwong and Namngern Chantaramanee
มหาวิทยาลัยพะเยา

University of Phayao, Thailand

Corresponding Author, E-mail: Namngern.ch@up.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะบัณฑิตมหาวิทยาลัยพะเยาที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ 2) ศึกษาผลการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 450 คน ที่ได้จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบประเมินทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย สถิติเชิงสรุปอ้างอิง และการวิเคราะห์เนื้อหา

*ได้รับบทความ: 4 เมษายน 2565; แก้ไขบทความ: 13 มิถุนายน 2565; ตอรับตีพิมพ์: 11 กรกฎาคม 2565

Received: April 4, 2022; Revised: June 13, 2022; Accepted: July 11, 2022

ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.69$, $S.D. = 0.47$)
2. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมจากการประเมินตนเองของนิสิต พบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังกิจกรรมสูงกว่าก่อนกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอน; กระบวนการคิดเชิงออกแบบ; ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม; คุณลักษณะที่พึงประสงค์

Abstract

This research is intended to: 1) Develop teaching activities using design thinking processes in general education to promote desirable University of Phayao graduate qualifications in accordance with the Thai Qualifications Framework for Higher Education. 2) Study the results of using teaching activity models using design thinking processes. This study is the Research and Development. The samples used in the research were 450 undergraduate students in the second year of University of Phayao who enrolled in general education, semester 1, academic year 2020, as followed by a classified sample. Research tools are learning skills assessment and innovation. Analyze data using narrative statistics, reference summary statistics, and content analysis.

The results showed:

1. The model of teaching activities using design thinking processes in general education is at the highest level ($M = 4.69$, $S.D. = 0.47$).
2. The results of a comparison of average scores, learning skills and innovation from student self-assessment showed that the average score after activity was statistically significantly higher than before the activity at .05.

Keywords: Learning Activities; Design thinking processes; learning skills and innovation; desirable attributes

1. บทนำ

กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2552 มีจุดมุ่งหมายในการจัดการ ศึกษาที่มุ่งเน้นผลการเรียนรู้ของบัณฑิตอย่างน้อย 5 ด้าน ดังนี้ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะ การวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเป็นการประกันคุณภาพ บัณฑิตและสื่อสารให้สังคม ชุมชน รวมทั้งสถาบัน อุดมศึกษาทั้งในและต่างประเทศได้เข้าใจตรงกัน และเชื่อมั่นถึงผลการเรียนรู้ที่บัณฑิตได้รับการ พัฒนาว่ามีมาตรฐานที่สามารถเทียบเคียงกันได้กับ สถาบันอุดมศึกษาทั้งในและต่างประเทศ (เครือข่าย ศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย, 2556)

มหาวิทยาลัยพะเยามีนโยบายมุ่งผลิต บัณฑิตที่มีคุณภาพครอบคลุมทักษะที่จำเป็น ในศตวรรษที่ 21 ทักษะชีวิตของสังคมดิจิทัล ประกอบด้วย ทักษะทางอารมณ์และสังคม (Soft skills) ทักษะเฉพาะวิชาชีพ (Hard skills) จริยธรรม (Ethics) ทักษะการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepre neurial skills) ความมุ่งมั่น (Determination) ความคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) ความรู้ (Knowledge) และทักษะทางนวัตกรรม (Innovation skills) (นรินธร นนทมาลย์ และ คณะ, 2560, หน้า 115-127) ผ่านการจัดการเรียน การสอนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป โดยกำหนดให้ นิสิตระดับปริญญาตรีทุกหลักสูตรต้องเรียนไม่น้อย กว่า 30 หน่วยกิต ตามเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิ ระดับปริญญาตรี พ.ศ.2558

สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอน รายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่ผ่านมา พบว่า ด้านการจัดรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนเป็น ปัญหามากที่สุด โดยเฉพาะการจัดรูปแบบกิจกรรม การเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของ ผู้เรียน และการให้ผู้เรียนได้ฝึกการทำงานเป็นทีม คิดวิเคราะห์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เนื่องจากการ จัดการเรียนการสอนไม่มีการบูรณาการร่วมกัน ระหว่างรายวิชาต่างๆ ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ดังนั้น จึงจำเป็นต้องพัฒนารูปแบบกิจกรรมการ เรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้นิสิตเกิดคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับ อุดมศึกษาแห่งชาติ (ชลธิดา เทพหินลัพ และคณะ, 2563, หน้า 67-81)

เมื่อพิจารณาคูณลักษณะบัณฑิตมหาวิทยาลัย พะเยาที่พึงประสงค์ร่วมกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับ อุดมศึกษาแห่งชาติ จะเห็นได้ว่าคุณลักษณะที่ สำคัญและจำเป็นสำหรับนิสิตที่มหาวิทยาลัย ควรให้การส่งเสริม คือ ทักษะการเรียนรู้และ นวัตกรรม ซึ่งทักษะการเรียนรู้และทางนวัตกรรม เป็นหนึ่งในทักษะหลักของทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 4 ทักษะหรือเรียกว่า 4Cs ได้แก่ 1) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking) 2) ทักษะการสื่อสาร (Communication) 3) ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น (Collaboration) 4) ทักษะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and innovation) (Battelle for Kids, 2010; Khoiri et al., 2021, pp. 1-10)

มหาวิทยาลัยพะเยาได้เล็งเห็นถึงความ สำคัญในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม

จึงได้กำหนดรูปแบบกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนสำหรับรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design thinking) ซึ่งเป็นกระบวนการสร้างนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบ (Tim and Jocelyn, 2010) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) การทำความเข้าใจปัญหา (Empathize) 2) การกำหนดปัญหา (Define) 3) การระดมความคิด (Ideate) 4) การสร้างต้นแบบนวัตกรรม (Prototype) 5) การทดสอบต้นแบบนวัตกรรม (Test) (Plattner, 2010) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Carroll et al. (2010, pp. 37-53) ที่ได้นำกระบวนการคิดเชิงออกแบบมาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ พบว่า กระบวนการคิดเชิงออกแบบสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหมายของผู้เรียน และยังช่วยสร้างประสบการณ์ที่หลากหลายให้กับผู้เรียน

จากสภาพปัญหาและแนวคิดในการแก้ปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะบัณฑิตมหาวิทยาลัยพะเยาที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะบัณฑิตมหาวิทยาลัยพะเยาที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

2. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะบัณฑิตมหาวิทยาลัยพะเยาที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ระยะที่ 2 ศึกษาผลการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1 เป็นการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะบัณฑิตมหาวิทยาลัยพะเยาที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา และกลุ่มตัวอย่างคือผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประเมินรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้รูปแบบกิจกรรมการคิดเชิงออกแบบ (Design thinking) ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยพะเยาที่ผ่าน

การประเมินจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน โดยใช้แบบประเมินแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale)

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบประเมินรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปออนไลน์ผ่าน Google form และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ระยะที่ 2 ศึกษาผลการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะบัณฑิตมหาวิทยาลัยพะเยาที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยพะเยาที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 (รหัส 62) จำนวน 3,816 คน แบ่งออกเป็นนิสิตกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ จำนวน 963 คน นิสิตกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจำนวน 807 คน นิสิตกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์จำนวน 2,046 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยพะเยาที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 (รหัส 62) จำนวน 450 คน โดยใช้วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane (1973) ซึ่งผู้วิจัยยอมให้ความคลาดเคลื่อน

ของการสุ่มตัวอย่างเกิดขึ้นได้ร้อยละ 5 ทำให้ได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 363 คน และเพื่อป้องกันการสูญหายของข้อมูลผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 450 คน ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified sampling) โดยกำหนดโควต้าตัวแทนของนิสิตกลุ่มตัวอย่างแยกตามกลุ่มสาขาวิชาตามสัดส่วนอัตราร้อยละของประชากรแบ่งออกเป็นนิสิตกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพจำนวน 114 คน นิสิตกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจำนวน 95 คน และนิสิตกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์จำนวน 241 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบประเมินทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (4Cs) มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) จำนวน 30 ข้อ โดยมีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

1. การตรวจสอบคุณภาพด้านความตรง ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ทำการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์กับข้อคำถาม แล้วคำนวณหาค่า IOC (Index item of congruence) ผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญพบว่า เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความตรงเชิงเนื้อหา โดยมีค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00 ซึ่งผ่านเกณฑ์ทุกข้อรายการ

2. การตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยง ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับนิสิตที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างวิจัย จากนั้นนำมาค่าความเที่ยงแบบสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ผลการพิจารณาค่าความเที่ยง

พบว่า เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.983

การเก็บรวบรวมข้อมูลกับนิตก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมกระบวนการคิดเชิงออกแบบ โดยใช้แบบประเมินทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (4Cs) ในรูปแบบออนไลน์ และการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงสรุปอ้างอิง ได้แก่ Dependent sample t-test

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัย การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะ

บัณฑิตมหาวิทยาลัยพะเยาที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลการวิจัยในระยะที่ 1 เป็นผลการประเมินรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะบัณฑิตมหาวิทยาลัยพะเยาที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ที่ผู้วิจัยได้ออกแบบผลการประเมินรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบฯ พบว่า รูปแบบกิจกรรมฯ ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.69$, $S.D. = 0.47$) รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ ($n = 5$)

รายการประเมิน	M	S.D.	ข้อเสนอแนะ
กิจกรรมที่ 1 การเตรียมความพร้อม สำหรับกิจกรรมการคิด เชิงออกแบบ	4.57	0.61	ควรใช้เวลาในการทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดทักษะอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 6 ชั่วโมง หรือต้องทำซ้ำๆ ในกิจกรรมนั้นไม่ต่ำกว่า 4 สัปดาห์
กิจกรรมที่ 2 การทำความเข้าใจผู้ใช้งาน (Empathize)	4.70	0.44	ควรเพิ่มระยะเวลาในกิจกรรม เพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ฝึกการทำความเข้าใจผู้ใช้งานเพิ่มมากขึ้น
กิจกรรมที่ 3 การกำหนดปัญหา (Define)	4.58	0.59	ตั้งโจทย์สถานการณ์ ขอบข่าย ขอบเขต หรือเกณฑ์เพื่อการหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้ชัด เพื่อส่งไปสู่ Output ทักษะ 4Cs หรือการนำไปสู่ Outcome การประยุกต์ในการประกอบอาชีพต่อไปได้

รายการประเมิน	M	S.D.	ข้อเสนอแนะ
กิจกรรมที่ 4 การระดมความคิด (Ideate)	4.83	0.35	ควรเพิ่มระยะเวลาในกิจกรรมนี้เนื่องจากนิสิตต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ และร่วมกันประมวลผลข้อมูล
กิจกรรมที่ 5 การสร้างต้นแบบนวัตกรรม (Prototype)	4.85	0.34	ต้นแบบควรให้อธิบายถึงการวิเคราะห์ ข้อเปรียบเทียบ ข้อดี ข้อจำกัด แนวทางการนำไปใช้
กิจกรรมที่ 6 การทดสอบต้นแบบ นวัตกรรม (Test)	4.75	0.37	ให้นิสิตแบ่งเวลาสำหรับการทดสอบแนวคิด โดยอาจเริ่มต้นที่การคัดเลือกแนวคิดที่น่าจะดีที่สุดมาได้เสียก่อน เกณฑ์ในการคัดเลือกอาจจะพิจารณาจากผลอย่างเป็นรูปธรรมของการทำกิจกรรม
กิจกรรมที่ 7 การนำเสนอนวัตกรรมเพื่อ แก้ปัญหาสังคม (Pitching)	4.52	0.60	หากมีผู้เชี่ยวชาญภายนอก ที่เกี่ยวข้องกับบริบทชุมชน มาร่วมพิจารณาประเมินด้วยก็ทำให้ได้มุมมองบริบทจริงมากขึ้น
รวม	4.69	0.47	-

ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ มาปรับรูปแบบกิจกรรมฯ ทำให้ได้รูปแบบกิจกรรม ที่สมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย 7 กิจกรรมตามลำดับ ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การเตรียมความพร้อม เป็นการแนะนำนิสิตเกี่ยวกับรายละเอียดของกิจกรรม การคิดเชิงออกแบบ พร้อมทั้งอธิบายวัตถุประสงค์ของกิจกรรม ตลอดจนวิธีการวัดและประเมินผล เพื่อเตรียมความพร้อมในการเรียนการสอนและอธิบายความสำคัญของทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ที่จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพในยุคศตวรรษที่ 21 หรือที่เรียกว่าทักษะ 4Cs ประกอบด้วย Critical

thinking Collaboration Communication และ Creativity ว่าจะมีความจำเป็นอย่างไรต่อคุณภาพชีวิตของนิสิต รวมไปถึงอธิบายรายละเอียดของกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) โดยกำหนดเวลา 30 นาที ซึ่งมีขั้นตอนกิจกรรม ดังนี้ 1) อาจารย์อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับรูปแบบกิจกรรมการคิดเชิงออกแบบ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ 2) อาจารย์อธิบายเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในการประกอบอาชีพในศตวรรษที่ 21 หรือที่เรียกว่า 4Cs

กิจกรรมที่ 2 การทำความเข้าใจผู้ใช้งาน (Empathize) เป็นกิจกรรมที่ให้นิสิตทุกคนทำความเข้าใจผู้ใช้งานโดยให้นิสิตแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 10-15 คน

แต่ละกลุ่มเลือกประเด็นปัญหาที่สนใจหรืออยากพัฒนาที่พบภายในมหาวิทยาลัยพะเยา จากนั้นเลือกประเด็นปัญหาที่กลุ่มของตนเองสนใจ อยากที่จะแก้ปัญห หรือพัฒนา โดยให้สมาชิกทุกคนทำความเข้าใจปัญหา ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหา และอยากที่จะให้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร โดยกำหนดเวลา 40 นาที ซึ่งมีขั้นตอนกิจกรรม ดังนี้ 1) นิสิตแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 10-15 คน โดยสมาชิกภายในกลุ่มต้องเป็นนิสิตสาขาเดียวกัน แต่ถ้านิสิตคนใด ไม่มีกลุ่ม หรือกลุ่มไม่ครบจำนวน สามารถเลือกนิสิตต่างคณะ/สาขา เข้ากลุ่มได้ หลังจากนั้น 2) อาจารย์ให้ตัวอย่างประเด็นปัญหา เช่น ปัญหาด้านสุขภาพ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหาด้านสังคม และปัญหาอื่นๆ 3) นิสิตแต่ละกลุ่มเลือกประเด็นปัญหาที่สมาชิกกลุ่มสนใจพร้อมทั้งอธิบายและระบุเหตุผลในการเลือกปัญหานั้น 4) นิสิตแต่ละคนในกลุ่มเสนอประเด็นปัญหาในรอบประเด็นที่เลือกคนละ 1 ปัญหา แล้วคัดเลือกปัญหาที่สำคัญและต้องการแก้ไขอย่างเร่งด่วนมา 1 ประเด็น 5) นิสิตแต่ละคนในกลุ่มทำความเข้าใจปัญหา โดยการสอบถามนิสิตต่างกลุ่ม อย่างน้อย 10 คน โดยใช้แนวคำถามในใบกิจกรรมทำความเข้าใจปัญหา

กิจกรรมที่ 3 การกำหนดปัญหา (Define) เป็นกิจกรรมที่ให้นิสิตแต่ละกลุ่มเลือกประเด็นและกำหนดเป้าหมายร่วมกันในกลุ่ม เพื่อกำหนดปัญหาและกรอบแนวทางในการแก้ปัญหา โดยกำหนดเวลา 20 นาที ซึ่งมีขั้นตอนกิจกรรม ดังนี้ 1) ให้นิสิตแต่ละกลุ่มนำข้อมูลที่ได้จากการสอบถามนิสิตต่างกลุ่ม มาวิเคราะห์ว่าปัญหาที่พบส่วนใหญ่ คืออะไร

พร้อมทั้งจัดกลุ่มของปัญหา 2) ให้นิสิตเลือกปัญหาที่อยากแก้ไข โดยเขียนเป้าหมายของการแก้ไขปัญหาลงในใบกิจกรรมกำหนดทิศทางในการแก้ปัญหา 3) ให้นิสิตแต่ละกลุ่มตั้งสโลแกนของกลุ่ม ดังนี้ “พวกเราจะทำให้ใคร ทำอะไร เป็นอย่างไร”

กิจกรรมที่ 4 การระดมความคิด (Ideate) เป็นกิจกรรมที่ให้นิสิตทุกคนในกลุ่มเสนอความคิดในการแก้ไขปัญหาที่ได้จากกิจกรรมก่อนหน้านี้อย่างเป็นรูปธรรม และให้นิสิตแต่ละกลุ่มวาดเส้นประเมินการใช้งบประมาณ และระยะเวลาในการทำงาน (Idea selection) แล้วนำความคิดในการแก้ปัญหามาจัดวางให้ตรงกับเกณฑ์ที่วาดเส้นไว้ โดยกำหนดเวลา 25 นาที ซึ่งมีขั้นตอนกิจกรรม ดังนี้ ให้นิสิตเสนอแนวคิดเพื่อที่จะแก้ไขปัญหาให้ได้มากที่สุดลงในกระดาษ โดยสามารถเสนอความคิดได้ทุกรูปแบบทั้งที่เป็นไปได้และเป็นไปไม่ได้ โดยไม่ตัดสินความคิดของคนอื่น ทุกอย่างเป็นไปได้ และให้นิสิตแต่ละกลุ่มวาดเส้นประเมินการใช้งบประมาณ และระยะเวลาในการทำงาน (Idea selection) โดยเขียนในกระดาษ วาดเป็นกราฟแกน x แทนระยะเวลาในการทำ (เร็ว-นาน) แกน y แทนงบประมาณที่ใช้ (น้อย-มาก) ซึ่งจะสามารถบอกได้ว่าแนวโน้มของงบประมาณจะใช้มากน้อยเพียงใด เมื่อเทียบกับระยะเวลาที่ใช้ในการแก้ไขปัญหา

กิจกรรมที่ 5 การสร้างต้นแบบนวัตกรรม (Prototype) เป็นกิจกรรมที่ให้นิสิตแต่ละกลุ่มนำวิธีการแก้ปัญหาจากกิจกรรมก่อนหน้านี้ 2 วิธี มาร่างเป็นต้นแบบนวัตกรรมในการแก้ปัญหา 2 ต้นแบบ โดยใช้วิธีการวาดลงในกระดาษ พร้อมทั้งบอกราย

ละเอียดของ องค์ประกอบต่างๆ ในต้นแบบนวัตกรรมแต่ละชิ้น โดยกำหนดเวลา 30 นาที ซึ่งมีขั้นตอนกิจกรรม ดังนี้ ให้นิสิตแต่ละกลุ่มนำวิธีการแก้ปัญหาที่คัดเลือกมา 2 วิธี วาดลงในกระดาษ พร้อมทั้งบอกรายละเอียดขององค์ประกอบต่างๆ และการใช้งานต้นแบบนวัตกรรมแต่ละชิ้น ก่อนที่จะนำไปผลิตเป็นต้นแบบนวัตกรรมที่จับต้องได้ (Prototype)

กิจกรรมที่ 6 การทดสอบต้นแบบนวัตกรรม (Test) เป็นกิจกรรมที่ให้นิสิตแต่ละกลุ่มทำการทดสอบร่างต้นแบบนวัตกรรมโดยนำเสนอ กับนิสิตกลุ่มอื่น ก่อนที่จะนำไปสร้างเป็นต้นแบบ (Prototype) โดยกำหนดเวลา 20 นาที ซึ่งมีขั้นตอนกิจกรรม ดังนี้ ให้นิสิตแต่ละกลุ่มนำเสนอร่างต้นแบบนวัตกรรมทั้ง 2 ต้นแบบกับนิสิตกลุ่มอื่น แล้วให้นิสิตกลุ่มที่รับฟัง บอกสิ่งที่ชอบ สิ่งที่ยอยากให้ปรับปรุง สิ่งที่ไม่เข้าใจหรือข้อเสนอแนะอื่นๆ หลังจากการนำเสนอ เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงร่างต้นแบบนวัตกรรม

ผลการวิจัยในระยะที่ 2 เป็นผลการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ สำหรับรายวิชาในหมวดวิทยาศาสตร์ศึกษาทั่วไป กับนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา รายละเอียดดังนี้

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยการประเมินตนเองของนิสิตจำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา 1) กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ 2) กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และ 3) กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ พบว่า นิสิตทุกกลุ่มสาขาวิชา มีคะแนนเฉลี่ยทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม หลังกิจกรรมสูงกว่าก่อนกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รายละเอียดผลการวิเคราะห์สถิติพื้นฐานแสดงในตาราง 2 และรายละเอียดผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนการประเมินตนเองด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ก่อนและหลังกิจกรรมจำแนกตามกลุ่มสาขาวิชาของนิสิต แสดงในตาราง 3

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา (n = 450)

องค์ประกอบ	ผลการประเมินจำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา					
	กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ (n = 114)		กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (n = 95)		กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (n = 241)	
	ก่อนกิจกรรม	หลังกิจกรรม	ก่อนกิจกรรม	หลังกิจกรรม	ก่อนกิจกรรม	หลังกิจกรรม
1. การประเมินทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking)	4.03 (0.54)	4.48 (0.50)	3.80 (0.52)	4.19 (0.55)	3.89 (0.56)	4.20 (0.62)
1.1 การเปิดรับข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจ	4.14 (0.73)	4.56 (0.59)	3.92 (0.68)	4.26 (0.68)	4.08 (0.74)	4.24 (0.71)

องค์ประกอบ	ผลการประเมินจำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา					
	กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ (n = 114)		กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (n = 95)		กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (n = 241)	
	ก่อนกิจกรรม	หลังกิจกรรม	ก่อนกิจกรรม	หลังกิจกรรม	ก่อนกิจกรรม	หลังกิจกรรม
1.2 มีการเชื่อมโยงของข้อมูล	3.88 (0.72)	4.43 (0.65)	3.67 (0.67)	4.17 (0.69)	3.84 (0.74)	4.20 (0.72)
1.3 แหล่งที่มาของข้อมูล	4.07 (0.69)	4.47 (0.63)	3.81 (0.74)	4.15 (0.68)	4.03 (0.72)	4.18 (0.74)
2. การประเมินทักษะด้านการทำงานร่วมกัน (Collaboration)	4.26 (0.54)	4.59 (0.50)	3.93 (0.62)	4.19 (0.60)	4.09 (0.60)	4.24 (0.65)
2.1 ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น	4.42 (0.68)	4.60 (0.58)	4.13 (0.73)	4.23 (0.77)	4.24 (0.73)	4.27 (0.75)
2.2 การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในทีม	4.16 (0.71)	4.62 (0.58)	3.84 (0.77)	4.23 (0.69)	4.00 (0.73)	4.23 (0.75)
2.3 การแบ่งหน้าที่การทำงานในทีม	4.22 (0.70)	4.56 (0.62)	3.83 (0.83)	4.14 (0.77)	4.04 (0.78)	4.24 (0.74)
3. การประเมินทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)	3.98 (0.62)	4.47 (0.58)	3.68 (0.66)	4.15 (0.57)	3.89 (0.63)	4.17 (0.67)
3.1 ความคิดริเริ่มที่แปลกใหม่	3.94 (0.72)	4.46 (0.67)	3.69 (0.76)	4.15 (0.74)	3.91 (0.75)	4.18 (0.78)
3.2 ความคล่องแคล่วในการใช้ความคิด	4.02 (0.73)	4.48 (0.65)	3.68 (0.75)	4.16 (0.70)	3.88 (0.78)	4.17 (0.77)
4. การประเมินทักษะด้านการสื่อสาร (Communication)	4.15 (0.57)	4.57 (0.53)	3.75 (0.59)	3.75 (0.59)	4.01 (0.61)	4.22 (0.65)
4.1 ความสามารถในการสื่อสาร	4.04 (0.67)	4.54 (0.61)	3.75 (0.78)	4.23 (0.68)	3.99 (0.76)	4.23 (0.75)
4.2 การรับข้อมูลและตีความหมาย	4.26 (0.72)	4.61 (0.59)	3.77 (0.76)	4.20 (0.70)	4.04 (0.75)	4.22 (0.75)

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนการประเมินตนเองด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมก่อนและ หลังกิจกรรมจำแนกตามกลุ่มสาขาวิชาของนิสิต (n = 450)

องค์ประกอบ	ผลการประเมินจำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา					
	กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ (n = 114)		กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (n = 95)		กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (n = 241)	
	t	Sig	t	Sig	t	Sig
1. การประเมินทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking)	8.275	.000	7.698	.000	5.812	.000
2. การประเมินทักษะด้านการทำงานร่วมกัน (Collaboration)	6.621	.000	4.780	.000	3.633	.000
3. การประเมินทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)	7.494	.000	8.099	.000	5.839	.000
4. การประเมินทักษะด้านการสื่อสาร (Communication)	7.603	.000	7.727	.000	4.681	.000

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัย ได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง 2 ข้อ คือ

1. พัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะบัณฑิตมหาวิทยาลัยพะเยาที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

2. ศึกษาผลการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบโดยรายละเอียดดังนี้

2.1 รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบตามแนวคิดของ Stanford d. school (Plattner, 2010) ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะบัณฑิตมหาวิทยาลัยพะเยาที่พึงประสงค์ตามกรอบ

มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วย 7 กิจกรรม คือ กิจกรรมที่ 1 การเตรียมความพร้อม สำหรับกิจกรรมการคิดเชิงออกแบบ กิจกรรมที่ 2 การทำความเข้าใจผู้ใช้งาน (Empathize) กิจกรรมที่ 3 การกำหนดปัญหา (Define) กิจกรรมที่ 4 การระดมความคิด (Ideate) กิจกรรมที่ 5 การสร้างต้นแบบนวัตกรรม (Prototype) กิจกรรมที่ 6 การทดสอบต้นแบบนวัตกรรม (Test) กิจกรรมที่ 7 การนำเสนอนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาสังคม (Pitching) ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวเป็นรูปแบบกิจกรรมที่เน้นการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 4 ทักษะหรือเรียกว่า 4Cs ดังนี้

ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking) ซึ่งนิสิตได้รับการพัฒนาผ่านกิจกรรมที่ 2 การทำความเข้าใจผู้ใช้งาน (Empathize) กิจกรรมที่ 3 การกำหนดปัญหา (Define) กิจกรรม

ที่ 4 การระดมความคิด (Ideate) และกิจกรรมที่ 6 การทดสอบต้นแบบนวัตกรรม (Test)

ทักษะการสื่อสาร (Communication) ซึ่งนิสิตได้รับการพัฒนาผ่านกิจกรรมที่ 2 การทำความเข้าใจผู้ใช้งาน (Empathize) กิจกรรมที่ 3 การกำหนดปัญหา (Define) และกิจกรรมที่ 6 การทดสอบต้นแบบนวัตกรรม (Test)

ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น (Collaboration) ซึ่งนิสิตได้รับการพัฒนาผ่านกิจกรรมที่ 2 การทำความเข้าใจผู้ใช้งาน (Empathize) กิจกรรมที่ 3 การกำหนดปัญหา (Define) กิจกรรมที่ 4 การระดมความคิด (Ideate) กิจกรรมที่ 5 การสร้างต้นแบบนวัตกรรม (Prototype) และกิจกรรมที่ 6 การทดสอบต้นแบบนวัตกรรม (Test)

ทักษะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and innovation) ซึ่งนิสิตได้รับการพัฒนาผ่านกิจกรรมที่ 4 การระดมความคิด (Ideate) และกิจกรรมที่ 5 การสร้างต้นแบบนวัตกรรม (Prototype) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ก่อเกียรติ ขวัญสกุล (2564, หน้า 164-184) ที่ได้บูรณาการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบ เพื่อพัฒนานวัตกรรมสื่อ โครงการชุมชนท่องเที่ยวโอท็อปวิถี บ้านวังยาว ตำบลเก็ง อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม พบว่ากิจกรรมกระบวนการคิดเชิงออกแบบประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) Empathy ระบุปัญหาของชุมชนและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย 2) Define ตีความปัญหาสังเคราะห์ข้อมูลจากสิ่งที่ได้เรียนรู้จากชุมชน ผลักดันให้เกิดความคิด 3) Ideate ระดมความคิดเห็นแบบไร้ขีดจำกัดเพื่อสร้างความ

คิดไม่ในการแก้ปัญหาให้เกิดขึ้น 4) Phototype พัฒนาสื่อต้นแบบเพื่อให้ผู้ใช้สามารถทดสอบและตอบคำถามให้เกิดการวิพากษ์ 5) Test ทดสอบสื่อต้นแบบกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อสังเกตประสิทธิภาพ ถ้าเพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนาและงานวิจัยของ พิษญา กล้าหาญ และวิสูตร โพธิ์เงิน (2564, หน้า 1-16) ที่ได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดกระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดกระบวนการคิดเชิงออกแบบประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมการและทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง 2) ขั้นตั้งกรอบปัญหา 3) ขั้นวางแผน/ระดมความคิด 4) ขั้นสร้างต้นแบบ 5) ขั้นทดสอบและประเมินและงานวิจัยอัญชิสา เหมทานนท์, วรณวิศา สืบบุญสรณ์ คล้ายจำแลง และสุดาร์ตน์ สารสว่าง (2563, หน้า 132-146) แนวทางการประยุกต์ใช้การคิดเชิงออกแบบในการพัฒนากิจกรรมคิดเชิงออกแบบของครู กรณีศึกษา ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 2 พบว่า รูปแบบกิจกรรมประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างความเข้าใจ (Empathize) 2) การตั้งกรอบโจทย์ (Define) 3) การสร้างความคิด (Ideate) 4) การสร้างต้นแบบ (Prototype) 5) การทดสอบ (Test)

2. ผลการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะบัณฑิตมหาวิทยาลัยพะเยาที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

ซึ่งรูปแบบกิจกรรมฯ เน้นให้นิสิตได้ฝึกการสอบถาม สืบค้นข้อมูลในประเด็นที่เป็นปัญหาที่ได้จากกลุ่มเป้าหมาย แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ร่วมกับสมาชิกในกลุ่มทำให้นิสิตได้ฝึกการสื่อสารภายในกลุ่ม หลังจากนั้นให้นิสิตเสนอความคิดและเลือกแนวคิดมาสร้างต้นแบบนวัตกรรม พร้อมทั้งนำเสนอต่อกลุ่มอื่นแล้วนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อสร้างต้นแบบนวัตกรรมในการแก้ปัญหา รายละเอียดดังนี้

2.1 ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) เกิดจากในกิจกรรมที่ 2 การทำความเข้าใจผู้ใช้งาน (Empathize) ทำให้นิสิตได้ทำความเข้าใจผู้ใช้งานเกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่กำหนด กิจกรรมที่ 3 การกำหนดปัญหา (Define) ทำให้นิสิตได้ฝึกการกำหนดปัญหาและกรอบแนวทางในการแก้ปัญหา กิจกรรมที่ 4 การระดมความคิด (Ideate) นิสิตได้เสนอวิธีการแก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรมและคัดเลือกวิธีการแก้ปัญหาในกิจกรรมที่ 5 การสร้างต้นแบบนวัตกรรม (Prototype) ทำให้นิสิตได้ร่างต้นแบบนวัตกรรมในการแก้ปัญหา กิจกรรมที่ 6 การทดสอบต้นแบบนวัตกรรม (Test) ทำให้นิสิตได้สร้างต้นแบบนวัตกรรม (Prototype) และนำเสนอต้นแบบนวัตกรรม (Prototype) และกิจกรรมที่ 7 การนำเสนอนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาสังคม (Pitching) ทำให้นิสิตนำเสนอนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของพิชญา กล้าหาญและวิสูตร โพธิ์เงิน (2564, หน้า 1-16) ที่ได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดกระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความ

เป็นนวัตกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยความเป็นนวัตกรรมประกอบด้วย ทักษะการตั้งคำถามทักษะการสังเกต ทักษะการมีปฏิสัมพันธ์ ทักษะการทดลองและทักษะการเชื่อมโยงความคิด ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

2.2 ทักษะการทำงานร่วมกัน (Collaboration) เกิดจากรูปแบบกิจกรรมในทุกขั้นตอนเน้นให้นิสิตได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มทำให้นิสิตได้ฝึกกระบวนการทำงานร่วมกับผู้อื่น สอดคล้องกับการศึกษาของณชนก หล่อสมบูรณ์, ปุณณรัตน์ พิชญไพบูลย์ และโสมฉาย บุญญานันต์ (2563, หน้า 1-11) ที่กล่าวว่า กระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อสร้างนวัตกรรมการแสดงออกทางศิลปะ เริ่มต้นด้วยการสร้างความซาบซึ้ง โดยใช้ผลงานศิลปะหรือวัตถุศิลปะเป็นสิ่งเร้ากระตุ้นความคิดและแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนไปสู่ผู้ที่เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นอันเป็นคุณลักษณะของมนุษย์ที่สมบูรณ์ พร้อมทั้งเชื่อมโยงประสบการณ์ของผู้เรียนกับผลงานศิลปะหรือวัตถุศิลปะนั้นๆ เพื่อค้นหาวิธีการแสดงออกทางศิลปะจากความคิดและความรู้สึกของผู้เรียน ซึ่งมีความเป็นไปได้ที่จะมีความแตกต่างกันออกไป นำไปสู่ลงมือปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรม และนำเสนอผลงานต่อผู้อื่นด้วยรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งนี้ผู้เรียนจำเป็นต้องรับฟังข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นของผู้อื่นที่สะท้อนกลับมาอันจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงผลงานและทักษะของผู้สร้างสรรค์

2.3 ทักษะการคิดสร้างสรรค์ (Creativity) เกิดจากรูปแบบกิจกรรมในกิจกรรมที่

5 การสร้างต้นแบบนวัตกรรม (Prototype) ทำให้ นิสิตได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการร่างต้นแบบ นวัตกรรมในการแก้ปัญหาให้เป็นรูปธรรม กิจกรรม ที่ 7 การนำเสนอนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาสังคม (Pitching) ทำให้นิสิตได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการ นำเสนอชิ้นงานในการแก้ปัญหา สอดคล้องกับ งานวิจัยของฐิติพร รุ่งเช้า (2564, หน้า 495-507); ญัฐกฤตา ไทยวงษ์, สุภัทรา คงเรือง และชบา พันธุ์ศักดิ์ (2562, หน้า 141-153) ที่ใช้กระบวนการ คิดเชิงออกแบบในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน พบว่า กระบวนการคิดเชิงออกแบบสามารถพัฒนาความคิด สร้างสรรค์ของนักเรียนได้จริง

2.4 ทักษะการสื่อสาร (Communication) เกิดจากรูปแบบกิจกรรมในทุกขั้นตอนเน้น ทำให้นิสิตได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ทำให้นิสิตได้ฝึก การสื่อสารภายในกลุ่ม ระหว่างกลุ่ม และการ สื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้ได้ข้อมูลตามที่ ต้องการตลอดจนการนำเสนอนวัตกรรมในการ แก้ปัญหา สอดคล้องกับ Chemi and Du (2017) ที่กล่าวว่า การคิดเชิงออกแบบเป็นสะพานเชื่อม ระหว่างศิลปะ วิทยาศาสตร์และวิชาอื่นๆ ตลอดจน ส่งเสริมการมีสมาธิและการรับรู้อัตลักษณ์ส่วนบุคคลและสังคม ซึ่งจะพัฒนาไปสู่ความมั่นใจและ ความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสังคม กระตุ้น ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ ความคิดเชิงเปรียบเทียบ ความคิดเชิงตรรกะและ การเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครู อาจารย์ นักวิชาการสถาบัน การศึกษา สามารถนำรูปแบบกิจกรรมไปใช้เป็น แนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนา ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมสำหรับผู้เรียน

1.2 สถาบันการศึกษาสามารถนำ รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ กระบวนการคิดเชิงออกแบบ ไปประยุกต์ใช้ในการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาศึกษา ทวิไปหรือรายวิชาอื่น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรพัฒนารูปแบบกิจกรรมการ เรียนการสอนโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ ที่สามารถนำไปจัดการเรียนการสอนในลักษณะการ เรียนในห้องเรียน การเรียนออนไลน์ และการเรียน แบบผสมผสาน

2.2 ควรพัฒนารูปแบบกิจกรรมการ เรียนการสอนโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบที่ สามารถพัฒนาตัวแปรอื่น เช่น ทักษะการเป็นผู้นำ การเปลี่ยนแปลงทางชุมชน และทักษะการเป็น ผู้ประกอบการ

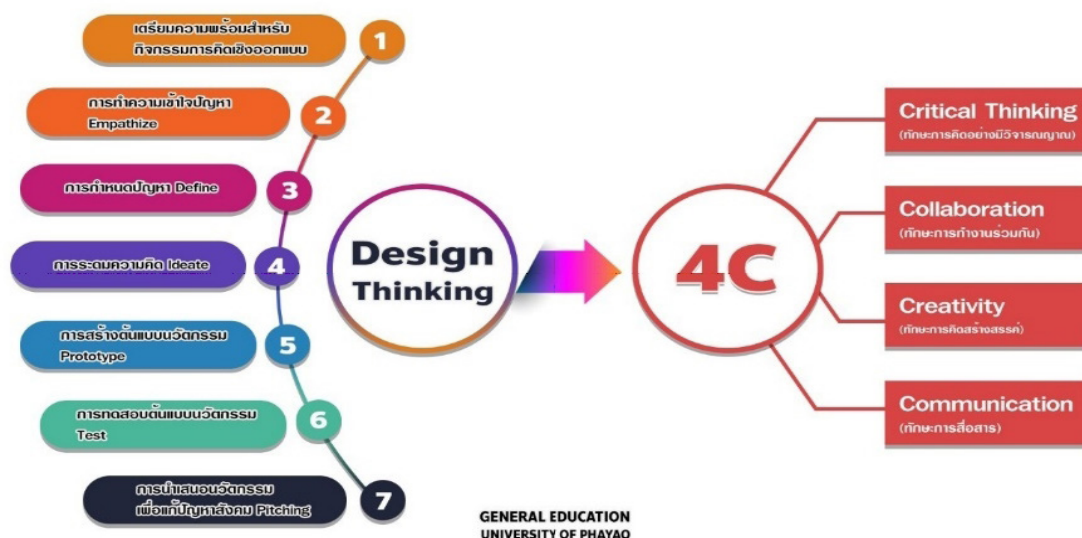
7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ กระบวนการคิดเชิงออกแบบในหมวดวิชาศึกษา ทวิไป เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะบัณฑิตมหาวิทยาลัย พะเยาที่พึงประสงค์ ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ

ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนาทักษะการเรียนรู้ และนวัตกรรม (4Css) ของนิสิต ที่ประกอบด้วย ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical

Thinking) ทักษะด้านการทำงานร่วมกัน (Collaboration) ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ทักษะด้านการสื่อสาร (Communication) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- ก่อเกียรติ ขวัญสกุล. (2564). การบูรณาการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อพัฒนา นวัตกรรมสื่อโครงการชุมชนท่องเที่ยวโอท็อปวิถี บ้านวังยาว ตำบลเก็ง อำเภอมะนัง จังหวัด มหาสารคาม. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 32(1), 164-184.
- เครือข่ายศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย. (2556). กรอบแนวคิดหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่สอดคล้องตามกรอบ มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (TQF: HED). กรุงเทพฯ: เครือข่ายศึกษา ทั่วไปแห่งประเทศไทย.
- ชลธิตา เทพหินลัฟ และคณะ. (2563). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการในหมวด วิชาศึกษาทั่วไป เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะบัณฑิตพันธุ์ใหม่ มหาวิทยาลัยพะเยา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 21(1), 67-81.
- ฐิติพร รุ่งเช้า. (2564). การพัฒนารูปแบบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้กระบวนการ. วารสาร ศิลปศาสตร์และอุตสาหกรรมบริการ, 4(2), 495-507.

- ณชนก หล่อสมบุรณ์, ปุณณรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์ และโสมฉาย บุญญานันต์. (2563). การทบทวนวรรณกรรม
อย่างเป็นระบบเกี่ยวกับกระบวนการคิดเชิงออกแบบในระบบการศึกษาสู่نواتกรรมการสอน
ศิลปะ. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 31(2), 1-11.
- ณัฐฤตา ไทยวงษ์, สุภัทรา คงเรือง และชบา พันธุ์ศักดิ์. (2562). การศึกษาผลการจัดประสบการณ์ตาม
แนวคิดเชิงออกแบบที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็ก
ปฐมวัย. *วารสารแสงอีสาน*, 16(1), 141-153.
- นรินทร์ นนทมาลย์ และคณะ. (2560). การสำรวจคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา
ตามความต้องการของคณาจารย์. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ.*, 14(1), 115-127.
- พิชญา กล้าหาญ และวิสูตร โพธิ์เงิน. (2564). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดกระบวนการคิด
เชิงออกแบบร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 49(2), 1-16.
- อัญชิสา เหมทานนท์, วรรณวิศา สืบบุญธรรม คล้ายจำแลง และสุภารัตน์ สารสว่าง. (2563). แนวทางการ
ประยุกต์ใช้การคิดเชิงออกแบบในการพัฒนากรอบความคิดเชิงออกแบบของครู: กรณีศึกษา
ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 7(2), 132-146.
- Battelle for Kids. (2010). *Partnership for 21st Century Skills 2009; Partnership for 21st
century skills 2020*. Retrieved from <https://www.battelleforkids.org/networks/p21>
- Carroll et al. (2010). Destination, Imagination and the Fires within: Design Thinking in a Middle
School Classroom. *International Journal of Art and Design Education*, 29(1), 37-53.
- Chemi, T. & Du, X. (2017). *Art-based method in education around the world*. River Publishers.
Retrieved from [https://so06.tci-thaijo.org/index.php/edujournal_nu/article/
view/191501/155951](https://so06.tci-thaijo.org/index.php/edujournal_nu/article/view/191501/155951)
- Khoiri, A., et al. (2021). 4Cs Analysis of 21st Century Skills-Based School Areas. *In Journal
of Physics: Conference Series*, 1764(2021), 1-10.
- Plattner, H. (2010). *An introduction to design thinking process guide*. Retrieved from
[https://dschool-old.stanford.edu/sandbox/groups/designresources/wiki/36873/
attachments/74b3d/ModeGuideBOOTCAMP2010L.pdf](https://dschool-old.stanford.edu/sandbox/groups/designresources/wiki/36873/attachments/74b3d/ModeGuideBOOTCAMP2010L.pdf)
- Tim, B. & Jocelyn, W. (2010). *Design Thinking for Social Innovation*. Stanford, CA: Leland
Stanford Jr. University.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: Harper and Row.

บทบาทของพระสงฆ์กับการจัดการสิ่งแวดล้อม ของชุมชนเมืองขอนแก่น*

The Role of Monks in Environmental Management of the Community in Khon Kaen City

ลำเจียน สุริยวงศ์, พุทธรักษ์ ปราบนอก และธนพฤกษ์ ชามะรัตน์

Lamngeune Souliyavong, Puttharak Prabnok, Thanapauge Chamaratana

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Khon Kaen University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: lamngeun.slyv@kkumail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์กับการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนเมืองขอนแก่น โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 13 คน ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม

ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์มีบทบาทในฐานะผู้นำในการวางรูปแบบและนโยบายเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน โดยพระสงฆ์จะเป็นผู้ตระหนักต่อปัญหาและนำพาชาวบ้านลงมือปฏิบัติอย่างจริงจังและขยายผลออกไปสู่ชุมชนในระดับครัวเรือน บทบาทในการอบรมสั่งสอนเรื่องสิ่งแวดล้อมผ่านหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อทำให้ชาวบ้านรู้และเข้าใจปัญหาและนำไปปฏิบัติต่อครัวเรือนตนเอง การจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนจะต้องมีการเข้าไปส่งเสริมและสนับสนุนให้พระสงฆ์กับชาวบ้านได้มีโอกาสร่วมกันและพัฒนาพื้นที่ร่วมกัน โดยจะต้องเปิดพื้นที่กลางให้วัด บ้าน พระสงฆ์ และชาวบ้านได้แลกเปลี่ยน พูดคุย และสนทนากันอย่างตรงไปตรงมาและหาแนวทางในการจัดการสิ่งแวดล้อมร่วมกัน

คำสำคัญ: การจัดการสิ่งแวดล้อม; พระสงฆ์; วัด; ชุมชน

*ได้รับบทความ: 8 พฤศจิกายน 2564; แก้ไขบทความ: 6 กรกฎาคม 2565; ตอรับตีพิมพ์: 24 กันยายน 2565

Received: November 8, 2021; Revised: July 6, 2022; Accepted: September 24, 2022

Abstract

The purpose of this research is to study the role of monks in environmental management of the community in Khon Kaen city. By using a qualitative approach to collect the important data from 13 respondents, this study conducts an in-depth interview and with and without participatory observation.

The results reveal that: monks play a key role in being a leader to set up a system and policy about the community environmental management. Particularly, monks are the ones who take the problem seriously and lead the villagers to act earnestly, and this widely spreads to the community at the household level. The role of educating the environment through the Buddhist principles to enhance knowledge and understanding of the villagers towards the problem and treat it at their own house, the community environmental management needs to promote and encourage monks and villagers to work and develop a space together. Specifically, the central space should be open for temples, villages, monks, and villagers to exchange, talk, and discuss frankly, and find a solution to address an environmental problem together.

Keywords: Environmental management; Monk; Temple; Community

1. บทนำ

ปัญหาสิ่งแวดล้อมนับว่าเป็นปัญหาสำคัญที่ทุกพื้นที่ทั่วโลกหันมาให้ความสนใจ ทั้งนี้เพราะว่าทุกคนต่างตระหนักดีว่า ปัญหาสิ่งแวดล้อมมีผลกระทบอย่างยิ่งต่อวิถีชีวิตของมนุษย์เอง และต่อระบบนิเวศขนาดใหญ่ซึ่งก็คือโลก ถ้าระบบนิเวศเป็นปัญหาก็จะส่งผลกระทบต่อชีวิตทั้งมวลบนโลก Crutzen (2006) เสนอว่า ในปี 1850 นั้นเห็นได้ชัดว่าเป็นจุดเริ่มต้นของผลกระทบของมนุษย์ในวงกว้างที่มีต่อปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย เช่น ทะเลสาบ ลำธาร แม่น้ำ และมหาสมุทรทั่วโลก กลายเป็นกรดมากขึ้น และปัจจัยอื่นๆ มากมายที่

ทำให้ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอันเป็นผลมาจากกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ได้ทำให้เกิดปัญหากับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักฐานชิ้นสำคัญอย่างหนึ่งก็คือ หลักฐานจากชั้นบรรยากาศของโลก ดูเหมือนจะสนับสนุนแนวคิดที่ว่ายุคอุตสาหกรรมคือจุดเริ่มต้นของแอนโทรโปซีน และการเกิดขึ้นของยุคอุตสาหกรรมทำให้เกิดมลพิษทางอากาศที่สูงขึ้น โดยเฉพาะก๊าซเรือนกระจกทั้งสองชนิดอันได้แก่ คาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) กับ มีเทน (CH_4) ริ่มสูงขึ้นแบบทวีคูณในปี 1850 โดยที่การเพิ่มขึ้นของก๊าซเรือนกระจกอันเนื่องมาจากกิจกรรมของ

มนุษย์ได้ส่งผลโดยตรงต่ออุณหภูมิโลกและทำให้ปัญหาสิ่งแวดล้อมยิ่งทวีคูณมากยิ่งขึ้น และเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดมลพิษทางสิ่งแวดล้อมและสภาพอากาศของโลกที่แปรปรวนและส่งผลกระทบต่อกิจกรรมต่างๆ ในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในที่สุด (Roof & Oleru, 2008, pp. 24-27)

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาของศตวรรษที่ 20 ความเข้มข้นของผู้คนในเมืองในโลกกำลังเกิดขึ้น โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนาเกือบทั้งหมด ในช่วงทศวรรษ 1990 ประชากรในเมืองของโลกได้เพิ่มขึ้นจาก 2.4 พันล้านคน เป็น 3.2 พันล้านคน โดยมีการเติบโตของเมืองอย่างมากมาที่เกิดขึ้นตามมา และกว่าร้อยละ 95 ของประชากรที่เพิ่มขึ้น 800 ล้านคนนั้น ต่างเป็นประชากรที่อาศัยอยู่ในเมืองของประเทศที่กำลังพัฒนา (UNDP, 1991) ไม่เพียงแต่การเติบโตของเมืองในประเทศกำลังพัฒนาเท่านั้น แต่จำนวนเมือง ที่มีประชากรมากกว่า 4 ล้านคนมักจะรู้จักกันในชื่อเมืองใหญ่ๆ ก็มีการเติบโตอย่างรวดเร็วเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการเติบโตของเมือง ก็จะมาพร้อมกับความเป็นเมือง รวมทั้งความยากจนและความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมก็มีปรากฏอยู่ด้วย (Setchell, 1995, pp. 1-18)

ในประเทศไทยมีนโยบายพัฒนาเมืองรองในภูมิภาคให้เป็นพื้นที่รองรับการพัฒนาประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม การค้าและการบริการ ฯลฯ เมืองรองหลายๆ เมืองได้ใช้นโยบายการพัฒนาจากรัฐไทยในช่วงประมาณ 4-5 ทศวรรษที่ผ่านมาอย่างเช่น เชียงใหม่ ขอนแก่น นครราชสีมา เป็นต้น (Glassman & Sneddon, 2003, pp.

93-115) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมืองขอนแก่นที่เป็นเมืองรองและตั้งอยู่ศูนย์กลางของภาคอีสาน อันเป็นภูมิภาคที่มีประชากรมากที่สุดในประเทศไทย ได้มีการวางแผนทางนโยบายการพัฒนามาตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 เป็นต้นมา (Sudhipongpracha & Dahiya, 2019, pp. 271-289) ปัจจุบัน ขอนแก่นมีการพัฒนามากขึ้นและผลกระทบจากการขยายตัวของเมืองและกลายเป็นเมือง พบว่า ปัญหาที่ตามมาเป็นอันดับ 1 คือ ปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ชุมชนเมือง (Thongyou et al., 2014, pp. 33-41) การเพิ่มขึ้นของปัญหาสิ่งแวดล้อมไม่จำกัดเฉพาะในพื้นที่ชุมชนและครัวเรือนเท่านั้น แต่ปัญหานี้ยังพบได้ทั่วไปในทุกพื้นที่ในเขตเมืองขอนแก่น งานศึกษาที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่า “วัด” ในเขตเมืองขอนแก่นเป็นอีกหนึ่งพื้นที่ที่มีปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมทำให้วัดเปลี่ยนแปลงไปด้วย วัดขนาดใหญ่ที่ตั้งอยู่ภายในตัวเมือง มีกิจกรรมหรือสิ่งที่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากกิจกรรมต่างๆ อย่างเลี่ยงไม่ได้ (พุทธรักษ์ ปราบนอก, 2562, หน้า 163-175) ซึ่งจากสภาพปัญหาดังกล่าวมีความพยายามที่จะค้นคว้าหาแนวทางในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและมีความร่วมมือมากยิ่งขึ้น ผลการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดในชุมชนเมืองนั้นอาศัยความเชื่อมโยงของหน่วยต่างๆ ที่เป็นหน่วยทางสังคมทั้งในระดับกลุ่มและระดับปัจเจกเข้ามาช่วยกันในการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัด (พุทธรักษ์ ปราบนอก และคณะ, 2563, หน้า 132-161)

แต่อย่างไรก็ตาม งานศึกษาเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ยังขาดมิติการขยายผลแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมนี้ออกไปสู่สังคมในลักษณะของการสร้างความร่วมมือ ทั้งที่เป็นข้อมูลใหม่และวิธีการใหม่ในทางวิชาการ หรือก็คือพระสงฆ์ในฐานะผู้นำทางศาสนาของชุมชนจะมีบทบาทอย่างไรต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนบนฐานของการบูรณาการร่วมกันได้ ในแง่หนึ่งก็คือ การพยายามที่จะนำเอาหลักคำสอน วิธีคิด และวิถีปฏิบัติของพุทธศาสนาให้เข้ามามีส่วนร่วมกับการพัฒนาสังคมได้อย่างจริงจังงานวิจัยนี้จึงเป็นการพยายามขยายพื้นที่ทางความรู้ของการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยจับยึดเอาบทบาทของพระสงฆ์ที่อยู่ในวัดของเขตเมืองขอนแก่น ว่ามีบทบาทสำคัญอย่างไรบ้างในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนเมืองขอนแก่นดังกล่าว

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์กับการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนเมืองขอนแก่น

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาบทบาทของพระสงฆ์กับการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนเมืองขอนแก่น ดังนั้นหน่วยในการวิเคราะห์คือหน่วยในระดับปัจเจก โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการศึกษา โดยในการออกแบบการวิจัย ผู้วิจัยเริ่มต้นจากการ

กำหนดแนวคิด ทฤษฎี จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นทำการกำหนดกรอบแนวคิดเพื่อออกแบบการวิจัย เมื่อได้กรอบแนวคิดแล้วผู้วิจัยจึงนำเอากรอบแนวคิดไปสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม และนำเอาข้อมูลมาวิเคราะห์ จากนั้นจึงทำการสรุปผลการวิจัยจากการวิเคราะห์ และนำเสนอผลการวิจัยสุดท้าย การวิจัยเชิงคุณภาพนี้ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีวิจัยแบบ “กรณีศึกษา” (Case Studies) ซึ่งเป็นวิธีการศึกษาเชิงลึกของการวิจัยเชิงคุณภาพจากการศึกษากรณีศึกษา 2-3 กรณี (Hagan, 2006) เหตุที่ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการดังกล่าวในการศึกษาก็เนื่องมาจากการวิจัยแบบกรณีศึกษาเป็นเสมือนการเปิดประตูสู่การทำความเข้าใจกระบวนการที่ถูกสร้างและถูกใช้โดยบุคคลปรากฏการณ์ เหตุการณ์ กลุ่ม หรือองค์กรภายใต้การศึกษาที่ผู้วิจัยให้ความสนใจ (Weick, 1995) และการศึกษาบทบาทของพระสงฆ์กับการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนเมืองขอนแก่นในครั้งนี้ก็เป็นความสนใจในการศึกษาตัวพระสงฆ์ในฐานะผู้กระทำการ (actor) ในการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัด (พุทธรักษ์ ปรานอก และคณะ, 2563, หน้า 132-161) จะมีบทบาทต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนเมืองขอนแก่นในลักษณะใด

2. การดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.1 การสร้างกรอบแนวคิด ผู้วิจัยได้ทำการสร้างกรอบแนวคิดของการวิจัยจากการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยโดยมุ่งเน้นนำเสนอแนวคิดเรื่องบทบาทของพระสงฆ์

กับชุมชน แนวคิดเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมแบบบูรณาการ เมื่อทำการทบทวนแล้วนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยและโจทย์ของการวิจัยเพื่อกำหนดแนวทางของการวิจัย และสร้างเครื่องมือในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้

2.2 การกำหนดพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่าการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ของการวิจัยด้วยวิธีการคัดเลือกแบบกรณีศึกษา โดยคัดเลือกจากการเป็นวัดที่ได้รับรางวัลจัดการสิ่งแวดล้อมดีเด่น ได้แก่ วัดนาถนาราม บ้านเต่าโน ต่าบลศิลา อำเภอมืองจังหวัดขอนแก่น และวัดป่าศิริวันนาราม บ้านหนองใหญ่ ตำบลในเมือง อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น ส่วนกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย เจ้าอาวาสวัดพระธาตุวัด กรรมกรวัด ผู้นำชุมชนชาวบ้าน และเจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด รวม 13 คน

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยใช้ทั้งวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลตามความเหมาะสมของบริบทในขณะนั้นพร้อมด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยการอ่านข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ จากนั้นก็ให้รหัสข้อมูลลงในข้อมูลดิบ แล้วทำการเชื่อมโยงข้อมูลและวิเคราะห์เนื้อหาตามกรอบแนวคิดที่กำหนดเอาไว้ ทั้งนี้กระบวนการวิเคราะห์จะดำเนินไปพร้อมๆ กับการตรวจสอบข้อมูลทุกขั้นตอนหากข้อมูลไม่ครบถ้วนผู้วิจัย

จะต้องกลับไปเก็บข้อมูลภาคสนามเพิ่มเติม

2.5 การนำเสนอผลการวิจัยหลังจากทำการวิเคราะห์ข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการเขียนรายงานผลการวิจัยเพื่อนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดเอาไว้ เพื่อแสดงให้เห็นถึงบทบาทของพระสงฆ์กับการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนเมืองขอนแก่น

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์กับการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนเมืองขอนแก่น แบ่งเป็น 3 ประเด็น 1) กล่าวถึงบทบาทของพระสงฆ์ในฐานะผู้นำในการวางรูปแบบและนโยบายเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน 2) บทบาทในการอบรมสั่งสอนเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน และ 3) การนำแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนโดยพระสงฆ์ไปใช้ โดยจะนำเสนอออกเป็นส่วนต่างๆ ดังนี้

1. การเป็นผู้นำในการวางรูปแบบและนโยบายเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน การมีบทบาทเป็นผู้นำของพระสงฆ์นี้ เป็นการมีบทบาทผ่านการสร้างความตระหนักรู้ต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในพื้นที่ ทำให้เห็นว่าพระสงฆ์เองได้ใช้การตระหนักรู้ในคุณค่าของสิ่งที่มีอยู่แล้วในชุมชนนั้นคือการรู้ในวัฒนธรรม โดยวิถีชีวิตของชาวบ้านที่มีความศรัทธาในพุทธศาสนา ความเชื่อเกี่ยวกับการสร้างบุญในพุทธศาสนา เช่น การทำบุญด้วยการใช้กำลังร่างกายจะได้บุญมาก การทำความสะอาดวัดชาติหน้าจะมีรูปร่างหน้าตาสวยงาม และจะมีการ

ทำความสะอาดวัดในวันสำคัญทางพุทธศาสนา เช่น วันเข้าพรรษา ออกพรรษา นอกจากนี้ยังพยายามสืบสานงานประเพณีต่างๆ ที่เป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชนด้วย เช่น การปลูกป่า 1 ต้น 1 ครอบครัว โดยให้เหตุผลว่าแต่ละครอบครัวจะได้สร้างบุญร่วมกันเพราะป่าไม้ให้ร่มเงากับผู้คนให้ที่อยู่อาศัยและให้อาหารกับสัตว์ต่างๆ ซึ่งนอกจากนี้ยังทำให้เห็นว่าการปลูกป่าช่วยให้ชุมชนฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ขึ้นมาได้ และยังช่วยให้เกิดความสุขทางนิเวศวิทยาภายในชุมชนด้วย สิ่งเหล่านี้ท่านเจ้าอาวาสพยายามสร้างและปลูกฝังให้เห็นถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อมในชุมชนเสมอมา นอกจากนี้เจ้าอาวาสแล้วยังพบว่าพระลูกวัดบางรูปที่มีแนวคิดที่จะเชิญชวนให้ชาวบ้านรู้จักที่จะรักษาสีเขียว รักษาพื้นที่สีเขียว และมีการจัดการขยะอย่างเป็นระบบระเบียบ พระลูกวัดท่านหนึ่งกล่าวว่า

“อาตมาเองก็พยายามที่จะสร้างรากฐานการคิด และการปฏิบัติให้กับชาวบ้าน อย่างเขมาวัดก็ต้องบอกให้เขารู้ว่าวัดเป็นสถานที่สำคัญเป็นสถานที่ที่ทุกคนเข้ามาแล้วต้องได้รับความรู้สึกสงบเย็น ทั้งภายในและภายนอก อย่างภายนอกสำคัญมาก เราจะต้องจัดสถานที่ จัดการขยะไม่ให้เห็นเกลื่อนกลาด จะต้องปิดกวาดเช็ดถู อาตมาก็พาพระที่เข้ามาบวชใหม่ทำตลอด ญาติโยมพอเขาได้ฟังบางคนก็มาช่วยเรานะ ไม่ว่าจะเป็นการทำทำความสะอาดบริเวณวัด การจำกัดขยะอย่างถูกวิธี การแยกขยะ อาตมาก็พาทำ ทำแล้วก็บอกญาติโยมว่าให้กลับไปทำที่บ้าน อย่างบ้านใกล้ๆ วัดอาตมาก็ไปดู ไปสังเกต ไปพาเขาทำ แล้วเขาก็ชวน

กันทำ บอกเขาไปว่าขอเราขายได้เราก็แยกออกมาอาหารเศษเหลือก็เอาไปเลี้ยงสัตว์ได้ ไปทำปุ๋ยใส่ต้นไม้ก็ได้ อาตมาพาเขาทำแบบนี้มาหลายปีแล้วไม่ใช่แค่วัดที่สะอาดน่าลงสังเกตดูได้ แต่หมู่บ้านรอบวัดก็สะอาดสะอาดด้วย ชาวบ้านเขาไม่ได้มีเครื่องมือเทคโนโลยีสำคัญอะไรหรอก แต่เขามีความคิดว่าเขาอยากทำให้สิ่งแวดล้อมดี อาตมาเลยเริ่มจากวัดก่อนพาเขาคิด พาเขาทำและขยายผลออกไปแล้วก็ได้ผลดีด้วย” (พระสมพงษ์ (นามสมมติ), การสัมภาษณ์, 13 มีนาคม 2563)

จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า การมีภาวะผู้นำของพระสงฆ์ถือเป็นเรื่องสำคัญยิ่งที่จะก่อให้เกิดเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะชักชวนให้ชาวบ้านปฏิบัติตามการเป็นภาวะผู้นำในตัวพระสงฆ์ในบริบทของสังคมอีสานนั้นถือเป็นบทบาทอย่างหนึ่งที่เห็นได้ชัดเจนตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ที่ชาวบ้านกับวัดมีความสนิทชิดใกล้กันอย่างมาก บทบาทนี้ไม่ใช่บทบาทเชิงอำนาจในแนวคิด แต่เป็นบทบาทผู้นำที่ทำให้เห็นเป็นแบบอย่างแล้วขยายผลไปสู่ชุมชน ซึ่งในแง่ของการจัดการสิ่งแวดล้อมถือเป็นเรื่องที่ดีมากที่อาศัยบทบาทดังกล่าวในการเข้าไปจัดการสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังมีการร่วมมือกันหาแนวทางในการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชนอย่างเสรี เปิดพื้นที่ร่วมกัน โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้ริเริ่มเชิญชวนชาวบ้านเข้ามามีส่วนสำคัญในการระดมความเห็นและหาทางออกร่วมกันในการจัดการสิ่งแวดล้อม ชาวบ้านที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนหนึ่งกล่าวไว้ว่า

“ท่านเจ้าอาวาสท่านนี้ดีมาก จะพาเราทำงานชุมชนตลอดเลย โดยเฉพาะนี้แหละเรื่องสิ่ง

แวดล้อมกับการจัดการสิ่งแวดล้อมเห็นได้ชัดเจนเลยนะ ข้อดีมากๆ คือ ท่านไม่ได้บอกว่าให้ทำตามท่านทั้งหมด เพราะแต่ละครัวเรือนเราก็ไม่ได้มีทรัพยากรเหมือนกัน ท่านก็จะเรียกมาร่วมกันหาแนวทางที่ดี เรียกชาวบ้านมาประชุมร่วมกันที่วัด แล้วก็ให้เสนอว่าเราจะเอาแบบไหน ทำอย่างไรในการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัด ก็มีมา 10-15 ครัวเรือนมาประชุมระดมความเห็นกันเสมอ ก็ถือว่าท่านเป็นผู้นำที่เปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นได้เต็มที่เลยครับ” (อุดม (นามสมมติ), การสัมภาษณ์, 13 มีนาคม 2563)

นอกจากพระสงฆ์จะเป็นผู้นำในการเป็นแบบอย่างแล้วนั้น พระสงฆ์ยังเป็นพื้นที่กลางที่ทำให้เกิดการระดมสมองของชาวบ้าน ผ่านวัดที่เป็นศูนย์กลางของการทำงานร่วมกันของชาวบ้านกับชาวบ้านหรือชาวบ้านกับทางวัดเองด้วย เป็นการเปิดโอกาสให้กรรมการวัดมีส่วนในการตัดสินใจ ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง รวมถึงหน่วยงานต่างๆ ที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาทางด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชนให้ดีขึ้น โดยภาวะผู้นำเหล่านี้ถือเป็นกลยุทธ์สำคัญยิ่งของการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนที่เริ่มต้นมาจากวัดอันมีพระสงฆ์เป็นผู้ริเริ่มต้น

2. การอบรมสั่งสอนเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน นอกจากจะเป็นผู้นำในการพาชาวบ้านจัดการสิ่งแวดล้อม และอนุรักษ์ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนแล้ว บทบาทสำคัญอีกอย่างหนึ่งของพระสงฆ์ก็คือการเทศนาสั่งสอนและเผยแผ่พุทธศาสนา ซึ่งเป็นข้อวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์ที่จะต้องทำอยู่แล้ว ทว่าในเรื่องเกี่ยวกับ

สิ่งแวดล้อมนั้น พบว่า มีการเผยแผ่พุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม โดยใช้คำสอนที่เป็นนิทาน เป็นชาดก หรือเป็นพระวินัยของพระสงฆ์และข้อพึงปฏิบัติของชาวพุทธมาเป็นการเทศนาสั่งสอนพุทธศาสนิกชน

ภายหลังจากที่ชาวบ้านถวายภัตตาหารแด่พระเสร็จ ก็จะมีการปิดกวาด ทำความสะอาดบริเวณวัดก่อนถึงจะกลับบ้าน ซึ่งจะเป็นกลุ่มเยาวชนชายหญิงช่วยกันทำความสะอาดบริเวณวัด และจะมีโครงการที่ทำร่วมกัน บวร เป็นโครงการที่ทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างบ้านวัดหน่วยงานราชการหรือโรงเรียน เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างวัดกับชุมชน วัดเป็นแรงผลักดันให้และสร้างศรัทธาแก่ชาวบ้าน และเยาวชน ในชุมชน เป็นอย่างมาก จนทำให้กลุ่มเยาวชนในชุมชนมีความเข้มแข็งมีโครงสร้างของกลุ่ม หากวัดมีงานบุญต่างๆ กลุ่มเยาวชนจะมีบทบาทมากในการจัดการขยะโดยการเก็บขยะหลังจากงานเสร็จแล้วมีการร่วมกันเก็บขยะ และชุมชนก็ยังให้ความร่วมมือกับวัดในการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดสร้างได้ด้วยศรัทธาในตัวของพระอาจารย์ และการสร้างความสามัคคีในชุมชนเองก็ได้กับอบรมสั่งสอนจากวัด ทุกคนจึงมีลักษณะรูปแบบเดียวกันหมด พระท่านจะสอนเรื่องของกรรม แล้วชาวบ้านนำมาพิจารณาแล้วเชื่อตาม ให้มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันจนนำมาสู่โครงการขยะในหมู่บ้าน เป็นโครงการสงเคราะห์ศพ ในหมู่บ้านและระดับตำบล ศพละ 20 บาท ซึ่งในแต่ละหมู่บ้านที่เข้าโครงการนี้จะมีการเปิดรับซื้อขยะเดือนละครั้งแล้วจะมีการเก็บไว้ในบัญชีของแต่ละคนหากมีสมาชิกในกลุ่มเสียชีวิตก็นำเงิน

ส่วนที่ขายขยะให้กับกลุ่มมาเป็นเงินสงเคราะห์ศพของแต่ละคน นอกจากนี้สำหรับการเทศนาเรื่องขยะจะเปรียบเทียบให้ชาวบ้านได้เห็นอย่างชัดเจนว่า ขยะเปรียบเสมือนสิ่งที่ที่เข้ามากระทบกับจิตใจเราหากทำความสะอาดมีการเก็บขยะ แยกขยะก็เหมือนกับเราทำความสะอาดร่างกายจิตใจของเราไปด้วย สำหรับการใช้ปันโตแทนการจัดสำหรับอาหารเป็นประเพณีประจำหมู่บ้านชาวบ้านจะปฏิบัติร่วมกันเป็นปกติว่าปันโตใส่อาหารมาถวายพระโดยที่ไม่มาจัดใส่สำหรับอีก การสร้างการตระหนักรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเช่นนี้เป็นเหมือนการสร้างการขัดเกลาทางสังคม ที่เป็นอิทธิพลสำคัญต่อพฤติกรรมความเชื่อ การกระทำของบุคคลที่อยู่ภายใต้อำนาจจะเชื่อฟังผู้มีอำนาจ นั่นคือพระสงฆ์ที่อยู่ในฐานะของผู้มีอำนาจอันเป็นผู้นำทางด้านจิตวิญญาณสามารถขัดเกลาพุทธศาสนิกชนในการอบรมเทศนาสั่งสอนเกี่ยวกับการจัดการและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติภายในชุมชนได้

นอกจากนี้ ยังมีการเทศนาอบรมปลูกฝังให้ชาวบ้านทำกิจกรรมเปลี่ยนขยะให้เป็นทาน โดยทางวัดจะนำชาวบ้านเก็บขยะที่สามารถนำไปขายได้ เช่น ขวดน้ำพลาสติก เมื่อได้จำนวนที่มากพอก็จะนำไปขายแล้วจะนำเงินที่ได้จากการขายขยะไปซื้ออุปกรณ์ในการทำมาหากิน เช่น ไม้กวาด ไม้ถูพื้น น้ำยาล้างห้องน้ำ แปรงขัดห้องน้ำ น้ำยาล้างจาน ในการจัดการเกี่ยวกับการจัดซื้ออุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ทำความสะอาดกลุ่มชาวบ้านเป็นผู้จัดการเนื่องจากจะทราบดีว่ามีอะไรบ้างที่มีความสำคัญจำเป็นที่จะต้องซื้อ ส่วนขยะที่เป็น

จำพวกใบไม้กิ่งไม้เล็กๆ จะมีคอกสำหรับการทำปุ๋ยหมักที่อยู่ทางทิศตะวันออกวัดติดกับเขตภูมิพระ และในส่วนข้อตกลงที่ชาวบ้านให้ข้อตกลงร่วมกัน คือการใช้พวงหรีดงานศพที่สามารถใช้ประโยชน์ได้จริง แทนการใช้ดอกไม้สดหรือดอกไม้แห้งเพื่อลดขยะให้กับวัด โดยจะใช้พัดลมแล้วจะมีการแจกจ่ายไปยังโรงเรียนต่างๆ ในชุมชน

กล่าวได้ว่าบทบาทสำคัญของพระสงฆ์ในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนนั้นประกอบไปด้วยบทบาทของการเป็นผู้นำในการวางรูปแบบและนโยบายเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน และการใช้คำสอนทางพุทธศาสนาในการส่งเสริมให้ผู้คนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมร่วมกัน ซึ่งเมื่อพระสงฆ์มีภาวะของการเป็นผู้นำอันเนื่องมาจากว่าเป็นศูนย์รวมชาวบ้านและนำพาชาวบ้านทำกิจกรรมต่างๆ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตัวของพระสงฆ์ และนำไปสู่การเป็นผู้นำชาวบ้านพร้อมทั้งเทศนาอบรมสั่งสอนและนำพาลงมือปฏิบัติในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนเสมอมานอกจากนี้ยังเห็นว่าในเชิงกายภาพ พระสงฆ์ก็ยังเป็นผู้ริเริ่มให้ชาวบ้านได้เข้ามาเรียนรู้การจัดการขยะของวัด แล้วนำเอาไปใช้กับบ้านของตนเอง ให้เป็นระบบการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

3. การนำแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนโดยพระสงฆ์ไปใช้การจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนที่ริเริ่มโดยพระสงฆ์แม้จะไม่ใช่วิธีทางสำคัญเท่ากับการเริ่มต้นด้วยชาวบ้านเองก็ตาม แต่เราก็เห็นได้ว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมที่เริ่มต้นด้วยพระสงฆ์นี้ขึ้นอยู่กับบริบทของพื้นที่ที่ดูจะมีความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นระหว่างวัดกับชาวบ้าน ซึ่งจะ

เป็นความสัมพันธ์ที่ดีนี้จะช่วยเป็นส่วนเสริมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนได้โดยอาศัยสิ่งที่เรียกว่าภาวะผู้นำของพระสงฆ์ในการนำพาชาวบ้านทำกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมตามที่ได้กล่าวไปในส่วนก่อนหน้านี้

หากพิจารณาในพื้นที่ดังกล่าวเราจะพบว่าพระสงฆ์ในแต่ละวัดต่างมีบทบาทสำคัญคล้ายๆ กันคือบทบาทของการเป็นผู้นำชุมชนและบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนหลักและวิธีการในการจัดการสิ่งแวดล้อมให้ชุมชน เช่น การใช้หลักการทางด้านคำสอนผ่านการเทศนาเพื่อให้ชาวบ้านตระหนักรู้เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ที่มีอยู่ในคำสอนทางศาสนา ซึ่งส่งผลต่อการแปลงมูลค่าเชิงวัตถุเป็นบุญในทางศาสนาพุทธ และยังช่วยให้ชาวบ้านจัดการสิ่งแวดล้อมทั้งของบ้านและของวัดไปพร้อมๆ กัน

สำหรับแนวทางการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์นั้น ในงานวิจัยนี้พบว่า พระสงฆ์จะต้องอาศัยบทบาทสำคัญในฐานะของศูนย์กลางและผู้นำในชุมชน แล้วนำเอาความเป็นผู้ทางด้านต่างๆ ผ่านทุนทางสังคมที่พระสงฆ์มีต่อชาวบ้านร่วมมือกันในการสร้างความเชื่อมั่นและหาแนวทางหรือวิธีการในการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชนร่วมกันอย่างเปิดกว้าง โดยไม่จำกัดการแสดงออกให้เป็นไปในทางใดทางหนึ่งเท่านั้น แต่จะต้องเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการร่วมกันแล้วนำไปปฏิบัติพร้อมติดตามผลที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอและนำเอาปัญหาหรืออุปสรรคหลังการปฏิบัติมาแลกเปลี่ยนกันและหาทางออกร่วมกันดังที่ชาวบ้านคนหนึ่งกล่าวว่า

“การที่มันจะทำได้แบบนี้ผมว่ามันน่าจะยากมากนะครับ ถ้าพระในวัดไม่มีความรู้ ไม่มีภูมิปัญญาในการนำพาพวกเราลงมือปฏิบัติจริงๆ แต่ผมว่าถ้าที่อื่นทำแบบนี้ได้ก็ไม่เลวนะ มันทำได้แน่ ขึ้นอยู่กับว่าพระสงฆ์จะมีกลยุทธ์อย่างไรในการสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้น ผมมองว่าการสร้างความเชื่อมั่นในพระสงฆ์หรือวัดเอง จะเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ทุกที่สามารถนำเอาหลักการแบบชุมชนของเราไปใช้ได้ ตรงนี้และเป็นฐานสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือความพร้อมของชาวบ้านที่พร้อมใจกันจะเปลี่ยนแปลงให้ชุมชนมันดีขึ้น โดยเฉพาะในสังคมอีสานเราผมว่าเป็นไปได้และไม่ยากเลย เริ่มแรกก็เอามาจากจุดเริ่มต้นของพระสงฆ์เราเองเลยนี่แหละครับแล้วก็ขยายผลออกไปผมเสนอว่าชุมชนอื่นก็ควรเริ่มแบบนี้แหละอาศัยเอาอัตลักษณ์ชุมชนที่มีอยู่มาร่วมกันสร้างมันขึ้นมา นั่นคือศักยภาพที่ชุมชนมีและช่วยให้การจัดการสิ่งแวดล้อมดีขึ้นได้ยังเป็นพระที่ชาวบ้านเคารพนับถือยิ่งดีมากๆ ครับ ขึ้นต้นสุดก็ต้องเริ่มจากใครสักคนที่จะพาคนทั้งชุมชนทำและขยายผลต่อไป” (พัฒนา (นามสมมติ), การสัมภาษณ์, 13 มีนาคม 2563)

จะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ข้างต้นว่าการจะนำเอารูปแบบของการจัดการสิ่งแวดล้อมที่อาศัยเอาบทบาทของพระสงฆ์ในชุมชนเป็นจุดเริ่มต้นนั้น ชาวบ้านในชุมชนจะต้องมีความเชื่อมั่น และความเคารพต่อพระสงฆ์ก่อน จากนั้นจะต้องมีการพร้อมใจกันที่จะร่วมมือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับความรู้หรือประสบการณ์ที่ตนเองมีต่อการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อที่จะให้เกิดประสิทธิภาพและเข้าใจต่อกันและกัน นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูล

สำคัญยังกล่าวต่อไปอีกว่า การนำเอาวิธีการหรือรูปแบบของชุมชนที่มีความสำเร็จแล้วไปใช้งานจริงนั้น อาจจะต้องดูบริบทของชุมชนประกอบด้วย ไม่เพียงแต่จะอาศัยพระสงฆ์ที่มีบทบาทของการเป็นผู้นำเท่านั้น เพราะจะต้องอาศัยแง่มุมที่ว่าพระสงฆ์จะต้องเริ่มต้นเป็นผู้ตระหนักต่อการหวงแหน รักษา และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในชุมชนด้วย นอกจากนี้จะต้องทำให้ชาวบ้านรู้และเข้าใจในปัญหาสิ่งแวดล้อมและพยายามที่จะร่วมกันพัฒนาขับเคลื่อนแนวทางการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมต่อไปด้วย แนวทางที่สำคัญจึงไม่ใช่อื่นใดนอกจากการสร้างการตระหนักรู้และการสนับสนุนจากองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะต้องเข้ามาจัดสรร และกระทำการเพื่อช่วยเหลือให้ชุมชนได้ใช้ศักยภาพของชุมชนออกมาร่วมกันในการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยมีวัดและพระสงฆ์เป็นจุดเริ่มต้น แต่ก็มีข้อจำกัดเรื่องของบริบทพื้นที่ที่มีความไม่คงที่เหมือนกันตลอดไป

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมโดยอาศัยเอาพระสงฆ์เป็นจุดเริ่มต้นเป็นเรื่องสำคัญในสังคมชาวพุทธ โดยเฉพาะภาคอีสานที่พระสงฆ์กับชาวบ้านมีความแน่นแฟ้นสัมพันธ์กันตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ดังนั้นบทบาทดังกล่าวจึงเป็นจุดสนใจที่ทำให้ผู้วิจัยเข้าไปศึกษาบทบาทของพระสงฆ์กับการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน

ประเด็นสำคัญอย่างแรกที่พบในการวิจัยครั้งนี้คือ พระสงฆ์เป็นผู้นำคนสำคัญในการเป็น

แบบอย่างและชักชวน พร้อมทั้งยังลงมือปฏิบัติเริ่มจากวัดจนขยายผลไปสู่ชาวบ้าน โดยเริ่มจากการคัดแยกขยะ การจัดบริเวณวัดเป็นสัดส่วน การแยกเศษอาหาร การทำปุ๋ยอินทรีย์ สิ่งเหล่านี้เป็นการเริ่มต้นจัดการสิ่งแวดล้อมจากวัดโดยมีส่วนร่วมและเป็นการจัดการสิ่งแวดล้อมแบบบูรณาการหลากหลายวิธีร่วมกันกับชาวบ้าน จากนั้นก็ขยายผลตรงนี้ไปยังชุมชนให้ชาวบ้านได้ปฏิบัติและนำไปใช้ โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้นำคอยติดตามและให้ชาวบ้านเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเป็นครั้งๆ ไป จะเห็นได้ว่าพระสงฆ์มีบทบาทด้านการเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชน ทำให้ชุมชนเกิดความไว้วางใจเชื่อใจในการมอบอำนาจนำในทางสังคมให้กับพระสงฆ์ โดยเฉพาะในด้านการเป็นผู้นำในการจัดการสิ่งแวดล้อม ในแง่นี้พระครูสังฆรักษ์ประจวบ วุฑฒิจาริ และวีรธรรม ปัญจพันธ์ (2562, หน้า 101-119) ได้ทำการศึกษาพบว่า ปัจจุบันบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคมจังหวัดเชียงใหม่ได้ अनुวัตรตามสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างชัดเจน มีการทำงานร่วมมือกันกับชาวบ้านอย่างใกล้ชิด อย่างเช่นบทบาทของพระสงฆ์ในขอนแก่นที่ต้องมีการปรับตัวในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามสภาพสังคมด้วย และงานของ Daniels (2010, pp. 962-972) ที่ได้ชี้ให้เห็นว่าพุทธศาสนามีความสามารถในการมองเห็นและการสนับสนุนทุนทางสังคมที่มีศูนย์กลางอยู่ที่การสร้างชุมชนและการพึ่งพาซึ่งกันและกัน เป็นความเห็นอกเห็นใจ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และแสดงให้เห็นว่าทัศนคติของชาวพุทธและโลกที่เกี่ยวข้องสามารถป้อนเข้าสู่การตอบสนองที่

เหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อความท้าทายที่กำลังจะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้ โดยเฉพาะผู้กระทำการที่เป็นพระสงฆ์อาศัยความศรัทธาที่ชาวบ้านมีต่อพระสงฆ์นำไปสู่การสร้างการตระหนักรู้ต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งก็มีลักษณะคล้ายคลึงกับงานของพุทธรักษ์ ปราบนอก และคณะ (2563, หน้า 132-161) ที่ชี้ให้เห็นถึงบทบาทของพระสงฆ์ในฐานะของการเป็นผู้นำ อย่างไรก็ดี งานวิจัยชิ้นนี้ได้ให้อธิบายที่น่าสนใจมากขึ้นในแง่ที่ว่า ในการจัดการสิ่งแวดล้อมนี้ ไม่ใช่จบลงที่วัดที่มีพระสงฆ์เป็นผู้กระทำการหลักเท่านั้น แต่งานวิจัยชิ้นนี้ได้ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีอย่างแนบแน่นระหว่างพระสงฆ์กับชุมชน ซึ่งเป็นทุนทางสังคมที่เห็นได้ชัดเจนในสังคมอีสาน จึงปฏิเสธไม่ได้ว่าการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนที่ผู้วิจัยได้เข้าไปศึกษานั้นมีพระสงฆ์เป็นผู้กระทำการสำคัญที่นำพาชาวบ้านดำเนินการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างน่าสนใจ

นอกจากนี้ ข้อค้นพบที่ว่าภาคศาสนาอบรมสั่งสอนโดยใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนาเป็นตัวขับเคลื่อนนั้น ยังทำให้สามารถเกิดการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีได้นั้น ในงานของ Henning (1998) และเจษฎา มุลยาพอ (2556) ก็ได้ชี้ว่าพุทธศาสนากับนิเวศวิทยาเชิงลึก (deep ecology) มีความคล้ายคลึงกันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้ามามีส่วนร่วมของชาวพุทธในการปกป้องคุณค่าทางจิตวิญญาณและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับป่าเขตร้อนตามธรรมชาติในประเทศที่นับถือศาสนาพุทธในเอเชีย เช่น ประเทศไทย, กัมพูชา, ลาว, และศรีลังกา

งานชิ้นนี้ยังชี้ว่า พุทธศาสนาและนิเวศวิทยาเชิงลึกต่างตระหนักถึงภาระหน้าที่ทางศีลธรรมหรือคุณค่าและความรับผิดชอบในการปกป้องป่าเขตร้อนสำหรับคนรุ่นต่อไปของทุกสายพันธุ์พืชและสัตว์ที่รู้จักและไม่รู้จัก ซึ่งก็คือแนวคิดที่อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และโลกธรรมชาติในฐานะที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มนุษย์ไม่ได้เป็นศูนย์กลางของคุณค่าต่างๆ และธรรมชาติก็ไม่ได้มีคุณค่าในความหมายของสิ่งที่ให้ประโยชน์กับมนุษย์หรือมีคุณค่าในตัวเอง แต่สิ่งที่มีคุณค่าในตัวเองคือระบบนิเวศที่เปรียบเสมือนสิ่งมีชีวิตขนาดใหญ่ที่มีความสมดุลในตัวเอง ดังนั้นบทบาทของพระสงฆ์จึงเป็นบทบาทสำคัญอย่างหนึ่งในชุมชนที่จะช่วยฟื้นฟูและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นได้ด้วย

6. ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยพบว่า พระสงฆ์กับชาวบ้านยังมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการเป็นผู้นำทางด้านการเคลื่อนไหวและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้น ยังถือว่าเป็นจุดเด่นที่เห็นได้ชัด แม้จะมีการเริ่มต้นเมื่อประมาณ 3-4 ทศวรรษก่อนหน้าที่ผ่านมา แต่ทุกวันนี้ก็ยังเห็นได้ชัดว่าความสัมพันธ์และบทบาทดังกล่าวยังคงอยู่ โดยมีข้อเสนอดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การเข้าไปส่งเสริมและสนับสนุนให้พระสงฆ์กับชาวบ้านได้มีโอกาสทำงานร่วมกันและพัฒนาพื้นที่ร่วมกัน

1.2 เปิดพื้นที่กลางให้วัด บ้าน พระสงฆ์ และชาวบ้านได้แลกเปลี่ยน พูดคุย และสนทนากัน

อย่างตรงไปตรงมาและหาแนวทางในการจัดการ
สิ่งแวดล้อมร่วมกัน

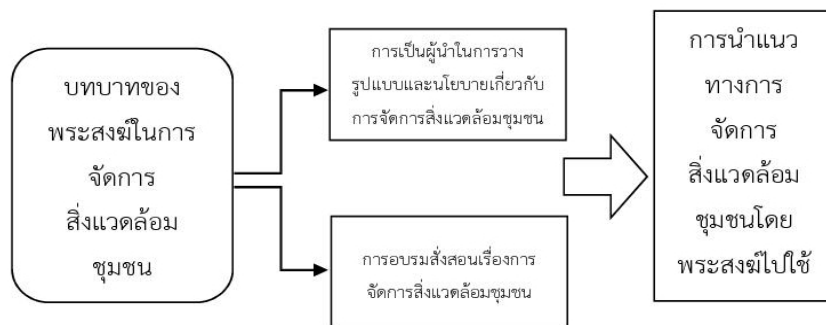
2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้ง
ต่อไป

2.1 เรื่องการมีบทบาทสำคัญของ
พระสงฆ์ต่อชุมชนในเรื่องของการจัดการสิ่งแวดล้อม
เป็นเรื่องที่เห็นได้ชัดเจนในพื้นที่ที่ผู้วิจัยเข้าไปศึกษา

2.2 การศึกษาพระสงฆ์กับชาวบ้าน
ในกระแสโลกสมัยปัจจุบัน

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการวิจัยชี้ให้เห็นว่า พระสงฆ์ในชุมชน
เมืองขอนแก่นยังเป็นผู้ดำเนินการวางรูปแบบและ
นโยบายเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนร่วม
กันกับชาวบ้านได้เป็นอย่างดี และมีการอบรมเรื่อง
การจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนแทรกสอดเข้าไปใน
การสอนทางพุทธศาสนา ทั้งสองอย่างนี้ก่อให้เกิด
รูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างเห็นได้
ชัดเจนนำไปสู่วิถีปฏิบัติที่ชัดเจน

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- เจษฎา มุลยาพอ. (2556). *การประยุกต์ใช้หลักคำสอนด้านนิเวศวิทยาในพระไตรปิฎกเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของพระสงฆ์ในจังหวัดอุดรธานี*. (รายงานการวิจัย). หนองคาย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย.
- พระครูสังฆรักษ์ประจวบ วุฑฒิจาริ และ วีรธรรม ปัญจพันธ์. (2562). บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา*, 10(1), 101-119.
- พุทธรักษ์ ปราบนอก. (2562). ปัญหาภาวะโลกร้อนของวัดในพุทธศาสนา. *มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 36(2), 163-175.
- พุทธรักษ์ ปราบนอก และคณะ. (2563). ตัวแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดในภาคอีสาน. *มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 37(3), 132-161.

- Crutzen, P. J. (2006). The “Anthropocene”. In Ehlers, E., Krafft, T (Ed.). *Earth system science in the anthropocene* (pp. 13-18). Berlin: Springer.
- Daniels, P. L. (2010). Climate change, economics and Buddhism—Part 2: New views and practices for sustainable world economies. *Ecological Economics*, 69(5), 962-972.
- _____. (2011). Buddhism and sustainable consumption. In Zsolnai, L. (Ed.). *Ethical Principles and Economic Transformation-A Buddhist Approach* (pp. 35-60). Dordrecht: Springer.
- Glassman, J. & Sneddon, C. (2003). Chiang Mai and Khon Kaen as growth poles: regional industrial development in Thailand and its implications for urban sustainability. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 590(1), 93-115.
- Hagan, F. E. (2006). *Research Methods in Criminal Justice and Criminology*. (7th ed.). Boston, MA: Allyn and Bacon.
- Henning, D. H. (1998). Buddhism and Deep Ecology: protection of spiritual and cultural values for natural tropical forests in Asia. In *Personal, societal, and ecological values of wilderness: Proceedings of the Sixth World Wilderness Congress* (pp. 108-112). United States: Department of Agriculture Forest Service.
- Roof, K. & Oleru, N. (2008). Public health: Seattle and King County’s push for the built environment. *Journal of environmental health*, 71(1), 24-27.
- Setchell, C. A. (1995). The growing environmental crisis in the world's mega cities: the case of Bangkok. *Third World Planning Review*, 17(1), 1-18.
- Sudhipongpracha, T. & Dahiya, B. (2019). City Profile: Khon Kaen, Thailand. *Environment and Urbanization ASIA*, 10(2), 271-289.
- Thongyou, M., Chamaratana, T., Phongsiri, M., & Sosamphanh, B. (2014). Perceptions on urbanization impact on the hinterlands: A study of Khon Kaen city, Thailand. *Asian Social Science*, 10(11), 33-41.
- UNDP. (1991). *Cities, People and Powny; Urban Dewlopmnt Cooperation for tile 1990s*. New York: UNDP.
- Weick, K. E. (1995). *Sensemaking in Organizations*. Thousand Oaks, CA: Sage.

**การพัฒนาสมรรถนะขั้นสูงของนักศึกษาวิชาชีพครู
ด้านการประพันธ์เพลง การแต่งบทกลอนหมอลำและการแต่งบทพญา
โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสม*
Teacher Profession Students' Advanced Competency Development
in Composing Songs, Mo Lam Singing, and Phayha Poem
Writing Using the Cooperative Learning Management with
STAD Technique and Multimedia**

อัจฉริยะ วงษ์คำชาว และไชยวัฒน์ ชุ่มนาสียว

Ajchariya Vongkhamsao and Chivat Chumnasiao

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Northeastern University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: ajchariya.von@neu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาสมรรถนะขั้นสูงของนักศึกษาวิชาชีพครูด้านการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการประพันธ์เพลง การแต่งบทกลอนหมอลำและการแต่งบทพญา โดยใช้การเรียนรู้แบบกลุ่มเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสมผ่านเกณฑ์คุณภาพระดับมากขึ้นไป 2) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการประพันธ์เพลง การแต่งบทกลอนหมอลำและการแต่งบทพญา โดยใช้การเรียนรู้แบบกลุ่มเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสม ผ่านเกณฑ์คุณภาพระดับมากขึ้นไป เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนตามแบบแผนการวิจัยทดลองเบื้องต้น แบบกลุ่มเดียววัดผลหลังการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครูที่เรียนรายวิชา ED31203 ภาษาต่างประเทศและวัฒนธรรม จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบประเมินสมรรถนะขั้นสูง และแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษา สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (x) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

*ได้รับบทความ: 28 มกราคม 2565; แก้ไขบทความ: 27 กันยายน 2565; ตอรับตีพิมพ์: 30 กันยายน 2565

Received: January 28, 2022; Revised: September 27, 2022; Accepted: September 30, 2022

ผลการวิจัยพบว่า

1. การพัฒนาสมรรถนะขั้นสูงของนักศึกษาวิชาชีพครู ด้านการประพันธ์เพลง การแต่งบทกลอนหมอลำ และการแต่งบทพญาโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสมผ่านเกณฑ์คุณภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.44$, S.D. = 0.49) ซึ่งบรรลุผลตามเกณฑ์การผ่านที่กำหนดไว้
2. การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการประพันธ์เพลง การแต่งบทกลอนหมอลำและการแต่งบทพญาโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสม ผ่านเกณฑ์คุณภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.43$, S.D. = 0.44) ซึ่งบรรลุผลตามเกณฑ์การผ่านที่กำหนดไว้

คำสำคัญ: สมรรถนะขั้นสูง; การประพันธ์เพลงและบทกลอน; การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ; เทคนิค STAD; สื่อประสม

Abstract

The objectives of this research were: 1) to develop students' advanced competency in composing songs, Mo Lam singing, and Phayha Poem writing using the cooperative learning management with STAD technique and multimedia to pass the upper high efficiency criterion; 2) to study students' satisfaction towards composing songs, Mo Lam singing, and Phayha Poem writing using the cooperative learning management with STAD technique and multimedia passing the upper high efficiency criterion. This research was carried out by means of classroom action research according to the preliminary experimental research model, one-group with post-study assessment. The samples consisted of 30 students in the Teacher Professional Certificate Program in the course of ED31203 'Foreign Languages and Cultures'. The research instruments consisted of the learning activity management plan, an advanced competency assessment form and a satisfaction assessment form. The obtained data were analyzed using the mean ($\bar{x}$), standard deviation (S.D.), while the quality results were interpreted according to defined criteria.

The research results were as follows:

1. The development of the students' advanced competency in composing songs, Mo Lam singing, and Phayha poem writing using the cooperative learning with STAD technique and multimedia in overall could pass the efficiency criterion at the high level ($\bar{x} = 4.44$, S.D. = 0.49), and met the setting criterion.

2. The students' satisfaction towards composing songs, Mo Lam singing, and Phayha poem writing using the cooperative learning with STAD technique and multimedia in overall could pass the efficiency criterion at the high level ($\bar{x} = 4.43$, S.D. = 0.44), and met the setting criterion.

Keywords: advanced competency; composing songs and poems; cooperative learning management; STAD technique; multimedia

1. บทนำ

ในภาวะการณ์ที่ประเทศไทยต้องเผชิญกับความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 ทั้งในส่วนที่เป็นแรงกดดันภายนอก จากกระแสโลกาภิวัตน์ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และแรงกดดันจากภายในเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างประชากรสิ่งแวดล้อม สังคมและการเมือง ล้วนส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ซึ่งเป็นกลไกหลักในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อันเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศ ดังนั้น ระบบการศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนให้ตอบสนองและรองรับความท้าทายดังกล่าว แม้ว่าตลอดระยะเวลาของการพัฒนาการศึกษา จะมีภาพความสำเร็จของการจัดการศึกษาปรากฏให้เห็น โดยภาพรวม ระบบการศึกษายังมีปัญหาด้านคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ปัญหาเหล่านี้เกิดจากการสอนที่เน้นเนื้อหาสาระ และความจำมากกว่าการพัฒนาทักษะและสมรรถนะ จึงส่งผลให้ผู้เรียนขาดความสามารถและโอกาสในการลงมือฝึกปฏิบัติด้านต่างๆ ไปอย่างน่าเสียดาย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การจัดการศึกษาสู่การพัฒนาทักษะและสมรรถนะผู้เรียนสามารถดำเนินการได้หลากหลายวิธีการ ซึ่งการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) ก็เป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ได้ เพราะการเรียนรู้แบบร่วมมือคือ การเรียนรู้ที่เกิดจากการที่ผู้เรียนรวมกันเป็นกลุ่มย่อยเพื่อเรียนรู้บทเรียน โดยสมาชิกของกลุ่มจะได้รับมอบหมายงานให้ปฏิบัติ และกลุ่มย่อยแต่ละกลุ่มจะมีความสามารถแตกต่างกันทั้งเก่ง ปานกลาง และอ่อน ประมาณ 3-6 คน (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2565) ส่วนการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ผู้วิจัยและคณะใช้แนวคิดตามองค์ประกอบของ Slavin (1995) ที่กำหนดขั้นตอนการเรียนรู้ไว้ 5 ขั้นตอน โดยนำแนวคิดการจัดทำชิ้นงานผ่านสื่อประสม (Multimedia Kits) ประเภทวัสดุ อุปกรณ์และกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกระทำหรือปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่มย่อย (ดุสิต ขาวเหลือง, 2549) ใช้เป็นกิจกรรมฝึกปฏิบัติชิ้นงาน การประพันธ์เพลง การแต่งบทกลอนหมอลำ และการแต่งบทผญา โดยขั้นตอน 5 ขั้นตอนของ Slavin ประกอบด้วย 1) การนำเสนอสิ่งที่ต้องเรียน (Class Presentation) ได้แก่ การประพันธ์เพลง การแต่ง

บทกลอนหมอลำ และการแต่งบทพญา 2) การทำงานเป็นกลุ่ม (Teams) ได้แก่ การแบ่งกลุ่มย่อย ผู้เรียนออกเป็นกลุ่มที่ความสามารถกัน กลุ่มละ 5 คนเพื่อจัดทำชิ้นงานด้านการประพันธ์เพลง การแต่งบทกลอนหมอลำ และการแต่งบทพญาด้วย ขั้นตอนการปฏิบัติของ Dave 3) การทดสอบย่อย (Quizzes) กำหนดทดสอบย่อยภายหลังที่ผู้เรียนแต่ละกลุ่มทำชิ้นงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว 4) คะแนนพัฒนาการของผู้เรียน (Individual Improvement) เป็นคะแนนการพัฒนาหรือความก้าวหน้าของสมาชิกแต่ละคน ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และ 5) การรับรองผลงานของกลุ่ม เป็นการประกาศผลงานของทีมเพื่อรับรองและยกย่องชมเชยในรูปแบบต่างๆ เช่น ให้อาจารย์ ติดป้ายนิเทศ เป็นต้น

รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของ Dave (1967) ทิศนา ขัมมณี (2562) นำเสนอขั้นตอนการสอนไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นการเลียนแบบ (Imitation) เป็นขั้นที่กำหนดให้ผู้เรียนสังเกตรายละเอียดต่างๆ เพื่อบอกได้ว่า ขั้นตอนหลักของการกระทำนั้นๆ มีอะไรบ้าง 2) ขั้นการลงมือกระทำตามคำสั่ง (Manipulation) เป็นขั้นที่กำหนดให้ผู้เรียนลงมือทำตามคำสั่งของผู้สอน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงในการลงมือทำด้วยตนเอง ค้นพบปัญหาต่างๆ ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ และปรับการกระทำให้ถูกต้องสมบูรณ์ขึ้น 3) ขั้นการกระทำอย่างถูกต้องแม่นยำ (Precision) ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะต้องฝึกฝนจนสามารถทำสิ่งนั้นๆ ได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ โดยไม่จำเป็นต้องมีแบบอย่างหรือมีคำสั่งนำทางการกระทำ 4) ขั้นการแสดงออก (Articulation) เป็นขั้นที่ผู้เรียนฝึกฝนปรับ/ประยุกต์

ทักษะที่ได้เรียนรู้มาในสถานการณ์ใหม่ๆ ซึ่งผู้เรียนอาจต้องผสมผสานทักษะหลายๆ ทักษะการกระทำ 5) ขั้นการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ (Naturalization) ขั้นนี้ผู้เรียนสามารถกระทำสิ่งนั้นๆ อย่างสบายๆ เป็นไปอย่างอัตโนมัติโดยไม่ต้องรู้สึกว่าจะต้องใช้ความพยายามเป็นพิเศษ ต้องอาศัยการปฏิบัติบ่อยๆ ในสถานการณ์ต่างๆ ที่หลากหลาย

ผู้วิจัยและคณะในฐานะอาจารย์ผู้สอนรายวิชา ED 31203 ภาษาต่างประเทศและวัฒนธรรมที่เน้นการศึกษาและฝึกปฏิบัติการทางภาษาและวัฒนธรรมไทยเพื่อความเป็นครู จึงใช้ประเด็นเนื้อหาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับหมวดที่ 4 หมวดการละเล่น การพักผ่อนหย่อนใจ ตามที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2537) จำแนกแบ่งประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ใช้เป็นฐานการพัฒนาสมรรถนะขั้นสูงให้นักศึกษาที่เรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครูได้ฝึกความสามารถ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะขั้นสูงของตนเองเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น รวม 3 ด้าน คือ ด้านการประพันธ์เพลง ด้านการแต่งบทกลอนหมอลำ และด้านการแต่งบทพญา ด้วยเหตุผลดังที่เอกวิทย์ ณ ถลาง (2540) กล่าวไว้ สรุปได้ว่า คนไทยต้องหันมาทำความรู้จักทำความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิหลัง และรากเหง้าทางวัฒนธรรมของตนเองให้มากขึ้น หากจะทวนกระแสความเจริญหรือย้อนยุคหันกลับไปหลงใหลได้ปลื้มกับชีวิตในอดีตก็หาไม่ แต่เป็นปฏิกิริยาเชิงสร้างสรรค์เพื่อให้คนไทย รวมทั้งนักศึกษา ก้าวหน้าต่อไปอย่างมีคุณภาพให้ทันโลก เป็นตัวของตัวเอง มีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของเรา

เองที่ได้สั่งสมสืบสานกันมาช้านาน และพัฒนาอย่างมีศักดิ์ศรีบนแนวทางผสมผสาน “ของดี” ที่เรามีอยู่เป็นทุนกับ “ของใหม่” ที่เราเลือกแล้วว่า เหมาะกับสมรรถนะของตนเอง ซึ่งผู้วิจัยและคณะ ได้สอบถามนักศึกษากลุ่ม ตัวอย่างพบว่า สมรรถนะ เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชีวิตประจำวัน ด้านการประพันธ์เพลง การแต่งกลอน หมอลำ การแต่งบทพญาอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ

ดังนั้น เพื่อสร้างแรงจูงใจภายในให้นักศึกษามีสมรรถภาพหรือสมรรถนะ (Competence) เป็นความต้องการที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (White, 1959) และพัฒนาผู้เรียนให้มีโอกาสได้พัฒนาทักษะทางสังคมที่จำเป็นในชีวิตการทำงาน และการเรียนรู้ตามทักษะในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัย และคณะจึงได้ออกแบบการจัดการเรียนเพื่อพัฒนาสมรรถนะขั้นสูงของนักศึกษาวิชาชีพรู้ให้นักศึกษา เกิดความสามารถด้านการประพันธ์เพลง การแต่ง บทกลอนหมอลำ และการแต่งบทพญาในฐานะเป็น ภูมิปัญญาท้องถิ่นไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และพัฒนาใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอน รายวิชาที่ปฏิบัติการสอนให้แก่แก่นักเรียนในสถาน ศึกษาที่ปฏิบัติการสอนได้

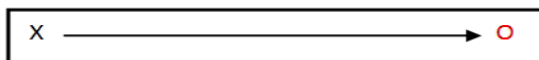
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาสมรรถนะขั้นสูงของ นักศึกษาวิชาชีพรู้ด้านการการประพันธ์เพลงการ แต่งกลอนหมอลำและการแต่งบทพญา โดยการใช้ การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสม ผ่านเกณฑ์คุณภาพระดับมากขึ้นไป

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษา วิชาชีพรู้ ที่มีต่อการประพันธ์เพลงการแต่งกลอน หมอลำและการแต่งบทพญา โดยการใช้การเรียนรู้แบบ ร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสมผ่านเกณฑ์ คุณภาพระดับมากขึ้นไป

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในชั้นเรียน (Classroom Action Research) ตาม แบบแผนการวิจัยทดลองเบื้องต้น (Pre-Experi mental Research Design) แบบกลุ่มเดียววัดผล หลังการเรียน (One-Shot Case Study Design) เพื่อพัฒนาสมรรถนะขั้นสูงของนักศึกษา ด้านการ ประพันธ์เพลง การแต่งบทกลอนหมอลำ และการ แต่งบทพญาโดยการใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสม (กัญจนา ลินทรรัตน์ ศิริกุล, 2550) ดังแผนภูมิที่กำหนดไว้ต่อไปนี้

กำหนดให้

X แทน การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการ ประพันธ์เพลง การแต่งบทกลอนหมอลำ และการ แต่งบทพญา โดยการใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค

STAD ร่วมกับสื่อประสม รวมทั้งประเมินความพึง พพอใจของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตร บัณฑิตวิชาชีพรู้ที่เรียนรายวิชา ED31203 ภาษา ต่างประเทศและวัฒนธรรม

○ แทน การประเมินสมรรถนะขั้นสูงของนักศึกษา และความพึงพอใจของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อการประพันธ์เพลง การแต่งบทกลอนหมอลำ และการแต่งบทพญา โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสม

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาเรียนครูที่เรียนวิชา ED31203 ภาษาต่างประเทศและวัฒนธรรมภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 6 ห้องเรียน รวม 180 คน กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 30 คน กิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยและคณะแบ่งนักศึกษาออกเป็น 6 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน ด้วยการทดสอบความสามารถทั้งเก่ง ปานกลาง และอ่อน เพื่อฝึกความสามารถด้านการประพันธ์เพลง การแต่งบทกลอนหมอลำ และการแต่งบทพญา ผ่านแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอนการฝึกทักษะปฏิบัติของ Dave (1967) รวม 5 ขั้น ประกอบด้วย 1) ขั้นการเล่นแบบ (Imitation) เน้นการเล่นแบบซ้ำๆ โดยที่ยังไม่ได้ผลสมบูรณ์ 2) ขั้นลงมือกระทำตามคำสั่ง (Manipulation) เน้นทำตามแบบโดยมีคำชี้แจงหรือคู่มือที่จะช่วยพัฒนาทักษะ 3) ขั้นกระทำอย่างถูกต้องแม่นยำ (Precision) เน้นทำอย่างมีทักษะโดยปราศจากคำแนะนำหรือรูปแบบ 4) ขั้นการแสดงออก (Articulation) เน้นการทำต่อเนื่องประสานกันด้วยความถูกต้อง และ 5) ขั้นกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ (Naturalization) เน้นการพัฒนาความสามารถระดับสูงสู่การปฏิบัติอย่างอัตโนมัติด้วยตนเองได้ ซึ่งการพัฒนาความสามารถ

ทั้ง 3 ด้านดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยและคณะให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มเรียนรู้และฝึกปฏิบัติการประพันธ์เพลงจากคลิปบทเพลงและเอกสาร การแต่งบทกลอนหมอลำใช้วิดีโอ เอกสารการแต่งบทพญาใช้ตัวอย่างการนำเสนอบทพญาและเอกสาร ตามช่วงระยะเวลาการฝึกทักษะปฏิบัติที่กำหนดไว้ผ่านแผนการจัดการเรียนรู้ รวม 3 แผน แผนละ 4 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง ภายใต้คำชี้แนะสะท้อนคิด (Coach) ของผู้วิจัย และคณะอย่างใกล้ชิด เมื่อนักศึกษาแต่ละกลุ่มฝึกทักษะปฏิบัติครบตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้จนได้ชิ้นงานเกิดขึ้น ผู้วิจัยและคณะจึงได้ประเมินสมรรถนะขั้นสูง และความพึงพอใจของนักศึกษาวิชาชีพครูทั้ง 6 กลุ่ม ตามแบบประเมินสมรรถนะแบบประเมินความพึงพอใจที่สร้างขึ้น เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญด้านความตรงเนื้อหาด้วยค่า IOC จำนวน 3 คน มาแล้วโดยเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยและคณะได้จัดทำเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วย ระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (Likert, 1970) ซึ่งมีผลการตรวจสอบอยู่ในระดับ +1 ทุกรายการเมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จแล้วได้นำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วแปลผลคุณภาพตามเกณฑ์ค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) เพื่อให้เห็นภาพความเชื่อมโยงการฝึกทักษะปฏิบัติ การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD และสื่อประสมที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาวิชาชีพครูเด่นชัดขึ้นจึงส่งเคราะห์ข้อมูลในรูปของตารางดังนี้

ตารางที่ 1 การตรวจสอบประสิทธิภาพของสื่อประสม

กระบวนการฝึกทักษะปฏิบัติ 5 ขั้นของ Dave	ขั้นตอนการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD	สื่อประสมที่ใช้ในการจัดการ เรียนรู้
1. ขั้นการเลียนแบบ	1. การนำเสนอสิ่งที่ต้องเรียน	1. การประพันธ์เพลงใช้คลิป บทเพลงและเอกสาร
2. ขั้นลงมือกระทำตามคำสั่ง	2. การทำงานเป็นกลุ่ม ใช้ขั้นตอน การฝึกทักษะปฏิบัติ 5 ขั้นของ Dave	2. การแต่งบทกลอนหมอลำใช้ วิดีโอและเอกสาร
3. ขั้นกระทำอย่างถูกต้องแม่นยำ	3. การทดสอบย่อย	3. การแต่งบทพญาใช้ตัวอย่าง การนำเสนอบทพญาและ เอกสาร
4. ขั้นการแสดงออก	4. คะแนนพัฒนาการของผู้เรียน	
5. ขั้นการกระทำอย่างเป็น ธรรมชาติ	5. การรับรองผลงานของกลุ่ม	

ผู้วิจัยและคณะตรวจสอบประสิทธิภาพของสื่อประสมที่ใช้ในการประพันธ์เพลง การแต่งบทกลอนหมอลำและการแต่งบทพญาด้วยการนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาวิชาชีพครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของสื่อประสมด้วยการทดลองใช้แบบตัวต่อตัว แบบกลุ่มย่อยจำนวน 10 คน และแบบกลุ่มใหญ่จำนวน 30 คน แล้วปรับแก้ข้อบกพร่องต่างๆ เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ หลังจากนั้นจึงได้นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้จำนวน 30 คน ในปี 2563

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะขั้นสูงของนักศึกษาวิชาชีพครู ด้านการประพันธ์เพลง การแต่งบทกลอนหมอลำและการแต่งบทพญาโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสมมีผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. ผลการประเมินสมรรถนะขั้นสูงของนักศึกษาวิชาชีพครูด้านการประพันธ์เพลง การแต่งบทกลอนหมอลำ และการแต่งบทพญาปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยสมรรถนะขั้นสูงของนักศึกษาวิชาชีพครู ด้านการประพันธ์เพลง การแต่งบทกลอนหมอลำ และการแต่งบทพญา

การพัฒนาสมรรถนะของนักศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการประพันธ์เพลง			
1.1 การหาแนวเพลง	4.42	0.49	มาก
1.2 จังหวะทำนอง	4.41	0.49	มาก
1.3 อารมณ์เพลง	4.43	0.49	มาก

การพัฒนาสมรรถนะของนักศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
2. ด้านการแต่งบทกลอนหมอลำ			
2.1 ความเป็นมาของกลอนหมอลำ	4.52	0.50	มากที่สุด
2.2 ประเภทการแต่งกลอนหมอลำ	4.33	0.47	มาก
2.3 ทำนองกลอนหมอลำ	4.41	0.49	มาก
2.4 ความสำคัญของเนื้อหาในกลอนหมอลำ	4.43	0.49	มาก
3. ด้านการแต่งบทพญา			
3.1 ประเภทของพญา	4.45	0.49	มาก
3.2 ความสำคัญของพญา	4.52	0.50	มากที่สุด
3.3 การนำไปประยุกต์ใช้	4.43	0.49	มาก
รวม	4.44	0.49	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า สมรรถนะด้านการประพันธ์เพลง การแต่งบทกลอนหมอลำ และการแต่งบทพญา ในภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.44$, S.D. = 0.49) โดยการแต่งบทพญา ด้านการระบุความสำคัญของพญา และการแต่งกลอนหมอลำ ด้านการระบุความเป็นมาของกลอนหมอลำ เป็นอันดับ 1 อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน

($\bar{x} = 4.52$, S.D. = 0.50) และอันดับ 2 คือ การแต่ง บทพญา ด้านการระบุประเภทของพญาอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.45$, S.D. = 0.49)

2. ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านการใช้สื่อประสม ด้านการใช้กระบวนการกลุ่มเทคนิค STAD

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ การใช้สื่อประสมและการใช้กระบวนการกลุ่มเทคนิค STAD

ประเด็นการประเมินความพึงพอใจ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้			
1.1 ขั้นการเลียนแบบ	4.47	0.50	มาก
1.2 ขั้นลงมือกระทำตามคำสั่ง	4.51	0.50	มากที่สุด
1.3 ขั้นกระทำอย่างถูกต้องแม่นยำ	4.45	0.49	มาก
1.4 ขั้นการแสดงออก	4.48	0.50	มาก
1.5 ขั้นการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ	4.44	0.49	มาก

ประเด็นการประเมินความพึงพอใจ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
2. ด้านการใช้สื่อประสมประกอบการฝึกปฏิบัติ			
2.1 การฝึกปฏิบัติการประพันธ์เพลงจากสื่อคลิปบทเพลงและเอกสาร	4.33	0.47	มาก
2.2 การฝึกปฏิบัติการแต่งกลอนหมอลำจากสื่อวีดีโอและเอกสาร	4.43	0.49	มาก
2.3 การฝึกปฏิบัติการแต่งบทพญาจากตัวอย่างบทพญาและสื่อวีดีโอ	4.36	0.48	มาก
3. ด้านการใช้กระบวนการกลุ่มเทคนิค STAD			
3.1 การนำเสนอสิ่งที่ต้องเรียนและการทำงานเป็นกลุ่ม	4.46	0.28	มาก
3.2 การทดสอบย่อยและคะแนนพัฒนาการ	4.43	0.30	มาก
3.3 การรับรองผลงานของกลุ่ม	4.44	0.30	มาก
รวม	4.43	0.44	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจของ นักศึกษาวิชาชีพรู ต่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ การใช้สื่อประสมและการใช้กระบวนการกลุ่ม เทคนิค STAD ในภาพรวมคุณภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.43$, S.D. = 0.44) อันดับ 1, 2 และ 3 คือ องค์ประกอบย่อยของขั้นตอนการจัดการกระบวนการ เรียนรู้ โดยมีชั้นลงมือกระทำตามคำสั่งเป็นอันดับ 1 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.51$, S.D. = 0.50) ขั้นการแสดงออกเป็นอันดับ 2 อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.48$, S.D. = 0.50) และขั้นการเลียนแบบ เป็นอันดับ 3 อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.47$, S.D. = 0.50)

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ 2 ข้อสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. การพัฒนาสมรรถนะขั้นสูงของ นักศึกษา ด้านการประพันธ์เพลง การแต่งบทกลอน หมอลำและการแต่งบทพญา โดยใช้การเรียนรู้แบบ ร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสมผ่านเกณฑ์ คุณภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.44$,

S.D. = 0.49) บรรลุผลตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษา ที่มีต่อการประพันธ์เพลง การแต่งบทกลอนหมอลำ และการแต่งบทพญา โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสมผ่านเกณฑ์ คุณภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.43$, S.D. = 0.44) บรรลุผลตามเกณฑ์การผ่านที่กำหนดไว้

5. อภิปรายผลการวิจัย

1. การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนแบบหนึ่งที่กำหนดให้ผู้เรียนช่วยกันในการ เรียนรู้ด้วยการพึ่งพาอาศัยกัน ปรึกษาหารือกัน อย่างใกล้ชิดกัน มีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม (ทิตินา แคมมณี, 2559) ผู้ริเริ่มส่งเสริมการเรียนรู้ แบบร่วมมือคือ (Johnson & Johnson, 1974, pp. 213-240) ประโยชน์ของการสอนแบบร่วมมือ ทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญด้านสังคมหรือ

พฤติกรรมของการมีน้ำใจ (Altruistic Behavior) ที่ก่อให้เกิดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อันเป็นประโยชน์จำเป็นสำหรับการมีชีวิตที่มีความสุขในอนาคตได้ (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2565) ด้าน Slavin (1978, pp. 532-538) ได้นำแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือของ David Johnson and Roger Johnson มาพัฒนาต่อยอดด้วยการกำหนดองค์ประกอบการเรียนแบบร่วมมือผ่านเทคนิค STAD ใช้เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ มี 4 ขั้นตอนประกอบด้วย 1)การนำเสนอสิ่งที่ต้องเรียน 2) การทำงานเป็นกลุ่ม 3) การทดสอบย่อย 4)การกำหนดคะแนนพัฒนาการของผู้เรียน และ 5) การรับรองผลงานกลุ่ม โดยเฉพาะการทำงานเป็นกลุ่มย่อย ผู้วิจัยและคณะกำหนดให้นักศึกษาวิชาชีพรูแต่ละกลุ่มย่อยร่วมกันจัดทำชิ้นงานรวม 3 ชิ้น ได้แก่ การประพันธ์เพลง การแต่งบทกลอนหมอลำและการแต่งบทพญา ผ่านการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติจากสื่อประสมประเภทวัสดุ อุปกรณ์ และกระบวนการ (เอกวิทย์ แก้วประดิษฐ์, 2545) โดยใช้ขั้นตอนการปฏิบัติของ Dave รวม 5 ขั้นตอนดังที่กล่าวมา ส่งผลทำให้สมรรถนะขั้นสูงของนักศึกษาวิชาชีพรูด้านการประพันธ์เพลง การแต่งบทกลอนหมอลำและการแต่งบทพญาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.44$, S.D. = 0.49) บรรลุผลตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับการวิจัยของจรินทร อุ่นไกร และไภยสิทธิ์ อภิระติง (2562, หน้า 18-27) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อดิจิทัลร่วมกับเทคโนโลยีความจริงเสริมโดยอาศัยการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD สาขาคอมพิวเตอร์ศึกษาและการศึกษาของวิทยา สัตย์จิตร, ดวงเดือน

สุวรรณจินดา และทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์ (2563, หน้า 147-161) ได้ศึกษาผลลัพธ์การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค LT ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น

2. ด้านความพึงพอใจต่อการฝึกปฏิบัติการพัฒนาทักษะปฏิบัติเกี่ยวกับการการประพันธ์เพลง การแต่งบทกลอนหมอลำ และการแต่งบทพญา ซึ่งเป็นการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นรากเหง้าทางวัฒนธรรมของประเทศไทยเรา ช่วยให้นักศึกษามีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษได้สั่งสมสืบสานมาช้านาน และมีการพัฒนาอย่างผสมผสานเชิงสร้างสรรค์เกิดคุณภาพระหว่างของดีที่มีอยู่กับของใหม่ได้อย่างลงตัว (เอกวิทย์ ณ ถกลาง, 2540) ซึ่งแต่ละด้านจะมีตัวชี้วัดย่อยๆ แตกออกไปตามองค์ประกอบของแต่ละสมรรถนะที่ฝึกปฏิบัติ จึงช่วยให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการสืบค้นข้อมูลร่วมกันภายในกลุ่มและกระตุ้นให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มมีพลังอำนาจในการเรียนและฝึกปฏิบัติจนมีแรงขับเคลื่อนจากภายในของนักศึกษาแต่ละคน ช่วยให้เกิดเป็นผลงานที่ปรากฏภายในกลุ่มของตนเอง (Conger and Kanungo, 1998) โดยเฉพาะด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ขั้นลงมือกระทำตามคำสั่ง นักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.51$, S.D. = 0.50) ที่เป็นเช่นนี้เพราะนักศึกษาแต่ละกลุ่มย่อยมีตัวอย่างการจัดทำชิ้นงานจากสื่อประสมจึงทำให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในชิ้นงานที่จัดทำลงมือปฏิบัติด้วยตนเองตามแนวคิดของ Active

Learning และทำชิ้นงานประสบความสำเร็จได้ สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะการออกเสียงภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL PLUS ร่วมกับสื่อประสมของชุดิมา กสิฤกษ์ (2564) ที่สื่อประสมช่วยให้ทักษะการพัฒนาการออกเสียงภาษาจีนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ส่งผลให้นักศึกษาวิชาชีพครูมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.43$, S.D. = 0.44) บรรลุผลตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 คณะศึกษาศาสตร์หรือครุศาสตร์ ควรกำหนดเป้าหมาย การจัดการเรียนรู้ในแต่ละรายวิชาให้นักศึกษาได้ฝึกสมรรถนะตามประเด็นที่ มคอ.3 กำหนดไว้ จะช่วยเสริมสร้างความสามารถด้านการฝึกปฏิบัติต่างๆ ในรายวิชาที่เรียนได้อย่างเด่นชัด เสริมสร้างสมรรถนะด้านการสร้างความรู้ไปสร้างคน และสร้างสังคม รวมทั้งสร้างแรงจูงใจ และแรงขับจากภายในของนักศึกษาแต่ละคนไปสู่การสร้างสรรค์ชิ้นงานหรือผลิตภัณฑ์ (Product) ได้อย่างหลากหลาย สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

1.2 คณาจารย์ที่สอนในแต่ละรายวิชาของคณะศึกษาศาสตร์หรือครุศาสตร์ ควรนำประเด็นสำคัญจาก มคอ. 3 ของรายวิชาที่สอนมาจัดทำเป็นแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อใช้ฝึกสมรรถนะสู่การฝึกปฏิบัติความสามารถต่างๆ ให้กับนักศึกษาจะช่วยให้ นักศึกษาวิชาชีพครูมี

สมรรถนะและความสามารถติดตัวไปจนจบหลักสูตรการศึกษาและสามารถนำไปใช้พัฒนาต่อยอดให้นักเรียนที่นักศึกษาปฏิบัติการสอนได้อย่างมั่นใจ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

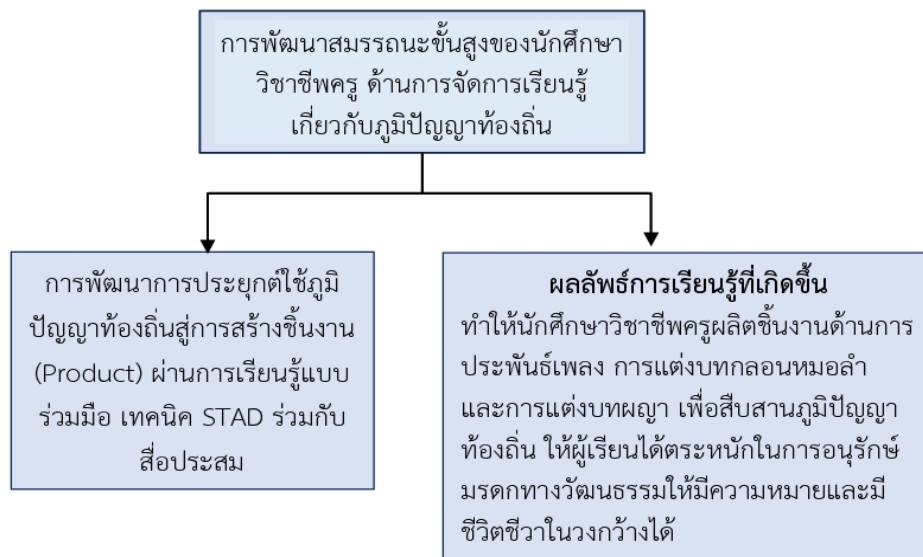
ควรศึกษากระบวนการหรือขั้นตอนการฝึกปฏิบัติเพื่อพัฒนาความสามารถผู้เรียนนอกเหนือจากขั้นตอน 5 ขั้นของ Dave จะช่วยให้การฝึกปฏิบัติความสามารถให้นักศึกษาวิชาชีพครูได้รับประสบการณ์ตรงในการฝึกหลากหลายและสอดคล้องกับธรรมชาติของรายวิชาเด่นชัดขึ้น

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การวิจัยเรื่องนี้ เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติเพื่อพัฒนาความสามารถเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในยุคปัจจุบันผ่านการฝึกปฏิบัติด้านการประพันธ์เพลง การแต่งบทกลอนหมอลำ และการแต่งบทพญาโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้การสอนทักษะปฏิบัติของเดฟ (Dave's Instructional Model for Psychomotor Domain) แล้วเชื่อมโยงไปยังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ที่พัฒนาขึ้นโดย Slavin ร่วมกับสื่อประสม ทำให้นักศึกษาวิชาชีพครูที่เรียนวิชานี้สามารถสร้างองค์ความรู้ผ่านการฝึกปฏิบัติด้วยการนำมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นมาสร้างมูลค่าเพิ่มให้เป็นชิ้นงานหรือผลิตภัณฑ์ (Product) ที่ช่วยจรรโลงใจให้นักเรียนที่นักศึกษาปฏิบัติการสอนเกิดความตระหนักในการอนุรักษ์ สืบสานให้ดำรงคงอยู่คู่สังคมอย่างมีความหมายในเนื้อหาสาระที่นำเสนอควบคู่ไปกับการต่อยอดในชั้นเรียน เพื่อสร้าง

บรรยากาศการเรียนรู้ให้มีชีวิตชีวา มีความสนุกสนาน เกี่ยวกับคุณธรรมคำสอนตามหลักศาสนาที่นับถือ
บทเพลง ผ่านกลอนลำ และบทเพลงที่ให้ข้อคิด ได้ ดังแผนภาพ

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กัญญา ลินทนต์ศิริกุล. (2550). *การวิจัยเชิงทดลองในเอกสารการเรียนรู้การทำวิจัยด้วยตนเอง*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จรินทร์ อุ่มไกร และโกสสิทธิ์ อภิระติง (2562). การพัฒนาสื่อดิจิทัลร่วมกับเทคโนโลยีความจริงเสริม โดยอาศัยการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ในรายวิชาคอมพิวเตอร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารโครงการวิทยการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 5(2), 18-27.
- ชุติมา กลิฤกษ์. (2564). *การพัฒนาทักษะการออกเสียงภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL PLUS ร่วมกับสื่อประสม*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- ดุสิต ขาวเหลือ. (2549). *การบูรณาการการใช้สื่อประสมและสื่อหลายมิติเพื่อการสอนและการเรียนรู้*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทิศนา ขัมมณี. (2562). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 23). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิทยา สัตย์จิตร, ดวงเดือน สุวรรณจินดา และทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์. (2563). ผลการจัดการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์แบบชิปปาร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง แสงและการเคลื่อนที่และความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเกาะกลางคลองยาง จังหวัดกระบี่. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 20(1), 147-161.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2537). *การเสริมสร้างวินัย: คู่มือแนะแนวทางการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: ศุภสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวาน กราฟฟิค.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2565). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอกวิทย์ แก้วประดิษฐ์. (2545). *เทคโนโลยีศึกษา หลักการและแนวคิดสู่การปฏิบัติ*. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2540). *ภูมิปัญญาชาวบ้านสู่ภูมิภาค: วิถีชีวิตและกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้าน*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Conger, L. A. and Kanungo R. N. (1998). *Kanungo Chairsmatie Leadership in Organizations*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Dave, R. (1967). *Psychomotor domain*. Berlin: International Conference of Educational Testing.
- Johnson, D. W., & Johnson, R. (1974). Instructional structure: Cooperative, competitive, or individualization. *Review of Educational Research*, 44, 213-240.
- Likert, R. (1970). *Technique for the measurement of attitudes*. In G.F Summer (Ed.) *Attitudes measurement*. New York: Rand Me Nlly.
- Slavin, R. E. (1978). Student teams and comparison among equals: Effects on academic performance and student attitudes. *Journal of Educational Psychology*, 70(4), 532-538.
- _____. (1995). *Cooperative Integrated Reading and Composition*. Menlo Park, CA: Addison-Wesley
- White, R. (1959). Motivation Reconsidered: The Concept of Competence. *Psychological Review*, 66, 297-333.

การพัฒนาตัวบ่งชี้ Disruptive Leadership สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน* Development Indicators of Disruptive Leadership for School Administrators under Office of the Basic Education Commission

สำเร็จ นางสีคุณ, เสาวณี สิริสุขศิลป์¹ และกนกอร สมปราชญ์²

Sumrej Nangsekun, Saowanee Sirisooksilp and Kanok-orn Somprach

มหาวิทยาลัยขอนแก่น¹

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น²

Khon Kaen University, Thailand

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand

Corresponding Author, E-mail: sumrej.n@kkumail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบ Disruptive Leadership ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ตรวจสอบโมเดลของ Disruptive Leadership สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method research) แบบอธิบายตามกาลเวลา (sequential explanatory design) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครู สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยวิธีกำหนดค่าพารามิเตอร์ 20:1 จำนวน 660 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยค่าคุณภาพของเครื่องมือวิเคราะห์ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) โดยใช้วิธีของครอนบาค (Cronbach) ค่าความเที่ยง จากผลการตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยภาพรวมเท่ากับ 0.975

ผลการวิจัยพบว่า

1. ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของ Disruptive Leadership องค์ประกอบมีค่าตั้งแต่ 0.929-0.997 องค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐาน (Factor Loading) สูงที่สุดได้แก่ด้านความมุ่งมั่น (Persistent) คะแนนมาตรฐาน (Factor Loading) น้อยที่สุดได้แก่การเรียนรู้ตลอดเวลา (Lifelong Learning) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐาน (Factor Loading) เท่ากับ 0.929

*ได้รับบทความ: 6 มีนาคม 2565; แก้ไขบทความ: 5 กันยายน 2565; ตอรับตีพิมพ์: 13 กันยายน 2565

Received: March 6, 2022; Revised: September 5, 2022; Accepted: September 13, 2022

2. การศึกษาระดับ Disruptive Leadership ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.63$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความมุ่งมั่น (Persistent) ($\bar{x} = 4.7$, S.D. = 0.46) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ($\bar{x} = 4.55$, S.D. = 0.51)

คำสำคัญ: Disruptive Leadership; ผู้บริหารสถานศึกษา; ตัวบ่งชี้

Abstract

The objectives of this research were: 1) Study the elements of Disruptive Leadership of school administrators. 2) Examine the Disruptive Leadership model for school administrators. A Mixed-Methods Research design sequential explanatory design. The sample group in this research was administrators and teachers, Office of the Basic Education Commission. By setting the parameters 20:1 for 660 people. The tool used is Semi-structured Interview and a 5-level estimation scale by tool quality. The Alpha coefficient was analyzed using Cronbach's method. From the survey results, the overall questionnaire confidence was 0.975.

Found that:

1. Element weight value Disruptive Leadership the elements have values ranging from 0.929-0.997. The elements with the highest factor loading elements are Persistent. Factor Loading the least, including Lifelong Learning has the weight of the elements in the figure Factor Loading equals 0.929.

2. Education at the Disruptive Leadership level of school administrators Under the Office of the Basic Education Commission, it was found that the overall level was at a high level ($\bar{x} = 4.63$, S.D. = 0.49). The aspect with the highest mean was Persistent ($\bar{x} = 4.7$, S.D. = 0.46). The side with the lowest mean is Creativity ($\bar{x} = 4.55$, S.D. = 0.51).

Keywords: Disruptive Leadership; School Administrators; Indicators

1. บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีกำลังพัฒนาอย่างต่อเนื่องไม่มีที่สิ้นสุด มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นมากมาย ทั้งการให้บริการทางการแพทย์ การเงิน

กฎหมาย บริการลูกค้า อุตสาหกรรม และการศึกษามีแนวโน้มที่จะถูกปรับเปลี่ยน ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล องค์การเทคโนโลยีดิจิทัล จะนำไปสู่โอกาสการบริหารการศึกษาที่ดีกว่าและประสบผลสำเร็จ ผู้นำ

ทางการบริหารการศึกษาในปัจจุบันจึงต้องเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ตลอดเวลา รับความรู้ใหม่ๆ เพื่อหาแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดในการบริหาร ตอบสนองประสิทธิภาพของการบริหารการศึกษา ผู้นำทางการบริหารการศึกษาถูกท้าทายด้วยการสร้างประสบการณ์ การดึงดูดบุคลากรที่เก่ง การรับฟังและดำเนินการตามความคิดเห็นของบุคลากร เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรปลดปล่อยความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ส่งผลให้เกิดการ Disruptive จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับ Disruptive Leadership พบว่า เหตุผลสำคัญ 4 ประการที่สนับสนุนว่า Disruptive Leadership มีความสำคัญต่อภาวะผู้นำ ได้แก่ 1) Disruptive Leadership เป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้นำในการเปลี่ยนแปลงองค์การแบบเดิมๆ 2) Disruptive Leadership เป็นโอกาสของผู้นำในการยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น 3) Disruptive Leadership จะเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมกับผู้นำในการดำเนินการแก้ปัญหา และวิธีการที่ดีกว่าในการสร้างกระบวนการใหม่ๆ ที่สร้างผลกระทบต่อองค์การอยู่เสมอ 4) Disruptive Leadership ผู้นำจะมีสไตล์ของตัวเอง ยอมรับตัวเอง และดึงเอาศักยภาพภายในของตัวเองมาใช้เพื่อสร้างผลกระทบต่อองค์การอย่างแท้จริง

ความสำเร็จการบริหารการศึกษาขึ้นอยู่กับ การยอมรับความเป็น Disruptive Leadership เพราะเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในปัจจุบัน ผู้นำทางการบริหารการศึกษาควรมี Disruptive Leadership คือมีพฤติกรรมไม่พอใจสภาพปัจจุบันขององค์การ แสวงหาโอกาสโดยการประยุกต์ใช้นวัตกรรมดิจิทัล

เพื่อการเติบโตขององค์การในอนาคต Disruptive Leadership จากแนวคิดของ Kao (2018); Khan (2018); Carney (2018); Hogan & Hogan (2007) ทำให้สามารถสรุป องค์ประกอบของ Disruptive Leadership มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การเรียนรู้ตลอดเวลา (Lifelong Learning) 2) ความกล้าเสี่ยง (Courageous risk) 3) ผู้นำดิจิทัล (Digital Leader) 4) คิดสร้างสรรค์ (Creativity) 5) ความมุ่งมั่น (Persistent) 6) การเสริมพลังอำนาจ (Empowerment) 7) การสร้างเครือข่ายและบูรณาการ (Integration) และยังไม่พบสารสนเทศที่ชัดเจนและสมบูรณ์เกี่ยวกับ ตัวบ่งชี้ Disruptive Leadership ในการบริหารการศึกษาที่สามารถนำมาใช้เป็นกรอบในการพัฒนาให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาตัวบ่งชี้ Disruptive Leadership สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา โดยการศึกษาค้นคว้าจากทฤษฎีและงานวิจัยไปสู่การ การพัฒนาตัวบ่งชี้ Disruptive Leadership ที่สามารถทดสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัด กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้มีกระบวนการพัฒนาผ่านการตรวจสอบคุณภาพ ตัวบ่งชี้จากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและผลการวิจัยสามารถนำไปสร้างแบบประเมินและการใช้ตัวบ่งชี้ Disruptive Leadership โดยมุ่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษานำไปใช้ประโยชน์ในด้านการวางแผนพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา หรือการติดตามภารกิจ เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ หรือประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้ Disruptive

Leadership สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อประโยชน์ของผู้บริหารการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลวิจัยนี้ไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาองค์กรและเสริมสร้าง Disruptive Leadership ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบ Disruptive Leadership ของผู้บริหารสถานศึกษา
2. เพื่อตรวจสอบโมเดลองค์ประกอบของ Disruptive Leadership ของผู้บริหารสถานศึกษา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method research) แบบอธิบายตามกาลเวลา (sequential explanatory design) (Creswell, 2011) โดยมีประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis) ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ปีการศึกษา 2564 ตามกลุ่มสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 42 เขต จำนวน 2,358 คน ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างกำหนดขนาดโดยใช้กฎอัตราส่วนระหว่างจำนวนกลุ่มตัวอย่างกับจำนวนพารามิเตอร์ 20:1 ตามตามแนวคิดของ (Hair et al., 2010) ในงานวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 27 พารามิเตอร์ จึงควรมีกกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 540 พารามิเตอร์ (20 เท่าของพารามิเตอร์) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างในระดับบุคคลได้จาก จากการสุ่มแบบ

หลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 660 คน

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ แบบสอบถามเพื่อการวิจัยในการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ค่าความสอดคล้องหรือดัชนีของความสอดคล้องกันระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence หรือ IOC) ของแบบสอบถามมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.57 ถึง 1.00 การตรวจสอบหาค่าเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้บริหาร และครูโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาหาสารคาม สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาตอนแก่น และสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 แห่ง เป็นผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 30 คน วิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเป็นรายตัวแปรแฝงแบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ Disruptive Leadership สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและโดยภาพรวมด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) โดยใช้วิธีของครอนบาค (Cronbach) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยภาพรวมเท่ากับ 0.975

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษางานวิจัย โดยรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากการให้กลุ่มตัวอย่าง เป็นเพศหญิงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 64.4 ดำรงตำแหน่งครูมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 70.7 มีระดับการศึกษา

ปริญญาโทมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 74.54 มีอายุ 35-44 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.63 และส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานในโรงเรียนปัจจุบันน้อยกว่า 5 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.87

ตอบแบบสอบถามออนไลน์ผ่านทาง Google Form การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ Mplus เพื่อศึกษาค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของการวิเคราะห์องค์ประกอบ และค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ของ Disruptive Leadership สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาองค์ประกอบ Disruptive Leadership ของผู้บริหารสถานศึกษาผลจากการศึกษาเอกสาร และจากผู้ทรงคุณวุฒิยืนยันตรงกัน ดังนี้ Disruptive Leadership สำหรับผู้บริหาร

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การเรียนรู้ตลอดเวลา มี 3 ตัวบ่งชี้ 19 พฤติกรรมบ่งชี้ 2) ความกล้าเสี่ยง มี 3 ตัวบ่งชี้ 13 พฤติกรรมบ่งชี้ 3) ความเป็นผู้นำดิจิทัลมี 4 ตัวบ่งชี้ 15 พฤติกรรมบ่งชี้ 4) คิดสร้างสรรค์ มี 3 ตัวบ่งชี้ 10 พฤติกรรมบ่งชี้ 5) ความมุ่งมั่น มี 3 ตัวบ่งชี้ 14 พฤติกรรมบ่งชี้ 6) การเสริมพลังอำนาจ มี 3 ตัวบ่งชี้ 13 พฤติกรรมบ่งชี้ และ 7) การสร้างเครือข่ายและการบูรณาการ มี 3 ตัวบ่งชี้ 10 พฤติกรรมบ่งชี้ รวมองค์ประกอบ Disruptive Leadership สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 7 องค์ประกอบ 22 ตัวบ่งชี้ 100 พฤติกรรมบ่งชี้

2. ผลการตรวจสอบโมเดลองค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ การศึกษาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ของ Disruptive Leadership ของผู้บริหารสถานศึกษา

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์น้ำหนักองค์ประกอบ Disruptive Leadership สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

องค์ประกอบ	น้ำหนักองค์ประกอบ			ค่าสัมประสิทธิ์ของคะแนนองค์ประกอบ (FS)	ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2)
	β	S.E.	t		
1. การเรียนรู้ตลอดเวลา (Lifelong Learning)	0.929	0.007	149.999	0.378	0.885
2. ความกล้าเสี่ยง (Courageous risk)	0.980	0.010	101.747	0.151	0.792
3. ความเป็นผู้นำดิจิทัล (Digital leader)	0.955	0.007	131.202	0.224	0.854
4. คิดสร้างสรรค์ (Creativity)	0.965	0.007	147.813	0.244	0.862

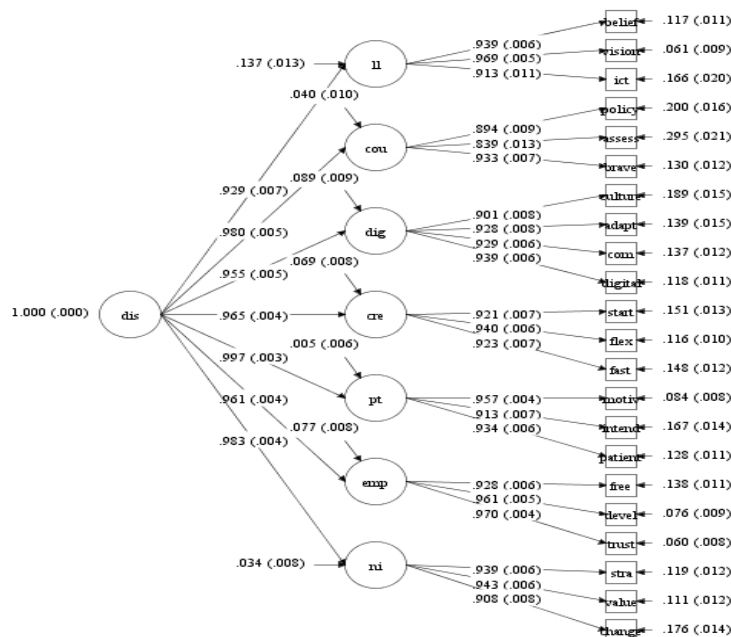

องค์ประกอบ	น้ำหนักองค์ประกอบ			ค่าสัมประสิทธิ์ของคะแนน องค์ประกอบ (FS)	ค่าสัมประสิทธิ์การ พยากรณ์ (R ²)
	β	S.E.	t		
5. ความมุ่งมั่น (Persistent)	0.997	0.006	172.602	0.141	0.874
6. การเสริมพลังอำนาจ (Empowerment)	0.961	0.005	198.354	0.378	0.909
7. การสร้างเครือข่ายและการ บูรณาการ (Networking and Integration)	0.983	0.007	140.879	0.176	0.865

หมายเหตุ: * $p < 0.5$, ** $p < .01$, $|Z| > 1.96$ หมายถึง $p < .05$, $|Z| > 2.58$ หมายถึง $p < .01$

จากตารางค่าน้ำหนักองค์ประกอบของ องค์ประกอบมีค่าตั้งแต่ 0.929-0.997 องค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักในรูปคะแนนมาตรฐานสูงที่สุด ได้แก่ ด้านความมุ่งมั่น (Persistent) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.997 รองลงมา ได้แก่ การสร้างเครือข่ายและการบูรณาการมีค่าน้ำหนัก

องค์ประกอบเท่ากับ 0.983 ความกล้าเสี่ยง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.980 และองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักในรูปคะแนนมาตรฐาน น้อยที่สุด ได้แก่ การเรียนรู้ตลอดเวลา (Lifelong Learning) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐาน เท่ากับ 0.929 ดังภาพโมเดล

ภาพที่ 1 โมเดล น้ำหนักองค์ประกอบ Disruptive Leadership สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

5. อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการศึกษาเอกสารอย่างลุ่มลึก โดยใช้แนวคิดของนักการศึกษาที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ ด้าน Disruptive Leadership เป็นหลัก และได้ ทำการศึกษาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวม 34 เรื่อง จึงทำให้องค์ประกอบที่ผู้วิจัยศึกษา และความเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิตรงกันถึงองค์ประกอบของ Disruptive Leadership สำหรับผู้บริหารสถาน ศึกษา มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านความมุ่งมั่น (Persistent) 2) การสร้างเครือข่ายและการบูรณาการ (Networking and Integration) 3) ความกล้าเสี่ยง (Courageous risk) 4) การคิดสร้างสรรค์ (Creativity) 5) การเสริมพลังอำนาจ (Empowerment) 6) ความเป็นผู้นำดิจิทัล (Digital leader) และ 7) การเรียนรู้ตลอดเวลา (Lifelong Learning)

2. จากการตรวจสอบโมเดลค่าน้ำหนัก องค์ประกอบสามารถเรียงลำดับองค์ประกอบของ Disruptive Leadership สำหรับผู้บริหารสถาน ศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐานตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากมากที่สุด และน้อยที่สุด ตามลำดับ คือ ด้านความมุ่งมั่น (Persistent) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบใน รูปคะแนนมาตรฐาน (Factor Loading) พบว่า FIFสาเหตุเพราะ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารอย่างลุ่มลึก พบว่าความมุ่งมั่นเป็นพฤติกรรมทางการบริหาร การศึกษาที่ตั้งใจและรับผิดชอบในการทำหน้าที่ การงานด้วยความเพียรพยายาม อดทน เพื่อให้งาน สำเร็จตามเป้าหมายมากที่สุดดังนั้นจึงอาจเป็น สาเหตุที่ทำให้มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Zigarmi (2011) (อ้างถึง

ใน กุลธิดา กรมเวช, 2558, หน้า 87-103) ได้ทำ การศึกษาเรื่องความมุ่งมั่นทุ่มเทในการทำงาน (Work Passion) ร่วมกับบริษัท The Ken Blanchard Companies โดยวิจัยตามความหมายที่ว่า เป็นความ ไม่ย่อท้อ และเป็นความรู้สึกเชิงบวกที่เกิดจากการ ประเมินการทำ งานและองค์การ ทั้งด้านอารมณ์ (Affection) และด้านกระบวนการคิด (Cognition) ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และนำไปสู่ “ความตั้งใจ” ในการทำงาน 5 ประการ คือ 1) ความตั้งใจในการ ดำรงสมาชิกภาพกับองค์การ (Intent to Stay) 2) ความตั้งใจในการกล่าวรับรององค์การในทางบวก (Intent to Endorse) 3) ความตั้งใจในการเอาชนะ อุปสรรค (Intent to Exert Discretionary Effort) 4) ความตั้งใจในการกระทำ ตนเป็นสมาชิกที่ดีของ องค์การ (Intent to Use Organizational Citizenship Behaviors) และ 5) ความตั้งใจในการสร้างผลงาน ที่ดีเลิศ (Intent to Perform) ความมุ่งมั่นทุ่มเท ดังกล่าวนี้นี้ จึงเป็นลักษณะทางจิตที่พร้อมกระทำ เป็นพฤติกรรม ซึ่งสามารถแยกพิจารณาเป็น ลักษณะทางจิตในเชิงพุทธศาสนา และการกระทำ ในรูปของพฤติกรรมได้ชัดเจน และเมธินี วงศ์วานิช รัชมการณ และอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (2560, หน้า 55-64) ได้ศึกษาผลการฝึกงานเพื่อเสริมสร้าง พฤติกรรมความมุ่งมั่นในการทำงานของนิสิตใน รายวิชาฝึกงานของสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการฝึกงานเพื่อเสริม สร้างความมุ่งมั่นในการทำงานของนิสิตในรายวิชา ฝึกงาน ค้นพบคุณลักษณะและพฤติกรรมการ แสดงออกถึงความมุ่งมั่นในการทำงานของนิสิตใน

4 พฤติกรรม ประกอบด้วย 1) พฤติกรรมการแสดงออกด้านความตั้งใจและความรับผิดชอบต่องาน 2) พฤติกรรมการแสดงออกด้านความเพียรพยายามและความอดทนในการทำงาน 3) พฤติกรรมการแสดงออกด้านการทุ่มเทและไม่ย่อท้อต่อปัญหาอุปสรรคในการทำงาน และ 4) พฤติกรรมการแสดงออกด้านการเห็นคุณค่าในการพัฒนาและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ

การเรียนรู้ตลอดเวลา (Lifelong Learning) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐาน (Factor Loading) พบว่า FIF สาเหตุเพราะ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารอย่างลุ่มลึก พบว่าผู้บริหารการศึกษาจำเป็นต้องเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา โดยใช้กระบวนการเรียนรู้และนวัตกรรมสื่อทางการศึกษา วิทยาการ เทคโนโลยี ในการศึกษาค้นคว้าสืบค้นข้อมูล เพื่อเสริมสร้างปัญญาให้เจริญงอกงามทางด้านวิทยาการ ก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงทุกขณะ และมีความรู้ก้าวทันกับวิทยาการใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยตลอดช่วงวัยของชีวิตซึ่งกระบวนการดังกล่าวเกิดขึ้นเป็นภารกิจประจำขององค์การอยู่แล้ว ดังนั้นจึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้มีน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุดสอดคล้องกับงานวิจัยของชัช พงศธรวิบูลย์ (2556, หน้า 43-56) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดเวลาของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ เกื้อการุณย์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร วัตถุประสงค์ของการวิจัย: เพื่อพัฒนาแบบวัดและตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดเวลาของนักศึกษาพยาบาล

คณะพยาบาลศาสตร์เกื้อการุณย์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร องค์ประกอบเชิงสำรวจ พบว่า คุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดเวลา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 1) ทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์ 2) ความเชื่อและแรงจูงใจในการเรียนรู้ 3) การมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 4) การหาโอกาสในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และจุดศักดิ์สุขสบาย และคณะ (2560) ได้ศึกษา การพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดเวลาของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 วัดอุปประสงค์เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดคุณลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดเวลา พบว่า แบบวัดคุณลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดเวลาได้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความสามารถในการเรียนรู้ 2) แรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ 3) ความสามารถในการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น 4) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และ 5) ความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า โมเดลคุณลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดเวลา มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือ หรือหน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องทาง สามารถนำผลการวิเคราะห์ค่าคะแนนน้ำหนักองค์ประกอบ Disruptive Leadership ของผู้บริหารสถานศึกษา ไปพัฒนาต่อยอดในการกำหนดและทิศทางการปฏิบัติตามเชิงนโยบาย พฤติกรรม Disruptive Leadership ของผู้บริหารสถานศึกษาผู้ที่เกี่ยวข้องไป

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 ผู้บริหารการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถนำผลการวิเคราะห์ค่านำหนักองค์ประกอบโดยพัฒนาจากค่านำหนักจากมากไปหาน้อยเพื่อนำไปพัฒนา ได้แก่ ด้านความมุ่งมั่น การสร้างเครือข่ายและการบูรณาการ ความกล้าเสี่ยง การคิดสร้างสรรค์ การเสริมพลังอำนาจ ความเป็นผู้นำดิจิทัลและการเรียนรู้ตลอดเวลา ไปสู่การกำหนดนโยบายและกรอบการดำเนินงานเพื่อพัฒนา Disruptive Leadership ของผู้บริหารสถานศึกษาให้สามารถบริหารจัดการโรงเรียนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

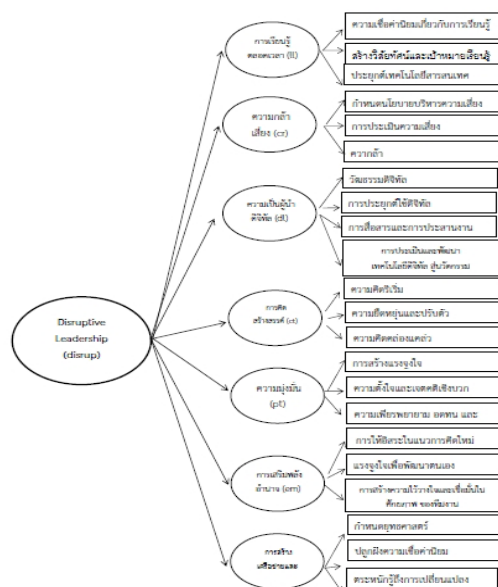
3.1 ควรมีการศึกษาเรื่องการนำผลการศึกษาศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้ Disruptive Leadership ไปทำวิจัยโดยรูปแบบการวิจัยและพัฒนาเพื่อให้ได้รูปแบบและพัฒนาการบริหารโดยใช้ Disruptive Leadership ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ในการบริหารการศึกษาต่อไป

3.2 ควรนำผลการวิจัย ไปใช้เป็น

นโยบายในการพัฒนาเกี่ยวกับประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารจัดการศึกษาต่อไป

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการศึกษา Disruptive Leadership สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การเรียนรู้ตลอดเวลา มี 3 ตัวบ่งชี้ 19 พฤติกรรมบ่งชี้ 2) ความกล้าเสี่ยง มี 3 ตัวบ่งชี้ 13 พฤติกรรมบ่งชี้ 3) ความเป็นผู้นำดิจิทัล มี 4 ตัวบ่งชี้ 15 พฤติกรรมบ่งชี้ 4) คิดสร้างสรรค์ มี 3 ตัวบ่งชี้ 10 พฤติกรรมบ่งชี้ 5) ความมุ่งมั่น มี 3 ตัวบ่งชี้ 14 พฤติกรรมบ่งชี้ 6) การเสริมพลังอำนาจ มี 3 ตัวบ่งชี้ 13 พฤติกรรมบ่งชี้ และ 7) การสร้างเครือข่ายและการบูรณาการ มี 3 ตัวบ่งชี้ 10 พฤติกรรมบ่งชี้ รวมองค์ประกอบ Disruptive Leadership สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 7 องค์ประกอบ 22 ตัวบ่งชี้ 100 พฤติกรรมบ่งชี้ โดยผู้วิจัยนำเสนอภาพที่ 1

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กุลธิดา กรมเวช. (2558). ความมุ่งมั่นทุ่มเทในการทำงานของพนักงาน: ปัจจัยที่เกี่ยวข้องและการพัฒนา. *วารสารการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์การ*, 7(2), 87-103.
- ขจี พงศธรวิบูลย์. (2556). การพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์เกื้อการุณย์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร. *วารสารสภาการพยาบาล*, 28(3), 43-54.
- จุลศักดิ์ สุขสบาย และคณะ. (2560). การพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนระดับ ประถมศึกษาปีที่ 4-6. *วารสารเกษมบัณฑิต*, 8(1), 162-174.
- เมธินี วงศ์วานิช รัชมกการณ และอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ. (2560). ผลการฝึกงานเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรม ความมุ่งมั่นในการทำงานของนิสิตในรายวิชาฝึกงานของสาขาวิชาธุรกิจและคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. *วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์*, 32(2), 55-64.
- Carney, M. (2018). *Reflections on Leadership in a Disruptive Age*. London: Regent's University London.
- Creswell, J. W. (2011). *Educational Research: Planning, Conducting, and Evaluating Quantative and Qualitative Research*. New Jersey: Pearson Education International.

- Hair, J. F., et al. (2010). *Multivariate Data Analysis*. (7th edition). New Jersey: Prentice Hall, Upper Saddle River.
- Hogan, R., & Hogan, J. (2007). *Hogan Personality Inventory manual*. Tulsa, OK: Hogan Press.
- Kao, R. (2018). *Disruptive leadership: Apple and the technology of caring deeply—Nine keys to organizational excellence and global impact*. New York: Productivity Press.
- Khan, R. (2018). *Disruptive Leaders*. The definitive traits of leaders who are changing The world around us. Retrieved from <http://www.risingkashmir.com/news/disruptive-leaders-326625.html>

ผลการศึกษาคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์ ลักษณะการเรียนรู้ และความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์ของนิสิตครู^{*1}

A Study of Online Instructor 'Characteristics, Online Learning Engagement and Pre-Service Teachers' Learning Style

นริศนันท์ นนทมาลย์

Narin Nonthamand

วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

School of Education, University of Phayao, Thailand

E-mail: Narin.no@up.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์ 2) ศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของนิสิตครู 3) ศึกษาความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์ของนิสิตครู และ 4) เปรียบเทียบความแตกต่างคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์และความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์ จำแนกตามภูมิหลังของนิสิตครู เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นิสิตครูระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 242 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์ ลักษณะการเรียนรู้ และความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความแตกต่างของคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์และความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์ด้วยการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า

1. นิสิตครูเลือกคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์เป็นผู้อำนวยความสะดวกมากที่สุด ($M = 3.971$, $S.D. = .370$)
2. นิสิตครูมีพฤติกรรมการเรียนรู้การอ่าน / เขียน (R) มากที่สุด จำนวน 69 คน
3. นิสิตครูมีระดับความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์ในภาพรวมในองค์ประกอบที่ 3 ความมุ่งมั่นในการเรียนมากที่สุด ($M = 4.194$, $S.D. = .636$)

^{*}ได้รับบทความ: 19 ธันวาคม 2564; แก้ไขบทความ: 17 กันยายน 2565; ตอรับตีพิมพ์: 25 กันยายน 2565

Received: December 19, 2021; Revised: September 17, 2022; Accepted: September 25, 2022

¹ งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ประจำปี 2565

4. นิสิตครูที่มีภูมิหลังต่างกันมีคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์และความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์ไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบพบว่า นิสิตครูที่มีภูมิหลังต่างกันมีระดับค่าเฉลี่ยคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์แตกต่างกันในองค์ประกอบที่ 3 ผู้อำนวยความสะดวก และนิสิตครูที่มีภูมิหลังต่างกันมีความยึดมั่นผูกพันในองค์ประกอบที่ 3 ความมุ่งมั่นในการเรียนแตกต่างกัน

คำสำคัญ: คุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์; ลักษณะการเรียนรู้; ความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์; นิสิตครู

Abstract

This study aims to investigate desirable characteristics of online instructors, learning styles and online learning engagement of pre-service teachers and to compare their online learning engagement with the characteristics of online instructors which are preferable in their opinions. In this survey study, the samples were 242 undergraduate pre-service teachers at the University of Phayao. The data was collected using a questionnaire to survey pre-service teachers' opinions on expected characteristics of online instructors and their online learning engagement

The results of this research were:

1. The pre-service teachers preferred online instructors who served as facilitators ($M = 3.971$, $S.D. = .370$).
2. Regarding their learning styles, they learned through reading and writing (R). ($n = 69$).
3. The pre-service teachers' highest level of online engagement was in their commitment to learning ($M = 4.194$, $S.D. = .636$).
4. The overall of pre-service teachers with different backgrounds were not different in online instructors' characteristics and online learning engagement. However, when considering each component, it was found that the pre-service teachers with different backgrounds had a different average level of online instructors' characteristics in the third component: facilitator. Moreover, pre-service teachers with different backgrounds were different in the third element of engagement: commitment to study.

Keywords: Online instructor' characteristics; Online Learning Engagement; Learning style; Pre-service teachers

1. บทนำ

ในสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษจากการเรียนในห้องเรียนไปสู่การเรียนออนไลน์ ซึ่งในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนมีลักษณะการเรียนรู้ (Learning Style) ที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ลักษณะและวิธีการที่ผู้เรียนแต่ละคนชื่นชอบเพื่อใช้ในการเรียนรู้ การคิด หรือการแก้ปัญหา สังเกตได้จากวิธีการรวบรวมข้อมูลการจัดกระทำข้อมูล โดยลักษณะการเรียนรู้ประกอบด้วย ด้านความคิด ด้านอารมณ์ และด้านร่างกาย (Dunn, 1984, pp. 10-19; Felder, 1993, pp. 286-290) การเรียนรู้สามารถส่งผลต่อแรงจูงใจและทัศนคติของผู้เรียนต่อการเรียนรู้และกำหนดการแสดงออกของตนเองได้ (Tangen, 2018, pp. 241-256) ดังนั้น ผู้สอนจะต้องเข้าใจลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันมากในการเรียนออนไลน์

ผลการสำรวจลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับปริญญาตรี พบว่า ผู้เรียนในสาขาวิทยาศาสตร์ มีลักษณะการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติมากที่สุด หากจำแนกตามเพศ พบว่า ผู้เรียนเพศหญิงมีลักษณะการเรียนรู้แบบได้ยินมากที่สุด ส่วนผู้เรียนเพศชายจะมีลักษณะการเรียนรู้แบบมองเห็นมากที่สุด (Fahim et al., 2021, pp. 1-7) แต่ผลการวิจัยของ Liu and Shi (2015, pp. 1-16) พบว่า ผู้เรียนเพศหญิงมีลักษณะการเรียนรู้ด้วยภาพมากที่สุด ส่วนผู้เรียนเพศชายมีลักษณะการเรียนรู้แบบได้ยินมากที่สุด และผู้เรียนสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีลักษณะการเรียนรู้แบบมองเห็นมากที่สุด

(Zain et al., 2021) นิสิตสาขาสังคมศาสตร์เรียนรู้รูปแบบลงมือปฏิบัติมากที่สุด (Jayanama, 2017, pp. 18-30) รวมไปถึงผู้เรียนในสาขาพลศึกษามีลักษณะการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติมากที่สุด (ทรงพรรณ จินาพงศ์, สุริยา จันทนกุล และ อานนท์ คงสุนทรกิจกุล, 2561, หน้า 22-33) และลักษณะผู้เรียนที่แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อความตั้งใจและสนใจในการเรียนออนไลน์ (Chang, Hung, & Lin, 2015, pp. 528-541) รวมไปถึงลักษณะของผู้เรียนที่แตกต่างกันไม่ชอบผู้สอนที่เน้นบรรยายเพียงอย่างเดียว (Rose, 2018, pp. 32-48)

เนื่องจากผู้เรียนมีลักษณะการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน เช่น การมองเห็นเป็นรูปภาพ (V: Visual) การฟัง (A: Aural) การอ่าน/เขียน (R: Read / Write) และการปฏิบัติ (K: Kinesthetic) (Fleming & Mills, 1992, pp. 137-155) หากผู้สอนเข้าใจลักษณะการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของผู้เรียนจะช่วยให้ผู้สอนสามารถออกแบบการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ผู้สอนยังเป็นผู้ที่สร้างความยึดมั่นผูกพันในการเรียนกับผู้เรียนโดยออกแบบการสอนและกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้สอนในการสอนออนไลน์ที่มีบทบาทแตกต่างกัน เช่น 1) ผู้ร่วมมือ (Collaborator) 2) ผู้ออกแบบ (Designer) 3) ผู้อำนวยการความสะดวก (Facilitator) (Martin et al., 2019, pp. 184-205) และ 4) ผู้วิเคราะห์ (Analyst) จากงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า ลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนที่แตกต่างกันมีความต้องการเรียนรู้กับผู้สอนที่มีลักษณะต่างกัน (Foley, 1999) และลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้สอนที่ต่างกัน

(Batool & Ahmad, 2019, pp. 41-44) รวมไปถึงลักษณะการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้เรียนที่ต่างกัน ทำให้ผู้สอนต้องออกแบบการเรียนการสอนเพื่อสนับสนุนผู้เรียนที่แตกต่างกัน (Min et al., 2018, pp. 623-627) และลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ต่างกันจะทำให้ผลการเรียนที่แตกต่างกัน (Anggrawan et al., 2019) หากผู้สอนไม่ทราบถึงคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์ ลักษณะการเรียนรู้และความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์ของนิสิตครูจะทำให้ผู้สอนไม่สามารถออกแบบการสอน กลยุทธ์การสอน สื่อการเรียน กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของนิสิตครู รวมไปถึงความต้องการลักษณะของผู้สอนออนไลน์ที่นิสิตครูต้องการ

จากที่กล่าวมาข้างต้นงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาลักษณะการเรียนรู้ของนิสิตครูในการเรียนออนไลน์ คุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับลักษณะการเรียนรู้ของนิสิตครู และเป็นการส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์ของนิสิตต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์
2. เพื่อศึกษาการเรียนรู้ของนิสิตครู
3. เพื่อศึกษาความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์ของนิสิตครู
4. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์ และความยึดมั่น

ผูกพันในการเรียนออนไลน์ จำแนกตามภูมิหลังของนิสิตครู

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีวิธีดำเนินการดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นิสิตระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์หรือสถาบันผลิตครูในภาคเหนือตอนบน กลุ่มตัวอย่างวิจัยคือ นิสิตครูระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยพะเยา ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2564 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างวิจัยด้วยการคำนวณจาก G*Power (Cohen et al., 2013) โดยกำหนดขนาดอิทธิพล (F) เท่ากับ .25 ความน่าจะเป็นในการเกิดความคาดเคลื่อน (α err prob) เท่ากับ .05 ค่าอำนาจการทดสอบ ($1-\beta$ err prob) เท่ากับ .95 กำหนดจำนวนกลุ่ม (Number of group) จำนวน 4 กลุ่ม ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างวิจัยอย่างน้อย 172 คน และเพื่อชดเชยความไม่สมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้กลับคืนมา ผู้วิจัยเพิ่มกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 20 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างวิจัยอย่างน้อยรวม 207 คน เก็บรวบรวมข้อมูลจริงได้จำนวน 242 คน ใช้การสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างวิจัยด้วย 2 ขั้นตอน คือ เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) โดยจำแนกกลุ่มตัวอย่างวิจัยตามกลุ่มสาขาวิชาดังนี้ 1) กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วย สาขาชีววิทยา ฟิสิกส์ เคมี คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬา 2) กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์ ประกอบด้วยสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ภาษาไทย และสังคมศึกษา ขั้นตอนที่ 2 เลือกกลุ่ม

ตัวอย่างวิจัยโดยใช้การเลือกตามความสะดวก (Convenience Sampling) ตามกลุ่มสาขาจำนวนเท่ากัน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างวิจัยคือ นิสิตที่กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างวิจัยมีประสบการณ์ในการเรียนออนไลน์มาแล้วมากกว่า 1 ภาคการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามคุณลักษณะของนิสิตครู แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจรายการ (Checklist) ได้แก่ เพศ อายุ ชั้นปี สาขาที่กำลังศึกษา จำนวน 4 ข้อ ตอนที่ 2 แบบสอบถามลักษณะการเรียนรู้ เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 16 ข้อ ตอนที่ 3 แบบสอบถามความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์ เป็นแบบมาตราการประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 12 ข้อ ตอนที่ 4 แบบสอบถามคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์ เป็นแบบมาตราการประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 17 ข้อ

ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน มีค่าอยู่ระหว่าง .667-1.000 โดยเฉลี่ยรวมทั้งฉบับเท่ากับ .933 และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านภาษาโดยตรวจสอบความตรงเชิงเผชิญหน้า (Face validity) กับนิสิตครูที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน มีค่าอยู่ระหว่าง .600-1.000 โดยเฉลี่ยรวมทั้งฉบับเท่ากับ .958 และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับนิสิตครูที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยเฉลี่ยรวมทั้งฉบับเท่ากับ .967

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยติดต่อนิสิตครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างวิจัยเพื่อชี้แจงขั้นตอนการดำเนินการสอบถามและส่งแบบสอบถามออนไลน์ให้กับนิสิตครู โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ซึ่งผ่านการรับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยพะเยา เลขที่โครงการ UP-HEC 2.2/102/64 พร้อมทั้งมีหนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัยสำหรับอาสาสมัครอายุมากกว่า 20 ปีขึ้นไป (Informed consent form) เพื่ออธิบายวัตถุประสงค์การวิจัย ระยะเวลาของการทำวิจัย วิธีการวิจัย ประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการวิจัย เมื่อกลุ่มตัวอย่างวิจัยได้อ่านคำอธิบายและมีความเข้าใจดีทุกประการแล้วยินดีเข้าร่วมในการวิจัยด้วยความเต็มใจ กลุ่มตัวอย่างวิจัยจึงกรอกข้อมูลลงในแบบฟอร์มแสดงความยินยอมผ่านระบบออนไลน์ แล้วเข้าสู่การตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อให้ทราบลักษณะการแจกแจงและการกระจายของข้อมูล วิเคราะห์ความแตกต่างด้วยการทดสอบค่าที (Independent sample t-test)

งานวิจัยเรื่องนี้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัย จากคณะกรรมการการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยพะเยา เลขที่โครงการ 2.1/102/64

4. สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการวิจัยเป็น 4 ตอน เพื่อตอบจุดประสงค์การวิจัยทั้ง 4 ข้อ รายละเอียดดังนี้ 1) ข้อมูลทั่วไปของนิสิตครูที่ตอบแบบสอบถาม พบว่า นิสิตครูส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 185 คน มากกว่าเพศชายจำนวน 57 คน เมื่อจำแนกนิสิตครูตามชั้นปีเป็นนิสิตครูชั้นปีที่ 3

จำนวน 124 คน มีจำนวนมากกว่านิสิตครูชั้นปีที่ 4 จำนวน 118 คน และเมื่อจำแนกนิสิตครูตามกลุ่มสาขาวิชา นิสิตครูกลุ่มสาขามนุษยศาสตร์ จำนวน 155 คน มีจำนวนมากกว่านิสิตกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ จำนวน 87 คน

ตอนที่ 1 ผลการสำรวจคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์ รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สถิติพื้นฐานคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์ของนิสิตครูจำแนกตามภูมิหลัง (n = 242)

ตัวแปร	ภูมิหลัง		เพศ		ชั้นปี		กลุ่มสาขา		รวม
			ชาย	หญิง	ปี 3	ปี 4	วิทยาศาสตร์	มนุษยศาสตร์	M
	M	M	M	M	M	M	M	M	(S.D.)
	(S.D.)	(S.D.)	(S.D.)	(S.D.)	(S.D.)	(S.D.)	(S.D.)	(S.D.)	(S.D.)
คุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์	3.833 (.369)	3.743 (.413)	3.706 (.431)	3.826 (.365)	3.800 (.430)	3.745 (.391)	3.764 (.404)		
องค์ประกอบที่ 1 ผู้ประสานงาน	3.786 (.692)	3.693 (.735)	3.569 (.757)	3.868 (.660)	3.770 (.760)	3.684 (.706)	3.715 (.725)		
องค์ประกอบที่ 2 นักออกแบบ	3.768 (.733)	3.636 (.770)	3.554 (.802)	3.786 (.701)	3.780 (.780)	3.605 (.745)	3.667 (.762)		
องค์ประกอบที่ 3 ผู้อำนวยการ	4.061 (.335)	3.943 (.376)	3.994 (.370)	3.947 (.370)	3.990 (.380)	3.960 (.362)	3.971 (.370)		
องค์ประกอบที่ 4 นักวิเคราะห์	3.728 (.434)	3.712 (.486)	3.740 (.447)	3.691 (.501)	3.660 (.460)	3.745 (.481)	3.716 (.473)		

จากตารางที่ 1 พบว่า นิสิตเพศชาย (M = 3.786, S.D. = .692) เลือกผู้สอนที่มีคุณลักษณะผู้ประสานงานมากที่สุด และ นิสิตเพศหญิง (M = 3.943, S.D. = .376) เลือกคุณลักษณะของผู้สอนที่มีคุณลักษณะผู้อำนวยการมากที่สุด นิสิตชั้นปีที่ 3 (M = 3.994, S.D. = .370) และนิสิตชั้นปีที่ 4 (M = 3.990, S.D. = .380) ในกลุ่มสาขา

วิชาวิทยาศาสตร์ (M = 3.990, S.D. = .380) และมนุษยศาสตร์ (M = 3.960, S.D. = .362) เลือกคุณลักษณะของผู้สอนที่มีคุณลักษณะผู้อำนวยการมากที่สุดเช่นเดียวกัน และในภาพรวม นิสิตครูเลือกคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์ในองค์ประกอบที่ 3 ผู้อำนวยการมากที่สุด (M = 3.971, S.D. = .370)

ตารางที่ 2 ค่าสถิติพื้นฐานคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์นิตศครูจำแนกตามลักษณะการเรียนรู้ (n = 242)

ตัวแปร	ลักษณะการเรียนรู้		ลักษณะการเรียนรู้					
			แบบมองเห็น (V) (n = 18)		แบบฟัง (A) (n = 57)		แบบอ่านเขียน (R) (n = 90)	
			M	S.D.	M	S.D.	M	S.D.
คุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์			3.657	(.406)	3.725	(.405)	3.775	(.408)
องค์ประกอบที่ 1 ผู้ประสานงาน			3.689	(.768)	3.649	(.707)	3.722	(.715)
องค์ประกอบที่ 2 นักออกแบบ			3.472	(.848)	3.588	(.740)	3.686	(.769)
องค์ประกอบที่ 3 ผู้อำนวยการ			3.903	(.365)	3.939	(.351)	4.003	(.378)
องค์ประกอบที่ 4 นักวิเคราะห์			3.556	(.407)	3.746	(.519)	3.700	(.504)

จากตารางที่ 2 พบว่า ในภาพรวมนิตศครูที่มีลักษณะการเรียนรู้แบบการปฏิบัติ (K) มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมมากที่สุด (M = 3.806, S.D. = .400) เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบพบว่า นิตศครูที่มีลักษณะการเรียนรู้แบบการปฏิบัติ (K) ได้คะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะของผู้สอนแบบผู้ประสานงาน (M = 3.761, S.D. = .750) นักออกแบบ (M =

3.750, S.D. = .750) และนักวิเคราะห์ (M = 3.750, S.D. = .411) มากที่สุด และนิตศครูที่มีลักษณะการเรียนรู้แบบการอ่าน / เขียน (R) ได้คะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะของผู้สอนแบบผู้อำนวยการความสะดวกมากที่สุด (M = 4.003, S.D. = .378)

ตอนที่ 2 ผลการสำรวจลักษณะการเรียนรู้ของนิตศครู รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละลักษณะการเรียนรู้ของนิตศครู (n = 242)

ลักษณะการเรียนรู้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
R	90	37.19
K	77	31.82
A	57	23.55
V	18	7.44

จากตารางที่ 3 พบว่า นิตศครูเพศหญิงชอบเรียนรู้จากการอ่าน / เขียน (R) มากที่สุดจำนวน 69 คนเมื่อจำแนกนิตศครูตามชั้นปี นิตศครูชั้นปีที่ 3 ชอบเรียนรู้จากการอ่าน / เขียน (R) มากที่สุด

จำนวน 47 คน และเมื่อจำแนกนิตศครูตามกลุ่มสาขาวิชา นิตศครูกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์ชอบเรียนรู้จากการอ่าน / เขียน (R) มากที่สุดจำนวน 65 คน

ตอนที่ 3 ผลการสำรวจคุณลักษณะของ ออนไลน์ของนิสิตครู รายละเอียดดังตารางที่ 4 ผู้สอนออนไลน์ และความยึดมั่นผูกพันในการเรียน และตารางที่ 5

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์ จำแนกตาม ภูมิหลังของนิสิตครู (n = 242)

ตัวแปร	เพศ		ชั้นปี		กลุ่มสาขา		รวม M (S.D.)
	ชาย	หญิง	ปี 3	ปี 4	วิทยาศาสตร์	มนุษยศาสตร์	
	M (S.D.)	M (S.D.)	M (S.D.)	M (S.D.)	M (S.D.)	M (S.D.)	
ความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์	3.934 (.600)	3.976 (.586)	3.990 (.550)	4.102 (.507)	3.981 (.554)	4.078 (.517)	4.043 (.532)
องค์ประกอบที่ 1 การรู้ประโยชน์ของการเรียน	3.974 (.633)	4.023 (.598)	3.890 (.640)	4.049 (.517)	3.902 (.613)	4.002 (.573)	3.966 (.588)
องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมในการเรียน	3.974 (.633)	4.023 (.598)	3.950 (.610)	4.074 (.599)	3.968 (.624)	4.035 (.596)	4.011 (.606)
องค์ประกอบที่ 3 ความมุ่งมั่นในการเรียน	4.009 (.666)	4.251 (.618)	4.180 (.650)	4.206 (.622)	4.112 (.603)	4.240 (.652)	4.194 (.636)

จากตารางที่ 4 พบว่า ในภาพรวมนิสิต เพศหญิง (M = 3.976, S.D. = .586) มีความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์มากกว่า นิสิตเพศชาย (M = 3.934, S.D. = .600) นิสิตชั้นปีที่ 4 (M = 4.102, S.D. = .507) มีความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์ มากกว่านิสิตชั้นปีที่ 3 (M = 3.990, S.D. = .550) นิสิต

กลุ่มสาขามนุษยศาสตร์ (M = 4.078, S.D. = .517) มีความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์มากกว่า นิสิตกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ (M = 3.981, S.D. = .554) ในภาพรวมนิสิตครูมีความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์ในองค์ประกอบที่ 3 ความมุ่งมั่นในการเรียนมากที่สุด (M = 4.194, S.D. = .636)

ตารางที่ 5 ค่าสถิติพื้นฐานความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์ จำแนกตามลักษณะการเรียนรู้ของนิสิตครู (n = 242)

ตัวแปร	ลักษณะการเรียนรู้							
	แบบมองเห็น (V) (n = 18)		แบบฟัง (A) (n = 57)		แบบอ่านเขียน (R) (n = 90)		แบบปฏิบัติ (K) (n = 77)	
	M	S.D.	M	S.D.	M	S.D.	M	S.D.
ความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์	4.071	(.479)	3.890	(.502)	4.083	(.544)	4.104	(.538)
องค์ประกอบที่ 1 การรู้ประโยชน์ของการเรียน	3.889	(.502)	3.838	(.538)	3.992	(.606)	4.049	(.614)

ตัวแปร	ลักษณะการเรียนรู้	ลักษณะการเรียนรู้							
		แบบมองเห็น (V) (n = 18)		แบบฟัง (A) (n = 57)		แบบอ่านเขียน (R) (n = 90)		แบบปฏิบัติ (K) (n = 77)	
		M	S.D.	M	S.D.	M	S.D.	M	S.D.
องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมในการเรียน		4.139	(.551)	3.820	(.566)	4.056	(.605)	4.071	(.627)
องค์ประกอบที่ 3 ความมุ่งมั่นในการเรียน		4.153	(.728)	4.048	(.626)	4.250	(.647)	4.247	(.604)

จากตารางที่ 5 พบว่า ในภาพรวมนิสิตครูที่มีลักษณะการเรียนรู้แบบปฏิบัติ (K) มีความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์โดยรวมมากที่สุด ($M = 4.104$, $S.D. = .538$) เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบพบว่า นิสิตครูที่มีลักษณะการเรียนรู้แบบปฏิบัติ (K) มีการรู้ประโยชน์ของการเรียนมากที่สุด ($M = 4.049$, $S.D. = .614$) นิสิตครูที่มีลักษณะการเรียนรู้แบบมองเห็น (A) มีส่วนร่วมในการเรียนมากที่สุด ($M = 4.139$, $S.D. = .551$) และนิสิตครูที่มีลักษณะการเรียนรู้แบบการอ่าน / เขียน (R) มีความมุ่งมั่นในการเรียนมากที่สุด ($M = 4.250$, $S.D. = .647$)

ตอนที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่าง

ของคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์ ลักษณะการเรียนรู้ ความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์ของนิสิตครู ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของคุณลักษณะการเรียนรู้ของนิสิตครูที่มีภูมิหลังแตกต่างกัน ได้แก่ เพศ และกลุ่มสาขาวิชา โดยมีรายละเอียดของตัวแปรภูมิหลังดังนี้ 1) ตัวแปรเพศ ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ได้แก่ เพศชาย เพศหญิง 2) ตัวแปรกลุ่มสาขาวิชา ประกอบด้วย กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ ใช้การทดสอบค่าที่ รายละเอียดดังนี้

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์ จำแนกตามเพศของนิสิตครู รายละเอียดดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบความแตกต่างคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์ จำแนกตามเพศของนิสิตครู ($n = 242$)

การเปรียบเทียบ ความแตกต่าง	เพศ				F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
	ชาย		หญิง						
	M	S.D.	M	S.D.					
คุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์	3.833	.369	3.743	.413	1.203	.274	1.469	240	.143
องค์ประกอบที่ 1 ผู้ประสานงาน	3.786	.692	3.693	.735	.480	.489	.846	240	.398
องค์ประกอบที่ 2 นักออกแบบ	3.768	.733	3.636	.770	.455	.500	1.136	240	.257
องค์ประกอบที่ 3 ผู้อำนวยการ	4.061	.335	3.943	.376	.920	.339	2.126	240	.035
องค์ประกอบที่ 4 นักวิเคราะห์	3.728	.434	3.712	.486	.874	.351	.221	240	.825

จากตารางที่ 6 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์ของนิสิตเพศชายเท่ากับ 3.833 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .369 และค่าเฉลี่ยของความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์ของนิสิตเพศหญิงเท่ากับ 3.743 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .413 และในภาพรวมนิสิตครูที่มีภูมิหลังด้านเพศแตกต่างกัน มีระดับค่าเฉลี่ยคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 $F(240, 102.943)$

$= 1.203, p = .143$ และเมื่อพิจารณาคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์เป็นรายองค์ประกอบพบว่า นิสิตครูที่มีภูมิหลังด้านเพศแตกต่างกันมีระดับค่าเฉลี่ยคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 $F(240, 103.203) = .920, p = .035$ องค์ประกอบที่ 3 ผู้อำนวยความสะดวก ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์ จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชาของนิสิตครู รายละเอียดดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบความแตกต่างคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์ จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชาของนิสิตครู ($n = 242$)

การเปรียบเทียบ ความแตกต่าง	กลุ่มสาขาวิชา				F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
	มนุษยศาสตร์		วิทยาศาสตร์						
	M	S.D.	M	S.D.					
คุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์	3.745	.391	3.799	.427	.514	0.474	1.008	240	.314
องค์ประกอบที่ 1 ผู้ประสานงาน	3.684	.706	3.770	.759	.915	0.340	.888	240	.376
องค์ประกอบที่ 2 นักออกแบบ	3.605	.745	3.779	.784	.084	0.772	1.710	240	.089
องค์ประกอบที่ 3 ผู้อำนวยความสะดวก	3.960	.362	3.991	.384	.808	0.370	.639	240	.523
องค์ประกอบที่ 4 นักวิเคราะห์	3.745	.481	3.664	.459	.212	0.646	-1.285	240	.200

จากตารางที่ 7 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์ของนิสิตกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์ เท่ากับ 3.745 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .391 และค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์ของนิสิตกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ เท่ากับ 3.799 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .427 และนิสิตครูในกลุ่มสาขาที่แตกต่างกันมีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .05 $F(240, 168.379) = .514, p = .314$ และเมื่อพิจารณาคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์เป็นรายองค์ประกอบพบว่า นิสิตครูในกลุ่มสาขาวิชาที่แตกต่างกันมีคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์รายองค์ประกอบไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์ จำแนกตามเพศของนิสิตครู รายละเอียดดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์กับ จำแนกตามเพศของนิสิตครู (n = 242)

การเปรียบเทียบ ความแตกต่าง	เพศ				F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
	ชาย		หญิง						
	M	S.D.	M	S.D.					
ความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์	3.968	.563	4.066	.521	.191	.663	-1.221	240	.223
องค์ประกอบที่ 1 การรู้ประโยชน์ของการเรียน	3.934	.600	3.976	.586	.006	.941	-0.465	240	.643
องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมในการเรียน	3.974	.633	4.023	.598	.344	.558	-0.536	240	.592
องค์ประกอบที่ 3 ความมุ่งมั่นในการเรียน	4.009	.666	4.251	.618	.111	.740	-2.544	240	.012

จากตารางที่ 8 พบว่า ค่าเฉลี่ยของความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์ของนิสิตเพศชายเท่ากับ 3.968 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .563 และค่าเฉลี่ยของความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์ของนิสิตเพศหญิงเท่ากับ 4.066 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .521 และในภาพรวมนิสิตครูที่มีภูมิลำเนาแตกต่างกันมีความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 $F(240, 87.654) = .191, p = .223$

และเมื่อพิจารณาความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์เป็นรายองค์ประกอบพบว่า นิสิตครูที่มีภูมิลำเนาแตกต่างกันมีความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์ในองค์ประกอบที่ 3 คือ ความมุ่งมั่นในการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 $F(240, 87.692) = .111, p = .012$

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์ จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชานิสิตครู รายละเอียดดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์ จำแนกตามกลุ่มสาขาของนิสิตครู (n = 242)

การเปรียบเทียบ ความแตกต่าง	กลุ่มสาขาวิชา				F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
	มนุษยศาสตร์		วิทยาศาสตร์						
	M	S.D.	M	S.D.					
ความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์	4.078	.517	3.981	.554	.066	.798	-1.362	240	.175
องค์ประกอบที่ 1 การรู้ประโยชน์ของการเรียน	4.002	.573	3.902	.613	1.248	.265	-1.262	240	.208
องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมในการเรียน	4.035	.596	3.968	.624	.000	.990	-.826	240	.409
องค์ประกอบที่ 3 ความมุ่งมั่นในการเรียน	4.240	.652	4.112	.603	1.233	.268	-1.508	240	.133

จากตารางที่ 9 พบว่า ค่าเฉลี่ยของความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์ของนิสิตกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์เท่ากับ 4.078 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .517 และ ค่าเฉลี่ยของความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์ของนิสิตกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์เท่ากับ 3.981 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .554 และนิสิตครูในกลุ่มสาขาวิชาที่แตกต่างกัน มีความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 $F(240, 168.379) = .066, p = .175$ และเมื่อพิจารณาความยึดมั่นผูกพันเป็นรายองค์ประกอบพบว่า นิสิตครูในกลุ่มสาขาที่แตกต่างกัน มีความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์รายองค์ประกอบไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัย โดยจำแนกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้ 1) คุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์ 2) ลักษณะการเรียนรู้ของนิสิตครู 3) ความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์ของนิสิตครู และ 4) การเปรียบเทียบความแตกต่างคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์และความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์ จำแนกตามภูมิหลังของนิสิตครู โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการศึกษาคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์ ผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

1.1 นิสิตครูที่มีลักษณะการเรียนรู้ที่แตกต่างกันมีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์ไม่แตกต่างกันชี้ให้เห็นว่าในการเรียน

ออนไลน์ทำให้นิสิตครูรับรู้ถึงลักษณะของผู้สอนออนไลน์เหมือนกัน อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ทำให้นิสิตครูได้เรียนกับอาจารย์ผู้สอนหลายท่านที่มีลักษณะการสอนที่แตกต่างกันในแต่ละวิชาในแต่ละภาคการศึกษา ทั้งเนื้อหาที่เป็นทฤษฎีและเนื้อหาปฏิบัติ จึงทำให้นิสิตครูได้ปรับตัวให้เข้ากับกิจกรรมออนไลน์ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและมีความหลากหลายของกิจกรรมที่สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของตนเองเพื่อให้นิสิตครูมีส่วนร่วมในการเรียนโดยใช้เครื่องมือการเรียนรู้ออนไลน์ (Bryson & Andres, 2020, pp. 608-623)

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์จำแนกตามลักษณะการเรียนรู้ของนิสิตครูพบว่า ลักษณะการเรียนรู้ของนิสิตครูทั้ง 4 ลักษณะไม่แตกต่างกันเมื่อเปรียบเทียบกับคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์ อย่างไรก็ตามผลการวิเคราะห์พบว่านิสิตครูมีลักษณะการเรียนรู้ที่ต่างกันให้คะแนนคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์ ด้านผู้อำนวยความสะดวกสูงกว่าองค์ประกอบอื่นๆ ชี้ให้เห็นว่านิสิตครู ต้องการให้ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก หรือผู้สนับสนุนการเรียนที่ทำหน้าที่ อำนวยความสะดวกต่างๆ ในการเรียนการสอน ให้กับนิสิตครู สร้างโอกาสให้นิสิตครูได้เรียนรู้ด้วยตนเองจากการปฏิบัติจริง โดยผู้สอนจะเป็นผู้ชี้แนะให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางและอำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางที่ให้นิสิตครูสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยร่วมมือกันในการเรียนและการเรียนรู้ทางสังคมในการเรียน

ออนไลน์ (Ammenwerth, 2017)

1.2 นิสิตครูที่มีลักษณะการเรียนรู้แบบการปฏิบัติ (K) ได้คะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะของผู้สอนแบบผู้ประสานงาน นักออกแบบ และนักวิเคราะห์ มากที่สุด ชี้ให้เห็นว่านิสิตครูที่ชอบการเรียนรู้โดยการปฏิบัติต้องการให้อาจารย์ผู้สอนเป็นผู้ประสานงานในการดำเนินกิจกรรมและให้อาจารย์ผู้สอนเป็นนักออกแบบกิจกรรมเพื่อให้ นิสิตครูได้ลงมือปฏิบัติ เน้นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้แก้ปัญหาผ่านการเรียนรู้แบบกลุ่ม การระดมสมอง กรณีศึกษา การสาธิต การให้คำถาม การเรียนรู้แบบผู้เรียนค้นพบคำตอบด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันโดยการมอบหมายงานและการให้ผลป้อนกลับ (Akinbobola, 2015, pp. 20-29) อาจเป็นเพราะนิสิตครูต้องการนำความรู้ที่ได้เรียนรู้ไปใช้จริงผ่านการปฏิบัติในกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับตนเอง

1.3 นิสิตครูที่มีลักษณะการเรียนรู้แบบการอ่าน / เขียน (R) ได้คะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะของผู้สอนแบบผู้อำนวยความสะดวกมากที่สุด ชี้ให้เห็นว่านิสิตครูที่ชอบการเรียนรู้แบบการอ่านเขียน ต้องการให้ผู้สอนอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนจัดเตรียมสื่อการสอนที่เน้นตัวอักษร และรูปภาพ เพื่อให้ นิสิตครูได้รับรู้เนื้อหา รวมไปถึงการให้ผู้สอนสร้างใบงานใบกิจกรรมเพื่อทบทวนความรู้ อาจเป็นเพราะการเขียนทำให้นิสิตครูได้รับความรู้และกักเก็บความรู้เป็นของตัวเองมากที่สุดและการเขียนยังช่วยสร้างสมาธิในการเรียนให้กับนิสิตครู (Fry & Villagomez,

2012, pp. 170-175)

2. ผลการศึกษาลักษณะการเรียนรู้ของนิสิตครู ผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

2.1 นิสิตครูเพศหญิงมีลักษณะการเรียนรู้แบบอ่าน / เขียน มากที่สุด ชี้ให้เห็นว่านิสิตครูเพศหญิงชอบอ่านชอบจดบันทึกรายละเอียดต่างๆ ผ่านการเขียนด้วยลายมือของตนเองอาจเป็นเพราะนิสิตครูเพศหญิงมีความพิถีพิถันและละเอียดทุกขั้นตอน มีความรอบคอบมีจิตนาการและความคิดสร้างสรรค์ และสามารถอธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรมมากกว่านิสิตครูเพศชาย (Taheri et al., 2021; โชติกา เศรษฐธัญญการ, 2562, หน้า 17-32)

2.2 นิสิตครูกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์ชอบเรียนรู้จากจดบันทึกและการอ่านซ้ำมากที่สุด ชี้ให้เห็นว่าลักษณะนิสัยของนิสิตครูกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์ชอบบันทึกเนื้อหา รายละเอียดต่างๆ โดยการจดบันทึกและทำการทบทวนเนื้อหานั้นๆ ด้วยการอ่านจนเกิดความเข้าใจ อาจเป็นเพราะรายวิชาเนื้อหาในกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์ส่วนใหญ่มีหลักการแนวคิดทฤษฎีที่ต้องท่องจำและต้องทำความเข้าใจในหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และการเขียน การจดบันทึก การเขียนแผนผังความคิด การฝึกปฏิบัติทำซ้ำๆ จะทำให้นิสิตครูจนเกิดความชำนาญและเข้าใจในเนื้อหาที่ศึกษา ซึ่งทำให้นิสิตครูจดจำได้มากกว่าการเรียนรู้โดยใช้วิธีอื่นๆ (Setiawan, 2019, pp. 64-79)

2.3 ในภาพรวมนิสิตครูที่มีลักษณะการเรียนรู้แบบอ่าน / เขียน มากที่สุด ชี้ให้เห็นว่านิสิตครูชอบเรียนรู้โดยการอ่านทำความเข้าใจเนื้อหาแล้วเขียนสรุปเนื้อหาในเรื่องที่เรียนเป็น

ความรู้ของตนเอง อาจเป็นเพราะเนื้อหาในหลักสูตรครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์และกิจกรรมในรายวิชาชีวพรรณเน้นให้ผู้เรียนได้อ่านทำความเข้าใจกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการสอน แล้วเขียนสรุปความรู้ที่ได้ตามความเข้าใจของตนเองเกิดเป็นความรู้ใหม่ของนิสิตครู (Clark, 2018) ซึ่งการเขียนจะช่วยให้นิสิตครูเกิดความคิดสร้างสรรค์ (Wang et al., 2021, pp. 1024-1037)

3. ผลการศึกษาความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์ ผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

3.1 นิสิตครูที่มีลักษณะการเรียนรู้แบบปฏิบัติ (K) มีความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์โดยรวมมากที่สุด ซึ่งให้นิสิตรู้สึกชอบลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง จะมีความรู้สึกสนใจมีความกระตือรือร้น ตั้งใจขยันขันแข็งในการเรียน อาจเป็นเพราะการที่นิสิตได้ฝึกปฏิบัติหลังจากการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจะให้นิสิตครูมีส่วนร่วมในการเรียนและมีปฏิสัมพันธ์กับเนื้อหา (Halif et al., 2020, pp. 94-103)

3.2 ลักษณะการเรียนรู้ของนิสิตครูทั้ง 4 ลักษณะมีความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์ไม่แตกต่างกัน ซึ่งให้นิสิตรู้สึกทั้ง 4 ลักษณะมีส่วนร่วมในการเรียนและมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการเรียนคล้ายกัน โดยมีความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์สูง ($M = 4.078$) อาจเป็นเพราะในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ อาจารย์ผู้สอนได้ทำการวิเคราะห์ กำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียน ออกแบบเนื้อหา กิจกรรม

การเรียนการสอน สภาพแวดล้อมการเรียนรู้และการประเมิน ไว้อย่างชัดเจน รวมไปถึงกำหนดระยะเวลาในการเรียน การดำเนินกิจกรรม และการส่งงานในแต่ละครั้งอย่างชัดเจน (Czerkowski & Lyman, 2016, pp. 532-539) อีกทั้งกิจกรรมในการเรียนออนไลน์ อาจมีกิจกรรมหรือชิ้นงานที่ได้มอบหมายที่ลักษณะคล้ายคลึงกัน เนื่องจากการเรียนออนไลน์แบบเต็มรูปแบบ

4. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์และความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์ จำแนกตามภูมิหลังของนิสิตครู ผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นที่น่าสนใจ ดังต่อไปนี้

4.1 นิสิตครูในกลุ่มสาขาวิชาที่แตกต่างกัน มีความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์ไม่แตกต่างกันและมีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์ไม่แตกต่างกันซึ่งให้นิสิตรู้ในกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และมนุษยศาสตร์ รู้ประโยชน์ของการเรียน มีส่วนร่วมในการเรียน มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการเรียนเหมือนกัน อาจเป็นเพราะเนื้อหาวิชา ในกลุ่มสาขาของนิสิตนี้ มีกิจกรรมการเรียนการสอน ที่คล้ายคลึงกัน รวมถึงในการบูรณาการรายวิชาในการจัดการเรียนการสอน อีกทั้งนิสิตครูได้ศึกษาหลักสูตรควบสองปริญญาที่ให้นิสิตได้เรียนทั้งกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และมนุษยศาสตร์ และในการสอนออนไลน์ผู้สอนเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง เนื่องจากมหาวิทยาลัยมีการเตรียมความพร้อมให้กับผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

4.2 นิสิตครูที่มีภูมิหลังด้านเพศแตกต่างกันมีความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์

ไม่แตกต่างกัน ซึ่งชี้ให้เห็นว่านิสิตครูทั้งเพศหญิงและเพศชายรับรู้ประโยชน์ของการเรียน มีส่วนร่วมในการเรียน มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการเรียนเหมือนกันอาจเป็นเพราะว่าการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันมีกิจกรรมที่ให้นิสิตมีส่วนร่วมในการเรียน มีกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้นิสิตได้ทบทวนความรู้

4.3 นิสิตครูที่มีภูมิหลังด้านเพศแตกต่างกันมีระดับค่าเฉลี่ยคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์แตกต่างกันในองค์ประกอบที่ 3 ผู้อำนวยความสะดวก ซึ่งชี้ให้เห็นว่านิสิตครูเพศชายและเพศหญิงรับรู้ถึงลักษณะของผู้สอนที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก อาจเป็นเพราะว่านิสิตเพศชายและเพศหญิง เมื่อมีคำถามหรือปัญหาในการเรียนการสอน อาจกล้าที่จะสอบถามหรือถามข้อสงสัย ปัญหาในการเรียนแตกต่างกัน รวมไปถึง พื้นฐานการใช้เทคโนโลยีของนิสิตครูเพศชายเพศหญิงที่ต่างกันอาจจะทำให้รับรู้ถึงลักษณะของผู้สอนที่อำนวยความสะดวกในการใช้เทคโนโลยีในการจัดการสอนออนไลน์ที่ต่างกัน

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ครู อาจารย์ ผู้สอน ควรออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของนิสิตครูในแต่ละสาขาวิชา เช่น นิสิตครูที่มีลักษณะการเรียนรู้แบบการปฏิบัติ (K) ผู้สอนควรออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ใช้เครื่องมือเทคโนโลยีในการเรียนรู้ เช่น MURAL ThinkLink TopWorksheets Lightworksheet Google Edpuzzle เป็นต้น

1.2 ครู อาจารย์ ผู้สอน ควรปรับบทบาทหน้าที่คุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์ตามลักษณะการเรียนรู้ของนิสิตครูเพื่อให้นิสิตครูเกิดความเชื่อมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์ เช่น นิสิตครูที่มีลักษณะการเรียนรู้แบบการปฏิบัติ (K) ชื่นชอบคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์ที่อำนวยความสะดวก ดังนั้นผู้สอนควรทำหน้าที่จัดเตรียมสื่อการสอน สื่อการเรียนรู้ให้ผู้เรียน รวมไปถึงเครื่องมือการเรียนรู้ในช่วงที่ดำเนินกิจกรรมออนไลน์

1.3 สถาบันการศึกษาที่ใช้สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในการเรียนออนไลน์ จะต้องพิจารณาการออกแบบสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ฯ โดยคำนึงถึงความเชื่อมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์ และคุณลักษณะการเรียนรู้ของนิสิตครู เช่น ออกแบบเครื่องมือที่สร้างความเชื่อมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์ เช่น การออกแบบวิดีโอปฏิสัมพันธ์ การออกแบบระบบการจัดการเรียนการสอนที่สร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน และ การแสดงความก้าวหน้าในการเรียน เป็นต้น ข้อควรตระหนักหรือข้อพึงระวัง คือ ผู้เรียนที่มีคุณลักษณะ VARK มีค่าเฉลี่ยของความเชื่อมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์ใกล้เคียงกันมาก การนำผลการวิจัยไปใช้จะต้องพิจารณาปัจจัยอื่นๆ ควบคู่ด้วย เช่น ภาระงานของนิสิตครู จำนวนหน่วยกิตที่ลงทะเบียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาพลวัตและอิทธิพลของตัวแปรที่มีต่อกัน เช่น ลักษณะการเรียนรู้มีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์ หรือคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์มีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์ จะทำให้ผู้สอน

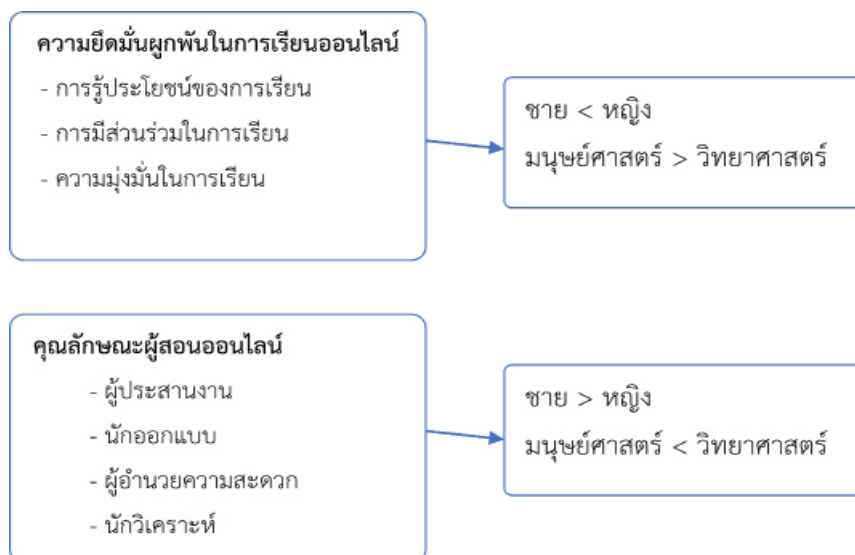
เข้าใจพลวัตที่เกิดขึ้นระหว่างตัวแปรมากยิ่งขึ้นและสามารถออกแบบการสอนให้ผู้เรียนเกิดความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์การวิจัยในครั้งต่อไป

2.2 การศึกษาในระยะยาวเพื่อติดตามการเปลี่ยนแปลงของระดับตัวแปรดังกล่าวหรือติดตามการเปลี่ยนแปลงของระดับตัวแปรดังกล่าวเมื่อเวลาผ่านไปจะทำให้ผู้สอนออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับลักษณะของนิสิตครูเพื่อให้เกิดความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากผลการวิจัยทำให้นักวิจัยทราบถึงคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์ ลักษณะการเรียนรู้และความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์ของ

นิสิตครู เพื่อที่จะนำข้อมูลดังกล่าวไปออกแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์รวมถึงกำหนดบทบาทลักษณะของผู้สอนออนไลน์ให้ตรงตามลักษณะการเรียนรู้ของนิสิตครูที่มีความแตกต่างกันสรุปได้ดังนี้ 1) นิสิตครูให้ความสำคัญกับคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์ ที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกมากที่สุด รองลงมาคือ นักวิเคราะห์ผู้ประสานงาน และนักออกแบบ ตามลำดับ 2) นิสิตครูส่วนใหญ่มีลักษณะการเรียนรู้แบบการอ่าน / เขียน (R) มากที่สุด รองลงมาคือ ลักษณะการเรียนรู้แบบการปฏิบัติ (K) และ ลักษณะการเรียนรู้แบบการฟัง (A) ตามลำดับ 3) นิสิตครูมีความยึดมั่นผูกพันในการเรียนออนไลน์ในการมีส่วนร่วมในการเรียนมากที่สุด รองลงมาคือ มุ่งมั่นในการเรียน และการรู้ประโยชน์ของการเรียน ดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- โชติกา เศรษฐธัญการ. (2562). การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการใช้ภาษาระหว่างเพศหญิงกับเพศชายที่สะท้อนให้เห็นภาพพจน์ทางเพศ. *วารสารมังรายสาร*, 7(2), 17-32.
- ทรงธรรมศน์ จินาพงศ์, สุริยา จันทนกุล และอานนท์ คงสุนทรกิจกุล. (2561). สู่การเรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาพลศึกษาและวิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ. *CMU Journal of Education*, 2(2), 23-33.
- Akinbobola, A. O. (2015). Effects of learning styles and instructional strategies on students' achievement in Nigerian senior secondary school physics. *Advances in Physics Theories and Applications*, 41(1), 20-29.
- Ammenwerth, E. (2017). Envisioning changing role of university teacher in online instructional environments. *All Ireland Journal of Higher Education*, 9(3).
- Anggrawan, A., et al. (2019). Interaction between learning style and gender in mixed learning with 40% face-to-face learning and 60% online learning. *International Journal of Advanced Computer Science and Applications (IJACSA)*, 10(5).
- Batool, A., & Ahmad, S. (2019). Relationship Between Teachers' Teaching Style and Learning Style of Students. *Research on Humanities and Social Sciences*, 9(23), 41-44.
- Bryson, J. R., & Andres, L. (2020). Covid-19 and rapid adoption and improvisation of online teaching: curating resources for extensive versus intensive online learning experiences. *Journal of Geography in Higher Education*, 44(4), 608-623.
- Chang, R. I., Hung, Y. H., & Lin, C. F. (2015). Survey of learning experiences and influence of learning style preferences on user intentions regarding MOOC s. *British Journal of Educational Technology*, 46(3), 528-541.
- Cohen, J., et al. (2013). *Applied Multiple Regression/Correlation Analysis for the Behavioral Science*. New York: Routledge.
- Clark, K. R. (2018). *Learning theories: constructivism*. *Radiol Technol*, 90(2), 180-182.
- Czerkawski, B. C., & Lyman, E. W. (2016). An instructional design framework for fostering student engagement in online learning environments. *Tech Trends*, 60(6), 532-539.
- Dunn, R. (1984). Learning style: State of the science. *Theory into practice*, 23(1), 10-19.

- Fahim, A., et al. (2021). Identification of Preferred Learning Style of Medical and Dental Students Using VARK Questionnaire. *BioMed Research International*, 2021(4), 1-7.
- Felder, R. M. (1993). Reaching the second tier. *Journal of college science teaching*, 23(5), 286-290.
- Fleming, N. D., & Mills, C. (1992). Not another inventory, rather a catalyst for reflection. *To improve the academy*, 11(1), 137-155.
- Foley, I. F. (1999). *Teacher learning style preferences, student learning style preferences, and student reading achievement*. University Of Houston.
- Fry, S. W., & Villagomez, A. (2012). Writing to learn: Benefits and limitations. *College Teaching*, 60(4), 170-175.
- Halif, M. M., et al. (2020). Moderating Effects of Student Motivation on the Relationship between Learning Styles and Student Engagement. *Asian Journal of University Education*, 16(2), 94-103.
- Jayanama, B. (2017). Relationship between learning styles and academic achievement of low and high proficiency students in Foundation English of Srinakharinwirot. *Scholar: Human Sciences*, 9(2), 18-30.
- Liu, M., & Shi, J. (2015). Chinese University Students' Learning Styles: Gender and Discipline Differences. *Institute for Learning Styles Journal*, 1, 1-16.
- Martin, F., et al. (2019). Award-winning faculty online teaching practices: Roles and competencies. *Online Learning*, 23(1), 184-205.
- Min, Q., et al. (2018). A learning style model designed for online learning environments. *International Journal of Information and Education Technology*, 8(9), 623-627.
- Rose, M. (2018). What are some key attributes of effective online teachers?. *Journal of Open, Flexible and Distance Learning*, 22(2), 32-48.
- Setiawan, F. (2019). The Effectiveness of Mind Mapping and Brainstorming Techniques to Teach Writing to Visual and Read Write Learning Style Students. *Syntax Literate; Jurnal Ilmiah Indonesia*, 4(5), 64-79.
- Taheri, M., et al. (2021). Analyzing the relationship between learning styles (Kolb and VARK) and creativity with the academic achievement of dental students. *Journal of Education and Health Promotion*, 10.

- Tangen, J. L. (2018). Learning styles and supervision: A critical review. *The Clinical Supervisor*, 37(2), 241-256.
- Wang, X., et al. (2021). Benefits of interactive graphic organizers in online learning: Evidence for generative learning theory. *Journal of Educational Psychology*, 113(5), 1024-1037.
- Zain, S., et al. (2021). A survey on preferred learning styles among undergraduates during the ODL mode. *Paper presented at the AIP Conference Proceedings*. London: Blenheim Chalcot Company.

แนวทางการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการใหม่ของนักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา*

Approaches of New Entrepreneurship Development for Students Vocational Colleges

นริศรา ทองยศ, ดาวรุวรรณ ทวีลการ¹ และกนกอร สมปราชญ์²

Narissara Thongyost, Dawruwan Thawinkarn and Kanok-orn Somprach

มหาวิทยาลัยขอนแก่น¹

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น²

Khon Kaen University, Thailand

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand

Corresponding Author, E-mail: narissara.thong@kkumail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของความเป็นผู้ประกอบการใหม่สำหรับวิทยาลัยอาชีวศึกษา 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการใหม่รวมทั้งปัจจัยเกื้อหนุนกับปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความเป็นผู้ประกอบการใหม่สำหรับวิทยาลัยอาชีวศึกษา โดยวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Approaches) ด้วยการใช้แบบแผนรองรับภายใน (Embedded Design) แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของความเป็นผู้ประกอบการใหม่สำหรับวิทยาลัยอาชีวศึกษา โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ยืนยันองค์ประกอบของความเป็นผู้ประกอบการใหม่ โดยผู้เชี่ยวชาญ 9 คน ระยะที่ 2 เป็นการศึกษาแนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการใหม่ และศึกษาปัจจัยเกื้อหนุนกับปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความเป็นผู้ประกอบการใหม่ โดยการศึกษาจากกรณีศึกษา 3 สถาบันที่มีการปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาผู้ประกอบการใหม่ และการสนทนากลุ่ม (Group Discussion) เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม แบบสังเกต แบบประเมินและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อหาค่า $\bar{x}$ และ S.D.

*ได้รับบทความ: 27 ตุลาคม 2564; แก้ไขบทความ: 4 พฤศจิกายน 2564; ตอรับตีพิมพ์: 30 มิถุนายน 2565

Received: October 27, 2021; Revised: November 4, 2021; Accepted: June 30, 2022

ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบของความเป็นผู้ประกอบการใหม่สำหรับวิทยาลัยอาชีวศึกษา ประกอบด้วย องค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การคิดสร้างสรรค์ 2) การสร้างนวัตกรรม 3) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ 4) การรู้จักจัด 5) การมุ่งมั่นในความสำเร็จ และ 6) การกล้าเสี่ยง

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการใหม่ ในสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี พบว่า มีการดำเนินการดังนี้ 1) การพัฒนา 7 องค์ประกอบหลักของความเป็นผู้ประกอบการใหม่ 2) การเพิ่มกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะในหลักสูตรเสริม 3) การส่งผู้เรียนอาชีวศึกษาไปฝึกงานหรือฝึกประสบการณ์ในองค์กรหรือสถานประกอบการที่ประสบผลสำเร็จ 4) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปลูกฝังให้ผู้เรียนอาชีวศึกษาเห็นความสำคัญของการเป็นผู้ประกอบการใหม่ 5) การเพิ่มขีดความสามารถเกี่ยวกับการบริหารจัดการธุรกิจส่วนปัจจัยเกื้อหนุนและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความเป็นผู้ประกอบการใหม่สำหรับวิทยาลัยอาชีวศึกษา ซึ่งมีปัจจัยเกื้อหนุน 6 ปัจจัย และปัญหาอุปสรรค 5 ปัจจัย

คำสำคัญ: องค์ประกอบ; แนวทางการพัฒนา; ผู้ประกอบการใหม่; แนวปฏิบัติที่ดี; วิทยาลัยอาชีวศึกษา

Abstract

The purpose of this research are: 1) to study the components of new entrepreneurship for vocational colleges, 2) to study the approaches and guidelines including Supporting factors and factors hindering entrepreneurship development for new vocational colleges By the Mixed Methods Approach, the research was divided into 2 phases. Phase 1 was to study of documents and related research (Documentary study) and in-depth interviews with 5 experts to confirm the components. Phase 2 was the approaches 3 cases of best practice to get how to practice for the entrepreneurship development of vocational colleges in 3 institutes Group Discussion apporthing factors and factor hindering entrepreneurship on new entrepreneurship Designated research areas in the number of 3 places, Research tools were questionnaires, interview form, document study form and observation form. Analyses the data by program computer and content analyses.

The research result finds that:

1. The Components framework of new entrepreneurship for vocational colleges consist of six components: 1) Creativity 2) Innovation 3) Critical Thinking 4) Digital Literacy 5) Persistent and 6) Risk Taking.

2. The results of the study of good practice guidelines. It was found that the following actions should be taken: 1) Developing the 7 key components of new entrepreneurship 2) Increasing the feature development activities in supplementary courses 3) Sending vocational learners for internships or internships in successful organizations or establishments 4) Organizing learning activities that instill in vocational learners the importance of being a new entrepreneur 5) Enhancement of competence in business management. As for the supporting factors and factors that hinder the entrepreneurship of new vocational colleges which has 6 supporting factors and 5 obstacles.

Keywords: Component; Approaches to develop; New Entrepreneurs; Best practice; Vocational Colleges

1. บทนำ

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโลกนั้นมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะเยาวชนเพื่อให้มีความสามารถแข่งขันได้ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) ของผู้เรียน เป็นหนึ่งในทักษะสำคัญแห่งศตวรรษที่ 21 ที่ได้รับความสนใจและมีการดำเนินการเพิ่มมากขึ้น ในการกำหนดเป็นกรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์สำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาเชิงสหวิทยาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานศึกษาในระดับอาชีวศึกษาของประเทศ ซึ่งเป็นนโยบายของรัฐบาล พ.ศ. 2559 ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศเพื่อให้ประเทศไทยก้าวพ้นกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง ที่เรียกว่า “โมเดลประเทศไทย 4.0” ให้เป็นประเทศรายได้สูงปรับเปลี่ยนจากเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยประสิทธิภาพ เป็นเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม การสร้างความเป็นผู้ประกอบการจึงเป็น

หนึ่งในแนวทางการพัฒนาคนไทย 4.0 ที่สอดคล้องกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศเพื่อสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในศตวรรษที่ 21 ผ่านการปฏิรูปประเทศด้านโครงสร้างเศรษฐกิจ การวิจัยและพัฒนาในระบบการศึกษาควบคู่กันไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายในส่วนของการสนับสนุนวิสาหกิจเริ่มต้น (Startup) ที่สร้างการเปลี่ยนแปลงด้วยแนวคิดที่แตกต่างและใช้กระบวนการและนวัตกรรมที่ไม่เหมือนใคร ที่มีจุดเด่นคือการสามารถทำซ้ำ ขยายตลาดได้อย่างไม่มีขีดจำกัดเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและเติบโตอย่างก้าวกระโดดด้วยการส่งผ่านคุณค่าและสร้างผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้ใช้ผ่านกระบวนการบ่มเพาะและพัฒนาอย่างเป็นระบบ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) จึงต้องมุ่งสร้างผู้ที่มีการศึกษาดี มีประสบการณ์ มีความรู้ความสามารถ ให้ก้าวเข้ามาเป็นผู้ประกอบการ เพราะการเสริมสร้างผู้ประกอบการใหม่ถือเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างธุรกิจใหม่ๆ ขึ้นในระบบ

เศรษฐกิจของประเทศ ให้เติบโตและมีความเข้มแข็งยิ่งขึ้นตามลำดับ

ผู้ประกอบการใหม่ (New Entrepreneurs) เป็นผู้ที่มองเห็นโอกาสก่อนบุคคลอื่นในขณะที่บุคคลอื่นมองไม่เห็น และเป็นผู้ที่นำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงให้เกิดคุณค่า (Value) เกิดประโยชน์ทางด้านการเงินต่อสังคม ต่อสาธารณชนและต่อเศรษฐกิจ (World Economic Forum, 2011) อีกทั้งการมีนวัตกรรม ความกล้าเสี่ยง ผู้ประกอบการมีคุณลักษณะผู้ประกอบการในตัวบุคคล เช่น ความกล้าเสี่ยง การเผชิญและตัดสินใจบนความไม่แน่นอนของข้อมูลที่มีอยู่ จึงทำให้ผู้ประกอบการแตกต่างจากผู้ที่ไม่ใช่ผู้ประกอบการ

ดังนั้น ความเป็นผู้ประกอบการใหม่จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะได้รับการบ่มเพาะและการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ที่ดูแลและรับผิดชอบการจัดการศึกษาด้านวิชาชีพ ที่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) เพื่อให้คนมีทักษะในการประกอบอาชีพ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2552; สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545) ปัจจุบันรัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายให้เด็กและเยาวชนที่จบการศึกษาแล้วทุกระดับมีงานรองรับ มีงานทำเพื่อสร้างตนเอง สร้างครอบครัว สร้างประเทศได้ การพัฒนาประเทศในยุคไทยแลนด์ 4.0 จึงเป็นการพัฒนาผู้ประกอบการที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2559) อีกทั้งการเตรียมคนเพื่อรับมือกับอนาคต ทำให้ประเทศ

แข่งขันได้ในระดับอาเซียน ระดับภูมิภาคและระดับโลก การพัฒนาผู้ประกอบการใหม่จึงเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับอาชีวศึกษาที่ควรสนใจเพื่อให้สถานศึกษามีข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นในการกำหนดกลยุทธ์การบริหารที่เหมาะสมได้ การศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงมีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้จบการศึกษาและพัฒนารูปแบบการพัฒนาผู้ประกอบการใหม่สำหรับสถานศึกษาอาชีวศึกษาในประเทศไทยให้ตอบสนองต่อความต้องการของประเทศชาติเป็นแนวทางให้สถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา ให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาต่อไป

ผู้ประกอบการเป็นสัญลักษณ์ของการสร้างธุรกิจและความสำเร็จทางธุรกิจด้วยการทำงานที่มีวัตถุประสงค์ การวางแผนอย่างระมัดระวัง การมองโลกในแง่ดีและการทำงานอย่างสร้างสรรค์เพื่อสร้างความมั่งคั่ง (Wealth) การแปลงความคิดเป็นสินค้า/บริการหรือตลาดใหม่ การสร้างนวัตกรรมที่ช่วยให้มนุษย์มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (Sarasvathy et al., 2003) อีกทั้งการมีนวัตกรรมและความกล้าเสี่ยง ผู้ประกอบการมีคุณลักษณะผู้ประกอบการในตัวบุคคล เช่น ความกล้าเสี่ยง การเผชิญและตัดสินใจบนความไม่แน่นอนของข้อมูลที่มีอยู่ จึงทำให้ผู้ประกอบการแตกต่างจากผู้ที่ไม่ใช่ผู้ประกอบการ (Kuratko, 2011) บทเรียนที่ยิ่งใหญ่ที่สุดที่ต้องเรียนรู้จากประวัติศาสตร์เศรษฐกิจคือ ความคิดของผู้ประกอบการและนวัตกรรมที่สร้างขึ้น คือ ความฝัน สร้างสำรวจ ประดิษฐ์ ผู้บุกเบิกและจินตนาการ เป็นช่วง

เวลาที่ต้องการวิสัยทัศน์ที่สร้างสรรค์ความกล้าหาญ การคำนวณความเสี่ยงและความเป็นผู้นำที่แข็งแกร่ง ถือเป็นความจำเป็นของผู้ประกอบการในศตวรรษที่ 21 และสำหรับการเริ่มต้นธุรกิจเติบโตแบบก้าวกระโดดเพื่อสร้างรายได้จากการขยายธุรกิจอย่างรวดเร็วส่วนใหญ่เป็นธุรกิจเพื่อแก้ไขปัญหา (Solutions) หรือโอกาสที่ยังไม่เคยทำมาก่อน เช่น Facebook Google แอปพลิเคชันบริการของรถแท็กซี่ เป็นต้น (Praditphollert, 2017) การวิจัยพบว่ากับความท้าทายด้านธุรกิจ Startup ได้จะต้องมีคุณสมบัติคือ 1) คุณลักษณะทางศักยภาพการดำเนินธุรกิจ ประกอบด้วย มุ่งมั่นในความสำเร็จ ทำงานเชิงรุก เผชิญหน้ากับความเสี่ยง 2) ความสามารถทางด้านการสร้างการยอมรับด้านสังคม 3) มีปฏิสัมพันธ์สื่อสารระหว่างสังคม นักวิชาการหลายคนเชื่อว่า คุณลักษณะผู้ประกอบการนี้เป็นสิ่งที่ไม่ได้มีมาแต่กำเนิดแต่เป็นสิ่งที่ฝึกฝนหรือสอนได้ตั้งแต่เด็ก การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณลักษณะผู้ประกอบการ การพัฒนาคุณลักษณะผู้ประกอบการผ่านการศึกษาในสถานศึกษาด้วยหลักสูตรที่ออกแบบมาเฉพาะเพื่อการเป็นผู้ประกอบการ เช่น การศึกษาเพื่อการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) ให้โอกาสผู้เรียนได้มีความรู้ ประสบการณ์การฝึกทักษะการเป็นผู้ประกอบการ (Schwarz et al., 2009, pp. 272-291) เป็นการสอนให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะและทัศนคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการมากกว่าสอนให้มีทักษะในการจัดตั้งธุรกิจใหม่ (Kuratko & Hodgetts, 2004) รวมถึงเป็นการสอนที่ส่งผลต่อการสร้างคุณลักษณะ

ผู้ประกอบการในผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) ขณะเดียวกันนักวิชาการบางกลุ่มเห็นว่าคุณลักษณะผู้ประกอบการนั้นพัฒนาได้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมในสถานประกอบการจริง (Kuip & Verheul, 2003) การเรียนรู้มีเอกลักษณ์และผลลัพธ์ของการเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนรูปประสบการณ์และความรู้เดิมที่มีอยู่ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2562)

จากหลักการและเหตุผลที่ได้กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงสภาพสถานการณ์จริงของปัญหาและยังไม่พบสารสนเทศที่สมบูรณ์เกี่ยวกับการพัฒนาผู้ประกอบการใหม่ หากมีสารสนเทศเกี่ยวกับองค์ประกอบของผู้ประกอบการใหม่จะทำให้ได้แนวทาง วิธีการขององค์ประกอบที่กำหนดขึ้นเป็นหลักเพื่อขับเคลื่อนผู้ประกอบการใหม่ให้มีคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการใหม่สำหรับสถานศึกษาอาชีวศึกษาในประเทศไทยชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษาอาชีวศึกษา และสามารถนำไปใช้ในการสร้างและพัฒนาผู้ประกอบการใหม่ให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาในประเทศไทย และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ประกอบการใหม่และสร้างสรรค์นวัตกรรมสู่สังคมและประเทศชาติต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของความเป็นผู้ประกอบการใหม่ของนักศึกษา สำหรับวิทยาลัยอาชีวศึกษา
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการใหม่รวมทั้งปัจจัยเกื้อหนุนและปัจจัยที่เป็น

อุปสรรคต่อความเป็นผู้ประกอบการใหม่ของ
นักศึกษา สำหรับวิทยาลัยอาชีวศึกษา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน
วิธี (Mixed Methods Approaches) ด้วยการใช้อย่าง
แบบแผนรองรับภายใน (Embedded Design)
โดยนักวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล
เชิงคุณภาพเป็นหลัก และการวิจัยเชิงปริมาณเป็น
ตัวเสริมเพื่อให้ผลเชิงคุณภาพสมบูรณ์ยิ่งขึ้นแบ่ง
การวิจัยออกเป็น 2 ระยะ คือ

การวิจัยระยะที่ 1 เพื่อศึกษาองค์ประกอบ
ของความเป็นผู้ประกอบการใหม่สำหรับวิทยาลัย
อาชีวศึกษา โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ
5 คน เลือกแบบเจาะจง โดยมีเกณฑ์ในการเลือก
คือ เป็นผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาระดับ
นโยบาย จบปริญญาเอก ยืนยันองค์ประกอบของ
ความเป็นผู้ประกอบการใหม่โดยผู้เชี่ยวชาญ 9 คน
โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ เป็นผู้บริหารสถาน
ศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจและมีประสบการณ์
ทำงานในด้านการพัฒนาผู้ประกอบการ จนได้รับ
การยอมรับจากหน่วยงานและสังคม หรือเป็น
นักวิชาการที่มีความรู้ความเข้าใจ มีประสบการณ์
หรือมีผลงานเกี่ยวกับการพัฒนาผู้ประกอบการใหม่
กระบวนการบ่มเพาะ จนได้รับการยอมรับจาก
หน่วยงานและสังคม เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์
กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ทำการ
วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

การวิจัยระยะที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางการ
พัฒนาผู้ประกอบการใหม่ จากสถาบันที่มีการ

ปฏิบัติที่ดีของวิทยาลัยอาชีวศึกษา รวมถึงปัจจัย
เกื้อหนุนและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความเป็น
ผู้ประกอบการใหม่สำหรับวิทยาลัยอาชีวศึกษา
โดยการศึกษาเชิงพื้นที่ เป็นการศึกษาสถานศึกษา
ต้นแบบในการพัฒนาผู้ประกอบการใหม่สำหรับ
สถานศึกษาอาชีวศึกษา ตามขนาดสถานศึกษา
ใหญ่ กลาง เล็ก จำนวน 3 แห่ง คือ 1) วิทยาลัย
อาชีวศึกษาธนบุรี กรุงเทพมหานคร 2) วิทยาลัย
อาชีวศึกษาเลย จังหวัดเลย และ 3) วิทยาลัย
เทคนิคคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมีเกณฑ์ในการ
คัดเลือก เป็นสถานศึกษาที่ดำเนินการเกี่ยวกับการ
พัฒนาผู้ประกอบการใหม่จนได้รับการยอมรับจาก
หน่วยงานและสังคมโดยมีหลักฐานเชิงประจักษ์
เช่น รางวัลจากสำนักงานคณะกรรมการการ
อาชีวศึกษา หรือการลงนามความร่วมมือกับสถาน
ประกอบการ หรือรางวัลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับ
ผู้ประกอบการ เป็นสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการอาชีวศึกษา และได้รับการ
ยอมรับจากชุมชนและสังคมที่สถานศึกษาตั้งอยู่
เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม แบบสังเกต
แบบประเมินและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูล
ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อหาค่า $\bar{x}$ และ S.D.

การศึกษาปัจจัยเกื้อหนุนและปัจจัยที่เป็น
อุปสรรคต่อความเป็นผู้ประกอบการใหม่สำหรับ
วิทยาลัยอาชีวศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการ
อภิปรายสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)
สัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 3 กลุ่ม โดยเก็บ
ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)
ใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive
Sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลเหตุที่เป็นอุปสรรค และ

ปัจจัยที่เกื้อหนุนตัวแปร องค์ประกอบของผู้ประกอบการใหม่ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา โดยผู้ให้ข้อมูล 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้ประกอบการที่มีการปฏิบัติที่ดี ซึ่งประเมินตนเองแล้วพบว่าประสบความสำเร็จตามค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ 2) กลุ่มสถานประกอบการที่ยังไม่ประสบผลสำเร็จและอยู่ระหว่างการดำเนินงาน มีแนวทางการปฏิบัติและกำลังดำเนินการปรับปรุงพัฒนาสู่เป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ 3) กลุ่มผู้ผลิตผู้ประกอบการอาชีวศึกษา (ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา)

4. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการใหม่สำหรับวิทยาลัยอาชีวศึกษาพบว่า

1. การศึกษาองค์ประกอบของความเป็นผู้ประกอบการใหม่สำหรับวิทยาลัยอาชีวศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การคิดสร้างสรรค์ 2) การสร้างนวัตกรรม 3) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ 4) การรู้จักคิด 5) การมุ่งมั่นในความสำเร็จ และ 6) การกล้าเสี่ยง

2. การศึกษาแนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการใหม่ ปัจจัยเกื้อหนุนและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความเป็นผู้ประกอบการใหม่สำหรับวิทยาลัยอาชีวศึกษา

2.1 ผลจากการศึกษากรณีศึกษา พบว่ามีทั้ง 6 องค์ประกอบ และได้พบองค์ประกอบเพิ่มเติม คือ 7) การบริหารจัดการสถานประกอบการ และจากการศึกษาแนวทางการปฏิบัติที่ดี

พบว่า ควรมีการดำเนินการดังนี้ 1) การพัฒนา 7 องค์ประกอบหลักของความเป็นผู้ประกอบการใหม่ 2) การเพิ่มกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะในหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้ประกอบการใหม่และสนับสนุนการถ่ายทอดความรู้และปลูกฝังเด็กรุ่นใหม่ในการสร้างธุรกิจ Startup 3) การส่งผู้เรียนอาชีวศึกษาไปฝึกงานหรือฝึกประสบการณ์ในองค์กรหรือสถานประกอบการที่ประสบผลสำเร็จ 4) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปลูกฝังให้ผู้เรียนอาชีวศึกษาเห็นความสำคัญของการเป็นผู้ประกอบการใหม่ และ 5) การเพิ่มขีดความสามารถเกี่ยวกับการบริหารจัดการธุรกิจ (Business Management)

2.2 ผลจากการศึกษาปัจจัยเกื้อหนุนและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความเป็นผู้ประกอบการใหม่สำหรับวิทยาลัยอาชีวศึกษา พบว่า ปัจจัยเกื้อหนุนมี 6 ปัจจัย ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ แนวคิด และความคิดสร้างสรรค์ของผู้ประกอบการ 2) สมรรถนะและความสามารถในการจัดการเชิงธุรกิจ 3) ความพร้อมด้านแหล่งเงินทุน 4) ความมุ่งมั่นอย่างแรงกล้าทางธุรกิจ 5) การกำหนดแผนงานและเป้าหมายที่ชัดเจนในการทำธุรกิจ และ 6) เครือข่ายทางธุรกิจและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความเป็นผู้ประกอบการใหม่ 5 ปัจจัย ได้แก่ 1) การบริหารจัดการธุรกิจ 2) การบริหารจัดการทรัพยากร 3) กลยุทธ์การตลาดที่ไม่เหมาะสมกับบริบท 4) ความสามารถในการวางแผนกลยุทธ์ และ 5) ความรู้ความเข้าใจกฎหมายเกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการ

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยในแต่ละประเด็นตามวัตถุประสงค์นั้น สามารถอภิปรายแนวคิดที่เกี่ยวข้องเพื่อยืนยันผลการวิจัยที่ได้ในแต่ละประเด็นดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาขององค์ประกอบของความเป็นผู้ประกอบการใหม่สำหรับวิทยาลัยอาชีวศึกษาพบว่า ความเป็นผู้ประกอบการใหม่สำหรับวิทยาลัยอาชีวศึกษา ประกอบด้วย ความคิดสร้างสรรค์ การสร้างนวัตกรรม ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ การรู้จักใช้โอกาส การมุ่งมั่นในความสำเร็จการกล้าเสี่ยง และการบริหารจัดการสถานประกอบการ อาจเป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเป็นผู้ประกอบการใหม่สำหรับวิทยาลัยอาชีวศึกษา และทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเป็นผู้ประกอบการใหม่สำหรับวิทยาลัยอาชีวศึกษาอย่างลุ่มลึก หลากหลาย รัดกุม และได้มีการนำเสนอร่างองค์ประกอบต่อผู้เชี่ยวชาญ และได้ให้ข้อเสนอแนะให้ความคิดเห็นและทำการสนทนากลุ่มเพื่อยืนยันองค์ประกอบ (Focus Group Discussion) จนได้องค์ประกอบที่มีความสอดคล้องกับความเป็นผู้ประกอบการใหม่สำหรับวิทยาลัยอาชีวศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Donald F. Kuratko (2011) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของความเป็นผู้ประกอบการใหม่ว่าเป็นการจัดการเพื่อสร้างค่านิยมโดยผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่ให้การสนับสนุนด้านทรัพยากรด้านกำลังใจ เพื่อให้เกิดจิตสำนึกในการเป็นผู้ประกอบการ สามารถบรรลุถึงการสร้างนวัตกรรมใหม่ ความเป็นผู้ประกอบการที่มีบทบาทอย่าง

สำคัญในการนำพาองค์กรให้บรรลุจุดมุ่งหมายด้านผลกำไรและความสำเร็จ และจากการศึกษางานวิจัยของ Praditphollert (2017) ที่ได้เสนอองค์ประกอบของความเป็นผู้ประกอบการใหม่ (Start-Up) มี 5 ตัวแปรย่อยทางด้านศักยภาพการดำเนินธุรกิจ คือ มุ่งมั่นในความสำเร็จ ทำงานเชิงรุก จริยธรรมในการดำเนินงาน เผชิญหน้ากับความเสี่ยง เรียนรู้อย่างต่อเนื่องไม่มีอิทธิพลต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันโดยมีทฤษฎีสนับสนุนเหตุผลสำคัญที่ผู้ประกอบการจะต้องทำความเข้าใจและดำเนินการอย่างถูกต้อง เพื่อให้ตัวแปรเหล่านี้สนับสนุนการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในอนาคตโดยจำเป็นต้องเรียนรู้และพัฒนาในระยะยาวจึงจะประสบผลสำเร็จ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2562) ได้กล่าวว่าการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระในกลุ่มผู้เรียนอาชีวศึกษา เพื่อส่งเสริมความรู้และประสบการณ์ด้านธุรกิจ ผ่านกระบวนการของศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาทุกแห่ง โดยการคิดค้นสร้างนวัตกรรมที่เกิดจากการเรียนการสอนด้านวิชาชีพหรือความสนใจส่วนบุคคลของนักศึกษา ผสมกับเทคโนโลยีมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์โดยต่อยอดในเชิงพาณิชย์ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้การทำธุรกิจและมีรายได้ระหว่างเรียน โดยสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กำหนดให้มีการประเมินอย่างเป็นระบบทุกปี เพื่อประเมินศักยภาพการดำเนินงานของสถานศึกษาและหาแนวทางในการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ผลการศึกษาปัจจัยเกื้อหนุนและปัจจัยอุปสรรคของความเป็นผู้ประกอบการใหม่สำหรับวิทยาลัยอาชีวศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่า ส่วนที่ 1 ปัจจัยเกื้อหนุนของความเป็นผู้ประกอบการใหม่สำหรับวิทยาลัยอาชีวศึกษาจากการสัมภาษณ์เจ้าของธุรกิจ ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ และผู้ผลิตมี 6 ปัจจัย ส่วนที่ 2 ปัจจัยอุปสรรคของความเป็นผู้ประกอบการใหม่สำหรับวิทยาลัยอาชีวศึกษาจากการสัมภาษณ์เจ้าของธุรกิจ ผู้ประกอบการและผู้ผลิตมี 5 ปัจจัย ซึ่งสอดคล้องกับโรจลักษณ์ จักรไพวงศ์ และบรรพต วิรุณราช (2563, หน้า 118-127) ที่กล่าวไว้ว่า การศึกษาการเป็นผู้ประกอบการด้านที่ 4 ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย การมีเป้าหมายชัดเจน การมองหาโอกาสและลงมือทำทันที การมีความสุขกับงานที่ทำ การยึดถือคุณธรรมในการดำเนินธุรกิจ การอดทนและไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค การมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตน การมุ่งสำเร็จและมีความกล้าเสี่ยง

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรนำองค์ประกอบของความเป็นผู้ประกอบการใหม่สำหรับวิทยาลัยอาชีวศึกษาตามลำดับความสำคัญ ดังนี้คือ 1) การคิดสร้างสรรค์ 2) การสร้างนวัตกรรม 3) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ 4) การรู้จักจิต 5) การมุ่งมั่นในความสำเร็จ 6) การกล้าเสี่ยง และ 7) การบริหารจัดการสถานประกอบการไปบูรณาการกับหลักสูตรหรือ

กิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อให้เกิดคุณลักษณะของความเป็นผู้ประกอบการใหม่สำหรับผู้เรียนอาชีวศึกษา

1.2 ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้คุณลักษณะของความเป็นผู้ประกอบการใหม่สำหรับวิทยาลัยอาชีวศึกษา โดยเพิ่มความสามารถด้านการบริหารจัดการเชิงธุรกิจให้แก่ผู้เรียนซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ที่จะนำไปสร้างรูปแบบการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการใหม่สำหรับวิทยาลัยอาชีวศึกษา ไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย และทิศทางในการดำเนินงานของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ให้มีการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการใหม่ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาให้มีประสิทธิภาพได้

1.3 สถานศึกษาอาชีวศึกษาสามารถนำองค์ประกอบและปัจจัยเกื้อหนุนที่ได้ไปเสริมสร้างคุณลักษณะของผู้เรียนอาชีวศึกษาให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเท่าทันศตวรรษที่ 21

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาในรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อนำไปพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการใหม่สำหรับวิทยาลัยอาชีวศึกษาไปสู่การปฏิบัติได้อย่างลุ่มลึก ซึ่งเป็นการต่อยอดและพัฒนาผลการวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.2 สามารถนำไปศึกษาวิจัยในบริบทอื่นๆ เช่น โรงเรียนของรัฐ โรงเรียนของเอกชน ที่มีบริบทแตกต่างกันออกไป เพื่อให้ได้แนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ

ใหม่ที่เหมาะสมกับแต่ละบริบทของสถาบันการศึกษา

2.3 ควรศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการใหม่ เช่น การศึกษา เศรษฐกิจ สังคม

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการใหม่สำหรับวิทยาลัยอาชีวศึกษา พบว่าการพัฒนาผู้ประกอบการใหม่ จากผู้เรียนอาชีวศึกษาที่จะเข้ามาช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจของ

ประเทศผ่านการบ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา ส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระในกลุ่มผู้เรียนอาชีวศึกษา ที่มุ่งให้องค์ความรู้ด้านธุรกิจ และส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการแก่นักเรียน นักศึกษาผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรม เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้มีประสบการณ์การทำธุรกิจทั้งในและนอกสถานศึกษา นำความรู้และประสบการณ์ต่อยอดไปเป็นผู้ประกอบการใหม่ ซึ่งจะเป็แนวทางในการสร้างอาชีพและสร้างรายได้ต่อไปในอนาคต ดังแสดงในแผนภาพประกอบองค์ความรู้ที่ได้รับ

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- โรจลักษณ์ จักรไพบงค์ และบรรพต วิรุณราช. (2563). ปัจจัยแห่งความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางธุรกิจแปรรูปการเกษตรไทยในยุคไทยแลนด์ 4.0. *วารสารวิชาการนวัตกรรมการจัดการเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 7(1), 118-127.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). *การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุเพื่อพัฒนาสมรรถนะกำลังคนรองรับโลกศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2552). *การจัดการอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- _____. (2562). *หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพพุทธศักราช 2562*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). *แนวทางบริหารและการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2559). *ทรัพย์สินทางปัญญากับ Thailand 4.0*. เข้าถึงได้จาก <https://www.worldgenasia.com/article/84/ทรัพย์สินทางปัญญากับ-thailand-4-0>
- Kuip, I., & Verheul, I. (2003). *Early development of entrepreneurial qualities: The role of initial education*. SCALES-paper N200311. Zoetermeer: EIM Business and Policy Research.
- Kuratko, D. F. and Hodgetts, R. M. (2004). *Entrepreneurship: Theory, Process, Practice*. (6th Ed.). Mason, Ohio: Thomson South-Western.
- Kuratko, D. F. (2011). *Entrepreneurship: Theory, Process, Practice, Entrepreneurship Theory, process and practice*. Melbourne: Cengage Learning Australia.
- Nathapon, P. (2017). *Startup thinking to make rich*. Bangkok: Momentum Publishing.
- Sarasvathy, S. D., et al. (2003). *Three views of entrepreneurial opportunity*. In Z. Acs & D. Audretsch (Eds.), *Handbook of entrepreneurship research: An interdisciplinary survey and introduction*. (2nd ed.). New York: Springer Science + Business Media.
- Schwarz, E. J., et al. (2009). The effects of attitudes and perceived environment conditions on students' entrepreneurial intent: An Austrian perspective. *Education and Training*, 51(4), 272-291.
- World Economic Forum Geneva. (2011). *The Global Competitiveness Report 2011–2012*. Switzerland: Columbia University.

**การพัฒนาชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาไทย
เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1***
**The Development of a Thai Language Skill Practice Activity
Series to Promote Critical Reading Ability of Thakhlong 1
Municipality School's Grade 6 Students**

มนทา วิริยางกูร, ศิวะพัฒน์ โพธิ์ศรี และณัฐณิชา จำเรียง
Montha Wiriyangkul, Siwaphat Phosri and Natthanicha Jumriang
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
Rajabhat University ValayaAlongkorn under Royal Patronage, Thailand
Corresponding Author, E-mail: Natthanicha.jum@vru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาไทยที่ส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพ E_1 / E_2 เท่ากับ 80/80 และ 2) เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนและหลังใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาไทยที่ส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/5 จำนวน 30 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาไทยที่ส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ และแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t-test)

*ได้รับบทความ: 5 พฤษภาคม 2565; แก้ไขบทความ: 26 กันยายน 2565; ตอรับตีพิมพ์: 30 กันยายน 2565
Received: May 5, 2022; Revised: September 26, 2022; Accepted: September 30, 2022

ผลการวิจัยพบว่า

1. ชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาไทยที่ส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.00/81.11 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
2. ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาไทยที่ส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ทักษะภาษาไทย; การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ; ชุดกิจกรรม

Abstract

This research aimed: 1) to develop a Thai language skill practice activity series to promote critical reading ability of Grade 6 students with efficiency E_1 / E_2 equal to 80/80 and 2) to compare Critical reading achievement of Grade 6 students after using the Thai language skill practice activity series to promote critical reading ability of Grade 6 students. The sample used was 30 Grade 6/5 students in the first semester of the academic year 2021, Thakhong 1 Municipal School by simple Random sampling. The research instruments included learning management plan on critical reading. Thai language skill practice activity series to promote critical reading ability and a critical reading achievement test. The statistics used to the analyze data were percentage (%), mean ($\bar{x}$), standard deviation (S.D.) and t-test.

The research results find that:

1. The effectiveness of promoting critical reading abilities of Grade 6 students was 83.00/81.11 higher than the standard 80/80.
2. The critical reading achievement of Grade 6 students at used a Thai language skill practice activity series to promote critical reading ability have the post-test were higher than pre-test score were statistically significant at the .05 level.

Keywords: Thai language skill; Critical reading; Practice activity series

1. บทนำ

ภาษาไทยมีบทบาทสำคัญในการเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร การดำเนินชีวิตประจำวัน การประกอบอาชีพเพื่อให้เกิดความเข้าใจ ความรู้สึกนึกคิด ความต้องการของแต่ละฝ่าย ผู้ส่งสารแสดงพฤติกรรมในรูปของการพูด การเขียน หรือแสดงด้วยท่าทาง เพื่อให้ผู้รับเข้าใจในสิ่งที่พยายามถ่ายทอดให้มากที่สุด ส่วนผู้รับสารจะรับสารด้วยการฟัง การดูหรือการอ่าน ภาษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่เชื่อมโยงระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันชัดเจน และในการแสวงหาความรู้มาใช้ในการพัฒนาตนเองด้านต่างๆ ทำให้เกิดความรู้และประสบการณ์รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกปัจจุบัน ซึ่งนำมาพัฒนาประเทศชาติได้อย่างดี (อังคณา ขจร, 2558, หน้า 3-9) การเรียนการสอนภาษาไทยจึงต้องสอนให้รักการอ่าน การเขียน ที่จะแสวงหาความรู้และประสบการณ์ ใช้ภาษาไทยได้ถูกต้อง ในฐานะเป็นวัฒนธรรมทางภาษาให้ผู้เรียนเกิดความชื่นชมและภูมิใจในภาษาไทย

การอ่านเป็นทักษะที่มีความจำเป็นอย่างมากในการใช้ชีวิตประจำวัน เพราะการอ่านช่วยให้สามารถเพิ่มพูนความรู้และทำให้สร้างความเป็นคนที่มินิรักการอ่าน (วิภาวณีย์ สารทรัพย์, 2559) ด้วยเหตุนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ให้ความสำคัญกับการอ่าน จึงได้กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสาระที่ 1 การอ่าน และมาตรฐานการเรียนรู้ ท 1.1 คือใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิด

เพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน เพราะการอ่านมีประโยชน์และจำเป็นกับบุคคลทุกอาชีพโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่เป็นักเรียน เนื่องจากทักษะการอ่านเป็นทักษะสำคัญ และใช้มากในชีวิตประจำวัน ในขณะที่การอ่านมีหลายระดับ ซึ่งการอ่านในระดับสูงที่สำคัญคือ การอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ ประเทศไทยมีการเตรียมความพร้อมให้เยาวชนมีศักยภาพหรือความสามารถพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงโดยการประเมินของ PISA จากที่สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2562) กล่าวถึงการประเมิน PISA 2018 โดย PISA จะวัดความฉลาดรู้ด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ผลการประเมิน PISA 2018 ของไทยด้านการอ่าน นักเรียนไทย 40% มีความสามารถด้านการอ่านตั้งแต่ระดับ 2 ขึ้นไป ซึ่งมีสัดส่วนที่ลดลงจากการประเมิน PISA 2015 ที่ผ่านมาโดยที่ระดับ 2 นี้ นักเรียนสามารถหาใจความสำคัญของบทความที่ไม่ยาวมากได้ หาข้อมูลที่บอกไว้อย่างชัดเจนจนถึงข้อมูลที่มีความซับซ้อนเพียงเล็กน้อยได้ และสามารถสะท้อนถึงจุดประสงค์และรูปแบบของบทความได้ภายใต้เงื่อนไขที่ชัดเจน นักเรียนไทย 0.2% มีความสามารถด้านการอ่านในระดับสูง โดยที่ระดับสูงนี้ นักเรียนสามารถทำความเข้าใจกับบทความที่ยาวและจัดการกับแนวคิดที่เป็นนามธรรมหรือขัดกับความรู้สึกได้ สามารถแยกแยะระหว่างข้อเท็จจริงกับความคิดเห็นได้จากสิ่งที่ซับซ้อนโดยนัยอยู่ในบทความ ถือว่ายังเป็นสัดส่วนที่ยังน้อย จึงควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียนให้มากยิ่งขึ้น

เอมอร เนียมน้อย (2550) ได้กล่าวถึงการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณว่า เป็นการอ่านที่ผู้อ่านต้องใช้ความคิด วิเคราะห์ ไตร่ครวญ และประเมินได้ว่า ข้อความหรือเรื่องที่อ่านนั้นสิ่งใดเป็นใจความสำคัญ สิ่งใดเป็นองค์ประกอบ และสามารถแยกข้อเท็จจริงออกจากความคิดเห็นของผู้เขียนที่เสนอต่อผู้อ่านได้ รวมทั้งประเมินได้ว่า ผู้เขียนสื่อสารให้ตามที่ต้องการหรือไม่ การจัดกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ใช้เวลาในการฝึกฝนอยู่เสมอนั้นเกิดเป็นนิสัย ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยคำนึงสภาพและลักษณะของนักเรียน เน้นให้นักเรียนฝึกปฏิบัติตามการเรียนรู้อย่างมีความสุข โดยการใช้ชุดกิจกรรมเป็นสื่อการเรียนการสอนซึ่งมีความสำคัญต่อกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสามารถนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552) ได้ให้ความหมายของชุดกิจกรรมไว้ว่า ชุดกิจกรรมเป็นกระบวนการสอนแบบโปรแกรมชนิดหนึ่ง อาศัยระบบสื่อประสมที่สอดคล้องกับเนื้อหา และประสบการณ์ของแต่ละหน่วยมาช่วยเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ สุคนธ์ สินธพานนท์ (2553, หน้า 14) ได้ให้ความหมายของชุดกิจกรรมไว้ว่า ชุดกิจกรรมเป็นนวัตกรรมที่ผู้สอนใช้ประกอบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้เรียนศึกษาและใช้สื่อต่างๆ ในชุดกิจกรรมที่ผู้สอนสร้างขึ้น เป็นรูปแบบของการสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ชุดกิจกรรมมีประโยชน์อย่างยิ่ง ถ้านักเรียนได้ฝึกฝนมากเท่าใด

ก็จะช่วยให้มีทักษะดีขึ้น ตามที่ญาณิศา สุ่มงาม (2558) ได้พัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่พัฒนาขึ้น จำนวน 13 ชุด มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์เท่ากับ 81.82/84.23 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทยโดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดและนักเรียนที่ใช้แบบทดสอบของชุดกิจกรรมฝึกทักษะการอ่าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1 ชุด จำนวน 30 ข้อ พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ชุดกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้ได้จริงสามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียนได้จริง

โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 ตั้งอยู่ที่ตำบลคลองสอง อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี สังกัดเทศบาลเมืองท่าโขลง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย มีการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากการวัดและประเมินผลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 305 คน ปีการศึกษา 2563 พบว่า ในรายวิชาภาษาไทย ภาพรวมนักเรียนมีผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดีและด้านการอ่านอยู่ในระดับเกณฑ์ดีเช่นกัน แต่ยังคงมีนักเรียนบางส่วนที่อยู่ในเกณฑ์ปรับปรุง อย่างไรก็ตามนักเรียนในกลุ่มนี้ ควรจะได้รับการพัฒนาด้านการอ่านให้มากยิ่งขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนให้อยู่ใน

ระดับเกณฑ์ที่เหมาะสมในภาพรวม (ประภาภรณ์ สมงาม, การสัมภาษณ์, 27 กรกฎาคม 2564) แต่เนื่องจากปัจจุบันการเรียนการสอนอยู่ในรูปแบบออนไลน์เป็นส่วนใหญ่ จึงต้องจัดรูปแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสถานการณ์และ ผู้เรียน แต่ก็ต้องพัฒนาให้มีความน่าสนใจ และ ครอบคลุมเนื้อหาสาระที่จะสามารถทำให้ผู้เรียน พัฒนาทักษะการอ่านให้ดีขึ้นและมีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้ที่สูงขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะ แก้ปัญหาให้นักเรียนมีทักษะในการอ่าน จนเกิดเป็น ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดยการพัฒนาชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาไทยที่ ส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะการอ่านที่สามารถสื่อ ความหมายได้อย่างชัดเจน สามารถพิจารณาแยกแยะ ข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็นได้อย่างถูกต้อง โดยนักเรียน ได้รับการฝึกทักษะการอ่านที่อยู่ในรูปแบบออนไลน์ ที่ให้ผลย้อนกลับในทันที นักเรียนสามารถเข้าถึง ได้ง่าย ศึกษาได้ด้วยตนเอง เวลาหรือสถานที่ใดก็ได้ และเพื่อเป็นแนวทางให้ครูผู้สอน ผู้ปกครองและ ผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีปัญหาทางด้านการอ่านต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษา ไทยที่ส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมี วิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพ E_1 / E_2 เท่ากับ 80/80

2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการ อ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนและหลังใช้ชุด กิจกรรมฝึกทักษะภาษาไทยที่ส่งเสริมความสามารถ ในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นเป็นการวิจัยเชิงทดลอง เบื้องต้น (Pre-Experimental Research) แบบ หนึ่งกลุ่ม สอบก่อนและหลังเรียน (One-group Pretest-Posttest Design)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 8 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 305 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการ ศึกษา 2564 ของโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 และ กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/5 มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 30 คน ได้มาโดยการสุ่ม อย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแผนการ จัดการเรียนรู้เรื่อง การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 แผน ระยะเวลา ทั้งสิ้น 1 สัปดาห์ชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาไทย ที่ส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมี วิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านอย่าง มีวิจารณญาณ จำนวน 15 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการทดลองเก็บรวบรวมข้อมูลในภาค การศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 3 คาบ โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ 1) ดำเนิน การทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1

จำนวน 30 คน โดยแนะนำวิธีการศึกษา พร้อมทั้ง
แจ้งจุดประสงค์ เงื่อนไขในการศึกษาให้ทราบ และ
ให้ทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่าน
อย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียนและก่อนใช้ชุด
กิจกรรมฝึกทักษะภาษาไทยเพื่อส่งเสริมความ
สามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ 2)
ขั้นดำเนินการสอน ดำเนินการสอนนักเรียน
ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การอ่านอย่างมี
วิจารณญาณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แผนการ
จัดการเรียนรู้ที่ 1 ข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็นในพื้นฐาน
ในชีวิต จำนวน 50 นาที, แผนการจัดการเรียนรู้
ที่ 2 ข่าวดรามาคิด, จำนวน 50 นาที และแผนการ
จัดการเรียนรู้ที่ 3 โฆษณาเพื่อสิทธิ์ จำนวน 50 นาที
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชุดกิจกรรมฝึก
ทักษะภาษาไทยเพื่อส่งเสริมความสามารถในการ
อ่านอย่างมีวิจารณญาณที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย
3 เรื่องตามแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 3 แผน มีทั้ง
เนื้อหาที่เกี่ยวข้องและแบบฝึกหัดให้นักเรียนได้อ่าน
และทำด้วยตนเอง ใช้ในกระบวนการจัดการเรียน
การสอนในชั้นสอน โดยจะสอนเนื้อหาตามเรื่อง
นั้นๆ ก่อน ซึ่งนักเรียนจะมีส่วนร่วมในการอ่าน
การคิด และแสดงความคิดเห็น แล้วจึงให้นักเรียน
ทำแบบฝึกหัดที่อยู่ในชุดกิจกรรม 3) ขั้นหลังสอน
ดำเนินการทดสอบหลังเรียนนักเรียน โดยใช้แบบ
ทดสอบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมี
วิจารณญาณ จำนวน 15 ข้อ เวลาในการทำแบบ
ทดสอบ 20 นาที 4) นำคะแนนที่ได้จากแบบ
ทดสอบก่อนเรียน จากการทำกิจกรรมระหว่าง
เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะ และจากแบบ

ทดสอบวัดความสามารถในการอ่านวิจารณ์
มาวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการ
เก็บรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
มาวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้ 1) การวิเคราะห์
คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ และชุดกิจกรรม
ฝึกทักษะภาษาไทยเพื่อส่งเสริมความสามารถ
ในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการหาค่าเฉลี่ย
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เทียบกับเกณฑ์การ
ประเมินที่กำหนดเพื่อแปลความหมาย 2) การหา
ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาไทย
เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมี
วิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
(E_1 / E_2) ด้วยการเปรียบเทียบประสิทธิภาพของ
คะแนนระหว่างใช้ชุดกิจกรรมกับคะแนนสอบ
หลังเรียน 3) การวิเคราะห์หาค่าดัชนีความ
สอดคล้องระหว่างแบบทดสอบวัดความสามารถ
ในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณกับพฤติกรรมการ
เรียนรู้ตามหลักการอ่านอย่างมีวิจารณญาณแล้วหา
ค่าความยาก (p) โดยจะต้องอยู่ระหว่าง 0.20-0.80
ค่าอำนาจจำแนก (r) ไม่ต่ำกว่า 0.20 และค่าความ
เชื่อมั่น ($KR-20$) ไม่ต่ำกว่า 0.60 4) การเปรียบเทียบ
คะแนนผลสัมฤทธิ์การอ่านอย่างมี
วิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
หลังได้รับการสอนโดยใช้ชุดชุดกิจกรรมฝึกทักษะ
ภาษาไทยเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่าน
อย่างมีวิจารณญาณโดยการทดสอบค่าที (t-test:
Paired Two Sample for mean)

4. สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาไทยเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 สรุปได้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาไทยที่ส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 83.00/81.11

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาไทยที่ส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

	คะแนนชุดกิจกรรมระหว่างเรียน			คะแนนชุดกิจกรรม (30) E_1	คะแนนหลังกิจกรรม (15) E_2
	ชุดที่ 1 (10)	ชุดที่ 2 (10)	ชุดที่ 3 (10)		
$\bar{x}$	8.23	8.07	8.60	24.90	12.17
S.D.	1.25	1.11	1.00	1.14	1.53
ร้อยละ				83.00	81.11
ค่าประสิทธิภาพ				$E_1 = 83.00$	$E_2 = 81.11$

2. ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 ที่ใช้ชุดกิจกรรมฝึก

ทักษะภาษาไทยที่ส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนก่อนและหลังการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาไทยที่ส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1

ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนก่อนและหลังเรียน									
แบบทดสอบ	p	r	KR-20	คะแนนเต็ม	N	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	0.57	0.16	0.71	15	30	8.40	3.41	7.99	0.00*
หลังเรียน	0.81	0.16	1.51	15	30	11.63	1.53		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการพัฒนาชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาไทยเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ดังนี้

จากผลการศึกษาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาไทยเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 ที่สร้างขึ้นพบว่า มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.00/81.11 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจาก ผู้วิจัยได้สร้างชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาไทยเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณที่มีประสิทธิภาพ ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย อีกทั้งชุดกิจกรรมฝึกทักษะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนั้นเป็นไปตามขั้นตอน วิธีการที่เหมาะสม มีความหลากหลาย เหมาะสมกับวัยและความสนใจของผู้เรียน กิจกรรมส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนให้มีทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากการสอนในรูปแบบออนไลน์ ชุดกิจกรรมฝึกทักษะจึงต้องปรับเปลี่ยนให้อยู่ในรูปแบบออนไลน์ โดยการทำงานผ่าน Live work sheets เพียงกดตามลิงก์ นักเรียนก็สามารถเข้าไปศึกษาและทำกิจกรรมได้ ซึ่งสะดวกต่อการเรียนการสอนมากขึ้น การยอมรับประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมที่ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556, หน้า 5-20) กล่าวว่า การกำหนดเกณฑ์ E_1 / E_2 ให้มีค่าเท่าใด

ควรพิจารณาตามความเหมาะสม โดยปกติเนื้อหาที่เป็นความรู้ความจำจะกำหนดค่าไว้ 80/80 ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) โดยผู้วิจัยได้กำหนดไว้ที่ 80/80 เป็นไปตามเกณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุริวรรณ ชัยเพชร, วัฒนา รัตนพรหม และประสิทธิ์ ทองแจ่ม (2558, หน้า 85-96) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมการเขียนสะกดคำภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่าชุดกิจกรรมการเขียนสะกดคำภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพของกระบวนการและของผลผลิต เท่ากับ 84.77/82.50 ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 และสอดคล้องกับงานวิจัยของดวงพร เพ็ญฟู (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิค 5W1H เพื่อส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิค 5W1H คิดเป็นร้อยละ 81.25 ชุดกิจกรรมการอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิค 5W1H มีประสิทธิภาพ 84/87.50 ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่กำหนดไว้

การยอมรับประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการกำหนดเกณฑ์ E_1 / E_2 ให้มีค่าเท่าใดนั้นควรพิจารณาตามความเหมาะสม โดยปกติเนื้อหาที่เป็นความรู้ความจำจะกำหนดค่าไว้ 80/80 ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) โดยผู้วิจัยได้กำหนดไว้ที่ 80/80 เป็นไปตามเกณฑ์

จากผลการศึกษาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนและหลังที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาไทยเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มตัวอย่างพบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ โดยคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 8.40 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 12.17 แสดงให้เห็นว่า หลังการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาไทยเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ทำให้นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้เนื่องมาจากเนื้อหาและกิจกรรมในชุดกิจกรรมฝึกทักษะมีความเกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนในการใช้ชีวิตประจำวัน ทั้งข่าว โฆษณา การแยกข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น ทำให้นักเรียนได้อ่านและทำกิจกรรมตามหลักการอ่านอย่างมีวิจารณญาณจากหลายแบบฝึกหัด จนเกิดความเข้าใจและชำนาญ ซึ่งเป็นไปตามกฎแห่งการฝึกหัดของรอร์นไคค์ (Law of Exercise) ที่กล่าวถึงการสร้างความมั่นคงของการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองที่ถูกต้อง โดยการฝึกหัดกระทำซ้ำบ่อยๆ ย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้ได้นาน และคงทนถาวร เกิดความรู้ความเข้าใจมากขึ้นหลังจากที่เรียน ในการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่จัดทำขึ้นผ่าน Google form จึงทำให้มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยฉัตร ศรีสุราช (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความ

ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมชนบ้านเขาสมิง จังหวัดตราด พบว่าแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ 82.16/88.80 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ส่วนผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความพึงพอใจต่อแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทยอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของทาริกา สมพงษ์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการกำกับตนเองเรื่อง ชนิดและหน้าที่ของคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการกำกับตนเองที่พัฒนาขึ้น หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ครูควรศึกษารายละเอียดของชุดกิจกรรมฝึกทักษะให้เข้าใจ และจัดเตรียมสื่อประกอบการเรียนการสอนด้วยเพื่อให้น่าสนใจ หรืออาจมีการดัดแปลงให้เหมาะสม เพื่อให้การทำกิจกรรมในแต่ละชุดฝึกของนักเรียนดำเนินไปอย่างมีลำดับขั้นตอน และบรรลุวัตถุประสงค์

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ควรส่งเสริม สนับสนุนให้มีการผลิตและใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะมากขึ้น เพื่อช่วยพัฒนากระบวนการ

จัดการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ แก้ปัญหา พัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ในทุกรายวิชา แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาต่อยอดจาก ผลการวิจัย

1.3 หากมีการเผยแพร่งานวิจัยหรือ บทความวิจัยผ่านทางออนไลน์หรือห้องสมุดก็จะ เป็นประโยชน์ต่อบุคคลทั่วไปที่สนใจ สามารถศึกษา หรือนำไปปรับใช้เพื่อแก้ปัญหาพัฒนาทักษะนั้นๆ ให้ดียิ่งขึ้นได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการสร้างชุดกิจกรรมฝึก ทักษะภาษาไทยเพื่อส่งเสริมความสามารถในการ อ่านอย่างมีวิจารณญาณในระดับชั้นอื่นๆ ที่ยังไม่มี ผู้ใดได้ศึกษาไว้ เพื่อให้ผู้เรียนในระดับชั้นนั้นๆ สามารถพัฒนาทักษะและความสามารถในการอ่าน อย่างมีวิจารณญาณได้

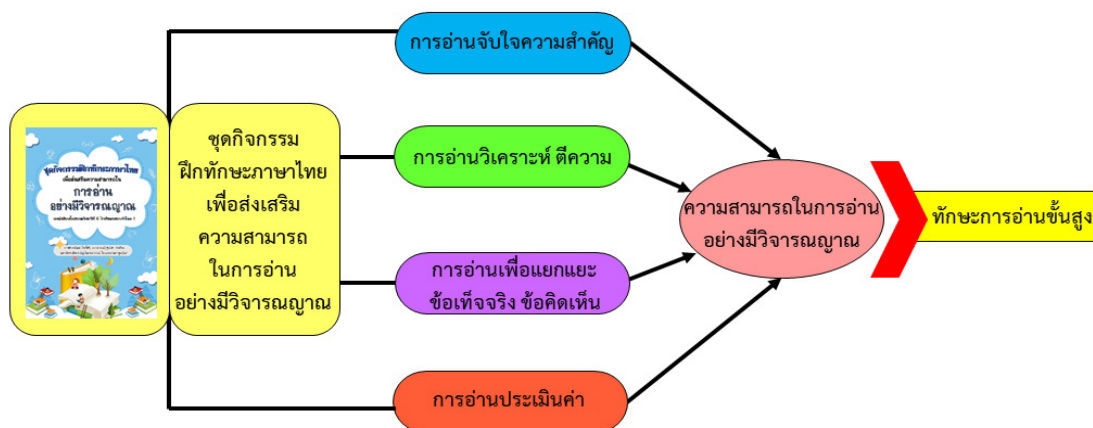
2.2 ควรศึกษาการพัฒนาทักษะการ อ่านอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถม ศึกษาปีที่ 6 ในรูปแบบอื่นๆ เช่น บทเรียนสำเร็จรูป บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน รูปแบบการจัดการ

เรียนการสอน เป็นต้น เพื่อให้เกิดความแปลกใหม่ น่าสนใจ และส่งเสริมทักษะการอ่านอย่างมี วิจารณญาณของนักเรียน

2.3 ควรทำการศึกษาวิจัย การ จัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะ ภาษาไทยเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนวิธี อื่นๆ เพื่อเป็นการสร้างและพัฒนานวัตกรรมด้าน การเรียนการสอนที่หลากหลาย สามารถนำไปแก้ ปัญหาให้กับนักเรียน ทำให้เกิดประสิทธิภาพมาก ยิ่งขึ้น

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการจากการทำวิจัย ในครั้งนี้คือกระบวนการคิดแก้ไขปัญหาเพื่อพัฒนา ผู้เรียนการวิเคราะห์ ดีความ สรุปผลการศึกษาวิจัย อย่างมีเหตุผล การเลือกใช้เครื่องมือที่เหมาะสม ความถูกต้องแม่นยำของข้อมูลเพื่อที่คำนวณออกมา ให้ได้ค่าที่ถูกต้อง การเก็บข้อมูลวิจัยที่ในรูปแบบ ออนไลน์ที่เป็นไปตามสถานการณ์ปัจจุบัน ตลอดจน ได้เรียนรู้ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น การติดต่อ สื่อสารและการทำงานอย่างเป็นระบบ

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 5(1), 5-20.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2552). 80 นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ: แดเน็กซ์อินเตอร์คอร์ปอเรชั่น.
- ญาณิศา สุ่มงาม. (2558). การพัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ดวงพร เพื่องฟู. (2560). การพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิค 5W1H เพื่อส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ทาริกา สมพงษ์. (2563). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการกำกับตนเองเรื่อง ชนิดและหน้าที่ของคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ปิยฉัตร ศรีสุราษ. (2561). การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมชนบ้านเขาสมิง จังหวัดตราด. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

- วิภาวณีย์ สารทรัพย์. (2559). การศึกษาความสามารถในการอ่านจับใจความด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิควิธีการคิดแบบหมวก 6 ใบ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2562). ผลการประเมิน PISA 2018: นักเรียนไทยวัย 15 ปี รู้และทำอะไรได้บ้าง. เข้าถึงได้จาก <https://pisathailand.ipst.ac.th/issue-2019-48/>
- สุคนธ์ สิ้นธพานนท์. (2553). นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน. กรุงเทพฯ: 9119 เทคนิคพรินติ้ง.
- สุริวรรณ ชัยเพชร, วัฒนา รัตนพรหม และประสิทธิ์ ทองแจ่ม. (2558). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้สะกดคำภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2(2), 85-96.
- อังคณา ขจร. (2558). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด, 6(1), 3-9.
- เอมอร เนียมน้อย. (2550). พัฒนาการอ่านอย่างมีวิจารณญาณด้วยวิธี SQ3R. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

องค์ประกอบลักษณะบุคลิกภาพและภาพลักษณ์ส่วนบุคคล
ของนักการเมืองที่มีผลต่อความไว้วางใจทางการเมือง
และการไปออกเสียงเลือกตั้งของกลุ่มคนเจนเนอเรชั่น X, Y และ Z
ในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย*

The Effect of Personality Trait and Brand Personality
on Political Trust and Voting of Generation X, Y and Z
in Bangkok, Thailand

วีระศักดิ์ จินารัตน์

Veerasak Jinarat

มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น

The Eastern University of Management and Technology, Thailand

E-mail: veerasakji@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบลักษณะบุคลิกภาพและภาพลักษณ์ส่วนบุคคลของนักการเมืองที่มีผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของกลุ่มคนรุ่นใหม่ไปออกเสียงเลือกตั้งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยใช้แบบสอบถามชนิดมาตราวัดหลายระดับไปเก็บข้อมูล กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 599 คน ในช่วงเดือนมีนาคม-เมษายน 2565 ก่อนการเลือกตั้งผู้ว่ากทม. สถิติที่ใช้วิเคราะห์ ได้แก่ สถิติวิเคราะห์องค์ประกอบแบบสำรวจ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และสถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบ Stepwise

ผลการวิจัยพบว่า 1) ลักษณะบุคลิกภาพมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การเปิดรับ การแสดงความถูกต้อง ลักษณะสิ่งจูงใจภายนอก ความยินยอมเห็นใจ และการมีอารมณ์ไม่มั่นคง 2) ภาพลักษณ์ส่วนบุคคลมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ความจริงใจ ความตื่นตัว สมรรถนะ มีประสบการณ์ความรู้ และความเข้มแข็ง 3) ลักษณะบุคลิกภาพและภาพลักษณ์ส่วนบุคคลมีอิทธิพลพยากรณ์ร่วมกันต่อความไว้วางใจทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ R^2 .32 และ .33 ตามลำดับ นอกจากนี้ ทั้งสอง

*ได้รับบทความ: 19 มิถุนายน 2565; แก้ไขบทความ: 29 กันยายน 2565; ตอรับตีพิมพ์: 29 กันยายน 2565

Received: June 19, 2022; Revised: September 29, 2022; Accepted: September 29, 2022

แนวคิดยังมีผลกระทบต่อการไปออกเสียงเลือกตั้งร้อยละ 45.8 ไม่ไปออกเสียงร้อยละ 25.0 และยังไม่ตัดสินใจอีกร้อยละ 29.2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: ลักษณะบุคลิกภาพ; ภาพลักษณ์ส่วนบุคคล; ความไว้วางใจทางการเมือง; การไปออกเสียงเลือกตั้ง

Abstract

The objective of this research is to study the elements of the effect of personality trait and brand personality on political trust and voting trend of the new voters. The researcher designed the multiple scales of a questionnaire for collecting 599 voters in Bangkok, during 2022, March-April, before the election of governor of Bangkok. The statistical analysis are exploratory factor analysis, coefficient correlation and Stepwise multi regression analysis.

The research results revealed that: 1) Personality trait consisted of five elements such as openness, conscientiousness, extroversion, agreeableness and neuroticism. 2) Brand personality consisted of five elements such as sincerity, excitement, competency, sophisticated and ruggedness. 3) Personality trait and brand personality of the politician influenced and predicted simultaneously significant at $R^2 = .32, .33$, respectively. Besides, these two concepts also impacted significantly voting at 45.8%, no vote 25.0% and no decide to vote 29.2%.

Keywords: Personality Trait; Brand Personality; Political Trust; Voting

1. บทนำ

การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ที่ว่างเว้นมาตั้งแต่การเลือกตั้งครั้งสุดท้ายเมื่อปี 2556 จะมีการเลือกตั้งครั้งใหม่ในเดือนพฤษภาคม 2564 การตื่นตัวในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของคน กรุงเทพฯ โดยเฉพาะผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรก (First Voter) ร้อยละ 16 หรือมีจำนวน 698,660 คน จากผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมดของกรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2565 ที่มีอายุ 18-27 ปี ประมาณ 6-7 ล้านคน

จะเป็นตัวแปรในการชี้วัดผลการเลือกตั้ง อย่างไร ก็ตามปัจจัยที่มีผลต่อผลการเลือกตั้งยังมีปัจจัยอื่นๆ เช่น รูปแบบการสื่อสาร ป้ายหาเสียง ช่างวัย ผู้สนับสนุนผู้สมัครแต่ละคนและพรรคการเมืองที่ สนับสนุนผู้สมัครและนโยบายรวมไปถึงคุณสมบัติ ที่ต้องการของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง (ไทยรัฐ, 2565)

สัญญา เคนาภูมิ (2559, หน้า 101-126) อธิบายว่า การเมืองในระบอบประชาธิปไตยเป็นการ

เมืองที่ให้ความสำคัญกับพลเมืองของรัฐเป็นหลัก ซึ่งมีฐานคิดว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน ประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตย และอำนาจอธิปไตยที่ใช้ไปก็เพื่อผลประโยชน์สูงสุดของประชาชนสามหลักการดังกล่าวนำมาสู่การพิจารณากระบวนการตัดสินใจทางการเมืองของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย เพราะการตัดสินใจทางการเมืองมีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกับความ เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย รูปแบบและวิธีการใช้อำนาจอธิปไตยตลอดจนผลประโยชน์หรือผลกระทบที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตามการศึกษาเกี่ยวกับบุคลิกภาพ (Personality) ของบุคคลจะแสดงพฤติกรรมในด้านต่างๆ เช่น การตัดสินใจ (Decision-Making) และความต้องการในสถานการณ์ต่างๆ โดยเฉพาะในสถานการณ์ทางการเมืองที่บุคคลสนใจไม่ว่าจะเป็นสถานการณ์ของรัฐบาลหรือด้านพรรคการเมืองและนักการเมือง จึงได้มีการใช้รูปแบบของ Big Five Model หรือ OCEAN ได้แก่ 1) การเปิดรับ (Openness) การแสดงความถูกต้อง (Conscientiousness) การสนใจสิ่งภายนอก (Extroversion) การยินยอมเห็นใจ (Agreeableness) และความไม่มั่นคงทางอารมณ์ (Neuroticism) ซึ่งนักจิตวิทยาทางการเมือง (political psychology) อธิบายพฤติกรรมการเลือกตั้งของบุคคลขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพ (Personality) แรงจูงใจ (Motivation) การกลมเกลียวทางการเมือง (Socialization) สภาพทางเศรษฐกิจสังคม (Socio-Economic Status) และทัศนคติ (Attitude) ดังนั้น ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง (Voter) จึงขึ้นอยู่กับทัศนะเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมืองขณะนั้นเพื่อตัดสินใจ

เลือกหรือไม่เลือก อย่างไรก็ตาม การเข้าร่วมทางการเมือง (Political Engagement) ของบุคคลขึ้นอยู่กับลักษณะ (Trait) ของบุคคลที่มีลักษณะคงที่ตลอดชีวิตเช่น ผู้มีลักษณะสนใจสิ่งภายนอกมีแนวโน้มเข้าร่วมทางการเมืองในขณะที่ผู้ที่มีลักษณะการแสดงความต้องการมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติตามกระแสสังคม (McCrae & Costa, 2008) ดังนั้น ลักษณะบุคลิกภาพ (Personality Traits) จึงเป็นหัวข้อสำคัญที่มีการศึกษาในหลายบริบท (Context) ทางสังคมศาสตร์การพยากรณ์ลักษณะบุคลิกภาพของมนุษย์จึงเป็นเทคนิคที่มีเพื่อวัดลักษณะ (Features) ของบุคคล (Individual) และมีการวัดที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม แนวคิดเกี่ยวกับบุคลิกภาพ (Personality) เป็นแนวคิดของทางจิตวิทยาที่อธิบายความสัมพันธ์ที่เป็นพลวัตในการตัดสินใจของบุคคลในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสิ่งแวดล้อมและเงื่อนไขต่างๆ (Johnson, 2020) การประเมินบุคลิกภาพ (Personality Assessment) จึงเป็นการประเมินได้หลายแนวทางที่เกี่ยวกับลักษณะของมนุษย์ (Human character) ที่รวมถึงความสนใจ (Intention) วิธีคิด (Way of Thinking) และการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interaction with others) โดยการสัมภาษณ์ รายงานตนเองและการประเมินพฤติกรรม (Schuliz & Schultz, 2016)

ดังนั้น การปรากฏตัวของนักการเมืองที่แสดงออกตามความเป็นจริงของตนเองหรือเรียกว่าการได้รับลักษณะที่แท้จริงทางการเมืองจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อสาธารณะในการประเมินผู้สมัครรับเลือกตั้งและการตัดสินใจเลือก (Voting Decision) โดยที่ได้มีการศึกษาความไว้วางใจทางการเมือง

(Political Trust) เพื่อทำความเข้าใจปัจจัยที่เกี่ยวข้องและระดับความไว้วางใจของประชาชนต่อความไว้วางใจทางการเมืองเนื่องจากความไว้วางใจทางการเมืองมีอิทธิพลต่อทัศนคติการเลือกตั้ง (Electoral Attitude) และพฤติกรรมของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (Voters Behavior) โดยทางพฤติกรรมของผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีการเปลี่ยนแปลงทุกปีและมีการสงสัยเกี่ยวกับนักการเมืองในการรักษาคำพูดหรือสัญญาตลอดมา (Ahmed et al., 2011, pp. 15-26; Klabi, 2012, pp. 69-83) ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงมีข้อสรุปว่า ประเด็นที่กล่าวถึงมีผลต่อการตัดสินใจออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนรุ่นใหม่ได้จริงหรือไม่และอย่างไร

เพราะฉะนั้น ปัญหาสำคัญของงานวิจัยนี้อยู่ที่การรับรู้ของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะอันเป็นทั้งภาพลักษณ์และลักษณะบุคลิกภาพของนักการเมืองตามความคาดหวังและความต้องการของกลุ่มคนรุ่นใหม่ของสังคมนั้นมีสภาพเป็นเช่นไร รวมไปถึงการทำความเข้าใจต่อไปได้อีกว่าการพัฒนาการเมืองที่เหมาะสมของสังคมไทยควรมีทั้งลักษณะและรูปร่างเป็นอย่างไรหากพิจารณาตามความเห็นของกลุ่มคนรุ่นใหม่ของสังคม

อย่างไรก็ตามขณะเดียวกันที่ความไว้วางใจทางการเมือง (Political Trust) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (Voter หรือ Trustors) กับรัฐบาลหรือนักการเมือง (Government/Politician or Trust) (Hetherington, 1998, pp. 791-808) ความไว้วางใจทางการเมืองจึงมุ่งเน้นที่สถาบันทางการเมืองและการประเมินผลการปฏิบัติงานของรัฐบาล ส่วนรูปแบบการวัดบุคลิกภาพส่วน

บุคคล (Personality) ได้มีการใช้รูปแบบของ Big Five Model ในการศึกษาวิจัยในหลายปีที่ผ่านมา ซึ่งเป็นการแสดงความแตกต่างของบุคคลในด้านของคุณค่า (Values) แนวคิดทางการเมือง (Political Ideology) ใน 5 ด้าน ได้แก่ การเปิดรับ (Openness) การแสดงความถูกต้อง (Conscientiousness) ลักษณะสนใจสิ่งภายนอก (Extroversion) ความยินยอมเห็นใจ (Agreeableness) และการมีอารมณ์ไม่มั่นคง (Neuroticism) โดยที่การศึกษาดังกล่าวยังมีข้อจำกัดในด้านของข้อมูลและวิธีการวัดบุคลิกภาพ (Personality) หรือพฤติกรรม (Behavior) ของนักการเมือง (Ha, Kim, & Jo, 2013, pp. 511-532; Gerber et al., 2011, pp. 692-706; Mondak et al., 2010, pp. 85-110)

อย่างไรก็ตาม Azoulay & kapferer (2003, pp. 143-155) และ Aker (1996) ได้อธิบายภาพลักษณ์บุคลิกภาพ (Brand Personality) เป็นการเปรียบเทียบเพื่อให้เข้าใจทัศนคติและการยอมรับของผู้บริโภคที่มีต่อภาพลักษณ์ (Brand) Aker (1997) จึงให้ความหมายของภาพลักษณ์บุคลิกภาพว่าเป็นชุดของลักษณะบุคคลที่แสดงออกโดยได้แบ่งภาพลักษณ์บุคลิกภาพแบ่งออกเป็นมาตรการวัด (Scale) ได้แก่ 1) ความจริงใจ (Sincerity) 2) ความตื่นเต้น (Excitement) 3) สมรรถนะ (Competency) 4) มีประสบการณ์ (Sophisticate) 5) เข้มแข็ง (Ruggedness) และใช้ในการวิจัยนี้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบลักษณะบุคลิกภาพและภาพลักษณ์ส่วนบุคคลของนักการเมืองที่

มีผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของกลุ่มคนรุ่นใหม่ในการไปออกเสียงเลือกตั้ง

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้ว่ากรุงเทพมหานครและสมาชิกสภากรุงเทพ เดือนพฤษภาคม 2565 กลุ่มอายุ 18-50 ปี จำนวน 2,580,161 คน แบ่งเป็นกลุ่มอายุระหว่าง 18-27 ปีจำนวน 697,348 คน กลุ่มอายุ 28-40 ปี จำนวน 1,012,386 คน และกลุ่มอายุ 41-50 ปี จำนวน 870,437 คน (กรุงเทพธุรกิจ, 2565) ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 กับสัดส่วนเก็บข้อมูลได้ร้อยละ 20 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 500 คน (กัญญสิริ จันทรเจริญ, 2554)

วิธีสุ่มตัวอย่าง (Random Sampling) เพื่อให้โอกาสกับทุกหน่วยประชากรได้รับการเลือกให้เป็นผู้ให้ข้อมูลผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (ธวัชชัย วรพงษ์ธร และสุริย์พันธุ์ วรพงษ์ธร, 2561, หน้า 11-21) เริ่มต้นจากการกำหนดสัดส่วนเขตเลือกตั้งตัวอย่างร้อยละ 20 จากจำนวนเขตเลือกตั้งทั้งหมด 50 เขต ได้จำนวนเขตเลือกตั้งตัวอย่างจำนวน 10 เขตเลือกตั้งแล้ว สุ่มแบบสะดวกในแต่ละเขตเลือกตั้งที่จับสลากได้เขตละ 50 คน หากแต่ผู้วิจัยเปิดรับสมัครอาสาสมัครผู้ให้ข้อมูลผ่านผู้ช่วยวิจัยในแต่ละเขตเลือกตั้งที่มีคุณสมบัติด้านอายุ และสมัครใจในการให้ข้อมูลก่อนดำเนินการเก็บข้อมูลแบบสอบถามที่ได้แจกให้กับกลุ่ม

อาสาสมัครที่เข้าร่วมให้ข้อมูลกับงานวิจัยนี้ รวมถึงเก็บข้อมูลตามขนาดของสัดส่วนแต่ละกลุ่มอายุ 1:2:2 หรือ 10:20:20 ของแต่ละเขตเลือกตั้งตัวอย่าง ในการกำหนดสุ่มเขตเลือกตั้งตัวอย่างตามสัดส่วนร้อยละ 15 จากเขตเลือกตั้งทั้งหมด 50 เขต ด้วยวิธีจับสลากรายชื่อ และการสุ่มแบบสะดวกในเขตเลือกตั้งตัวอย่างที่จับสลากได้ตามสัดส่วนของแต่ละกลุ่มอายุ 1:2:2 ได้ตัวอย่างทั้งหมด 500 คน

การสุ่มตัวอย่างเลือกที่จะใช้วิธีค้นหาอาสาสมัครที่พอใจในการให้ข้อมูลโดยปราศจากเงื่อนไขรวมถึงเกิดความสะดวกใจของทั้งสองฝ่ายคือผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูล ย่อมมีแนวโน้มเป็นไปได้มากกว่าจะได้ความจริงสำคัญสำหรับนำมาตอบคำถามตามวัตถุประสงค์วิจัยอันเป็นหัวใจสำคัญของการเก็บข้อมูล (วีระศักดิ์ จินรัตน์, 2564)

เครื่องมือวิจัย เป็นแบบสอบถามชนิดมาตรวัดหลายระดับที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมาด้วยตนเองตามขั้นตอนดังนี้ 1) การรวบรวมวรรณกรรมแล้วนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เอาสาระสำคัญมาใช้เป็นกรอบแนวคิด ตัวแปรวัดกับนิยามเชิงปฏิบัติการ 2) การสร้างข้อคำถามแล้วนำไปตรวจสอบความตรงเชิงทฤษฎี ความตรงเชิงโครงสร้าง ทฤษฎีและความเชื่อมั่น กับได้ผลการทดสอบความตรงเชิงโครงสร้างที่ค่า Goodness of fit อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .000 รวมถึงได้ค่า KMO แสดงความสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสมที่ .88 กับมีน้ำหนักของแต่ละปัจจัยเป็นชุดเดียวกันระหว่าง .50-.99 ส่วนผลทดสอบความเชื่อมั่นได้ค่า Alpha ที่ .82 กับความเที่ยงตรงรายข้อระหว่าง .30-.49 เพราะฉะนั้นแบบสอบถามของงานวิจัยนี้มีความตรงเชิงโครงสร้าง

และความเชื่อมั่นตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดขึ้น 3) การปรับปรุงแก้ไขให้ได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเองตามขั้นตอนต่อไปนี้ 1) ประชาสัมพันธ์และประกาศรับสมัครผู้ช่วยวิจัยกับอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการวิจัย 2) ชี้แจงวัตถุประสงค์วิจัยและตอบข้อสงสัยกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง 3) จัดเตรียมแบบสอบถามพร้อมหนังสือยินยอมการเข้าร่วมโครงการวิจัย 4) จัดส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือยินยอมการเข้าร่วมโครงการวิจัยให้กับทุกคนที่เข้าร่วมพร้อมของจดหมายส่งกลับคืนผู้วิจัย 5) ติดตามการนำส่งแบบสอบถามและปัญหาที่เกิดขึ้นพร้อมทั้งดำเนินการแก้ไขปัญหา 6) ตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา และคัดแยกเอาแบบสอบถามที่มีคำตอบครบทุกข้อไว้สำหรับวิเคราะห์ผล และผลปรากฏว่าผู้วิจัยสามารถรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมีนาคม-เมษายน 2565 ก่อนการเลือกตั้งผู้ว่า กทม. ในเดือนพฤษภาคม 2565 ที่มีคำตอบครบทุกข้อได้มากถึง 599 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 119.8 และมีเพียงพอสำหรับนำไปวิเคราะห์ผล

การวิเคราะห์ผล ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติดังนี้

1) สถิติวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจเพื่อศึกษา

ลักษณะของแต่ละองค์ประกอบกับปัจจัยชุดเดียวกัน โดยกำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ตามน้ำหนักปัจจัยตั้งแต่ .50 แล้วนำไปจัดไว้เป็นชุดเดียวกันตามองค์ประกอบของแต่ละตัวแปรที่ได้จากข้อสรุปเชิงทฤษฎี 2) สถิติวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้น เช่น การกระจายของข้อมูลแบบปกติ ความเป็นอิสระของค่าแปรปรวนและความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกัน 3) สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเพื่อศึกษาผลกระทบ หรือที่มีผลต่อตัวแปรตามของตัวแปรเหตุแต่ละตัวหรือแต่ละชุดแล้วนำไปประกอบแบบจำลองที่ได้ 4) สถิติวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบ Chi-Square เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรเชิงคุณภาพและข้อมูลแบบจัดอันดับ (Ordinal Scale)

4. สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ มีดังนี้

1.1 ลักษณะบุคลิกภาพมีองค์ประกอบทั้งหมดจำนวน 5 ด้านโดยแต่ละด้านมีจำนวนตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักปัจจัยตั้งแต่ .50 ขึ้นไปดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 จำนวนองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้และน้ำหนักปัจจัยของลักษณะบุคลิกภาพ

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้	น้ำหนักปัจจัย
การเปิดรับ	3	.50-.64
การแสดงความต้องการ	4	.52-.66
ลักษณะสิ่งจูงใจภายนอก	4	.57-.67
ความยินยอมเห็นใจ	4	.50-.65

จากตารางองค์ประกอบการเปิดรับมี น้ำหนักแต่ละปัจจัยระหว่าง .42-.64 ที่แสดงให้เห็น ได้ว่ามีสองปัจจัยที่มีน้ำหนักต่ำกว่า .50 ประกอบด้วย นักการเมืองมีลักษณะนิสัยชอบแสวงหาประสบการณ์ ใหม่เสมอ และนักการเมืองมีลักษณะอดทนต่อ ข้อสงสัยจากประชาชน นอกจากนี้ปัจจัยอื่น ที่เหลือมีน้ำหนักปัจจัยมากกว่า .50 ขึ้นไป โดยเฉพาะ ปัจจัยนักการเมืองมีลักษณะความคิดสร้างสรรค์ มีค่า Extraction ที่ .64 นักการเมืองมีประสบการณ์ ที่เป็นพื้นฐานในท้องถิ่นมีค่า Extraction ที่ .63 ขณะที่นักการเมืองเชื่อว่าระบบเศรษฐกิจที่ดีต้องมี เสรีภาพเป็นหลักมีค่า Extraction ที่ .50

องค์ประกอบการแสดงความถูกต้องมี ปัจจัยที่มีน้ำหนักตั้งแต่ .50 ขึ้นไปจำนวน 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ นักการเมืองยึดถือกฎระเบียบความถูกต้อง ในการปฏิบัติงาน มีน้ำหนักตามค่า Extraction ที่ .58 นักการเมืองทำหน้าที่ตนเองอย่างเต็มที่ที่มี น้ำหนักตามค่า Extraction ที่ .66 นักการเมืองเป็นผู้มีระเบียบวินัยในตนเอง มีน้ำหนักปัจจัยตามค่า Extraction ที่ .61 และนักการเมืองมีการจัดการ วางแผนการปฏิบัติงานได้อย่างดี มีน้ำหนักปัจจัย ตามค่า Extraction ที่ .52 ส่วนตัวบ่งชี้ นักการเมือง มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่สูง มีน้ำหนักปัจจัยต่ำ กว่า .50 ตามค่า Extraction ที่ .48

องค์ประกอบลักษณะสนใจสิ่งภายนอกที่ มีน้ำหนักปัจจัยตั้งแต่ .50 ขึ้นไปมีจำนวน 4 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย นักการเมืองมีความกล้าแสดงออก ด้านความเป็นผู้นำสูง มีน้ำหนักปัจจัยตามค่า Extraction ที่ .58 นักการเมืองเข้าร่วมสนับสนุน กิจกรรมสาธารณะของตำบลอยู่เป็นประจำมีน้ำ

หนักปัจจัยตามค่า Extraction ที่ .67 นักการเมือง มีการสนทนารับฟังความคิดเห็นของประชาชน ในตำบล มีน้ำหนักปัจจัยตามค่า Extraction ที่ .67 และนักการเมืองชอบอุทิศตนช่วยเหลือเมื่อ ประชาชนประสบปัญหา มีน้ำหนักปัจจัยตามค่า Extraction ที่ .57 ส่วนตัวชี้วัดเกี่ยวกับนักการเมือง ชอบอุทิศตนช่วยเหลือเมื่อประชาชนประสบปัญหา และนักการเมืองมีความเป็นกันเองในการเข้าพบ กับประชาชนมีน้ำหนักปัจจัยต่ำกว่า .50 โดยมีค่า Extraction ที่ .32 และ .39

องค์ประกอบความยินยอมเห็นใจมีปัจจัย ที่มีน้ำหนักตั้งแต่ .50 ขึ้นไปจำนวน 4 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย นักการเมืองสามารถให้ความร่วมมือ กับฝ่ายตรงข้ามได้โดยไม่มุ่งประโยชน์ตนฝ่ายเดียว มีน้ำหนักปัจจัยตามค่า Extraction ที่ .61 นักการเมืองมักกังวลใจเกี่ยวกับความรู้สึกของคน อื่นเสมอมีน้ำหนักปัจจัยตามค่า Extraction ที่ .54 นักการเมืองไม่ยึดเอาคติกาเป็นเรื่องตายตัว แต่เน้นการปรับตัวได้ง่ายมากกว่า มีน้ำหนักปัจจัย ตามค่า Extraction ที่ .65 และนักการเมืองแสดงความ สนใจต่อปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน มีน้ำหนักปัจจัยตามค่า Extraction ที่ .50 ส่วนอีก สองตัวชี้วัดมีน้ำหนักปัจจัยต่ำกว่า .50 ประกอบด้วย นักการเมืองมีบุคลิกภาพที่น่าสนใจแตกต่างกันไป (.34) และนักการเมืองไม่นิยมนำเอาเรื่องเก่ามาพูด ให้ขัดแย้งกันอีก (.37)

องค์ประกอบการมีอารมณ์ไม่มั่นคงมี ปัจจัยที่มีน้ำหนักตั้งแต่ .50 ขึ้นไปจำนวน 2 ตัวบ่ง ชี้ประกอบด้วย นักการเมืองมีอารมณ์แปรปรวนไป มาอยู่เสมอ (.56) และนักการเมืองมีความขัดแย้งสูง

ต่อฝ่ายตรงข้าม (.64) และที่เหลืออีก 3 ตัวบ่งชี้ มีน้ำหนักปัจจัยน้อยกว่า .50 ลงมาประกอบด้วย นักการเมืองมีความขัดแย้งสูง ต่อฝ่ายตรงข้าม (.47) นักการเมืองมักแสดงความกังวลออกมาให้เห็นอยู่ บ่อยครั้ง (.39) และนักการเมืองมักแสดงความไม่มี เหตุผลเสมอ (.42)

1.2 ความไว้วางใจทางการเมือง พบว่า 1 องค์ประกอบคือความไว้วางใจทางการเมือง มีปัจจัยที่มีน้ำหนักตั้งแต่ .50 ขึ้นไปจำนวน 6 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย ข้าพเจ้าไว้วางใจในกระบวนการทางการเมืองประชาธิปไตยและรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง (.58) ข้าพเจ้าไว้วางใจในนโยบายและการตัดสินใจของรัฐบาลเพราะมีความเป็นธรรม (.58) ข้าพเจ้าไว้วางใจรัฐบาลเนื่องจากมีความน่าเชื่อถือ (.58) ข้าพเจ้าไว้วางใจนักการเมืองเพราะมีความสนิทสนมต่อกัน (.72) และข้าพเจ้าไว้วางใจนักการเมืองเพราะมีประสบการณ์ในการติดต่อพูดคุยกับนักการเมือง (.66) ส่วนอีกสองตัวชี้วัด มีน้ำหนักปัจจัยต่ำกว่า .50 ประกอบด้วย ข้าพเจ้า เชื่อถือพรรคการเมืองว่าเป็นสถาบันทางการเมือง ที่เห็นประโยชน์ของประเทศมาก่อนประโยชน์ของ พรรค (.47) และข้าพเจ้าเชื่อถือนักการเมืองเพราะ เป็นบุคคลที่มีแหล่งที่มาที่น่าเชื่อถือ (.38)

1.3 องค์ประกอบความจริงใจ พบว่า มีตัวชี้วัดจำนวน 6 ตัวที่มีน้ำหนักปัจจัยตั้งแต่ .50 ขึ้นไปประกอบด้วย ความดีดิน (.76) แนวคิด ครอบคาว (.50) ซื่อสัตย์ (.79) จริงใจ (.66) อ่อนโยน (.67) และความเป็นเพื่อน (.73) ความตื่นตัวเป็น องค์ประกอบที่มีน้ำหนักของแต่ละปัจจัยตั้งแต่ .50 ขึ้นไปจำนวน 7 ตัวชี้วัดประกอบด้วย เป็นคนน่ารัก

(.67) ทันสมัย (.53) มีน้ำใจ (.61) หนุ่ม (.53) มีจินตนาการ (.51) มีเอกลักษณ์ (.65) และเป็น อิสระ (.54) ส่วนตัวชี้วัดน่าตื่นเต้นมีน้ำหนักปัจจัย ตามค่า Extraction ต่ำกว่า .50 คือมีค่าเท่ากับ .39 จึงมีความสัมพันธ์ไม่เหมาะสมกับตัวชี้วัดอื่น ในลักษณะที่เป็นตัวแปรชุดเดียวกัน พบว่า องค์ประกอบสมรรถนะมีตัวชี้วัดจำนวน 5 ตัวที่มี น้ำหนักของแต่ละปัจจัยตั้งแต่ .50 ขึ้นไปประกอบ ด้วย ความน่าเชื่อถือ (.59) ทำงานหนัก (.60) มีความฉลาด (.56) ประสบความสำเร็จ (.62) และเป็นผู้นำ (.60) ส่วนปัจจัยที่มีน้ำหนักน้อยกว่า .50 มีเพียงตัวชี้วัดเดียวคือ มีความเชื่อมั่น (.41) องค์ประกอบมีประสบการณ์ความรู้มีตัวชี้วัดที่มี น้ำหนักของแต่ละตัวตั้งแต่ .50 ขึ้นไปจำนวน 6 ตัวประกอบด้วย คนชั้นสูง (.65) ดารา (.65) ดุติ (.70) น่าสนใจ (.59) มีความเป็นผู้หญิง (.64) และ อ่อนโยน (.60)

ผลวิจัยพบว่าองค์ประกอบความเข้มแข็ง มีตัวชี้วัดที่มีน้ำหนักเป็นชุดเดียวกันจำนวน 4 ตัวประกอบด้วย ทำงานกลางแจ้ง (.70) มีความ เป็นผู้ชาย (.57) อดทน (.72) และความเข้มแข็ง (.74) ส่วนตัวชี้วัดแนวคิดตะวันออกมีน้ำหนักปัจจัย ต่ำกว่า .50 ตามค่า Extraction ที่ .39 จึงมีลักษณะ ความสัมพันธ์ต่างชุดไปจากตัวชี้วัดอื่น

สรุปแล้วภาพลักษณ์ส่วนบุคคลของ นักการเมืองไทยตามแนวคิดและความเห็นของกลุ่ม คนรุ่นใหม่ที่อยู่อาศัยอยู่ในเขตเมืองหลวงมีทั้งสิ้น 5 องค์ประกอบ โดยแต่ละองค์ประกอบมีจำนวน ตัวชี้วัดและน้ำหนักของแต่ละปัจจัยต่างกัน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 องค์ประกอบ ตัวชี้วัดและน้ำหนักปัจจัยภาพลักษณ์ส่วนบุคคล

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้	น้ำหนักปัจจัย
ความจริงใจ	6	.50-.79
ความตื่นตัว	7	.51-.67
สมรรถนะ	5	.56-.62
มีประสบการณ์ความรู้	6	.59-.70
ความเข้มแข็ง	4	.57-.74

2. ผลวิจัยพบว่า ประชาชนเคยออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมากกว่าไม่เคยออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยมีร้อยละ 57.9 ส่วนที่ไม่เคยออกไปใช้สิทธิมีเพียงร้อยละ 42.10

นอกจากนั้นแล้ว ผลวิจัยยังพบอีกว่า ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งยังคงจะออกไปใช้สิทธิของตนเองในการเลือกตั้งครั้งต่อไปอีกร้อยละ 46.9 และอีกร้อยละ 31.1 ยังไม่ตัดสินใจรวมถึงอีกร้อยละ 22.0 จะไม่ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

3. ผลวิจัยพบว่า องค์ประกอบลักษณะบุคลิกภาพที่มีอิทธิพลพยากรณ์ต่อความไว้วางใจทางการเมืองประกอบด้วย การแสดงความถูกต้อง

เปิดรับ ความยินยอมเห็นใจ และลักษณะสิ่งจูงใจภายนอก โดยมีสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ร่วมกันที่ค่า R^2 .32 และสามารถอธิบายความแปรปรวนร่วมได้ที่ค่า $F = 72.65$ นอกจากนี้แล้วยังพบว่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปรเหตุเป็นอิสระต่อกันตามค่า Durbin-Watson ที่ 1.48 รวมถึงมีค่าสัดส่วนความแปรปรวนของสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรเหตุไม่เกิน 1.0 แปลผลได้ว่าสมการพยากรณ์นี้ไม่มีปัญหา Multicollinearity ตลอดจนมีค่า Tolerance ระหว่าง .71-.84 แสดงว่าตัวแปรเหตุแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กันน้อย ทำให้ผลทดสอบนี้เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 อิทธิพลองค์ประกอบลักษณะบุคลิกภาพต่อความไว้วางใจทางการเมือง

ตัวแปรเหตุ	คะแนนมาตรฐาน	ผลทดสอบ t	นัยสำคัญทางสถิติ	ค่าสัมประสิทธิ์
ค่าคงที่	-	4.35	.000	F = 72.65, Sig. .000 R^2 .32 Std e .34 Durbin-Watson 1.48
การแสดงความถูกต้อง	.25	6.29	.000	
เปิดรับ	.22	5.94	.000	
ความยินยอมเห็นใจ	.18	5.13	.000	
ลักษณะสิ่งจูงใจภายนอก	.14	3.84	.000	

* P Value .05

ผลวิจัยพบว่า องค์ประกอบภาพลักษณ์ส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการพยากรณ์ความไว้วางใจทางการเมืองประกอบด้วย ความเข้มแข็ง (Beta, .27, Sig. 000) สมรรถนะ (Beta .19, Sig. 000) ประสบการณ์ความรู้ (Beta -.16, Sig. 000) และความตื่นตัว (Beta .19, Sig. 000) โดยมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ร่วมกันที่ค่า $R^2 = .33$ หรือมีสัมประสิทธิ์พยากรณ์ค่อนข้างแม่นยำน้อยรวมถึงมีผลทดสอบความเป็นอิสระของความคลาดเคลื่อนต่ำกว่าเกณฑ์เล็กน้อย ตามค่า Durbin-Watson

ที่ 1.18 แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาสัดส่วนความแปรปรวนความถดถอยพบว่า มีค่าต่ำกว่า 1.0 คือมีค่าระหว่าง .00-.91 รวมถึงมีค่า Tolerance ใกล้ 1.0 ตลอดจนมีจุดรอบเส้นทแยงมุมจึงแปลผลได้ว่าสมการถดถอยที่ได้เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์สมการ นอกจากนี้แล้ว ยังยอมรับในสมมติฐานข้อที่ 2 ว่าองค์ประกอบภาพลักษณ์ส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลพยากรณ์ต่อความไว้วางใจทางการเมืองได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามสมมติฐานข้อที่ 2 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 อิทธิพลองค์ประกอบภาพลักษณ์ส่วนบุคคลต่อความไว้วางใจทางการเมือง

ตัวแปรเหตุ	คะแนนมาตรฐาน	ผลทดสอบ t	นัยสำคัญทางสถิติ	ค่าสัมประสิทธิ์
ค่าคงที่	-	8.44	.000	F = 73.30, Sig. 000 $R^2 .33$ Std e .34 Durbin-Watson 1.18
ความเข้มแข็ง	.27	6.51	.000	
สมรรถนะ	.19	4.99	.000	
ประสบการณ์ความรู้	-.16	-4.75	.000	
ตื่นตัว	.19	4.66	.000	

* P Value .05

5. อภิปรายผลการวิจัย

และจากผลวิจัยที่สรุปได้

1. จากผลวิจัยสรุปได้ชัดว่า ภาพลักษณ์ส่วนบุคคลประกอบด้วย 5 องค์ประกอบที่ต่างมีความสัมพันธ์เหมาะสมเป็นชุดเดียวกัน เช่นความจริงใจและการมีประสบการณ์ความรู้ที่ต่างมีตัวชี้วัดที่สะท้อนถึงมุมมองและทัศนคติของประชาชนในเขตเมืองหลวงที่มีต่อภาพลักษณ์ส่วนบุคคลของนักการเมืองที่ต้องการ โดยเฉพาะความต้องการ

ของประชาชนรุ่นใหม่ที่มีความตื่นรู้และตื่นตัวทางการเมืองชัดเจนมากขึ้นและอาจสะท้อนไปยังความต้องการของกลุ่มคนในรุ่นเดียวกันที่อาศัยอยู่ในต่างจังหวัด และด้วยเหตุนี้ผลของการออกไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอย่างท่วมท้น (Overwhelming voting) ถล่มทลายอย่างที่ไม่เคยเป็นมาก่อนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครอาจสะท้อนเสียงของประชาชนทั้งประเทศได้ (People echo) ทั้งนี้เพราะอย่างน้อยมีประชาชนจำนวนไม่น้อยที่ต้องการ

ผู้นำประเทศที่มีบุคลิกเช่นเดียวกันกับว่าที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ความรู้ดี (Best knowledge) มีทักษะการเมือง (Political skills) และมีจิตใจที่มุ่งมั่นทำงานเพื่อประโยชน์ของประชาชน (People benefit mind) อันเนื่องจากพิษภัยทางการเมือง 8 ปีที่ผ่านมา เพราะฉะนั้นการเรียนรู้จากประวัติศาสตร์และประสบการณ์ย่อมมีผลในเชิงบวกมากกว่าผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ค่อนข้างชัดเจน (สุทวิคคุณ, 2564, หน้า 67-80)

นอกจากนี้แล้วผลวิจัยสรุปได้ว่า การออกไปใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครหรือไม่นั้น เป็นสิทธิและเสรีภาพของประชาชน รวมถึงที่ยังไม่ตัดสินใจจะออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อาจขึ้นอยู่กับอีกหลายปัจจัยทั้งที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครรับการเลือกตั้งไปจนถึงการรณรงค์ให้ประชาชนออกไปใช้สิทธิของตนเองตามระบอบประชาธิปไตย แต่อย่างไรก็ตามจะพบว่าผู้ไม่เคยออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งเลยมีมากถึงร้อยละ 42 หรือประมาณสัดส่วน 4 ใน 10 คนของกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลแก่งานวิจัยนี้ซึ่งอาจ 1) เป็นเยาวชนหรือคนรุ่นใหม่ที่ยังไม่เคยออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งเลย กับ 2) การเลือกตั้งครั้งนี้เป็น First vote ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยประมาณร้อยละ 40 และเป็นไปได้มากกว่าผลของการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดกรุงเทพมหานครสามารถสะท้อนเสียงหรือความต้องการของกลุ่มคนรุ่นใหม่ในสังคมและด้วยเหตุนี้จึงเป็นเรื่องปกติทั่วไปของการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งระหว่างกลุ่มอนุรักษ์นิยมที่ให้ความสำคัญกับความสนิเทศมนคุ่นเคยมากกว่าการให้ความสำคัญกับนโยบายที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต

ของประชาชน โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับความต้องการและความคาดหวังของกลุ่มคนรุ่นใหม่ในสังคมไทย ดังที่ Voice TV (2565) ย้ำชัดเกี่ยวกับการนำเอาผลประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้งและการรักษาผลประโยชน์ของประชาชนทุกกรณีเป็นจริยธรรมของนักการเมืองที่พึงนำไปปฏิบัติให้เป็นเรื่องปกติของตน (พระอธิการวรวิฑูฒิ สุขเมธ (มีธรรม), สุรพล พรหมกุล และสมควร นามสีฐาน, 2564, หน้า 103-115) นอกจากนั้นแล้วยังย้ำถึงการลงพื้นที่เพื่อรับรู้ปัญหาและความต้องการของประชาชนด้วยตนเองของนักการเมือง กับการสื่อสารและทำความเข้าใจกับทุกฝ่ายได้ตรงประเด็น ส่วนการแสดงความจริงใจในการทำงานนั้นปรากฏชัดจากความเข้าใจในวิธีการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ที่สำคัญคือการลงคะแนนเสียงเลือกผู้ว่ากทม. ครั้งนี้สะท้อนเสียงคนทั้งประเทศโดยมีคำกล่าวว่า ได้ผู้ว่า กทม. สะเทือนไปทั้งประเทศ ส่วนอีกปัจจัยหนึ่งที่น่าจะมีผลต่อการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอย่างถล่มทลายในครั้งนี้คือ บทบาทการนำเสนอข้อมูลและข่าวสารของสื่อ (Media role) โดยเฉพาะสื่อ Digital ที่เข้าถึงประชาชนได้โดยตรงและน่าจะเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ควรค่าแก่การศึกษา (Value factor to studying) เช่นการนำเสนอข่าวที่ต่อเนื่อง ไม่ปิดบัง กับการนำเสนอความเห็นอีกหลายมุมมอง ทั้งนี้เพราะการแสดงบทบาทของสื่อได้อย่างถูกต้องส่งผลต่อการตัดสินใจไปลงคะแนนเสียงของประชาชน ขณะเดียวกันที่ผู้สมัครจัดทำช่องถ่ายทอดสดเป็นของตนเอง (Self-channel) กับการเผยแพร่ข้อมูลประชาสัมพันธ์ตนเองและนโยบายแบบต่อเนื่อง (Continuous presenting)

ล้วนแต่มีผลต่อทุกคะแนนเสียงที่ได้รับ (The Reporters, 2565)

ดังนั้นสรุปได้ว่า การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมีมากกว่ากลุ่มคนที่จะไม่ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งและยังไม่ตัดสินใจว่าจะออกไปหรือไม่ออกไปใช้สิทธิของตนเองไปกับการเลือกตั้งผู้ว่าราชการ กทม. ทั้งนี้เพราะเป็นสิทธิของประชาชน รวมไปถึงปัจจัยผู้รับสมัครรับการเลือกตั้งและสภาพแวดล้อมทางการเมือง

2. จากผลวิจัยสรุปได้ว่า ภาพลักษณ์ส่วนบุคคลของนักการเมืองไทยในสายตาของกลุ่มคนรุ่นใหม่เกี่ยวกับภาพลักษณ์ส่วนบุคคลนั้นมีความสำคัญเรียงจาก สมรรถนะ เช่น การทำงานหนักและความฉลาด ขณะเดียวกันที่ความเข้มแข็งได้รับการยอมรับเป็นอันดับสอง เช่น การทำงานกลางแจ้งและความเป็นผู้ซื่อสัตย์สุจริตและความเป็นเพื่อน ส่วนภาพลักษณ์ด้านประสบการณ์ความรู้ นั้นให้ความสำคัญกับความดูดีและมีสิ่งที่น่าสนใจกับภาพลักษณ์ที่ตื้นตันแต่มีความสำคัญน้อยกว่าภาพลักษณ์ด้านอื่นแต่อาจส่งผลต่อการตัดสินใจไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนโดยเฉพาะความน่ารัก ความทันสมัยและความน่าสนใจ แต่อย่างไรก็ตามถือว่าเป็นเหตุการณ์ปกติของกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีให้ความสำคัญกับสิ่งที่จับต้องได้หรือสัมผัสได้โดยเฉพาะภาพลักษณ์ส่วนบุคคลของนักการเมืองที่แสดงออกมาให้กลุ่มคนรุ่นใหม่ได้ประเมิน ก่อนการตัดสินใจไปใช้สิทธิของตนเองในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ความสามารถในการจัดการกับปัญหาและข้อขัดแย้ง

ความต้องการผู้นำที่มีทั้งความเข้มแข็งและจริงใจในการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในช่วงวิกฤติทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมกับการเมือง ส่วนกับผลการเลือกตั้งผู้ว่า กทม. ที่ผ่านมาสักเกตได้ชัดว่า การกำหนดสโลแกน หรือคำสำคัญที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้คนอาจเป็นหนึ่งเหตุผลที่นำไปสู่การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชน ภายใต้เงาของระบบเผด็จการทุนนิยม รวมไปถึงความบ้าคลั่งในลัทธิของอมนุษย์แล้วส่งผลให้ผู้คนเริ่มนิยมและศรัทธาต่อแนวคิดความเป็นมนุษย์นิยมของว่าที่ผู้ว่า กทม. ชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ที่เข้าใจในทุกปัญหาของประชาชนจนได้รับความไว้วางใจลงคะแนนเสียงให้กว่า 1.4 ล้านเสียงอันเป็นประวัติศาสตร์ใหม่ของเมืองไทย (Today Bizview, 2565) ส่วนอีกปัจจัยหนึ่งที่น่าจะเป็นเหตุผลในการลงคะแนนเสียงครั้งนี้ของประชาชนคือ การเข้าถึงปัญหาของทุกพื้นที่แล้วนำไปกำหนดเป็นนโยบายที่ต่างกันในแต่ละพื้นที่กับการสร้างความหวังให้กับคนกรุงเทพฯ ที่กำลังเผชิญหน้าอยู่กับหลายวิกฤติในช่วงเวลาเดียวกันทั้งวิกฤติโรคระบาด ปัญหาข้าวยากหามาแพงไปจนถึงความไม่ปลอดภัยในการดำรงชีวิตและดูเหมือนว่ามีใครสักคนที่เดินเข้ามาดูแลปัญหาอันมืดดำนี้แล้ว

เพราะฉะนั้นจากผลวิจัยที่สรุปได้นี้ พบว่า ลักษณะบุคลิกภาพและภาพลักษณ์ส่วนบุคคลของนักการเมืองมีอิทธิพลต่อการพยากรณ์ระดับความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะการแสดงความถูกต้องและความยินยอมเห็นใจ ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนอยู่ในช่วงที่ต้องเผชิญหน้ากับทุกวิกฤติตามลำพังทั้งที่เกิดจากปัญหาการแพร่

ระบาดของโรค ปัญหาข้าวยากหามาแจกไปจนถึง ปัญหาไม่มีจะกิน อันเป็นเหตุส่งผลให้คุณภาพชีวิต ของประชาชนลดต่ำลง และสามารถมองเห็นได้ จากหลายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมตั้งแต่ ปัญหาผู้ประกอบการปิดโรงงานและเลิกจ้างคนงาน โดยปราศจากการเยียวยา หรือปัญหารัฐไม่ดูแล คนทำงานกลางคืนจึงทำให้ประชาชนจำนวนมาก ต้องดำเนินชีวิตอยู่อย่างลำบาก จึงเป็นเหตุปกติ ของการเลือกตั้งแบบเดิมและกลายเป็นปัจจัยเหตุ ให้เกิดสัดส่วนไปออกเสียงเลือกตั้งในลักษณะ ดังกล่าวนี้นี้ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานครครั้งล่าสุด 22 พฤษภาคม 2565 พบว่าประชาชนออกไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียง ร้อยละ 60.73 จากจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด 4,402,948 คน หรือออกไปใช้สิทธิของตนเองเพียง 2,673,696 คน และในจำนวนนี้ลงคะแนนเสียงเป็น บัตรดี ร้อยละ 95.80 รวมถึงไปใช้สิทธิแต่ไม่ ประสงค์ลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครใดจำนวน 72,227 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 2.70 ซึ่งเมื่อนำไป คำนวณกับบัตรดีพบว่าประสงค์ลงคะแนนเสียงให้ กับผู้สมัครคนใดคนหนึ่งถึง 2,489,220 คนหรือร้อยละ 97.18 และในจำนวนนี้เลือกที่จะลงคะแนนเสียงให้ กับนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ มากที่สุดถึงร้อยละ 51.8 (มติชนออนไลน์, 2565) อันเป็นคะแนนเสียงสูงสุดในประวัติศาสตร์การเลือกตั้งของประเทศไทย (Popular vote) นอกจากนั้น แล้วยังพบว่า มีประชาชนอย่างน้อยในสามจังหวัด เชียงใหม่ ภูเก็ต และขอนแก่น ที่รวมตัวกันเรียกร้องให้ยกเลิก ราชการส่วนภูมิภาคกับจัดให้มีการเลือกตั้งผู้ว่า ราชการจังหวัด ซึ่งเรื่องนี้ วัชรานนท์ ทองเทพ

(2565) ได้กล่าวรายงานเอาไว้ถึงผลของความตื่น ตั้วทางการเมือง (Political Attentiveness) ของ ประชาชนในหลายจังหวัดแล้วออกมาเรียกร้องและ แสดงความเคลื่อนไหวทางการเมือง (Political Movement) แสดงสิ่งที่กลุ่มตนต้องการ หลายกลุ่ม ประชาชนออกมายื่นหนังสือให้ถ่ายโอนบุคลากร และงบประมาณสู่ท้องถิ่น ขณะเดียวกันที่ ประชาชนบางกลุ่มจำลองเหตุการณ์การเลือกตั้ง ผู้ว่าราชการจังหวัดของตนเอง และเดินขบวน ประท้วง แต่อย่างไรก็ตามในหลักวิชาการแล้ว ปฏิบัติการที่ประชาชนเริ่มเคลื่อนไหวอาจมิได้เป็น ผลกระทบโดยตรงจากการเลือกตั้งผู้ว่าราชการ จังหวัดกรุงเทพมหานคร แต่อาจเป็นเพียงแบบ จำลองที่ประชาชนให้ความสำคัญและต้องการอัน เป็นผลต่อเนื่องจากการรับรู้และตื่นตัวทางการเมือง ที่มีได้ถูกมองว่าเป็นเพียงการแสดงไปตาม บทบาทหน้าที่ของประชาชนเพียงเท่านั้น หากแต่ เกิดจากจิตสำนึกทางการเมืองของประชาชน โดยตรง (Political Consciousness) เช่นเกิดจาก ความเข้าใจต่อสภาพปัญหาหรือสิ่งที่เข้ามากระทบ กับชีวิตประจำวันของตนเอง ปัญหาความเดือดร้อน กับการเพิกเฉยของนักการเมืองและเจ้าหน้าที่รัฐ (Politician neglect & Officials) โดยเฉพาะผลกระทบที่เกิดขึ้นจากอิทธิพลทางการเมืองทั้งใน ด้านลบและเชิงบวก (Positive & Negative of Political Influence) แล้วส่งผลให้ประชาชนเริ่ม ตื่นตัวที่จะสนใจและเข้าไปเคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิ กับเสรีภาพของตนเองเป็นรูปธรรมมากขึ้น

ดังนั้น ความมีอิทธิพลของภาพลักษณ์ส่วน บุคคลกับการพัฒนาลักษณะบุคลิกภาพของนักการ

เมืองให้มีผลต่อการไปออกเสียงเลือกตั้งจากความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะกับกลุ่มคนรุ่นใหม่แล้วนักการเมืองในสังคมไทยจำเป็นต้องปรับตัว ทั้งนี้เพราะประชาชนทั้งในเมืองหลวงและทั่วประเทศต่างต้องการนักการเมืองที่มีความโปร่งใสและเข้าใจปัญหากับความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ประโยชน์

1.1 นักการเมืองท้องถิ่น และนักการเมืองระดับชาติสามารถนำเอาผลวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาลักษณะบุคลิกภาพและภาพลักษณ์ของนักการเมืองที่มีผลต่อความไว้วางใจของประชาชนในการออกไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยนำไปปรับใช้ทั้งที่เกี่ยวกับทัศนคติ ค่านิยมไปจนถึงพฤติกรรมการทำงาน กลางแจ้ง มีความเป็นผู้ชาย อุดม และความเข้มแข็ง การพัฒนาความน่าเชื่อถือ ทำงานหนัก ฉลาด ประสบความสำเร็จ และผู้นำทางการพัฒนา ประสบการณ์ความรู้ ประกอบด้วย การพัฒนาความเป็นคนชั้นสูง ดารา ดุติ น่าสนใจ มีความเป็นผู้หญิง และอ่อนโยนการพัฒนาความเป็นคนน่ารัก ทันสมัย มีน้ำใจ หนุ่ม มีจินตนาการ มีเอกลักษณ์ และเป็นอิสระ

1.2 สถาบันการศึกษาหรือศูนย์พัฒนาบุคลิกภาพของนักการเมืองนำเอาผลวิจัยนี้ไปปรับใช้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมและโครงการตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรที่มุ่งฝึก

บุคลิกภาพนักการเมืองให้สอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังของกลุ่มคนรุ่นใหม่จากการให้ความสำคัญกับ การพัฒนาการทำงาน กลางแจ้ง มีความเป็นผู้ชาย อุดม และความเข้มแข็ง การพัฒนาความน่าเชื่อถือ ทำงานหนัก ฉลาด ประสบความสำเร็จ และผู้นำทางการพัฒนา ประสบการณ์ความรู้ ประกอบด้วย การพัฒนาความเป็นคนชั้นสูง ดารา ดุติ น่าสนใจ มีความเป็นผู้หญิง และอ่อนโยนการพัฒนาความเป็นคนน่ารัก ทันสมัย มีน้ำใจ หนุ่ม มีจินตนาการ มีเอกลักษณ์ และเป็นอิสระ

1.3 ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการเลือกตั้งผู้ว่า กทม. ในเดือนพฤษภาคม 2565 ที่ได้ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มาจากการทำงานหนัก ทุ่มเท และความจริงจังในการอยากเข้ามาทำงาน มีแนวคิดทางการเมืองแบบเทคโนโลยีรวมถึงการสื่อสารสร้างสรรค์ ไม่เพ้อฝัน เปิดกว้างในการทำงานกับทุกฝ่าย ได้รับคะแนนเสียงจากฝ่ายประชาธิปไตย เสรีนิยม และอนุรักษ์นิยม นอกจากนี้ ผู้ได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้ว่ากทม. ได้คะแนนเพราะบุคลิกภาพ (Personality) แบบแลนด์สไลด์ ในลักษณะความติดดิน (Down to Earth) ในระยะเวลาก่อนการเลือกตั้ง 2 ปี ทำให้รู้ถึงปัญหาต่างๆของกทม.เป็นอย่างดี

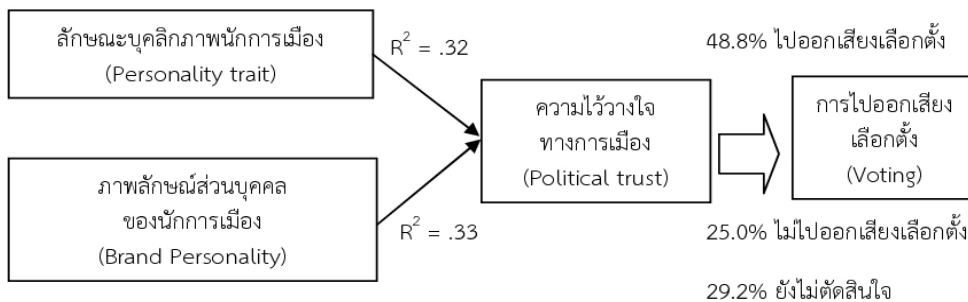
7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากผลทั้งหมดที่ได้จากการวิเคราะห์ ข้อมูล ผู้วิจัยได้องค์ความรู้สำหรับนำไปปรับใช้และใช้ประกอบเป็นข้อเสนอแนะสำหรับนักการเมือง รวมไปถึงผู้เกี่ยวข้องกับความป็นนักการเมืองต่อ

แนวโน้มที่ทำให้กลุ่มคนรุ่นใหม่ผู้เข้าใจเหตุผลทางการเมืองชัดเจนดีขึ้นแล้วจะใช้ความไว้วางใจทางการเมืองที่ได้รับจากการประเมินลักษณะบุคลิกภาพกับภาพลักษณ์ส่วนบุคคลของนักการเมืองแล้วไปออกเสียงเลือกตั้งหรือไม่อย่างนั้น มีผลต่อแบบจำลองที่เสนอในภาพที่ 1 จากแผนภาพประกอบ ลักษณะบุคลิกภาพและภาพลักษณ์ส่วนบุคคลของนักการเมืองมีผลต่อความไว้วางใจทางการเมือง

เมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ $R^2 = .32$ และ $.33$ รวมถึงมีสัดส่วนของประชาชนที่ไปออกเสียงเลือกตั้งร้อยละ 45.8 ไม่ไปออกเสียงเลือกตั้งร้อยละ 25.0 และยังไม่ตัดสินใจร้อยละ 29.2 อย่างไรก็ตาม สัดส่วนกลุ่มคนที่ยังไม่ตัดสินใจอาจเปลี่ยนไปจากเดิมได้เมื่อมีเหตุการณ์อื่นเข้ามาแทรก เช่น ความตื่นตัว ความตื่นรู้ทางการเมืองของกลุ่มคนในเมืองหลวง

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กรุงเทพธุรกิจ. (2565). เช็กอายุผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ว่า กทม. กลุ่มวัยไหนมาก วัยไหนน้อย. เข้าถึงได้จาก <https://www.bangkokbiznews.com/politics/1001230>
- กัญญสิริ จันทรเจริญ. (2554). กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง. เข้าถึงได้จาก https://www.ict.up.ac.th/surinthips/ResearchMethodology_2554.PDF
- ไทยรัฐ. (2565, 19 เมษายน). มีสิทธิเลือกตั้งผู้ว่า กทม. ไทยรัฐ, หน้า 14.
- รัชชัย วรพงษ์ธร และสุริย์พันธุ์ วรพงษ์ธร. (2561). การคำนวณขนาดตัวอย่างสำหรับงานวิจัย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป G*Power. วารสารการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม, 41(2), 11-21.
- พระอธิการวรวิทย์ สุเมธ (มีธรรม), สุรพล พรหมกุล และสมควร นามสีฐาน. (2564). พฤติกรรมของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดนครราชสีมา เขตเลือกตั้งที่ 5. วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์, 6(2), 103-115.

มติชน. (2565, 10 พฤษภาคม). ทำไมซ์ชาติ นำโด่ง. มติชน.

มติชนออนไลน์ (2565, 20 เมษายน). ส่องโพลศึกชิงผู้ว่าฯ กทม จากเริ่มต้นถึงโค้งสุดท้าย ‘แพะ-ชนะ’ ขึ้นยยะการเมือง. เข้าถึงได้จาก https://www.matichon.co.th/article/column-page-3/news_3342789

วิชชีรานนท์ ทองเทพ. (2565). เลือกตั้งผู้ว่าฯ กทม.: คนต่างจังหวัดเคลื่อนไหวอยากมีผู้ว่ามาจากการเลือกตั้ง. เข้าถึงได้จาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-61561943>

วีระศักดิ์ จินารัตน์. (2564). มาตรฐานงานวิจัยเชิงปริมาณและการพัฒนา. อุบลราชธานี: ยงสวัสดิ์ อินเตอร์กรุป.

สัญญา เคนาภูมิ. (2559). กรอบแนวคิดการศึกษานโยบายสาธารณะ: ทฤษฎี และกระบวนการ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 7(2), 101-126.

สุเทวี คงคุณ. (2564). ความตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในการเมืองแบบประชาธิปไตยกรณีศึกษา: ตำบลธาตุ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*, 4(3), 67-80.

Aaker, D. A., (1996). *Building strong brands*. New York: Free Press.

Aaker, J. L., (1997). Dimensions of brand personality. *Journal of Marketing Research*, 34, 347.

Ahmed, M. E., et al. (2011). Response of small ruminants to diets containing reed forage either as fresh, silage or hay versus berseem hay. *Egyptian J. Sheep & Goat Sci.*, 6(1), 15-26.

Azoulay, A., & Kapferer, J. N. (2003). Do brand personality scales really measure brandz. personality?. *Journal of Brand Management*, 11(2), 143-155.

Gerber, A. S., et al. (2011). Personality and Participation in Political Processes. *Journal of Politics*, 73, 692-706.

Ha, S. E., Kim, S. & Jo, S. H. (2013). Personality Traits and Political Participation: Evidence from South Korea. *Political Psychology*, 34(4), 511-532.

Hetherington, M. J. (1998). The Political Relevance of Political Trust. *The American Political Science Review*, 92(4), 791-808.

Johnson, J. (2020). *Prevue Approach to Work*. New York: ABC Company.

Klabi, F. (2012). Self-Image Congruity Affecting Perceived Quality and the Moderation of Brand Experience: The Case of Local and International Brands in the Kingdom of Saudi Arabia. *Journal of Global Marketing*, 33(2), 69-83.

- McCrae, R. R., & Costa Jr., P. T. (2008). *The Five-Factor Theory of Personality*. In O. P. John, R. W. Robins, & L. A. Pervin (Eds.), *Handbook of Personality: Theory and Research* (3rd ed., pp. 159-181). New York: Guilford Press.
- Mondak, J. J., et al. (2010). Personality and Civic Engagement: An Integrative Framework for the Study of Trait Effects on Political Behavior. *American Political Science Review*, 104, 85-110.
- Schultz, D. P. & Schultz, S. E. (2016). *Theories of Personality*. United State of America: Cengage Learning.
- The Reporters. (2565). *Politics ชัชชาติ ชวนจักรพันธ์-ภิมุขทดลองลงพื้นที่*. เข้าถึงได้จาก https://web.facebook.com/TheReportersTH/posts/3312130999037277?_
- Today Bizview. (2565). *เคล็ด (ไม่) ลับ 3 เรื่องในชีวิต # ชัชชาติ อวยพรคนรุ่นใหม่*. เข้าถึงได้จาก <https://www.facebook.com/watch/?v=2595341490603383>
- Voice TV. (2565). *ชัชชาติ พูดได้เป็นฉากๆ ความเดือดร้อนของประชาชนแะยั้งไ*. เข้าถึงได้จาก <https://www.facebook.com/watch/?v=1225595194511066>

การพัฒนาสมรรถนะขั้นสูงของนักศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้
แบบบูรณาการ โดยใช้บทเรียนข้ามสาระเชื่อมโยงทักษะการคิดวิเคราะห์
สู่การประเมินค่าชิ้นงานผ่านระบบ Online และ Onsite^{*}
Students' Advanced Competency Development on Integrative
Learning Management Using Cross-Subject Lessons Continuously
Linked with Analytical Thinking towards Performance
Evaluation Skills through Online and Onsite Systems

ไชยวัฒน์ ชุ่มนาเสียว และแสงสุรีย์ ดวงคำน้อย

Chaivat Chumnasiao and Sangsuree Duangkamnoi

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Northeastern University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: chaivat_chum@neu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาสมรรถนะขั้นสูงของนักศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้บทเรียนข้ามสาระเชื่อมโยงทักษะการคิดวิเคราะห์ สู่การประเมินค่าชิ้นงานผ่านระบบ Online และ Onsite ที่ผ่านเกณฑ์คุณภาพในระดับมากขึ้นไป และ 2) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้บทเรียนข้ามสาระเชื่อมโยงทักษะการคิดวิเคราะห์สู่การประเมินค่าชิ้นงาน ผ่านระบบ Online และ Onsite เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ตามแบบแผนการวิจัยทดลองเบื้องต้น แบบกลุ่มเดียววัดผลหลังการเรียนรู้ กลุ่มเป้าหมายเป็นนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตที่เรียนรายวิชา ED 22301 ปฏิบัติการวิชาชีพระหว่างเรียน จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ แบบประเมินสมรรถนะ และแบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

^{*}ได้รับบทความ: 28 มกราคม 2565; แก้ไขบทความ: 27 กันยายน 2565; ตอรับตีพิมพ์: 30 กันยายน 2565

Received: January 28, 2022; Revised: September 27, 2022; Accepted: September 30,

ผลการวิจัยพบว่า

1. สมรรถนะขั้นสูงของนักศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้บทเรียนข้ามสาระ เชื่อมโยงทักษะการคิดวิเคราะห์สู่การประเมินค่าชิ้นงานผ่านระบบ Online และ Onsite คุณภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.44$, S.D. = 0.31) บรรลุผลตามเกณฑ์การผ่านที่กำหนดไว้
2. ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้บทเรียนข้ามสาระ เชื่อมโยงทักษะการคิดวิเคราะห์สู่การประเมินค่าชิ้นงาน ผ่านระบบ Online และ Onsite คุณภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.79$, S.D. = 0.41) บรรลุผลตามเกณฑ์การผ่านที่กำหนดไว้

คำสำคัญ: สมรรถนะขั้นสูง; การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ; บทเรียนข้ามสาระ

Abstract

The objectives of this research were: 1) to develop students' advanced competency on integrative learning management using cross-subject lessons continuously linked with Analytical Thinking towards Performance Evaluation Skills through online and onsite systems, that met high-quality criterion; 2) to study students' satisfaction with such integrative learning management. This research was carried out by means of classroom action research according to the preliminary experimental research model, one-group with post-study assessment. The target group included 30 students of the Master of Education Program who studied ED 22301 Practicum. The research instruments consisted of the integrative learning management plans, performance assessment and a satisfaction assessment form. The obtained data were analyzed by Mean ($\bar{x}$), Standard Deviation (S.D.), while, the quality results were interpreted according to defined criteria.

The research results were as follows:

1. The students' advanced competency on integrative learning management using cross-subject lessons continuously linked with Analytical Thinking towards Performance Evaluation skills through online and onsite systems, and its quality were overall rated at a high level ($\bar{x} = 4.44$, S.D. = 0.31); this met the set criterion.
2. The students' satisfaction with integrative learning management using cross-subject lessons continuously linked with Analytical Thinking towards Performance Evaluation skills through online and onsite systems, and its quality were overall rated at a high level ($\bar{x} = 4.79$, S.D. = 0.41); this met the set criterion.

Keywords: Advanced competency, integrative learning management; cross-subject lessons

1. บทนำ

การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคน ที่รัฐต้องจัดให้เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัย ให้มีความเจริญงอกงามในทุกด้าน เพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาทักษะ คุณลักษณะ และสมรรถนะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขอันนำไปสู่ เสถียรภาพ และความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติที่ต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้า ทดเทียมนานาประเทศท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 ดังนั้น การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นต้องพัฒนาผู้เรียน ให้มีสมรรถนะ ทักษะบนพื้นฐานของพลเมืองไทย และพลเมืองโลก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

โลกปัจจุบันเป็นโลกที่ไร้พรมแดน มีการถ่ายเทข้อมูลข่าวสารเป็นจำนวนมาก และเป็นไปอย่างรวดเร็วเช่นเดียวกัน ครุในศตวรรษที่ 21 จึงมีความจำเป็นที่จะเลือกรับข้อมูลอย่างชาญฉลาด ด้วยการนำมาวิเคราะห์แล้วสังเคราะห์ให้เกิดประโยชน์กับวิชาชีพให้มากที่สุด โดยมีเป้าหมายอยู่ที่คุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ หน้าที่หลักของครูคือ งานสอน งานสอนมีลักษณะเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ งานสอนเป็นศาสตร์เพราะมีระบบการดำเนินงานเป็นขั้นตอนเป็นงานที่จะต้องอาศัยทักษะขั้นสูงเกิดจากการศึกษาและการฝึกฝนที่เป็นระบบ ด้านงานสอนเป็นศิลป์ เพราะต้องอาศัยลักษณะส่วนบุคคล บุคลิกภาพ ความคิดสร้างสรรค์ ความชำนาญในการสอน รวมถึงเรื่องของอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด และค่านิยมของแต่ละคน (ชนาธิป พรกุล, 2561)

สถานศึกษาหรือองค์กรในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องสร้างระบบการทำงานประจำที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วให้เกิดการเรียนรู้และถ่ายทอดสารสนเทศและทักษะในองค์กร (Paladino, 2006) เพื่อใช้เป็นแนวทางที่ทำให้งานได้รับการออกแบบใหม่หรือแนวทางใหม่ที่ทำให้เกิดการนำไปปฏิบัติได้จริง ยิ่งในสภาวะการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่หรือโรค Covid-19 กระจายไปทั่วประเทศ ส่งผลทำให้การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาทุกระดับต้องปรับการเรียนการสอนผ่านระบบ Online สลับกับการสอนแบบ Onsite การจัดการเรียนการสอนของสาขาวิชาต่างๆ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็ได้รับผลกระทบเช่นเดียวกัน ผู้วิจัยและคณะจึงได้ออกแบบการเรียนรู้ด้วยการใช้นวัตกรรมแบบกระบวนการใช้เป็นฐานการพัฒนาสมรรถนะขั้นสูงของนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษาในปีการศึกษา 2563

จากการสอบถามนักศึกษาหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาทั้งหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตที่มาเรียนสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน และหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครูที่ นักศึกษามาสมัครเรียนในวันเสาร์และอาทิตย์ที่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2561-2562 จำนวน 210 คน แยกเป็นนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต จำนวน 30 คน นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู จำนวน 180 คน พบว่า นักศึกษายังเน้น การสอนแบบบรรยายหรือการสอนทางตรง (Direct Teaching) เป็นส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 75 โดยให้เหตุผลว่า การสอนทางตรงช่วยกำหนด

เป้าหมายได้ชัดเจน ดูแลควบคุมผู้เรียนได้ง่าย สอดคล้องกับผลการค้นพบของไพฑูรย์ สีนลรัตน์ (2563) ที่พบว่า นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครูที่มาเรียนวิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต จำนวน 150 คน การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนยังใช้การสอนทางตรงหรือการบรรยาย ประมาณร้อยละ 70

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้มหาวิทยาลัยรวมถึงสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ จัดการเรียนการสอนให้นักศึกษาใน 3 ลักษณะ คือ การสร้างความรู้ การสร้างคน และการสร้างสังคม โดยการสร้างความรู้เน้นความรู้พื้นฐานที่สำคัญ เพื่อนำไปใช้ประกอบอาชีพในชีวิตประจำวัน การสร้างคน นักศึกษาที่จบหลักสูตรระดับอุดมศึกษาต้องสามารถทำงานได้ทันที และการสร้างสังคมนักศึกษาระดับอุดมศึกษาต้องประยุกต์ใช้ความรู้ในรูปแบบต่างๆ กันผ่านกระบวนการทำงานที่หลากหลายทั้งการฝึกอบรม ประชุม สัมมนาและการนำเสนอสังคม

ผู้วิจัยและคณะในฐานะอาจารย์ผู้สอนรายวิชา ED22301 ปฏิบัติการวิชาชีพพระหว่างเรียน (Practicum) จึงได้ใช้ มคอ.3 รายวิชาปฏิบัติการวิชาชีพพระหว่างเรียนที่สร้างขึ้นโดย แสงสุรีย์ ดวงคำน้อย (2561) ที่เน้นการเรียนรู้เชิงรุก มาทำเป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการให้นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ชั้นปีที่ 1 ภาคการศึกษาฤดูร้อน ปีการศึกษา 2563 ได้รับการพัฒนาการสร้างความรู้พื้นฐานด้านวิชาการที่ฝึกฝนตนเองโดยยึดหลักการ ทฤษฎี มีการค้นคว้าข้อมูลใหม่ๆ ผ่านบทความทางวิชาการ

มาสร้างเป็นความรู้ของตนเอง แสดงเป็นผลงานนวัตกรรมต่างๆ ผ่านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้บทเรียนข้ามสาระเชื่อมโยงทักษะการคิดวิเคราะห์สู่การประเมินค่าชิ้นงาน ผ่านการสอนระบบ Online และ Onsite ในช่วงที่โรคอุบัติใหม่ Covid-19 แพร่ระบาดในวงกว้าง เพื่อให้ นักศึกษามีสมรรถนะการสร้างความรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ที่สร้างขึ้นไปสร้างคนและสังคมต่อไป

จากสภาพปัญหาที่ค้นพบดังกล่าว จึงได้สนใจที่จะทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research) ควบคู่ไปกับการสอนปกติในชั้นเรียนของผู้วิจัยและคณะ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาสมรรถนะขั้นสูงของนักศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้บทเรียนข้ามสาระเชื่อมโยงทักษะการคิดวิเคราะห์สู่การประเมินค่าชิ้นงาน ผ่านระบบ Online และ Onsite ผ่านเกณฑ์คุณภาพระดับมากขึ้นไป

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้บทเรียนข้ามสาระเชื่อมโยงทักษะการคิดวิเคราะห์สู่การประเมินค่าชิ้นงาน ผ่านระบบ Online และ Onsite

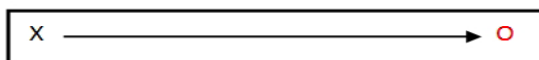
3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research) ตามแบบแผนการวิจัยทดลองเบื้องต้น (Pre-Experimental Research Design) เพื่อพัฒนาสมรรถนะขั้นสูงของ

นักศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการ
บูรณาการ โดยใช้บทเรียนข้ามสาระเชื่อมโยงทักษะ

การคิดวิเคราะห์สู่การประเมินค่าชิ้นงาน ผ่านระบบ
Online และ Onsite (กัญญา อินทรต้นศิริกุล, 2550)

กำหนดให้

X แทน การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ
โดยใช้บทเรียนข้ามสาระเชื่อมโยงทักษะการคิด
วิเคราะห์สู่การประเมินค่าชิ้นงานผ่านระบบ Online
และ Onsite

O แทน การประเมินสมรรถนะขั้นสูงของ
นักศึกษาและความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อ
การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้บทเรียน
ข้ามสาระเชื่อมโยงทักษะการคิดวิเคราะห์สู่การ
ประเมินค่าชิ้นงาน ผ่านระบบ Online และ Onsite

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเป็นนักศึกษา

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ศึกษานิเทศศาสตร์
ปฏิบัติการวิชาชีพระหว่างเรียน ภาคฤดูร้อน ปีการ
ศึกษา 2563 จำนวน 30 คน กิจกรรมการเรียนรู้ที่
ใช้ดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยและคณะใช้รูปแบบการ
เรียนการสอนทางตรง (Direct Instruction Model)
ที่ Joyce and Well (1996) เน้นให้ผู้เรียนได้เรียน
รู้ทั้งเนื้อหาสาระ มโนทัศน์ต่างๆ และการฝึกทักษะ
ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ และช่วงเวลาของการเรียน
ผ่านระบบ Online และ Onsite ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามรูปแบบการเรียนการสอนทางตรงเชื่อมโยงกับการฝึก
ทักษะปฏิบัติและระบบการสอน Online และ Onsite

ขั้นตอนการเรียนการสอน ทางตรง 5 ขั้นตอน	ทักษะที่ให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติเชื่อมโยง	รายการสอนที่ใช้ ดำเนินการ
1. ชำนาญ	1. นำเสนอบทความทางวิชาการ	Online
2. ชำนาญเสนอบทเรียน	2. ลงมืออ่านเพื่อจับใจความสำคัญ	Online
3. ชำนาญฝึกปฏิบัติตามแบบ	3. วิเคราะห์เชื่อมโยงใจความสำคัญกับ หลักการ 5W1H	Online
4. ชำนาญฝึกปฏิบัติภายใต้การกำกับของ ผู้ชี้แนะ	4. ใช้ข้อมูลของ 5W1H จัดทำผังความคิด เพื่อรับการประเมินค่า	Onsite
5. ชำนาญฝึกปฏิบัติอย่างอิสระ	5. ใช้ข้อมูลของผังความคิดเขียนความ เรียงในหัวข้อใหม่เพื่อรับการประเมินค่า	Onsite

จากตารางที่ 1 พบว่า นักศึกษาได้คิดวิเคราะห์เนื้อหาสาระจากบทความวิชาการ ผ่านการจับใจความสำคัญด้วยเทคนิค 5W1H ไปจัดทำผังความคิดและเขียนความเรียงในหัวข้อใหม่ด้วยตนเอง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) เครื่องมือที่ใช้จัดการเรียนรู้ ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ บูรณาการ ที่สังเคราะห์จาก มคอ.3 รายวิชาปฏิบัติการวิชาชีพระหว่างเรียน จำนวน 4 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง และ 2) เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินสมรรถนะทักษะการคิดวิเคราะห์ และทักษะการประเมินค่าชิ้นงาน รวมทั้งแบบประเมินความพึงพอใจ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย ดำเนินการดังนี้ 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ บูรณาการ จัดทำเป็นแบบตรวจสอบคุณภาพเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ให้ลงความเห็นและเสนอแนะความเหมาะสมของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับของ Likert (1970) คือ ระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด แล้วนำผลค่าเฉลี่ยไปแปลผลตามเกณฑ์ที่บุญชม ศรีสะอาด (2545) กำหนดไว้คือ ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 มีความเหมาะสมมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 มีความเหมาะสมมาก ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 มีความเหมาะสมปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 มีความเหมาะสมน้อยและค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 มีความเหมาะสมน้อยที่สุด ผลการตรวจสอบคุณภาพแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการ มีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.53$) 2) แบบประเมินสมรรถนะทักษะการคิดวิเคราะห์และทักษะการประเมินค่าชิ้นงาน จัดทำเป็นแบบตรวจสอบคุณภาพเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องหรือค่า IOC (item-objective congruence) ผลการตรวจสอบมีค่าดัชนีความสอดคล้อง +1 ทั้ง 2 ชุด และ 3) แบบประเมินความพึงพอใจ จัดทำเป็นแบบตรวจสอบคุณภาพเสนอผู้เชี่ยวชาญให้ลงความเห็นและเสนอแนะด้วยมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับเหมือนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการ ผลการตรวจสอบมีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.56$)

4. สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. สมรรถนะขั้นสูงของนักศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้บทเรียนข้ามสาระเชื่อมโยงทักษะการคิดวิเคราะห์สู่การประเมินค่า ผ่านระบบ Online และ Onsite คุณภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.44$, S.D. = 0.31) บรรลุตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยสมรรถนะขั้นสูงของนักศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้บทเรียนข้ามสาระเชื่อมโยงทักษะการคิดวิเคราะห์สู่การประเมินค่าชิ้นงานผ่านระบบ Online และ Onsite

สมรรถนะการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์สู่การประเมินค่าชิ้นงาน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ทักษะการคิดวิเคราะห์ผ่านการอ่านจับใจความสำคัญ			
1.1 การจับใจความสำคัญจากเนื้อหาของบทความทางวิชาการที่อ่าน	4.34	0.29	มาก
1.2 การวิเคราะห์ค้นหาใจความสำคัญของบทความทางวิชาการตามด้วยเทคนิค 5W1H	4.49	0.36	มาก
2. ทักษะการประเมินค่าผ่านการจัดทำผังความคิด			
2.1 การกำหนด Theme จากเทคนิค 5W1H	4.55	0.32	มากที่สุด
2.2 การนำใจความสำคัญจากเทคนิค 5W1H มาจัดทำเป็นผังความคิด	4.47	0.32	มาก
3. ทักษะการประเมินค่าผ่านการเขียนความเรียงในหัวข้อใหม่			
3.1 การนำข้อมูลจากผังความคิดมาเขียนเป็นความเรียงเชิงสร้างสรรค์ในหัวข้อใหม่	4.34	0.29	มาก
รวม	4.44	0.31	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า สมรรถนะด้านทักษะการประเมินค่าการจัดทำผังความคิด การกำหนด หัวเรื่อง (Theme) จากกรอบเทคนิค 5W1H มีค่าคะแนนมากที่สุด ($\bar{x} = 4.55$, S.D. = 0.32) สำหรับผลการพัฒนาสมรรถนะด้านอื่นๆ คะแนนอยู่ในระดับมากทุกรายการ

2. ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีผลต่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้บทเรียนข้ามสาระเชื่อมโยงทักษะการคิดวิเคราะห์สู่การประเมินค่าชิ้นงานบน Online และ Onsite คุณภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.79$, S.D. = 0.41) บรรลุผลสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้บทเรียนข้ามสาระเชื่อมโยงทักษะการคิดวิเคราะห์สู่การประเมินค่าชิ้นงาน ผ่านระบบ Online และ Onsite

ประเด็นการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน			
1.1 ชี้นำ	4.84	0.39	มากที่สุด
1.2 ชี้นำเสนอบทเรียน	4.88	0.33	มากที่สุด
1.3 ชี้นำฝึกปฏิบัติตามแบบ	4.80	0.40	มากที่สุด

ประเด็นการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1.4 ชั้นฝึกปฏิบัติภายใต้การกำกับของผู้ชี้แนะ	4.77	0.42	มากที่สุด
1.5 ชั้นฝึกปฏิบัติอย่างอิสระ	4.75	0.43	มากที่สุด
2. ด้านทักษะปฏิบัติที่ได้รับการฝึก			
2.1 ทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ	4.84	0.37	มากที่สุด
2.2 ทักษะการจัดทำผังความคิด	4.74	0.44	มากที่สุด
2.3 ทักษะการเขียนความเรียงในหัวข้อใหม่	4.64	0.48	มากที่สุด
3. ด้านการใช้ระบบการสอน			
3.1 การสอนโดยใช้ระบบ On-line	4.71	0.45	มากที่สุด
3.3 การสอนโดยใช้ระบบ On-site	4.90	0.29	มากที่สุด
รวม	4.79	0.41	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้บทเรียนข้ามสาระเชื่อมโยงทักษะการคิดวิเคราะห์สู่การประเมินค่าชิ้นงานผ่านระบบ Online และ Onsite ในภาพรวม มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.79$, S.D. = 0.41) คือการสอนโดยใช้ระบบ Onsite อยู่ในระบบมากที่สุด ($\bar{x} = 4.90$, S.D. = 0.29) รองลงมา คือ การจัดกระบวนการเรียนรู้ชั้นนำเสนอบทเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.88$, S.D. = 0.33) และอันดับ 3 คือ การจัดกระบวนการเรียนรู้ชั้นนำ และทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.84$, S.D. = 0.37) ตามลำดับ

5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้อภิปรายผลในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. ด้านการบูรณาการเพื่อสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ การผลิตครูรุ่นใหม่ ควรส่งเสริมให้นักศึกษามีความรู้ทักษะและสมรรถนะที่สามารถสร้างความรู้ด้วยตนเอง ไม่จำเป็นต้องรอการเรียกให้เข้ารับฝึกอบรมการหน่วยงานต่างๆ ครูก็สามารถพัฒนาการสอนของตนเองได้ อย่างต่อเนื่อง (ชนาธิป พรกุล, 2561) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Damanpour and Gopalakrishnan (2001, pp. 45-65) ที่กล่าวว่า องค์กรที่มีการพัฒนานวัตกรรมและกระบวนการอย่างต่อเนื่องทำให้องค์กรมีผล การปฏิบัติงานสูงขึ้นได้ ยิ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ต้องฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ใช้ความรู้ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ลงมือปฏิบัติทำได้ คิดเป็น รักการอ่านใฝ่รู้จัดการเรียนการสอน

โดยบูรณาการความรู้ด้านต่างๆ กับคุณธรรม จริยธรรมในทุกวิชา ซึ่งการบูรณาการความรู้โดยใช้ บทเรียนข้ามสาระเชื่อมโยงทักษะการคิดวิเคราะห์สู่การประเมินค่าชิ้นงาน ที่ผู้วิจัยและคณะ ใช้บทความทางวิชาการให้นักศึกษากลุ่มเป้าหมายฝึกทักษะปฏิบัติตามขั้นตอนของรูปแบบการเรียนการสอนทางตรงของ Joyce and Well (1996) รวม 5 ขั้นตอน ช่วยให้นักศึกษามีทักษะการอ่านจับใจความสำคัญตามกรอบการคิดวิเคราะห์ของเทคนิค 5W1H ผ่านเกณฑ์คุณภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.49$, $S.D. = 0.36$) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของลมินปภา อภิวัฒนากุล (2564) ที่พัฒนาทักษะปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ Predict-Observe-Explain (POE) ด้วยการให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติการจริงสืบเสาะหาความรู้จนค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ส่งผลทำให้ทักษะการคิดวิเคราะห์ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ นอกจากนี้การบูรณาการความรู้โดยใช้บทเรียนข้ามสาระเชื่อมโยงทักษะอย่างต่อเนื่องทั้ง 2 ทักษะ ด้วยบทความทางวิชาการยังช่วยให้นักศึกษามีทักษะการจัดทำผังความคิดตามกรอบเทคนิค 5W1H ผ่านเกณฑ์คุณภาพ ($\bar{x} = 4.47$, $S.D. = 0.32$) ซึ่งสอดคล้องกับญานิธิ อุปถัมภ์ (2564) ที่ได้นำเทคนิคแผนผังความคิดมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ แล้วพบว่า ผู้เรียนรู้จักสร้างความรู้ด้วยตนเอง และมีทักษะการจัดทำผังความคิดผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ด้านความพึงพอใจที่เกิดจากระบบการสอนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการบูรณาการ

(Integration) เป็นการพัฒนาความรู้ด้านต่างๆ ของผู้เรียนไปพร้อมกันทั้งเนื้อหาสาระและวิธีการ (ทิตินา แหมมณี, 2562) โดยเฉพาะการบูรณาการที่นำเทคนิคต่างๆ มาใช้เป็นเครื่องมือให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองได้ จากการปฏิบัติงานจริง (Authentic Tasks) จะช่วยให้ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้อย่างตื่นตัว เป็นผู้จัดกระทำกับข้อมูล มีปฏิสัมพันธ์กับสื่อที่ใช้ฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่องตามขั้นตอนต่างๆ ที่กำหนดไว้ ทำให้นักศึกษาเกิดความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง ส่งผลทำให้การจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้ทั้งระบบ Online และ Onsite อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 2 รายการ ($\bar{x} = 4.71$, $S.D. = 0.45$) และ ($\bar{x} = 4.90$, $S.D. = 0.29$) มีคุณภาพความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ทางตรงในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดอีกด้วย ($\bar{x} = 4.79$, $S.D. = 0.41$)

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สาขาวิชาและคณะศึกษาศาสตร์และครุศาสตร์ควรจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะให้นักศึกษาสามารถสร้างความรู้ใหม่ด้วยตนเองจากบทเรียนที่เรียนรู้และฝึกปฏิบัติ ด้วยการเสริมสร้างสมรรถนะขั้นสูงผ่านทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการสังเคราะห์ และทักษะการประเมินค่าจากชิ้นงานที่นักศึกษาจัดทำขึ้นจะช่วยให้การสร้างความรู้ การสร้างคน และการสร้างสังคมบรรลุเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้อย่างเด่นชัด และเกิดองค์ความรู้ใหม่อย่างหลากหลาย

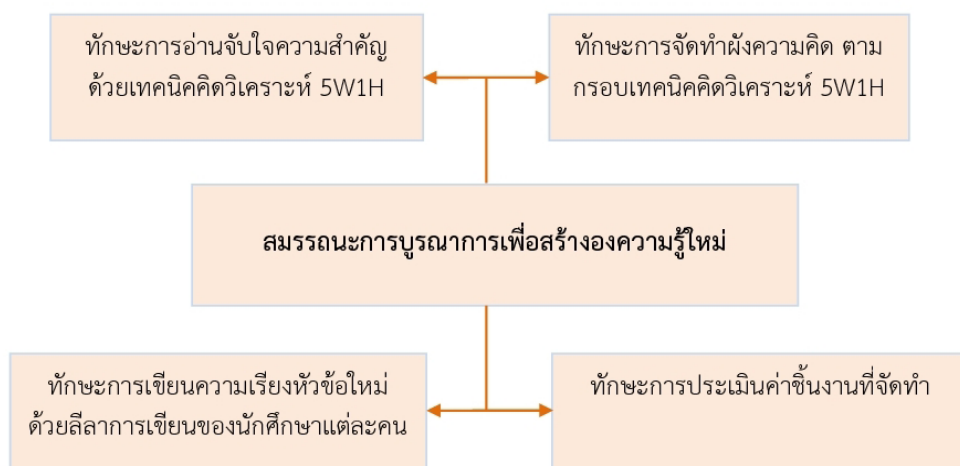
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การพัฒนาสมรรถนะขั้นสูงของนักศึกษาผ่านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อสร้างความรู้ใหม่ให้ผู้เรียน ควรนำรูปแบบการสอนและเทคนิคการสอนที่สอดคล้องกับธรรมชาติของรายวิชาที่สอนมาใช้เป็นฐานฝึกทักษะในรูปแบบต่างๆ จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมเพิ่มมากขึ้น

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การวิจัยเรื่องนี้มีจุดหมายปลายทางเพื่อให้ นักศึกษาเกิดสมรรถนะขั้นสูงด้านการบูรณาการ เพื่อสร้างความรู้ใหม่ด้วยตนเอง ซึ่งทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism) เชื่อว่า การเรียนรู้เป็น กระบวนการที่เกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียน ดังนั้น

จึงกำหนดให้นักศึกษาได้เรียนรู้และฝึกทักษะปฏิบัติ ที่มีการจัดกระทำกับข้อมูลในบทเรียนที่ใช้บทความทางวิชาการเป็นฐานสู่การเชื่อมโยงการฝึกทักษะ การอ่านจับใจความสำคัญกับหลักการคิดวิเคราะห์ เทคนิค 5W1H แล้วนำข้อมูลไปจัดทำเป็นผังความคิด และใช้ผังความคิดเขียนเป็นความเรียงในหัวข้อใหม่ด้วยลีลาการเขียนของนักศึกษาแต่ละคน ซึ่งการพัฒนาสมรรถนะดังกล่าวนี้ผู้วิจัยและคณะ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ในช่วงเวลาที่โรคโควิด - 19 แพร่ระบาดในวงกว้าง จึงจัดการเรียนรู้ผ่านระบบ Online และ Onsite ในชั้นเรียนเพื่อให้ นักศึกษาฝึกทักษะการเรียนรู้การสอนทางตรงทั้ง 5 ขั้นตอน อย่างครบถ้วน จนนักศึกษามีชิ้นงานของตนเองใช้นำเสนอเพื่อรับการประเมินค่าได้ครบทุกคน สรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ได้ ดังภาพ

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กัญญา ลินทนต์ศิริกุล. (2550). *การวิจัยเชิงทดลอง เอกสารการเรียนรู้การทำวิจัยด้วยตนเอง*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชนาธิป พรกุล. (2561). *กระบวนการสร้างความรู้ของครูกรณีการสอนบูรณาการ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ญาธิป อุปถัมภ์. (2564). *การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 5 ขั้น (5STEPS) ร่วมกับแผนผังความคิด*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- ทีศนา แหมมณี. (2562). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 23). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2563). *หลักและเทคนิคการสอนระดับอุดมศึกษาจากการบรรยายแบบประเพณี โบราณสู่การสอนแบบไม่สอน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลมินปภา อภิวัฒนางกุล. (2564). *การพัฒนาทักษะปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยให้การจัดการเรียนรู้แบบ Predict-Observe-Explain (POE)*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- Damanpour, F., and Gopalakrishnan, S. (2001). The Dynamics of the Adoption of Product and Process Innovations in Organizations. *Journal of Management Studies*, 38(1), 45-65.
- Joyce, B. & Weil, M. (1996). *Models of teaching*. (5th ed.). London: Allyn and Bacon.
- Likert, R. (1970). *Teaching for the measurement of attitudes*. In G.F. Summer (Ed.) *Attitudes measurement*. New York: Rand McNally.
- Paladino, A. (2006). Understanding the Drivers of Corporate Performance and Customer Value. In A Manzoni, Jean-Francois and Piscataway, Marc, Epstein (eds.). *Performance Measurement and Management Control: Improving Organizations and Society*. NJ: Elsevier Science.

**การพัฒนาชุดการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนสะกดคำ
ด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาการเขียนสะกดคำ
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1***

**Development of Learning Packages to Enhance Spelling
Skills with Active Learning Processes to Develop Spelling
Skills for Grade 1 Students**

สุภัชฌาน์ ศรีอี่ยม และกนกตฤณ คลังพหล
Supatcha Sri-iam and Kanreutai Klangphahol
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
Rajabhat University Walaya Alongkorn under Royal Patronage, Thailand
Corresponding Author, E-mail: drsupatcha@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาชุดการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนสะกดคำด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก 2) เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังทดลองใช้ชุดการเรียนรู้เสริมทักษะเรื่องการเขียนสะกดคำด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก 3) หาดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้โดยใช้ชุดการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนสะกดคำ ด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1 กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดสองพี่น้อง จำนวน 30 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ชุดการสอนเสริมทักษะการเขียนสะกดคำด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สื่อการจัดการเรียนการสอน แบบฝึกเสริมทักษะการเขียนสะกดคำ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้ชุดการสอนเสริมทักษะการเขียนสะกดคำด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

*ได้รับบทความ: 14 ธันวาคม 2564; แก้ไขบทความ: 15 สิงหาคม 2565; ตอรับตีพิมพ์: 21 กันยายน 2565
Received: December 14, 2021; Revised: August 15, 2022; Accepted: September 21, 2022

ผลการวิจัยพบว่า

1. ชุดการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนสะกดคำด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.80/87.33
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I) จากการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้เสริมทักษะ เรื่องการเขียนสะกดคำด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีค่าเท่ากับ 0.6611 หรือคิดเป็นร้อยละ 66.11

คำสำคัญ: ชุดการเรียนรู้; การเขียนสะกดคำ; การเรียนรู้เชิงรุก; นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

Abstract

The objectives of this research were 1) Develop a learning package to enhance spelling skills with an active learning process. 2) Comparison of student achievement scores before and after experimenting with the reinforcement learning package to enhance spelling skills with an active learning process. 3) Index the effectiveness of learning by using a learning package to enhance spelling skills with an active learning process. It is a quantitative research. The population were primary school students in the second semester of the 2018 academic year, primary schools under the Pathum Thani Educational Service Area Office 1. The sample were Grade 1 students at Wat Song Phi Nong School 30 people by selective purposive sampling. Research tools were teaching series to enhance spelling skills with an active learning process for primary school students include a learning management plan for learning Thai language, teaching management media Exercises to improve spelling skills, an achievement test before and after using a teaching package to enhance spelling skills with an active learning process. The statistics used to analyze the data were percentage, mean, and standard deviation t-test.

The research results found that:

1. The learning package enhances spelling skills with an active learning process. For grade 1 students, the efficiency was 81.80/87.33.
2. The academic achievement after school was higher than before. Statistically significant at the .05 level.

3. The Effectiveness Index (E.I) from the learning with the reinforcement learning package spelling matters with an active learning process. For primary school students, the value was 0.6611 or 66.11 percent.

Keywords: learning packages; spelling writing; active learning; grade 1 students

1. บทนำ

ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ แสดงถึงเอกลักษณ์ของชาติไทยที่ใช้เป็นเครื่องมือติดต่อสื่อสารของคนไทย นอกจากนี้ยังเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติไทย ที่คนไทยภูมิใจและควรรักษาไว้เพื่อสืบสานความเป็นไทยต่อไป ในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยจึงมีความสำคัญมาก เพราะเป็นการจัดการเรียนการสอนภาษาประจำชาติ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนใช้เป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ในวิชาการต่างๆ สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยที่กำหนดไว้ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2551 กล่าวว่าภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจธุระ การงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ พัฒนาระบวนการคิดวิเคราะห์ วิวิจารณ์ และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี และสุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้

อนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในระดับประถมศึกษายังมีปัญหาอยู่มาก โดยเฉพาะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากการสำรวจของกระทรวงศึกษาธิการ (2559) ในปี พ.ศ. 2558 พบว่า มีนักเรียนอ่านไม่ออก ร้อยละ 11.5 และนักเรียนที่เขียนไม่ได้ร้อยละ 8.7 จากการประเมินความสามารถด้านการอ่านออกของผู้เรียน (Reading Test: RT) ในปีการศึกษา 2561 พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 68.69 และจากการสำรวจในโรงเรียนวัดสองพี่น้อง ซึ่งเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 68.69 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าในระดับประเทศ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2558) ทรงมีพระราชดำริถึงปัญหาการสอนอ่านเขียนภาษาไทย หลังจากที่กระทรวงศึกษาธิการได้มีการเปลี่ยนวิธีสอนสะกดคำเป็นวิธีสอนให้เด็กจำเป็นคำๆ แทน ทำให้เด็กสะกดคำไม่เป็น เมื่อพบคำใหม่ๆ หรือเปลี่ยนตัวพยัญชนะในสระเดิม เด็กไม่สามารถสะกดคำได้ และทรงได้มีพระราชดำริถึงการสะกดคำแบบแจกลูกคำ่วิธีนี้เป็นการสอนที่มีประโยชน์ และให้กระทรวงศึกษาธิการไปคิดเพิ่มเติมถึงวิธีการที่จะทำให้เด็ก

อ่านออกเขียนได้

จากพระราชดำรัสดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการ (2559, หน้า 6) ได้สนองพระราชดำรัสด้วยการกำหนดนโยบายเฉพาะของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการแก้ไขปัญหาเด็กประถมศึกษาที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ดังนี้ 1) ปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนที่เห็นผลสัมฤทธิ์ชัดเจน เช่น การสอนแบบแจกลูกคำ โดยใช้แนวการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการพัฒนาสมอง และ 2) กำหนดเป้าหมายให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ต้องอ่านออกเขียนได้ ชั้น ป.2 ขึ้นไปต้องอ่านคล่อง เขียนคล่อง

สำหรับนโยบายการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้มีต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งจากนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560, หน้า 24) กล่าวถึงสมรรถนะของผู้เรียนที่สำคัญสู่มาตรฐานสากล ที่เกี่ยวข้องกับการอ่านสะกดคำสรุปได้ดังนี้ 1) ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 อ่านออก เขียนได้ 2) ผู้เรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ขึ้นไป อ่านคล่องเขียนคล่อง 3) ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความสามารถด้านภาษา ด้านคำนวณ ด้านเหตุผลผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดเพิ่มขึ้น 4) ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) กลุ่มสาระหลักเพิ่มขึ้น และ 5) ผู้เรียนมีทักษะในการสื่อสาร ทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะชีวิต ทักษะการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมตามช่วงวัย

จากการกำหนดนโยบายดังกล่าว เห็นได้ว่ากระทรวงศึกษาธิการเห็นความสำคัญของการอ่าน

ของผู้เรียน โดยให้ใช้วิธีการสะกดคำเพื่อให้นักเรียนสามารถอ่านออกเขียนได้ นอกจากการนำวิธีการสะกดคำเข้ามาใช้ในการส่งเสริมพัฒนานักเรียนที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้แล้ว การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนก็เป็นส่วนที่สำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือประสบการณ์ระหว่างกัน ส่งผลให้การเรียนการสอนมีลักษณะเป็นแบบการเรียนการสอนเชิงรุก (Active Learning) ดังที่ สวีลเลอร์ (Sweeller, 2006) กล่าวถึงการเรียนการสอนเชิงรุกไว้ว่า เป็นวิธีการสอนรูปแบบหนึ่งที่มีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ในด้านการเรียนเพื่อสร้างความเข้าใจ และการนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ส่งเสริมให้ผู้เรียนตื่นตัวต่อการเรียนรู้และสร้างความกระตือรือร้นด้านความรู้คิดมากกว่าวิธีการสอนโดยให้ผู้เรียนท่องจำเพียงอย่างเดียว การเรียนเชิงรุกจึงเป็นการสอนที่ช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้น ผู้เรียนจะเกิดความพึงพอใจในรูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้เรียนได้มีส่วนในการลงมือทำ (Active Learning) มากกว่าการเรียนที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับเพียงอย่างเดียว ส่วน เวนนินต์ย สงคราม (2555) ได้กล่าวถึงการเรียนการสอนเชิงรุกเพิ่มเติมว่าเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการสร้างกิจกรรมในชั้นเรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการกระตือรือร้นในการเรียน โดยจะมีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ทำสอดแทรกไปพร้อมกับการฟังบรรยาย มีกิจกรรมกลุ่ม เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนตื่นตัวในการเรียนอยู่ตลอดเวลา

สำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทย ได้ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก (Active Learning) โดยมีการกำหนดนโยบายด้านการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการไว้ว่า การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ควรใช้การเรียนการสอนรูปแบบ Active Learning เช่น โครงการการเรียนการสอน การคิดวิเคราะห์รูปแบบ Active Learning (ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้) เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนเน้นทักษะการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาโดยให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง (Active Learning) และส่งเสริมให้โรงเรียนสามารถจัดหลักสูตรของสถานศึกษา และจัดกิจกรรม ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ที่ครอบคลุม Head Heart Hand Health โดยเฉพาะรองรับโครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ (PISA) (ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์, 2559, หน้า 2-5)

ในการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาในรูปแบบของชุดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบไปด้วยชุดกิจกรรมย่อยในแต่ละหน่วยของการสะกดคำ ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามระดับความรู้ ความสนใจ ประสบการณ์ และช่วยลดภาระให้แก่ผู้สอนในกรณีที่ต้องสอนผู้เรียนที่มีระดับความรู้ในการสะกดคำต่างกัน ซึ่งการใช้ชุดการเรียนรู้มีประโยชน์ ดังที่ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556, หน้า 5-10) กล่าวว่า ชุดการสอนเป็นสื่อประสมประเภทหนึ่ง มีจุดมุ่งหมายเฉพาะเรื่องที่สอน โดยมีระบบการผลิตและการนำสื่อการสอนที่สอดคล้องกับวิชา หน่วย หัวเรื่อง และวัตถุประสงค์ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรมเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาชุดการเรียนรู้การเขียนสะกดคำ

สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนสะกดคำด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
2. เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังทดลองใช้ชุดการเรียนรู้เสริมทักษะเรื่องการเขียนสะกดคำด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก
3. เพื่อหาดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้ โดยใช้ชุดการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนสะกดคำด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1 กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดสองพี่น้อง ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 30 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)
2. เครื่องมือในการวิจัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ดังนี้ 1) ชุดการสอนเสริมทักษะการเขียนสะกดคำ

ด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สื่อการจัดการเรียนการสอน แบบฝึกเสริมทักษะการเขียนสะกดคำ แบบทดสอบการเขียนสะกดคำ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้ชุดการสอนเสริมทักษะการเขียนสะกดคำด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบทดสอบปรนัย 3 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย มีดังนี้

1) ชุดการสอนเสริมทักษะการเขียนสะกดคำด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีขั้นตอนดังนี้ (1) ศึกษาตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (2) ศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหา สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย ตัวชี้วัดระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ข้อที่ 2 เขียนสะกดคำและบอกความหมายของคำ สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้แกนกลาง ข้อที่ 1 การสะกดคำ การแจกลูก และการอ่านเป็นคำ (3) ศึกษาการสร้างชุดการสอนเสริมทักษะการเขียนสะกดคำด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากหนังสือ เอกสารงานวิจัย เกี่ยวกับการสร้างชุดการสอนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างต่อไป (4) กำหนดกรอบเนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้ในการจัดทำชุดการสอนเสริมทักษะการเขียนสะกดคำด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

(5) ศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และการสร้างสื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (6) สร้างชุดการสอนเสริมทักษะการเขียนสะกดคำด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ประถมศึกษาปีที่ 1 ตามกรอบเนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกและการสร้างสื่อการเรียนการสอนตามที่ได้กำหนดไว้ (7) นำชุดการสอนเสริมทักษะการเขียนสะกดคำด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ความถูกต้อง สอดคล้องกับจุดประสงค์ และความเหมาะสมของกิจกรรมและสื่อประกอบการเรียนการสอน ในด้านความถูกต้องของการนำไปใช้ (usability) โดยใช้แบบประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ผลการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญพบว่า มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมเท่ากับ 0.87 และค่าเฉลี่ยในแต่ละรายข้อมีค่าอยู่ระหว่าง 0.6 ถึง 1 แสดงว่าชุดการสอนเสริมทักษะการเขียนสะกดคำด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีความตรงเชิงเนื้อหา และมีความเหมาะสมในด้านความถูกต้องของการนำไปใช้ นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะเพิ่มเติมว่าควรมีภาพประกอบเพิ่มเติม และมีการใช้สีเส้นเพื่อดึงดูดผู้เรียน ผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ แล้วนำไปใช้ต่อไป (8) นำชุดการสอนเสริมทักษะการเขียนสะกดคำด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ไปทดลองใช้

(Try-out) โดยให้ผู้เรียนที่เป็นคนละกลุ่มกับกลุ่มที่ศึกษามาตรวจสอบ ผู้วิจัยได้นำไปให้ครูในโรงเรียนและนักศึกษาฝึกสอนนำไปทดลองใช้โดยมีขั้นตอนทดลอง (9) ปรับปรุงอีกครั้ง จัดพิมพ์แล้วนำไปใช้ในการทดลองจริงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการสอนเสริมทักษะการเขียนสะกดคำด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ดังนี้ (1) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (2) สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (3) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาว่าแบบทดสอบแต่ละข้อวัดได้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่าข้อคำถามของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ คือผ่านเกณฑ์ 0.60 ขึ้นไป (4) นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 กับโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ใน จ. ปทุมธานี กับ

นำผลการทดสอบมาวิเคราะห์หาความยากง่าย (p) โดยคัดเลือกข้อสอบที่มีความยากง่ายตั้งแต่ 0.2-0.8 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป คัดเลือกข้อสอบให้เหลือ 30 ข้อ ซึ่งเป็นแบบเลือกตอบชนิด 3 ตัวเลือก วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทั้งฉบับ ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ 0.75

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และค่าดัชนีประสิทธิผล

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการสร้างชุดการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนสะกดคำด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้ผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการพัฒนาชุดการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนสะกดคำด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า การพัฒนาชุดการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนสะกดคำด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนแบบฝึกแบบทดสอบหลังเรียน

ค่าสถิติ	คะแนนก่อนเรียน (20 คะแนน)	คะแนนแบบฝึก 10 แบบฝึก (100 คะแนน)										รวมคะแนนแบบฝึก	คะแนนหลังเรียน (20 คะแนน)
		1 (10)	2 (10)	3 (10)	4 (10)	5 (10)	6 (10)	7 (10)	8 (10)	9 (10)	10 (10)		
ΣX	484	244	249	246	248	243	241	246	244	243	242	2454	759

ค่าสถิติ	คะแนนก่อนเรียน (20 คะแนน)	คะแนนแบบฝึก 10 แบบฝึก (100 คะแนน)										รวมคะแนนแบบฝึก	คะแนนหลังเรียน (20 คะแนน)
		1 (10)	2 (10)	3 (10)	4 (10)	5 (10)	6 (10)	7 (10)	8 (10)	9 (10)	10 (10)		
$\bar{X}$	16.13	8.13	8.3	8.2	8.26	8.1	8.03	8.2	8.13	8.10	8.06	81.80	25.30
%	53.78	81.33	83	82	82.67	81	80.33	82	81.33	81.00	80.67	81.80	87.33
SD	3.00	0.68	0.65	0.61	0.73	0.84	0.79	0.85	0.68	0.76	0.69	3.66	1.86

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนจากการทำแบบฝึกหัดการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนสะกดคำด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 10 แบบฝึก มีค่าเท่ากับ 81.80 จากคะแนนเต็ม 100 คิดเป็นร้อยละ 81.80 และคะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าเท่ากับ 25.30 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 87.33 ดังนั้นชุดการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนสะกดคำด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ

เท่ากับ 81.80/87.33

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังทดลองใช้ชุดการเรียนรู้เสริมทักษะ เรื่องการเขียนสะกดคำด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า การเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อน ระหว่าง และหลังทดลองใช้ชุดการเรียนรู้เสริมทักษะเรื่องการเขียนสะกดคำด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อน ระหว่าง และหลังทดลองใช้ชุดการเรียนรู้เสริมทักษะเรื่อง การเขียนสะกดคำด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	N	$\bar{X}$	SD	t	P
ก่อนเรียน	30	16.13	3.00	16.639	.000*
หลังเรียน	30	25.30	1.86		

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยชุดการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนสะกดคำด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก

(Active Learning) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการวิเคราะห์หาดัชนีประสิทธิผลของชุดการเรียนรู้เสริมทักษะเรื่อง การเขียนสะกดคำด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า การวิเคราะห์หาดัชนี

ประสิทธิผล (E.I) ของชุดการเรียนรู้เสริมทักษะเรื่อง การเขียนสะกดคำด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปรากฏผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์หาดัชนีประสิทธิผลของชุดการเรียนรู้เสริมทักษะเรื่อง การเขียนสะกดคำด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

คะแนนการทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม (ΣX)	$\bar{x}$	E.I.
ก่อนเรียน	30	30	484	16.13	0.6611*
หลังเรียน	30	30	759	25.30	

* เกณฑ์ที่ยอมรับได้ มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I) จากการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้เสริมทักษะเรื่อง การเขียนสะกดคำด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีค่าเท่ากับ 0.6611 หรือคิดเป็นร้อยละ 66.11

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. การพัฒนาชุดการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนสะกดคำด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ประสิทธิภาพเท่ากับ 81.80/87.33 ซึ่งมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 ที่เป็นเช่นนี้ เพราะว่าการจัดทำชุดการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนสะกดคำด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีกระบวนการสร้างอย่างเป็นระบบ และตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ มีการทดลองใช้เพื่อ

หาประสิทธิภาพและปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ในงานวิจัยยังมีการใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย เช่น การเล่นเกม การชมวิดีโอ การพับกระดาษ การทำแบบฝึกหัด ทำให้มีกิจกรรมที่แตกต่างกันในแต่ละครั้ง กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดเวลา ตามแนวคิดของ โบเวลล์ (Bonwell, 1991) ที่ให้ความหมายการจัดการเรียนการสอนเชิงรุกว่า คือ กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือทำและได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เขาได้กระทำลงไป ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของนุชรินทร์ พรหมเมือง (2560, หน้า 114-115) เรื่องสื่อมัลติมีเดียเพื่อการพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำพื้นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ 81.07/82.59 โดยมีการใช้สื่อผสมผสานที่หลากหลายเข้าด้วยกัน ได้แก่ ข้อความ เสียง กราฟิก ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว วิดีทัศน์ ทั้งนี้การใช้สื่อต่างๆ มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดกระบวนการ

เรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพของผู้เรียนให้สูงขึ้น

2. การเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังทดลองใช้ชุดการเรียนรู้เสริมทักษะ เรื่องการเขียนสะกดคำ ด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยชุดการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนสะกดคำด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือทำ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และจดจำ เป็นกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของแสงจันทร์ ศรีสุทธา (2561, หน้า 102-103) ได้ศึกษาเปรียบเทียบทักษะการอ่านสะกดคำสระเสียงยาว กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด Brain-based Learning ร่วมกับชุดนิทานส่งเสริมทักษะการอ่านและการเขียน พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธนสิทธิ์ คนทา (2551) ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาบัณฑิตุดมคติไทย ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ด้วยเทคนิคที่หลากหลาย ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัย

สำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าการจัดทำชุดการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนสะกดคำ ด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สามารถนำมาใช้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้

3. การวิเคราะห์หาดัชนีประสิทธิผล (E.I) ของชุดการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนสะกดคำ ด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I) จากการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้เสริมทักษะ เรื่องการเขียนสะกดคำด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีค่าเท่ากับ 0.6611 หรือคิดเป็นร้อยละ 66.11 แสดงว่าผู้เรียนมีความรู้เรื่องการเขียนสะกดคำ สูงขึ้นร้อยละ 66.11 สอดคล้องกับงานวิจัยของสุขสันต์ ดุลชาติ (2552) ศึกษาค่าดัชนีประสิทธิผลของชุดฝึกกิจกรรมฝึกทักษะแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ตามรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ค่าเท่ากับ 0.602 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอุมาพร ต้อยแก้ว (2554) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์ โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานกลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนวิชาการเขียนโปรแกรมภาษาซี ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 30 คน ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย แบบแผนการวิจัยที่ใช้เป็นแบบแผนการทดลอง กลุ่มทดลองกลุ่มเดียวที่มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One-Group Pretest-Posttest Design) พบว่า 1) ประสิทธิภาพ

ของบทเรียนออนไลน์โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ 82.53 /81.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนผ่านบทเรียนออนไลน์โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานที่พัฒนาขึ้น มีคะแนนการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ทักษะด้านการคิด วิเคราะห์วิชาการเขียนโปรแกรมภาษาซีหลังเรียนผ่านบทเรียนออนไลน์โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบปัญหา เป็นฐาน มีค่าสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I) เพิ่มขึ้นร้อยละ 69.25 4) ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อบทเรียนออนไลน์โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.67 แสดงให้เห็นว่าชุดการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนสะกดคำด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีประสิทธิผลตามเกณฑ์จะช่วยส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สามารถนำกิจกรรมจากชุดการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนสะกดคำด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกไปใช้ในการจัดกิจกรรมสอดแทรกในรายวิชาทางภาษาไทยในด้านทักษะการเขียนได้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเขียนที่สูงขึ้น

1.2 ทางสถานศึกษาอื่นๆ ที่ต้องการพัฒนานักเรียนด้านการเขียนสะกดคำด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก สามารถนำไปปรับใช้กับนักเรียนเพื่อเพิ่มศักยภาพด้านการเขียนเชิงได้ ซึ่งเหมาะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หรือนักเรียนที่ต้องการเสริมทักษะในการอ่านภาษาไทย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

2.1 ควรนำชุดการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนสะกดคำด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกไปใช้ในโรงเรียนอื่นๆ ที่มีบริบทแตกต่างกันและอาจปรับกิจกรรมให้สอดคล้องโรงเรียนได้

2.2 ควรศึกษาการสร้างชุดการเรียนรู้เสริมทักษะทางภาษาไทยด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก โดยมีเนื้อหาในทักษะทางภาษาด้านอื่นๆ เช่น การฟัง การพูด การอ่าน ให้สอดคล้องกับเนื้อหาในแต่ละระดับชั้นของผู้เรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในทุกทักษะ

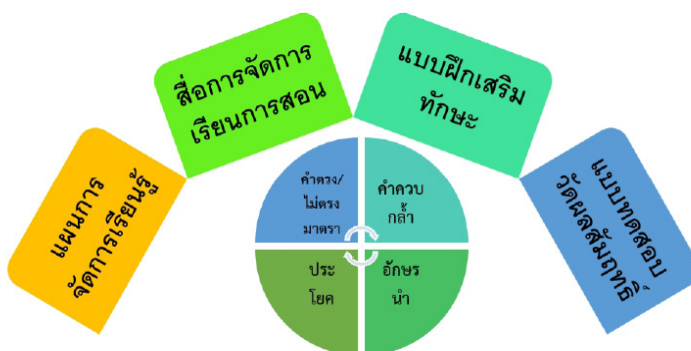
7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

ชุดการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนสะกดคำด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย 2) สื่อการจัดการเรียนการสอน 3) แบบฝึกเสริมทักษะการเขียนสะกดคำ 4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเขียนสะกดคำ โดยมีเนื้อหาประกอบด้วย การสะกดคำตรงและไม่ตรงมาตรา คำควบกล้ำ อักษรนำ และประโยค ชุดการเรียนรู้นี้มีส่วนช่วยนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์และความก้าวหน้า

ในการเรียน (E.I) เพิ่มขึ้น ผลการวิจัยสามารถขยาย
ผลนำไปใช้ประโยชน์ด้านการเขียนสะกดคำของ

นักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1 ไปยังโรงเรียนอื่นๆ
ที่นักเรียนมีปัญหาด้านการสะกดคำได้

ภาพที่ 1 ชุดการเรียนรู้เสริมทักษะการเขียนสะกดคำด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). รายงานผลการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาล ปีที่ 2. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 5(1), 5-20.
- เทพรัตน์สุตา สยามบรมราชกุมารี, สมเด็จพระ. (2558). การประชุมวิชาการ การพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร. เชียงใหม่: สำนักงานพัฒนาพิงคนคร.
- ธนสิทธิ์ คณธา. (2551). การศึกษาการสอนแบบ Active Learning เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ที่ลงเรียนในรายวิชาบัณฑิตศึกษาคติไทย. (รายงานการวิจัย). นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์. (2559). นโยบายและจุดเน้นเชิงนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- นุชรินทร์ พรหมเมือง. (2560). การพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำพื้นฐาน ด้วยสื่อมัลติมีเดีย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

- เนาวนิตย์ สงคราม. (2555). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานด้วยการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อการสร้างองค์ความรู้และความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนิสิต นักศึกษา ครุศาสตรบัณฑิตในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *นโยบายปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุขสันต์ ดุลชาติ. (2552). *การพัฒนาชุดกิจกรรมฝึกทักษะแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ตามรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- แสงจันทร์ ศรีสุทธา. (2561). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและทักษะการเขียน สะกดคำสระเสียงยาว ตามแนวคิด Brain based Learning ร่วมกับชุดนิทานส่งเสริมทักษะการอ่านและการเขียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านแม่จัน (เชิงแสนราชานุศาสน์)* สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- อุมาพร ต้อยแก้ว. (2554). *การพัฒนาบทเรียนออนไลน์โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ วิชาการเขียนโปรแกรมภาษาซี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรอุตสาหกรรมมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- Bonwell, C. C. (1991). *Active Learning: Creating excitement in the classroom*. Washington, DC: The George Washington University.
- Sweeller, J. (2006). *The worked example effect and human cognition: Learning and Instruction*. New Jersey: Education Technologies.

**การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผล
ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ***

**Participatory Administration Affecting the Effectiveness of
Sueksa Songkhro School under Special Education Bureau in
the Northeast**

จุฑามาศ รัตนทิพย์ และนิยดา เปี่ยมพิชณะ

Juthamath Rattanathip and Niyada Piampuechana

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Northeastern University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: Au14022528@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมและประสิทธิผล 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผล และ 3) ศึกษาตัวทำนายการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 232 คน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วมและประสิทธิผลของโรงเรียน ทุกด้านอยู่ในระดับมาก
2. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน พบว่า มี 2 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การบริหารแบบมีส่วนร่วม; ประสิทธิภาพของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์

*ได้รับบทความ: 28 มิถุนายน 2565; แก้ไขบทความ: 28 กันยายน 2565; ตอรับตีพิมพ์: 28 กันยายน 2565

Received: June 28, 2022; Revised: September 28, 2022; Accepted: September 28, 2022

Abstract

The purpose of this research are: 1) to study participatory administration and the effectiveness of Sueksa Songkhro school, 2) to study the relationship between participatory administration and 3) to study the predictor of participatory administration affecting the effectiveness. The sample groups used in this study were school administrators and teachers of Sueksa Songkhro school under Special Education Bureau in the Northeast region with of 232 people. The statistics used to analyze data comprised frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson Product-Moment Correlation and Stepwise Multiple Regression Analysis.

The research result finds that:

1. Participatory Administration and the Effectiveness each aspect was rated at a high level.
2. The relationship between participatory administration of school was positive correlated at a high level with statistical significance at the .01 level.
3. Participatory Administration the effectiveness of school was found that 2 variables were statistically significant at the .01 level.

Keywords: Participatory Administration, the Effectiveness of Sueksa Songkhro School

1. บทนำ

การบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นหน้าที่ของผู้บริหารโดยตรงที่ดำรงตำแหน่งตามสิทธิและหน้าที่ของตำแหน่งนั้นการบริหารมีความจำเป็นมากยิ่งขึ้นและเห็นชัดขึ้นเมื่อองค์กรมีขนาดใหญ่มีสมาชิกมากขึ้น ลักษณะงานซับซ้อน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรซับซ้อนขึ้นหรือเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างหน่วยงานนโยบายของรัฐ ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้ต้องเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงาน ค่านิยมในการทำงาน ซึ่งผู้บริหารต้องอาศัยหลัก

การและทฤษฎีต่างๆ ทางการบริหาร เพื่อเป็นแนวทางในการทำความเข้าใจ ทำนาย ตัดสินใจ ควบคุมพฤติกรรมต่างๆ ในหน่วยงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์ สภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมของหน่วยงาน ลักษณะต่างๆ เหล่านี้ เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษา (ลำเพยเย็นมนัส, 2553)

สภาพปัญหาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ของโรงเรียนบางแห่ง พบว่า 1) ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันนั้นยังไม่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงพัฒนาเป้าหมายขององค์กรร่วมกันอย่างชัดเจน ทำให้การปฏิบัติงานของบุคลากรไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน 2) ความยึดมั่นผูกพัน (Commitment) ครูไม่มีโอกาสได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกับผู้บริหารหรือไม่ได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากผู้บริหารเท่าที่ควร ทำให้ไม่มีความรักความผูกพันต่อกันและก่อให้เกิดความรู้สึกไม่เป็นส่วนหนึ่งขององค์กร จึงส่งผลให้ครูมีการย้ายสถานศึกษาบ่อย 3) ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน คือ ครูไม่มีความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน และ 4) ด้านการไว้วางใจกันเกิดจากผู้บริหารไม่ให้อำนาจและให้ความไว้วางใจแก่ครูในการปฏิบัติงาน ดังที่ นุรโอนี เจ๊ะกา (2557) ได้ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากล จังหวัดนราธิวาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 พบว่า 1) ปัญหาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้บริหารไม่ค่อยรับฟังความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานเท่าที่ควร ผู้บริหารขาดการปฏิสัมพันธ์กับผู้ปฏิบัติงาน ผู้ปฏิบัติงานไม่ได้รับอิสระ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในเรื่องงานและผู้บริหารไม่ไว้วางใจผู้ปฏิบัติงาน 2) ปัญหาประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากล คือ ผู้บริหารไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้ปฏิบัติงานได้ ผู้บริหารไม่มีเป้าหมายที่ชัดเจน ทุกฝ่ายเข้าใจไม่ตรงกันและผู้บริหารไม่เข้าใจวัฒนธรรมและสภาพของโรงเรียน

และ 3) ข้อเสนอแนะการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าผู้บริหารควรให้บุคลากรทุกฝ่ายเข้าใจตรงกัน ผู้บริหารควรเอาใจใส่และให้ความเป็นกันเองต่อผู้ปฏิบัติงาน ผู้บริหารควรให้อำนาจและอิสระในการทำงานแก่ผู้ปฏิบัติงานและผู้บริหารควรให้ความยุติธรรม

จากสภาพปัญหาการบริหารแบบมีส่วนร่วมดังกล่าวจึงส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ 1) ด้านความสามารถผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงยังไม่เป็นที่พึงพอใจกล่าวคือในปีการศึกษา 2562 ผลการทดสอบการประเมินระดับชาติ ยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าระดับประเทศ ความสามารถพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวกยังไม่สามารถพัฒนาได้ครอบคลุมทุกด้านตลอดจนคุณธรรมจริยธรรม 3) ความสามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมครูมีการพัฒนาตนเองน้อยเมื่อเทียบกับสภาพปัจจุบันที่เศรษฐกิจและสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เนื่องจากขาดนิสัยรักการศึกษาค้นคว้า ไม่ชอบใช้สื่อการสอนหรือวิธีการสอนที่แปลกใหม่ ขาดความสามารถในด้านการสื่อสาร โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศที่ทันสมัย และ 4) ความสามารถแก้ปัญหาภายในโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาไม่เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารและร่วมแก้ปัญหาต่างๆ ของโรงเรียน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ดังที่ ไชยิดา คล้ายหนองสรวง (2558) ได้ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อ

ประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน (X_1) ด้านการไว้วางใจกัน (X_4) ด้านความยึดมั่นผูกพัน (X_1) สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของสถานศึกษา (Y) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ได้โดยมีค่าอำนาจพยากรณ์เท่ากับ 58.10 เปอร์เซ็นต์

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อนำผลที่ได้มาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนา นำข้อมูลจากผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริหารงานในโรงเรียนให้มีประสิทธิผลเพื่อบรรลุเป้าหมายอย่างมีคุณภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมและประสิทธิผลของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. เพื่อศึกษาตัวทำนายการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน

ศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพยากรณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาหลักการแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมและประสิทธิผลของสถานศึกษา เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย 2) กำหนดขอบเขตของเนื้อหา ที่จะใช้ในการสร้างประเด็นคำถามในแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อสร้างเครื่องมือการวิจัย 3) จัดทำเครื่องมือการวิจัย และเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) 4) นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้ (Try Out) กับสถานศึกษาที่ไม่ใช่ประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach 5) ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือการวิจัย และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทำการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 10 โรงเรียน ปีการศึกษา 2563 จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 50 คน ครูผู้สอนจำนวน 500 คน รวมทั้งสิ้น 550 คน และกลุ่มตัวอย่างจากผู้บริหาร และครูผู้สอนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษในเขตภาคตะวันออกเฉียง

เหนือจำนวน 10 โรงเรียน ปีการศึกษา 2563 โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของทาโรยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม .05 ด้วยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารจำนวน 50 คน ครูผู้สอนจำนวน 182 คน รวมเป็นจำนวน 232 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยอาศัยกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากการศึกษา วิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิภาพ ได้แบบสอบถามจำนวน 1 ชุด มีรายละเอียด ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ เป็นการสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือในประเด็น ดังนี้ 1) ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน 2) ด้านความยืดหยุ่นผูกพัน 3) ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน และ 4) ด้านการไว้วางใจ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ เป็นการสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพของโรงเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนี้ 1) ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 2) ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติ

ทางบวก 3) ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน 4) ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบทดสอบมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยกำหนดตัวแปรต้น คือ การบริหารแบบมีส่วนร่วม (X) และตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพของโรงเรียน (Y) แล้วนำข้อมูลที่ได้ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้ 1) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถามทำการวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่และค่า ร้อยละแล้วนำเสนอในรูปแบบตาราง 2) ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมและประสิทธิภาพของสถานศึกษาโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำการวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยกำหนดค่าคะแนน และเกณฑ์การแปลผล 3) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิภาพของโรงเรียน โดยการวิเคราะห์หาค่าสัมพัทธ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) โดยใช้เกณฑ์การตัดสินใจผลการวิเคราะห์ข้อมูลพิจารณาค่าสัมพัทธ์สหสัมพันธ์ (r) 4) การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล โดยเลือกใช้สถิติสมการถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อพิจารณา

รูปแบบที่ดีที่สุดในการนำตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติไปสร้างสมการพยากรณ์

4. สรุปผลการวิจัย

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือมีการประชุมร่วมกันในการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือ ผู้บริหารยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงาน 2) ด้านความยึดมั่นผูกพันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ บุคคลในองค์กรพร้อมที่จะทำประโยชน์ให้กับองค์กร ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือ สร้างบรรยากาศในการทำงานเป็นกันเองแบบกัลยาณมิตร 3) ด้านการไว้วางใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ บุคลากรมีความภาคภูมิใจในงานที่ได้รับมอบหมาย และมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมาย ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือ ผู้บริหารให้อำนาจและให้ความไว้วางใจแก่ผู้ร่วมงาน 4) ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า

อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์กับงานที่ได้รับมอบหมาย ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือ ผู้ปฏิบัติงานมีอิสระในการควบคุมการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบ

ส่วนประสิทธิผลของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ โรงเรียนมีผลการพัฒนาด้านต่างๆ เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและชุมชน ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือ โรงเรียนมีการพัฒนาปรับปรุงวิธีการดำเนินงานในทุกๆ ด้านอยู่ตลอดเวลา 2) ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ ครูสามารถพัฒนาและแก้ปัญหาการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือ ผู้บริหารสามารถจัดการปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวกโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือนักเรียนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน ครู บุคคลทั่วไปและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

อย่างมีความสุข ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือนักเรียนรู้จักพัฒนาตนเองในทุกๆ ด้านอย่างต่อเนื่อง 4) ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือมีกิจกรรมหรือโครงการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างหลากหลาย ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีพัฒนาการสูงขึ้นเป็นลำดับ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วม กับประสิทธิผลของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษพบว่า เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วม กับประสิทธิผลของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษทุกด้านมีความสัมพันธ์กันในทางบวก พิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในแต่ละด้าน พบว่า ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน ($R = .778$) ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ($R = .774$) ด้านการไว้วางใจ ($R = .771$) และด้านความยึดมั่นผูกพัน ($R = .751$) มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณพบว่า จากตัวแปรทั้งหมด 4 ตัวแปรมี

ตัวแปรที่ทดสอบแล้ว มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 4 ตัวแปร เรียงตามลำดับคือ ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน (X_3) ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน (X_1) ด้านการไว้วางใจ (X_4) และด้านความยึดมั่นผูกพัน (X_2) และได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .829 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายหรืออำนาจพยากรณ์ร้อยละ 68.80 ($R^2 = .688$)

โดยสามารถสร้างสมการ ถดถอย จากค่าจากค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ที่อยู่ในรูปคะแนนดิบ (B) และที่อยู่ในรูปคะแนนมาตรฐาน (Bata) ได้ดังต่อไปนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (Unstandardized Score)

$$\hat{Y}_i = 0.877 + 0.185(X_3) + 0.271(X_1) + 0.175(X_4) + 0.137(X_2)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized Score)

$$\hat{Z}_i = 0.185 Z_{X_3} + 0.271 Z_{X_1} + 0.175 Z_{X_4} + 0.137 Z_{X_2}$$

5. อภิปรายผลการวิจัย

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมพบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

มีการบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างชัดเจน อาทิ มีการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้แก่ครู เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นในการยกระดับการศึกษาให้ทัดเทียมความเป็นสากล มีการกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษาและทิศทางการปฏิบัติงานร่วมกัน มีการส่งเสริมการทำงานเป็นทีม เน้นการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง และมีวิธีการเสริมสร้างพลังอำนาจการทำงานที่มีประสิทธิภาพให้แก่ครู เพื่อให้ครูเกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน อันจะส่งผลให้ครูเกิดความรู้สึกรักและผูกพันต่อสถานศึกษา พร้อมทั้งจะสละเวลาและอุทิศตนให้กับสถานศึกษาอย่างเต็มความสามารถ มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงาน โดยมุ่งเน้นการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร เป็นการบริหารงานที่บูรณาการความรู้ความสามารถของครูในสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานต่างๆ เกิดจากความร่วมมือร่วมใจกันของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา หากผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารแบบมีส่วนร่วมจะส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานของโคกิตา คล้ายหนองสรวง (2558) ได้ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานของฤทัยรัตน์ ปัญญาสิม และดวงใจ ชนะสิทธิ์ (2560, หน้า 299-313) ได้ศึกษาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 พบว่า การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา อยู่ระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน สอดคล้องกับงานของปริญวัฒน์ ถมกระจำง (2562) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียนบางละมุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 18 พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนบางละมุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก อีกทั้ง Swansburg (1996 อ้างถึงใน อมรภาค ปิ่นกำลัง, 2564, หน้า 1227-1237) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม ช่วยให้เกิดการตัดสินใจที่ดีกว่าการตัดสินใจที่ดีจะทำให้ประสิทธิภาพการทำงานสูงขึ้น เนื่องจากผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ พวกเขาย่อมมีความผูกพันต่อผลของการตัดสินใจที่ต้องการให้บรรลุเป้าหมาย ความผูกพันจึงนำไปสู่ประสิทธิภาพในการทำงานที่สูงขึ้น ในส่วนของกำลังใจและความพอใจในงานที่ทำ เป็นสิ่งที่เกิดจากการที่พวกเขามีความรู้สึกว่าพวกเขาเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ฉะนั้นความรู้สึกห่างเหิน คับอกคับใจ และความไม่พอใจที่จะนำไปสู่ความเฉื่อยชา การออกจากการงาน และการขาดงานน้อยมาก การลดความไม่พอใจด้วยการใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมสามารถแก้ปัญหานี้ได้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับหนึ่ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการ

ศึกษาพิเศษ มีการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยสร้างความตระหนักและให้ความสำคัญกับด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน อาทิ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์การจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา รวมทั้งกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา เพื่อวางแผนทางในการพัฒนาประสิทธิผลของสถานศึกษา เพื่อจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการประชุมเพื่อร่วมปรึกษาหารือกัน แลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นร่วมกัน เพื่อดำเนินงานของสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ รวมทั้งครูยังมีส่วนร่วมในการนิเทศควบคุม กำกับ ติดตามงานอย่างต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่สถานศึกษาที่มีประสิทธิผล สอดคล้องกับนุรโอนี เจ๊ะกา (2557) ได้ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากลจังหวัดนราธิวาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 พบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากลจังหวัดนราธิวาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันและด้านการไว้วางใจกัน รองลงมาคือ ด้านความอิสระต่อความรับผิดชอบในงานและด้านความยึดมั่นผูกพันมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดตามลำดับ

2. ประสิทธิผลของสถานศึกษาของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ให้ความสำคัญกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในทุกๆ ด้าน คือ ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทักษะคิดทางบวก ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม อาทิ มีการพัฒนาครูเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพด้านทักษะความชำนาญในการปฏิบัติงาน มีการประเมินวางแผนการพัฒนางานในการปรับปรุงวิธีการดำเนินงานในทุกๆ ด้านอย่างต่อเนื่อง จนสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งผู้บริหารและครูมีความสามัคคีและร่วมมือกัน แก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุประสิทธิผลตามเป้าหมายของสถานศึกษาให้มีคุณภาพ โดยครูมีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย เน้นการผลิตสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัย หากผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิผล จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนมีพัฒนาการที่สูงขึ้นเป็นลำดับ ส่งผลให้โรงเรียนสามารถจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและชุมชนสอดคล้องกับความต้องการของสังคม และเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ สอดคล้องกับงานของไศภิดา คล้ายหนองสรวง

(2558) ได้ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 พบว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความสามารถแก้ปัญหาภายในโรงเรียน ด้านความสามารถปรับเปลี่ยน และพัฒนาโรงเรียนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ด้านความสามารถผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และด้านความสามารถพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก สอดคล้องกับงานของปริญวัฒน์ ถมกระจำจ (2562) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียนบางละมุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 พบว่า ประสิทธิผลของโรงเรียนบางละมุง โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความสามารถแก้ปัญหาภายในโรงเรียน ด้านความสามารถปรับเปลี่ยน และพัฒนาโรงเรียนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ด้านความสามารถผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และด้านความสามารถพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวกอีกทั้ง Jones (2002 อ้างถึงใน มยุรี วรรณสกุลเจริญ และชาญณรงค์ รัตนพนากุล, 2563, หน้า 193-204) ประสิทธิภาพมีความสำคัญอย่างยิ่งในทางการบริหารองค์การ เพราะเป็นตัวชี้วัดว่าการบริหารองค์การประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใดและยังเป็นปัจจัยบ่งชี้ประการหนึ่งถึงความสำเร็จของผู้บังคับการที่แสดงถึงความสามารถศักยภาพภาวะผู้นำและความรับผิดชอบของผู้บังคับการในการบริหารทรัพยากร

ให้เกิดประโยชน์หรือคุณค่าสูงต่อองค์การ

3. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษทุกด้านมีความสัมพันธ์ในทางบวกเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในแต่ละด้าน พบว่า ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน ($r = .778$) ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ($r = .774$) ด้านการไว้วางใจ ($r = .771$) และด้านความยึดมั่นผูกพัน ($r = .751$) ทุกด้านมีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในแต่ละด้านของปัจจัยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันและมีความสัมพันธ์ของปัจจัยในระดับมากหากผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมจะทำให้ครูมีการทำงานเป็นทีมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่มีทิศทางเดียวกันบุคลากรในสถานศึกษาพร้อมที่จะทำประโยชน์ให้กับสถานศึกษาสร้างบรรยากาศในการทำงานเป็นกันเองแบบกัลยาณมิตรบุคลากรมีความภาคภูมิใจในงานที่รับผิดชอบและมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมายจะส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ไชยภิดา คล้ายหนองสรวง (2558) ได้ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของ

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษา ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับผลงานการวิจัยของชนกพร มนัส (2559) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามระบบอัยาศัยจังหวัดปทุมธานี พบว่าความสัมพันธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันระดับมากอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 สอดคล้องกับผลงานการวิจัยของปริญวัฒน์ ถมกระจำ (2562) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียนบางละมุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยรวมและรายด้าน มีความสัมพันธ์ระดับสูงกับประสิทธิผลของโรงเรียนบางละมุง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน (X_1) เป็นด้านที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสูงสุดเป็นอันดับหนึ่งโดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยรูปของคะแนนดิบ (B) เท่ากับ 0.271 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญในการตั้งเป้าหมายและ

วัตถุประสงค์ร่วมกันเน้นการทำงานเป็นทีมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่มีทิศทางเดียวกัน ผู้บริหารยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งการวางแผนเป็นงานหลักของผู้บริหารและครูที่จะต้องปฏิบัติงานร่วมกันในการบริหารสถานศึกษา เนื่องจากเป็นตัวกำหนดทิศทาง เป้าหมายวิธีดำเนินการ นอกจากนี้ การวางแผนร่วมกันยังช่วยให้ผู้บริหารและครูมองไปในอนาคตที่จะแสวงหาประโยชน์หรือกระทำการต่างๆ ให้สำเร็จตามความมุ่งหมายได้ ทั้งยังมองเห็นปัญหาอุปสรรคภัยคุกคามต่างๆ เพื่อจะหาทางป้องกัน ตลอดจนลดภาวะความเสี่ยงต่างๆ ได้ด้วย เพื่อให้บรรลุประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการภายในเวลาที่กำหนด ซึ่งจะทำให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าหากผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันในสถานศึกษา จะส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา จะเห็นได้ว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันในสถานศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญ สอดคล้องผลงานการวิจัยของโสภิตา คล้ายหนองสรวง (2558) ได้ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน (X_1) เป็นด้านที่ส่งผลต่อประสิทธิผลสูงเป็นอันดับหนึ่งด้านการไว้วางใจกัน (X_4) ด้านความยึดมั่นผูกพัน (X_1) สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของสถานศึกษา (Y) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม

ศึกษาร้อยเอ็ดเขต 3 ได้โดยมีค่าอำนาจพยากรณ์เท่ากับ 58.10 เปอร์เซนต์ อีกทั้ง Somech, A. (2005, pp. 777-800) คำสั่งกับภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม: แนวทางเสริมสองแนวทางเพื่อจัดการประสิทธิผลของโรงเรียน การบริหารการศึกษารายไตรมาส วรรณกรรมเพื่อการศึกษาสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อที่มีร่วมกันอย่างกว้างขวางว่าภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมมีข้อได้เปรียบเหนือรูปแบบความเป็นผู้นำแบบสั่งการที่ต่างกันในด้านประสิทธิภาพขององค์กรและทีม วัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบผลสัมพันธของแนวทางความเป็นผู้นำแบบสั่งการเมื่อเทียบกับแนวทางความเป็นผู้นำแบบมีส่วนร่วม ต่อกลไกการจูงใจของทีมเจ้าหน้าที่โรงเรียน (การเสริมพลังและความมุ่งมั่นในองค์กร) และ ประสิทธิภาพ (ประสิทธิภาพในบทบาทหน้าที่ของทีมและนวัตกรรมในทีม) วิธีการ: ข้อมูลที่ได้มาจากการสำรวจ รวบรวมจาก 140 ทีมที่ได้รับการคัดเลือกจากโรงเรียนประถมศึกษาต่างๆ 140 แห่งในภาคเหนือของอิสราเอล ผลลัพธ์: ผลลัพธ์ของแบบจำลองสมการโครงสร้างชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างความเป็นผู้นำแบบสั่งการและความมุ่งมั่นในองค์กร ตลอดจนความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างภาวะผู้นำแบบสั่งการกับผลการปฏิบัติงานในบทบาททีมเจ้าหน้าที่ของโรงเรียน นอกจากนี้ ความมุ่งมั่นขององค์กรยังทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและการปฏิบัติงาน ในแง่ของความเป็นผู้นำแบบมีส่วนร่วม ผลลัพธ์ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมและการเสริมอำนาจของครู และความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างความเป็นผู้นำแบบมีส่วน

ร่วมกับนวัตกรรมของทีมเจ้าหน้าที่ในโรงเรียน และการเสริมอำนาจทำหน้าที่เป็นตัวกลางในความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นผู้นำกับนวัตกรรมแบบมีส่วนร่วม ผลกระทบ: ผลลัพธ์เหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าการจัดการความตึงเครียดระหว่างกิจกรรมแบบสั่งและแบบมีส่วนร่วม กระบวนการจากล่างขึ้นบนและจากบนลงล่าง และความยืดหยุ่นและระเบียบวินัย อาจเป็นกุญแจสำคัญในการปฏิบัติงานในระดับสูงของครู

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากการศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงานมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ผู้บริหารควรส่งเสริมโดยการกระตุ้นบรรยากาศในการทำงาน ให้ครูมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในงานที่ได้รับมอบหมาย เพิ่มความเป็นอิสระในการตัดสินใจ หรือแม้แต่การควบคุมการปฏิบัติงาน เปิดโอกาสให้สามารถแสดงความคิดเห็นในเรื่องงานอย่างเต็มความสามารถของครูตามศักยภาพหรือความถนัดของครู โดยผู้บริหารคอยเป็นเสมือนพี่เลี้ยงดูแลและคอยให้คำปรึกษา เพื่อพัฒนาหรือเติมเต็มความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน

1.2 จากการศึกษาประสิทธิภาพของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนสูง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ผู้บริหารควรหาวิธีการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้มีพัฒนาการที่สูงขึ้นเป็นลำดับ โดยการส่งเสริมกิจกรรมหรือโครงการที่ช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้มีความหลากหลาย กระตุ้นเจตคติที่ดีต่อการเรียน ส่งเสริมพฤติกรรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้กับนักเรียนตามที่หลักสูตรกำหนด

1.3 จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์กับประสิทธิผลของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อพิจารณาตัวแปรการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในแต่ละด้านกับประสิทธิผลของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน กับด้านการไว้วางใจมีความสัมพันธ์กันในระดับมาก ดังนั้นผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูมีความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน สามารถใช้ดุลยพินิจ และตัดสินใจด้วยตนเองในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในงานที่ตนรับผิดชอบและมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมาย

1.4 จากการศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันเป็นด้านที่ส่งผลต่อประสิทธิผลสูงเป็นอันดับหนึ่ง ดังนั้น ผู้บริหารสถานควรส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนด

วัตถุประสงค์เป้าหมายของสถานศึกษาและร่วมวางแผนในการปฏิบัติงานร่วมกัน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

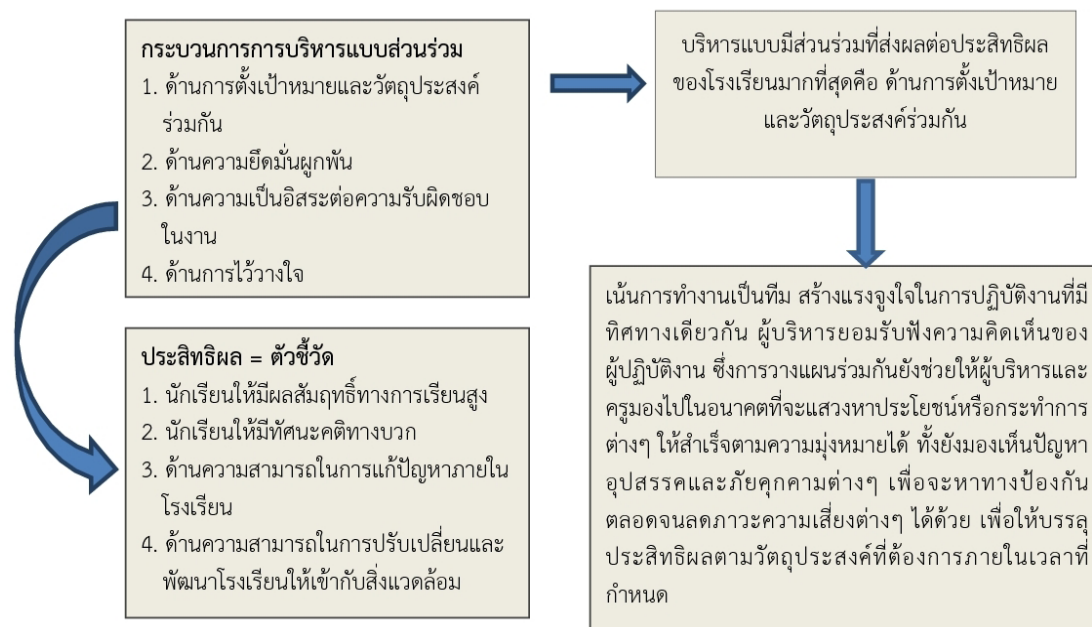
2.1 ควรศึกษาพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2.2 ควรศึกษาโมเดลสมการโครงสร้างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยใช้การวิจัยแบบผสมผสาน

2.3 ควรศึกษาการวิจัยเชิงคุณภาพ เรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากผลการวิจัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาองค์ความรู้ที่ได้รับคือ หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กับหลักประสิทธิผลของโรงเรียนโดยเฉพาะด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- ชนกพร มนัส. (2559). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปทุมธานี*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- นุรไอนี เจ๊ะกา. (2557). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากล จังหวัดนราธิวาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). ยะลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ปริญวัฒน์ ถมกระจำ. (2562). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียนบางละมุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มยุรี วรรณสกุลเจริญ และชาญณรงค์ รัตนพนากุล. (2563). ประสิทธิภาพขององค์การ (Organizational Effectiveness). *วารสารศิลปการจัดการ*, 4(1), 193-204.

- ฤทัยรัตน์ ปัญญาสิม และดวงใจ ชนะสิทธิ์. (2560). การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผล
การบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. *วารสารศิลปากร
ศึกษาศาสตร์วิจัย*, 9(1), 299-313.
- ลำเพย เย็นมนัส. (2553). *บทบาทของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- โศภิตา คล้ายหนองสรวง. (2558). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต).
ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อมรศักดิ์ ปิ่นกำลัง. (2564). การบริหารแบบมีส่วนของโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสมุทรสงคราม. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 4(3), 1227-
1237.
- Somech, A. (2005). Directive versus Participative Leadership: Two Complementary Approaches
to Managing School Effectiveness. *Educational Administration Quarterly*, 41, 777-
800.

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียน
เรื่อง มาตราตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนวัดธรรมนาวา อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*

The Study of Academic Achievement using Exercise
A Spelling Section for Writing Skills of Pattamsuksa 3
Students at Wathumnawa School, Bang Pa in District,
Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

อนันต์ ลากุล, พลวิทย์ ศรีหาซาร์ และณัฐริดา ธีระสาสน์
Anan Lakul, Ponlawit Srihcharee and Natthida Teerasas
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
Rajabhat University ValayaAlongkorn under Royal Patronage, Thailand
Corresponding Author, E-mail: anan.l@vru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างแบบฝึกทักษะเขียนเรื่อง มาตราตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดธรรมนาวา อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 และ 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เรื่อง มาตราตัวสะกดก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดธรรมนาวา อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประชากรคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดธรรมนาวา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องมาตราตัวสะกด แบบฝึกทักษะการเขียนมาตราตัวสะกดและแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. แบบฝึกทักษะเขียนมาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดธรรมนาวา มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 83.73/88.66

*ได้รับบทความ: 22 ธันวาคม 2564; แก้ไขบทความ: 11 กรกฎาคม 2565; ตอรับตีพิมพ์: 26 กันยายน 2565
Received: December 22, 2021; Revised: July 11, 2022; Accepted: September 26, 2022

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะการเขียนมาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดธรรมนาถา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

คำสำคัญ: การพัฒนาผลสัมฤทธิ์; แบบฝึกทักษะการเขียน; มาตราตัวสะกด

Abstract

The purposes of this research were to: 1) to create writing skill exercise on Spelling Section of Prathomsuksa 3 students at Wat Thamanawa School in Bang Pa-in District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province to be effective according to the 80/80 standard, and 2) to compare the learning achievement of Spelling section before and after class using skill exercises of students in Prathomsuksa 3 students at Wat Thammanawa School in Bang Pa-in District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. The population was Prathomsuksa 3 students at Wat Thammanawa School in Bang Pa-In District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. The sample used was 30 students in Prathomsuksa 3 students at Wat Thammanawa School in Bang Pa-In District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. The research instruments were lesson plan for the spelling section, writing skill exercise on the spelling section and Achievement test. The statistics used to analyze the data were percentage (%), mean ($\bar{x}$), standard deviation (S.D.) and t-test for dependent Samples.

The research results were as follows:

1. Exercise for writing skills of Prathomsuksa 3 students at Wat Thammanawa School is effective according to standard 83.73 /88.66.
2. Achievements of students studying with the spelling section writing skill for Prathomsuksa 3 students at Wat Thammanawa School after studying, increasing to a pre-school were statistically significant at .05.

Keywords: The development of Academic achievement; exercise for writing skills; a spelling section

1. บทนำ

การศึกษาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก
ในการพัฒนาคนให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า

มีประสิทธิภาพและศักยภาพ การให้การศึกษา
จำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงการจัดการศึกษา และ
จัดกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้เยาวชนเป็น

คนคิดอย่างมีเหตุผล ทำงานอย่างมีระเบียบ มีความสามารถในการแก้ปัญหา และรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม ระบบการศึกษาจะต้องตอบสนองการทำงานในยุคปัจจุบัน เป็นผลให้การจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ การได้รับการพัฒนาความสามารถอย่างเต็มศักยภาพ สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษา ต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทย หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ไว้จำนวน 5 สาระ ได้แก่ สาระการอ่าน สาระการเขียน สาระการฟัง การดูและการพูด สาระหลักการใช้ภาษาไทย และสาระวรรณคดีและวรรณกรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553, หน้า 4)

โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาระการเขียนสะกดคำ ในมาตราตัวสะกดต่างๆ นับว่าเป็นปัญหาอีกอย่าง หากนักเรียนอ่านเขียนตัวสะกดไม่ถูกต้องจะทำให้สื่อความหมายผิดพลาดไม่ตรงตามความต้องการ การสอนทักษะการเขียนจะต้องเน้นทักษะการเขียนสะกดคำให้ถูกต้อง การเขียนคำที่มีตัวสะกดได้ถูกต้อง

จะช่วยให้การสื่อความหมายมีประสิทธิภาพ ถ้านักเรียนอ่าน เขียนคำที่มีตัวสะกดผิดจะทำให้การสื่อความหมายผิดไปด้วย และทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียนไม่เป็นไปตามที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)

รายงานของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) ได้ดำเนินการ การทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับประเทศ พบว่า มีคะแนนรายวิชาภาษาไทย ปีการศึกษา 2560 คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 44.67 คะแนน ปีการศึกษา 2561 คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 54.01 คะแนน ปีการศึกษา 2562 คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 47.36 คะแนน จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET) รายวิชาภาษาไทยของชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนมีผลการทดสอบรายวิชาภาษาไทยที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน โดยจากการสัมภาษณ์นายอนุเบศร์ สุภรัตน์ธนกุล ผู้สอนภาษาไทยนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดธรรมนาถ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีปัญหาในด้านทักษะการเขียนมาตราตัวสะกด ซึ่งส่งผลให้คะแนนไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด และยังส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทำให้ผลการเรียน ไม่เป็นที่น่าพอใจ

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่ศึกษาแนวทางที่สามารถส่งเสริมให้นักเรียนเขียนมาตราตัวสะกดภาษาไทยดีขึ้นคือ จัดหาสื่อ นวัตกรรมที่จะช่วยพัฒนาการเขียนมาตราตัวสะกด คือ แบบฝึกทักษะ เพื่อให้ นักเรียนได้มีโอกาสฝึก

ทักษะการเขียน จนเกิดความชำนาญสามารถเขียนได้อย่างถูกต้องและคล่องแคล่ว เป็นวิธีที่ช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาประสิทธิภาพ การเรียนให้นักเรียนวิธีหนึ่ง ผู้วิจัยจึงได้สร้างแบบฝึกทักษะการเขียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนเรื่อง มาตรการตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดธรรมนาวา อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างแบบฝึกทักษะเขียนภาษาไทย เรื่อง มาตรการตัวสะกดของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดธรรมนาวา อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เรื่อง มาตรการตัวสะกดก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้แบบฝึกทักษะ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดธรรมนาวา อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดธรรมนาวา อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 60 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน คัดเลือกโดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือตามลำดับ ดังนี้ 1) แบบฝึกทักษะเขียน มาตรการตัวสะกด สาระการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ประกอบด้วย ชุดที่ 1 การเขียนมาตราแม่ ก กา จำนวน 1 ชั่วโมง ชุดที่ 2 การเขียนมาตรการตัวสะกดแม่ กง, กม, เกย และเกอว จำนวน 1 ชั่วโมง และชุดที่ 3 การเขียนมาตรการตัวสะกดแม่ กก, กต, กน และกบ จำนวน 1 ชั่วโมง 2) แผนการจัดการเรียน การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียน เรื่อง มาตรการตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 3 แผนการจัดการเรียนรวม 3 ชั่วโมง ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนที่ 1 การเขียนมาตราแม่ ก กา แผนการจัดการเรียนที่ 2 การเขียนมาตรการตัวสะกดแม่ กง, กม, เกย และเกอว แผนการจัดการเรียน ที่ 3 การเขียนมาตรการตัวสะกดแม่กก, กต, กน และกบ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะเขียน มาตรการตัวสะกด สาระการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดธรรมนาวา อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 เป็นข้อสอบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

การเก็บรวบรวม ดังนี้ 1) ขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยต่อผู้อำนวยการโรงเรียนวัดธรรมนาถ 2) ก่อนการทดลอง ผู้ศึกษาชี้แจงหลักการและเหตุผลให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างรับทราบ 3) ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะเขียน มาตรการตัวสะกด 4) ทดลองใช้แบบฝึกทักษะเขียน มาตรการตัวสะกดกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดธรรมนาถ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 30 คน ระหว่างวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2643 ถึง 2 กันยายน พ.ศ. 2564 5) หลังสิ้นสุดการทดลอง ผู้วิจัยทำการทดสอบหลังเรียน (Posttest) โดยใช้ข้อสอบชุดเดียวกับการทดสอบก่อนเรียนการเขียนมาตราตัวสะกด โดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนมาตราตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แบบฝึกทักษะ มาตรการตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดธรรมนาถที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ใช้เวลาในการดำเนินการ 3 ชั่วโมง โดยมีลำดับขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้ 1) ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบฝึกทักษะการเขียน มาตรการตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 20 ข้อ กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง 2) ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 3 แผน ระหว่างการ

จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้บันทึกคะแนนการทำแบบฝึกทักษะไว้ทุกครั้ง 3) เมื่อดำเนินการสอนครบทุกแผนการสอนแล้ว ทำการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (Post-test) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 20 ข้อ ชุดเดิมกับก่อนเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) วิเคราะห์หาค่าประสิทธิภาพของแบบฝึกการอ่านและเขียนคำตามมาตราตัวสะกดตามเกณฑ์ 80/80 โดยวิเคราะห์ตามสูตรการหาค่า E1/E2 2) วิเคราะห์ค่าดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกทักษะการเขียนมาตราตัวสะกด (E.I.: The effectiveness index) โดยวิเคราะห์จากคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนเมื่อเทียบกับคะแนนเต็ม 3) วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน ของนักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกการเขียนมาตราตัวสะกด โดยใช้ค่าที (t-test แบบ Dependent Samples)

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนเรื่อง มาตรการตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดธรรมนาถ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถวิเคราะห์หาค่าของตัวแปรต่างๆ ตามวัตถุประสงค์สรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์การสร้างแบบฝึกทักษะภาษาไทยเรื่องมาตราตัวสะกดสำหรับ

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดธรรม นาวาให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ตารางที่ 1 ผลการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และประสิทธิภาพของกระบวนการ (E₁) ของแบบฝึกทักษะเขียนมาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดธรรมนาวา

แบบฝึกทักษะที่	N	คะแนนเต็ม	Σ^*	$\bar{x}$	S.D.	ร้อยละ
1	30	20	511	17.03	1.44	85.16
2	30	40	986	32.86	2.35	82.16
3	30	40	1015	33.83	2.46	84.58
รวม		100	2512	83.73	3.9	83.73
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E ₁) = 83.73						

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และประสิทธิภาพของกระบวนการ (E₁) พิจารณาโดยสรุปได้ว่ามีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 83.73 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 3.9 จากคะแนนเต็ม 100 คะแนนคิดเป็นร้อยละ 83.73 แสดงว่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E₁) มีค่า เท่ากับ 83.73

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์

ตารางที่ 2 ผลการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละของคะแนนจากการทำแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์มาตราตัวสะกด

จำนวนนักเรียน (N)	คะแนนเต็ม	รวมคะแนนที่ได้	$\bar{x}$	S.D.	ร้อยละ
30	20	532	17.73	1.31	88.66
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E ₂) = 88.66					

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และประสิทธิภาพผลลัพท์ (E₂) จากการทำแบบทดสอบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ

ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะ การเขียนมาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบกับกลุ่ม ตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดธรรมนาวา อำเภอบางปะอิน จังหวัด พระนครศรีอยุธยา จำนวนนักเรียน 30 คน ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง การเขียนมาตราตัวสะกด ผลปรากฏดังนี้

17.73 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.31 จาก คะแนนเต็ม 20 คิดเป็นร้อยละ 88.66 แสดงว่า ประสิทธิภาพผลลัพท์ (E₂) มีค่าเท่ากับ 88.66

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะมาตราตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดธรรมนาถ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

รายการ	คะแนนเต็ม	รวมคะแนนที่ได้	จำนวนผู้เรียน	ประสิทธิภาพ
คะแนนจากการทำแบบฝึกทักษะหลังเรียนแต่ละบทเรียน (E_1)	100	2512	30	83.73
คะแนนจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน (E_2)	20	532	30	88.66

จากตารางที่ 3 ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการเขียนมาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดธรรมนาถ สรุปได้ว่าแบบฝึกทักษะการเขียนมาตราตัวสะกดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดธรรมนาถมีประสิทธิภาพของ E_1 เท่ากับ 83.73 และมีประสิทธิภาพของ E_2 เท่ากับ 88.66 แสดงว่า

ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพแบบฝึกทักษะการเขียนมาตราตัวสะกด มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 83.73/88.66

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะเขียนมาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดธรรมนาถ

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

การวัดผล	N	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	30	20	10.23	2.775	-18.09	0.00*
หลังเรียน	30	20	17.73	1.311		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะเขียนมาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดธรรมนาถพิจารณาโดยสรุปได้ว่ามีคะแนนก่อนเรียน เฉลี่ย 10.23 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน หลังเรียนเพิ่มขึ้นเป็นคะแนนเฉลี่ย 17.73 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน

และเมื่อทำการทดสอบเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ t-test พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยค่า t เท่ากับ -18.09 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนดีกว่าก่อนเรียน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนเรื่องมาตราตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนวัดธรรมนาวา อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาการสร้างแบบฝึกทักษะการเขียนมาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดธรรมนาวา ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 พบว่าแบบฝึกทักษะการเขียนมาตราตัวสะกดที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพของ E1 เท่ากับ 83.73 และมีประสิทธิภาพของ E2 เท่ากับ 88.66 แสดงว่าผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพแบบฝึกทักษะการเขียนมาตราตัวสะกด มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 83.73/88.66 จากการสร้างแบบฝึกทักษะการเขียนมาตราตัวสะกดขึ้นมา ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีทักษะการเขียนมาตราตัวสะกดมากขึ้น เนื่องจากผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนมาตราตัวสะกดอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนที่ถูกต้องเหมาะสมและครบถ้วนตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะที่นำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง แบบฝึกทักษะที่มีความน่าสนใจ เนื้อหาที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และหากนักเรียนได้ฝึกฝนบ่อยๆ ย่อมจะทำให้เกิดทักษะทางด้านการเขียนมาตราตัวสะกดดีขึ้นเกิดความชำนาญสามารถเขียนได้อย่างถูกต้องและคล่องแคล่ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกันตพัฒน์

สุวรรณเรือง (2561, หน้า 78-79) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการเขียนละกตคำตามมาตราตัวสะกด โดยใช้ชุดฝึกทักษะ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนราชพิธ สำนักงานเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำนวนนักเรียน 30 คน พบว่า (กิจกรรมการเรียนรู้การเขียนสะกตคำตามมาตราตัวสะกด โดยใช้ชุดฝึกทักษะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.58/81.78 เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนรเศรษฐ์ สุวรรณอำไพ (2559, หน้า 61) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการเขียนสะกตคำโดยใช้แบบฝึกทักษะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปี การศึกษา 2557 ของโรงเรียนบ้านปากอูน อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 จำนวน 1 ห้องเรียน รวมจำนวนนักเรียน 28 คน พบว่า ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ทักษะการเขียนสะกตคำ โดยใช้แบบฝึกทักษะ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ 91.13/95.54 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

2. ผลการศึกษาผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะเขียนมาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดธรรมนาวา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีค่า t เท่ากับ -18.09 และอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 แสดงว่า

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะ การเขียนมาตราตัวสะกด นักเรียนเรียนรู้ด้วยความเข้าใจ เนื้อหาเหมาะสมกับความสามารถในการรับรู้ ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 3 ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถทำแบบทดสอบหลังเรียนได้คะแนน สูงกว่าก่อนเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของทักษิณ คุณพิภาค (2561, หน้า 178-179) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านและการ เขียนสะกดคำภาษาไทย โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิด ที่ส่งผลต่อทักษะ การอ่านและการเขียนสะกดคำ ความพึงพอใจต่อ การเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านกุดสะกอย พบว่า ทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะ การอ่านและการเขียนสะกดคำภาษาไทย โดยใช้ การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิด หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงาน วิจัยของสมร คงเมือง (2558, หน้า 92) ได้ทำการ วิจัยเรื่อง การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการ เขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้แบบฝึก ทักษะ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนบ้าน ภูดิน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 13 คน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียนหลังการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะเรื่องการ เขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด กลุ่มสาระ การเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สูงกว่า

ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การจัดกิจกรรมด้วยแบบฝึก ทักษะการเขียนมาตราตัวสะกดให้นักเรียนมีทักษะ การเขียนมาตราตัวสะกดเพิ่มมากขึ้น ครูผู้สอนควร นำวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ในการสอน เขียนมาตราตัวสะกดเพื่อเพิ่มศักยภาพของผู้เรียน โดยคัดเลือกแบบฝึกทักษะให้เหมาะสมกับระดับชั้น จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเข้าใจสามารถ เขียนมาตราตัวสะกดได้อย่าง ถูกต้องและมี ประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรนำแบบฝึกทักษะเพื่อนำไป สร้างและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนในกลุ่ม สาระการเรียนรู้อื่นๆ เพื่อเป็นการยกระดับผล สัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น

2.2 ควรมีการสร้างแบบฝึกทักษะใน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในเนื้อหาที่นักเรียน สนใจและอยากเรียนรู้และสร้างในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้นักเรียนหันมาสนใจและอยากเรียนรู้

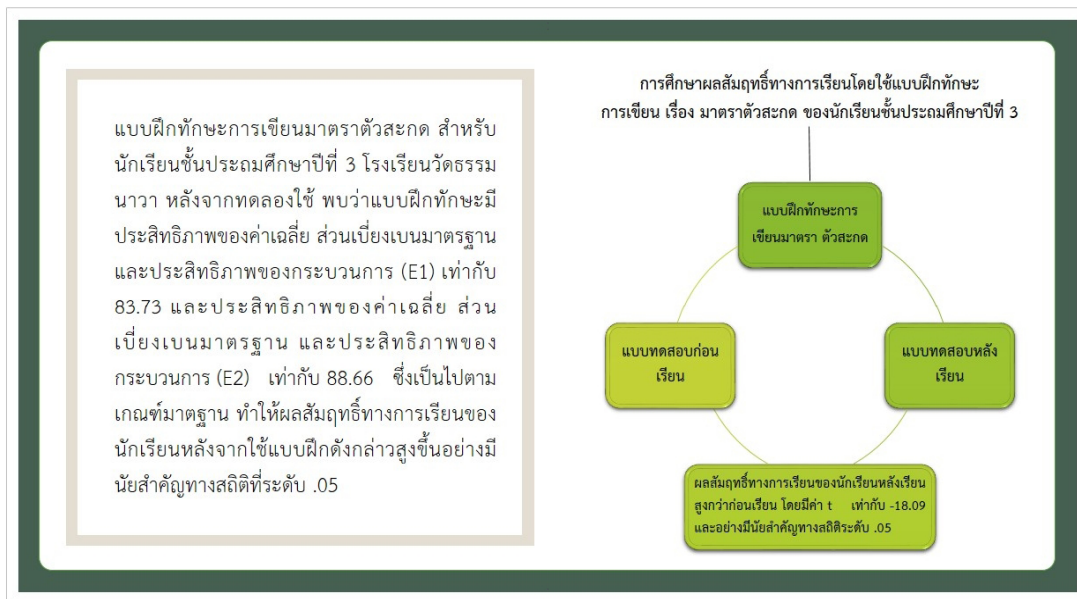
7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

ทักษะการเขียน เรื่อง มาตราตัวสะกดของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ทำให้นักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียน เรื่อง มาตราตัวสะกด มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงขึ้น ครูสามารถในการนำไปเป็นแนวทางการ กำหนดเป้าหมาย จุดประสงค์การเรียนรู้สื่อการ

เรียนการสอนตลอดจนการวัดและประเมินผลในการเรียนรู้ให้สามารถนำความรู้ที่ได้จากการเรียน

ไปใช้ประโยชน์และเป็นพื้นฐานในการเรียนชั้นสูงต่อไป

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ชุมชนุสสภกรรมการเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กันตพัฒน์ สุวรรณเรือง. (2561). *การพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำตามมาตราตัวสะกด โดยใช้ชุดฝึกทักษะ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ทักษิณ คุณพิภาค. (2561). *การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำภาษาไทย โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิดที่ส่งผลต่อทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำความพึงพอใจต่อการเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

นรเศรษฐ์ สุวรรณอำไพ. (2559). การพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำโดยใช้แบบฝึกทักษะสำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏ
มหาสารคาม.

สมร คงเมือง. (2558). การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้แบบฝึกทักษะ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย.
(วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

การนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในหลักปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียงกับหมู่บ้านนาอุดม ตำบลนิคมห้วยผึ้ง อำเภอห้วยผึ้ง
จังหวัดกาฬสินธุ์*

The Application of the Buddhism Principle and the
Sufficiency Economy Philosophy for the People's Cohabitation
in Na Udom village, Nikhom Huai Phueng Sub district,
Huai Phueng District, Kalasin Province

ประสิทธิ์ ชาระ

Prasit Chara

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร

Rajamangala University of Technology Isan, Sakonnakhon Campus, Thailand

E-mail: Prasit.ca@rmuti.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหมู่บ้านนาอุดม ตำบลนิคมห้วยผึ้ง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ 2) ศึกษาเปรียบเทียบการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหมู่บ้านนาอุดม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ ชาวบ้านนาอุดม จำนวน 376 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยใช้สูตร Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 194 คน เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบที และค่าความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า

1. การนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหมู่บ้านนาอุดม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.38$, S.D. = 0.35) และรายด้านโดยเรียงลำดับมากที่สุดไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการดำเนินชีวิต ด้านการปฏิบัติธรรม ด้านวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา และด้านคติความเชื่อ

*ได้รับบทความ: 21 กุมภาพันธ์ 2565; แก้ไขบทความ: 21 กันยายน 2565; ตอรับตีพิมพ์: 26 กันยายน 2565

Received: February 21, 2022; Revised: September 21, 2022; Accepted: September 26, 2022

ประเพณี และพิธีกรรมดั้งเดิม ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีสถานภาพแตกต่างกันในด้านเพศ ระดับการศึกษา อายุ และอาชีพ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: หลักพุทธธรรม; ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The objectives of the research were: 1) to study the level of application of Buddhist principles in the sufficiency economy philosophy in Na Udom villages, Nikhom Huai Phueng Subdistrict, Huai Phueng District, Kalasin Province, 2) to compare the application of Buddhist principles in the philosophy of sufficiency economy with Na Udom villages classified by personal factors. This was quantitative research. The population consisted of 376 Na Udom villagers. The samples were obtained using the Taro Yamane formula. The samples were 194 people. The instruments used in the research were questionnaires, data analyzed using the SPSS program, the statistics used were percentage, mean, standard deviation, independent sample t-test, and one-way analysis of variance: ANOVA.

The results showed that:

1. Applying Buddhist principles in the sufficiency economy philosophy to Na Udom Village Overall, it was at the highest level ($\bar{x} = 4.38$, S.D. = 0.35) and in each aspect in descending order as follows: lifestyle, Dharma practice, Buddhist culture, and traditional beliefs, traditions, and rituals, respectively.

2. The results of the comparison of opinion levels in living according to the sufficiency economy philosophy with different status in terms of sex education levels, age and occupation were found to differ significantly at .05 level. As for the average monthly income was found that there was no statistically significant difference at the .05 level.

Keywords: Buddhist principles; sufficiency economy philosophy

1. บทนำ

พระพุทธศาสนากับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเน้นให้ชุมชนพัฒนาความสามารถในการผลิตและบริโภคอย่างพอเพียง มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีความสุข เพื่อให้ชุมชนดำรงอยู่ได้ด้วยการยึดหลักความถูกต้องที่ดี ประชาชนมีกินมีใช้อย่างเพียงพอ โดยต้องไม่ทำให้ตนและผู้อื่นเดือดร้อน (อภิรักษ์ จันทะนี และชมพูนุช ช้างเจริญ, 2563, หน้า 241-250) พระพุทธศาสนามีคติความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม และวัฒนธรรม เช่น การให้ทาน รักษาศีล สวดมนต์ และปฏิบัติธรรม เพื่อให้เกิดสิ่งดี ๆ ในชีวิต (จรรย รัตนกาล, 2556)

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ยึดหลักมีภูมิปัญญาในการดำเนินชีวิตมีความสมดุล 3 ประการ คือความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ มนุษย์กับมนุษย์และวัตถุกับจิตใจ และความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดกับพุทธธรรมใน 3 ระดับ คือระดับศีลมีความระมัดระวังทางด้านกาย วาจา ใจ ระดับสมาธิและระดับปัญญา (พระธรรมรักษ์ สุวโท, 2562, หน้า 32-43)

ยุคชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) จำเป็นต้องปรับพฤติกรรมตามมาตรการของรัฐบาลเพื่อป้องกันตนเอง ชุมชน สังคม และประเทศชาติให้รอดปลอดภัยจากโรคโควิด (Covid-19) ภาวะของโรคโควิด-19 ทำให้เกิดปัญหาทางสังคมและวิกฤติทางเศรษฐกิจขึ้น ดังนั้น การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์เพื่อการแก้ไขปัญหา (อภิรักษ์ จันทะนี และชมพูนุช ช้างเจริญ, 2563, หน้า 241-250)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต โดยใช้หลักพุทธธรรมที่มีคติความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาช่วยแก้ไขปัญหา และช่วยให้การดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข โดยเลือกหมู่บ้านนาอุดม เนื่องจากหมู่บ้านนาอุดมมีศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและนับถือพระพุทธศาสนา

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหมู่บ้านนาอุดม ตำบลนิคมห้วยผึ้ง อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดกาฬสินธุ์

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหมู่บ้านนาอุดม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ชาวบ้านนาอุดม มีจำนวนทั้งสิ้น 376 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลนิคมห้วยผึ้ง อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดกาฬสินธุ์, 2565) และกลุ่มตัวอย่างจากการใช้สูตรของ Taro Yamane (ธารินทร์ ศิลปจารุ, 2563) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 194 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม มีทั้งหมด 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ตอนที่ 2 ความเข้าใจการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหมู่บ้านนาอุดม และตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

การทดสอบคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ มีขั้นตอนดังนี้ 1) นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบคุณภาพ ความถูกต้อง ความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) และเพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ โดยการหาค่า IOC หลังจากนั้นเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.50 และ 2) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (try out) กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มประชากรเป้าหมาย แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม มาหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ แอลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับที่มีคุณภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านนาอุดม และเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างของหมู่บ้านนาอุดม แล้วนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ การวิเคราะห์

ระดับความเข้าใจการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหมู่บ้านนาอุดม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหมู่บ้านนาอุดม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้วิเคราะห์ คือ สถิติทดสอบที และค่าความแปรปรวนทางเดียว

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหมู่บ้านนาอุดม 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหมู่บ้านนาอุดม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ประชากร จำนวน 376 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 194 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบที และค่าความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า

1. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ชาวบ้านนาอุดม จำแนกตามเพศ เรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ เพศหญิง จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 51.55 และเพศชาย 94 คน คิดเป็นร้อยละ 48.45 ระดับการศึกษาเรียงจากมากไปหาน้อย ระดับประถมศึกษา จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 63.92 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 23.20 และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 12.88 ตามลำดับ อายุเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ อายุระหว่าง 41-60 ปี จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 63.92 อายุมากกว่า 60 ปี จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 34.02 อายุระหว่าง 21-40 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.03 และอายุน้อยกว่า 20 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.03 ตามลำดับ อาชีพเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ เกษตรกร จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 90.76 ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 8.25 และค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.03 ตามลำดับ และรายได้เรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ รายได้น้อยกว่า 10,000 บาทต่อเดือน จำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 98.97 และรายได้ระหว่าง 10,001-20,000 บาท จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.03 ตามลำดับ

2. การนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหมู่บ้านนาอุดม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.38$, $S.D. = 0.35$) และรายด้าน โดยเรียงลำดับมากที่สุดไปหาน้อย ด้านการดำเนินชีวิต ($\bar{x} = 4.57$, $S.D. = 0.35$) ด้านการปฏิบัติธรรม ($\bar{x} = 4.50$, $S.D. = 0.46$) ด้านคติความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรมดั้งเดิม ($\bar{x} = 4.43$, $S.D. = 0.33$) และด้านวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา ($\bar{x} = 4.01$, $S.D. = 0.34$) ตามลำดับ

2.1 ด้านการดำเนินชีวิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.57$, $S.D. = 0.50$) และรายด้าน โดยการเรียงลำดับจากมากที่สุดไปน้อย ดังนี้ ด้านการเข้าร่วมเสนอโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในการประชุมประชาคมหมู่บ้าน ($\bar{x} = 4.85$,

$S.D. = 0.39$) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการเศรษฐกิจพอเพียงที่จัดขึ้นโดยวัด และหน่วยงานรัฐ ($\bar{x} = 4.84$, $S.D. = 0.42$) ด้านการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับโครงการเศรษฐกิจพอเพียง และด้านการนำแนวคิดจากโครงการเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ ($\bar{x} = 4.59$, $S.D. = 0.49$) ด้านการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{x} = 4.55$, $S.D. = 0.54$) ด้านการเข้าร่วมในการเสนอแนวทางและแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน/ตำบลตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{x} = 4.53$, $S.D. = 0.58$) ด้านการเข้าร่วมให้ประชุมให้ความเห็นชอบในโครงการเศรษฐกิจพอเพียง และกิจกรรมอื่นๆ แผนพัฒนาตำบลของหน่วยงานรัฐ ($\bar{x} = 4.51$, $S.D. = 0.58$) และด้านการเข้าร่วมในการบริจาคเงินและอุปกรณ์สนับสนุนช่วยเหลือโครงการต่างๆ ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ($\bar{x} = 4.14$, $S.D. = 0.97$) ตามลำดับ

2.2 ด้านการปฏิบัติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.50$, $S.D. = 0.46$) และรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการรักษาศีล 5 ($\bar{x} = 4.62$, $S.D. = 0.49$) ด้านการดำรงตนอยู่ในหลักพรหมวิหาร (ความรัก ความสงสาร การแสดงความยินดี และวางตนเป็นกลาง) ($\bar{x} = 4.59$, $S.D. = 0.49$) ด้านการปฏิบัติตามหลักขรവാสธรรม 4 (มีสัจจะ อดกลั้น อดทน เสียสละ) และด้านการปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุ (การให้ วาจา ไพเราะ จิตอาสาวางตนเสมอต้นเสมอปลาย) ($\bar{x} = 4.58$, $S.D. = 0.53$) ด้านการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 (ความรัก ความเพียรความเอาใจใส่ และการใช้ปัญญาไตร่ตรอง) ($\bar{x} = 4.56$, $S.D. = 0.53$)

และด้านการปฏิบัติตามหลักทฤษฎีธรรมมีกัตถะ (ความขยัน การเก็บออม คบคนดี และเลี้ยงชีพตามสมควรแก่ฐานะ) ($\bar{x} = 4.56$, S.D. = 0.50) ด้านการสวดมนต์ภาวนาการเจริญสมาธิเป็นประจำ ($\bar{x} = 4.31$, S.D. = 0.57) และด้านการมีความรู้ด้านศีล สมาธิ และปัญญาตามไตรสิกขา ($\bar{x} = 4.18$, S.D. = 0.73) ตามลำดับ

2.3 ด้านคติความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรมดั้งเดิม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.43$, S.D. = 0.33) และรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการเข้าร่วมทำบุญทอดกฐินประจำปีของหมู่บ้าน ($\bar{x} = 4.98$, S.D. = 0.14) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา และด้านการทำบุญกรวดน้ำเพื่ออุทิศส่วนกุศลแก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว ($\bar{x} = 4.97$, S.D. = 0.20) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นที่เคารพบูชาประจำปีหมู่บ้าน ($\bar{x} = 4.95$, S.D. = 0.24) ด้านการแสดงออกถึงความเชื่อเรื่องบุญ บาป และการเกิดในภพภูมิต่างๆ ด้วยการคิดดีทำดี ($\bar{x} = 4.83$, S.D. = 0.46) ด้านการทำพิธีเช่นไหว้พระภูมิ เจ้าที่ วิญญาณบรรพบุรุษเสมอ ($\bar{x} = 4.59$, S.D. = 1.10) ด้านความสนใจเกี่ยวกับพิธีแรกนาขวัญ ($\bar{x} = 4.22$, S.D. = 0.47) และด้านการทำพิธีเลี้ยงผีตาแฮกทุกปีก่อนลงทำน ($\bar{x} = 4.17$, S.D. = 0.52) ตามลำดับ

2.4 ด้านวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.02$, S.D. = 0.34) และรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการร่วมบริจาคทำบุญในกิจกรรมทางศาสนาหรือบุญประเพณีทุกครั้ง ($\bar{x} = 4.69$, S.D. = 0.46) ด้านการเข้าร่วมพิธีทางศาสนาหรือบุญ

ประเพณีทุกครั้ง ($\bar{x} = 4.68$, S.D. = 0.47) ด้านการนิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์ เมื่อแต่งงานหรือขึ้นบ้านใหม่ ($\bar{x} = 4.62$, S.D. = 0.54) ด้านการให้บุตรหลานบรรพชาอุปสมบทศึกษาเล่าเรียนหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ($\bar{x} = 4.59$, S.D. = 0.56) ด้านการถวายทาน รักษาศีล และสวดมนต์ในวันสำคัญทางศาสนาหรือวันพระ ($\bar{x} = 4.57$, S.D. = 0.56) ด้านการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ญาติที่เสียชีวิต ($\bar{x} = 4.23$, S.D. = 0.78) ด้านการทำบุญใส่บาตรทุกวัน ($\bar{x} = 4.12$, S.D. = 0.33) และด้านการนิยมจัดงานศพที่วัด ($\bar{x} = 4.01$, S.D. = 0.10) ตามลำดับ

3. การนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหมู่บ้านนาอุดม โดยจำแนกเพศ ระดับการศึกษา อายุ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน สรุปได้ดังนี้

3.1 ชาวบ้านนาอุดม เพศชายกับหญิง มีการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และรายด้านพบว่าด้านการดำเนินชีวิต ด้านการปฏิบัติธรรม ด้านวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา และด้านคติความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรมดั้งเดิม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.2 ระดับการศึกษาของชาวบ้านนาอุดมมีการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในภาพรวมแตกต่างกัน และรายด้านพบว่า ด้านการดำเนินชีวิต ด้านการปฏิบัติธรรม ด้านวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา และด้านคติความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรม

ดั้งเดิม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 อายุของชาวบ้านนาอุดมมีการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในภาพรวมแตกต่างกันและรายด้านพบว่า ด้านการดำเนินชีวิต ด้านการปฏิบัติธรรม ด้านวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา และด้านคติความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรมดั้งเดิม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.4 อาชีพของชาวบ้านนาอุดมมีการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในภาพรวมแตกต่างกันและรายด้านพบว่า ด้านการดำเนินชีวิต ด้านการปฏิบัติธรรม และด้านวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านคติความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรมดั้งเดิม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.5 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของชาวบ้านนาอุดมมีการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และรายด้านพบว่า ด้านการดำเนินชีวิต ด้านการปฏิบัติธรรม และด้านคติความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรมดั้งเดิม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับ

หมู่บ้านนาอุดม

1. ผลการวิเคราะห์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยแยกประเด็นอภิปรายในแต่ละรายด้านดังนี้

1.1 ด้านการดำเนินชีวิตโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งกลุ่มตัวอย่างชาวบ้านนาอุดมมีระดับความคิดเห็นสูงสุดคือ ด้านการเข้าร่วมเสนอโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในการประชุมประชาคมหมู่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจรูญ รัตนกุล (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมและแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอยู่ร่วมกันของประชาชนในพื้นที่ตำบลสามัคคี อำเภอกุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า การเข้าร่วมเสนอโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในการประชุมประชาคมหมู่บ้านอยู่ในระดับปานกลาง

1.2 ด้านการปฏิบัติธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งกลุ่มตัวอย่างชาวบ้านนาอุดม มีระดับความคิดเห็นสูงสุดคือ ด้านการรักษาศีล 5 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจรูญ รัตนกุล (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมและแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอยู่ร่วมกันของประชาชนในพื้นที่ตำบลสามัคคี อำเภอกุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ด้านการรักษาศีล 5 เป็นนิตยสมาธิอยู่ในระดับปานกลาง

1.3 ด้านคติความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรมดั้งเดิม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งกลุ่มตัวอย่างชาวบ้านนาอุดมมีระดับความคิดเห็นสูงสุดคือ ด้านการเข้าร่วมทำบุญทอดกฐินประจำปีของหมู่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจรูญ รัตนกุล (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประยุกต์

หลักพุทธธรรมและแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอยู่ร่วมกันของประชาชนในพื้นที่ตำบลสามบัณฑิต อำเภอกุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าการทำบุญประจำปีของหมู่บ้านอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งกลุ่มตัวอย่างชาวบ้านนาอุดมมีระดับความคิดเห็นสูงสุดคือ ด้านการร่วมบริจาคทำบุญในกิจกรรมทางศาสนา หรือบุญประเพณีทุกครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจรูญ รัตนกุล (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมและแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอยู่ร่วมกันของประชาชนในพื้นที่ตำบลสามบัณฑิต อำเภอกุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาหรือบุญประเพณีทุกครั้งมีการร่วมบริจาคทำบุญอยู่ในระดับมาก

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ภาครัฐ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดบริการวิชาการเรื่องการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงวิถีพุทธมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

1.2 ชาวบ้านนาอุดมควรให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ศรัทธาความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรม วัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับเทศกาล งานบุญ และวันสำคัญทางพระพุทธ

ศาสนา เพื่อให้ชาวบ้านอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

1.3 ชาวบ้านนาอุดมควรให้ความสำคัญกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตให้มากขึ้น เพื่อการอยู่ร่วมกันของชาวบ้านอย่างมีความสุข

2. ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยต่อไป

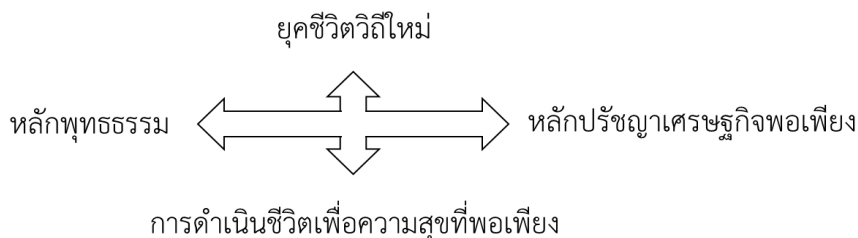
2.1 ควรศึกษาการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนอื่นๆ ที่อยู่ในพื้นที่ข้างเคียงของจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อนำมาเปรียบเทียบผลการวิจัยและเพื่อการนำไปปรับใช้กับการพัฒนาชุมชนต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.3 ควรมีการศึกษารายละเอียดเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

ยุคชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ควรนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อความสุขที่พอเพียง ซึ่งเป็นรากฐานของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว อยู่บนเงื่อนไขความรู้และคุณธรรม นอกจากนี้หลักพุทธธรรมยังมีศรัทธาความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาอีกด้วย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- จรรยา รัตนกาล. (2556). การประยุกต์หลักพุทธธรรมและแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอยู่ร่วมกันของประชาชนในพื้นที่ตำบลสามัคคี อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: กองทุนสนับสนุนการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ธำนิษฐ์ ศิลป์จารุ. (2563). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS. (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพฯ: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- พระขรรค์ชัย สุวโทฒ. (2562). หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพุทธกับการพัฒนาองค์กร. วารสารปรัชญาปริทรรศน์, 24(2), 32-43.
- องค์การบริหารส่วนตำบลนิคมห้วยผึ้ง อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดกาฬสินธุ์ (2565). ข้อมูลพื้นฐาน. เข้าถึงได้จาก www.nikhomhuaiphung.go.th
- อภิรักษ์ จันทะนี และชมพูนุช ช้างเจริญ. (2563). พระพุทธศาสนากับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์, 22(2), 241-250.

การยึดมั่นผูกพันในงานและหนุนเสริมขับเคลื่อนหุ้นส่วนทางสังคม เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศ Work Engagement and Social Partner Support for Smog Problem Solving and Preventing in Chiang Mai Province

แสงดาว กองใจ, สมคิด แก้วทิพย์, เฉลิมชัย ปัญญาดี, บงกชมาศ เอกเอี่ยม
Saengdao Kongjai, Somkit Keawtip, Chalermchai Panyadee and Bongkochmas Ekiem
วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
School of Administrative Studies, Maejo University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: starkongjai@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการยึดมั่นผูกพันในงานป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศของหุ้นส่วนทางสังคม เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศจังหวัดเชียงใหม่ และ 2) ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการยึดมั่นผูกพันในงานป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศของสมาชิกหุ้นส่วนทางสังคมจังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ ตัวแทนหรือผู้นำกลุ่มจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้เรื่องมลพิษทางอากาศและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 257 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม โดยใช้การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า

1. การยึดมั่นผูกพันในงานป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศของหุ้นส่วนทางสังคม เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศจังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.62$) เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ความกระตือรือร้นในการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศ ($\bar{x} = 2.69$) การอุทิศให้กับงานป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศ ($\bar{x} = 2.67$) การจดจ่อใส่ใจในการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศ ($\bar{x} = 2.40$)
2. ปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อการยึดมั่นผูกพันในงานป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศของสมาชิกหุ้นส่วนทางสังคมจังหวัดเชียงใหม่ เรียงลำดับปัจจัยที่สัมพันธ์จากมากไปหาน้อย คือ 1) ปัจจัยทางจิตวิทยามีตัวแปรที่มีอิทธิพล 4 ตัวแปรคือ (1) แรงจูงใจในการเข้าร่วมกลุ่มหุ้นส่วนทางสังคม (2) ทักษะคิดต่อการดำเนินงาน

*ได้รับบทความ: 31 มกราคม 2565; แก้ไขบทความ: 4 กรกฎาคม 2565; ตอรับตีพิมพ์: 24 กันยายน 2565
Received: January 31, 2022; Revised: July 4, 2022; Accepted: September 24, 2022

ของหุ้นส่วนทางสังคม (3) ความรู้เกี่ยวกับฝุ่นควัน (4) ประสบการณ์การเรียนรู้ฯ เรียงตามลำดับจากค่าอิทธิพลเชิงสาเหตุมากไปหาน้อย คือ 0.413, 0.233, 0.128 และ 0.012

คำสำคัญ: การยึดมั่นผูกพันในงาน; หุ้นส่วนทางสังคม; การป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นควันจังหวัดเชียงใหม่

Abstract

This quantitative study was conducted to investigating: 1) work engagement and social partner support for smog problem solving and preventing in Chiang Mai province and 2) factors having a relationship with work engagement and social partner support for smog problem solving and preventing in Chiang Mai province. The sample group consisted of 257 who were knowledgeable about smog and local administrative organization in Chiang Mai province. In the other words, they were representatives of civil society as well as public and private sectors obtained by purposive sampling. A set of questionnaires was used for data collection and analyzed by using multiple regression.

Results of the study revealed that:

1. The respondents had a high level of work engagement and social partner support for smog problem solving and preventing ($\bar{x} = 2.62$). This was in terms of the following: 1) enthusiasm in smog problem solving and preventing ($\bar{x} = 2.69$); 2) dedication to work on smog problem solving and preventing ($\bar{x} = 2.67$); and 3) attention in smog problem solving and preventing, respectively.

2. Psychological factors had a relationship with work engagement and social partner of the respondents which included 4 variables: 1) motivation to join the social partner group; 2) attitude towards social partner operation; 3) knowledge about smog; and 4) learning experience 0.413, 0.233, 0.128, and 0.012, respectively.

Keywords: Work engagement; Social partner; Smog problem solving and preventing in Chiang Mai province

1. บทนำ

ปัญหาฝุ่นควันภาคเหนือของประเทศไทยเกิดขึ้นมานับ 10 ปี ส่วนใหญ่พบในพื้นที่ 9 จังหวัดภาคเหนือตอนบน โดยเฉพาะจังหวัดเชียงใหม่พบ

มาก จากรายงานของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (2563) สถานการณ์ฝุ่นควันภาคเหนือตั้งแต่ปี 2558-2563 พบค่าฝุ่นควันสูงเกินค่ามาตรฐาน ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์-เมษายน ทำให้

ส่งผลกระทบ ทั้งด้านสุขภาพอนามัย เศรษฐกิจ การท่องเที่ยว และการจราจร ปัญหาฝุ่นควันของ จังหวัดเชียงใหม่ มีหลายสาเหตุมาจากปัจจัยหลัก ได้แก่ สภาพภูมิประเทศ ปัญหาสภาพภูมิอากาศ ปัญหาในเขตป่า การเผาในที่โล่ง การคมนาคมขนส่ง การก่อสร้าง และโรงงานอุตสาหกรรม

ที่ผ่านมาภาครัฐบาลได้เข้ามาเร่งแก้ไข ปัญหาฝุ่นควัน และได้บรรจุการป้องกันและแก้ไข ปัญหาฝุ่นควัน ไว้ในแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2558-2577 แต่ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่า ที่ควร เพราะเน้นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุมากกว่า ต้นเหตุ ไม่มีนโยบายในการป้องกันและแก้ไขปัญห ฝุ่นควันที่ชัดเจน ซึ่งได้แต่ออกมาตรการกฎหมาย หนังสือสั่งการ รวมถึงมาตรการห้ามเผา หน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชนขาดการบริหารงานแบบ บูรณาการร่วมกัน อีกทั้งไม่มีหน่วยงานเจ้าภาพและ หน่วยงานประสานงาน ที่จะมากำหนดความเป็น เอกภาพทางนโยบายในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาฝุ่นควันอย่างเป็นระบบ ขาดความต่อเนื่อง ในการทำงาน ทั้งนี้ปัญหาฝุ่นควันเป็นการทำงาน แบบรวมศูนย์อำนาจสั่งการ ส่งผลให้การแก้ปัญหา ไม่เป็นเอกภาพต่างฝ่ายต่างทำ การดำเนินการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นควันที่ผ่านมา จังหวัด เชียงใหม่ ได้พยายามบูรณาการร่วมมือ แต่ก็ยัง ไม่เพียงพอต่อการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ ระหว่างหน่วยงานในภาครัฐและภาคองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนั้นยังขาดระบบในการติดตาม งานระหว่างองค์กรและการประเมินผลในโครงการ รวมถึงความไม่คล่องตัวในการดำเนินงาน อันเนื่อง มาจากกระเปาะทางราชการของ

การเป็นหุ้นส่วน (partnership) เป็น แนวคิดการบริหารจัดการร่วมสมัย และมักนำไปใช้ใน ระบบราชการสมัยใหม่ที่สามารถสร้างประโยชน์ให้ กับองค์กรภายใต้แนวคิดที่ต่างฝ่ายต่างได้ ทำให้เกิด การประหยัดงบประมาณระหว่างภาครัฐและภาค เอกชน การปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพของ การจัดการสาธารณะ การลดความเสี่ยง และการมี ส่วนร่วมของประชาชน แนวคิดนี้นำมาใช้ในหลาย กิจกรรมสาธารณะระดับโลก โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อลดค่าใช้จ่ายและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน รวมถึงการเพิ่มความรับผิดชอบต่อทางสังคมและ สิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องแนวทาง การแก้ปัญหาฝุ่นควันสำหรับจังหวัดเชียงใหม่ของ ญัฐกร วิทิตานนท์ (2555) และโครงการวิจัยสร้าง ความเข้มแข็งแก่ชุมชนในการแก้ปัญหาวิกฤต ฝุ่นควัน คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งได้เสนอแนวทางการ แก้ไขปัญหาทั้งในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ ความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาฝุ่นควันของเมือง เชียงใหม่

ความยึดมั่นผูกพันในงานทำให้บุคลากร เกิดทัศนคติเชิงบวก มีความสุขและมีความ กระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน สามารถที่จะสร้าง ผลงานออกมาได้เป็นอย่างดี ที่แสดงถึงลักษณะ ความกระตือรือร้นในการทำงาน การอุทิศ พุ่่มเท พลังกาย พลังใจ พลังปัญญา ให้กับงานมีความ เป็นอันหนึ่งอันเดียวและสิ้นไหลในการทำงานเป็น แนวคิดการบริหารจัดการองค์กรสมัยใหม่ และเป็น สภาวะจิตใจในทางบวกที่ทำให้งานบรรลุผลตาม เป้าหมาย โดยแสดงออกถึงการมีพลัง ความทุ่มเท

การมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยความกระตือรือร้นและความพยายามอย่างมุ่งมั่น

ความยึดมั่นผูกพันในการแก้ไขปัญหาฝุ่นควันที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแนวคิดที่มีรากฐานมาจากแนวคิดความยึดมั่นผูกพันของชอยฟีลี (Schaufeli et al., 2002, pp. 71-92) เป็นการศึกษาสภาวะจิตใจของประชาชนที่เป็นสมาชิกหุ้นส่วนทางสังคม ทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ซึ่งแสดงออกได้ใน 3 ลักษณะ คือ 1) ความกระตือรือร้น 2) การอุทิศตนให้กับงาน 3) การจดจ่อใส่ใจ โดยศึกษาถึงตัวแปรปัจจัยสาเหตุที่เกี่ยวข้องของการเป็นสมาชิกหุ้นส่วนทางสังคม ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาย่างครอบคลุมทั้งปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยทางจิตวิทยา

ดังนั้นสมาชิกหุ้นส่วนทางสังคมจึงจำเป็นต้องมีความยึดมั่นผูกพันในการทำงาน เพื่อให้พวกเขาได้ปฏิบัติงานในหน้าที่ได้อย่างเต็มความสามารถ ซึ่งจะทำให้เกิดแรงจูงใจที่จะทำงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นควันต่อไปในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการยึดมั่นผูกพันในงานป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นควันของหุ้นส่วนทางสังคมเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นควันจังหวัดเชียงใหม่

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการยึดมั่นผูกพันในงานป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นควัน

ของสมาชิกหุ้นส่วนทางสังคมจังหวัดเชียงใหม่

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่ในการศึกษา คือ จังหวัดเชียงใหม่ ประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ผู้นำท้องถิ่น ข้าราชการเจ้าหน้าที่ นักวิชาการ หรือผู้เชี่ยวชาญและบุคคลสำคัญในองค์กรผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจากองค์กรภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม ที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นควันจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งการกำหนดขนาดตัวอย่างจะสูตรคำนวณของ Yamane (1973, p. 285) โดยกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร สมาชิกสภาฯ และข้าราชการเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ พนักงานเทศบาลตำบล และพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ องค์กรเอกชน องค์กรภาคประชาสังคม ภาคีเครือข่ายและประชาชนทั่วไปในจังหวัดเชียงใหม่

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม จำนวน 257 คน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบคำถามการวิจัยให้มีความครอบคลุมกับประเด็นที่ต้องการตามวัตถุประสงค์มากที่สุด การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยได้ทำการทดสอบค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา มีค่าเท่ากับ 0.98 แสดงว่า ในภาพรวมการวิจัยในครั้งนี้มีความเชื่อมั่นสูงมาก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลแบบถดถอยพหุคูณ (multiple regressions analysis)

4. สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยลักษณะบุคลากรของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 257 เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 49.8 เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 50.2 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.7 มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 49.8 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 50.2 มีอาชีพข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจจำนวน คิดเป็นร้อยละ 33.9 มีรายได้โดยเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 10,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 42.4 จากการ

พิจารณาดูข้อมูลโดยรวม จะสังเกตเห็นได้ว่า สมาชิกหุ้นส่วนทางสังคมที่ทำงานเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นควันมีทั้งชายและหญิง ในสัดส่วนเท่าๆกันซึ่งอยู่ในกลุ่มวัยกลางคน และเป็นวัยทำงาน เป็นกลุ่มคนชั้นกลางที่ทำงานใช้สมองมากกว่าใช้แรงงาน ซึ่งทำงานเป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นส่วนใหญ่

1. ผลการยึดมั่นผูกพันในงานป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นควันของหุ้นส่วนทางสังคมเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นควันจังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นการยึดมั่นผูกพันในงานป้องกันฯ

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	Std.	แปลผล
1. การยึดมั่นผูกพันในงานป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นควัน จังหวัดเชียงใหม่	2.62	0.57	มาก
2. ความกระตือรือร้นในการป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นควัน	2.69	0.54	มาก
3. การอุทิศให้กับงานป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นควัน	2.67	0.55	มาก
4. การจดจ่อใส่ใจในการป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นควัน	2.40	0.67	มาก

จากตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นการยึดมั่นผูกพันในงานป้องกันฯ อยู่ในระดับระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 2.62 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ความกระตือรือร้นในการป้องกันฯ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 2.69 รองลงมา คือ ด้านการอุทิศให้กับงานป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นควัน

อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 2.67 และค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการจดจ่อใส่ใจในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ฝุ่นควัน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 2.40 ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการยึดมั่นผูกพันในงานป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นควันของสมาชิกหุ้นส่วนทางสังคมจังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ของปัจจัยทางจิตวิทยา ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการยืมนั้นผูกพันในงานป้องกันฯ

ตัวแปร	ค่าสถิติทดสอบ			
	B	Beta	t	Sig. T
ค่าคงที่ (Constant)	1.831	-	9.472	0.000
แรงจูงใจในการเข้าร่วมกลุ่มฯ	0.366	0.413	5.930	0.000
ทัศนคติต่อการดำเนินงานฯ	0.217	0.233	3.377	0.001
ความรู้เกี่ยวกับฝุ่นควัน	0.295	0.137	2.681	0.008
ประสบการณ์การเรียนรู้ฯ	0.227	0.128	2.540	0.012
$R = 0.613$ $R^2 = 0.375$ $F = 6.449$ $p < .05$				

จากตารางที่ 2 สามารถอธิบายผลการวิเคราะห์ ดังนี้

1) เมื่อพิจารณาค่าสถิติ R เท่ากับ 0.613 แปลว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม ร้อยละ 61.30 และค่าสถิติ $R^2 = 0.375$ ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามได้ร้อยละ 37.50 ส่วน Sig.F เท่ากับ 0.000 แสดงว่า ตัวแปรอิสระมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05

2) เมื่อพิจารณาค่าของตัวแปรอิสระทุกตัว พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.000 ถึง 0.012 คือ 0.000, 0.000, 0.001, 0.008 และ 0.012 ตามลำดับ ซึ่งน้อยกว่า 0.05 แสดงว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวส่งผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 93 ถึง 99

3. ปัจจัยจิตวิทยาสัมพันธ์กับการยืมนั้นผูกพันในงานป้องกันฯ เรียงตามลำดับจากค่าอิทธิพลเชิงสาเหตุมากไปหาน้อยคือ แรงจูงใจใน

การเข้าร่วมกลุ่มหุ้นส่วนทางสังคม ทัศนคติต่อการดำเนินงานของหุ้นส่วนทางสังคม ความรู้เกี่ยวกับฝุ่นควัน และประสบการณ์การเรียนรู้ฯ โดยมีอิทธิพลเชิงสาเหตุเท่ากับ 0.413, 0.233, 0.13 และ 0.128 ดังนี้

1) ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมแก้ปัญหาฝุ่นควันทำให้เกิดแรงจูงใจในการเข้าร่วมกลุ่มหุ้นส่วนทางสังคมฯ เพราะได้มีการพบปะกับเพื่อนร่วมงาน และร่วมระดมสมองในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงาน อีกทั้งบุคคลที่มีแรงจูงใจทางบวก สามารถเผชิญกับปัญหา จนผ่านพ้นไปด้วยดี และความตั้งใจที่แน่วแน่เป็นการแก้ปัญหาฝุ่นควันอย่างยั่งยืน คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x} = 2.32$)

2) ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกหุ้นส่วนทางสังคมต้องทัศนคติที่ดีมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม มีเป้าหมายที่แน่นอนชัดเจน มีความจริงใจ โดยไม่มีผลประโยชน์แอบแฝง ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้น และเชื่อว่าหุ้นส่วนทางสังคมสามารถแก้

ปัญหาฝุ่นควันได้ คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x} = 2.53$)

3) ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกหุ้นส่วนทางสังคมมีความรู้เกี่ยวกับฝุ่นควันอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งปัญหา สาเหตุ ผลกระทบ การป้องกันตัว รวมถึงวิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นควันทั้งในปัจจุบันและในอนาคต คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x} = 2.00$)

4) ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกหุ้นส่วนทางสังคมมีส่วนร่วมในกิจกรรม และมีประสบการณ์การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมทั้งได้เข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับงานแก้ไขปัญหาฝุ่นควันทั้งในหน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอก คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x} = 1.98$)

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้างต้นทำให้สามารถสังเคราะห์ การยึดมั่นผูกพันในงาน และหนุนเสริมขับเคลื่อนหุ้นส่วนทางสังคมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นควันจังหวัดเชียงใหม่ดังต่อไปนี้

1. การยึดมั่นผูกพันในงานป้องกันพบว่าประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้สมาชิกหุ้นส่วนทางสังคมมีระดับการยึดมั่นผูกพันในงานป้องกัน อยู่ในระดับมาก มีความกระตือรือร้น ความมุ่งมั่น ขณะทำงานป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นควันแม้ว่างานจะมีความยากลำบาก ส่วนในด้าน การอุทิศให้กับงานป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นควันพบว่า หุ้นส่วนทางสังคมมีความเห็นว่า งานแก้ไขปัญหาฝุ่นควันมีคุณค่า มีความสำคัญและมีความท้าทาย ทั้งนี้ยังพบว่า สมาชิกที่ปฏิบัติงานมีแรงจูงใจทางบวกที่ทำงานนี้ต่อไป ซึ่งการยึดมั่นผูกพันในการแก้ไขปัญหาฝุ่นควันที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแนวคิดที่มีรากฐานมาจากแนวคิดความยึดมั่น

ผูกพันของชอยฟีลี (Schaufeli et al., 2002, pp. 71-92)

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการยึดมั่นผูกพันในงานป้องกัน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการทางสถิติที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ได้แก่ลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยทางจิตวิทยา ที่ส่งผลต่อการยึดมั่นผูกพันในงานป้องกันว่าปัจจัยใดบ้างที่สามารถพยากรณ์หรือทำนาย ซึ่งเป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อการยึดมั่นผูกพันในงานป้องกัน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการพิจารณาตัวแปรตาม คือ การยึดมั่นผูกพันในงานป้องกันแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านความกระตือรือร้น ด้านการอุทิศให้กับงาน และด้านการจดจ่อใส่ใจ

2.1 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลที่สัมพันธ์ต่อการยึดมั่นผูกพันในงานป้องกัน อยู่ในระดับน้อยที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของปัญจมาส ทริชานนท์ (2555) ปัจจัยพหุระดับที่ส่งผลต่อความยึดมั่นผูกพันในงานของเจ้าหน้าที่องค์กรไม่แสวงหาผลกำไรที่ปฏิบัติงานด้านเอดส์ พบว่า ปัจจัยบุคคล ได้แก่ ทุนพลังใจทางบวกมีอิทธิพลทางบวกต่อความยึดมั่นผูกพันในงานของเจ้าหน้าที่องค์กรไม่แสวงหาผลกำไรที่ปฏิบัติงานด้านเอดส์ ในขณะที่ความต้องการจากงานและการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงานมีอิทธิพลทางลบต่อความยึดมั่นผูกพันในงาน

2.2 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ ปัจจัยทางจิตวิทยา ที่สัมพันธ์ต่อการยึดมั่นผูกพันในงานป้องกัน อยู่ในระดับน้อย ซึ่งมีความสัมพันธ์

ต่อการยึดมั่นผูกพันในงาน ร้อยละ 37.50 มีตัวแปรที่มีอิทธิพล 4 ตัวแปรคือ 1) แรงจูงใจในการเข้าร่วมกลุ่มหุ้นส่วนทางสังคม 2) ทักษะคิดต่อการดำเนินงานของหุ้นส่วนทางสังคม 3) ความรู้เกี่ยวกับฝุ่นควัน 4) ประสบการณ์การเรียนรู้เรื่องการป้องกันและแก้ปัญหาฝุ่นควัน และสอดคล้องกับงานของฐานธินทร์ หาญเกียรติวงศ์ และคณะ (2560, หน้า 41-35) เครือข่ายการป้องกันปัญหาฝุ่นควันในเขตภาคเหนือตอนบน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยและเงื่อนไขในการเกิดเครือข่าย ได้แก่ ทุนทางสังคม เครือข่ายและปฏิสัมพันธ์การบริหารจัดการในเครือข่าย

สรุปการวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการยึดมั่นผูกพันในงานป้องกันฯ ควรส่งเสริมสร้างการยึดมั่นผูกพันในงานป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษฝุ่นควันร่วมกันทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม โดยการแสดงออกใน 3 ลักษณะ คือ ความกระตือรือร้น การอุทิศตนให้กับงาน และการจดจ่อใส่ใจในการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษฝุ่นควัน เพราะแนวคิดการยึดมั่นผูกพันในงานนี้เป็นแนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจทางบวก เมื่อมีอยู่ในตัวบุคคลแล้วจะนำมาซึ่งความสำเร็จ โดยความยึดมั่นผูกพันในการทำงานยังเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้บุคคลสามารถเผชิญกับปัญหาในการทำงานภายใต้แรงกดดันและความตึงเครียดได้ดี ดังนั้นบุคลากรจึงจำเป็นต้องมีคุณลักษณะของความยึดมั่นผูกพันในการทำงาน ทั้งนี้ควรสนับสนุนและส่งเสริมการแก้ปัญหาปัจจัยทางจิตวิทยาซึ่งมีต่อผลสัมฤทธิ์ต่อการยึดมั่นผูกพันในงานป้องกันฯ มากที่สุด ดังนี้ 1) แรงจูงใจในการเข้าร่วมกลุ่มหุ้นส่วนทางสังคม 2) ทักษะคิดต่อการดำเนินงานของหุ้นส่วนทางสังคม 3)

ความรู้เกี่ยวกับฝุ่นควัน 4) ประสบการณ์การเรียนรู้เรื่องการป้องกันและแก้ปัญหาฝุ่นควันเพราะปัจจัยทางจิตวิทยาเป็นการแก้ปัญหาที่ตัวบุคคลซึ่งสามารถทำได้ง่ายกว่าปัจจัยทางสังคม อันเนื่องมาจากปัจจัยทางสังคม มีระบบโครงสร้าง สายงาน ปฏิบัติที่ยุ่งยากซับซ้อน รวมไปถึงระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับ ที่เกี่ยยากและต้องใช้เวลา อีกทั้งปัญหาฝุ่นควันเป็นปัญหาที่ซับซ้อน มีตัวแปร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมากมาย วิธีแก้ปัญหาก็ต้องอาศัยผู้นำที่จะต้องมองสภาพการณ์ปัญหาในเชิงยุทธศาสตร์โดยรวม ไม่ใช่แก้ปัญหาแบบ ตาบอดคลำช้าง ที่สำคัญที่สุดควรมีการบูรณาการร่วมกับทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม รวมถึงหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษฝุ่นควันจังหวัดเชียงใหม่ โดยการหนุนเสริมและขับเคลื่อนหุ้นส่วน เพราะแนวคิดหุ้นส่วนทางสังคมทำให้ประหยดงบประมาณระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน การปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการสาธารณะ การลดความเสี่ยง มีการยึดหลัก ธรรมาภิบาลและความโปร่งใสในการตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชน ข้อดีคือมุ่งประหยัดและลดงบประมาณของภาครัฐในการจัดการบริการสาธารณะ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดค่าใช้จ่ายและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน รวมถึงการเพิ่มความรับผิดชอบทางสังคมและสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐกร วิทิตานนท์ (2555) เรื่องแนวทางการแก้ปัญหาฝุ่นควันสำหรับจังหวัดเชียงใหม่และโครงการวิจัยสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนในการแก้ปัญหาวิกฤตฝุ่นควัน คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ (2554) ได้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาทั้งในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาฝุ่นควันของเมืองเชียงใหม่ ทั้งนี้ตัวขับเคลื่อนสำคัญในการแก้ปัญหาฝุ่นควัน ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 210 แห่ง

ปัญหาฝุ่นควันของจังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่เกิดจากพฤติกรรมของมนุษย์ ส่วนมากจะเป็นการเผาทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ เช่น การเผาพื้นที่ภาคเกษตร เผาขยะ เผาเพื่อหาของป่า ไฟป่า ทั้งนี้การแก้ไขปัญหาฝุ่นควันจังหวัดเชียงใหม่สามารถใช้แนวคิดการยึดมั่นในงาน เพราะในปัจจุบันความยึดมั่นผูกพันในการทำงานเป็นคุณลักษณะสำคัญในการทำงาน ซึ่งเป็นแนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจทางบวกเมื่อมีอยู่ในตัวบุคคลแล้วจะนำมาซึ่งความสำเร็จโดยความยึดมั่นผูกพันในการทำงานยังเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้บุคคลสามารถเผชิญกับปัญหาในการทำงานภายใต้แรงกดดันและความตึงเครียดได้ดี ดังนั้นบุคลากรจึงจำเป็นต้องมีคุณลักษณะของความยึดมั่นผูกพันในการทำงาน เพื่อเป็นตัวชี้ให้เห็นว่าบุคคลนั้นจะทำงานได้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ และแนวคิดหุ่นส่วนทางสังคม เพราะเป็นแนวคิดสมัยใหม่ และสร้างประโยชน์ให้กับองค์กรภายใต้แนวคิดที่ต่างฝ่ายต่างได้ ตามหลักแนวคิดการบริหารเพื่อให้หุ่นส่วนต่างๆ สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ในกาแก้ปัญหาฝุ่นควันจังหวัดเชียงใหม่ ด้วยเหตุนี้สมาชิกหุ่นส่วนทางสังคมจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความยึดมั่นผูกพันในการทำงาน เพื่อให้พวกเขาได้ปฏิบัติงาน

ในหน้าที่ได้อย่างเต็มความสามารถ ซึ่งจะทำให้เกิดแรงจูงใจที่จะทำงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นควันต่อไปในอนาคต

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

1.1 ควรสร้างความตื่นตัว และความตระหนัก ของประชาชนต่อผลกระทบของปัญหาฝุ่นควันสร้างความยึดมั่นผูกพันในงานป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นควัน โดยการนำหลักสูตรความรู้เรื่องฝุ่นควันเข้าไปสอนให้กับเด็กนักเรียน นักศึกษาในสถาบันการศึกษา เพื่อเป็นการปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกที่ดีให้กับเด็กและเยาวชน

1.2 จังหวัดเชียงใหม่ มีการบริหารจัดการด้านทรัพยากรบุคคล ให้มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นควัน โดยเฉพาะผู้นำและผู้บริหาร ต้องมีการส่งเสริมการยึดมั่นผูกพันในงานป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นควันให้กับเจ้าหน้าที่ที่สำคัญที่สุดภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ต้องมีความสามัคคีรวมพลังเป็นหนึ่งเดียว รวมถึงต้องมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงานเพื่อจะได้เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นต่อไป

1.3 ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้ประกอบการ ในจังหวัดเชียงใหม่ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาฝุ่นควัน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อระดมความคิดไปสู่การแก้ไขปัญหา และการพัฒนาระบบเศรษฐกิจร่วมกัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

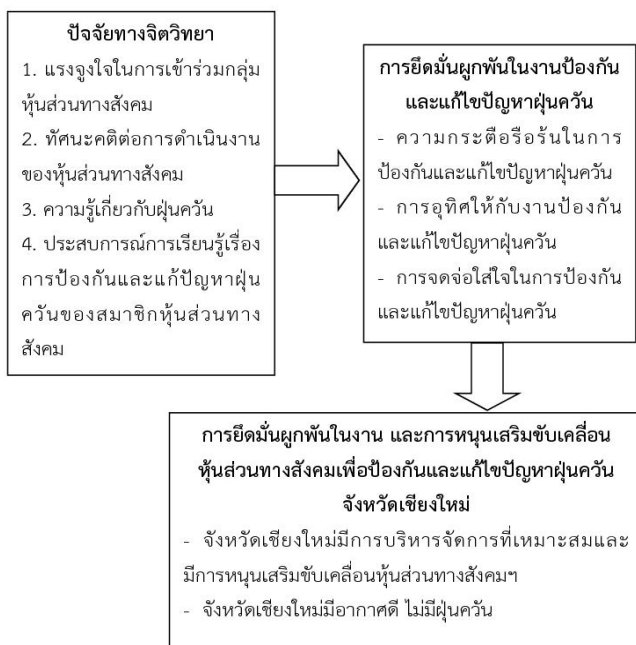
2.1 การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า ปัจจัยทางด้านจิตวิทยามีผลต่อการยึดมั่นผูกพันในงานป้องกันและแก้ไขปัญหาคัญของสมาชิกหุ้นส่วนทางสังคมจังหวัดเชียงใหม่และยังพบว่า อิทธิพลทางการเมืองมีผลอย่างมาก ในการบริหารจัดการ และการกำหนดนโยบายเพื่อขับเคลื่อนงานป้องกันและแก้ไขปัญหาคัญ จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.2 สร้างกระบวนการเป็นหุ้นส่วนทางสังคม จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางสังคมทุกภาคส่วน ทั้งจากภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม ภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่ โดยอาศัยความร่วมมือจากประชาชนที่อาศัยในแต่ละพื้นที่ จนกลายเป็นข้อตกลงที่ยอมรับ และยึดมั่นผูกพัน มีลักษณะเป็นคำมั่นสัญญาในการปฏิบัติเพื่อการแก้ไขปัญหาคัญร่วมกัน

2.3 เนื่องจากปัญหาคัญส่วนหนึ่งเป็นปัญหาคัญที่มาจากประเทศเพื่อนบ้านที่อยู่ใกล้เคียง เช่น พม่า ลาว กัมพูชา ดังนั้น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคเหนือควรร่วมมือกันแก้ปัญหาปัญหาคัญจากประเทศรอบข้างเพื่อที่จะมีอำนาจต่อรองในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคัญในระดับอาเซียน

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย คือ ระเบียบการยึดมั่นผูกพันในงานป้องกันและแก้ไขปัญหาคัญของหุ้นส่วนทางสังคมเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาคัญจังหวัดเชียงใหม่ และปัจจัยที่สัมพันธ์กับการยึดมั่นผูกพันในงานป้องกันและแก้ไขปัญหาคัญของสมาชิกหุ้นส่วนทางสังคมจังหวัดเชียงใหม่ มาเป็นกรอบแนวทางองค์ความรู้ใหม่ที่ได้ร่วางภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. (2563). รายงานการเกิดไฟป่าและจุดความร้อนของแต่ละภาคในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2554). โครงการสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนในการแก้ไขปัญหาวิกฤตหมอกควัน กิจกรรมศึกษาวิจัยทางเลือกในการแก้ไขปัญหาหมอกควัน และการพัฒนาเครือข่ายการเฝ้าระวังในพื้นที่แอ่งจังหวัดเชียงใหม่. (รายงานการวิจัย). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ฐานรินทร์ หาญเกียรติวงศ์ และคณะ. (2560). เครือข่ายการป้องกันปัญหาหมอกควันในเขตภาคเหนือตอนบน. วารสารชุมชนจิตตาสังคมศาสตร์, 7(3), 41-53.
- ณัฐกร วิฑิตานนท์. (2555). แนวทางการแก้ปัญหาฝุ่นควันสำหรับจังหวัดเชียงใหม่ และโครงการวิจัยสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน ในการแก้ปัญหาวิกฤต หมอกควัน คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปัญญาส ทวีตานนท์. (2555). ปัจจัยทุกระดับที่ส่งผลต่อความมั่นคงผูกพันในงานของเจ้าหน้าที่องค์การไม่แสวงหาผลกำไรที่ปฏิบัติงานด้านเอดส์. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Schaufeli, W. B., Salanova, M., González-romá, V. & Bakker, A. B. (2002). The Measurement of Engagement and Burnout: A Two Sample Confirmatory Factor Analytic Approach. *Journal of Happiness Studies*, 3(1), 71-92.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd Ed). New York: Harper and Row.

**แนวทางการพัฒนากิจกรรมลูกเสือให้เป็นเลิศของผู้บริหาร
โรงเรียนวัดนครเนื่องเขต (ศรีไพจิตร) จังหวัดฉะเชิงเทรา***
**The Guidelines for Developing Excellent Boy Scouting
Activities of the Administrators Wat Nakorn Nuang Ket
School (Sriphijit), Chachoengsao Province**

วุฒิ อิศระกุล
Wutthi Aisarakul
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
Sripatum University, Thailand
E-mail: kuankuan56@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมลูกเสือ 2) พัฒนาแนวทางการกิจกรรมลูกเสือ และ 3) เสนอแนวทางปฏิบัติในการพัฒนากิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนวัดนครเนื่องเขต (ศรีไพจิตร) เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เป็น 3 กลุ่ม คือ คณะผู้บริหาร คณะครู อาจารย์ และลูกเสือ จำนวน 40 คน ภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนากิจกรรมลูกเสือ ประกอบด้วย หลักสูตรการบริหารกิจกรรมลูกเสือ บุคลากร การเรียนการสอน ผ่านการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยสรุปเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. จากการศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมลูกเสือเพื่อความเป็นเลิศของผู้บริหารในโรงเรียนวัดนครเนื่องเขต (ศรีไพจิตร) ที่ทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ ได้แก่ การจัดกิจกรรมตามหลักสูตรของลูกเสือ มีการบริหารและวางแผนกิจกรรมลูกเสือที่ชัดเจน รวมไปถึงการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนและเหมาะสมกับช่วงวัย การเสริมสร้างการเป็นพลเมืองที่ดี
2. แนวทางการพัฒนากิจกรรมลูกเสือในโรงเรียนวัดนครเนื่องเขต (ศรีไพจิตร) ควรประยุกต์ใช้วงจรการบริหารงานคุณภาพ (PDCA) ในการบริหารจัดการและสร้างนวัตกรรม ควบคุมจัดสรรงบประมาณ

*ได้รับบทความ: 9 สิงหาคม 2565; แก้ไขบทความ: 29 กันยายน 2565; ตอรับตีพิมพ์: 29 กันยายน 2565

Received: August 9, 2022; Revised: September 29, 2022; Accepted: September 29, 2022

บูรณาการคุณธรรม จริยธรรมและความมีจิตอาสาให้กับลูกเสือ ส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการปรับวุฒิ ลูกเสือให้สูงขึ้นพร้อมทั้งสนับสนุนให้บุคลากรได้เป็นวิทยากร เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางด้านลูกเสือผ่านการ สอนและเอกสารเกี่ยวกับการดำเนินการ

3. แนวทางในการดำเนินการปฏิบัติกิจกรรมลูกเสือ สรุปได้ว่า ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนา หลักสูตร ชี้แจงการบริหารอย่างชัดเจน ให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม รวมถึงการ ส่งเสริมให้บุคลากรมีวุฒิทางลูกเสือเพิ่มมากขึ้น ส่งเสริมกิจกรรมอาสา รวมถึงการนำนวัตกรรมและ เทคโนโลยีไปประยุกต์ใช้ แนวทางดังกล่าวนี้สามารถพัฒนากิจกรรมลูกเสือให้เป็นเลิศของผู้บริหารโรงเรียน วัดนครเนื่องเขต (ศรีโพธิ์ไตร) ประสบความสำเร็จ

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา; กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี; การบริหารจัดการ

Abstract

The purpose of this qualitative research was to 1) study the development guidelines for Boy scouting activities, 2) to develop Boy scouting activity guidelines and 3) propose Boy scouting activity development guidelines of Wat Nakorn Nuang Ket School (Sriphijit). The key informants included 3 groups, namely the administrators, teachers, and boy Scouts, totaling 40 people under the concept of Boy Scouting Activities Development, comprising Curriculum, Boy Scout Activities Management, Personnel, and Teaching and Learning. The data was therefore collected through in-depth interviews and summarized for analysis.

The results revealed that:

1. From the study of guidelines for the development of excellent Boy scouting activities of the administrators of Wat Nakorn Nuang Ket School (Sriphijit) that have contributed to the school's achievement include organizing activities in accordance with the curriculum of the Boy Scouts, having clear management and planning of Boy scouting activities, as well as developing teaching and learning materials to be suitable for learners and appropriate for their age to strengthen good citizenship.

2. The guidelines for developing Boy Scout activities in Wat Nakorn Nuang Ket School (Sriphijit). The Quality Management Cycle (PDCA) should be applied in management and innovation, budget allocation control, integration of morality, ethics, and volunteering for Boy Scouts; encouraging personnel to achieve higher Boy Scout qualifications as well

as encouraging them to become speakers to spread knowledge of Scouting through teaching and documentation.

3. Guidelines for carrying out Boy scout activities. It may be concluded that all parties should be involved in curriculum development, management should be clearly defined, and parents should be allowed to participate in the activities. Among these are encouraging more personnel to obtain Boy Scouting qualifications and promoting volunteer activities that include the applications of innovation and technology. Therefore, such guidelines can successfully develop the Boy scouting activities of the administrators of Wat Nakorn NuangKet School (Sriphijit).

Keywords: development guidelines; Boy Scout activities; Administration

1. บทนำ

ลูกเสือไทยถูกก่อตั้งโดยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2454 (ค.ศ. 1911) โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคลทางด้านร่างกายโดยมุ่งเน้นให้เกิดการเจริญเติบโต พร้อมด้วยสุขภาพอนามัยที่แข็งแรงทางด้านจิตใจเพื่อบ่มเพาะให้ลูกเสือเป็นผู้ที่มีคุณธรรมและศีลธรรมอันดีและด้านสติปัญญาที่สร้างสรรค์ให้ลูกเสือรู้จักการคิด วิเคราะห์ และใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหา (อมรรัตน์ สุทธิสาร, ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร และทัศนาศรี ประสานตรี, 2554, หน้า 89-95; จุฬารักษ์ สาระวิทย์, อนันต์ ปานศุภวัชร, และศิริดา บุรชาติ, 2554, หน้า 94-99) ในปัจจุบันวิชาลูกเสือไทยยังคงเผชิญกับปัญหาและกำลังอยู่ในช่วงการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในหลักสูตรการเรียนการสอน การบริหารการศึกษา คณะครูอาจารย์ ยังไม่มีแนวทางหรือวิธีการดำเนินงานในกิจกรรมลูกเสือ ส่งผลให้เยาวชนหรือลูกเสือ ยังขาดพลังในการสร้างสรรค์ ขาดหลักการคิดวิเคราะห์

และความถดถอยทางคุณธรรมและจริยธรรม (สมบัติ เดชบำรุง และประเสริฐ อินทร์รักษ์, 2557, หน้า 1081-1093) จากเหตุผลดังกล่าว หากมีการพัฒนา สร้างจิตสำนึกที่ดีให้กับลูกเสือ การบริหารกิจกรรมลูกเสือที่มีคุณภาพ การจัดการการเรียนการสอนที่ดีแล้วนั้น ย่อมส่งผลให้ได้ลูกเสือที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข โดยการบริหารกิจกรรมลูกเสือนี้ไม่มีเพียงแค่ลูกเสือเป็นปัจจัยหลัก แต่ยังมีองค์ประกอบด้านอื่นๆ เช่น กิจกรรมลูกเสือ หลักสูตรลูกเสือ การเรียนการสอน คณะผู้บริหาร คณะครูอาจารย์ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนในการบริหารกิจกรรมลูกเสือ รวมถึงโรงเรียนวัดนครเนื่องเขต (ศรีไพจิตร) ที่ได้มีการบริหารกิจกรรมลูกเสือ และมีผลงานดีเด่นที่เกี่ยวกับกิจกรรมลูกเสือออกมาอย่างต่อเนื่อง

โรงเรียนวัดนครเนื่องเขต (ศรีไพจิตร) เป็นหนึ่งในโรงเรียนต้นแบบทางด้านกิจกรรมลูกเสือ โดยได้รับการคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนดีวิถีลูกเสือ

2564 ได้รับรางวัลระดับประเทศในเรื่องของ Global Culture Jamboree Award and Global Culture Jamboree Participation ในระดับอาจารย์และผู้บริหาร ได้รับการอบรมกิจกรรมลูกเสือจิตอาสาพระราชทาน รวมถึงผู้บริหารโรงเรียนยังคงมีผลงานดีเด่นเกี่ยวข้องกับการทำกิจกรรมลูกเสืออย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นการเปิดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาศักยภาพผู้บังคับบัญชาลูกเสือและการทบทวนการจัดกิจกรรมลูกเสือ การพัฒนาศักยภาพผู้ให้การฝึกอบรมบุคลากรทางการลูกเสือ ผู้บัญชาการลูกเสือดีเด่น การฝึกอบรมผู้กำกับลูกเสือ การฝึกอบรมลูกเสือจิตอาสาพระราชทาน อีกทั้งยังทำความร่วมมือกับเอกอัครราชทูตประเทศศรีลังกาและมัลดีฟ

จากผลงานกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนวัดนครเนื่องเขต (ศรีโพธิ์ไตร) เป็นที่ประจักษ์ให้เห็นว่าโรงเรียนวัดนครเนื่องเขต (ศรีโพธิ์ไตร) มีศักยภาพและผลการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมลูกเสือเป็นอย่างดี จึงเป็นหนึ่งในแบบอย่างของการพัฒนากิจกรรมลูกเสือได้ต่อไป ทั้งนี้แนวทางและหลักความคิดและประสบการณ์ของผู้บริหารและผู้อำนวยการโรงเรียน ล้วนส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนากิจกรรมลูกเสือ โดยสามารถทำการศึกษาและนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติส่งเสริมปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมลูกเสือ สู่ความเป็นเลิศของผู้บริหารโรงเรียนวัดนครเนื่องเขต (ศรีโพธิ์ไตร) ให้เกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุด รวมถึงแนวทางดังกล่าวเป็นแบบอย่างที่ดีให้การบริหารกิจกรรมลูกเสือให้กับโรงเรียนอื่นต่อไป (รายงานผล

การดำเนินงานโครงการโรงเรียนดีวิถีลูกเสือของโรงเรียนวัดนครเนื่องเขต (ศรีโพธิ์ไตร) (อนันต์ เกตุวงศา, 2549)

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมลูกเสือในโรงเรียนวัดนครเนื่องเขต (ศรีโพธิ์ไตร)
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนากิจกรรมลูกเสือในโรงเรียนวัดนครเนื่องเขต (ศรีโพธิ์ไตร)
3. เพื่อเสนอแนวทางปฏิบัติเพื่อพัฒนากิจกรรมลูกเสือในโรงเรียนวัดนครเนื่องเขต (ศรีโพธิ์ไตร)

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจ เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องและเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมวางแผนหลักสูตรเขียนโครงการกิจกรรมลูกเสือ มีประสบการณ์โดยตรงไม่น้อยกว่า 3 ปีประกอบด้วย 1) คณะผู้บริหาร คือ คณะผู้บริหาร ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ผู้กำกับลูกเสือและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจกรรมลูกเสือเนตรนารี โรงเรียนวัดนครเนื่องเขต (ศรีโพธิ์ไตร) จำนวน 10 ท่าน 2) คณะครูอาจารย์หรือคณะครูในโรงเรียนวัดนครเนื่องเขต (ศรีโพธิ์ไตร) ที่ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการการเรียนการสอนของลูกเสือ จำนวน 10 ท่าน 3) ลูกเสือของโรงเรียนวัดนครเนื่องเขต (ศรีโพธิ์ไตร) จำนวน 20 ท่าน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ เอกสาร โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านประวัติผู้บริหารและ

ข้อมูลของโรงเรียนวัดนครเนื่องเขต (ศรีไพจิตร) ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมลูกเสือ รวมถึง ประยุกต์กับแนวคิด ทฤษฎี วิทยานิพนธ์ บทความวิชาการ บทความวิจัย ตลอดจนเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและการบริหารกิจกรรมลูกเสือ โดยเป็นการเก็บข้อมูลผ่านการวิจัยทางเอกสาร (Documentary research) ในเบื้องต้นและทำการสัมภาษณ์ (Interview form) โดยการใช้แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง (Structural interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยถามลักษณะปลายเปิด

3. การตรวจสอบคุณภาพ รวบรวมข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation technique) จากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูล ในการตอบตรงประเด็นของวัตถุประสงค์งานวิจัยขั้นนี้ได้ ทั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการจากการสอบถามข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างหลายกลุ่มในคำถามเดียวกันเพื่อเป็นการยืนยันในข้อมูลที่ได้รับว่ามีความถูกต้องหรือไม่ หลังจากนั้นจึงดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการดำเนินการสัมภาษณ์และจัดการสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยตนเอง รวมถึงการยึดการพิทักษ์สิทธิ์ของผู้ให้ข้อมูล หากผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านใดไม่ประสงค์ที่จะให้ข้อมูล สามารถปฏิเสธการให้ข้อมูลได้ทุกเมื่อ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบจำแนกประเภทข้อมูล (Data typological analysis) ได้ทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาแบบหน่วยบริบท (Contextual unit) และแบ่งหัวเรื่องในการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์มานำเสนอในรูปแบบ

เชิงบรรยาย (Descriptive format ในการหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนากิจกรรมลูกเสือ ให้เป็นเลิศของผู้บริหารโรงเรียนวัดนครเนื่องเขต (ศรีไพจิตร) โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ถึงวิธีที่ทำให้ผู้บริหาร คณะอาจารย์ และเหล่าลูกเสือโรงเรียนประสบความสำเร็จในการพัฒนากิจกรรมลูกเสือ รวมถึงการหาแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงกิจกรรมลูกเสืออย่างต่อเนื่อง

4. สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องการศึกษาการพัฒนา กิจกรรมลูกเสือในโรงเรียนวัดนครเนื่องเขต (ศรีไพจิตร) ทั้ง 5 ด้านประกอบด้วยการบริหาร กิจกรรมลูกเสือ บุคลากรที่ใช้ในการทำกิจกรรม ลูกเสือ การเรียนการสอนในการทำกิจกรรมลูกเสือ ที่เป็นแนวทางทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ พบว่า

1. ผลงานวิจัยที่ตอบคำถามวัตถุประสงค์ ในเรื่องศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมลูกเสือ ในโรงเรียนวัดนครเนื่องเขต (ศรีไพจิตร) จากการ ศึกษาดังกล่าว พบว่า การจัดการหลักสูตรคือการ จัดการให้หลักสูตรครอบคลุมการเรียนการสอน ตามระเบียบแบบแผนโดยให้มีการมุ่งเน้นที่ผู้เรียน เป็นสำคัญ เน้นภาคปฏิบัติเพื่อการพัฒนาตนเอง พัฒนาทักษะชีวิต การฝึกระเบียบวินัย การเสริม สร้างความเป็นพลเมืองที่ดี การส่งเสริมกิจกรรม ลูกเสือให้การบริหารทั้งกายสติปัญญาและศีลธรรม

การบริหารกิจกรรมลูกเสือ พบว่า แนวทางสำคัญที่ทำให้การบริหารกิจกรรมลูกเสือ ประสบความสำเร็จคือการดำเนินการตามหลักสูตร

การบริหารงาน ความสามัคคีในการวางแผนและดำเนินงานระหว่างผู้บริหารและคณะครูอาจารย์ รวมถึงการที่คณะครูมีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงมีการมอบหมายงานที่ชัดเจน และจัดตั้งกองลูกเสือให้ครบถ้วนตามระเบียบ

บุคลากรที่ใช้ในการทำกิจกรรมลูกเสือ สามารถดำเนินกิจกรรมไปตามขั้นตอนเป็นอย่างดี อีกทั้งควรมีการเพิ่มวุฒิทางลูกเสือให้กับบุคลากรอย่างต่อเนื่องและเป็นประจำ รวมถึงการสนับสนุนให้เข้ารับการอบรม ทั้งนี้ครูผู้สอนมีความสามารถในการสอนที่หลากหลาย มีความเป็นผู้นำที่ดี มีการบริหารอย่างเป็นระบบและยังส่งเสริมให้ลูกเสือนีระเบียบวินัย ล้วนแต่เป็นวิธีการสำคัญที่ทำให้การพัฒนากิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนวัดนครเนื่องเขต (ศรีไพจิตร) ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี

การจัดการเรียนการสอนด้านกิจกรรมลูกเสือที่ทำให้โรงเรียนวัดนครเนื่องเขต (ศรีไพจิตร) ประสบความสำเร็จนั้นเกิดจากการจัดการเรียนการสอนให้ตรงตามหลักสูตรและเหมาะสมกับช่วงวัย รวมถึงเพิ่มเติมเนื้อหาการสอนในด้านความพลเมืองที่ดี การสร้างความสามัคคี จิตอาสา ใช้วิธีการสอนที่มีความหลากหลาย มีความสนุกสนาน เน้นการลงมือปฏิบัติ เพื่อเน้นให้ลูกเสือเหล่านั้นมีทักษะการคิด การวิเคราะห์ รวมทั้งนำความรู้เหล่านั้นมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

และส่วนสุดท้ายคือ กิจกรรมลูกเสือเน้นการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับช่วงวัย ปรับกิจกรรมให้เป็นไปตามสถานการณ์ปัจจุบัน และเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งนี้กิจกรรมดังกล่าวควรครอบคลุมทักษะทางด้านร่างกาย สติปัญญา

และอารมณ์ เพื่อสร้างนิสัยในการสังเกต จดจำ เชื้อฟัง สามารถพึ่งพาตนเองและมีจิตสาธารณะได้ วิธีการดังกล่าวเป็นวิธีการที่ทำให้โรงเรียนวัดนครเนื่องเขต (ศรีไพจิตร) ประสบความสำเร็จในด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือสู่ความเป็นเลิศ

2. การนำเสนอแนวทางการพัฒนากิจกรรมลูกเสือในโรงเรียนวัดนครเนื่องเขต (ศรีไพจิตร) พบว่า จากการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ล้วนแต่มีการเสนอแนะแนวทางในการพัฒนากิจกรรมลูกเสือให้เป็นเลิศของผู้บริหารโรงเรียนวัดนครเนื่องเขต (ศรีไพจิตร) พบแนวทางว่า การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนเน้นไปที่การปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับเหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียน ในส่วนของการบริหารกิจกรรมลูกเสือ เน้นไปที่การดำเนินการกิจกรรมลูกเสือให้เป็นไปตามกฎระเบียบและข้อบังคับของลูกเสือแห่งชาติ ทั้งนี้การจัดการด้านบุคลากรควรเน้นไปที่การวางแผนงานและการปรับวุฒิลูกเสือให้สูงขึ้น อีกทั้งจัดการอบรมเพื่อพัฒนาทักษะให้กับบุคลากรต่อไป อย่างไรก็ตามยังคงรวมถึงการส่งเสริมให้บุคลากรได้เป็นวิทยากรเพื่อสามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้อื่นได้ ดังนั้นด้านบุคลากรควรเน้นไปที่การอบรมเพิ่มเติมและให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถ ทั้งนี้การจัดการเรียนการสอนทำได้โดยการปรับตัวหลักสูตรให้เข้ากับสถานศึกษา นำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ ยังรวมไปถึงการบูรณาการเข้ากับกลุ่มสาระอื่นๆ และจัดการเรียนการสอนตามลำดับขั้นของลูกเสือ อย่างไรก็ตามควรมีการปลูกฝังการทำประโยชน์เพื่อสังคม และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกสถานที่ สุดท้ายนี้ การจัดกิจกรรมลูกเสือ

ที่จะทำให้ประสบความสำเร็จ ควรดำเนินการตามหลักสูตรที่เป็นแบบแผนเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายสามารถทำได้โดยการจัดกิจกรรมเดินทางไกลและค่ายพักแรม เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ

ทั้งนี้แนวทางและกลไกที่สามารถส่งเสริมและสนับสนุนในการพัฒนากิจกรรมลูกเสือให้ประสบความสำเร็จประกอบด้วย การวางแผนการบูรณาการ ไม่ว่าจะเป็นในด้านคุณธรรม จริยธรรม และความมีจิตอาสาเข้าด้วยกันกับกิจกรรมลูกเสือ รวมถึงให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆมากขึ้น รวมถึงกลไกสำคัญในการบริหาร ประกอบด้วย การใช้หลักวงจรการบริหารงานอย่างมีคุณภาพ (PDCA) และการสร้างนวัตกรรม วิสัยทัศน์ และภาวะผู้นำของผู้บริหาร ความร่วมมือของบุคลากร และเพิ่มเติมในการนำพระราชดำรัสของรัชกาลที่ 9 และ 10 มาประยุกต์ใช้ รวมถึงเผยแพร่ผลงานที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นวิทยาทาน โดยแนวทางและกลไกดังกล่าวข้างต้น สามารถขับเคลื่อนกิจกรรมลูกเสือ และเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้การพัฒนากิจกรรมดังกล่าวของโรงเรียนประสบความสำเร็จ

3. เสนอแนวทางปฏิบัติในการพัฒนา กิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนวัดนครเนื่องเขต (ศรีโพธิ์จร) พบว่า ทางการพัฒนากิจกรรมลูกเสือพบว่า ผู้บริหารและคณะอาจารย์ควรบริหารจัดการ และดำเนินการประชุม การวางแผนในการออกแบบโครงสร้างหลักสูตรรวมถึงการจัดทำหลักสูตรที่เหมาะสม บริหารกิจกรรมลูกเสือเน้นให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม จัดกิจกรรม

ที่มุ่งเน้นความสามัคคี เสียสละสามารถบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์และทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวมได้ การบริหารงานอย่างชัดเจน พัฒนาบุคลากรด้วยการส่งเสริม สนับสนุนในการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ มีการปรับวุฒิทางลูกเสืออย่างต่อเนื่อง อีกทั้งการจัดการเรียนการสอนก็ควรดำเนินการตามหลักสูตร เน้นกิจกรรมจิตอาสา พัฒนาขีดความสามารถของผู้เรียนและสามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ จากวิธีการดำเนินการปฏิบัติ ดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า หากดำเนินการปฏิบัติเพิ่มเติมตามความเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญสามารถพัฒนา กิจกรรมลูกเสือและโครงสร้างการบริหารของโรงเรียนวัดนครเนื่องเขต (ศรีโพธิ์จร) และโรงเรียนอื่นๆ ให้ประสบความสำเร็จได้ และในที่สุดท้ายคือการติดตามผลการดำเนินการพบว่าการทำรายงานสรุปผลการดำเนินการและการนิเทศงานอย่างต่อเนื่องเป็นประจำและนำผลการดำเนินการดังกล่าวเป็นต้นแบบที่ดีให้กับโรงเรียนอื่นได้นำไปศึกษาดูงานรวมถึงมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างต่อเนื่อง

5. อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการดำเนินงาน เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนา กิจกรรมลูกเสือให้เป็นเลิศของผู้บริหารโรงเรียนวัดนครเนื่องเขต (ศรีโพธิ์จร) จังหวัดฉะเชิงเทรา และตอบวัตถุประสงค์ ทั้ง 5 ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการจัดหลักสูตร การบริหารกิจกรรมลูกเสือ บุคลากร การเรียนการสอนและกิจกรรมลูกเสือในเรื่องของการศึกษาแนวทางการพัฒนา กิจกรรมโรงเรียนวัดนครเนื่องเขต (ศรีโพธิ์จร) แนวทางการ

พัฒนากิจกรรมลูกเสือ และวิธีการนำไปปฏิบัติ โดยอภิปรายผลผ่านมุมมองของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร คณะอาจารย์และลูกเสือ ดังนี้

1. การศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมลูกเสือในโรงเรียนวัดนครเนื่องเขต (ศรีโพธิ์จร) ประกอบด้วย หลักสูตร โดยการจัดการเรียนการสอนให้ครอบคลุมตามหลักสูตร ตามระเบียบแบบแผนโดยให้มีการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ พร้อมทั้งเสริมสร้างความมีระเบียบวินัย การเป็นพลเมืองที่ดีให้กับลูกเสือ เน้นภาคปฏิบัติเพื่อการพัฒนาตนเอง พัฒนาทักษะชีวิต การส่งเสริมกิจกรรมลูกเสือให้การบริหารทั้งกาย สติปัญญา และศีลธรรม สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการหลักสูตรของนพเก้า วิลาส, บุญชม ศรีสะอาด และนุชนา เหลืองอังกูร (2557, หน้า 202-217); ภักดี พิทักษ์สิน และคณะ (2563, หน้า 405-420) ที่กล่าวว่า หลักสูตรลูกเสือควรมุ่งเน้น ให้ผู้เรียนมีพัฒนาทางกาย สติปัญญา จิตใจ และศีลธรรม รวมถึงการปลูกฝังให้เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ ช่วยสร้างสรรค์สังคมให้มีความเจริญก้าวหน้า ความสงบสุข และความมั่นคงของประเทศชาติ อีกทั้งยังเน้นย้ำสิ่งที่พึงกระทำในการจัดการเรียนการสอนกิจกรรมลูกเสือคือ หลักการคิดวิเคราะห์ วางแผน บริหารและการออกแบบหลักสูตร

2. การจัดการบุคลากรที่ใช้ในการทำกิจกรรมลูกเสือ สามารถดำเนินกิจกรรมไปตามขั้นตอนได้เป็นอย่างดี อีกทั้งควรจัดการอบรมและมีการเพิ่มวุฒิทางลูกเสือให้กับบุคลากรอย่างต่อเนื่อง และเป็นประจำ ทั้งนี้ครูผู้สอนมีความสามารถในการสอนที่หลากหลายสามารถส่งผลให้กิจกรรม

ลูกเสือมีความสนุกสนานและมีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาพร จตุรภัทร และเฟื่องอรุณ ปรีดีติลภ (2557, หน้า 57-71); อำไพ ไสดาดี (2559); ณะภา ลิขม, วันเพ็ญ นันทะศรี และศิวนาถ ไชยมาศ (2559, หน้า 49-58) ที่กล่าวถึงการจัดการบุคลากรกับกิจกรรมลูกเสือว่า บุคลากรที่ทำหน้าที่ลูกเสือต้องเป็นผู้มีความรัก ศรัทธาและเห็นคุณค่าในการลูกเสือ มีความเสียสละ อดทน ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีรวมถึงผู้บริหารต้องสนับสนุนให้เข้าอบรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มพูนความรู้อย่างต่อเนื่อง มีการปรับตัวและเพิ่มคุณค่าในการทำงานให้กับคณะอาจารย์เป็นประจำ รวมถึงการประกาศคุณงามความดีให้กับผู้ปฏิบัติงานด้านลูกเสือ

3. การจัดการเรียนการสอนด้านกิจกรรมลูกเสือที่ควรดำเนินการเรียนการสอนให้ตรงตามหลักสูตรและเหมาะสมกับช่วงวัย รวมถึงเพิ่มเติมเนื้อหาการสอนในด้านความพลเมืองที่ดีทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจและสังคม มีความเป็นจิตอาสา การบำเพ็ญตนเพื่อสาธารณะประโยชน์ รวมถึงนำความรู้เหล่านั้นมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นความคิดวิเคราะห์ วางแผน ทั้งนี้ให้ลูกเสือควรได้ฝึกการปฏิบัติจริง สอดคล้องกับงานวิจัยของนพเก้า วิลาส, บุญชม ศรีสะอาด และนุชนา เหลืองอังกูร (2557, หน้า 202-217); ภักดี พิทักษ์สิน และคณะ (2563, หน้า 405-420) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนกิจกรรมลูกเสือ การพัฒนาลูกเสือให้รู้จักการคิดวิเคราะห์ วางแผน บริหารเพื่อให้เป็นคนดีของสังคม เน้นการเรียนและการฝึกปฏิบัติจริง แนวความคิดของกวี พันธุ์มิเชาวน์

และคณะ (อ้างอิงใน วรวิ เต็มวนาวรรณ, 2563) ที่กล่าวว่า การพัฒนากิจกรรมลูกเสือควรเน้นการร่วมมือร่วมใจ การฝึกอบรมบ่มนิสัยของลูกเสือให้เป็นพลเมืองดีของชาติที่ฝึกความมีระเบียบวินัย ปฏิบัติตนตามจารีตประเพณีของบ้านเมือง รวมถึงมีความรับผิดชอบ เป็นหนึ่งในแนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือที่ดี

4. อำไพ โสตาดี (2559) ได้สรุปความเห็นของการบริหารกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียนทางด้านการจัดการเรียนการสอนว่า โรงเรียนควรส่งเสริมให้ลูกเสือมีระเบียบวินัย มีความสนุก ความภูมิใจ และความตระหนักในคุณค่าของการเป็นลูกเสือ อีกทั้งยังควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียนเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน รวมทั้งวางแผนจัดกิจกรรมลูกเสือ 3 ลักษณะ ได้แก่ กิจกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของลูกเสือเพื่อความเป็นเลิศทางลูกเสือ กิจกรรมดังกล่าว ได้แก่ การจัดกิจกรรมเดินทางไกล การเข้าค่ายพักแรม เพื่อให้ลูกเสือได้ใกล้ชิดกับธรรมชาติ และการอยู่ร่วมกัน การปฐมพยาบาลเบื้องต้น การก่อกองไฟ ระเบียบวินัย (ศุภฤกษ์ ศิริทศ, 2561) (อดุลย์ วังไชยเลิศ, 2555) ทั้งการจัดกิจกรรมลูกเสือมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาให้คนเป็นคนเก่งเป็นผู้มีคุณภาพทั้งกาย จิตใจฝึกให้มีความรับผิดชอบ กิจกรรมลูกเสือเป็นกิจกรรมมุ่งปลูกฝังระเบียบวินัย กฎเกณฑ์เพื่อการอยู่ร่วมกันในสภาพชีวิตความเป็นอยู่ต่างๆ ดำเนินการ อีกทั้งสุขภาพ จตุรภัทร และเพ็ญอรุณ ปรีดีติลล (2557, หน้า 57-71) ได้กล่าวว่ากิจกรรมลูกเสือต้องจัดให้สอดคล้องและเหมาะสมกับวัย มีความหลากหลายและสามารถปฏิบัติได้จริงเหมาะสมกับยุค

สมัยและความต้องการของลูกเสือ

5. การเสนอแนวทางการปฏิบัติยังคงครอบคลุมถึง การติดตามประเมินผลงานการนิเทศก์งาน การดำเนินการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับหลักการตรวจสอบการประเมินผล (Check) ของหลักการของวงจรเดมมิง แนวความคิด PDCA ของ E.W. Deming ในการอ้างอิงงานวิจัยของกรรณิกา สมเพชร (2550) รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สายฟ้า หาสีสุข, 2563); (สุธรรม ธรรมทัศนานนท์, 2561) ว่าด้วย ควรอาศัยความร่วมมือซึ่งกันและกันในการวางแผน นำแผนงานไปปฏิบัติ การเปรียบเทียบผลการดำเนินงาน และการปรับปรุงกิจกรรมให้เหมาะสม โดยประสานงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารและคณะอาจารย์ในการปฏิบัติงาน อีกทั้งการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องส่งผลให้สามารถขยายผลด้านการศึกษา และช่วยจัดการการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภฤกษ์ ศิริทศ (2561) พบว่า การติดตามผลการดำเนินงานและจัดทำข้อมูลอย่างเป็นระบบดำเนินการวางแผนและติดตามผลการประเมินย่อมส่งผลให้การพัฒนากิจกรรมลูกเสือได้รับการปรับปรุง

6. ผลการวิจัยยังสะท้อนให้เห็นว่าการส่งบุคลากรเข้าร่วมอบรมและให้มีวุฒิทางลูกเสืออื่นๆ ขึ้นไป นอกจากเป็นการเพิ่มพูนความรู้ปรับตำแหน่งยังสามารถมีผลต่อการจัดการเรียนสอนได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นการฝึกภาคปฏิบัติหรือการเสริมทักษะอื่นๆ ให้กับลูกเสือ ซึ่งสอดคล้องกับอีกทั้งงานวิจัยของศิริวรรณ บุญมีเลี้ยง, สมบัติเดชบำรุง และสมใจ เดชบำรุง (2564, หน้า 401-

415) กล่าวว่าการฝึกอบรมวิชาลูกเสือ และผู้กำกับลูกเสือ มีผลต่อการจัดการเรียนการสอนผลการจัดกิจกรรมลูกเสือและการเดินทางไกล รวมถึงการวางแผนกิจกรรมลูกเสือในระยะสั้นและระยะยาว

7. อีกทั้งผลงานวิจัยยังให้ประเด็นเพิ่มเติมในเรื่องการสอนหรือการสนับสนุนการเป็นพลเมืองที่ดี มีความพร้อมทางกาย สติปัญญาจิตใจ และศีลธรรมซึ่งเหล่านี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาพร จตุรภัทร และเฟื่องอรุณ ปรีดีติลล (2557, หน้า 57-71) ที่กล่าวว่า ความเป็นพลเมืองที่ดีควรประกอบด้วย อุดมการณ์ 8 ประการได้แก่ 1) พัฒนาทางกาย 2) พัฒนาทางสติปัญญา 3) พัฒนาทางจิตใจและศีลธรรม 4) การสร้างค่านิยมและเจตคติ 5) พัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 6) พัฒนาสัมพันธภาพทางสังคม 7) สัมพันธภาพต่อชุมชน 8) พัฒนาทางด้านความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และการพัฒนากิจกรรมลูกเสื่อดังกล่าวเป็นการเสริมสร้างเยาวชนและลูกเสือให้เป็นคนดี รับผิดชอบต่อชุมชนและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสัญญา ไต่หะหนู (2559) ที่กล่าวว่ากิจกรรมลูกเสือสอดคล้องกับการเป็นพลเมืองที่ดี รวมถึงงานวิจัยของสมบัติ เดชบำรุง และประเสริฐ อินทร์รักษ์ (2556, หน้า 1081-1093) แนวทางการพัฒนาลูกเสือสามารถสร้างความเข้มแข็งให้เยาวชนและพลเมืองดีได้ โดยในทัศนะของการลูกเสือคือการปลูกฝังให้เยาวชนเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต

8. การบริหารกิจกรรมลูกเสือเน้นให้ความสำคัญในการจัดการลูกเสือ ผ่านการฝึกอบรมและการสนับสนุนให้บุคลากรเป็นวิทยากร เพื่อนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาทักษะของลูกเสือและส่งเสริมให้

ลูกเสือมีระเบียบวินัยและมีความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและการปฏิบัติมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริวรรณ บุญมีเลี้ยง, สมบัติ เดชบำรุง และสมใจ เดชบำรุง (2564, หน้า 401-415) ที่อภิปรายผลว่าทักษะทางด้านวิชาการลูกเสือที่ผ่านการฝึกอบรมภายใต้มาตรฐานของคณะลูกเสือแห่งชาติ มีการแลกเปลี่ยน ทักษะทางลูกเสือ เทคนิคการสอน เพื่อนำไปพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนที่มีคุณภาพ

9. งบประมาณเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้การพัฒนากิจกรรมลูกเสือประสบความสำเร็จในผลของงานวิจัยพบว่า หากมีงบประมาณที่เพียงพอสามารถนำเงินเหล่านั้นมาจัดซื้ออุปกรณ์การเรียนและการดำเนินกิจกรรมของลูกเสือ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศุภฤกษ์ ศิริโรต (2561) การได้รับเงินสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอในการจัดกิจกรรมลูกเสือ สามารถได้รับความสามัคคีและความร่วมมือกับบุคลากรได้ อีกทั้งการดำเนินงานและกิจกรรมของลูกเสือจะมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นอันเนื่องมาจากเงินสนับสนุนที่เพียงพอ

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การพัฒนาจัดกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนวัดนครเนื่องเขต (ศรีโพธิ์ไตร) อยู่ในระดับดี ถึงดีมากเพราะได้ดำเนินการตามหลักสูตรและได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายพัฒนาหลักสูตรลูกเสือให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันมีการนำเทคโนโลยีและสารสนเทศเข้ามาเป็นสื่อในการเรียนการสอนและการทำกิจกรรม รวมถึงการจัดส่งบุคลากรเข้าร่วมการอบรมและ

ปรับตัวที่เกี่ยวข้องกับลูกเสือสามารถพัฒนา กิจกรรมลูกเสือได้ดียิ่งขึ้น

1.2 การบูรณาการกิจกรรมลูกเสือ กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ และนำกิจกรรม ลูกเสือเข้าไปสร้างความสุขความมีระเบียบวินัยให้ กับสังคม รวมถึงนำไปประยุกต์ใช้และมีส่วนร่วม กับกิจกรรมสาธารณะ เช่น ศาสนสถาน โรงพยาบาล สถานสงเคราะห์ การกีฬา ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างสรรค์ให้แก่สังคมไทยต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

2.1 สามารถนำแนวทางการพัฒนา ทางด้านการเงิน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ การวัดผลและการประเมินผล เข้ามาใช้ในการ ศึกษาเพิ่มเติมเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศในการบริหาร กิจกรรมลูกเสือ

2.2 ผู้บริหารสามารถจัดทำนโยบาย วางแผนการดำเนินงาน จัดกิจกรรมเพื่อให้บรรลุ เป้าหมาย อีกทั้งจัดสรรบุคลากรให้ดำเนินงานตาม แผนและเป้าหมายที่ตั้งไว้

2.3 การให้ความรู้เกี่ยวกับการ บริหารกิจกรรมลูกเสือ ที่ประสบความสำเร็จนั้น โดยการจัดให้มีการเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างนักเรียน สถานักเรียน คณะครูผู้ปกครองนักเรียนทั้งในเรื่อง ขอบข่ายงานกิจกรรมลูกเสือและการบริหารงาน

3. ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

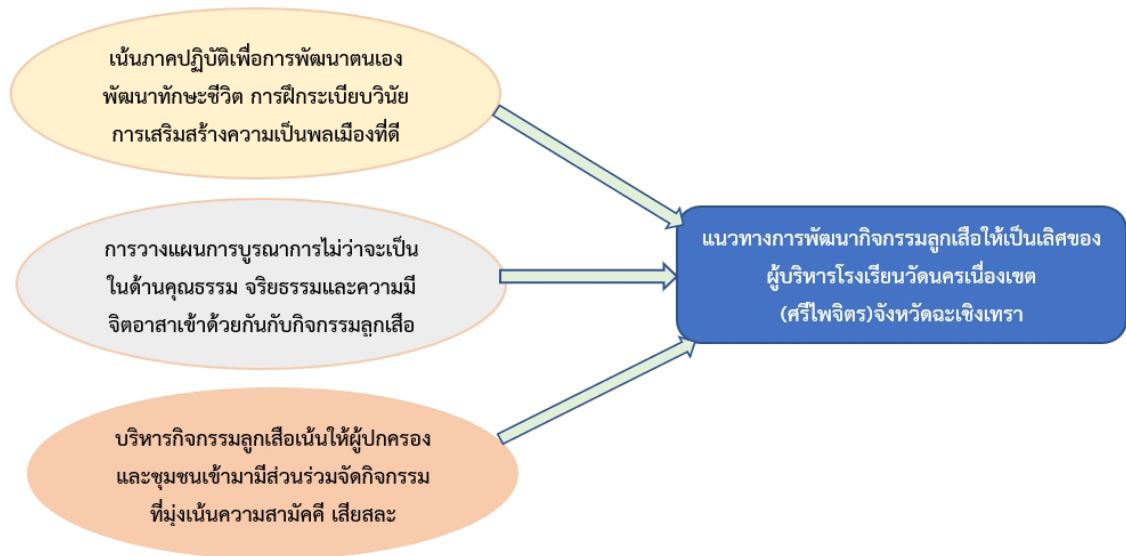
3.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน การพัฒนากิจกรรมลูกเสือทุกประเภททั่วประเทศ และทุกระดับชั้น

3.2 ควรทำการศึกษาการบริหาร พัฒนากิจกรรมลูกเสือสำหรับผู้บริหารหลายๆ โรงเรียนในจังหวัดเพื่อวิเคราะห์และศึกษาแนวทางการปฏิบัติงาน

3.3 ควรทำงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารกิจกรรมลูกเสือว่า ประสบความสำเร็จหรือไม่

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

น่านวัตกรรมและเทคโนโลยีไปประยุกต์ใช้ ในการพัฒนาทักษะของลูกเสือและส่งเสริมให้ ลูกเสือมีระเบียบวินัยและมีความรู้ทั้งภาคทฤษฎี และการปฏิบัติมากขึ้น ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการ พัฒนาหลักสูตร ตลอดจนผู้ปกครองเข้ามามีส่วน ร่วมในการดำเนินกิจกรรม รวมถึงการส่งเสริม ให้บุคลากรมีวุฒิทางลูกเสือเพิ่มมากขึ้น ปลูกฝังให้ เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบช่วยสร้างสรรค์ สังคมให้มีความเจริญก้าวหน้า ความสงบสุขและ ความมั่นคง ของประเทศชาติ

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิกา สมเพชร. (2550). *กระบวนการบริหารจัดการกิจกรรมลูกเสือเอกแบบมีส่วนร่วมโรงเรียนอนุบาล ห้วยสัก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 1. (การศึกษาอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต).* เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- จุฬากรณ์ สาระวิถี, อนันต์ ปานศุภวัชร, และศิริดา บุรชาติ. (2554). การประเมินโครงการฝึกอบรมผู้กำกับลูกเสือสามัญในจังหวัดนครพนม. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 1(1), 94-99.
- ณะภา ลีพรม, วันเพ็ญ นันทะศรี และศิวนาถ ไชยมาศ. (2559). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3: กรณี กิจกรรมชุมนุม, กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี-ยุวกาชาดและกิจกรรมสภาเรียน. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 13(63), 49-58.
- นพเก้า วิชาส, บุญชม ศรีสะอาด และนุชนา เหลืองอังกูร. (2557). การประเมินหลักสูตรลูกเสือสามัญ ขั้นลูกเสือเอกระดับประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2. *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 20(1), 202-217.
- ภักดี พิทักษ์สิน และคณะ. (2563). การบริหารกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 9 พุทธลีลาบางชั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 5(2), 405-420.

- วรวิ เต็มานาวรรณ. (2563). การบริหารงานลูกเสือกลุ่มโรงเรียนทับใต้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศิริวรรณ บุญมีเลี้ยง, สมบัติ เดชบำรุง และสมใจ เดชบำรุง. (2564). การบริหารทักษะทางลูกเสือที่ส่งผล ต่อพัฒนาการลูกเสือวิสามัญในวิทยาลัยสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวง ศึกษาธิการ. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 19(1), 401-415.
- ศุภฤกษ์ ศิโรทศ. (2561). แนวทางการบริหารงานกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). นครสวรรค์: มหาวิทยาลัย ราชภัฏนครสวรรค์.
- สมบัติ เดชบำรุง และประเสริฐ อินทร์รักษ์. (2557). ยุทธศาสตร์การฟื้นฟูกิจการลูกเสือไทย. *Veridian E-Journal*, 7(2), 1081-1093.
- สัญญา โต๊ะหนู. (2559). การศึกษาความสัมพันธ์ของกิจกรรมลูกเสือกับการเป็นพลเมืองดีในโรงเรียน ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา สังกัดเมืองพัทยา. (วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สายฟ้า หาสีสุข. (2563). การพัฒนาแนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารีในสถานศึกษาสังกัดสำ นักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุธรรม ธรรมพัฒนานนท์. (2561). เอกสารคำสอนรายวิชา 0501702 หลักการทฤษฎีและแนวปฏิบัติ ทางการบริหารการศึกษา. มหาสารคาม: ภาควิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุภาพร จตุรภัทร และเฟื่องอรุณ ปรีดีติลล. (2557). แนวทางการพัฒนาการลูกเสือไทยเพื่อส่งเสริมความ เป็นพลเมืองดี. *วารสารครุศาสตร์*, 42(2), 57-71.
- อดุลย์ วัชไชยเลิศ. (2555). สภาพการดำเนินงานกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี สามัญรุ่นใหญ่ของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). ลำปาง: มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- อนก เกตุวงศา. (2549). รูปแบบการจัดกิจกรรมลูกเสือเนตรนารีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาในจังหวัดสกลนคร. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). สกลนคร: สถาบันราชภัฏสกลนคร.
- อมรรัตน์ สุทธิสาร, ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร และทัศนาศ ประสานตรี. (2554). สภาพและปัญหาการจัดกิจกรรม ลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม. *วารสาร มหาวิทยาลัยนครพนม*, 1(2), 89-95.

อำไพ โสดาดี. (2559). บทบาทผู้บริหารกับการนำและการจัดการลูกเสือที่ดีในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไป ของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง*

Political Participation in Elections of the Lower Northern Region Province

สุกัญญาณัฐ อบสิน, จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์ และสุรpson สุยะพรหม
Sukanyanat Opsin, Chamnong Adivadhanasit and Surapon Suyaprom
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: sukayyanatthx@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ตัวอย่าง จากประชากร ผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามฐานข้อมูลของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2561 จาก 4 จังหวัดในเขตจังหวัดภาคเหนือล่าง ได้แก่ นครสวรรค์ พิจิตร กำแพงเพชร และ อุทัยธานี จำนวนทั้งสิ้น 2,199,250 คน โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ถูกเลือกแบบเฉพาะเจาะจงเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 18 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติ วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย สถิติเชิงบรรยาย

ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในรูปแบบของการเลือกตั้ง รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในรูปแบบของพรรคการเมือง

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม; การเมือง; การเลือกตั้ง

*ได้รับบทความ: 8 กันยายน 2564; แก้ไขบทความ: 17 มิถุนายน 2565; ตอรับตีพิมพ์: 7 กันยายน 2565

Received: September 8, 2021; Revised: June 17, 2022; Accepted: September 7, 2022

Abstract

The objectives of this research paper were to study the political participation of the people in the general elections of the lower Northern provinces. This research is a mixed method research. The sample group consisted of 400 samples from the population who voted according to the database of the Department of Provincial Administration. Ministry of Interior as of December 31, 2018 from 4 provinces in the lower Northern provinces, including Nakhon Sawan, Phichit, Kamphaeng Phet and Uthai Thani, totaling 2,199,250 people by random sampling. The research tools were questionnaires, qualitative research. It's an in-depth interview. With key informants that were specifically selected as qualified 18 experts person. Data were analyzed from questionnaires using a social science research package using statistics. Statistics used in data analysis Contains descriptive statistics.

Findings were as follows: Opinions on People's Political Participation in the General Election of the Lower Northern Provinces The overall results of the analysis of opinions on political participation of the people in the general elections in the lower Northern provinces were of a high average. When considering each aspect, it was found that participation in the form of elections was followed by participation in the form of political parties.

Keywords: Participation; Politics; Election

1. บทนำ

จากการเลือกตั้งใน 4 ครั้งที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่า จังหวัดกำแพงเพชรประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งในปริมาณและร้อยละที่เพิ่มสูงขึ้น โดยในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 ประชาชนออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งคิดเป็นร้อยละ 67.65 ขณะที่ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2550 ประชาชนออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งคิดเป็นร้อยละ 71.85 ส่วนในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2554 ประชาชนยังคงให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งที่สูงขึ้น

อย่างต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ 72.62 และล่าสุดในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2562 ประชาชนให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง

ขณะเดียวกันที่จังหวัดพิจิตร สถิติในการเลือกตั้งจำนวน 4 ครั้งที่ผ่านมาพบว่า ในวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 ประชาชนให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งคิดเป็นร้อยละ 68.83 ขณะที่ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2550 ประชาชนให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งในปริมาณที่เพิ่มสูงขึ้น คิดเป็นร้อยละ 71.05 ส่วนในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2554

ประชาชนก็ยังคงให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งในปริมาณที่สูงขึ้นอีกเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 71.29 และในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2562 ประชาชนยังให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2562)

ทางด้านจังหวัดนครสวรรค์ซึ่งถือเป็นจังหวัดที่มีประชาชนอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น และมีเขตเลือกตั้งรวมถึงจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือ ส.ส. ในปริมาณที่มากที่สุดในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 2 พบว่า สถิติในการเลือกตั้งจำนวน 4 ครั้งที่ผ่านมา ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 ประชาชนให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งคิดเป็นร้อยละ 71.70 ขณะที่ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2550 ประชาชนให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งในปริมาณที่เพิ่มสูงขึ้น คิดเป็นร้อยละ 73.00 ส่วนในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2554 ประชาชนก็ยังคงให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ 73.97 และในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2562 ประชาชนให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง

สุดท้ายที่จังหวัดอุทัยธานีถือเป็นจังหวัดที่มีเขตเลือกตั้งและจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือ ส.ส. น้อยที่สุดของกลุ่ม แต่กลับเป็นจังหวัดที่มีสถิติประชาชนให้ความสนใจลงไข่ออกไปใช้สิทธิใช้เสียงเลือกตั้งในเปอร์เซ็นต์ที่มากที่สุด โดยพบว่าสถิติในการเลือกตั้งจำนวน 4 ครั้งที่ผ่านมา ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 ประชาชนให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งใน

ปริมาณที่สูงมากคิดเป็นร้อยละ 74.26 ขณะที่ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2550 ประชาชนยังให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งในปริมาณที่มากแต่มีเปอร์เซ็นต์ที่เริ่มลดลง เมื่อเทียบกับการเลือกตั้งในครั้งก่อนหน้านั้นเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 74.20 ส่วนในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2554 ประชาชนก็ยังคงให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งในปริมาณที่สูงอยู่ แต่มีสถิติที่ลดลง และยังอยู่เกาะกลุ่มใกล้เคียงกับอีก 3 จังหวัดในภูมิภาคนี้ คิดเป็นร้อยละ 73.48 ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2562 ประชาชนให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ทั้ง 4 จังหวัดประชาชนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมในทางการเมืองโดยเฉพาะการเลือกตั้งอยู่ในเกณฑ์ที่ค่อนข้างสูง กล่าวคือ มีค่าเฉลี่ยจากการเลือกตั้งในปี 2548, 2550, 2554 และ 2562 อยู่ที่ร้อยละ 71.99 จึงถือเป็นพื้นที่ที่รณรงค์การศึกษาที่มีความน่าสนใจในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งที่ผ่านมา และการเลือกตั้งที่จะมีขึ้นในอนาคต ทั้งนี้เพื่อจะได้องค์ความรู้ที่จะนำไปสู่การพัฒนาการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งในระดับอื่นๆ โดยเฉพาะการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น ทั้งด้านการติดตามข่าวสารการเลือกตั้ง การใช้สิทธิเลือกตั้ง และการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การสนทนาเรื่องการเมือง การเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมือง การติดต่อกับ

นักการเมือง การเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองและการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ใช้วิธีการเชิงปริมาณ เพื่ออธิบายผลการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quantitative Method to Explain Qualitative Results) ซึ่งผู้วิจัยตั้งคำถามการวิจัยเชิงปริมาณ และการตอบคำถามวิจัย โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพมาอธิบายเสริมเติมเต็มให้ได้คำตอบที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น มุ่งเน้นการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 400 ตัวอย่างจากประชากร ผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามฐานข้อมูลของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2561 จาก 4 จังหวัดในเขตจังหวัดภาคเหนือล่าง ได้แก่ นครสวรรค์ พิจิตร กำแพงเพชร และอุทัยธานี จำนวนทั้งสิ้น 2,199,250 คน โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากประชากรที่เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติ วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อศึกษาลักษณะและการแจกแจงของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่ถูกเลือกแบบเฉพาะเจาะจงเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 18 รูป/คน และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาเก็บให้เป็นระบบระเบียบให้ความหมายกับข้อมูล จัดหมวดหมู่ ความหมายของข้อมูล วิเคราะห์ สรุปรวบรวมความหมาย ผู้วิจัยเลือกใช้ “การตรวจสอบสามเส้า (Triangulation)” (Denzin, Norman K. and Yvonne S. Lincoln, 2000, p. 391) โดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ กัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บข้อมูล รวมถึงวิเคราะห์ สังเคราะห์จากแนวคิด ทฤษฎี ผลการวิจัย และนำข้อมูลทั้งหมดมาพิจารณาแล้ว แม้จะมาจากแหล่งที่แตกต่างกันตลอดเวลา สถานที่ และบุคคลเพื่อที่จะตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.51$,

S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในรูปแบบของการเลือกตั้ง ($\bar{x}$ = 3.62, S.D. = 0.62) รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในรูปแบบของพรรคการเมือง ($\bar{x}$ = 3.52, S.D. = 0.58) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมในรูปแบบของการแสดงออก ($\bar{x}$ = 3.47, S.D. = 0.60) ด้านการมีส่วนร่วมในรูปแบบของกลุ่มผลประโยชน์ ($\bar{x}$ = 3.41, S.D. = 0.59) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 3.41, S.D. = 0.35) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการกล่อมเกลางานการเมือง ($\bar{x}$ = 3.46, S.D. = 0.50) รองลงมาคือ ด้านอุดมการณ์ทางการเมือง ($\bar{x}$ = 3.41, S.D. = 0.60) ด้านพฤติกรรมทางการเมือง ($\bar{x}$ = 3.40, S.D. = 0.44) ด้านความสนใจทางการเมือง ($\bar{x}$ = 3.39, S.D. = 0.55) และด้านค่านิยมทางการเมือง ($\bar{x}$ = 3.38, S.D. = 0.65) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองบูรณาการตามหลักพุทธธรรม (อปินิธานธรรม) ของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 3.37, S.D. = 0.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการให้ความสำคัญต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์หรือสถาบันนิติบัญญัติ บริหาร

และสถาบันตุลาการ ($\bar{x}$ = 3.45, S.D. = 0.38) รองลงมาคือ ด้านนโยบายเกี่ยวกับความเป็นธรรม ความเสมอภาค โดยเฉพาะในกลุ่มเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส ($\bar{x}$ = 3.44, S.D. = 0.66) ด้านการอนุรักษ์รักษาศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีงาม ($\bar{x}$ = 3.39, S.D. = 0.55) ด้านการยึดมั่นในหลักการและอุดมการณ์การเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ($\bar{x}$ = 3.36, S.D. = 0.49) ด้านความพร้อมเพรียงในการลุกขึ้นมาปกป้องบ้านเมือง หรือออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง ($\bar{x}$ = 3.34, S.D. = 0.54) ด้านการสนับสนุนการเลือกตั้งเพื่อดำรงรักษาความผาสุกและความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนของประเทศ ($\bar{x}$ = 3.31, S.D. = 0.60) ด้านการหมั่นประชุมปรึกษาหารือกันทางการเมือง ($\bar{x}$ = 3.30, S.D. = 0.59) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

5. อภิปรายผลการวิจัย

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองคือกิจกรรมที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีบทบาทสำคัญในกิจกรรมทางการเมือง เป็นต้นว่า การติดตามข่าวสารทางการเมือง การใช้สิทธิเลือกตั้งและการณรงค์หาเสียงเลือกตั้งการสนทนาเรื่องการเมือง การเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมือง การติดต่อกับนักการเมือง การชุมนุมทางการเมือง การสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง การออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการเลือกคนดี เลือกพรรคดี เข้าไปปกป้องผลประโยชน์ของประเทศชาติ และต้องการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของส่วนรวม ตลอดจนอยากให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม และเที่ยงธรรม มีความเสมอภาคที่เท่ากันและผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งมีสิทธิเท่าเทียมกัน เพราะถือเป็นวิถีทางตามระบอบประชาธิปไตยที่จะเห็นหาผู้บริหารของประเทศโดยออกไปเลือกตั้งเพราะเกิดจากความสมัครใจ ไม่ได้เกิดจากการบังคับ ช่มชู้ แต่ออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการที่จะแก้ไขปัญหามีผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในชาติซึ่งสอดคล้องกับภูสิทธ์ ชันติกุล (2553) ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ ส่วนรายด้าน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองเพียง 2 ระดับเท่านั้นได้แก่ ระดับปานกลาง และต่ำ ซึ่งรายด้านที่อยู่ระดับปานกลางได้แก่ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง และด้านการสนทนาเรื่องการเมือง ส่วนรายด้านที่อยู่ระดับต่ำ ได้แก่ ด้านการชุมนุมทางการเมือง ด้านการติดต่อกับนักการเมือง และด้านการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมืองต่างๆ ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ได้แก่

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และสถานภาพ ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม บทบาทหน้าที่ในครอบครัว และบทบาทหน้าที่ในชุมชน ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง และการพัฒนาทางการเมือง ปัจจัยทางจิตวิทยาทางการเมือง ได้แก่ ความสนใจทางการเมือง พฤติกรรมทางการเมือง และการกล่อมเกลางานทางการเมือง ส่วนปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีจำนวน 4 ตัว เรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ความสนใจทางการเมือง การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และสภาพแวดล้อมทางการเมือง ส่วนรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นลักษณะลำดับขั้นฐานเจตีย์เปรียบได้ว่าการเป็นฐานเจตีย์นั้นทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ก่อนส่วนอื่นๆ มากที่สุดและเข้าถึงง่ายที่สุด โดยเปรียบเทียบให้เห็นว่ากิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุดและเข้าถึงง่ายที่สุด นั้นจะเป็นฐานของการสร้างประชาธิปไตย กิจกรรมที่ประชาชนเข้าถึงมากที่สุด ได้แก่ รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยไปเลือกตั้งผู้แทนท้องถิ่น หรือ ส.ส. หรือ ส.ว. นั่นเอง ทั้งนี้ผลการวิจัยยังพบประเด็นที่น่าสนใจคือประชาชนพร้อมที่จะเลือกไม่เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองใดๆ เลย หากกิจกรรมทางการเมืองนั้นไม่ได้มีการบังคับโดยกฎหมาย ดังที่ สมพันธ์ เตชะอธิก, ทรงพล ตูละทา และวินัย วงศ์อาสา (2553) ศึกษาวิจัยเรื่อง

การศึกษาความเคลื่อนไหวทางการเมืองในการออกเสียงประชามติและพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2550: จังหวัดขอนแก่น พบว่าในช่วงการลงประชามติ พฤติกรรมทางการเมืองมีการเคลื่อนไหวของกลุ่มต่างๆ เพื่อแสดงถึงสิ่งที่ตนเรียกร้องและอุดมการณ์ทางการเมืองแต่ละกลุ่ม โดยสิ่งที่แสดงออกดังกล่าวมักมีภูมิหลังมาจากสถานภาพทางสังคม ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางการเมือง ผลประโยชน์ กลุ่ม/องค์กร/เครือข่ายต่างๆ ได้ออกมาเรียกร้องให้มีการบรรจุกฎหมายที่เอื้อประโยชน์ต่อ กลุ่ม/องค์กร/เครือข่ายของตน ซึ่งเครือข่ายดังกล่าวมีการนิยามถึงกลุ่มประชาชนที่จะได้รับประโยชน์จากกฎหมายดังกล่าวจำนวนมาก การเรียกร้องดังกล่าวมักมาจากประเด็นที่กลุ่ม/องค์กร/เครือข่าย เหล่านั้นขับเคลื่อนอยู่ต่อมา เมื่อทราบผลการลงประชามติ ว่ามีการรับร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. 2550 การเคลื่อนไหวของกลุ่ม/องค์กร/เครือข่ายต่างๆ ลดลง และมุ่งประเด็นความสนใจไปกับการเลือกตั้งที่จะมีขึ้นในช่วงการเลือกตั้ง บรรยากาศทั่วไปในช่วงก่อนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2550 ในจังหวัดขอนแก่น ความเข้มข้นในการแข่งขันของผู้สมัคร การแข่งขันมีความเข้มข้นสูง เนื่องจากจังหวัดขอนแก่นมี ส.ส. ถึง 11 คน มีผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง 140 คน เป็นชาย 117 คน เป็นหญิง 23 คน เหตุผลในการสังกัดพรรคการเมืองของผู้รับสมัครเลือกตั้ง มีการให้ความสำคัญกับนโยบายของพรรคการเมือง หัวหน้าพรรคลักษณะเฉพาะของพรรคการเมืองซึ่งได้แก่ ความเก่าแก่ของพรรค ประวัติความเป็นมาและอุดมการณ์ทางการเมือง

นอกจากนี้ ยังมีการพิจารณาถึงฐานเสียงของพรรคและระบบสนับสนุน

การประชาสัมพันธ์ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีการประชาสัมพันธ์ รณรงค์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิผ่านสื่อต่างๆ มีการจัดเวทีประชาพิจารณ์โดยเชิญตัวแทนภาครัฐ เอกชน ประชาชนเข้าร่วมประชาพิจารณ์การแบ่งเขตเลือกตั้งของจังหวัดขอนแก่น ช่วงการแข่งขันของผู้สมัครเลือกตั้งประชาชนในจังหวัดขอนแก่น ไม่ได้ยึดติดกับการเลือกตัวบุคคล แต่ให้น้ำหนักไปกับพรรคการเมือง ผู้บริหารพรรค รวมถึงลักษณะความเป็นตัวตนของตัวอำนาจอฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่สามารถให้ผลประโยชน์กับตนได้ ส่วนแรงจูงใจอื่นในการออกไปใช้สิทธิของประชาชน คือความต้องการรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งในวันลงคะแนน การใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตจังหวัดขอนแก่น จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดขอนแก่น มีทั้งสิ้น 1,275,709 คน มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง 906,043 คน คิดเป็นร้อยละ 71.02 มีบัตรเสีย 15,573 บัตร คิดเป็นร้อยละ 1.72 และจำนวนบัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน 32,811 บัตร คิดเป็นร้อยละ 3.62

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1.1 จัดทำฐานข้อมูลด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

1.2 กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัด

ภาคเหนือตอนล่าง ที่จะเป็ต้นแบบและนำไปสู่การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาวิจัยพฤติกรรม เจตคติของประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือ

2.2 ศึกษาให้ครอบคลุมทุกจังหวัดในเขตภาคเหนือ แล้วนำผลการศึกษาที่ได้แต่ละอำเภอมารเปรียบเทียบกันและนำผลการศึกษาที่ได้มาเป็นแนวทางแก้ไขปัญห

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการวิจัยแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของกระบวนการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่างตามหลักอปธานิยธรรม 7 สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง การมีส่วนร่วมทางการเมืองคือกิจกรรมที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องหรือมีบทบาทสำคัญในกิจกรรมทางการเมือง เป็นต้นว่า การติดตามข่าวสารทางการเมือง การใช้สิทธิเลือกตั้งและการณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การสนทนาเรื่องการเมือง การเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมือง การติดต่อกับนักการเมือง การชุมนุมทางการเมือง

และการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง การออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการเลือกคนดี เลือกพรรคดี เข้าไปปกป้องผลประโยชน์ของประเทศชาติ และต้องการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของส่วนรวม ตลอดจนอยากให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม และเที่ยงธรรม มีความเสมอภาคที่เท่ากันและผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งมีสิทธิเท่าเทียมกัน เพราะถือเป็นวิถีทางตามระบอบประชาธิปไตยที่จะค้นหาผู้บริหารของประเทศโดยออกไปเลือกตั้งเพราะเกิดจากความสมัครใจ ไม่ได้เกิดจากการบังคับ ช่มชู้ แต่ออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการที่จะแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในชาติ

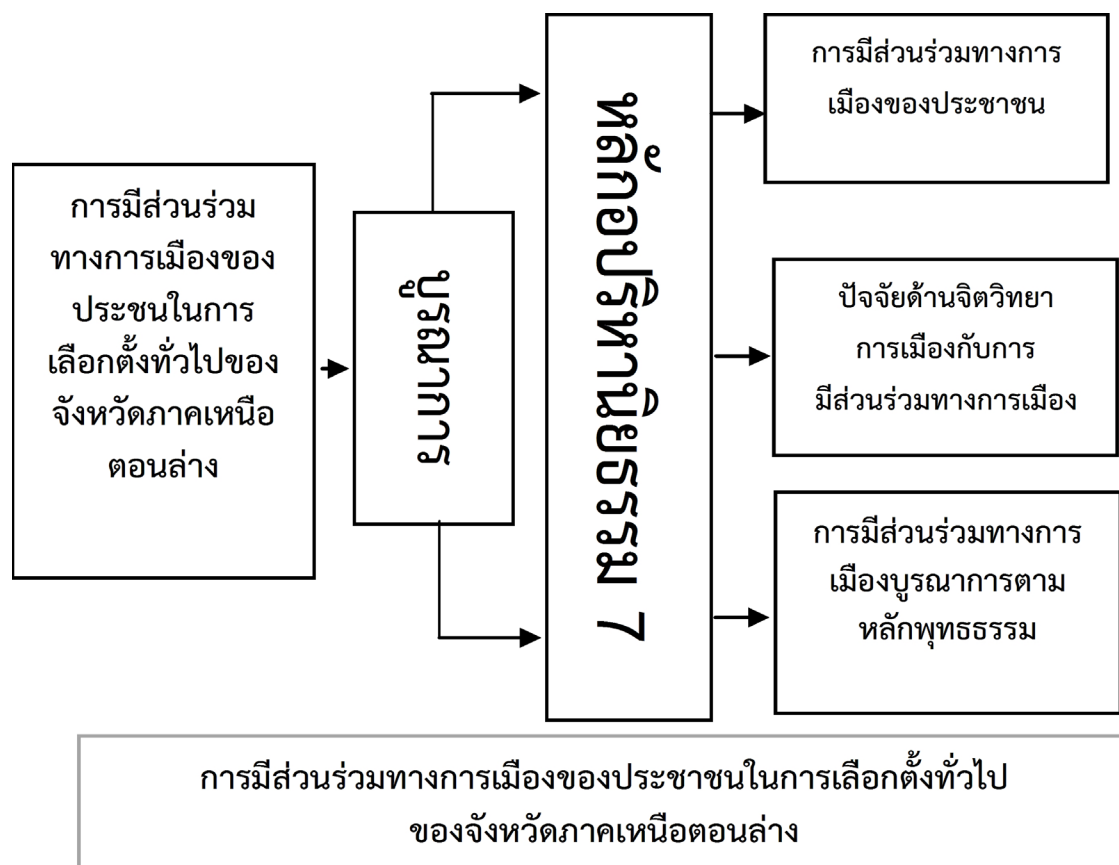
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมือง คือปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งทั่วไป ซึ่งประกอบด้วย ความสนใจทางการเมือง พฤติกรรมทางการเมือง การกล่อมเกลารวมถึงการเมือง ค่านิยมทางการเมือง และอุดมการณ์ทางการเมืองความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง มีการออกไปเลือกตั้งเพราะคิดว่าการเลือกตั้งเป็นต้นทางของการพัฒนาประเทศ

มีความสนใจในตัวผู้สมัครว่าเป็นคนดี มีวิสัยทัศน์ที่สามารถจะฟังพาได้ ดังนั้น การออกไปเลือกตั้งจึงเกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือการศึกษา ค้นคว้าประกอบการตัดสินใจจากแรงกระตุ้นหรือชักชวนจากกลุ่มเพื่อนๆ ที่ต้องการออกไปใช้สิทธิ์หรือการถูกปลุกฝังจากสถาบันการศึกษาถึงความสำคัญตลอดจนถูกสั่งสอนมาจากพ่อแม่หรือบรรพบุรุษว่าเป็นหน้าที่ เพราะคิดว่าจะได้รัฐบาลที่ดีมาช่วยแก้ไขปัญหามากท้องหรือปัญหาทางเศรษฐกิจ เพราะต้องการที่จะเป็นหนึ่งในส่วนใหญ่ที่จะมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนประเทศนี้ เพราะอยากจะได้นโยบายสาธารณะที่จะนำไปสู่การสร้างสรรค์ประโยชน์สุขและความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนในการบริหารประเทศ

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองบูรณาการตามหลักพุทธธรรม (อปรีหานิยธรรม) ของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่างการมีส่วนร่วมตามหลักอปรีหานิยธรรม คือกิจกรรมที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีบทบาทสำคัญในกิจกรรม

ทางการเมือง เป็นต้นว่า การเข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือกันทางการเมือง การมีความพร้อมเพรียงกันลุกขึ้นป้องกันบ้านเมือง การยึดมั่นในหลักและอุดมการณ์ทางประชาธิปไตย การเคารพนับถือผู้หลักผู้ใหญ่ในบ้านเมือง การร่วมกันอนุรักษ์รักษาวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีงาม และการดำรงรักษาความผาสุกและพอเพียงให้คงอยู่อย่างยั่งยืนหลักอปรีหานิยธรรม ว่าเป็นหลักธรรมกับความสำเร็จและความมั่นคงของหมู่คณะโดยพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงพบสิ่งที่เป็นต้นเหตุแห่งความไม่เข้าใจกัน ต้นเหตุแห่งความกระทบกระทั่งกันจนก่อให้เกิดเป็นปัญหาในการอยู่ร่วมกันแต่ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลมาจากการพุดจา การสื่อสาร การประสานงานที่ไม่เหมาะสม ความไม่เข้าใจความต้องการพื้นฐานนั้นไม่ใช่เป็นต้นเหตุแต่เป็นผลซึ่งต้องเร่งแก้ไขเพื่อไม่ให้ปัญหานั้นบานปลายรุนแรงองค์กรที่จะประสบความสำเร็จในการทำงานได้นั้นสิ่งสำคัญประการหนึ่งคือสมาชิกในองค์กรต้องทำงานร่วมกันอย่างมีความสุขหรือครอบครัวจะอยู่กันอย่างมีความสุขได้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- ภูสิทธิ์ ชันติกุล. (2553). รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สมพันธ์ เตชะอธิก, ทรงพล ตู่ละทา และวินัย วงศ์อาสา. (2553). การศึกษาความเคลื่อนไหวทางการเมืองในการออกเสียงประชามติและพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2550: จังหวัดขอนแก่น. (รายงานการวิจัย). ขอนแก่น: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2562). ข้อมูลสถิติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.
- Denzin. Norman K. and Yvonne S. Lincoln. (2000). *Handbook of Qualitative Research*. Thousand Oaks Calif: Sage Publications.

โมเดลการแสดงแทนทางคณิตศาสตร์ เพื่อออกแบบการเรียนการสอนคณิตศาสตร์*

REPRESENTATION Model for Designing Mathematics Instruction

ดวงมณี ยะอำพัน
Duangmanee Ya-Amphan
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Khon Kaen University, Thailand
E-mail: duangmanee@kku.ac.th

บทคัดย่อ

การแสดงแทนทางคณิตศาสตร์เป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งทักษะหนึ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอความหมายของการแสดงแทนทางคณิตศาสตร์และเพื่อนำเสนอโมเดลการแสดงแทนทางคณิตศาสตร์ (REPRESENTATION Model) ด้วยการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและการใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

โมเดลการแสดงแทนทางคณิตศาสตร์ เป็นโมเดลที่รวมคำศัพท์เชิงวิชาการทางการศึกษา 14 คำที่ได้มาจากการวิเคราะห์รูปแบบการแสดงแทนทางคณิตศาสตร์ของ Bruner, Lesh, Goldin และ Miura ผสานกับแนวคิดทฤษฎีจิตวิทยา ทฤษฎีการเรียนรู้ ธรรมชาติของวิชาคณิตศาสตร์ ภาพรวมของชั้นเรียนคณิตศาสตร์ที่ประกอบด้วยทั้งครูและนักเรียน ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ สร้างเป็นโมเดลการแสดงแทนทางคณิตศาสตร์ เพื่อเป็นแนวทางให้ครูผู้สอนคณิตศาสตร์ใช้ในการออกแบบแผนการเรียนการสอนและนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อพัฒนาการสื่อสารร่วมกันในชั้นเรียน เพื่อที่นักเรียนจะสามารถเรียนรู้คณิตศาสตร์ได้อย่างมีความหมาย รวมถึงสามารถนำความรู้และทักษะการแสดงแทนทางคณิตศาสตร์ไปใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

คำสำคัญ: การแสดงแทนทางคณิตศาสตร์; โมเดลการแสดงแทนทางคณิตศาสตร์; การออกแบบการเรียนการสอนคณิตศาสตร์

Abstract

Mathematical representation is one of the most important skills for supporting students' Mathematics learning achievements. The objectives of this paper are to present the practical definition of representation and to suggest REPRESENTATION Model derived from reviewing relevant literature and from employing Content Analysis.

REPRESENTATION Model is a creation of 14 new educational terms derived from an analysis of Mathematical Representation forms which discovered by Bruner, Lesh, Goldin and Miura accompanied with psychological theories, learning theories, nature of mathematics, all-inclusive mathematics class components such as teacher and students, and all elements relationships which are used to create REPRESENTATION Model in order to be a guideline for mathematics teachers to design their lesson plans and to manage their mathematics instructions. As a result, the teachers could engage students' participations and develop mutual communication in their classrooms. Consequently, students in the class could learn meaningful mathematics lessons. Moreover, they could perceive mathematical knowledge and mathematical processes to solve further mathematical problems effectively.

Keywords: Representation; REPRESENTATION Model; Mathematics Instruction

1. บทนำ

ในสังคมยุคข้อมูลข่าวสารประชาชนสามารถเข้าถึงและรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและมากมายราวกับเลขยกกำลังทุกประเทศยอมรับว่าประชาชนจำเป็นต้องมีความรู้ทั้งเนื้อหาคณิตศาสตร์และทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ (National Council of Teachers of Mathematics [NCTM], 2000; กระทรวงศึกษาธิการ, 2560; อัมพร ม้าคะนอง, 2557)

ทักษะหนึ่งที่มีความจำเป็น มีความสำคัญ และมีบทบาทต่อการจัดการข้อมูลข่าวสารคือ

ทักษะการนำเสนอข้อมูล (Representation) (Stylianou, 2010, pp. 325-343) ซึ่งทักษะฯ นี้ได้ถูกกำหนดให้เป็นหนึ่งในห้าทักษะของมาตรฐานในสาระด้านทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่กำหนดไว้ในเอกสารหลักการและมาตรฐานหลักสูตรที่มีชื่อว่า Principles and Standards for School Mathematics โดยสภาครุคณิตศาสตร์แห่งชาติสหรัฐอเมริกา (NCTM, 2000) และกำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดฯ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) โดยที่ทักษะ

การนำเสนอข้อมูลถูกรวมเข้าไว้ในทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ด้าน “การสื่อสารและการสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, หน้า 3; หน้า 44)

ทักษะการนำเสนอข้อมูลเป็นคำที่นักวิชาการไทยใช้แทนคำว่า Representation ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในสาขาคณิตศาสตร์ศึกษา (Brinker, 1997; Sun, 2005) เนื่องจากเป็นหนึ่งในห้าทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ (Mathematics Process Standards) (NCTM, 2000) คำๆ นี้ ถูกแปลเป็นภาษาไทยแตกต่างกันไปตามแนวคิดและการนำไปใช้ อาทิ เช่น การนำเสนอข้อมูล การแสดงแทน ภาพแทน ฯลฯ ผู้เขียนเลือกใช้คำว่า การแสดงแทนทางคณิตศาสตร์ เพื่อกำหนดให้ชัดว่าเป็นคำที่แสดงถึงทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์

ทักษะการแสดงแทนทางคณิตศาสตร์เป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งทักษะหนึ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ มีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออกกับทักษะการสื่อสาร (Mathematical communication) (Kosko & Wilkins, 2010, pp. 79-90) เมื่อต้องการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ก็จะต้องมีการใช้การแสดงแทนทางคณิตศาสตร์ เช่นเดียวกันกับเมื่อมีการแสดงแทนทางคณิตศาสตร์ก็เพื่อต้องการสื่อสารแนวคิดคณิตศาสตร์ เนื่องจากการแสดงแทนทางคณิตศาสตร์เป็นทักษะกระบวนการเพื่อสื่อสารความคิด ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ โดยนำเสนอผ่านการแสดงออกในรูปแบบต่างๆ เช่น คำพูด รูปภาพ สื่อจริง สื่อประกอบการสอน สัญลักษณ์ นิยาม เป็นต้น (Lesh, 1979, pp. 111-180) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Piries

(1998, p. 8) ที่ระบุถึงการใช้การแสดงแทนที่สามารถมองเห็นได้ (Visual representation) ว่าเป็นหนึ่งในวิธีการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ 6 วิธีการตามแนวคิดของ Piries การแสดงแทนทางคณิตศาสตร์จึงถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้คณิตศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การแสดงแทนที่หลากหลายจะช่วยสร้างและช่วยถ่ายทอดความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ทั้งในด้านสาระและทักษะกระบวนการการสื่อสาร การสื่อความหมายและการนำเสนอแนวคิดทางคณิตศาสตร์ของตนต่อผู้อื่นได้ (อัมพร ม้าคะนอง, 2557; วจีมาศ ชัยพฤกษทล, เอื้อจิตร พัฒนจักร และไมตรี อินทร์ประสิทธิ์, 2561)

งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการแสดงแทนที่หลากหลาย (Multiple representations) พบว่าการสอนคณิตศาสตร์ที่มีการใช้การเชื่อมโยง (transition) ระหว่างการแสดงแทนหลายรูปแบบ ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนสามารถมองเห็น เข้าใจและสามารถสร้างมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ที่ถูกต้องได้ และสามารถใช้มโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์นั้นไปใช้เป็นเครื่องมือเพื่อช่วยแก้ปัญหาคณิตศาสตร์อื่นๆ ได้ (Cuoco and Curcio, 2001; Kaput, 1989; Jao, 2009) แต่จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแสดงแทนทางคณิตศาสตร์นั้น ผู้เขียนพบว่า ยังไม่มีความเห็นที่พ้องกันของนักวิชาการการศึกษา ทั้งในด้านคำศัพท์ภาษาไทยที่ใช้แทนคำว่า Representation รวมทั้งยังไม่มี ความเห็นที่พ้องกันในด้านความหมายของ Representation ทั้งในวรรณกรรมจากต่างประเทศและในประเทศไทย รวมถึงยังไม่มีแนวทาง

การนำการแสดงแทนทางคณิตศาสตร์ไปใช้เพื่อออกแบบกิจกรรมในการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในโรงเรียน

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอความหมายของการแสดงแทนทางคณิตศาสตร์และเพื่อนำเสนอ REPRESENTATION Model ต่อครูผู้สอนคณิตศาสตร์เพื่อให้สามารถนำไปใช้ออกแบบการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ได้

2. การแสดงแทนทางคณิตศาสตร์

1. ความหมายของการแสดงแทนทางคณิตศาสตร์ จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความหมายของการแสดงแทนทางคณิตศาสตร์ มีนักวิชาการที่มีชื่อเสียงในด้านนี้ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

Lesh (1981) ได้ให้ความหมายว่าการแสดงแทน หมายถึง การนำเสนอที่ประกอบด้วยระบบของสัญลักษณ์ การใช้ภาษาพูด สัญลักษณ์ การเขียน รูปภาพ รูปแบบ การจัดการ สถานการณ์จริง

Brinker (1997) ได้ให้ความหมายว่าการแสดงแทน หมายถึง สัญลักษณ์หรือรูปภาพที่นักเรียนได้วาดขึ้น เช่น การวาดตารางของเศษส่วน และการทำเศษส่วนเป็นแท่งๆ

NCTM (2000) ได้ให้ความหมายว่าการแสดงแทน หมายถึง การแสดงกระบวนการและผลลัพธ์ในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ออกมา เพื่ออธิบายแนวคิดของตนให้ผู้อื่นได้เข้าใจ

Goldin and Shteingold (2001) ได้ให้ความหมายว่าการแสดงแทน คือการจัดกลุ่มสัญลักษณ์ คุณลักษณะ รูปภาพ หรือตัววัตถุ

บางอย่างที่แสดงหรือแทนสิ่งที่เราพูดถึง

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องรวมถึงการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดฯ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ผู้เขียนสรุปความหมายของการแสดงแทนทางคณิตศาสตร์ได้ว่าการแสดงแทนทางคณิตศาสตร์ หมายถึง ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ในการสื่อสารความคิดความเข้าใจเชิงคณิตศาสตร์ที่เกิดขึ้นภายในสมองของแต่ละบุคคล โดยการนำความรู้ทางคณิตศาสตร์ (ที่ได้) มา นำเสนอ-ใหม่ (re-present) ให้อยู่ในรูปแบบที่เข้าใจง่าย ที่เป็นรูปธรรม เพื่อให้สามารถสื่อสารแนวคิดทางคณิตศาสตร์ของตนให้ผู้อื่นเข้าใจ ผ่านการแสดงออกในรูปแบบต่างๆ อาทิเช่น การพูด การใช้สื่ออุปกรณ์ของจริงต่างๆ การสรุปเป็นสูตร กฎ และแบบจำลองคณิตศาสตร์ ฯลฯ นอกจากนี้ การแสดงแทนทางคณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือ (tools) และวิธีการ (ways) เพื่อสื่อสารความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ เพื่อใช้แก้ปัญหาและเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ทางคณิตศาสตร์และทางสังคมได้อีกด้วย

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น ครูผู้สอนคณิตศาสตร์ต้องตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของการแสดงแทนทางคณิตศาสตร์ต่อการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ ซึ่งนักเรียนจะมีโอกาสในการได้พัฒนาทักษะฯ นี้ก็ต่อเมื่อชั้นเรียนนั้นๆ มีการออกแบบการเรียนการสอนที่มีกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะทางคณิตศาสตร์ ดังนั้นครูผู้สอนคณิตศาสตร์จึงจำเป็นต้องหาแนวทางใน

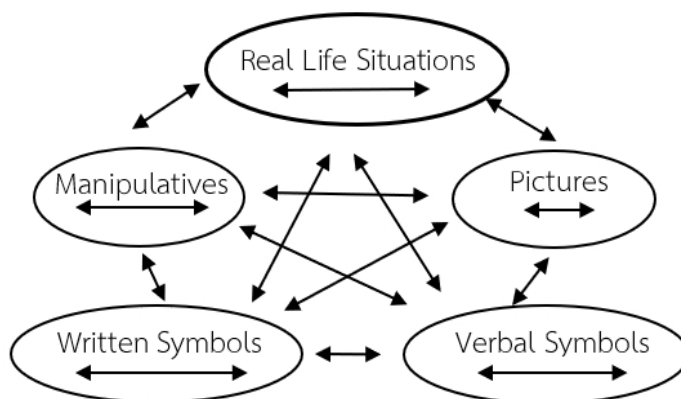
การออกแบบการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะการ แสดงแทนทางคณิตศาสตร์

2. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นหนึ่งในวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative data analysis) การวิเคราะห์เนื้อหา เป็นกระบวนการจัดหมวดหมู่ของข้อมูล ใช้การ วิเคราะห์ การตีความจากข้อมูลเพื่อสร้างข้อสรุป (วัชรินทร์ อินทพรหม, 2562, หน้า 314-333; เอี่ยมพร หลินเจริญ, 2555, หน้า 17-29; Bowen, 2009, pp. 27-40) ผู้เขียนใช้การวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการแสดงแทนทางคณิตศาสตร์ ของนักการศึกษาที่มีชื่อเสียงทั้ง 4 ท่าน คือ Bruner, Lesh, Goldin และ Miura โดยแยก พิจารณาตามองค์ประกอบต่างๆ ได้แก่ ทฤษฎี จิตวิทยา ทฤษฎีการเรียนรู้ กระบวนการแก้ปัญหาทาง คณิตศาสตร์ บทบาทของครู บทบาทของนักเรียน บทบาทของสื่อ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ ต่างๆ เพื่อใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ การตีความ และนำไปสู่การเสนอข้อสรุปใหม่ คือ โมเดลการ แสดงแทนทางคณิตศาสตร์ (REPRESENTATION Model)

2.1 การวิเคราะห์รูปแบบของการ แสดงแทนทางคณิตศาสตร์ ผู้เขียนเลือกรูปแบบ การแสดงแทนทางคณิตศาสตร์ของนักการศึกษาที่มีชื่อเสียงมา 4 กรอบแนวคิด ดังนี้

กรอบแนวคิดที่ 1 Bruner (1960; 1966) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนา กระบวนการคิดของเด็ก โดยได้อธิบายถึงพัฒนาการ ทางสมองที่เน้นการถ่ายทอดประสบการณ์ในการ จัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการแสดงแทนด้วย Three Stages of Representations-E-I-S ว่ามนุษย์ สามารถเรียนหรือคิดเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ได้ 3 ระดับดังนี้ 1) ระดับที่มีประสบการณ์ตรงและ สัมผัสได้ (Enactive Stage-E) เป็นการเรียนรู้ที่เกิด จากการกระทำ เป็นการสัมผัสกับสิ่งที่เป็นรูปธรรม (Concrete Objects or Manipulatives) เช่น บล็อกสีบ รูปทรงเรขาคณิต ตลับเมตร ถ้วยตวง ตาชั่ง นาฬิกา ฯลฯ 2) ระดับของการใช้ภาพเป็นสื่อ (Iconic Stage-I) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการใช้ จินตนาการ การนึกภาพ การใช้ภาพแสดงแทนสิ่ง ที่ได้สัมผัสในระดับที่หนึ่ง และ 3) ระดับของการ สร้างความสัมพันธ์และใช้สัญลักษณ์ (Symbolic Stage-S) ซึ่งเป็นระดับที่ผู้เรียนสามารถเขียน สัญลักษณ์แทนสิ่งที่เห็นในระดับที่สอง หรือสิ่งที่ สัมผัสในระดับที่หนึ่งได้โดยนักเรียนสามารถพัฒนา มาสู่การคิดที่เป็นนามธรรมได้

กรอบแนวคิดที่ 2 Lesh (1979) กล่าวว่า ในระหว่างการเรียนรู้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ นักเรียนจะมีวิธีการสื่อสารทางคณิตศาสตร์เพื่อ แสดงแทนความคิดรวบยอดของตน ประกอบด้วย 5 รูปแบบ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลของเลช (Lesh, 1979)

1) บริบทในชีวิตจริง (Real Life Situations) เป็นการแสดงแทนความคิดทางคณิตศาสตร์ที่ฝังตัวอยู่ในบริบทที่คุ้นเคย ซึ่งจะก่อให้เกิดประสบการณ์ทางคณิตศาสตร์ที่ไม่เป็นทางการของนักเรียน ซึ่งเป็นการพูดหรือสร้างสถานการณ์ปัญหาที่แสดงให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาคณิตศาสตร์กับโลกจริง

2) การแสดงแทนด้วยสื่อ (Manipulatives) หมายถึง สื่ออุปกรณ์ (เชิงกายภาพ) ที่ครูเตรียมเพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้ การแสดงแทนนี้นักเรียนจำเป็นต้องมีประสบการณ์เชิงนามธรรมเพื่อการเรียนคณิตศาสตร์

3) การแสดงแทนด้วยสัญลักษณ์ การเขียน (Written Symbols) เป็นการสะท้อนความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ผ่านการเขียนประโยคสัญลักษณ์ของคณิตศาสตร์และการเขียนเกี่ยวกับแนวคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ สูตร และกฎต่างๆ ทางคณิตศาสตร์

4) การแสดงแทนด้วยสัญลักษณ์ การพูด (Verbal Symbols) หมายถึงการสะท้อนความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับคณิตศาสตร์โดยสื่อออกมาจากการพูด และอธิบายด้วยภาษาของตนเอง

5) การแสดงแทนด้วยรูปภาพ (Picture) เป็นการวาดรูปวัตถุที่เป็นสื่อแทนความหมายทางคณิตศาสตร์ เช่น รูปบล็อก แท่งบล็อก การแสดงแทนด้วยรูปภาพช่วยกระตุ้นให้นักเรียนสามารถอธิบายแนวคิดเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ได้มากขึ้น

กรอบแนวคิดที่ 3 Goldin (2003, pp. 275-285) กล่าวว่า การแสดงแทนแสดงถึงทั้งกระบวนการและผลลัพธ์ จึงสามารถแบ่งประเภทของการแสดงแทนได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้ 1) การแสดงแทนภายนอก (External representation) หรือ Instructional Representation เป็นการแสดงแทนที่ครูใช้เป็นเครื่องมือ (tools) ในการส่งผ่านความรู้ไปสู่ผู้เรียนซึ่งในที่นี้จะหมายรวมถึงการแสดงแทนที่เป็นทั้งภาษาพูด ภาษาเขียน กราฟ

ตาราง แผนภาพ/แผนภูมิ สัญลักษณ์และสื่อต่างๆ (Manipulatives) 2) การแสดงแทนภายใน (Internal representation) หรือ Cognitive Representations เป็นภาพที่ปรากฏในสมองหรือความคิดของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ ทางคณิตศาสตร์ ทั้งนี้รูปภาพในเรื่องเดียวกันของนักเรียนแต่ละคนอาจจะแตกต่างกันตามประสบการณ์การเรียนรู้และการแก้ปัญหา ซึ่งนักเรียนต้องสร้างขึ้นด้วยตนเองจากการถูกเร้าจากการแสดงแทนภายนอก

กรอบแนวคิดที่ 4 Miura (2001) กล่าวว่า ในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ การแสดงแทนที่ส่งผลต่อความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนต่อปัญหาคณิตศาสตร์และต่อแนวทางในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท

ดังนี้ 1) การแสดงแทนด้านการเรียนการสอน (Instructional Representations) การแสดงแทนประเภทนี้ ผู้ที่มีบทบาทคือครู ครูมีหน้าที่สอนเนื้อหาคณิตศาสตร์ ด้วยการเตรียมการแสดงแทนด้านการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ให้กับนักเรียน ยกตัวอย่างเช่น นิยาม ตัวอย่าง โมเดลหรือแบบจำลอง และสื่อการเรียนรู้ 2) การแสดงแทนด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Representations) การแสดงแทนประเภทนี้ ผู้ที่มีบทบาทคือ นักเรียน โดยนักเรียนจะสร้างการแสดงแทนขึ้นขึ้นมาขณะสร้างความเข้าใจเชิงคณิตศาสตร์และขณะพยายามหาแนวทางแก้ปัญหาคณิตศาสตร์

จากรูปแบบของการแสดงแทนข้างต้น ผู้เขียนวิเคราะห์ข้อดีและข้อจำกัดของแต่ละรูปแบบ ดังแสดงในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์รูปแบบการแสดงแทนของนักการศึกษา 4 กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิด	ข้อดี	ข้อจำกัด
Bruner (1960, 1966)	1) มีฐานแนวคิดมาจากทฤษฎีจิตวิทยาของ Piaget ที่สนใจในเรื่องพัฒนาการตามวัยและทฤษฎีการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการทางปัญญาหรือความคิด (Cognitivism) 2) เมื่อวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วน จะเห็นความสัมพันธ์ของ Enactive mode, Iconic mode และ Symbolic mode (E-I-S) ที่จะช่วยให้นักเรียนพัฒนาความคิดและความเข้าใจเชิงคณิตศาสตร์ได้ 3) รูปแบบนี้จึงถูกใช้มากในมุมมองของครูในแง่การออกแบบเฉพาะสื่อให้เป็น E-I-S	1) ยังไม่มีการกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทครูและนักเรียนต่อการใช้สื่อ ในฐานะที่สื่อเป็นตัวกลางในการแสดงวิธีคิดและกระบวนการคิดของนักเรียน 2) เนื้อหาคณิตศาสตร์บางเนื้อหาอาจมีข้อจำกัดในการออกแบบสื่อประเภท Enactive Representation

กรอบแนวคิด	ข้อดี	ข้อจำกัด
Lesh (1979)	1) รูปแบบนี้เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงแนวคิดและวิธีการแก้ปัญหาของตนเองได้อย่างหลากหลาย 2) มีฐานแนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้พฤติกรรมนิยม (Behaviorism) กล่าวคือ พฤติกรรมมนุษย์เกิดจากสิ่งเร้า ซึ่งในที่นี้คือ สื่อ (Manipulatives) และการเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง 3) มี Model แสดงให้เห็นถึงการแสดงแทนและความเกี่ยวข้อง เชื่อมโยงกันของการแสดงแทนทั้ง 5 แบบ	รูปแบบนี้ถูกใช้มากในมุมมองของนักเรียน ขาดการเชื่อมและพัฒนาต่อในมุมมองด้านครุศาสตร์
Goldin (2003)	1) มีฐานแนวคิดมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ Constructivist ที่ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเองเมื่อมีสิ่งเร้า (External Representation) มากระตุ้น 2) มีฐานแนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้ พฤติกรรมนิยม (Behaviorism) กล่าวคือ พฤติกรรมมนุษย์เกิดจากสิ่งเร้า และการเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง	ขาดการเชื่อมระหว่างการแสดงแทนภายนอก (External Representations) และการแสดงแทนภายใน (Internal Representations) ที่ชัดเจน
Miura (2001)	1) แนวคิดนี้มีความเชื่อพื้นฐานว่า การแสดงแทนเป็นกระบวนการที่ช่วยให้นักเรียนสามารถทำความเข้าใจกับปัญหาและหาแนวทางแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ได้ 2) มีฐานแนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้ Constructivist ที่ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเองเมื่อมีสิ่งเร้า (Instructional Representations) มากระตุ้น 3) รูปแบบของการแสดงแทนระบุบทบาทของครูและนักเรียนชัดเจน	ขาดการเชื่อมระหว่างการแสดงแทนด้านการเรียนการสอน (Instructional Representations) และการแสดงแทนด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Representations) ที่ชัดเจน

จากตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์รูปแบบการแสดงแทนของนักการศึกษา 4 กรอบแนวคิด พบว่า แต่ละกรอบฯ ต่างก็มีทั้งข้อดีและข้อจำกัดแตกต่างกัน

2.2 REPRESENTATION Model จากข้อดีและข้อจำกัดของแนวคิดรูปแบบการแสดงแทนของนักการศึกษา 4 กรอบแนวคิด ดังแสดงในตารางที่ 1 นั้น ผู้เขียนขอเสนอ REPRESENTATION Model ที่เกิดจากการนำตัวอักษรแต่ละตัวของคำว่า REPRESENTATION มาใช้ขึ้นต้นเป็นตัวอักษรแรกของคำใหม่ โดยคำใหม่ทั้ง 14 คำนี้ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรม และจากการนำข้อดีในตารางที่ 1 มาผนวกกับประสบการณ์ในการสอนและประสบการณ์ในการนิเทศการสอนคณิตศาสตร์ในทุกระดับชั้นของผู้เขียน ผสานกับแนวคิดทฤษฎีจิตวิทยาทฤษฎีการเรียนรู้ ธรรมชาติของวิชาคณิตศาสตร์ ภาพรวมของชั้นเรียนคณิตศาสตร์ที่ประกอบด้วยทั้งครูและนักเรียน ทัศนคติของครู วัตถุประสงค์ที่ครูตั้งไว้ สื่อที่ครูเตรียม สื่อที่นักเรียนจะแสดงแนวคิดของตน รวมทั้งองค์ประกอบที่กล่าวมา นำมาสังเคราะห์เป็น REPRESENTATION Model เพื่อช่วยให้ครูผู้สอนคณิตศาสตร์มีแนวทางในการออกแบบแผนการเรียนการสอนและนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ โดยคำที่ผู้เขียนได้สร้างขึ้นใหม่ทั้ง 14 คำมีความหมายดังนี้

R-Real Life Situations บริบทการใช้ชีวิตในโลกแห่งความเป็นจริงของนักเรียน โดยครูอาจจะใช้สื่อ ใช้สถานการณ์ปัญหาด้วยการเล่าเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของนักเรียน

E-Enactive Representation เป็นการเรียนรู้ผ่านการลงมือกระทำ เน้นเรื่องการทำ (Acting) เช่น การใช้บล็อกสับเพื่อทำความเข้าใจเรื่องค่าประจำหลัก

P-Pictorial การแสดงแทนโดยการใช้รูปภาพ (Icon) หรือที่เรียกว่า Iconic Representation ที่เน้นเรื่อง การจินตนาการ (Imaging) เป็นการวาดรูปวัตถุที่เป็นสื่อแทนความหมายทางคณิตศาสตร์ เช่น รูปวงกลมที่แบ่งเป็นส่วนที่เท่าๆ กันเพื่อแสดงแทนเศษส่วน

R-Roles of Teacher and of Students บทบาทของครูและนักเรียนในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ ทั้งครูและนักเรียนควรเปิดใจยอมรับบทบาทและความสำคัญของการแสดงแทนคณิตศาสตร์ต่อชั้นเรียนคณิตศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฐานะที่การแสดงแทนภายนอกและการแสดงแทนภายในมีความสัมพันธ์สลับสับเปลี่ยนบทบาทกันตลอดเวลาอย่างแยกไม่ออก ครูจึงต้องเปลี่ยนบทบาทจาก “ผู้บอกคณิตศาสตร์” (Telling Mathematics) มาเป็น coach และ/หรือ facilitator ผู้จัดสถานการณ์ จัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ให้ และเปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถเรียนรู้คณิตศาสตร์และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง (Doing Mathematics)

E-External Representation การแสดงแทนภายนอก อาจจะเรียกชื่ออีกอย่างได้ว่าเป็น Instructional Representation เป็นสิ่งที่เห็นได้จับต้องได้เชิงกายภาพ ที่ครูเตรียมเพื่อกระตุ้น/เร้าให้นักเรียนสามารถเข้าใจแนวคิดทางคณิตศาสตร์สามารถคิดได้จากสิ่งนั้น และใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ได้ เช่น บล็อกสับ กราฟ

ตาราง เป็นต้น

S-Symbolic Representation เน้นเรื่อง ภาษา สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ นิยาม สูตร กฎต่างๆ ของคณิตศาสตร์ที่แสดงให้เห็นถึงความ เป็นนามธรรมของคณิตศาสตร์

E-Experiential Learning การเรียนรู้จากประสบการณ์ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผ่านการลงมือทำ (Concrete Experience) เป็นการให้นักเรียนมีโอกาสได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ การหยิบจับ การทดลองทำ ประโยชน์จากการเรียนรู้จากประสบการณ์จะทำให้เกิดการเข้าใจอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น และการเรียนรู้นั้นจะคงทนยิ่งขึ้น

N-Nature of Mathematics ธรรมชาติของวิชาคณิตศาสตร์ที่มีความเป็นนามธรรมสูง นักเรียนประสบความยากลำบากในการทำ ความเข้าใจในตัวเนื้อหา

T-Tools for Thinking and for learning เครื่องมือการคิด (เชิงคณิตศาสตร์) และเครื่องมือในการเรียนรู้ (คณิตศาสตร์) ของนักเรียน สำหรับครูเป็น Tools for Teaching Mathematics เป็นเครื่องมือเพื่อให้ครูสามารถสื่อสารเนื้อหา คณิตศาสตร์ไปถึงผู้เรียน เพื่อที่ผู้เรียนจะสามารถ เรียนรู้คณิตศาสตร์ได้อย่างเข้าใจ

A-(Teacher's) Aims & Attitudes จุดมุ่งหมายและทัศนคติของครูในการออกแบบ และจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ เป็นส่วนที่สำคัญยิ่งและส่งผลต่อการออกแบบกิจกรรมและ การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน วัตถุประสงค์ของ การสอนและทัศนคติของครูควรต้องเปิดกว้างและ เปลี่ยนไปจากการบอกคณิตศาสตร์ (Telling

Mathematics) เป็น การจัดกระบวนการเรียน การสอน การออกแบบและจัดหาสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนมีโอกาสในการทำคณิตศาสตร์ (Doing Mathematics)

T-TPACK (Technological Pedagogical Content Knowledge) ความรู้ในการ บูรณาการ เทคโนโลยี เป็นการที่ครูนำความรู้ทางเทคโนโลยี มาบูรณาการกับการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ เช่น การใช้ Geometer's Sketchpad (GSP) GeoGebra เพื่อช่วยสอนคณิตศาสตร์

I-Internal Representation การแสดงแทนภายใน อาจจะเรียกชื่ออีกอย่างได้ว่าเป็น Cognitive Representation เป็นกระบวนการคิดหรือกระบวนการสร้างความเข้าใจที่เกิดขึ้น ในสมอง แนวคิดที่เกิดในสมองนั้นสามารถ แสดงออกมาได้หลากหลายรูปแบบ

O-Objects วัตถุที่สามารถจับต้องได้ ในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ Objects หมายถึง สื่อการเรียนรู้อ (Instructional Material) เป็นสื่ออุปกรณ์ ที่ครูจัดเตรียม และ/หรือออกแบบมาเพื่อให้ นักเรียนใช้ในการพัฒนาและสร้างความรู้ความ เข้าใจมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ (Mathematical concepts)

N-National curriculum หลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดฯ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กำหนดทั้งสาระและ มาตรฐานการเรียนรู้และทักษะและกระบวนการ ทางคณิตศาสตร์ หนึ่งในทักษะที่จำเป็นและต้อง พัฒนาให้เกิดในตัวผู้เรียน คือ “ความสามารถใน

การสื่อสารและสื่อความหมาย” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, หน้า 3) ซึ่งการแสดงแทนทางคณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะๆ นี้

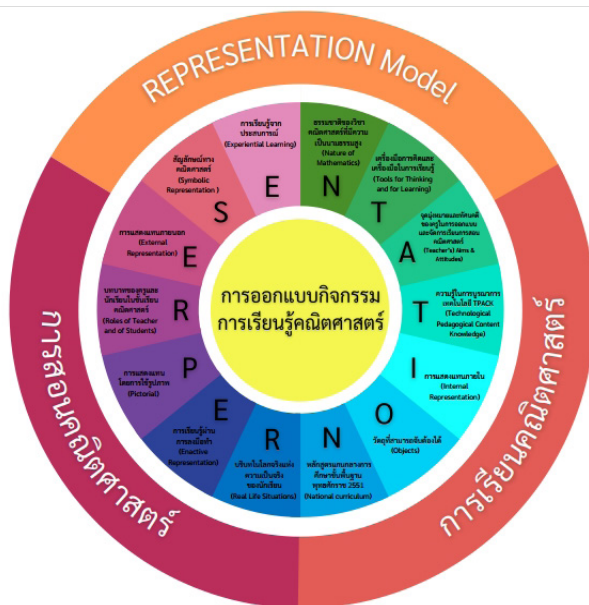
3. สรุป

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สิ่งที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การเตรียมนักเรียนให้มีความรู้ทั้งด้านเนื้อหาคณิตศาสตร์และทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ เพื่อเตรียมพร้อมให้นักเรียนสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของระบบเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม และเพื่อให้สามารถจัดการและนำเสนอข้อมูลที่มีอยู่หลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะการแสดงแทนทางคณิตศาสตร์จึงเป็นทักษะที่มีความสำคัญทักษะหนึ่งที่ต้องพัฒนาให้กับนักเรียน การที่นักเรียนจะมีโอกาสพัฒนาทักษะนี้ได้ นั้น ต้องเกิดมาจากการออกแบบการเรียนการสอนที่วางเป้าหมายโดยครูที่เห็นความสำคัญของทักษะการแสดงแทนทาง

คณิตศาสตร์และออกแบบให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ ได้มีโอกาสพัฒนาทักษะการแสดงแทนทางคณิตศาสตร์ของตนกระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อที่นักเรียนจะได้เรียนรู้คณิตศาสตร์ได้อย่างมีความหมายและอย่างมีประสิทธิภาพ

4. องค์ความรู้ที่ได้รับ

บทความนี้เสนอ REPRESENTATION Model ที่เกิดจากการนำตัวอักษรแต่ละตัวของคำว่า REPRESENTATION มาใช้ขึ้นต้นเป็นตัวอักษรแรกของคำใหม่ โดยคำใหม่ทั้ง 14 คำนี้ ประกอบด้วย คำที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ ที่ได้มาจากการสังเคราะห์ทฤษฎีจิตวิทยาการเรียนรู้และการแสดงแทนทางคณิตศาสตร์ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อครูคณิตศาสตร์ในการประยุกต์ใช้โมเดลนี้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่จะทำให้การเรียนการสอนคณิตศาสตร์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 2 REPRESENTATION Model

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- วจิมาศ ชัยพฤกษทล, เอื้อจิตร พัฒนจักร และไมตรี อินทร์ประสิทธิ์. (2561). การแสดงแทนในลำดับกิจกรรมการสอนในชั้นเรียนที่ใช้การศึกษาขั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด. เข้าถึงได้จาก <https://app.gs.kku.ac.th/gs/th/publicationfile/item/19th-ngrc-2018/HMP5/HMP5.pdf>
- วัชรินทร์ อินทพรหม. (2562). การวิเคราะห์และการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, 10(2), 314-333.
- อัมพร ม้าคะนอง. (2557). คณิตศาสตร์สำหรับครูมัธยม. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอื้อมพร หลินเจริญ. (2555). เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ. วารสารการวัดผลการศึกษา, 17(1), 17-29.
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40.

- Brinker, L. (1997). *Using structured representations to solve fraction problems: A discussion of seven students' strategies*. Retrieved from <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.827.2259&rep=rep1&type=pdf>
- Bruner, J. (1960). *The process of education*. Cambridge: Harvard University Press.
- _____. (1966). *Toward a theory of instruction*. Cambridge: Harvard University Press.
- Cuoco, A. and Curcio, F. (2001). *The roles of representation in school mathematics (2001 Yearbook)*. Reston, VA: National Council of Teachers of Mathematics.
- Goldin, G. A. (2003). Representation in school mathematics: A unifying research perspective. In J. Kilpatrick, W. G. Martin and D. Schifter (Eds.). *A research companion to principles and standards for school mathematics* (pp. 275-285). Reston, VA: The National Council of Teachers of Mathematics.
- Goldin, G. and Shteingold, N. (2001). Systems of representations and the development of mathematical concepts. In A. Cuoco and F. Curcio (Eds.). *The roles of representation in school mathematics* (pp. 1-23). Reston: National Council of Teachers of Mathematics.
- Jao, L. (2009). *Constructing mathematical knowledge using multiple representations: A case study of a grade one teacher*. (Master of Arts). Toronto: University of Toronto.
- Kaput, J. (1989). Linking Representations in the Symbol Systems of Algebra. In S. Wagner and C. Kieran (Eds.). *Research issues in the learning and teaching of algebra* (pp. 167-194). New York: Routledge.
- Kosko, K. W. and Wilkin, J. L. M. (2010). Mathematical communication and its relation to the frequency of manipulative use. *International Electronic Journal of Mathematics Education*, 5(2), 79-90.
- Lesh, R. (1979). Mathematical Learning disabilities: Considerations for identification, diagnosis, and remediation. *Applied Mathematical Problem Solving*, 111-180.
- _____. (1981). Applied mathematical problem solving. *Educational Studies in Mathematics*, 12(2), 235-264.
- Miura, I. (2001). The influence of Language on Mathematical Representations. In F. R. Curcio (Ed.). *The roles of representation in school mathematics: 2001 yearbook* (pp. 1-21). Reston, VA: National Council of teachers of Mathematics.

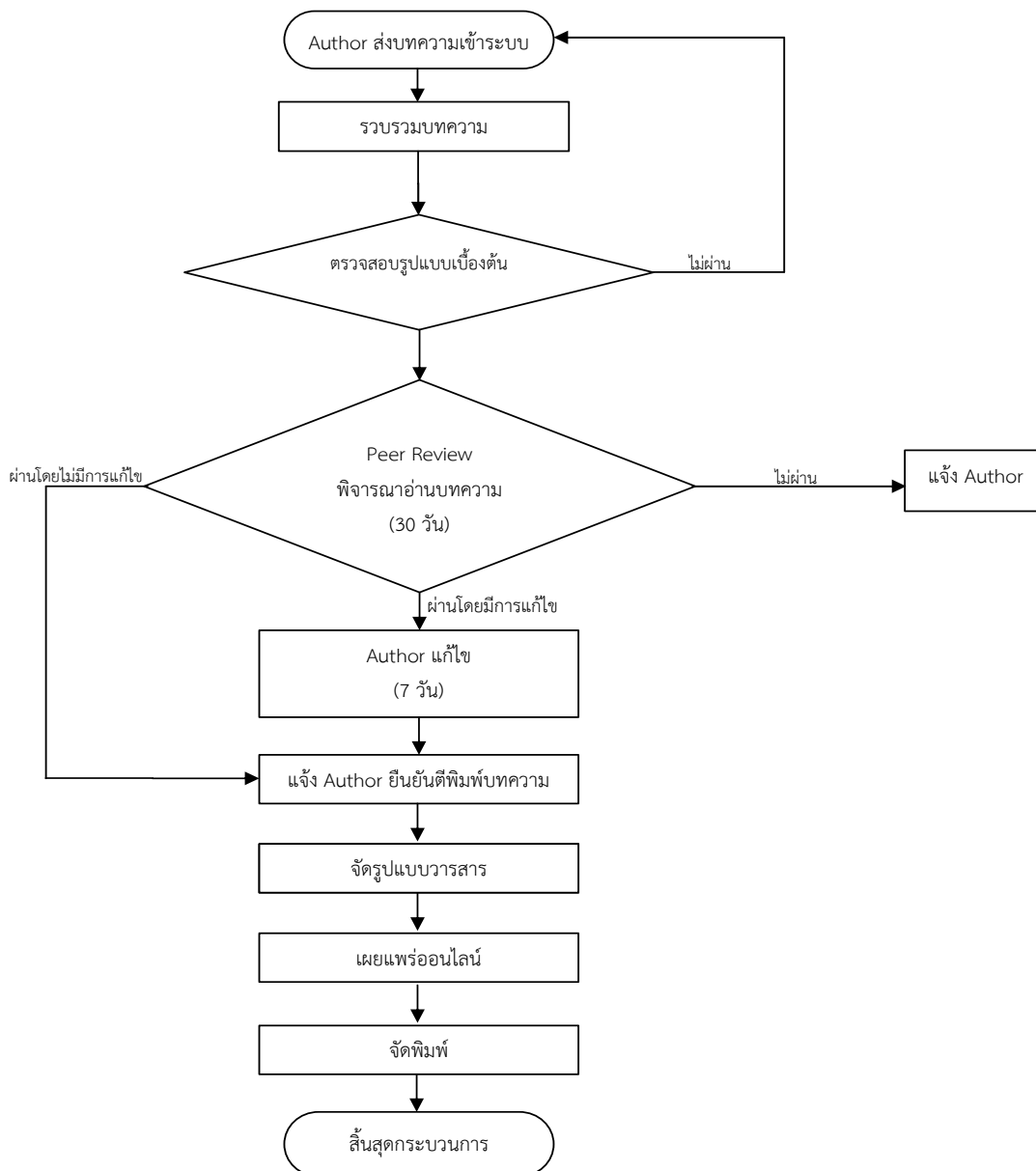
- National Council of Teachers of Mathematics. (2000). *Principles and standards for school mathematics*. Reston, VA: National Council of Teachers of Mathematics.
- Piries, S. (1998). Crossing the gulf between thought and symbol: Language as (Slippery) stepping-stones. In H. Steinbring, M. G. B. Bussi and A. Sierpiska (Eds.). *Language and communication in the mathematics classroom* (pp. 7-29). Reston, VA: National Council of Teachers of Mathematics.
- Stylianou, D. (2010). Teachers' conceptions of representation in middle school mathematics. *Journal of Mathematics Teacher Education*, 13(4), 325-343.
- Sun, Y. (2005). *The role of instructional representations on students' written representations and achievements*. Retrieved from <http://oaktrust.library.tamu.edu/bitstream/handle/1969.1/4243/etd-tamu-2005B-EDCI-Sun.pdf>

ภาคผนวก

กระบวนการพิจารณาบทความของวารสารวิชาการธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ

สถานที่ติดต่อเกี่ยวกับบทความ

สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

30 หมู่ 1 ตำบลโคกสี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000

โทรศัพท์ 085-752-1693

1. ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารวิชาการธรรมทรรศน์ ตีพิมพ์บทความประเภทต่างๆ ดังนี้

1.1 บทความพิเศษ บทความทางวิชาการพิเศษ ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการอย่างเข้มข้น และผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้นๆ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิชาการในวงการ วิชาการ/วิชาชีพ

1.2 บทความทางวิชาการ ที่เสนอเนื้อหาความรู้ วิชาการ มีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนิสิต นักศึกษา หรือประชาชนทั่วไป

1.3 บทความวิจัย (Research Article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็น ประโยชน์ ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน

1.4 บทความปริทรรศน์ (Review Article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ และวารสารใหม่ หรือจากผลงานและประสบการณ์ของผู้นิพนธ์มาเรียบเรียงขึ้น โดยมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์วิจารณ์เปรียบเทียบกัน

1.5 ปกิณกะ (Miscellany) ได้แก่บทความทบทวนความรู้ เรื่องแปล ย่อความจากวารสาร ต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิจารณ์ แนะนำเครื่องมือใหม่ ตำราหรือหนังสือใหม่ที่น่าสนใจ หรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติ

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารวิชาการธรรมทรรศน์ ต้องส่งผ่านระบบลงทะเบียนออนไลน์ Website: <http://www.tci-thaijo.org/index.php/dhammathas> และรอการตรวจสอบจาก กองบรรณาธิการ

การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้พิมพ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความนี้ให้กับบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

การเตรียมบทความ

บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ดีด โดยใช้ชุดแบบอักษร (font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH Sarabun PSK) ขนาดอักษร 16 จัดกั้นหลังตรง และมีระยะห่างระหว่างบรรทัดหนึ่งช่อง (Double Spacing) ตลอดเอกสาร พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษ (A4) พิมพ์ให้ห่างจากขอบกระดาษ ด้านซ้าย และด้านขวา ขนาด 3.81 ซม. ด้านบน ขนาด 4.5 ซม. และด้านล่าง ขนาด 4.01 ซม. พร้อมใส่หมายเลขหน้ากำกับทางมุมขวาบนทุกหน้า บทความไม่ควรยาวเกิน 12 หน้ากระดาษพิมพ์ (A4) โดยนับรวมภาพประกอบและตาราง

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) อย่างน้อย 2 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double - blind Peer Review)

2. ส่วนบทคัดย่อ (Abstract)

บทคัดย่อควรมีความยาวไม่เกิน 350 คำ โดยแยกต่างหากจากเนื้อเรื่อง บทความวิจัย/วิชาการต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งบทคัดย่อควรเขียนให้ได้ใจความทั้งหมดของเรื่อง ไม่ต้องอ้างอิงเอกสาร รูปภาพ หรือตาราง และให้มีเพียง 2 ส่วนเท่านั้น คือ

- 1) **วัตถุประสงค์** ควรกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา
- 2) **ผลการวิจัยพบว่า** ควรประกอบด้วย ผลที่ได้รับจากการค้นคว้า ศึกษา และผลของค่าสถิติ (ในกรณีมีการวิเคราะห์)
- 3) **คำสำคัญ** ควรมีคำสำคัญไม่เกิน 3 คำ ที่ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษาและจะปรากฏอยู่ในส่วนท้ายของบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และคั่นด้วยเครื่องหมายอัฒภาค (Semicolon) (;)

3. ส่วนเนื้อเรื่อง ควรประกอบด้วย

3.1 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทความวิจัย ประกอบด้วย

3.1.1 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (Review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่างๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้งนี้

3.1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายของการวิจัย รวมถึงรวบรวมหลักการ วิธีการ โดยมีรายละเอียดว่าจะต้องศึกษาอะไรบ้าง เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล และเสนอผลการวิจัยได้อย่างชัดเจน

3.1.3 วิธีดำเนินการวิจัย (Methods) เป็นการกำหนด วิธีการ กิจกรรม รายละเอียดของการวิจัย การศึกษาประชากร และกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

3.1.4 สรุปผลการวิจัย (Results) เป็นการแสดงผลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ ในข้อ 3.1.2 ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยาย ในเนื้อเรื่องและแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิ ตามความเหมาะสม

3.1.5 อภิปรายผลการวิจัย (Discussion) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์ของผู้นิพนธ์ นำมาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยของผู้อื่น เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

3.1.6 ข้อเสนอแนะ (Suggestion) การแนะนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

3.1.7 องค์ความรู้ที่ได้รับ (Knowledge Assets) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการสังเคราะห์ หลักการ วิธีการ ในลักษณะความเรียง แผนภาพ แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์ เพื่อให้ได้ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนั้น

3.1.8 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) 6th edition เป็นการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ () แทรกในเนื้อหา ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลาย โดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมา เพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่างๆ ที่ง่ายต่อการศึกษา และการปฏิบัติ

3.2 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทความวิชาการ ประกอบด้วย

3.2.1 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (Review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่างๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้ง

3.2.2 เนื้อหา (Content) เรื่องราวที่ผู้เขียนต้องการจะให้อ่านได้รับทราบ เนื้อหาที่ดีต้องมีรายละเอียดที่ชัดเจนและน่าสนใจ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสมรรถภาพทางความคิดของผู้เขียนเป็นสำคัญ

3.2.3 สรุป (Summarizing) เป็นวิธีการเขียนบทความที่ผู้เขียนจะต้องเขียนให้เหลือเฉพาะส่วนที่มีความสำคัญ เป็นการกลั่นกรอง การรวบรวมหรือการลดข้อความให้เหลือส่วนที่สำคัญเท่านั้น

3.2.4 องค์ความรู้ที่ได้รับ (Knowledge Assets) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการสังเคราะห์ หลักการ วิธีการ ในลักษณะความเรียง แผนภาพ แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์ เพื่อให้ได้ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนั้น

3.2.5 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) 6th edition เป็นการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ () แทรกในเนื้อหา ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลาย โดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการปฏิบัติ

3.3 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทวิจารณ์หนังสือ ประกอบด้วย

3.3.1 ชื่อเรื่องของหนังสือ (Title) ให้ระบุทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3.3.2 ชื่อผู้เขียนหนังสือ (Author) ให้ระบุชื่อเต็มทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุสถาบันหรือหน่วยงานที่ผู้เขียนสังกัด

3.3.3 ชื่อผู้วิจารณ์ (Name of Reviews) ให้ระบุชื่อเต็มทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุสถาบันหรือหน่วยงานที่ผู้วิจารณ์สังกัด

3.3.4 เนื้อหาการวิจารณ์ (Reviews Content) ในการเขียนเกี่ยวกับหนังสือวิจารณ์ เนื้อเรื่องจะเป็นส่วนแสดงความคิดเห็นและรายละเอียดในการวิจารณ์ โดยนำเสนอเรื่องราวจุดเด่น จุดบกพร่องของเรื่อง โดยทำการวิจารณ์หรือวิพากษ์อย่างมีหลักเกณฑ์และเหตุผลตามหลักวิชาการ

3.3.5 สรุป (Summarizing) เป็นวิธีการเขียนสรุปความคิดเห็นทั้งหมดที่วิจารณ์ รวมถึงให้ข้อคิดหรือข้อสังเกตที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้อ่าน

3.3.6 องค์ความรู้ที่ได้รับ (Knowledge Assets) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการสังเคราะห์ หลักการ วิธีการ ในลักษณะความเรียง แผนภาพ แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์ เพื่อให้ได้ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนั้น

3.3.7 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) 6th edition เป็นการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ () แทรกในเนื้อหา ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลาย โดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่างๆ ที่ง่ายต่อการศึกษาและการปฏิบัติ

การอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA 6th edition

1. หนังสือ

1.1 คัมภีร์พระไตรปิฎก

ให้อ้างชื่อย่อคัมภีร์. เล่ม/ข้อ/หน้า. และให้วงเล็บคำว่า (บาลี) ไว้หลังคำย่อในกรณีที่ใช้พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีหรือวงเล็บคำว่า (ไทย) ไว้หลังคำย่อในกรณีที่ใช้พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ตัวอย่างเช่น (อง.ทุก. (ไทย) 20/395/106)

1.2 หนังสือ

การอ้างอิงในเนื้อหา

หน้าข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ ชื่อ/นามสกุล/(ปีที่พิมพ์/เลขหน้าที่อ้างอิง (ถ้ามี))

หลังข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ (ชื่อ/นามสกุล,/ปีที่พิมพ์/เลขหน้าที่อ้างอิง (ถ้ามี))

ผู้แต่ง 1 คน ให้ระบุชื่อ นามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านาม หากเป็นพระภิกษุทั่วไป ให้ใส่คำว่าพระ, พระมหา นำหน้าชื่อตามด้วยฉายา และพระภิกษุที่มีสมณศักดิ์ให้ใส่ชื่อสมณศักดิ์ตามด้วย

กรณีผู้แต่งมีสมณศักดิ์

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมมจิตโต) (2557, หน้า 15)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมมจิตโต), 2557, หน้า 15)

กรณีผู้แต่งมีเป็นกลุ่มบุคคลหรือนิติบุคคล

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น เจษฎา ทองรุ่งโรจน์ (2547)

Yamane (1967)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (เจษฎา ทองรุ่งโรจน์, 2547)

(Yamane, 1967)

ผู้แต่ง 2 คน ให้ระบุชื่อ นามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านามของผู้แต่งทั้ง 2 คน โดยใช้คำว่า “และ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น พระชนนันท ฐานุตโตโร และบุญชนะ ทาโยธี (2559)
Bruce and Blackburn (1992)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (พระชนนันท ฐานุตโตโร และบุญชนะ ทาโยธี, 2559)
(Bruce and Blackburn, 1992)

ผู้แต่ง 3 คน ให้ระบุชื่อ นามสกุลของผู้แต่งแต่ละคนให้คั่นด้วยเครื่องหมาย “,” หน้าผู้แต่งคนสุดท้ายต้องคั่นด้วย “และ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น ภาสกร ดอกจันทร์, สุรพล พรหมกุล และสุบัน โยทุม (2552)
Dokchan, Phromkun and Yothum (2009)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (ภาสกร ดอกจันทร์, สุรพล พรหมกุล และสุบัน โยทุม, 2552)
(Dokchan, Phromkun and Yothum, 2009)

ผู้แต่งมากกว่า 3 คนขึ้นไป ให้ระบุชื่อ นามสกุลของผู้แต่งคนแรกตามด้วย “และคณะ” หรือคนอื่นๆ สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “et al.” หรือ “and others” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ (2525, หน้า 100)
Prasitratsin et al. (1982, p. 100)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ, 2525, หน้า 100)
(Prasitratsin et al., 1982, p. 100)

1.3 วารสาร

การอ้างอิงในเนื้อหา

หน้าข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ ชื่อ/นามสกุล/(ปีที่พิมพ์,/เลขหน้าที่อ้างอิง (ถ้ามี))

หลังข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ (ชื่อ/นามสกุล,/ปีที่พิมพ์,/เลขหน้าที่อ้างอิง (ถ้ามี))

ผู้แต่ง 1 คน ให้ระบุชื่อ นามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านาม หากเป็นพระภิกษุทั่วไป ให้ใส่คำว่าพระ, พระมหา นำหน้าชื่อตามด้วยฉายา และพระภิกษุที่มีสมณศักดิ์ให้ใส่ชื่อสมณศักดิ์ตามด้วย

กรณีผู้แต่งมีสมณศักดิ์

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2557, หน้า 15)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2557, หน้า 15)

กรณีผู้แต่งมีเป็นกลุ่มบุคคลหรือนิติบุคคล

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น เจษฎา ทองรุ่งโรจน์ (2547)

Yamane (1967)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (เจษฎา ทองรุ่งโรจน์, 2547)

(Yamane, 1967)

ผู้แต่ง 2 คน ให้ระบุชื่อ นามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านามของผู้แต่งทั้ง 2 คน โดยใช้คำว่า “และ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น พระชนนันท ฐานุตโตร และบุญชนะ ทาโยธี (2559)

Bruce and Blackburn (1992)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (พระชนนันท ฐานุตโตร และบุญชนะ ทาโยธี, 2559)

(Bruce and Blackburn, 1992)

ผู้แต่ง 3 คน ให้ระบุชื่อ นามสกุลของผู้แต่งแต่ละคนให้คั่นด้วยเครื่องหมาย “,” หน้าผู้แต่ง คนสุดท้ายต้องคั่นด้วย “และ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น ภาสกร ดอกจันทร์, สุรพล พรหมกุล และสุบัน โยทุม (2552)

Dokchan, Phromkun and Yothum (2009)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (ภาสกร ดอกจันทร์, สุรพล พรหมกุล และสุบัน โยทุม, 2552)

(Dokchan, Phromkun and Yothum, 2009)

ผู้แต่งมากกว่า 3 คนขึ้นไป ให้ระบุชื่อ นามสกุลของผู้แต่งคนแรกให้คั่นด้วยตามด้วย “และคณะ” หรือคนอื่นๆ สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “et al.” หรือ “and others” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ (2525, หน้า 100)

Prasitratsin et al. (1982, p. 100)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ, 2525, หน้า 100)

(Prasitratsin et al., 1982, p. 100)

1.4 วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์

การอ้างอิงในเนื้อหา

หน้าข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ ชื่อ/นามสกุล/(ปีที่พิมพ์/เลขหน้าที่อ้างอิง (ถ้ามี))

หลังข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ (ชื่อ/นามสกุล/ปีที่พิมพ์/เลขหน้าที่อ้างอิง (ถ้ามี))

ผู้แต่ง 1 คน ให้ระบุชื่อ นามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านาม หากเป็นพระภิกษุทั่วไป ให้ใส่คำว่าพระ, พระมหา นำหน้าชื่อตามด้วยฉายา และพระภิกษุที่มีสมณศักดิ์ให้ใส่ชื่อสมณศักดิ์ตามด้วย

กรณีผู้แต่งมีสมณศักดิ์

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมมจิตโต) (2557, หน้า 15)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2557, หน้า 15)

กรณีผู้แต่งมีเป็นกลุ่มบุคคลหรือนิติบุคคล

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น เจษฎา ทองรุ่งโรจน์ (2547)

Yamane (1967)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (เจษฎา ทองรุ่งโรจน์, 2547)

(Yamane, 1967)

ผู้แต่ง 2 คน ให้ระบุชื่อ นามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านามของผู้แต่งทั้ง 2 คน โดยใช้คำว่า “และ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น พระชนนันท์ ฐานุตโร และบุญชนะ ทาโยธี (2559)

Bruce and Blackburn (1992)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (พระชนนันท์ ฐานุตโร และบุญชนะ ทาโยธี, 2559)

(Bruce and Blackburn, 1992)

ผู้แต่ง 3 คน ให้ระบุชื่อนามสกุลของผู้แต่งแต่ละคนให้คั่นด้วยเครื่องหมาย “,” หน้าผู้แต่ง คนสุดท้ายต้องคั่นด้วย “และ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น ภาสกร ดอกจันทร์, สุรพล พรหมกุล และสุบัน โยทุม (2552)

Dokchan, Phromkun and Yothum (2009)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (ภาสกร ดอกจันทร์, สุรพล พรหมกุล และสุบัน โยทุม, 2552)

(Dokchan, Phromkun and Yothum, 2009)

ผู้แต่งมากกว่า 3 คนขึ้นไป ให้ระบุชื่อ นามสกุลของผู้แต่งคนแรกให้คั่นด้วยตามด้วย “และคณะ” หรือคนอื่นๆ สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “et al.” หรือ “and others” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ (2525, หน้า 100)

Prasitratsin et al. (1982, p. 100)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ, 2525, หน้า 100)

(Prasitratsin et al., 1982, p. 100)

1.5 รายงานการวิจัย

การอ้างอิงในเนื้อหา

หน้าข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ ชื่อ/นามสกุล/(ปีที่พิมพ์,/เลขหน้าที่อ้างอิง (ถ้ามี))

หลังข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ (ชื่อ/นามสกุล,/ปีที่พิมพ์,/เลขหน้าที่อ้างอิง (ถ้ามี))

(ใช้รูปแบบเดียวกับหนังสือ)

1.6 ราชกิจจานุเบกษา

การอ้างอิงในเนื้อหา

หน้าข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ ชื่อพระราชบัญญัติ/(ปีที่พิมพ์)

หลังข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ (ชื่อพระราชบัญญัติ,/ปีที่พิมพ์)

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น พระราชบัญญัติโบราณสถานโบราณวัตถุศิลปวัตถุและ
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 (2544)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (พระราชบัญญัติโบราณสถานโบราณวัตถุศิลปวัตถุและ
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504, 2544)

1.7 สัมภาษณ์

การอ้างอิงในเนื้อหา

หน้าข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ ชื่อ/นามสกุล/(การสัมภาษณ์,/วันที่/เดือน/พ.ศ.)

หลังข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ (ชื่อ/นามสกุล,/การสัมภาษณ์,/วันที่/เดือน/พ.ศ.)

ผู้ให้สัมภาษณ์ ให้ระบุชื่อ นามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านาม หากเป็นพระภิกษุทั่วไป
ให้ใส่คำว่าพระ, พระมหา นำหน้าชื่อตามด้วยฉายา และพระภิกษุที่มีสมณศักดิ์ให้ใส่ชื่อสมณศักดิ์ตามด้วย
ชื่อตัวในเครื่องหมายวงเล็บ

กรณีผู้แต่งมีสมณศักดิ์

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต (การสัมภาษณ์, 15 สิงหาคม 2557)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต, การสัมภาษณ์, 15 สิงหาคม 2557)

1.8 สื่ออิเล็กทรอนิกส์

การอ้างอิงในเนื้อหา

หน้าข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ ชื่อ/นามสกุล/(ปีที่จัดทำ)

หลังข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ (ชื่อ/นามสกุล,/ปีที่จัดทำ)

ตัวอย่าง เว็บไซต์

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น กรวรรณ สังขกร (2558)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (กรวรรณ สังขกร, 2558)

ตัวอย่าง วิกีพีเดีย

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น Wikipedia (2558)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (Wikipedia, 2558)

การเขียนเอกสารอ้างอิง

1. คัมภีร์พระไตรปิฎก:

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อเรื่อง./ (ครั้งที่พิมพ์(ถ้ามี) ใส่พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป)./ สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2. หนังสือ:

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อเรื่อง./ (ครั้งที่พิมพ์(ถ้ามี) ใส่พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป)./ สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์.

เจษฎา ทองรุ่งโรจน์. (2547). *พจนานุกรมอังกฤษ-ไทย ประชุม*. กรุงเทพฯ: โบแดง.

Yamane, T. (1967). *Statistics: an introductory analysis*. New York: Harper and Row.

3. วารสาร:

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ชื่อวารสาร./ ปีที่(ฉบับที่)./ เลขหน้า.

พระธรรมาภรณ์ ฐานุตโตโร และบุญชนะ ทาโยธิ. (2559). การบริหารงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารวิชาการธรรมศาสตร์*, 16(1), 1-13.

Prescott, S. G. (2015). Will Instructors Save Time Using a Specifications Grading System?. *Journal of Microbiology & Biology Education*, 16(2), 298.

4. วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์:

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์./ (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตหรือวิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต)./ สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์หรือชื่อมหาวิทยาลัย.

พระมหาบุญพิเศษฐ์ จันทน์เมือง. (2553). *การจัดการการท่องเที่ยวในพระอารามหลวงชั้นเอกในเกาะรัตนโกสินทร์*. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Phrachanna Bhaddharakhito. (2015). *An Analytical Study of Morality in Cambodian Traditional Wedding at Chamnomkuet Village, Chamnom Sub-district, Mongkol borei District, Banteay Meanchey Province Based on Buddhist Principle*. (Master of arts). Khon Kaen: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

5. รายงานการวิจัย:

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง./ (รายงานการวิจัย)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

สมเกียรติ ชัยพิบูลย์. (2550). *การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร*. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

6. ราชกิจจานุเบกษา:

ชื่อพระราชบัญญัติ./ (ปีที่พิมพ์./วันที่/เดือน)./ราชกิจจานุเบกษา./เล่มที่/ตอนที่/หน้า.

พระราชบัญญัติโบราณสถานโบราณวัตถุศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504. (2544, 21 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 118 ตอนพิเศษ 127ง, หน้า 13-17.

7. สัมภาษณ์:

การสัมภาษณ์ให้ทำการอ้างอิงในเนื้อหาโดยไม่ต้องลงรายการในเอกสารอ้างอิง

8. สืออิเล็กทรอนิกส์ :

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง./เข้าถึงได้จาก/<http://www.xxxxxxx>

(คำว่า เข้าถึงได้จาก ใช้สำหรับเอกสารภาษาไทย Retrieved from สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ)
กรวรรณ สังขกร. (2558). *การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับวิถีไทย*. เข้าถึงได้จาก <http://www.slideshare.net/amicsangkakorn/ss-48803224>

Bhandari, P., Rishi, P. and Prabha, V. (2014). *Positive Effect of Probiotic Lactobacillus Plantarum in Reversing the LPS Induced Infertility in Mouse Model*. Retrieved from <http://www.jmm.microbiologyresearch.org/content/journal/jmm/10.1099/jmm.0.000230;jsessionid=1me6a81o04g7o.x-sgm-live-03>

9. วิกีพีเดีย :

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง./วันที่สืบค้น./จาก/<http://www.xxxxxxx>

วิกิพีเดีย. (2561). *ข่าวสารจังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2560*. วันที่สืบค้น 3 มิถุนายน 2562, จาก <https://th.wikipedia.org/wiki>

ส่วนภาพประกอบ (Figure) และส่วนตาราง (Table)

ภาพประกอบและตารางควรมีเท่าที่จำเป็น โดยพิมพ์หน้าละ 1 ภาพ หรือ 1 ตาราง สำหรับคำบรรยายภาพและตารางให้พิมพ์เหนือภาพหรือตาราง ส่วนคำอธิบายเพิ่มเติมให้ใส่ใต้ภาพหรือตาราง

การติดต่อโฆษณาและการสมัครสมาชิก

การติดต่อโฆษณา การสั่งซื้อ และการสมัครเป็นสมาชิกวารสารวิชาการธรรมทรรศน์ กรุณาติดต่อ “บรรณาธิการวารสารวิชาการธรรมทรรศน์” สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น อาคาร 100 ปี สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร) เลขที่ 30 หมู่ 1 บ้านโคกสี ตำบลโคกสี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000

เว็บไซต์: <http://www.tci-thaijo.org/index.php/dhammathas>

E-mail: dhammathas@hotmail.com

- 1) ผศ.ดร.สุรพล พรหมกุล 088-578-1671
- 2) น.ส.สาริกา ไสวงาม 085-752-1693

กำหนดการออกวารสาร

ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม

ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน

ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน

ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม

เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายลิขสิทธิ์ ผู้พิมพ์ต้องลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มใบมอบลิขสิทธิ์บทความให้แก่วารสารฯ พร้อมกับบทความต้นฉบับที่ได้แก้ไขครั้งสุดท้าย นอกจากนี้ ผู้พิมพ์ต้องยืนยันว่าบทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์นั้น ได้ส่งมาตีพิมพ์เฉพาะในวารสารวิชาการธรรมทรรศน์เพียงแห่งเดียวเท่านั้น หากมีการใช้ภาพหรือตารางของผู้พิมพ์อื่นที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่นมาแล้ว ผู้พิมพ์ต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน พร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับการยินยอมต่อบรรณาธิการ ก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์

